विश्वासीहरूका निम्ति लेखिएको
पवित्र बाइबलको टिप्पणी

पुरानो नियमको टिप्पणी

विलियम म्याक डोनाल्ड

Title of the English Original:

Believer's Bible Commentary by William MacDonald

Indian Publisher of the English Original:

Authentic Media, Medchal Road, Suchitra Junction, Secunderabad – 500 067, India

ISBN of the English Original: ISBN 9789381905593

Copyright of the English Original: © 1995 by Christian Mission in Many Lands, Inc. P.O. Box 13, Spring Lake, NJ 07762, USA www.cmml.us

Copyright of the Nepali translation: © 2015 by Christian Mission in Many Lands, , Inc. P.O. Box 13, Spring Lake, NJ 07762, USA www.cmml.us

Publisher of the Nepali translation:

जीवन मार्ग प्रकाशन
पी.ओ. बोक्स नं. २३
पी.ओ. कालिम्पोङ्ग - ७३४३०१
पश्चिम बंगाल
भारत

Please visit our webpage for additional literature.
These publications are available as pdf files from:
www.nbcinepal.org
or write to: nbcinepal@gmail.com

Printed at:

ऐतिहासिक पुस्तकहरूको टिप्पणी

(यहोशूको पुस्तकदेखि एस्तरको पुस्तकसम्मको भाग)

ऐतिहासिक पुस्तकहरूको भूमिका

लाखौं मानिसहरू छन्, जसले चाखलाग्दा रोचक कथाहरू मन पराउँछन्, विशेष गरी सत्य कथाहरू मन पराउँछन्। तिनीहरूको निम्ति 'ऐतिहासिक पुस्तकहरू' नामक पुरानो नियमको दोस्रो खण्डमा विशेष आकर्षण छ। व्यवस्थाको पुस्तकमा जहाँ परमेश्वरका जनहरूको इतिहास टुङ्गियो, त्यहाँबाट यस खण्डले कुरा उठाएर पुरानो नियमको एक हजार वर्षको इतिहास प्रस्तुत गर्छ, त्यसपछि पुरानो नियमको इतिहास सिद्धिन्छ। काव्य पुस्तकहरू र भविष्यवाणीहरूका पुस्तकहरू पनि यस समय-रेखाभित्र पर्छन्, तर न काव्य पुस्तकहरूबाट, न भविष्यवाणीका पुस्तकहरूबाट इस्राएलीहरूको इतिहासको सम्बन्धमा थप जानकारी प्राप्त गरिन्छ।

यस्ता मानिसहरू पनि छन्, जसले इतिहास मन पराउँदैनन्। यसको गल्ती कसको होला, कुन्नि? तिनीहरूलाई हामी केवल यति भन्न सक्छौंः क) यहाँ, यी पुस्तकहरूमा पेश गरिएको इतिहास अद्वितीय हो; किनभने पवित्र बाइबलको इतिहास परमेश्वरले लेख्नुभएको इतिहास हो (history is His story)। इस्राएलीहरूको इतिहासको एक-एक अवधिको सम्पूर्ण वृत्तान्त दिन यस खण्डको उद्देश्य नै होइन, तर यस खण्डमा परमेश्वरले छान्नुभएका अविरल कथाहरूको सङ्ग्रह छ। ख) यहाँ प्रस्तुत गरिएको इतिहासमा दिव्य उद्देश्य छ। उहाँले यस खण्डमा हामीलाई शिक्षा दिन वा हाम्रो मन प्रसन्न तुल्याउन चाहनुभएन, तर हामीलाई असल ख्रीष्ट-विश्वासीहरू तुल्याउन चाहनुहुन्छ। नयाँ नियममा प्रेरित पावलका लिखित शब्दहरूमा भन्नु हो भने, *'किनकि जे-जे कुराहरू पहिल्यै लेखिए, ती कुराहरू हाम्रै शिक्षाको निम्ति लेखिए'* (रोमी १५:४)।

यस खण्डमा उल्लेख गरिएका सबै घटनाहरू इतिहासमा साँच्चै घटेका थिए; तर परमेश्वरले यी घटनाहरू छान्नुभयो र यस खण्डमा आफ्ना लेखकहरूद्वारा प्रस्तुत गर्नुभयो, जुन लेखकहरूले जे लेखे, त्यो सबै उहाँको आत्माको प्रेरणाअनुसार लेखे। यसरी नै मनन-चिन्तन गर्ने पाठकहरूले परमेश्वरद्वारा तयार गरिएका, हामीले सिक्नुपर्ने पाठहरू के-के हुन्, सो सजिलोसँग जान्न सक्छन्। दाऊदको जीवनबाट, राज्यको विभाजनबाट वा यहूदी जातिको बाँकी भाग मानिसहरू कैदबाट फर्केर आएको घटनाबाट हाम्रो निम्ति हामीले सिक्नुपर्ने पाठहरू छन्।

क) ऐतिहासिक पुस्तकहरूको कालक्रम

यी ऐतिहासिक पुस्तकहरू ख्रीष्टपूर्व १४०० साल र ख्रीष्टपूर्व ४०० सालको

बीचमा लेखिए। यसो हो भने, यी पुस्तकहरूमा इस्राएलीहरूको एक हजार वर्षको इतिहास समावेश गरिएको छ। अनि यो लामो अवधि तीनवटा खण्डहरूमा छुट्टिन्छः ईश्वर-तन्त्र चलेको अवधि (ख्रीष्टपूर्व १४०५-१०४३), राजाहरूले राज्य गरेको अवधि (राजा शाऊलदेखि यरूशलेमको विनाशसम्म अर्थात् ख्रीष्टपूर्व १०४३-५८६) र पुनर्स्थापनाको अवधि (ख्रीष्टपूर्व ५३६-४२०)।

ख) ईश्वर-तन्त्र चलेको अवधिमा लेखिएका पुस्तकहरू

प्रजा-तन्त्रचाहिँ मानिसहरूले शासन गर्ने प्रणाली हो भने, ठीक त्यस्तै ईश्वर-तन्त्रबाट परमेश्वरले शासन चलाउने प्रणाली बुझिन्छ। यहोशूको समयदेखि राजा शाऊलको समयसम्म अर्थात् ख्रीष्टपूर्व १४०५-१०४३ सालसम्म परमेश्वरले इस्राएलीहरूमाथि शासन गर्नुहुन्थ्यो।[1)]

अनि यस ईश्वर-तन्त्र चलेको अवधिमा यहोशूको पुस्तक, न्यायकर्ताहरूको पुस्तक र रूथको पुस्तक लेखिए; यी तीनवटा पुस्तकहरू यो अवधि समेटेका छन्।

अ) यहोशूको पुस्तक

यस पुस्तकको सन्दर्भ मोशाको मृत्युदेखि यताको इतिहास र उनको स्थानमा यहोशू आएको वृत्तान्त हो। यहोशू तिनीहरूको सेनापति हुनाको साथै तिनीहरूको आत्मिक अगुवा पनि थिए। किनकि यहोशूले इस्राएलीहरूलाई प्रतिज्ञाको देश आफ्नो अधिकारमा लिने हौसला दिए, साथै तिनीहरूलाई परमप्रभुको पछि लाग्ने आह्वान पनि दिए। यस पुस्तकको पहिलो भागमा प्रतिज्ञाको देशको कब्जा यसको सन्दर्भ हो भने, यसको दोस्रो भागमा इस्राएली जातिका बाह्र कुलहरूमा यो देश भाग-भाग गरिएको बेलीबिस्तार उल्लेख गरिएको छ।

आ) न्यायकर्ताहरूको पुस्तक

इस्राएलीहरूले परमेश्वरका आदेशहरू शिरोपर गरेनन्, पालन गरेनन्, तर कनान देशभरि जताततै अन्यजातिहरूका अन्तर-निवाशहरू छोड़े। यसकारण तिनीहरू एक तरङ्गपछि अर्को गर्दै सात पल्ट अन्यजाति अत्याचारीहरूको सतावटमा परे।

न्यायकर्ताहरूको पुस्तकमा केही विकट वृत्तान्तहरू हालिएका छन्, अनि एक-दुईवटा साह्रै क्रूर कथाहरू पनि यसमा समावेश गरिएका छन्। किन? किनकि परमेश्वरको वचन उल्लङ्घन गर्दा यसको नतिजा के हुने रहेछ, सो कुरा सफासँग देखाउन यी वृत्तान्त-हरू हालिएका छन्।

इ) रूथको पुस्तक

यस सानो पुस्तकले हामीलाई मोहित पार्छ। कालक्रमअनुसार यसको वृत्तान्तले न्यायकर्ताहरूको पुस्तकको पछि हुने इतिहास प्रस्तुत गर्दैन, तर न्यायकर्ताहरूको आत्मिक घोर अँध्यारो अवधिमा घटेका घटनाहरू वर्णन गर्छ। ठूलो आत्मिक पतन र अवनति भएको बेलामा पनि बाँकी रहेका भक्त जनहरूले परमेश्वरको ग्रहणयोग्य र मनपर्दो सेवा गर्न सक्दा रहेछन् भन्ने कुरा यस पुस्तकमा सुन्दर ढङ्गले प्रस्तुत गरिएको छ।

ग) राजाहरूले राज्य गरेको अवधिमा लेखिएका पुस्तकहरू

राजाहरूले राज्य गरेको अवधि समेट्न अरू तीनवटा पुस्तकहरू छन् (ख्रीष्टपूर्व १०४३-५८६)। तर हाम्रो सुविधाको निम्ति

यी तीनवटा पुस्तकहरू छवटा पुस्तकहरूमा छुट्टिए। वर्तमान समयका सबै बाइबल-संस्करणहरूमा यी तीनवटा पुस्तकहरू छवटा पुस्तकहरूको रूपमा प्रस्तुत गरिएका छन्।

अ) शमूएलका दुईवटा पुस्तकहरू

पहिलो शमूएल र दोस्रो शमूएल – यी दुवै पुस्तकहरूको सार तीनवटा नामहरूले गर्छन्ः शमूएल, शाऊल र दाऊद। यी पुस्तकहरूले भविष्यवक्ता शमूएलको नामअनुसार आफ्नो नाम पाए; किनभने तिनले शाऊललाई इस्राएली जातिको प्रथम राजाको रूपमा अभिषेक गरे; अनि तिनले दाऊदलाई पनि अभिषेक गरे, जो शाऊलको पछि उनको स्थानमा राजा भए। यी दुवै पुस्तकहरूमा दाऊदमाथि आइपरेका परीक्षाहरू र यिनले प्राप्त गरेका सफलताहरूको विस्तृत बेली-बिस्तार गरिएको छ।

आ) राजाहरूका दुईवटा पुस्तकहरू

राजा सुलेमान दाऊदको छोरा थिए; तिनी बुद्धिले र वैभवले सुसम्पन्न शासक थिए। तर तिनले प्रशस्त अन्यजाति स्त्रीहरूलाई विवाह गरेर आफ्नो आत्मिक शक्ति गुमाए। तिनको छोरा रहबामले राज्यमा फुट ल्याए; यसले गर्दा दक्षिण राज्य यहूदा भयो र उत्तर राज्य इस्राएल भयो। यहूदामाथि असल र खराब राजाहरूले शासन गरे, तर इस्राएलमाथि केवल दुष्ट राजाहरूले शासन गरे। ख्रीष्टपूर्व ७२२ सालमा उत्तरीय राज्यका मानिसहरू कैदमा लगिए, अनि ख्रीष्टपूर्वा ६०५ र ५८६ सालको बीचमा दक्षिणी राज्य पनि कैदमा लगियो।

इ) इतिहासका दुईवटा पुस्तकहरू

यहूदीहरूको बाइबलमा यी दुईवटा पुस्तकहरू एकै किताब हुन्, अँ, तिनीहरूको बाइबलको अन्तिम पुस्तक पनि हो। एउटै पुस्तकबाट दुईवटा किताबहरू भएको पुस्तकमा यहूदीहरूको इतिहास आदमदेखि यता वंशावलीहरूको रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ; अनि तिनीहरूको इतिहासको यो बयान दक्षिणी राज्यको पतन भएको बेलासम्म जान्छ र त्यहाँ टुङ्गिन्छ। इस्राएली जातिको इतिहास आत्मिक दृष्टिकोणले दोहोरिएको कारणले यसमा सकारात्मक कुराहरू बढ़ी भएका छन्। दाऊदको ठूलो पाप छोड़िएको छ, साथै द्रोही उत्तरीय राज्यको बयान पूरा छोड़िएको छ।

घ) पुनर्स्थापनाको अवधिमा लेखिएका पुस्तकहरू

बेबिलोनमा सत्तरी वर्षसम्म कैदमा बसेपछि इस्राएली जाति ईश्वरतान्त्रिक देश होइन, राजशाही देश पनि होइन, तर अन्यजातीय साम्राज्यहरूको प्रदेश पो भएछ, पहिले फारसको, त्यसपछि ग्रीसको अनि अन्तमा रोमको प्रान्त भयो। यी पुस्तकहरूमा ख्रीष्टपूर्व ५३६-४२० सालको इतिहास प्रस्तुत गरिएको छ।

अ) एज्राको पुस्तक

ख्रीष्टपूर्व ५३६ सालमा फारसका राजा कोरेसले उर्दी गरे र यहूदीहरूलाई तिनीहरूको स्वदेशमा फर्कने अनुमति दिए। लगभग पचास हजार यहूदीहरू जरूबाबेलको नेतृत्वमा फर्के, र तिनीहरूले मन्दिर पुनर्निर्माण गरे। अनि एज्राचाहिँ ख्रीष्टपूर्व ४५८ सालमा प्रायः दुई हजार यहूदी मानिसहरूलाई लिएर यरूशलेममा आए।

आ) नहेम्याहको पुस्तक

ख्रीष्टपूर्व ४४४ सालको कुरा होः नहेम्याहले फारसका राजा अर्तक्जर्जेसबाट

यरूशलेमका पर्खालहरू पुनर्निर्माण गरेर त्यहाँ भएको पुनर्निर्मित मन्दिर सुरक्षित राख्ने अनुमति पाए। अनि जब तिनीहरूले यरूशलेम शहरका पर्खालहरू पुनर्निर्माण गरिसके, तब एज्रा र नहेम्याहचाहिँ यस यहूदी प्रशासनमा रहेको प्रान्तमा धर्मसुधार र जागृति ल्याउन अग्रसर भए।

इ) एस्तरको पुस्तक

कालक्रमअनुसार एस्तरको पुस्तक पुनर्स्थापनाको अवधिमा लेखिएका पुस्तक-हरूमा अन्तिम होइन; किनकि यस पुस्तकमा बयान गरिएका घटनाहरू एज्रा ६-७ अध्यायको बीचमा परेका हुन्। यस पुस्तकमा ती यहूदीहरूको कुरा गरिएको छ, जुन यहूदीहरूले आफ्नो पवित्र भूमिमा फर्कने मौका हुँदा पनि आफ्नो स्वदेशमा फर्कने पर्बाह गर्दैनथिए; यही कारणले हुन सक्छ, यो पुस्तक अन्तमा राखियो। एस्तरको पुस्तकमा परमेश्वरको नाम एकैपल्ट पनि लिइएको छैन; यसकारण परमेश्वरले कसरी अदृश्य रूपले प्राचीनकालदेखि उहाँको प्रजा भएका आफ्ना जनहरूको पक्षमा काम गर्नुभयो, सो देखाउने सुस्पष्ट उदाहरण हो; किनभने उहाँले तिनीहरूलाई यहूदीहरूको विरोधमा मच्चि-रहेको सतावटबाट, अँ, तिनीहरूलाई जाति-हत्याबाट बचाउनुभयो। तिनीहरूको बचाउको निम्ति उहाँले यी सुन्दरी र साहसी रानी एस्तरलाई, साथै यिनको बुद्धिमान् भान्जा दाजु मोर्दकैलाई प्रयोग गर्नुभयो।

1) Calvin´s Geneva (1500´s) and Puritan New England (1600´s) were basically Reformed Protestant attempts at theocracy.

यहोशूको पुस्तकको टिप्पणी

यहोशूको पुस्तकको भूमिका

'यहोशूको पुस्तकको नाममा पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलले हाम्रो निम्ति एउटा इतिहासको पुस्तक र यससित इतियास-विद्याको कला समेत प्रस्तुत गर्छ। हाम्रो पुस्ताका मानिसहरूमा इतिहास लेख्ने सोख त छ, तर तिनीहरूमा ऐतिहासिक तत्त्वहरू बुझ्ने र तिनको महत्त्व जान्ने क्षमता कम भएको हुनाले तिनीहरूलाई यहोशूको पुस्तक झन् बढ़ी आवश्यक पर्छ।'

श्री पोलुस कस्सल

क) ग्रन्थ-सूचिमा यस पुस्तकको विशिष्ट स्थान

यहोशूको पुस्तकचाहिँ मोशाले लेखेका पाँचवटा पुस्तकहरू र इस्राएली जातिको कनान देशको इतिहासका पुस्तकहरूको बीचमा सम्बन्ध जोड्ने महत्त्वपूर्ण र अनिवार्य भूमिका खेल्छ। हिब्रू बाइबलको पुस्तक-अनुक्रममा र वर्तमान इसाईहरूको बीचमा चल्ती भएको बाइबलका पुस्तकहरूको अनुक्रमअनुसार यहोशूको पुस्तक पुरानो नियमको पाँचौं पुस्तक हो। इसाईहरूको निम्ति यहोशूको पुस्तक बाह्रवटा 'ऐतिहासिक पुस्कहरू'मध्ये प्रथम हो भने, यहूदीहरूको निम्ति यो पुस्तक 'अघिका भविष्यवक्ताहरू' नाम गरेका पुस्तकहरूको खण्डको पहिलो पुस्तक हो। 'ऐतिहासिक पुस्तकहरू' यिनै हुन्ः यहोशूको पुस्तकदेखि एस्तरको पुस्तक-सम्म। अनि 'अघिका भविष्यवक्ताहरू'को खण्डमा यहोशूको पुस्तकदेखि एज्रा-नहेम्याहको पुस्तकसम्म सबै पुस्तकहरू समावेश गरिएका छन् भने, रूथको पुस्तक अनि पहिलो र दोस्रो इतिहासका पुस्तकहरू यस खण्डदेखि बाहेक गरिएका छन्, तर हिब्रू पुरानो नियमको अन्तमा 'लेखोटहरू' नामक खण्डमा राखिएका छन्। श्री रोबर्ट जेन्सनले यहोशूको पुस्तकको महत्त्व निम्न जोड़दार शब्दद्वारा व्यक्त गरेका छन्ः

> 'वास्तवमा यहोशूको पुस्तक लगातार बगिरहेको इतिहासको चरमसीमा मात्र उचित छ, साथै इस्राएली जातिको निम्ति यो पुस्तक एउटा नयाँ अनुभवको शुरुआत पनि गनिन्छ। यसकारण यस पुस्तकको महत्त्वपूर्ण एक इतिहास अर्को इतिहाससित जोड्ने सम्बन्धले यस पुस्तकलाई धर्मशास्त्रको पुरानो नियममा एउटा अनुकूल र उपयोगी स्थान प्रदान गर्छ।'1)

ख) यस पुस्तकको लेखक को हुन्?

यो पुस्तक बेनामी रचना हो। तर एउटा पत्यारलाग्दो प्राचीन परम्परा छ, जुन परम्पराअनुसार यस पुस्तकको बढ़ी भाग यहोशू आफूले लेखे; अनि यहोशूको मृत्युपछि महापूजाहारी एलाजार र तिनको छोरा पीनहासले यो पुस्तक लेखिसिद्ध्याए। यहोशूको पुस्तकमा कतिवटा सजीव लेखहरू छन्, जुन लेखरूपी सामग्रीले यस पुस्तकको लेखक प्रत्यक्ष साक्षी भएको हुनुपर्छ भन्ने सुझाउ दिन्छ। यसको केही भाग 'हामी' भनेर प्रथम पुरुषको शैलीमा लेखियो, जस्तैः

यहोशू ५:१ र ६ पद (अङ्ग्रेजी-बाइबल र नेपाली टी० बी० एस० बाइबलअनुसार)। अनि यसबाहेक यहोशू आफैले केही लेखहरू लेखे भन्ने विशेष वृत्तान्तहरू पनि छन्, जस्तैः यहोशू १८ः९ र २४ः२६। अनि यहोशू ६ः२५ पदअनुसार यो पुस्तक लेखिएको समयसम्म राहाबचाहिँ अझ जीवितै रहेकी तथ्यले यहोशू नै यस पुस्तकका मूल-लेखक हुन् भन्ने कुरा पुष्टि गर्छ।

ग) यस पुस्तकको लेख्ने मिति के हो ?

यहोशूको पुस्तकको लेख्ने मितिचाहिँ सुनिश्चित गर्न केही मात्रामा प्रस्थानको पुस्तकको लेख्ने समयमाथि निर्भर गर्छ, जुन प्रस्थानको पुस्तक कि त ख्रीष्टपूर्व पन्ध्रौं शताब्दीमा, कि त ख्रीष्टपूर्व तेह्रौं शताब्दीमा लेखिएको थियो; तर सबै यथार्थ तथ्य-हरूमाथि नजर राख्दाखेरि यसको लेख्ने मिति ख्रीष्टपूर्व चौधौं शताब्दीको मध्य-भागतिर भएको हुनुपर्ला र यसको निम्ति पूर्वकालिन मिति उपयुक्त ठहर्छ। यहोशूको पुस्तक लेखिएको समय ख्रीष्टपूर्व १४०० र १३५० सालको बीचमा भएको थियो होला; यसको प्रमाण-स्वरूप निम्न कारणहरू पेश गरिन्छन्, जस्तैः यहोशू १६ः१० पद १ राजा ९ः१६ पदसित तुलना गर्दा यो पुस्तक राजा सुलेमानको समयभन्दा अघि र तिनको पिता दाऊदको समयभन्दा अघि लेखिएको हुनुपर्छ (यहोशू १५ः६३ पद २ शमूएल ५ः५-९ पदहरूसँग तुलना गर्नुहोस्)। अनि यहोशू १३ः४-६ पदको खण्डमा फोनिसिया-वासीहरूलाई 'सिडोनी' भनिएको तथ्यले त्यहाँ लेखिएको घटना ख्रीष्टपूर्व ११०० सालभन्दा अघि नै भएको हुनुपर्छ, जुन समयमा टायरले सिडोनलाई आफ्नो अधीनतामा ल्यायो। अनि यस पुस्तकको लेख्ने समय ख्रीष्टपूर्व १२०० सालभन्दा पहिले हुनुपर्छ; किनभने त्यसपछि मात्र पलिस्तीहरूले कनान देशलाई आक्रमण गरे; यहोशूको समयमा इस्राएली जातिको निम्ति पलिस्तीहरू समस्या थिएनन्।

घ) यस पुस्तकको सन्दर्भ र यसका विषय-वस्तुहरू के-के हुन् ?

प्रस्थानको पुस्तकचाहिँ परमेश्वरले आफ्ना जनहरूलाई मिस्र देशदेखि निकालेर ल्याउनुभएको वृत्तान्त हो भने यहोशूको पुस्तकचाहिँ परमेश्वरले आफ्ना जनहरूलाई प्रतिज्ञा गरिएको देशभित्र ल्याउनुभएको वृत्तान्त हो। इस्राएली जाति अविश्वासी रहे तापनि उहाँले शुरु गर्नुभएको आफ्नो असल काम सिद्ध्याउनुभयो। हामी यस पुस्तकमा हेर्दै जान्छौंः इस्राएलीहरूमा परिवर्तन आएको थिएन। तिनीहरू अझ पनि विश्वासहीन थिए। तर परमप्रभुको वचन अवश्य पूरा हुनेथियो; अनि अब्राहामको वंश प्रतिज्ञाको देशमा रोपिनेथियो, त्यसमा बसेर जरा हाल्दै र बढ्दै जानेथियो।

व्यवस्थाको पुस्तकको अन्तिम अध्यायमा बयान गरिएका घटनाहरूपछि यहोशूको पुस्तकमा लेखिएका घटनाहरू शुरु हुन्छन्। व्यवस्थाको पुस्तकको वृत्तान्तअनुसार इस्राएलीहरू यर्दन नदीको पूर्वपट्टि मोआबका मैदानहरूमा पाल टाँगेर बसेका थिए। अनि मोशाको मृत्यु भएको थियो; अनि यहोशू उनको बदलीमा इस्राएलीहरूको मुख्य अगुवा बनेका थिए। तिनले मानिसहरूलाई अघि बढाएर र तिनीहरूलाई यर्दन पार गराएर प्रतिज्ञाको देशमा ल्याइपुऱ्याउन लागेका थिए। यसको आत्मिक व्याख्या यस प्रकारको छः मोशाले यहाँ व्यवस्थालाई सङ्केत गर्छन्; अनि व्यवस्थाले परमेश्वरका जनहरूलाई तिनीहरूको अधिकारको भाग हासिल गराउन सक्दैन। केवल बौरि-उठ्नुभएको ख्रीष्ट येशूले यो काम गर्न

सक्नुहुन्छ, जसलाई यहोशूले यहाँ चित्रण गर्छन् ।

यहोशूको विषयमा केही महत्त्वपूर्ण तथ्यहरू पुनर्विचार गर्न हामी यहाँ, यस ठाउँमा केही क्षणको निम्ति विराम लगाउनु उचित छ । मोशाले तिनको नाम होशेदेखि परिवर्तन गरेर यहोशू राखिदिएका थिए (गन्ती १३ः१६) । तिनी एप्रैम कुलका मानिस थिए (गन्ती १३ः८), र मोशाको व्यक्तिगत सेवक थिए (यहोशू १ः१) । तिनी अघिदेखि परमप्रभुका लड़ाइँहरूमा भाग लिने मानिस थिए । अमालेकीहरूको विरुद्धमा चलेको लड़ाइँमा तिनले इस्राएलीहरूलाई अगुवाइ गरेका थिए (प्रस्थान १७); अनि मिस्र देशदेखि निस्केर आएको समयदेखि यता तिनीहरूले चिनेका एकमात्र सेनापति तिनी नै थिए । तर मोशाको बदलीमा यस जातिको अगुवा बन्नको योग्य गुण तिनमा भएको सैनिक पराक्रम होइन, तर तिनको आत्मिक बल र तिनको विश्वास थियो । जवान मानिस भएको बेलामा तिनले निरन्तर परमप्रभुको भेट हुने पालको देखरेख गर्थे (प्रस्थान ३३ः११) । तिनी मोशासँग सिनाई पर्वतमाथि थिए (प्रस्थान ३२ः१७) । अठतीस वर्ष अगाड़िको कुरा हो, जब इस्राएलीहरू अझै पनि कादेश-बर्नेअमा बसेका थिए, तब यहोशू र कालेब – केवल यी दुईजनाले कनान देश विश्वासका आँखाहरूले देखे । मोशाले तिनलाई तालिम दिए; अनि अब तिनको नब्बे वर्षभन्दा बढ़ी उमेरमा, परमप्रभुले तिनलाई नियुक्त गरेर तिनलाई तिनको कार्यभार सुम्पनुभयो ।

रूपरेखाः

खण्ड १) यहोशू १-१२ः प्रतिज्ञाको देश कब्जा गरिएको

क) यहोशू १ः यर्दन नदी पार गर्ने तयारी

ख) यहोशू २ः यरिहोमा दुईजना जासुसहरू पठाइए

ग) यहोशू ३ः१-५ः१ः यर्दन नदी पार गरिएको

घ) यहोशू ५ः२-१२ः गिल्गालमा धार्मिक विधिहरू पालन गरिएका

ङ) यहोशू ५ः१३-६ः२७ः यरिहोमाथिको विजय

च) यहोशू ७ः१-८ः२९ः ऐ शहरमाथि चढ़ाइ गर्ने सैनिक अभियान

छ) यहोशू ८ः३०-३५ः शेकेममा करार पुष्टि गरिएको

ज) यहोशू ९ः गिबोनीहरूसँग भएको सन्धि

झ) यहोशू १०ः दक्षिणी इलाकामाथि चढ़ाइ गरेको सैनिक अभियान

ञ) यहोशू ११ः उत्तरीय इलाकामाथि चढ़ाइ गरेको सैनिक अभियान

ट) यहोशू १२ः विजयहरूको संक्षिप्त विवरण

खण्ड २) यहोशू १३-२४ः प्रतिज्ञाको देशमा बसोबास भएको

क) यहोशू १३ः१-७ः कब्जा गर्न बाँकी रहेका इलाकाहरू

ख) यहोशू १३ः८-१९ः५१ः कुलहरूको बीचमा देश भाग-भाग गरिएको

अ) यहोशू १३ः८-३३ः रूबेन, गाद र मनस्सेको आधा कुलको अधिकारको भाग

आ) यहोशू १४-१५ः यहूदा कुलको अधिकारको भाग

इ) यहोशू १६-१७ः यूसुफको अधिकारको भाग

ई) यहोशू १८-१९ः बाँकी कुलहरूको अधिकारको भाग

ग) यहोशू २०ः शरण-नगरहरू

घ) यहोशू २१ः लेवीहरूका शहरहरू

ङ) यहोशू २२ः यर्दन नदीको पूर्वपट्टि खड़ा गरिएको वेदी

च) यहोशू २३ः इस्राएली अगुवाहरूको निम्ति यहोशूको बिदाइको सन्देश

छ) यहोशू २४ः१-१५ः इस्राएली मानिसहरूको निम्ति यहोशूको बिदाइको सन्देश

ज) यहोशू २४ः१६-२८ः शेकेममा करारको पुनर्स्थापना

झ) यहोशू २४ः२९-३३ः यहोशूको मृत्यु

यहोशूको पुस्तकको टिप्पणी

खण्ड १

यहोशू १-१२ः

प्रतिज्ञाको देश कब्जा गरिएको

क) यहोशू १ः यर्दन नदी पार गर्ने तयारी

यहोशू १ः१-९ः सबैभन्दा पहिले परमप्रभुले औपचारिक रूपले नूनका छोरा यहोशूलाई आउँदा दिनहरूमा तिनको जिम्मामा रहेको कार्यभार सुम्पनुभयो। त्यो देश अघि इस्राएली जातिलाई प्रतिज्ञा गरिएको थियो; तर अब तिनीहरूले त्यो आफ्नो अधिकारमा लिनुपरेको थियो, दक्षिणदेखि उत्तरसम्म अर्थात् नेगेवदेखि लेबानोनसम्म, अनि पश्चिमदेखि पूर्वसम्म अर्थात् भूमध्य-सागरदेखि यूफ्रेटिस नदीसम्म (यहोशू १ः३-४ पदहरू हेर्नुहोस्!)। यहोशू बलियो, खूब साहसी र आज्ञाकारी हुन आवश्यक थियो। हामी आफ्नो हृदय र मन परमेश्वरको वचनले भरिदियौं र यसको आज्ञापालन गर्‍यौं भने, यहोशूको समयमा जस्तै आजको दिनमा पनि हाम्रो निम्ति सुसफलता सुनिश्चित छ (यहोशू १ः८)।

परमप्रभुले यहोशूलाई तीन पल्ट 'खूब बलियो र साहसी होऊ' भन्ने आज्ञा दिनुभयो (यहोशू १ः६, ७, ९)। हुन सक्छ, तिनको सामु राखिएको बृहत् कार्यभार र त्यसको लामो अवधि तिनको हृदयमा गह्रौं बोझ भइरहेको थियो होला; एकतिर यी हठी मानिसहरू थिए, जसलाई तिनले अगुवाइ गर्नुपर्नेथियो; अनि अर्कोतिर मोशा थिएनन्, जसले अघि तिनलाई आत्मिक सरसल्लाह दिने गर्थे। यस प्रकारका तनाउमा परेको बेलामा निराश हुन स्वाभाविक कुरा हो। तर तिनलाई बोलाउनुभएको परमप्रभुले तिनलाई बलियो तुल्याउनु पनि भयो। उहाँले तिनलाई सक्षम तुल्याउनुभयो। अनि यहोशू बलियो हुनुपर्ने उचित कारणहरू पनि थिए, जस्तैः

क) परमेश्वरको प्रतिज्ञाअनुसार तिनको विजय सुनिश्चित थियो (यहोशू १ः५-६);
ख) परमेश्वर वचनले तिनलाई सुरक्षित मार्ग-दर्शन दिन्थ्यो (यहोशू १ः७-८);
ग) परमेश्वरको उपस्थितिचाहिँ तिनको निम्ति सम्हालिराख्ने तिनको शक्ति थियो (यहोशू १ः९)।

यसको विषयमा श्री टी. अस्टिन स्पार्क्सले यसो लेखेका छन्ः

> 'वास्तवमा यहाँ, यस ठाउँमा विश्वासको लड्न्त शुरु हुन्छ। हामी के हौं, यसको केही मतलब छैन, तर उहाँ को हुनुहुन्छ, सबका सब यसैमा निर्भर गर्छ। हामीलाई कस्तो लाग्छ, त्यो पनि महत्त्वपूर्ण होइन, तर उहाँले प्रस्तुत गर्नुभएका तथ्यहरू मुख्य हुन्।' [2)]

यहोशू १:१०-१८: इस्राएलीहरूले कनान देशभित्र प्रवेश गर्ने यात्राको निम्ति खानेकुराहरूको प्रबन्ध गर्नुपरेको थियो। यहोशूले यर्दनको पूर्वतिर स्थायी रूपले बसोबास गर्न लागिरहेका अढ़ाइ कुलहरूका पुरुषहरूलाई सम्झना दिलाए, कि तिनीहरूले देश कब्जा गर्न सहायता पुर्‍याउनैपर्छ; त्यसपछि तिनीहरू आ-आफ्ना परिवारकहाँ फर्कन सक्नेथिए (यहोशू १:१२-१५)। यहोशूले भनेको कुरा मान्न तिनीहरू पूरा राजी थिए (यहोशू १:१६-१८)। तिनीहरूमध्ये यस कर्तव्यबाट चुक्ने हरेक पुरुषको निम्ति मृत्युदण्ड सुनिश्‍चित थियो।

अङ्ग्रेजी इसाईजगत्‌मा कति भजनहरू छन्, जुन भजनहरूअनुसार यर्दन नदी तर्ने कुराले मृत्यु सङ्केत गर्छ र कनान देशले स्वर्ग चित्रण गर्छ। तर यस चित्रणमा कति कुरा मिल्दैनन्, जस्तैः कनान देशमा लड़ाइँ चल्छ भने स्वर्गमा हाम्रो लड़ाइँ हुनेछैन। यसकारण बुझ्नुहोस्ः वास्तवमा कनान देशले हाम्रो वर्तमान आत्मिक अधिकारको भाग चित्रण गर्छ। प्रतिज्ञाअनुसार यो अधिकारको भाग हाम्रो भइसक्यो; तर परमेश्‍वरको वचन पालन गरेर हामीले यो आफ्नो अधिकारमा लिनुपर्छ। हामीले उहाँका प्रतिज्ञाहरू दाबी गर्नुपर्छ र विश्‍वासको उत्तम लड़ाइँ लड्नुपर्छ।

ख) यहोशू २: यरिहोमा दुईजना जासुसहरू पठाइए

यहोशू २:१[क]: देशको चढ़ाइको तयारीमा नूनका छोरा यहोशूले शित्तीमबाट दुईजना जासुसहरू यरिहोमा पठाए। यस कुराले तिनमा विश्‍वासको कमी भएको सङ्केत गर्दैन; तर यसमा हामी तिनको सैनिक रणनीति देख्नुपर्छ। यी दुईजना जासुसहरूले सम्पूर्ण देशको चेवा गर्नुपर्दैनथियो; किनकि त्यो त वर्षौं पहिले गरिएको थियो; तर तिनीहरूले केवल चाल्न लागेको एकै कदमको निम्ति चियो गर्नुपरेको थियो।

यहोशू २:१[ख]-२४: संयोगवश यी दुईजना जासुसहरूले वेश्या राहाबको घरमा वास बस्न पाए। जसरी श्री कैल र श्री डेलिजले यसको विषयमा यस प्रकारको टिप्पणी गरेका छन्ः

> 'ती जासुसहरूले यस्ती स्त्रीको घरमा पसेको कुराले यरिहोका बासिन्दाहरूमा कम शङ्का पैदा गर्‍यो।'[3)]

यहाँ प्रस्तुत गरिएको वृत्तान्तबाट यो स्पष्ट छ, कि राहाबले अघिबाट यहूदीहरूले हासिल गरेका अद्‌भुत र उदेकका विजयहरूको विषयमा सुनिसकेकी थिई, जुन विजयहरू परमप्रभुले तिनीहरूलाई दिनुभएको थियो (यहोशू २:८-११)। अनि ऊ यस निष्कर्षमा पुगी, कि 'इस्राएलीहरूका परमेश्‍वर एकमात्र सत्य परमेश्‍वर हुनुपर्छ।' यसैकारण उसले परमेश्‍वरमाथि भरोसा गरी, र यसरी नै ऊ एउटी साँचो विश्‍वासी बनी। राहाबले आफ्नो विश्‍वासको प्रमाण दिईः उसले यी दुईजना जासुसहरूलाई सुरक्षा दिई; यद्यपि यसो गरेर ऊ आफ्ना मानिसहरूको दृष्टिमा विश्‍वास-घाती देशद्रोही ठहरिई।

यी जासुसहरूले राहाब र उसको परिवारलाई एउटै सर्तमा जीवितै राख्ने प्रतिज्ञा गरेः उसले आफ्नो घरको झ्यालमा सिन्दूरे रङ्गको धागोको सूत बाँधेर राख्नु थियो र यरिहोमाथि आक्रमण हुँदा उसको सारा परिवार उसको घरभित्र भेला भएको आवश्यक थियो (यहोशू २:६-१२)। सिन्दूरे रङ्गको धागोको सूतले हामीलाई निस्तारको आलो सम्झना दिलाउँछ, जुन बेलामा रगतको छिटकाउद्वारा घरभित्र रहनेहरू सुरक्षित रहे (प्रस्थान १२)।

जब यरिहोका राजाद्वारा राहाबकहाँ पठाइएका सन्देशवाहकहरूले यी जासुस-हरूको विषयमा सोधपुछ गरे, तब राहाबले

जवाफमा 'तिनीहरू त अघि नै शहर छोड़ेर गइसके' भन्ने कुरा गरी (यहोशू २:५)। अनि यरिहोका मानिसहरूले यर्दनको बाटोमा तिनीहरूलाई खोजिरहेको बेलामा राहाबले यी जासुसहरूलाई पश्चिम पहाड़तिर भागेर जान लगाई। ती जासुसहरू तीन दिनसम्म त्यहाँ लुकेर बसे, त्यसपछि तिनीहरू यर्दन नदी पार गरेर उम्के; तिनीहरूले यहोशूलाई आश्वस्त सन्देश सुनाए (यहोशू २:२२-२४)।

राहाबका शब्दहरूले होइन, तर उसका कामहरूले उसलाई धर्मी ठहरायो (याकूब २:२५)। पवित्र बाइबलले कहीं पनि उसको छलको तारिफ गर्दैन (यहोशू २:४-५), तर उसको विश्वासको प्रशंसा गर्छ (हिब्रू ११:३१)। अनि याकूबले उसको काम विश्वासको काम भनेका छन् (याकूब २:२५)। राहाबले यी जासुसहरूलाई बचाउन आफ्नो प्राण खतरामा हाली; किनकि उसले इस्राएली जातिका परमेश्वरको शक्तिमा र उहाँको सर्वाधिकारमा विश्वास गरी। अनि हाम्रा प्रभु येशूको समयमा पनि यस्तो थियोः इस्राएली जातिदेखि बाहिरका कतिजना मानिसहरूले बढ़ी विश्वास देखाए, अँ, उहाँको महिमाका प्रत्यक्ष साक्षीहरूको भन्दा ठूलो विश्वास देखाए (लूका ७:२-९)। जहाँ-जहाँ परमेश्वर ठूलो विश्वास भेट्टाउनुहुन्छ, त्यहाँ-त्यहाँ उहाँ त्यसको इनाम नित्य दिनुहुन्छ (यहोशू ६ अध्याय हेर्नुहोस्); किनकि विश्वास परमेश्वरलाई खुशी तुल्याउने कुरा हुन्छ (हिब्रू ११:६)।

ग) यहोशू ३:१-५:१: यर्दन नदी पार गरिएको

यहोशू ३:१-१३: अब यर्दन नदी तर्ने बेला आयो। अनि यस समयमा यर्दन नदीमा बढ़ी पानी चल्ने गर्थ्यो। परमप्रभुको आदेश-अनुसार पूजाहारीहरू अग्रसर हुनुपरेको थियो। उनीहरू वाचाको सन्दुक बोकेर अघि बढ्नु थियो। (गन्ती ४:१-१५ पदको खण्डअनुसार प्रायः कोहातीहरूले वाचाको सन्दुक बोक्ने गर्थे; तर योजस्तो विशेष अवसरमा पूजाहारीहरूले यो बोक्नुपरेको थियो)। मानिसहरूले वाचाको सन्दुकमाथि आफ्ना आँखाहरू लगाएर योदेखि केही टाढ़ामा रहेर पछ्याउने आदेश पाएका थिए। वाचाको सन्दुकले ख्रीष्ट येशूलाई सङ्केत गर्छ। हामीले उहाँ र हाम्रो बीचमा सधैं श्रद्धाको भावनालाई सुहाउँदो एउटा अन्तर राख्नुपर्छ। हामीले उहाँको व्यक्तित्वको विषयमा कतिपय रहस्यमय गहिरा कुराहरू रहन दिनुपर्छ; किनभने ती रहस्यहरू मानवको दिमागदेखि बाहिरका कुराहरू हुन्; नत्रता यो हाम्रो दुःप्रयासचाहिँ अभक्ति पो ठहरिन्छ। किनकि ख्रीष्टिय इतिहासमा सबैभन्दा ठूला झूटा शिक्षाहरू बुझ्न नसक्ने कुराहरू बुझ्न चाहने मानिसहरूकै लज्जास्पद कोशिशहरूको नमीठा फल हुन्। तर हामीले सधैं ख्रीष्ट येशूमाथि आँखा लगाएर उहाँलाई ध्यानसित हेर्नुपर्छ। यस कुराले हाम्रो विजय सुनिश्चित गर्छ।

यहोशू ३:१४-१७: जब पूजाहारीहरूका खुट्टाले यर्दन नदीको पानी छोए, तब एउटा आश्चर्यकर्म घट्यो। तिनीहरूले नदी तर्न लागेको स्थानको उत्तरमा, यस ठाउँको केही माइल टाढ़ामा, नदीको प्रवाह आदाम शहरको छेउमा रोकियो। यर्दनको पानी त्यहीं थाक लागेर बस्यो। अनि यस नदीमा पानी जति छोड़िएको थियो, त्यो पानी क्षार समुद्रमा पुग्यो।

आदाम शहर अवस्थित भएको ठाउँमा यस किसिमको पानीको प्रवाह बन्द भएका अझै पनि दुईवटा ऐतिहासिक घटनाहरू घटे। इस्वी संवत् १२६७ सालमा यर्दन नदीको पानी दस घण्टासम्म थुनियो, अनि इस्वी संवत् १९२७ सालमा फेरि पनि एक्काइस घण्टासम्म यस नदीको पानी थुनियो। अनि यी दुवै समयमा

भुइँचालोको कारणले यसो भएको थियो।[4)] तर श्री डी. के. केम्पबेलले यसको विषयमा आफ्नो निम्न तर्क पेश गरेका छन्; तिनको विचारमा, पानीको प्रवाह ठीक समय रोकिएको कुरा मात्र कहाँ छ र? यहाँ एउटा विशेष आश्चर्यकर्म पो भएछ!!

'यस घटनामा धेरै अलौकिक तत्त्वहरूको सङ्गम भयोः **क)** यो घटना पहिले भनिएको वचनले भनेकोजस्तैको त्यस्तै हुन आयो (यहोशू ३ः१३ र १५)। **ख)** यो घटना सठीक समयमा घटियो (यहोशू ३ः१५)। **ग)** यो घटना त्यस बेलामा घटियो, जुन बेलामा यर्दन नदीमा बढ़ी पानी बगिरहेको थियो (यहोशू ३ः१५)। **घ)** यर्दनको थुप्रिएको पानी निक्कै घण्टासम्म रहिरह्यो, हुन सक्छ, एक दिनसम्म रहिरह्यो (यहोशू ३ः१६)। **ङ)** नदीको नरम र भिजेको सतह एकैछिनमा सुक्खा भूमि भयो (यहोशू ३ः१७)। **च)** मानिसहरूले नदी पार गर्नेबित्तिकै र पूजाहारीहरू नदीदेखि बाहिर निस्कनासाथ यो जमिएको पानी एक्कासी फेरि बग्न थाल्यो (यहोशू ४ः१८)। सयौं वर्षहरूपछि एलिया र एलिशा नामक भविष्य-वक्ताहरूले यही यर्दन नदी सुक्खा जमिनबाट भएर उल्टो दिशामा पार गरे (२ राजा २ः८)। अनि केही समयपछि एलिशा एकलै फेरि यो नदी सुक्खा जमिनबाट भएर पार गरेर फर्के। इस्राएलीहरूले यहोशूको नेतृत्वमा यर्दन नदी तरेको कुरा स्पष्ट पार्न भुइँचालोजस्तो प्राकृतिक घटनाको सहारा लिनुपर्छ भने त एलिया र एलिशाको पालोमा घटेको घटनाको विषयमा केकस्तो हो? तब तिनीहरूले नदी पार गर्न सक्नको निम्ति थोरै समयको अन्तरालमा दुईवटा भुइँचालाहरू गएको निष्कर्षमा पुग्नु अनिवार्य हो। अनि यस प्रकारको तर्क विश्वासलाग्दो देखिँदैन, तर हददेखि बाहिर गएको ठहरिन्छ।'[5)]

यस वाचाको सन्दुकले परमेश्वरको प्रतिनिधित्व यहाँ गरेको थियो। यसो हो भने, जुन परमेश्वरले आफ्ना जनहरूलाई यर्दन नदीमा पस्न अगुवाइ गर्नुभयो, उही परमेश्वरले यर्दनको पश्चिममा तिनीहरूलाई विजयी तुल्याउन लाग्नुभएको थियो। तिनीहरूको निम्ति उहाँको सुस्पष्ट प्रदर्शन के थियो भने, उहाँको उपस्थितिले नदीको पानी तिनीहरूको सामुन्नेबाट भाग्ने तुल्याएको थियो; यसकारण उहाँको त्यही उपस्थिति नै तिनीहरूको विजयको सुनिश्चित आशा थियो। तिनीहरूमा तिनीहरूलाई विजयी तुल्याउने अरू के पो थियो र?

पूजाहारीहरू नदीको बीचसम्म हिंड़े र जबसम्म सारा इस्राएली जाति सुक्खा जमिनबाट भएर पार भएन, तबसम्म उनीहरू त्यहाँ उभिरहे।

यहोशू ४ः१-२४ः अब परमप्रभुले निम्न आदेश दिनुभयोः 'हरेक कुलबाट एक-एक पुरुषले यर्दन नदीको सतहदेखि एक-एकवटा ढुङ्गा बोकेर लैजाऊ, र त्यस ठाउँमा एउटा स्मारकको रूपमा खड़ा गर, जहाँ यर्दनको पश्चिममा आएर इस्राएलीहरूले पहिलो पल्ट पाल टाँगेर बस्छन्।' त्यही निर्देशनअनुसार गिल्गाल भनिने ठाउँमा एउटा स्थाही स्मारक खड़ा गरियो; किनकि इस्राएलीहरू सुक्खा जमिनबाट भएर नदी पार गर्न सकून् भन्ने हेतुले परमेश्वरले कसरी यर्दन नदी अलौकिक रीतिले रोक्नुभयो, सो अद्‌भुत घटना इस्राएली जातिका भावी पुस्ताहरूले सम्झना गर्नु थियो।

रूबेन, गाद र मनस्सेको आधा कुल – जुन कुलहरूले यर्दनको पूर्वपट्टि आफ्नो अधिकारको भाग पाए, ती कुलहरूले आफ्ना हतियार भिरेका योद्धाहरूलाई कनान देश अधिकार गर्नको निम्ति आफ्ना दाजुभाइ-हरूलाई सहायता गर्न भनी पठाए। गन्ती २६ अध्यायअनुसार यी अढ़ाइ कुलका पुरुषहरूको जनसङ्ख्या एक लाखभन्दा बढ़ी भए ता पनि, तिनीहरूमध्ये केवल चालीस हजार योद्धाहरू यर्दन पार गए; सायद बाँकी

पुरुषहरू तिनीहरूका परिवारहरू र तिनीहरूका साँधसिमानाहरू रक्षा गर्न बसे होलान्।

अढ़ाइ कुलहरूका योद्धाहरू लगायत सबै इस्राएलीहरूले नदी पार गरेपछि र यस यर्दनबाट बाह्रवटा ढुङ्गाहरू निकालेपछि यहोशूले यस नदीको बीचमा, पूजाहारीहरू उभिएको ठाउँमा बाह्रवटा ढुङ्गाहरू खड़ा गरे। अनि पूजाहारीहरू वाचाको सन्दुक लिएर पश्चिमी किनारमा पुग्नासाथ यर्दन नदीको पानी फेरि अघिको जस्तै पूरा बलमा बग्न थाल्यो।

यर्दन नदीको बीचमा राखिएका ढुङ्गाहरूले हामी ख्रीष्ट येशूको मृत्युमा उहाँसँग एक भएको कुरा सङ्केत गर्छन्; अनि पश्चिमी किनारमा खड़ा गरिएका स्मारक-ढुङ्गाहरूले चाहिँ हामी ख्रीष्ट येशूको बौरिउठाइमा उहाँसँग एक भएको कुरा सङ्केत गर्छन्।

यर्दनको पानी दुई भाग गरेर परमप्रभुले यहोशूलाई सबै इस्राएलीहरूका आँखाको सामु उच्च पार्नुभयो, जसरी उहाँले पहिले मोशालाई पनि उच्च तुल्याउनुभएको थियो। त्यस बेलासम्म यहोशू मोशाको विनम्र सेवक थिए, जसले मोशाको अधीनतामा रहेर परमेश्वरका मार्गहरू सिक्दैथिए। तर अब तिनी महिमित हुने तिनको समय आइपुगेको थियो; किनकि *'हरेक जसले आफूलाई होच्याउँछ, त्यो उच्च पारिनेछ'* (लूका १४:११)।

पहिलो महिनाको दसौं दिनमा इस्राएली-हरूले यर्दन नदी पार गरे; यसर्थ तिनीहरूले मिस्र देशदेखि निस्केर आएको प्रस्थानको समयदेखि चालीस वर्ष पूरा हुन केवल पाँच दिन बाँकी रहेको थियो; निस्तार चाड़को तयारी गर्ने समय भएको थियो (प्रस्थान १२:२-३)।

यहोशू ५:१: जब कनान देशका अन्य-जातीय बासिन्दाहरूले इस्राएली जातिका भीड़ैभीड़ मानिसहरूले कसरी अलौकिक रीतिले यर्दन नदी तरे भन्ने कुरा सुने, तब ठूलो डरले तिनीहरूलाई छोप्यो, र तिनीहरू अत्यासमा परे।

घ) यहोशू ५:२-१२: गिल्गालमा धार्मिक विधिहरू पालन गरिएका

यहोशू ५:२-९: यस अध्यायमा गिल्गालमा घटेका घटनाहरूको विषयमा जानकारी दिइन्छ। कनान देशमा आफ्ना खुट्टा टेकेर इस्राएलीहरूले गिल्गालमा पहिलो पल्ट छाउनी हाले। त्यस ठाउँमा पुरुषहरूको खतना गरियो (यहोशू ५:२-९)। कनान देशभित्र पसेपछि तिनीहरूले त्यहाँ प्रथम निस्तार चाड़ माने (यहोशू ५:१०)। त्यही ठाउँमा मन्ना बन्द भयो (यहोशू ५:११-१२); अनि त्यहाँ यहोशूले परमप्रभुको सेनाका कप्तानलाई भेटे, जो येशू ख्रीष्ट हुनुहुन्थ्यो (यहोशू ५:१३-१५)।

यस समयमा परमप्रभुले यहोशूलाई खतनाको विधि नवीकरण गर्ने निर्देशन दिनुभयो। मिस्र देशबाट निस्किआएका सबै पुरुषहरूको खतना भएका थियो; तर यसको बीचमा यी चालीस वर्षभित्र लड़ाइँ गर्ने मानिसहरू सबै मरिसकेका थिए (व्यवस्था २:१६)। अनि चालीस वर्षसम्म पुरुषहरूको खतना गरिएन। उजाड़स्थानको यात्राको चालीस वर्षको अवधिभित्र एउटा नयाँ पुस्ता खड़ा भयो; अनि यिनीहरूलाई नै यो विधि पालन गर्न आवश्यक थियो, र यिनीहरूको ठहर पुनर्स्थापना गर्न खाँचो थियो, नत्रता यिनीहरूले यस करारअन्तर्गत आफ्ना सबै आशिषहरू उपभोग गर्न पाउनेथिएनन्। खतनाचाहिँ यस करारमा यिनीहरूको पुनर्स्थापना भएको चिन्ह थियो। जबसम्म इस्राएलीहरूले उजाड़स्थानको यात्रा गर्दैथिए, तबसम्म मिस्रीहरूले तिनीहरूलाई ठट्टामा उड़ाउँथे; किनभने तिनीहरूले प्रतिज्ञाको देश प्राप्त गर्न सकेका थिएनन्। तर अब तिनीहरू

प्रतिज्ञाको देशभित्र आइसके, अनि तिनीहरूबाट यो निन्दा हटिगयो (यहोशू ५:९)। 'इस्राएलीहरूलाई दोस्रो पल्ट खतना गर' भनेर जुन कुरा यहोशू ५:२ पदमा लेखिएको छ, त्यस कुराको अर्थ यस प्रकारको छः इस्राएलीहरूले जातिको रूपमा दोस्रो पल्ट खतनाको विधि पालन गरे।

यहोशू ५:१०: यर्दन नदी पार गरेको चार दिनपछि तिनीहरूले पहिलो महिनाको चौधौं दिनमा निस्तार चाड़ मनाए। यहोशूको विश्वास स्मरणीय छ; किनभने शत्रुहरूको सिमानामा बसेर पनि परमेश्वरप्रति आज्ञाकारी भएर तिनले आफ्ना सिपाहीहरूको खतना गराए र निस्तार चाड़ मनाए। यी दुईवटा विधिहरूमा सैनिक रणनीति के पो थियो र, तपाईं आफै भन्नुहोस्!

परमप्रभुले खतनाको विधि र निस्तार चाड़द्वारा आफ्ना जनहरूलाई फेरि उहाँसितको सम्बन्धमा जरुर हुने आधारभूत जगहरूमाथि बसाल्नुभयो। उजाड़स्थानको चालीस वर्षमा यी दुवै विधिहरूको बेवास्ता गरिएको थियो।

खतनाचाहिँ परमेश्वर र अब्राहामको बीचमा स्थापित भएको करारको चिन्ह थियो; अनि परमेश्वरले आफ्नो विश्वासयोग्यातामा अब्राहामलाई कुनै सर्तविना गर्नुभएको प्रतिज्ञा पूरा गर्नुभयो, र अब्राहामका सन्तानहरूलाई कनान देश दिनुभयो (उत्पत्ति १५:१८-२१)। अनि खतनाचाहिँ आत्मजाँच गर्ने र शारीरिकतारूपी मैला फ्याँक्ने चित्र पनि हो, जुन आत्मजाँच गरेर र जुन शारीरिकता फालेर लड़ाइँमा विजय हासिल गर्न नितान्त आवश्यक छ।

अनि निस्तार चाड़चाहिँ? निस्तार चाड़ तिनीहरूको छुटकारा सम्झना गराउने विधि थियो। परमप्रभुले तिनीहरूलाई दाम तिरेर किन्नुभयो र तिनीहरूलाई मिस्र देशको दासत्वबाट छुटकारा दिनुभयो। निस्तार चाड़को विधि पालन गरेर इस्राएलीहरूले परमप्रभुको वचन पालन गरे, जुन वचन उहाँले चालीस वर्षअघि तिनीहरूलाई मोशाको मुखद्वारा दिनुभएको थियो, जब तिनीहरूले पहिलो पल्ट निस्तारको विधि पालन गरेका थिए (प्रस्थान १३:५)। आफ्ना जनहरूलाई बोलाउनुभएको र मिस्र देशदेखि निकाल्नुभएकोमा उहाँको एउटै प्रेरणा थियोः अनुग्रह। अनि उहाँले पक्का पनि तिनीहरूलाई प्रतिज्ञाको देशभित्र ल्याइपुऱ्याउनुहुनेथियो। यसको निम्ति उहाँको वचन पक्कापक्की गर्ने एकमात्र भरपत्यार उहाँको विश्वासयोग्यता थियो।

यहोशू ५:११-१२: मन्नाले ख्रीष्ट येशू देहधारी हुनुभएको कुरा गर्छ। उहाँ स्वर्गबाट ओर्लिआउनुभएको त्यो रोटी हुनुहुन्छ, जुन जीवनको रोटी हाम्रो उजाड़स्थानको यात्राका आवश्यकताहरू पूर्ति गर्ने स्वर्गीय प्रबन्ध हुनुहुन्छ। अनि त्यस देशको उब्जनीले बौरिउठ्नुभएको ख्रीष्ट येशूको चित्रण गर्छ, जुन उब्जनी हामीले कनान देशका आशिषहरूमा प्रवेश गरेपछि हाम्रै हुन्छ। मन्ना र देशको उब्जनी – यी दुवै कुराहरू हाम्रो आत्मिक पोषण हुन्छन्। तिनीहरूले त्यस देशको उब्जनीबाट अखमिरे रोटी र भुटेको अन्न खाएको भोलिपल्टदेखि मन्ना बन्द भयो। परमेश्वर ठीक-ठीक समय कायम राख्नुहुन्छ, र उहाँ अचम्म प्रकारले हाम्रो आवश्यकताको निम्ति जुटाउने असल प्रबन्धक हुनुहुन्छ।

ङ) यहोशू ५:१३-६:२७: यरिहोमाथिको विजय

यहोशू ५:१३-१४क: *'अनि यस्तो भयोः जब यहोशू यरिहोको नजिकै थिए, तब उनले आफ्ना आँखाहरू उठाएर हेरे; अनि हेर, आफ्नो हातमा नाङ्गो तरवार खिचिरहेका एकजना पुरुष उनको सामु उभिएका रहेछन्।'* यस पदमा लेखिएका

ती 'पुरुष' परमप्रभुको दूत थिए। अनि परमप्रभुको दूतचाहिँ प्रभु येशू देहधारण हुनुभएको अघि उहाँ देखा पर्नुभएका रूप-हरूमा एक रूप हुन्। उहाँले 'परमप्रभुको सेनाको कप्तान' भनेर आफ्नो परिचय दिनुभयो। यो सुनिश्चित छ, कि ख्रीष्ट येशू हाम्रो हानि गर्नुहुन्न नै। तर निश्चय उहाँ केवल हाम्रो सहायता गर्नुहुने सहायक हुनुहुन्न पनि। जब उहाँ हाम्रो जीवनमा आउनुहुन्छ, तब उहाँ हाम्रो जीवन नियन्त्रण गर्ने प्रभु र मालिकको रूपमा आउनुहुन्छ।

यहोशू ५ः१४[ख]-१५ः यी पदहरूमा यहोशू परमेश्वरको उपस्थितिमा भएको र तिनलाई यसको पूरा महसुस थियो भन्ने निर्णायक प्रमाण छ। स्वर्गका दूतहरूले कहिल्यै तिनीहरूको आराधना गरेको सेवा स्वीकार गरेनन्। तर यहाँ परमप्रभुका दूतले तिनलाई आराधना गर्ने आज्ञा गर्नुभयो, र यसरी नै आफ्नो ईश्वरीय स्वभाव प्रमाणित गर्नुभयो। जुन कुरा मोशाले आफ्नो सेवकाईको शुरुमा सिक्नुपरेको थियो (प्रस्थान ३), त्यो कुरा यहोशूलाई प्रत्यक्ष रूपले सिक्न खाँचो थियोः परमप्रभु पवित्र हुनुहुन्छ, र उहाँले हाम्रो जीवनमा प्रभुत्व पाउनुपर्छ।

यहोशू ६ः१-२१ः इस्राएलीहरूले तीनवटा विभिन्न सैनिक अभियानहरूद्वारा कनान देशको कब्जा गरिसिद्ध्याउनेथिएः देशको मध्य भागको अभियान, त्यसको दक्षिण भागको अभियान र त्यसको उत्तरीय भागको अभियान। देशको मध्य भागको अभियानको उद्देश्यचाहिँ शत्रहरूलाई विभाजनद्वारा जित्नु थियो। यस अभियानमा दुईवटा मुख्य मुठभेटहरू थिएः एउटा यरिहोमा र अर्को-चाहिँ ऐ शहरमा।

यरिहोचाहिँ चारैतिरबाट पर्खालले घेरिएको एउटा बलियो शहर थियो; तर त्यसका पर्खालहरू र मूलढोकाहरूले त्यसका बासिन्दाहरूलाई न्यायको लागि भित्रै थुनिराखे। निश्चय नै यी पर्खालहरूले इस्राएलीहरूलाई त्यस शहरदेखि बाहिर राखिराख्न सकेनन्। भौगोलिक हिसाबले त्यो शहर ८०० फिटभन्दा बढ़ी समुद्रको सतहदेखि मनि अवस्थित थियो; अनि नैतिकताको हिसाबले पनि त्यसका मानिसहरू साह्रै नीच थिए। त्यो शहर विनाशको निम्ति अर्पित गरिएको शहर थियो; किनभने त्यो शहर परमेश्वरको भूमिमाथि बसालिएको थियो, अनि त्यसका वास्तविक हकदारहरू अब आफ्नो सम्पत्ति दाबी गर्न आइपुगे। हाम्रो जीवनमा यरिहोको भूमिका खेल्ने कति कुराहरू होलान्, जुन कुराहरूले हाम्रो आत्मिक प्रगति हुन दिँदैनन् र हामीलाई हाम्रो अधिकारको भाग हासिल गर्न बाधा पुऱ्याउँछन्। सायद हामीमाथि परिआएका धेरै जाँच र परीक्षाहरूको कारणले हामी निरुत्साहित भएका छौं कि? तर प्रभु येशूले हामीलाई दिन चाहनुभएको विजय हामीले केवल दाबी गर्नुपर्छ र विश्वासमा अघि बढ्नुपर्छ; सफलता प्राप्त गर्नको निम्ति हामीले आफ्ना आँखाहरू परमेश्वरमाथि लगाइराख्नुपर्छ, तब हामीले पनि आश्चर्य-कर्महरू देख्नेछौं।

इस्राएलीहरूको डरले अतालिएको यरिहो शहर आक्रमणकारीहरू आइपुग्नुभन्दा अघि मोर्चा बाँधेर बसिसकेको थियो। छ दिनसम्म इस्राएलीहरू हरेक दिनमा एकै पल्ट त्यस शहरको वरिपरि घुम्थे, अनि राति तिनीहरू गिल्गालमा फर्कन्थे। तर सातौं दिनमा तिनीहरूले सातै पल्ट त्यो शहर परिक्रमा गरे। अनि जब पूजाहारीहरूले तुरहीहरू फुके, तब इस्राएलीहरू ठूलो सोरले चिच्च्याए। अनि तब यरिहोको पर्खाल गर्लम्म ढलेर समतल भयो, र परमेश्वरका जनहरू त्यस शहरभित्र पस्न सके।

कतिजना बाइबल-विद्यार्थीहरू छन्, जसले यरिहोको पर्खाल लिफ्टजस्तै जमिन-

देशको मध्य भागको अभियान

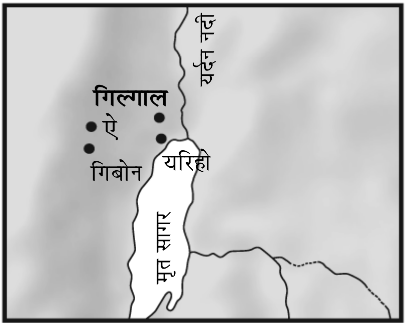

देशको दक्षिणी भागको अभियान

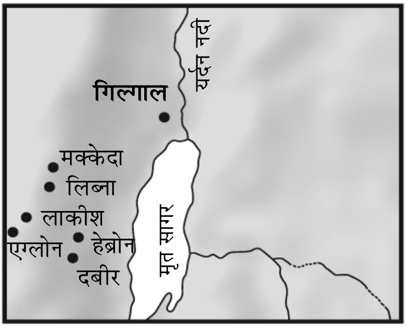

देशको उत्तरीय भागको अभियान

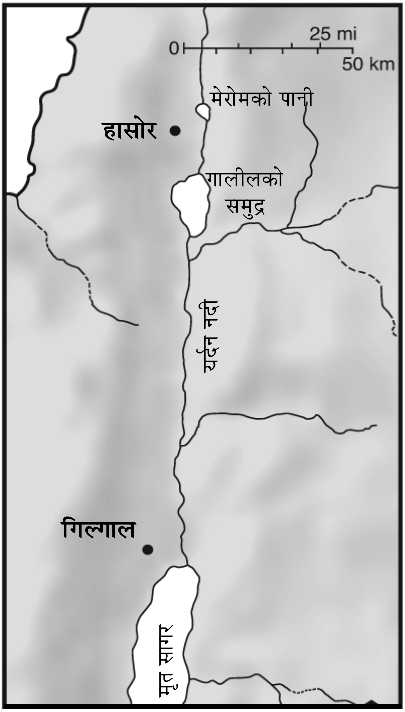

यहोशूले कनान देशमाथि चढ़ाइ गरेका सैनिक अभियानहरू

देशको मध्य भागको सैनिक अभियानः

१) **गिल्गालः** गिल्गाल त्यो ठाउँ थियो, जहाँबाट यहोशूले आफ्ना सबै आक्रमणहरू शुरु गरे र कनानीहरूलाई प्रतिज्ञाको देशबाट लखेटे। किनकि इस्राएलीहरूले त्यस ठाउँमा आफ्नो छाउनी हालेका थिए (यहोशू ४:१९)।

२) **यरिहोः** यरिहो शहरमाथि इस्राएली सेनाको प्रथम विजय थियो। जब इस्राएलीहरूले चिच्च्याए र आफ्ना तुरहीहरू फुके, तब त्यस शहरका पर्खालहरू गर्लम्म ढले। (यहोशू ६:२०)।

३) **ऐः** यहोशूले ढुकेर बस्ने फौज ऐको विरोधमा राखेर त्यो शहर कब्जा गरे। (यहोशू ८:१२-२९)।

४) **गिबोनः** गिबोनका राजाले यहोशूसँग एउटा सन्धि गरे। यस ठाउँमा पाँचजना कनानी राजाहरूको पराजय भयो; किनकि तिनीहरूले इस्राएली सेनामाथि आक्रमण गरे (यहोशू ९:१०)।

देशको दक्षिणी भागको सैनिक अभियानः

१) **मक्केदा र लिब्नाः** गिबोनबाट दक्षिण लागेर यहोशू र तिनको सेनाले मक्केदा र लिब्ना शहरहरू नष्ट गरे (यहोशू १०:२८-३०)।

२) **लाकीश, एग्लोन, हेब्रोन र दबीरः** लिब्नाबाट दक्षिण लागेर यहोशू र तिनको सेनाले उक्त एक-एक शहर जिते (यहोशू १०:३१-४१)।

३) **गिल्गालः** आफ्नो दक्षिण इलाकामाथि चढ़ाइ गरेको सैनिक अभियान सकेपछि यहोशू र तिनको सेना गिल्गालमा तिनीहरूको छाउनीमा फर्के (यहोशू १०:४३)।

देशको उत्तरीय भागको सैनिक अभियानः

१) **मेरोमको पानीः** यहोशू आफ्नो सेना लिएर कनान देशको उत्तरतर्फ लागे। मेरोमको पानी-

निर तिनले कनानका राजाहरूका संयुक्त सेनाहरूमाथि चढ़ाइ गरे, र घमासान लड़ाइँ चलियो, अनि इस्राएली सेनाले तिनीहरूलाई जित्यो (यहोशू ११:१-९)।

२) **हासोरः** पर्खालले घेरिएको बलियो शहर हासोर नाश गरेर यहोशूले कनान देशको उत्तरीय भागमाथिको विजय पक्का गरे। किनकि हासोर तिनीहरूको राजधानी थियो (यहोशू ११:१०-१२)।

भित्र पुरेको कल्पना गर्छन्; यसो हुँदा इस्राएलीहरूलाई त्यसको पर्खालमाथि टेकेर त्यस शहरभित्र पस्न सहज भयो। जेजसो भए पनि यो घटना परमेश्वरका जनहरूको विश्वासको प्रतिफल थियो (हिब्रू ११:३०)। अनि यहोशू ६:६-१२ पदहरूको खण्डमा जम्मा सात पल्ट 'वाचाको सन्दुक' भन्ने शब्द दोहोरिएको कुरा याद गर्नुहोस्!

त्यस शहरभित्र भएको हरेक थोक विनाशको निम्ति अर्पण गरिएको थियो। यसको मतलब के थियो भने, परमप्रभुद्वारा यी थोकहरू कनान देशका पहिला फलहरूको रूपमा विनाशको निम्ति ठहराइएका थिए। यसकारण राहाब र उसको परिवार छोड़ेर त्यस शहरका सबै बासिन्दाहरू र तिनीहरूको सारा पशुधन नाश गरिनु आवश्यक थियो; तर चाँदी र सुन, पित्तल र फलाम जति परमप्रभुको भण्डारमा हालिनुपर्नेथियो। कसैलाई पनि ती मालहरूबाट एउटै थोक पनि आफ्नो निम्ति राख्ने अनुमति थिएन।

यरिहो शहरभित्रका सबै पशुप्राणीहरूको सत्यानाश गर्नू भन्ने आज्ञा परमेश्वरले किन दिनुभएको हो, सो कुरा कनानीहरूको नैतिक भ्रष्टता विचार गरेर बुझ्न सजिलो हुन्छ। परमप्रभुमा दोष के छ र, जब उहाँले दुष्टहरूलाई तिनीहरूको योग्य सजाय दिनुहुन्छ? तब मानिसहरूले उहाँलाई उहाँले यरिहोमाथि पूरा गर्नुभएको न्यायको विषयमा आलोचना किन गर्ने? हामीले बरु उहाँको अनुग्रहको विषयमा अचम्म मान्नुपर्छ; किनभने उहाँले आफ्नो ठूलो दयामा राहाब र उसको परिवारलाई यरिहोको सत्यानाशबाट बचाउनुभयो।

यहोशू ६:२२-२७: जुन विश्वास यरिहोका पर्खालहरू भत्काउन सक्षम भयो (हिब्रू ११:३०), त्यही विश्वासले राहाब र उसको परिवारलाई त्यस शहरबाट बाहिर ल्यायो (हिब्रू ११:३१)। परमेश्वरको अनुग्रहले उसको निम्ति सुरक्षाको प्रबन्ध गर्नुको साथै उसलाई दाऊदको वंशावलीमा एउटा निर्धारित स्थान दिलायो, र अन्तमा प्रभु येशू ख्रीष्टको वंशावलीमा पनि एउटा आदरको स्थान ठहरायो (मत्ती १:५-६)। परमेश्वरको अनुग्रहले हामीलाई विनाशबाट बचाउँछ; तर यसो गर्नुको साथै त्यसले हाम्रो महिमा पनि सुनिश्चित गर्छ (रोमी ८:२९-३०)। विश्वासचाहिँ परमेश्वरको अनुग्रह पक्रिराख्ने हात हुँदो रहेछ।

राहाब र उसको परिवार सुरक्षासाथ त्यस शहरदेखि बाहिर निकालिएपछि त्यो शहर आगोले जलाइयो। यहोशूले यरिहो शहर किल्लाबद्ध रूपले पुनर्निमाण गर्ने व्यक्तिलाई सरापे र त्यस पुनर्निर्माण गर्नेको जेठा छोरा त्यस शहरको जग बसाएको समयमा मर्नेछ, र त्यसको कान्छा छोरा त्यस शहरका मूलढोकाहरू खड़ा गरिएको बेलामा मर्नेछ भन्ने भविष्यवाणी गरे। १ राजा १६:३४ पदमा यो भविष्यवाणीरूपी श्राप पूरा भयो।

च) यहोशू ७:१-८:२९: ऐ शहरमाथि चढ़ाइ गर्ने सैनिक अभियान

सात अध्यायको सन्दर्भ कनान देशमा गरिएको पापबाट उठेको समस्या हो। मानिसहरूले यर्दन नदी पार गरे, तर तिनीहरूले अझै पनि पाप गर्न सके; यो अझै पनि तिनीहरूको झुकाउ थियो। यस अध्यायमा ऐ शहरमा इस्राएलीहरूको हारको कथा छ र आकोरको बेंसीमा पापमाथि तिनीहरू विजयी भएको वृत्तान्त छ।

यहोशू ७ः१-५ः यहोशूले ऐ शहरमा जासुसहरू पठाए; अनि यिनीहरू त्यस शहरमा सुरक्षाको प्रबन्ध राम्रो नभएको र त्यसको विरुद्धमा दुई वा तीन हजारभन्दा बढ़ी सेनाहरू पठाउनु नपर्ने आशालाग्दो सन्देश लिएर फर्के। तर जब तीन हजारजति पुरुषहरू ऐ शहर कब्जा गर्न हिंड़े, तिनीहरूले आशा गरेजस्तै विजय प्राप्त गर्न सकेनन्, तर हार खानुपर्‍यो।

यहोशू ७ः६-१०ः धेरैपल्ट विजयको पछि हार आउँछ; विजय हासिल गरेको बेलामा कसले हार्छु भन्ने कल्पना गर्ला? किनभने विजय प्राप्त गरेको बेलामा हामी आफैलाई निक्कै बलियो भएको सम्झन्छौं। ऐ शहरको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्नुभन्दा अघि मानिसहरूले प्रार्थना गरेनन्; अनि परमप्रभुले तिनीहरूलाई 'यरिहो शहर कब्जा गर' भनेर आज्ञा गर्नुभएझैं यसपालि लड़ाइँमा जाने आज्ञा दिनुभएन। यसकारण तिनीहरूले पीड़ाको साथ सिके, कि तिनीहरूको आत्मिक अवस्था ठीक थिएन, र केही न केही गल्ती भएको हुनुपर्छ। कनानीहरू अघिभन्दा बलवान् थिएनन्, तर इस्राएलीहरू पो कमजोर हुन गएका थिए; किनभने इस्राएलीहरूको छाउनीमा पाप पसि-सकेको थियो। यो केवल एकैजना मानिसको गल्ती थियो, र पनि सम्पूर्ण जाति नै दोषी थियो (यहोशू ७ः११), अनि छत्तीसजना मानिसहरूको मृत्यु भयो (यहोशू ७ः५)। परमप्रभुले यहोशूलाई 'यो प्रार्थना गर्ने बेला होइन, तर कारबाही गर्ने समय हो' भनेर भन्नुभयो (यहोशू ७ः१०)।

यहोशू ७ः११-२६ः इस्राएलीहरूको छाउनीभित्र प्रवेश गरेको पाप तिनीहरूको हारको कारण थियो भन्ने कुरा यहोशूले जान्न पाए। यरिहोमाथि चढ़ाइ गरेको बेलामा कसैले लुटको मालमा हात लगाएर परमप्रभुको आज्ञा भङ्ग गरेको थियो। यहाँ अपराधीलाई फेला पार्ने कुनचाहिँ तरिका अपनाइयो, सो हामीलाई बताइएको छैन; तर हुन सक्छ, तिनीहरूले चिट्ठा हालेर यसो गरे होलान्। तिनीहरूले जेजस्तो गरे पनि तिनी-हरूको अनुसन्धानमा सबैभन्दा पहिले यहूदा कुल पक्र्‍यो, त्यसपछि जेरहको गोत्र पक्र्‍यो, त्यसपछि जब्दीको परिवार र अन्तमा कर्मीको छोरा आकान पक्रा पर्‍यो। त्यसले बेबिलोनी वस्त्र, दुई सय शेकेल चाँदी र एउटा सुनको साँप्लो चोरी गरेको स्वीकार गर्‍यो। त्यसले ती सबै चीजहरू आफ्नो पालको भुइँ खनेर लुकाएको पनि मानिलियो।

'मैले देखें ... मैले तिनको लालसा गरें ... र मैले ती लिएँ' (यहोशू ७ः२१)। आकानको कथाले याकूब १ः१४-१५ पदहरूमा दिइएको शिक्षाको ज्वलन्त उदाहरण हाम्रो सामु पेश गर्छ, जहाँ यसो लेखिएको छः *'तर हरेक मानिस आफ्नै अभिलाषाद्वारा खिँचिएर र फसेर परीक्षामा पर्छ। त्यसपछि जब अभिलाषा गर्भवती हुन्छ, तब त्यसले पापलाई जन्माउँछ; अनि पाप पूरा बढ़ेपछि त्यसले मृत्यु उत्पन्न गर्छ।'*

आकानले विनाशको निम्ति अर्पित भएका थोकहरूबाट केही लिएर त्यो आफै श्रापित बन्यो (व्यवस्था ७ः२६)। कसैको दृष्टिमा आकानको सारा परिवार त्यसको सजायमा सहभागी बनेको कुरा निर्दयी देखा पर्ला; तर पाप एउटा गम्भीर विषय हो। राहाबको विश्वासले उसको सम्पूर्ण परिवार बचायो; तर आकानको पापले त्यसको सारा परिवारलाई दोषी ठहरायो। योबाहेक परिवारकाहरूलाई आकानको कुकर्मको विषयमा थाह भएको हुनुपर्छ; किनभने चोरी गरिएका मालहरू त्यसले तिनीहरू बसेको पालको भुइँ खनेर लुकाएको थियो। अनि हुन सक्छ, त्यसका छोराछोरीहरू त्यसको पापमा सहभागी बने कि कसो हो? परमेश्वरले आफ्ना जनहरूलाई सिकाउन चाहनुभएको पाठ सुस्पष्ट थियोः पापले छाउनीमा भएको सारा समुदायलाई

अशुद्ध पारेको थियो; अनि पाप जहाँ र जहिले देखा पर्छ, तत्कालै कारबाही गर्नुपर्छ र जरैसित उखेलेर हटाउनुपर्छ।

आकानको अपराधले उचित दण्ड पायोः त्यो र त्यसको सारा परिवार ढुङ्गाले हानेर मारिए र आगोले जलाइए, साथै तिनीहरूको सारा धनसम्पत्ति र चोरी गरिएका सामानहरू जलाइए। यसको विषयमा श्री एच. जे. ब्लेयरले निम्न टिप्पणी गरेका छन्ः

> 'आकानको मृत्युले विनाशको निम्ति अर्पित भएको चीजको सम्बन्धमा गरिएको त्यसको पापको प्रायश्चित्त गर्‍यो; अनि आकोरको बेंसीको दुःखान्त दृश्यचाहिँ इस्राएलीहरूको निम्ति आशाको ढोका हुन गयो; किनकि परमेश्वरका जनहरूले फेरि आफ्नो सैनिक अभियान अगाड़ि बढ़ाउने हिम्मत पाए।'[6)]

यहोशू ८ः१-२९ः दोस्रो प्रयासमा यहोशू र तिनको सेनाले ऐ शहर कब्जा गरे; यसपालि तिनीहरूले हमला गर्दा ढुकेर बस्ने रणनीति अपनाए। यस ढुकिबसाइको बेलीबिस्तारको एक-एक बुँदा हामीलाई बुझ्न गाह्रो भएको छ, तर मोटामोटी तिनीहरूको योजना यस प्रकारको थियोः इस्राएली सेनाको एक झुण्ड रातको अन्धकारमा ऐ शहर नाघेर त्यसको पश्चिमपट्टि लुकेर बसे। भोलिपल्ट बिहान बाँकी सेनाहरू उत्तर दिशादेखि ऐ शहरमाथि आक्रमण गरे। जब ऐ शहरका मानिसहरूले तिनीहरूलाई जवाबी हमला गरे, तब यहोशू र तिनको सेना जानी-बुझीकन पछि हटे; यसरी तिनीहरूले त्यहाँका बासिन्दाहरूलाई आफ्नो शहरबाट बाहिर खिचे। त्यसपछि यहोशूले आफ्नो भाला पसारे; योचाहिँ ढुकिबसेका मानिसहरूको निम्ति शहरमा पसेर आगो लगाइदिने सङ्केत थियो। आफ्नो शहरमा आगो लागेको देखेर ऐका मानिसहरू डरले आतङ्कित भए र अताले। तब इस्राएली सेनाको निम्ति ऐ शहरका सिपाहीहरूलाई दुवै तर्फबाट चेपेर सर्वनाश गर्न सजिलो भयो।

यहोशू ८ः३ पदले बताएअनुसार तीस हजार पुरुषहरू शहरको विरोधमा ढुकेर बसेका थिए; तर यहोशू ८ः१२ पदमा पाँच हजार सिपाहीहरूको कुरा गरिएको छ। हुन सक्छ, ढुकेर बसेका मानिसहरूका दुईवटा झुण्ड थिए। तर ढुकिबसाइको निम्ति तीस हजार पुरुषहरूको सङ्ख्या धेरै ठूलो र अनावश्यक भएको देखिन्छ। कतिजनाको विचारमा, तीस हजारको सट्टामा 'तीसजना कप्तानहरू' भनेर पढ्नु उचित देखिन्छ। किनकि 'हजार' भन्ने हिब्रू-शब्दको अनुवाद 'मुखिया' पनि हुन सक्छ अरे। अरू मानिसहरू पनि छन्, जसको विचारमा योचाहिँ प्रतिलिपिकारले गरेको गल्ती ठान्छन्, जसले पाँच हजारको सट्टामा तीस हजार लेखिपठाए अरे। तर मेरो विचारमा, यहोशू ८ः१२ पदमा बताइएका पाँच हजार सिपाहीहरू यस हेतुले ढुकेर बस्न पठाइए, कि तिनीहरूले बेतेलका मानिस-हरूको सम्भवतः हमला विफल तुल्याउन सकून्; किनकि बेतेलचाहिँ ऐ शहरदेखि पश्चिम केवल दुई माइल टाढ़ामा अवस्थित थियो।

यस मुठभेटमा यहूदीहरूलाई लुटको माल र ऐ शहरका पशुहरू आफ्नो निम्ति राख्ने अनुमति थियो। 'हे आकान, तैंले यस क्षणको लागि पर्खेको भए, तैंले आफ्नो प्राण गुमाउनेथिनस्, तर प्रशस्त लुटको माल पाउनेथिस्!'

ऐ शहरमाथि पहिलो पल्ट चढ़ाइ गर्दा इस्राएलीहरूले छत्तीसजना मानिसहरूलाई गुमाउनुपरेको थियो; तर यसपालि दोस्रो आक्रमणमा, पवित्र बाइबलको विवरण-अनुसार, एकजनाको ज्यान पनि गुमाउनु-परेन। तिनीहरूले आफैलाई पापको अशुद्धताबाट शुद्ध राखेका हुनाले तिनीहरू फेरि घमासान लड़ाइँको माझमा सुरक्षित रहे। इसाई जीवनमा हासिल गरिने विजय संघर्षको अनुपस्थिति होइन, तर संघर्षको माझमा

परमेश्वरको उपस्थिति र उहाँको सुरक्षा अनुभव गर्नु हो।

छ) यहोशू ८:३०-३५: शेकेममा करार पुष्टि गरिएको

यहोशू ८:३०-३५: व्यवस्था २७:२-६ पदहरूको खण्डमा लेखिएको परमेश्वरको वचन शिरोपर गरेर यहोशूले एबाल पहाड़-माथि एउटा वेदी बनाए र ढुङ्गाहरूमा मोशाको व्यवस्थाको एकप्रति लेखे। इस्राएली जातिका कुलहरू भेला भए, तिनीहरूको आधा भाग गेरिजीम पहाड़को सामु र तिनीहरूको अर्को आधा भाग एबाल पहाड़को सामु खड़ा भए। अनि यहोशूचाहिँ ती दुवै पहाड़हरूको बीचमा बेंसीमा उभिए; अनि त्यसपछि तिनले मोशाको व्यवस्थाको पुस्तकमा लेखिएका आशिषहरू र सरापहरू पढ़ेर सुनाए, कि त तिनले लेवीहरूलाई यी वचनहरू पढ्‌न लगाए (व्यवस्थ २७:१४)।

> 'पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलमा कुरा प्रायः यस्तो छः बाइबलले जुन कुरा मानिसहरूले गरेको भन्छ, त्यो कुरा तिनीहरूले खास अरूलाई गर्न लगाए।'[7]

ज) यहोशू ९: गिबोनीहरूसँग भएको सन्धि

यहोशू ९:१-१७: इस्राएली जातिले हासिल गरेका सैनिक सफलताहरूको विषयमा खबरहरू सुनेर कनान देशका सबै राजाहरूलाई एकजुट भएर यहोशू र इस्राएली जातिको विरुद्धमा आइलाग्न बाध्य तुल्यायो (यहोशू ९:१-२)। तर गिबोन शहर, साथै कपीरा, बेरोत र किर्यत्-यरीम नामक शहरहरूका बासिन्दाहरूले आक्रमणकारी-हरूलाई विरोध गर्न बेकम्मा ठाने (यहोशू ९:३ र १७)। परमेश्वरले इस्राएलीहरूलाई तिनीहरूको सामुबाट यस देशका सबै अन्यजातीय बासिन्दाहरूलाई नष्ट गर्ने आज्ञा दिनुभएको यिनीहरूलाई थाह थियो (यहोशू ९:२४)। तर कनान देशदेखि बाहिर बसेका जातिहरूको विषयमा इस्राएलीहरूलाई यस किसिमको कुनै आज्ञा दिइएको थिएन भन्ने कुरा यिनीहरूलाई विदितै थियो (व्यवस्था २०:१० र १५)। यदि यिनीहरूले यहोशू र तिनको सेनालाई 'धेरै लामो यात्रा गरेर हामी टाढ़ा देशदेखि आएका हौं' भन्ने कुरा विश्वास दिलाउन सके यिनीहरू मारिनेथिएनन्।

यसकारण यिनीहरूले पुराना झुत्रामुत्रा लुगाहरू पहिरेर र टालेका चप्पलहरू लगाएर आफ्नो भेस बदली गरे। यिनीहरू सुकेका र ढुँड़ी परिसकेका रोटीहरू र पुराना, फाटेका, टालटुल गरिएका मशकहरू पनि साथमा लिएर गए। यिनीहरूले यहोशूलाई 'हामी धेरै टाढ़ा देशबाट आएका हौं' भनेर भने, अनि यिनीहरूसँग भएको हरेक थोक यिनीहरूको कुरा सिद्ध गरेको जस्तो देखिन्थ्यो।

इस्राएलीहरूले यस विषयमा परमप्रभुबाट कुनै सल्लाह लिएनन्, तर सीधा गिबोनी-हरूसँग एउटा सन्धि गरे। तर तीन दिनपछि गिबोनीहरूले गरेका छल प्रकट भयो; अनि यहूदीहरूको बीचमा हलचल मच्चियो र यी छल गर्नेहरूलाई मार्नुपर्छ भन्ने माग सुनियो। तर इस्राएली जातिका शासकहरूले परमप्रभुको नाममा गरेको सन्धि कदर गरेर गिबोनीहरूलाई मार्न चाहेनन्। तर यिनीहरू अबोप्रान्त समुदायका सेवकहरू तुल्याइए, जसले परमप्रभुको वेदीको सम्बन्धमा चाहिएको दाउरा काट्नेथिए र आवश्यक पानी भर्नेथिए।

गिबोनीहरूले तिनीहरूलाई यस बेलामा छल गरेका भए तापनि यहोशू र इस्राएली शासकहरूले आफूले खाएको शपथ कायम राखेर बुद्धिमानीसाथ काम गरे। किनकि पछि राजा शाऊलले गिबोनीहरूलाई जरैबाट उखेलेर यिनीहरूको नामनिशान मेट्ने कोशिश गरे, र आफ्नो कुप्रयासको निम्ति उनले दण्ड भोगे (२ शमूएल २१)।

झ) यहोशू १०ः दक्षिणी इलाकामाथि चढ़ाइ गरेको सैनिक अभियान

यहोशू १०ः१-६ः यस अध्यायमा कनान देशको दक्षिणी भागमाथि चढ़ाइ गरेको अभियानको वर्णन उल्लेख गरिएको छ। जब गिबोनीहरूले इस्राएलीहरूसँग सम्झौता गरे भन्ने सन्देश पाँचवटा कनानी शहरहरूका राजाहरूले सुने, तब उनीहरूले कनान देशको बीचको पहाड़ी भेक असुरक्षित रहेको महसुस गरे। यसकारण उनीहरूले गिबोनमाथि आक्रमण गर्ने निर्णय लिए। तब गिबोनीहरूले यहोशूकहाँ पठाए र तिनलाई सैनिक सहयोग पाऔं भन्ने अनुरोध गरे।

यहोशू १०ः७-८ः यहोशूले फेरि एकपल्ट परमप्रभुको मुखबाट यो सान्त्वना दिने वचन सुनेः *'तिनीहरूसँग नडराऊ!'* तिनले त्यही वचन यरिहोमाथि विजय प्राप्त गर्नुभन्दा अघि र ऐ शहरको विरोधमा ढुकेर गरिएको आक्रमण सफल हुनुभन्दा पहिले सुनेका थिए। ती वचनहरूले विरोधीहरूमाथि विजय प्राप्त गर्ने निश्चयता दिलाए; शत्रुहरूको बृहत् सङ्ख्यामा कुनै मतलब, कुनै पर्बाह थिएन।

यहोशू १०ः९-११ः परमप्रभुबाट विजयको निश्चयता पाएपछि यहोशूले गिबोनमा शत्रुहरूको सेनासँग लड़ाइँ गरे, र तिनीहरूलाई भगाए। यी शत्रुहरूको विनाशको सम्बन्धमा दुईवटा आश्चर्यकर्महरू भए। पहिले मुसलधार असिना बर्षियो; इस्राएलीहरूले मारेका भन्दा बढ़ी मानिसहरू असिनाको प्रहारले मारिए। तर यस असिनाको वज्रपातले भिन्नता राख्यो; किनकि असिनाका ढुङ्गाहरूले केवल शत्रुहरूलाई मारे।

यहोशू १०ः१२-१५ः त्यसपछि यहोशूले चढ़ाएको विन्तीमा घाम र जून आकाशमा अड़िरहे र शत्रुहरू उम्केर आ-आफ्ना पर्खालले घेरिएका शहरहरूभित्र सुरक्षा पाउनुभन्दा अघि इस्राएलीहरूले तिनीहरूलाई खेदेर मार्न सकून् भन्ने हेतुले दिनको अवधि बढ़ाइयो। *'सूर्य थामियो र चन्द्रमा अड़िरह्यो'* भन्ने वाक्यमा वर्णनात्मक साहित्यिक भाषा प्रयोग गरिएको छ। हामी पनि यस प्रकारको भाषा प्रयोग गर्छौं, जब हामी 'घाम उदाउँछ' वा 'घाम अस्ताउँछ' भनेर भन्ने गर्छौं। यस घटनाको स्पस्टीकरण दिन मानिसहरूले विभिन्न प्राकृतिक तत्त्वहरूको सहारा लिएका छन्।[8] तर हाम्रो निम्ति यो एउटा आश्चर्यकर्म थियो, बस यति। यस आश्चर्यकर्मद्वारा लड़ाइँ गर्नको निम्ति दिनको अवधि बढ़ेर गयो। यसको विषयमा श्री चार्लस एच. स्पर्जनले यसो भनेका छन्ः

> 'उहाँले यो आश्चर्यकर्म कसरी पूरा गर्नुभयो ? यो कुरा जान्न हाम्रो काम होइन। आश्चर्यकर्महरूको तलाश गरेर ती अलौकिक कामहरू लौकिक तुल्याउन हाम्रो काम पनि होइन, तर ती आश्चर्यकर्महरूको निम्ति हामीले परमेश्वरको महिमा गर्नुपर्छ।'[9]

अब 'याशारको पुस्तक'को कुरा आयो (यहोशू १०ः१३)। यसको शाब्दिक अर्थ 'धर्मीजनको पुस्तक' हो। आजको दिनसम्म यो नाम भएको कुनै पुस्तक प्रमाणित हुन सकेको छैन। यसो हो भने, यो आत्माको प्रेरणाले लेखिएको पुस्तक नै थिएन।

इस्राएली जातिको निम्ति यो लड़ाइँ अत्यन्त कठिन थियो। तिनीहरू रातभरि हिँड़े, र त्यसपछि तिनीहरूले मानव-इतिहासको सबैभन्दा लामो दिनभरि लड़ाइँ गरिरहे। तिनीहरूले हददेखि बाहिर असाधारण प्रकारले आफ्नो बल लगाए र खर्च गरे, यो साँचो हो; तर विजयचाहिँ परमप्रभुकै थियो (यहोशू १०ः१०-११)। यसको विषयमा श्री म्याथ्यू हेनरीले आफ्नो अन्तर्दृष्टिअनुसार निम्न विचार प्रस्तुत गरेका छन्ः

'तर यहोशू र तिनका मानिसहरूलाई किन यत्रो हददेखि बाहिरको बलको खर्च गर्नु आवश्यक पर्‍यो ? के परमेश्वरले तिनलाई "मैले यी शत्रुहरूलाई तिम्रो हातमा दिइसकेको छु" भनेर सुनिश्चित प्रतिज्ञा गर्नुभएको थिएन र ? हो, उहाँले यसो भन्नुभएको थियो, यो सत्य हो; तर परमेश्वरका प्रतिज्ञाहरूको उद्देश्यचाहिँ हाम्रा प्रयासहरू सुस्त पार्नु वा अनावश्यक तुल्याउनु होइन, तर हामीलाई हाम्रा प्रयासहरूमा सचेत गराउनु र उत्साहित तुल्याउनु हो ।' [10)]

यहोशू १०:१६-२७: यी पाँचजना राजाहरू मक्केदाको ओड़ारमा फसे; त्यसपछि यिनीहरू मारिए र पाँचवटा रूखहरूमाथि झुन्ड्याइए; अनि अन्तमा यिनीहरू यस ओड़ारभित्र गाड़िए ।

यहोशू १०:२८-३९: यस घटनापछि यहोशूले कनानीहरूका निम्न शहरहरू कब्जा गरे, जस्तैः मक्केदा (यहोशू १०:२८), लिब्ना (यहोशू १०:२९-३०), लाकीश (यहोशू १०:३१-३२), गेजेर (यहोशू १०:३३), एग्लोन (यहोशू १०:३४-३५), हेब्रोन (यहोशू १०:३६-३७) र दबीर (यहोशू १०:३८-३९)। यहोशू १०:३७ पदमा उल्लेख गरिएका हेब्रोनका राजाचाहिँ यहोशू १०:२६ पदमा मारिएका राजाको बदलीमा राजा भएका व्यक्ति थिए ।

यहोशू १०:४०-४३: यस परिच्छेदमा कनान देशको दक्षिणी भागमाथि चढ़ाइ गरेको अभियानको संक्षिप्त सार पेश गरिएको छ। जब यस अध्यायमा यहोशूले सबै प्राणीहरूलाई पूरा नाश पारे भन्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ, तब हामीले यो मोटामोटीको रूपमा लिनुपर्छ, जसरी यस विषयमा श्री हेलीले आफ्नो विचार व्यक्त गरेका छन्:

'... यहोशू यस क्षेत्रमा यति छिटो अघि बढ़े; यसकारण तिनले यो इलाका बासिन्दारहित तुल्याउन सकेनन् । ... तिनले केवल आफूले खेदेका सबैलाई मारे । तर तिनले शत्रुहरू लुक्न सक्ने हरेक जग्गाको खोजतलाश गरेनन् । यो काम आ-आफ्नो अधिकारको भागमा हरेक कुलको जिम्मेवारी थियो ।' [11)]

ञ) यहोशू ११: उत्तरीय इलाकामाथि चढ़ाइ गरेको सैनिक अभियान

यहोशू ११:१-९: इस्राएली जातिले हासिल गरिरहेका ठूला-ठूला विजयहरूको खबरले उत्तरका राजाहरूलाई आपसमा एकजुट हुन बाध्य तुल्यायो। तिनीहरू सबैजना गालीलको समुद्रको उत्तरमा मेरोमको पानीमा एकसाथ भेला भए। यहोशू र तिनको सेनाले तिनीहरूलाई आक्रमण गरेर तिनीहरूलाई पराजित गरे। त्यसपछि यहोशूले परमप्रभुको आज्ञा पालन गर्दै तिनीहरूका घोड़ाहरूको ढोड़नसा काटेर लङ्गड़ा पारे र तिनीहरूका रथहरू आगोमा जलाइदिए। घोड़ाको ढोड़नसा काट्नु भनेको त्यसको खुट्टाको मूल-नसा काटेर त्यसलाई लङ्गड़ा पार्नु हो ।

यहोशू ११:१०-१४: राजधानी शहर हासोर जलाइयो; तर डाँड़ा-डाँड़ामाथि खड़ा भएका अरू शहरहरू नाश पारिए, तर जलाइएनन्। हुन सक्छ, यी डाँड़ाहरूमा बसालिएका शहरहरू नजलाउनमा यी शहरहरू ती ठाउँहरूमा बसोबास गर्न लागेका इस्राएलीहरूको निम्ति काममा आउँछन् भन्ने यहोशूको मनसाय थियो होला। यी सबै शहरहरूका बासिन्दाहरू मारिए, र यिनीहरूको लुटको माल इस्राएलीहरूले लिए। पूरा आज्ञाकारिताले पूर्ण विजय ल्याउँछ (यहोशू ११:१५) ।

यहोशू ११:१६-२०: यी पदहरूले दक्षिणमा अवस्थित सेईरदेखि लिएर उत्तरपूर्वमा हर्मोन पहाड़ र उत्तरपश्चिममा लेबानोनको बेंसीसम्म यहोशूले आफ्नो अभियानमा प्राप्त गरेका विजयहरू समेट्छन्। गिबोन शहर नाश हुनदेखि

बाँच्यो। अनि यरूशलेम शहरको कब्जा भएन, तर दाऊदको समयसम्म अपराजित रह्यो। (अनि यहोशू ११:१६ पदमा भनिएको 'गोशेनको जम्मै देश'चाहिँ मिस्र देशमा भएको ठाउँ होइन, तर कनान देशको दक्षिणमा परेको ठाउँ हो।)

यहोशू ११:२१-२३: यस खण्डमा अनाकीहरू र यिनीहरूका सबै शहरहरू नष्ट गरिएको बयान गर्दा यिनीहरू गाजा, गात र अश्दोदमा रहेको विशेष जानकारी दिइएको छ। *'देशले लड़ाइँबाट विश्राम पायो'* भन्ने वाक्य हामीले कुन अर्थमा लिनुपर्छ? मुख्य-मुख्य लड़ाइँहरू जितिइसके, तर कतिवटा सानातिना मुठभेड़हरू बाँकी नै थिए।

ट) यहोशू १२: विजयहरूको संक्षिप्त विवरण

यहोशू १२:१-६: यस अध्यायका प्रथम छवटा पदहरूले हामीलाई विगत त्यस समयमा फर्काएर लैजान्छन्, जुन बेलामा परमेश्वरले मोशालाई एमिरीहरूका राजा सिहोन र बाशानका राजा ओगमाथि विजय दिनुभएको थियो। यी विजयहरू इस्राएली जातिले हासिल गरेको सम्पूर्ण विजयको एउटा भाग मानिन्छन्; किनभने यर्दन नदीको पूर्वपट्टि इस्राएलीहरूका अढ़ाइ कुलहरूले यो भूभाग कब्जा गरेर ओगटेका थिए।

यहोशू ११:७-२४: परमेश्वरले इस्राएलीहरूलाई तिनीहरूले यर्दन नदी पार गर्नुभन्दा अघि निम्न प्रतिज्ञा गर्नुभयो: *'उहाँले तिनीहरूका राजाहरूलाई तिम्रो हातमा सुम्पिदिनुहुनेछ; अनि तिमीले तिनीहरूको नाम आकाशमनिबाट मेटाइदिनू! जबसम्म तिमीले तिनीहरूलाई नष्ट गर्दैनौ, तबसम्म कोही पनि तिम्रो विरुद्धमा खड़ा हुन सक्नेछैन'* (व्यवस्था ७:२४)। अनि यस खण्डमा एकतीसवटा घटनाहरू उल्लेख गरिएका छन्, जुन घटनाहरूमा परमेश्वरले तिनीहरूप्रति आफ्नो विश्वासयोग्यता प्रमाणित गर्नुभयो (यहोशू १२:७-२४)। यहोशूले यर्दन नदी-देखि पश्चिमपट्टि परेको भूभागमा जम्मा एकतीसजना राजाहरूमाथि विजय प्राप्त गरे।

खण्ड २

यहोशू १३-२४:

प्रतिज्ञाको देशमा बसोबास भएको

क) यहोशू १३:१-७: कब्जा गर्न बाँकी रहेका इलाकाहरू

यहोशू १३:१-६: यतिखेर यहोशू वृद्ध मानिस भइसकेका थिए; तर इस्राएलीहरूले त्यस दिनसम्म तिनीहरूको निम्ति प्रतिज्ञा गरिएको सारा देश ओगटेका थिएनन्। यहोशू १३:२-६ पदहरूको खण्डमा दक्षिण-पश्चिम र उत्तर-पूर्वमा रहेका इलाकाहरूको बेली-बिस्तार गरिएको छ, जुन इलाकाहरूमा अझै पनि अन्यजातिहरूले बसोबास गरिरहेका थिए। हामीलाई थाह भएको कुरा हो, कि यूफ्रेटिस नदीको पूर्वपट्टिको भूमि पनि परमेश्वरले यहूदीहरूलाई दिन्छु भनी प्रतिज्ञा गर्नुभएको थियो, तर आजको दिनसम्म तिनीहरूले सो क्षेत्र आफ्नो अधिकारमा लिन सकेका छैनन्।[12)]

यहोशू १३:७: परमप्रभुले यहोशूलाई तिनीहरूले कब्जा गरिसकेको भूमि नौवटा कुलहरू र मनस्सेको आधा कुलको बीचमा बाँड़िदेऊ भन्ने आदेश दिनुभयो।

ख) यहोशू १३ः८-१९ः५१ः कुलहरूको बीचमा देश भाग-भाग गरिएको

अ) यहोशू १३ः८-३३ः रूबेन, गाद र मनस्सेको आधा कुलको अधिकारको भाग

यहोशू १३ः८-३३ः इस्राएली जातिका अढ़ाइ कुलहरूलाई अघिबाटै यर्दनको पूर्वपट्टि आ-आफ्नो अधिकारको भाग दिइसकेको थियो। यो भाग यस प्रकारले वर्णन गरिएको छः **क)** यहोशू १३ः८-१३ः अढ़ाइ कुलहरूले ओगटेको सम्पूर्ण भूमिको साँध-सिमानाको बयान, **ख)** यहोशू १३ः१५-२३ः रूबेन कुलको सिमानाको बयान, **ग)** यहोशू १३ः२४-२८ः गाद कुलको सिमानाको बयान र **घ)** यहोशू १३ः२९-३१ः मनस्सेको आधा कुलको सिमाना बयान गरिएको छ।

लेवीहरूले कुलको रूपमा कुनै अधिकारको भाग पाएनन् (यशोशू १३ः१४); किनभने यो कुल पूजाहारीहरूको कुल थियो, अनि परमप्रभु तिनीहरूको विशेष अधिकारको भाग हुनुहुन्थ्यो (यहोशू १३ः३३)।

कुलहरूको कुल-सङ्ख्याबाट लेवी कुल घटाउँदा जम्मा एघारवटा कुलहरू बाँकी रहे; तर यूसुफका दुईजना छोराहरू एप्रैम र मनस्सेचाहिँ यूसुफको स्थानमा गाभिए; यसो गर्दा इस्राएलीहरूका कुलहरूको सङ्ख्या फेरि बाह्र भयो। यूसुफका दुईजना छोराहरू इस्राएलीहरूका कुलहरूमा किन गाभिए? किनभने याकूबले आफ्नो मृत्युभन्दा अघि यिनीहरूलाई धर्मपुत्रको रूपमा अपनाएका थिए (उत्पत्ति ४८ः५)।

यर्दन नदीको पूर्वपट्टि मारिएकाहरूमध्ये बओरको छोरा बालम पनि थिए भन्ने कुरा यहाँ एउटा विशेष जानकारी भएछ (यहोशू १३ः२२)। किनभने त्यस दुष्ट अगमवक्ताले परमप्रभुका जनहरूमाथि भयङ्कर विपत्ति ल्याएको कुरा उहाँले भुल्नुभएको थिएन (गन्ती २३-२५)। *'यो जानिराख, कि तिमीहरूको पापले तिमीहरूलाई फेला पार्ने नै छ'* (गन्ती ३२ः२३)।

यहोशू १३ः२५ पदमा एउटा चाखलाग्दो समस्या छ। गाद कुलले अम्मोनीहरूको देशको केही भाग अधिकार गरे; अनि यो कुरा तिनीहरूलाई मनाही गरिएको थियो (व्यवस्था २ः१९)। तर एमोरीहरूका राजा सिहोनले केही समयअघि यो भूमि अम्मोनीहरूको हातबाट लिएका थिए र आफ्नो राज्यमा गाभेका थिए, आफ्नो राज्य तुल्याएका थिए। यसकारण जुन बेलामा इस्राएली जातिले यो भूमि राजा सिहोनको हातबाट लिए, त्यस बेलामा त्यो अम्मोनीहरूको भाग थिएन।

यहोशू १३ः२६ पदमा दबीर नामक शहरको कुरा गरिएको छ, जुन दबीर शहरचाहिँ बाह्र अध्यायमा चर्चा गरिएको दबीर शहर होइन; किनभने यहाँ उल्लेख गरिएको दबीर शहर यर्दनको पूर्वमा परेको थियो, तर यहोशूले कब्जा गरेको दबीर शहर यर्दनको पश्चिममा परेको थियो।

आ) यहोशू १४-१५ः यहूदा कुलको अधिकारको भाग

यहोशू १४ः१-५ः यर्दनको पश्चिमपट्टि कब्जा गरिएको भूमि इस्राएली जातिका साढ़े नौ कुलहरूको बीचमा बाँड़चुँड़ गर्ने काम यस अध्यायको शुरुको सन्दर्भ भएको छ। परमप्रभुले मोशालाई चिट्ठा हालेर जमिन बाँड्ने आज्ञा गर्नुभएको थियो। यसको अर्थ यही हो, कि इस्राएलीहरूका कुलहरूले पाउनुपर्ने आ-आफ्नो भागको निर्धारित स्थान चिट्ठा हालेर पत्ता लगाइयो, तर एक-एक कुलको जनसङ्ख्याअनुसार तिनीहरूको अधिकारको भागको क्षेत्रफल ठहराइयो (गन्ती २६ः५३-५६)।

यहोशू १४:६-१५: यस सूचिको प्रथम स्थानमा यहूदा कुल छ (यहोशू १४:६-१५:६३)। यहूदाका मानिसहरूले इस्राएली-हरूका झुण्डहरू अगुवाइ गर्थे (गन्ती १०:१४)। तिनीहरू सङ्ख्यामा सबैभन्दा धेरै थिए, र तिनीहरूको सेनाबल सबैभन्दा बढ़ी भएको थियो, छयहत्तर हजार योद्धाहरू थिए।

यहूदा कुलको साँधसिमाना छुट्ट्याउनुभन्दा अघि परमेश्वरको आत्माले यहाँ, यस ठाउँमा कालेबले हेब्रोन शहर मागेको उनको उच्च विन्ती हाल्नुभयो। यति बेलामा कालेब पच्यासी वर्ष पुगेका थिए। तर उनको विश्वास, उनको साहस र उनको बल घटेको थिएन। उनले अझै पनि केही आत्मिक लड़न्तहरू जित्ने आशा गरे; उनले आफ्नो अधिकारको भागको रूपमा हेब्रोन पाए।

यहाँ हेब्रोन भन्नाले त्यो शहर मात्र होइन, तर त्यसको वरिपरि भएका इलाकाहरू पनि बुझिन्छ (यहोशू १४:१२)। हेब्रोन शहरचाहिँ यहोशूले अघि जितिसकेका थिए (यहोशू १०:३६-३७)। अनि त्यो शहर पछिबाट पूजाहारीहरूलाई दिइयो; तर त्यसको वरिपरि भएका इलाकाहरूचाहिँ कालेबले आफ्नो अधिकारको भागको रूपमा पाए।

पैंतालीस वर्षअघि भयानक महामारीले अविश्वासी जासुसहरूको प्राण लिएको बेलामा कालेब बचेका थिए (गन्ती १४:३६-३८)। उनी उजाड़स्थानको यात्राभरि पनि जोगिए। अनि उनी वर्षौंदेखि कनान देशमा चलिरहेको लड़ाइँमा पनि बाँचे। अनि अबचाहिँ उनलाई निश्चित रूपले थाह थियो, कि जुन परमेश्वरले उनलाई उनको विश्वासको इनाम दिन्छु भनेर प्रतिज्ञा दिनुभएको थियो, र हालैसम्म उनलाई जीवित राख्नुभयो, ती परमेश्वरले उनलाई अनाकी-हरूको हातमा सुम्पन सक्नुहुन्नथियो। यसकारण अनाकीहरू भीमकाय मानिसहरू भए उनको निम्ति यो के मतलब? ती अनाकीहरू उनको अधिकारको भागमा बसे; यसकारण उनले परमेश्वरको शक्तिमा तिनीहरूलाई धपाउनेथिए। उनले अझ पनि सबै कुराहरू विश्वासको आँखाले देख्थे, देखा परेको बाहिरीय रूपअनुसार होइन। उनको जीवनमा आत्मिक बल रहिरहेको रहस्य यसैमा थियो; अनि उनले अचम्म रीतिले हासिल गरेका सफलताहरूको रहस्य पनि यसैमा थियो। उनी पच्यासी वर्ष पुगे, तर उनले आफ्नो अधिकारको भाग नपाएसम्म अवकाश लिनेथिएनन्।

यहोशू १५:१-१२: यहूदा कुलको अधिकारको भागका साँधसिमानाहरूको वर्णन यस खण्डमा दिइएको छ (यहोशू १५:१-१२)। वर्तमान समयमा त्यसको सिमाना कहाँदेखि कहाँसम्म परेको थियो, सो निश्चित रूपले भन्न सकिँदैन होला। यसो हो भने, पवित्र बाइबलमा ती सबै बेलीबिस्तारहरू किन समावेश भए, सो कुराले कसै-कसैलाई अचम्म तुल्याउला। यस प्रश्नको उत्तर यस प्रकारको छः यी बेलीबिस्तारहरू परमेश्वरको निम्ति महत्त्वपूर्ण छन्, र आत्माको प्रेरणाले लेखिएका वर्णनहरू हुन्; यसकारण हाम्रो निम्ति लाभदायक हुन्छन्, र आत्मिक पाठहरूले भरपूर हुन्छन्।

यहोशू १५:१३-२०: कालेबले हेब्रोन शहरमाथि चढ़ाइ गरेको हमलाको विवरण यहोशू १५:१४ पदमा दिइएको छ। उनले किर्यत-सेपेर अर्थात् दबीर शहर कब्जा गर्ने व्यक्तिलाई इनामको रूपमा आफ्नी छोरी अक्सा विवाह गरिदिने प्रण गरे (यहोशू १५:१६)। कालेबका भतिजा ओत्निएलले त्यो शहर कब्जा गरे र दुलहीलाई प्राप्त गरे (यहोशू १५:१७)। यी ओत्निएल पछि इस्राएली जातिको प्रथम न्यायकर्ता भए (न्यायकर्ता ३:९)। अक्साले ओत्निएललाई आफ्नो पिताबाट एउटा विशेष जमिन माग्न उक्साइन् (यहोशू १५:१८)। 'तपाईंले मलाई

जमिन त दिनुभयो' भनेर यिनले भनेका शब्दहरूबाट यो पत्तो लाग्छ, कि ओत्निएलले आफ्नी पत्नीले तिनलाई अह्राएको काम गरे र त्यो जमिन पाए; त्यसपछि अक्साले आफ्नो पितालाई 'मलाई माथिल्ला र तल्ला मुहानहरू दिनुहोस्' भन्ने विन्ती गरिन्।

दबीर र हेब्रोनजस्तै कुनै-कुनै शहरहरू तिनीहरूले एकैपल्ट मात्र होइन, तर त्योभन्दा बढ़ी जित्नुपर्‍यो; किनकि कनानीहरूले छापामार युद्ध-प्रणाली अपनाउँथे (दस अध्यायका टिप्पणीहरू हेर्नुहोस्!)। अनि यो पनि हामीले ख्याल राख्नुपर्छ, कि कति शहरहरूको एउटै नाम थियो, दबीरजस्तै।

यहोशू १५:२१-६३: यस खण्डमा यहूदा कुलको अधिकारको भागमा परेका शहरहरू सूचित गरिएका छन्। इस्राएली जातिका पितापुर्खाहरूको अध्ययन गरेको सिलसिलामा हामी हेब्रोनसित सुपरिचित छौं (यहोशू १५:५४)। हेब्रोनचाहिँ किर्यत-अर्बा र माम्रे पनि भनिन्छ; हेब्रोनसँग अब्राहाम, इसहाक र याकूब परिचित थिए (उत्पत्ति १३:१८ र ३५:२७); अनि उनीहरू त्यहाँ गाड़िए (उत्पत्ति २३:१७-२०)। अनि हुन सक्छ, यही कुराले आत्मिक दृष्टिकोणले हेर्ने कालेबको निम्ति हेब्रोन यति अमूल्य तुल्यायो। बेर-शेबाको अर्थ 'शपथको इनार' हो (यहोशू १५:२८); इस्राएलीहरूका पितापुर्खाहरूले त्यस ठाउँमा धेरै समय बिताएका थिए। यो त कबुलको नवीकरण गर्ने, आफू ताजा बन्ने र विश्राम लिने ठाउँ पो थियो (उत्पत्ति २१:३१, २६:३३ र ४६:१)। यहोशू १५:६३: यबूसीहरूले यरूशलेम शहर दाऊदको शासनकालसम्म आफ्नो अधिकारमा राखेका थिए; त्यसपछि मात्र तिनीहरूलाई सधैंको निम्ति यरूशलेमबाट धपाइयो (२ शमूएल ५:६-७)।

यी शहरहरू यहूदा कुलको निम्ति प्रशस्त पैतृक सम्पत्ति थिए, साथै तिनीहरूलाई उत्साह दिने र तिनीहरूको विश्वास बलियो पार्ने ठूलो प्रोत्साहन दिने कारण थिए; किनकि अब्राहाम, इसहाक र याकूबका परमेश्वरले प्राचीनकालमा गर्नुभएको आफ्नो प्रतिज्ञा हालैमा पूरा गर्नुभयो, र उहाँ आफ्ना छोराछोरीहरूको बीचमा हुनुहुन्थ्यो।

जब हामी यहोशू १५:२१-३२ पदहरूको खण्डमा उल्लेख गरिएका शहरहरू गन्ती गर्छौं, तब जम्मा अठतीसवटा शहरहरू पाउँछौं, तर यहोशू १५:३२ पदले बताएअनुसार केवल उन्तीसवटा शहरहरू हुनुपरेको थियो। तर अठतीसवटा शहरहरूमा नौवटा शहरहरू शिमोन कुलको अधिकारको भाग थिए; किनभने शिमोन कुलले यहूदाको सिमानाअन्तर्गत आफ्नो अधिकारको भाग पायो (यहोशू १९:१-९)। यसो हुँदा केवल उन्तीसवटा शहरहरू यहूदाका भए। अनि यहोशू १५:३३-३६ पदहरूको खण्डमा पनि यस्तै किसिमको समस्या छ; पन्ध्रवटा शहरहरूका नाम छन्; तर हुन सक्छ, गदेरा र गदेरोतैम – यी दुईवटा नामहरू एउटै शहरको नाम हुनु सम्भव छ; तब यहोशू १५:३६ पदमा बताइएका चौधवटा शहरहरूको सङ्ख्या सठीक हुन जान्छ।[13)]

यस खण्डको अन्तिम पद याद गर्नु लायकको रहेछ (यहोशू १५:६३)। किनभने यरूशलेम शहरको माथिल्लो भाग, जसको नाम सियोन पर्वत हो, दाऊदको शासनकालसम्म कब्जा गरिएन। यहूदा कुलले यरूशलेम शहरको तल्लो भागचाहिँ आफ्नो हातमा लियो (न्यायकर्ताहरू १:८); तर त्यो भाग पनि यबूसीहरूले फेरि कब्जा गरे (न्यायकर्ताहरू १:२१)। यरूशलेम शहर बिन्यामिन कुलको अधिकारको भाग र यहूदा कुलको अधिकारको भागको रूपमा यस सूचिमा हालियो (यहोशू १८:२८); किनकि यो शहर यी दुवै कुलहरूको सिमानामा अवस्थित थियो।

इ) यहोशू १६-१७ः यूसुफको अधिकारको भाग

यहोशू १६ः१-४ः अब यूसुफको कुलको पालो आयो। यूसुफलाई दुई गुणारूपी जेठाको अधिकार दिइएको थियो (१ इतिहास ५ः१), जुन अधिकारचाहिँ रूबेनले गुमाइ-पठाएका थिए (उत्पत्ति ४९ः४)। यूसुफको क्षेत्रफलका साँधसिमानाहरूको विषयमा यहोशू १६ः१-४ पदको खण्डमा लेखिएको छ। यो क्षेत्रचाहिँ एप्रैम र मनस्सेको त्यस आधा कुलको बीचमा बाँड़िएको थियो, जुन आधा कुलले चाहिँ यर्दनको पश्‍चिमपट्टि बसोबास गर्‍यो।

यहोशू १६ः५-१०ः एप्रैम कुलको साँधसिमाना यस खण्डमा वर्णन गरिएको छ। यसको दस पदमाथि विशेष ध्यान लगाउनुहोस्! एप्रैमीहरूले कनानीहरूलाई धपाउन सकेनन्; तिनीहरूको यस असफलताले आउँदो समयमा इस्राएली-हरूमाथि निक्कै दुःख ल्याउनेथियो।

यहोशू १७ः१-१३ः एक पदअनुसार मनस्से कुलको आधा पैतृक सम्पत्ति यर्दनको पूर्वपट्टि गिलाद र बाशानमा परेको थियो भने यस कुलको अर्को आधा भागचाहिँ यर्दनको पश्‍चिमपट्टि परेको थियो (यहोशू १७ः७-११)। यर्दनको पश्‍चिममा मनस्से कुलको अधिकारको भागको उत्तरमा कनानीहरूका छवटा किल्लाबद्ध शहरहरू अवस्थित थिए, जस्तैः बेत-शान, यिब्लाम, डोर, एन्-डोर, तानाक र मगिद्दो (यहोशू १७ः११-१२)।

एप्रैमका कुनै-कुनै शहरहरू मनस्सेको साँधसिमानाभित्र परेका थिए भने, मनस्सेका केही शहरहरूचाहिँ आशेर र इस्साकारको साँधसिमानाभित्र परेका थिए (यहोशू १७ः७-१२)।

सलोफादका छोरीहरूले मनस्सेका छोरा-हरूसँगै अधिकारको भाग पाए, जसरी परमेश्‍वरले मोशालाई आज्ञा गर्नुभएको थियो (यहोशू १७ः३-४; गन्ती २७ः१-७)। सलोफादको परिवारमा छोराहरू नभए ता पनि यिनको अधिकारको भाग सुनिश्‍चय गर्नको निम्ति यसो गरिएको हो। यिनका छोरीहरूले आफ्नै कुलभित्र विवाह गर्नुपरेको थियो; किनभने मनस्सेको अधिकारको भाग अन्तरविवाहको कारणले अर्को कुलमा गाभिनुहुँदैनथियो (गन्ती ३६ः१-१३)।

यहोशू १७ः१४-१८ः एप्रैम कुल र मनस्से कुलले यर्दनको पश्‍चिमपट्टि आसपासमा आ-आफ्नो अधिकारको भाग पाइसकेपछि तिनीहरूले यहोशूसँग 'तपाईंले हामीलाई किन केवल एउटै हिस्सा दिनुभएको' गुनासो गरे (यहोशू १७ः१४)। अनि तिनीहरूको अधिकारको भागको उत्तरमा किल्लाबद्ध शहरहरू थिए, जुन शहरहरूले गर्दा तिनीहरूले त्यतातिर आफ्नो सिमाना बढ़ाउन सक्दैनथिए (यहोशू १७ः१६)। तर यहोशूले तिनीहरूका सबै आपत्तिहरू रद्द गरे र यी तर्कहरू तिनीहरूको विरोधमा फर्काए। तिनीहरूको भनाइ ठिक्कै थियो; हो, तिनीहरू धेरै जनसङ्‌ख्या भएका कुलहरू थिए र तिनीहरूलाई बढ़ी जमिनको खाँचो परेको थियो (यहोशू १७ः१४)। यसो भए तिनीहरूले आफ्नो जन र श्रमको शक्ति लगाएर आफ्नो भागमा परेको जङ्गल फाँड़्नुपरेको थियो र त्यहाँ बसोबास गर्नुपरेको थियो (यहोशू १७ः१५)। 'तर हाम्रो सिमानाभित्र बस्ने कनानीहरूसँग फलामका रथहरू छन्' भनेर तिनीहरूले गनगन गरे (यहोशू १७ः१६)। तब तिनीहरूलाई आश्‍वासन गर्न यहोशूको जवाफ यस प्रकारको थियोः 'यी कनानीहरूलाई निकाल्न सक्न तिमीहरूसँग उनीहरूको भन्दा बढ़ी शक्ति छ' (यहोशू १७ः१८)। चौध पदमा 'एउटा हिस्सा'को अर्थ यर्दनको पश्‍चिमपट्टि एप्रैम कुल र मनस्से कुलले सँगसँगै पाएको

अधिकारको भाग बुझिन्छ। अनि जब यहोशूले 'तिमीहरूको एउटै मात्र अधिकारको भाग हुनेछैन' भने, तब तिनको भनाइको अर्थ तिनीहरूले अतिरिक्त जमिन पाउनेथिएनन्, तर तिनीहरूलाई दिइसकेको सारा भूमि तिनीहरूले आफ्नो अधिकारमा लिनुपरेको थियो।

ई) यहोशू १८-१९: बाँकी कुलहरूको अधिकारको भाग

यहोशू १८:१: इस्राएलीहरूले आफ्नो छाउनी गिल्गालदेखि शीलोमा सारे। अनि यहाँ भेट हुने पाल टाँगियो; अनि भविष्यवक्ता शमूएलको पालोसम्म त्यो भेट हुने पाल त्यहीं रहिरह्यो। अब बाँकी देश भाग-भाग गरिने काम अघि बढ्दैछ।

यहोशू १८:२-१०: यहूदा र यूसुफका कुलहरूले चिट्ठा हालीकन आ-आफ्नो अधिकारको भाग पाए, तर अझै पनि सात कुलहरू बाँकी थिए, जसले यर्दनको पश्चिमपट्टि आ-आफ्नो अधिकारको भाग पाएका थिएनन्। यसकारण बाँकी सातवटा कुलहरूलाई चिट्ठा हालेर तिनीहरूको अधिकारको भाग दिन सक्नको निम्ति यहोशूले एक-एक कुलबाट तीन-तीनजनाको टोली भूमिको सर्वेक्षण गर्न पठाए।

यहोशू १८:११-२८: यहोशू १८:११-२० पदको खण्डमा बिन्यामिन कुलको अधिकारको भागमा पर्ने साँधसिमानाहरू दिइएका छन् भने, यहोशू १८:२१-२८ पदको खण्डमा यसका शहरहरू उल्लेख गरिएका छन्। बिन्यामिनको अधिकारको भाग सानो थियो, तर एकदम राम्रो थियो। यस कुलले प्रतिज्ञाको देशको मुटु सम्झिएको सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण भाग ओगटेको थियो; अनि यस कुलका साँधसिमानाहरूभित्र इस्राएलीहरूले कनान देशमा गरेको परिश्रमको पहिलो फल-स्वरूप गिल्गाल र यरिहोजस्तै त्यसका पहिलो फल मानिएका शहरहरू परेका थिए।

किनकि गिल्गाल बिन्यामिनको सिमानाभित्र परेको थियो, जहाँ इस्राएली-हरूले यर्दन नदीको पश्चिममा प्रथम छाउनी हालेका थिए। गिल्गालमा बाह्रवटा ढुङ्गाले बनिएको यो स्मारक थियो, जुन स्मारकले परमेश्वरको अलौकिक कार्यद्वारा तिनीहरूले कसरी यर्दन नदी तरे, सो अद्‌भुत घटनाको साक्षी दिन्थ्यो। त्यही ठाउँमा इस्राएलीहरूले कनान देशमा पहिलो पल्ट निस्तार चाड़ मनाए, र देशको उब्जनीबाट खान थाले। त्यस ठाउँमा इस्राएली जातिका पुरुषहरूको खतना गरियो र तिनीहरूबाट मिस्र देशको निन्दा हटाइयो। ऐतिहासिक दृष्टिकोणले हेर्नु हो भने, सारा कनान देशभरि गिल्गालजस्तै महत्त्वपूर्ण घटनास्थल अरू कुनै छैन; किनकि अरू कुनै ठाउँले हामीलाई यति धेरै आत्मिक पाठहरू सिकाउँदैनथियो।

बिन्यामिनको अधिकारको भागमा परेको भूमिमा आजको दिनमा पनि यरिहो शहरका भग्नावशेषहरू अझ देखिन्छन्। एक समयमा जित्तै नसक्ने ठानिएका त्यसका पर्खालहरू अब जमिनसित बराबर सम्म भए। राहाबको घरको एक भाग परमेश्वरको अनुग्रहको साक्षीको रूपमा खड़ा रहिरहेको छ; उहाँको अनुग्रहले कार्यकारी हुन हामीमा सधैं विश्वास खोजिरहेको हुन्छ। 'लड़ाइँ परमप्रभुको हो' भन्ने एउटा ताजा सम्झनाको आवश्कता परेको जुनसुकै बिन्यामिनी मानिसले इच्छा गर्‍यो भने यस घटनास्थलको भ्रमण गर्न सक्नेथियो।

बेतेल, जसको अर्थ 'परमेश्वरको घर' हो, यस ठाउँले बिन्यामिनीहरूलाई तिनीहरूका पितापुर्खाहरूको विश्वासको सम्झनाको साथै इस्राएली जातिका ईश्वरीय उद्धारकको विश्वासयोग्यताको याद दिलाउँथ्यो (उत्पत्ति २८:१८-२२ र ३५:१-१५)।

अनि यरूशलेमचाहिँ इस्राएलीहरूको भावी राजधानी हुनेथियो। तर समयले यिशाईका पुत्रको निम्ति पर्खनुपरेको थियो, जसले यबूसीहरूलाई आक्रमण गर्नेथिए र यिनीहरूलाई यिनीहरूको किल्लाबद्ध पर्वत-बाट निकालिदिनेथिए।

बिन्यामिन कुलको भूभाग भूतकाल, वर्तमानकाल र भविष्यका आशिषहरूका अनेकौं चिन्ह र प्रमाणहरूको घेराभित्र अवस्थित छ। याकूबका कान्छा छोराको अधिकारको भाग कति आशिषले भरपूर र कति सुन्दर छ!!

यहोशू १९:१-९: शिमोन कुलको अधिकारको भाग यहूदा कुलको भागको बीचमा पर्न गयो। किनकि यहूदा कुलको भागमा परेको क्षेत्रफल यति ठूलो थियो, कि तिनीहरूले यसको सबै जमिन ओगट्न सकेनन्; यसकारण यसबाट शिमोनलाई केही अंश दिइयो। यसरी याकूबले शिमोनको सम्बन्धमा बोलेको भविष्यवाणी पूरा भएको हो, जसले यसो भनेका थिएः *'म तिनीहरूलाई याकूबमा बाँड़िदिनेछु, र तिनीहरूलाई इस्राएलमा तिनरबितर पारिदिनेछु'* (उत्पत्ति ४९:७)।

यहोशू १९:२ पदमा उल्लेख गरिएका बेर-शेबा र शेबा सम्भव एउटै ठाउँका नामहरू हुन्; यसकारण यहोशू १९:६ पदको गन्ती-अनुसार जम्मा तेह्रवटा शहरहरू थिए। यस खण्डमा अधिकारको भागको सिमाना कहाँ-कहाँ परेको थियो, सो कुराको बेलीबिस्तार गर्न कति शहरहरूका नामहरू उल्लेख गरिए, यद्यपि ती शहरहरूमध्ये कतिचाहिँ यस अधिकारको भागभित्र परेनन्। यसकारण यहोशू १९:१५, ३० र ३८ पदमा दिइएको सङ्ख्या उल्लेख गरिएका शहरहरूका नामहरूसित मेल खाँदैन।

यहोशू १९:१०-३९: त्यसपछि बाँकी पाँचवटा कुलहरूको साँधसिमाना छुट्ट्याइयोः जबूलूनको अधिकारको भाग (यहोशू १९:१०-१६); इस्साकारको अधिकारको भाग (यहोशू १९:१७-२३); आशेरको अधिकारको भाग (यहोशू १९:२४-३१), नप्तालीको अधिकारको भाग (यहोशू १९:३२-३९) र दानको अधिकारको भाग (यहोशू १९:४०-४८)। दान कुलले यहूदाको अधिकारको भागभित्र परेका केही शहरहरू पाए (यहोशू १९:४१ पद यहोशू १५:३३ पदसँग तुलना गर्नुहोस्!)।

यहोशू १९:४०-४८: दान कुलको निम्ति निर्धारित गरिएको अधिकारको भाग देशको दक्षिण-पश्चिममा परेको थियो, जसको पश्चिमी सिमाना भूमध्यसागर थियो र जसभित्र जोप्पा र एक्रोन शहरहरू परेका थिए (यहोशू १९:४०-४६)। पछि जब तिनी-हरूको निम्ति यो भाग साह्रै सानो हुन गयो, तब दान कुलबाट कतिजना मानिसहरूले उत्तरपूर्वमा गएर लेशेम अर्थात् लेशमा आफ्नो बसाइ सरे र त्यस शहरको नाम दान राखे (यहोशू १९:४७-४८ पदहरू न्यायकर्ताहरू १८ अध्यायसँग तुलना गर्नुहोस्!)।

यहोशू १९:४९-५२: एकाउन्न पदमा आएर देश भाग-भाग लाउने काम सकियो। अब बीस अध्यायमा शरण-नगरहरू छुट्ट्याइनुपरेको थियो; अनि लेवीहरूका शहरहरू नियुक्त गर्न बाँकी नै थियो (यहोशू २१)। तर यहोशूको जिम्मामा भएको तिनको काम प्रायः सिद्धिसकेको थियो। तिनले परमप्रभुको वचनअनुसार एप्रैमको पहाड़ी इलाकामा भएको तिम्नत-सेरह शहर पाए (यहोशू १९:५०)।

ग) यहोशू २०: शरण-नगरहरू

तिनीहरूले अर्को कदम चाल्नु थियो, र यर्दन नदीको दुवैपट्टि तीन-तीनवटा शरण-नगरहरू छुट्ट्याएर जम्मा छवटा शरण-

नगरहरू अलग गर्नुपरेको थियो, जहाँ कसैको ज्यान अनजान लिनेले रगतको बदला लिनेबाट भागेर शरण लिन पाउँथ्यो। अब नर-हत्याको कुरा आयोः कसैलाई अनजानमा मार्नु कानुनी भाषामा हत्या भनिँदैन। अनि रगतको बदला लिने भन्नाले प्रायः मारिएको व्यक्तिको नजिकको नातेदार बुझिन्थ्यो, जसले मारिएको आफन्तको निम्ति ज्यान-माराबाट बदला लिन चाहन्थ्यो। यदि ज्यानमारा भागेर कुनै शरण-नगरमा पुग्न सफल भयो भने, उसले त्यहाँ प्रधान पूजाहारीको मृत्यु नहोउन्जेल शरण पाउँथ्यो। अनि प्रधान पूजाहारीको मृत्यु भएपछि ऊ सुरक्षासाथ आफ्नो शहरमा फर्कन सक्थ्यो।

शरण-नगरहरू

शरण-नगरहरू चाखलाग्दो विषय बनेका छन् र धर्मविज्ञानको हिसाबमा महत्त्वपूर्ण पनि छन्। यी शरण-नगरहरूका दस्तुरहरूको विषयमा श्री जर्च म्याकलियरले निम्न बेलीबिस्तारहरू प्रस्तुत गरेका छन्ः

‘यो यहूदी टिप्पणीकारहरूले भनेको कुरा होः पछिका समयहरूमा यहूदीहरूको बीचको चलन यस्तो थियोः तिनीहरूले अनजानमा ज्यानमारा भएको व्यक्तिको उपयोगको निम्ति शरण-नगरहरूतिर जाने सबै सड़कहरू सफा र सकेसम्म असल अवस्थामा राख्नुपर्थ्यो। शरण लिन खोज्ने मानिसको भगाइमा कुनै ढिलाइ नहोस् भन्ने हेतुले ती सड़कहरूमा थुम्कीहरूरूपी अवरोधहरू उठेका हुनुहुँदैनथियो, हरेक खोलानाला र नदीमाथि पुल बनाइएको हुनुपर्थ्यो। अनि ती सड़कहरूको चौड़ाइ कम्तीमा बत्तीस हात हुनुपर्थ्यो। यस अभागी शरणार्थीको सहायताको निम्ति हरेक दोबाटोमा “शरणस्थान” लेखिएको तख्ता राखिन्थ्यो। कुनै ज्यानमारा शरण-नगरमा आए र उसको मामिला छिनाफाना भएपछि तिनीहरूले उसको निम्ति बस्ने उचित डेराको प्रबन्ध गर्थे र उसले आफ्नो जीविका आफूले चलाउन सकोस् भनेर उसलाई कुनै कामधन्दा सिकाउँथे अरे।’ 14)

यी शरण-नगरहरूले इस्राएली जातिलाई चित्रण गर्छन्, जुन जाति आफ्नो मसीहको हत्याको सम्बन्धमा दोषी भयो। ख्रीष्ट येशू त्यो शरण-नगर हुनुहुन्छ, जहाँ पश्चात्ताप गर्ने इस्राएली जाति भागेर जान सक्छ र शरण पाउँछ। श्री डी. एल. मूडिले यस विषयमा निम्न विचार व्यक्त गरेका छन्ः ‘शरण-नगरहरू ख्रीष्ट येशूको प्रतीक हुन्, र यही कारणले ती शरण-नगरहरूका नामहरू महत्त्वपूर्ण छन्।’ 15)

शरण-नगरहरूका नामहरू र यी नामहरूको अर्थ यस प्रकारका छन्, जस्तैः

यर्दन नदीको पश्चिमपट्टि अवस्थित भएका शरण-नगरहरूः

क) केदेश, जसको नामको अर्थ ‘पवित्रता’ हो।

ख) शेकेम, जसको नामको अर्थ ‘शक्ति’ हो।

ग) किर्यत-अर्बा वा हेब्रोन, जसको ‘सङ्गति’ हो।

यर्दन नदीको पूर्वपट्टि अवस्थित भएका शरण-नगरहरूः

क) रामोत-गिलाद, जसको अर्थ ‘उचाइ’ वा ‘उत्थान’ हो।

ख) गोलान, जसको अर्थ ‘खुशी’ हो।

ग) बेजेर, जसको अर्थ ‘किल्लाबद्ध गढ़’ वा ‘सुरक्षा’ हो।

यसरी यी शरण-नगरहरूका नामहरूले सङ्केत गरेको हरेक आशिष ख्रीष्ट येशूमा उपलब्ध हुन्छ। कनान देशको मानचित्रमा हेर्दा के देखिन्छ भने, यी शरण-नगरहरू भौगोलिक हिसाबले

ठीक-ठीक ठाउँमा अवस्थित थिए, ताकि यी शहरहरू देशको जुनै पनि ठाउँबाट तीस माइलभन्दा बढ़ी टाढ़ामा थिएनन्। श्री डी. एल. मूडीले यस तथ्यबाट निम्न व्यावहारिक प्रयोग निकालेका छन्:

'यी शरण-नगरहरू देशको हरेक भागबाट सजिलोसँग पुग्न सक्ने किसिमले अवस्थित थिए; ठीक त्यसरी नै ख्रीष्ट येशू पनि खाँचोमा परेको हरेक पापी मानिसको निम्ति अति सहजसँग पाइने शरणस्थान हुनुहुन्छ (१ यूहन्ना २:१-२)।' [16)]

यी शरण-नगरहरूमा ज्यानमारालाई दिइएको अस्थायी उद्धार र ख्रीष्ट येशूमा पापी मानिसलाई प्रदान गरिने अनन्त मुक्तिको बीचमा निम्न समानताहरू विचार गर्नुहोस्:

शरण-नगरहरू:

क) शरण-नगरमा पुर्‍याउने सड़कहरू सफा थिए र नामका तख्ताहरूद्वारा राम्ररी चिनाइएका थिए।

ख) यी शरण-नगरहरू देशको हरेक भागबाट सजिलोसँग पुग्न सक्ने किसिमले देशभरि अवस्थित थिए।

ग) सङ्कष्टमा परेको मानिसले शरण-नगरमा शरण लिन्थ्यो।

घ) दोषी व्यक्तिको निम्ति कुनै तटस्थ क्षेत्र नै हुँदैनथियो; कि त ऊ कुनै शरण-नगरमा शरण लिएर सुरक्षित हुन्थ्यो, कि त ऊ रगतको बदला लिनेको हातमा परेर त्यसको क्रोधको पात्र हुन्थ्यो।

ख्रीष्ट येशू:

क) मुक्तिको बाटो पनि ठीक यस्तै सुस्पष्ट छ: कसैले बाटो बिराउन सक्दैन, कोही हराउन सक्दैन।

ख) ख्रीष्ट येशू सबै मानिसहरूको निम्ति सजिलैसँग भेट्टाउन सकिने मुक्तिदाता हुनुहुन्छ।

ग) प्रभु येशूकहाँ शरण लिन मानिसहरूको जीवनमा सङ्कष्टहरू आउनु जरुरी छ।

घ) हाम्रो विषयमा पनि कुरा यस्तै छ: कि त हामी ख्रीष्ट येशूमा सुरक्षित हुन्छौं, कि त परमेश्वरको क्रोधको पात्र हुन्छौं (यूहन्ना ३:३६)।

घ) यहोशू २१: लेवीहरूका शहरहरू

यहोशू २१:१-४२: परमप्रभुले गन्ती ३५:२-८ पदको खण्डमा आज्ञा गर्नुभए-अनुसार लेवीहरूको निम्ति यी छवटा शरण-नगरहरू लगायत जम्मा अठचालीसवटा शहरहरू र खर्कको रूपमा तिनका खुला जमिनहरू दिइए (यहोशू २१:४१)।

कहातीहरूको अधिकारको भाग:

क) हारूनका छोराहरू अर्थात् पूजाहारीहरूको अधिकारको भागचाहिँ यहूदा, शिमोन र बिन्यामिनका कुलहरूको भागबाट तेह्रवटा शहरहरू थिए।

ख) बाँकी कहातीहरूको अधिकारको भागचाहिँ एप्रैम, दान र मनस्सेको आधा कुलको भागबाट दसवटा शहरहरू थिए।

गेर्शोनीहरूको अधिकारको भाग:

तिनीहरूको अधिकारको भागचाहिँ इस्साकार, नप्ताली र मनस्सेको आधा कुलको भागबाट तेह्रवाट शहरहरू थिए।

मरारीहरूको अधिकारको भाग:

यिनीहरूको अधिकारको भागचाहिँ रूबेन, गाद र जबूलूनका कुलहरूको भागबाट बाह्रवटा शहरहरू थिए।

यहूदा र शिमोनका कुलहरूले बाहेक अरू सबै कुलहरूमध्ये एक-एक कुलले लेवी-हरूलाई चार-चारवटा शहरहरू दियो। यी दुईवटा कुलहरूले जम्मा नौवटा शहरहरू दिए; अनि नप्ताली कुलले तीनवटा शहरहरू दियो।

शरण-नगरहरू लेवीहरूका शहरहरू थिए (यहोशू २१:१३, २१, २७, ३२, ३६ र ३८), र देशभरि छरिएर इस्राएलका सबै कुलहरूको बीचमा अवस्थित थिए; यसरी उत्पत्ति ४९:५-७ पदको खण्डमा याकूबले गरेको भविष्यवाणी पूरा हुनुको साथै लेवीहरूलाई सुम्पिएको शिक्षा दिने सेवकाईको निम्ति यो पनि उपयोगी हुन्थ्यो।

यहोशू २१:४३: यो पद हामीले पवित्र धर्मशास्त्रका अन्य पदहरूको प्रकाशमा पढ्नुपर्छ। किनकि यस पदको अर्थ यस प्रकारले बुझ्नु उचित छः इस्राएली जातिले मिस्रको नदीदेखि लिएर महानदी यूफ्रेटिससम्म सारा भूमि ओगटेको यसको मतलब नहोला, तर यहोशूले इस्राएलीहरूको बीचमा भाग-भाग गरेको देशको विषयमा परमेश्वरले आफ्नो प्रतिज्ञा पूरा गर्नुभएको अर्थ सठीक अर्थ हो; किनभने उहाँले तिनीहरूलाई यसो भन्नुभयोः *'हरेक ठाउँ, जसमाथि तिमीहरूको पैतालाले टेक्नेछ, त्यो मैले तिमीहरूलाई दिएको हुँ'* (यहोशू १:३)।

यहोशू २१:४४: ठीक त्यस्तै हामीले चवालीस पदमा पनि होशियारीसाथ अर्थ लगाउनुपर्छ। किनभने कनान देशमा अझै पनि इस्राएलीहरूका शत्रुहरू बसेका थिए; तिनीहरूले सबै कनानीहरूलाई नाश गरेका थिएनन्। तर यसमा परमेश्वरको गल्ती थिएन। इस्राएलीहरूले जुन-जुन शत्रुको विरोधमा लड़ाइँ गरे, ती शत्रुहरूमध्ये एक-एकमाथि उहाँले तिनीहरूलाई विजयी तुल्याउनुभयो, र यसरी उहाँले आफ्नो प्रतिज्ञा पूरा गर्नुभयो। इस्राएलीहरूले परमेश्वरको प्रतिज्ञा दाबी नगरेको हुनाले देशमा पराजित नभएका शत्रुहरू छँदैथिए र यताउता विरोधी तत्त्वहरू छँदैथिए।

यहोशू २१:४५: *'परमप्रभुले इस्राएलको घरानालाई भन्नुभएको असल कुराहरूमध्ये एउटै पनि विफल भएन; सबका सब पूरा भए।'* यो पद ख्याल गर्नुहोस्! परमप्रभुले हरेक प्रतिज्ञा पूरा गर्नुभयो। एउटै वचन पनि व्यर्थ भएन। परमेश्वर कति विश्वासयोग्य हुनुहुन्छ! उहाँलाई श्रद्धाञ्जलि चढ़ाऔं! तर विचरा, इस्राएली जातिले पो उहाँको एक-एक प्रतिज्ञा आत्मसात् नगरेको!

ङ) यहोशू २२: यर्दन नदीको पूर्वपट्टि खड़ा गरिएको वेदी

यहोशू २२:१-९: जब यर्दनको पश्चिम-पट्टि भएको देशको वितरण भइसक्यो, तब यहोशूले रूबेनीहरू, गादीहरू र मनस्सेका आधा कुलका पुरुषहरूलाई यर्दनको पूर्वपट्टि भएको तिनीहरूको इलाकामा फर्किजाने अनुमति दिए, तिनले तिनीहरूसित अघि गरेको सर्तअनुसार। यहोशूले तिनीहरूलाई लुटको मालबाट आ-आफ्नो हिस्सा लैजान पनि लगाए, जुनचाहिँ तिनीहरूले लड़ाइँहरूमा हासिल गरेका थिए।

तिनीहरू कनानीहरूसँग लड़ाइँ गर्नको निम्ति आफ्ना प्रिय जनहरूलाई यर्दनको पूर्वीय इलाकामा छोड़ेर आएको सात वर्षभन्दा बेसी भइसकेको थियो। तिनीहरूले देश आफ्नो अधिकारमा नआएसम्म लड़ाइँका कठिन कष्टहरू सहेका थिए। अनि हाम्रो विषयमा कसो हो? हामी पनि हाम्रा कप्तान ख्रीष्ट येशूको नेतृत्वमा यस संसारमा परमेश्वरको राज्यको विस्तार गर्ने सिलसिलामा कष्टहरू उठाउनुपर्छ र विश्वासको उत्तम लड़न्त लड़्नुपर्छ; यो हाम्रो बोलावट हो (१ तिमोथी ६:१२; २ तिमोथी २:३)। तर यस्तो किसिमको बलिदान र

त्याग सजिलो होइन, तर परमेश्वरलाई मनपर्दो जीवनको आवश्यक गुण हो। आज पनि युद्धभूमिमा उत्रन तयार भएका उत्साहले पूर्ण जोशिला र फूर्तिला मानिसहरूको खाँचो छ।

> के म सुखैसुखले भरिएको ऐसआरामको जीवन जिऊँ, जब अरूले पुरस्कार जित्न रगतपच्छे हुनेसम्म लड़ाइँ गरेका छन् ?
>
> के म राज्य गर्न चहान्छु ? तब मैले लड़न्त लड़ेर जित्नुपर्छ; यसकारण हे प्रभु येशू, मेरो साहस बढ़ाइदिनुहोस् ! तपाईंको वचनको शक्तिमा म परिश्रम गर्नेछु र दुःख उठाउनेछु।
>
> श्री इसहाक वट्स

यहोशू २२ः१०-११ः आफ्नो घर फर्केको बेलामा यी मानिसहरूले यर्दन नदीको किनारमा एउटा वेदी खड़ा गर्ने निर्णय गरे। अनि जब इस्राएलका साढ़े नौ कुलका मानिसहरूले यस विषयमा सुने, तब तिनीहरू असाध्य क्रोधित भए, र तिनीहरूलाई डर लाग्यो। शीलोमा भएको वेदी छँदैथियो; तब यो दोस्रो वेदीको के काम ? तिनीहरूले त्यो वेदी एउटा जारकर्म सम्झन्थे। तिनीहरूलाई 'आउने समयमा त्यो वेदी मूर्तिपूजाको काममा आउने वेदी पो बन्न जान्छ कि' भन्ने डर थियो। तब परमेश्वरले त्यस पापको खातिर समस्त इस्राएली जातिलाई दण्ड दिनुहुनेथियो।

यहोशू २२ः१२-२०ः तर यर्दनको पूर्वपट्टि बस्ने कुलहरूसँग लड़ाइँ गर्ने घोषणा गर्नुभन्दा अघि बाँकी इस्राएलीहरूले तिनीहरूसँग सोधपुछ गर्न एउटा टोली पठाए। अनि तिनीहरूलाई आफ्नो भूमि अशुद्ध लागेको खण्डमा उनीहरूले तिनीहरूलाई यर्दनको पश्चिमपट्टि नै जमिन दिने प्रण गरे (यहोशू २२ः१९)।

त्यो प्रतिद्वन्द्वी वेदी निर्माण गर्ने मानिसहरूसँग कुराकानी गर्दा पीनहास र उनीसँग गएकाहरूले पोरमा भएको अधर्म (२२ः१७ पद गन्ती २५ अध्यायसँग तुलना गर्नुहोस्) र आकानले गरेको अपराधको कुरा निकाले (२२ः२० पद यहोशू ७ अध्यायसँग तुलना गर्नुहोस्), जुन पापहरूको कारणले इस्राएली जातिले दण्ड भोग्नुपरेको थियो। पोरको अधर्मको सन्दर्भ गन्ती २५ अध्याय हो भने, आकानको अपराधको सन्दर्भ यहोशू ७ अध्याय हो।

उनीहरूको विचारमा, त्यो वेदी इस्राएलीहरूको हित र उन्नतिको विरुद्धमा थियो; यही कारणले उनीहरूले देखाएको प्रतिक्रिया यति कड़ा थियो। एकजनाको पापले इस्राएलीहरूको सम्पूर्ण छाउनी नै अशुद्ध पारेको पाठ उनीहरूले सिकिसके। अनि सारा जाति तिनीहरूको एक-एक व्यक्तिको व्यवहारको निम्ति जवाफदेही हुनुपर्छ र परमेश्वरले यस जातिबाट लेखा लिनुहुन्छ भन्ने कुरा उनीहरूले पनि जानिसके।

यहोशू २२ः२१-२९ः तब रूबेन, गाद र मनस्सेको आधा कुलका मानिसहरूले त्यो वेदी बनाएको स्पष्टीकरण दिएः त्यो वेदी बलिदान चढ़ाउने वेदी नै थिएन, तर सम्झना दिलाउने स्मारक पो थियो। भावी पुस्ताहरूलाई 'यर्दनको पूर्वपट्टि बस्ने कुलहरूचाहिँ निस्सन्देह इस्राएली जातिको अभिन्न अङ्ग हुन्' भन्ने साक्षी दिनु त्यस वेदीको उद्देश्य थियो।

यहोशू २२ः३०-३४ः यो सुनेर अरू कुलहरू तिनीहरूको यस स्पष्टीकरणसँग सन्तुष्ट भए, अनि गृहयुद्ध टरेर गयो। पूर्वका कुलहरूले त्यस वेदीको नाम 'एद' अर्थात् 'साक्षी' राखे, जसको अर्थ यस प्रकारको थियोः यर्दनको पूर्वमा बस्ने र यर्दनको पश्चिममा बस्ने सबै कुलहरूको निम्ति परमप्रभु तिनीहरूको सत्य परमेश्वर हुनुहुन्छ भन्ने गवाही दिनु नै त्यस वेदीको खास काम थियो।

च) यहोशू २३ः इस्राएली अगुवाहरूको निम्ति यहोशूको बिदाइको सन्देश

यहोशूले दिएका दुईवटा बिदाइका सन्देशहरूमध्ये योचाहिँ प्रथम हो। यस पहिलो बिदाइको सन्देशमा तिनले इस्राएलका अगुवाहरूसँग कुरा गरे।

'यसकारण मोशाको व्यवस्थाको पुस्तकमा लेखिएका सबै कुराहरू पालन गर्न र पूरा गर्न खूबै साहसी हो! यसबाट दाहिने र देब्रेतिर नलाग!' यहोशूले छ पदमा उनीहरूलाई साहसी हुने र परमेश्वरको वचनबद्ध हुने आज्ञा दिँदा हामी परमप्रभुले तिनलाई वर्षहरूअघि दिनुभएका आज्ञाहरूको प्रतिध्वनि सुन्छौं (यहोशू १:७)। तिनले जीवनको जाँचरूपी घरियामा यी वचनहरूको सत्यता प्रमाणित गरे; अनि अब तिनी विश्वासको साथ दोस्रो पुस्तालाई ती आज्ञाहरू सुम्पिदिन सक्षम भए।

तिनको तर्क यस प्रकारको थियोः आफ्नो विश्वासयोग्यतामा परमेश्वरले प्रतिज्ञाको देश र त्यसका अन्यजातीय बासिन्दाहरूको सम्बन्धमा आफ्नो प्रतिज्ञा पूरा गर्नुभयो। परमेश्वरले अझै पनि तिनीहरूका शत्रुहरू धपाउनुहुनेथियो, तर उहाँका जनहरू उहाँप्रति आज्ञाकारी हुनुपरेको थियो। सबैभन्दा बढ़ता तिनीहरूले आफैलाई ती अन्यजातिहरूको मूर्तिपूजादेखि र कनानीहरूसँग अन्तरविवाह गर्नदेखि अलग राख्नुपरेको थियो, नत्रभने ती अन्यजातिहरू इस्राएलीहरूको निम्ति निरन्तर सङ्कष्टको स्रोत बन्नेथिए।

परमेश्वरका वचनहरूमध्ये एउटै पनि विफल भएन (यहोशू २३:१४)। यसबाट 'यहूदीहरूले सारा भूमि अधिकार गरिसके' भन्ने अर्थ हामीले बुझ्नुहुँदैन; किनभने परमप्रभु आफूले भन्नुभएको थियो, कि उहाँले कनान देशका बासिन्दाहरूलाई एकैपल्टमा होइन, तर तिनीहरूलाई अलि-अलि गरेर निकाल्नुहुनेथियो (व्यवस्था ७:२२)। 'परमप्रभुको एउटै पनि प्रतिज्ञा विफल भएन' भन्ने कुरा तिनले आफ्नो बलियो तर्क बनाएर यी अगुवा जनहरूलाई 'मैले शुरु गरेको काम तिमीहरूले नै पूर गर' भनेर आग्रह गरे। अनि यस अर्तीसँग तिनले एउटा चेताउनी पनि थपे कि तिनीहरू परमप्रभुसँग बाँधेको करार भुलेर मूर्तिपूजातिर लागे भने परमप्रभुले कनानी-हरूलाई नाश पार्नुभएझैं तिनीहरूलाई पनि यस उत्तम देशबाट नाश पार्नुहुनेथियो; यसमा कुनै शङ्का हुनेथिएन; किनकि परमप्रभु यो गर्न र त्यो गर्न विश्वासयोग्य हुनुहुन्थ्यो (यहोशू २३:५ र १६)।

यस अध्यायको मिल्ने जोड़ी हामी नयाँ नियममा २ कोरिन्थी ६:१४-१८ पदहरूको खण्डमा पाउँछौं। परमेश्वरको जनको निम्ति अलग बसाइ महत्त्वपूर्ण हुन्छ। किनभने हामी एकै समयमा परमप्रभुसँग टाँसिरहन र उहाँका शत्रुहरूसित सम्बन्ध कस्न सक्दैनौं।

छ) यहोशू २४:१-१५ः इस्राएली मानिसहरूको निम्ति यहोशूको बिदाइको सन्देश

यहोशू २४:१-१४ः यो दोस्रो बिदाइको सन्देश मानिसहरूको निम्ति थियो। यहोशूले तिनीहरूलाई यो सन्देश शेकेममा दिए।

यहोशूले तेरहबाट कुरा उठाएर अब्राहाम, इसहाक र याकूबको पालोमा के-के घटेको थियो, परमेश्वरका जनहरूको शुरुको इतिहासमाथि पुनर्विचार गरे। मिस्र देशको दासत्वबाट तिनीहरूको महान् छुटकारा, तिनीहरूको उजाड़स्थानको यात्रा र यर्दनको पूर्वमा मोआबीहरूमाथि प्राप्त गरेको तिनीहरूको विजयजस्तै मुख्य घटनाहरूको बारेमा तिनले तिनीहरूलाई सम्झना दिलाए। त्यसपछि यहोशूले प्रतिज्ञाको देशभित्र तिनीहरूको प्रवेश, यरिहोमाथि हासिल गरिएको तिनीहरूको विजय र तिनीहरूले

कनानका राजाहरूलाई नाश गरेका विवरणहरू सुनाए (यहोशू २४:२-१३)। यहोशू २४:७ पदमा अन्धकारको कुरा गरिएको छ; यसको सन्दर्भ प्रस्थान १४:१९-२० पदहरू थिए; किनभने त्यो बादल इस्राएलीहरूको निम्ति उज्यालो र मिस्रीहरूलाई अन्धकार थियो।

उत्पत्तिको पुस्तकदेखि यहोशूको समयसम्म समेटेको यस सङ्क्षिप्त इतिहासको वर्णनभित्र एउटा खूब सुन्दर अभूतपूर्व यथार्थता प्रमाणित भएको छः परमेश्वरको सर्वाधिकार। परमप्रभु इस्राएलको परमेश्वर यसो भन्नुहुन्छः 'मैले अब्राहामलाई लगें' (यहोशू २४:३), 'मैले दिएँ' (यहोशू २४:४), 'मैले पठाएँ' (यहोशू २४:५), 'मैले ल्याएँ' (यहोशू २४:६-८), 'मैले सुन्ने इच्छा गरिनँ' (यहोशू २४:१०), 'मैले तिनीहरूलाई तिमीहरूको हातमा सुम्पिदिएँ' (यहोशू २४:११), 'मैले तिमीहरूको अघि अरिङ्गाल पठाएँ' (यहोशू २४:१२), 'मैले तिमीहरूलाई एउटा देश दिएको छु' (यहोशू २४:१३)। परमप्रभु आफ्ना अनन्त उद्देश्यहरूअनुसार काम गर्दै हुनुहुन्थ्यो र गर्नुहुन्छ; अनि कसले उहाँलाई आफ्नो काम गर्नदेखि रोक्न सक्छ? होइन, बरु हामीले सर्वाधिकारी परमेश्वरको भय मान्नुपर्छ र उहाँको आज्ञापालन गर्नुपर्छ (यहोशू २४:१४)।

यहोशू २४:१५ः यहाँ मानिसहरूले परमप्रभु र मूर्तिहरूको बीचमा छान्नुपर्ने कुरा छैन। किनकि यहोशूको अनुमानमा, मानिस-हरूले अघिबाटै परमेश्वरको सेवा नगर्ने निर्णय गरिसके। यसकारण तिनले मानिसहरूलाई तिनीहरूका पितापुर्खाहरूले मेसोपोटामियामा पुजेका देवताहरू र कनान देशमा भेटेका एमोरीहरूका देवताहरूको बीचमा छान भन्ने चुनौती दिए। यहोशूले आफ्नो निम्ति र आफ्नो परिवारको निम्ति उत्कृष्ट निर्णय गरिसकेः *'तर म र मेरो घरानाचाहिँ – हामी परमप्रभुकै सेवा गर्ने नै छौं।'* अनि तिनको यो निर्णयचाहिँ भावी पुस्ताहरूका विश्वासी-हरूको निम्ति ठूलो प्रेरणा बनेको छ।

ज) यहोशू २४:१६-२८ः शेकेममा करारको पुनर्स्थापना

यहोशू २४:१६-२८ः जब मानिसहरूले परमप्रभुको सेवा गर्ने प्रतिज्ञा गरे, तब यहोशूले तिनीहरूलाई भनेः 'तिमीहरू परमप्रभुको सेवा गर्न सक्दैनौ' (यहोशू २४:१९)। यसर्थ तिनीहरूले परमप्रभुको र मूर्तिहरूको सेवा एकसाथ गर्न सक्दैनथिए। मानिसहरू बिस्तारै-बिस्तारै मूर्तिपूजातिर बहकिएर जानेछन् भन्ने कुरा यहोशूलाई महसुस थियो; यसमा शङ्का छैन। किनकि त्यस बेलामा तिनीहरूका पालहरूमा पराई देवताहरू छँदैथिए (यहोशू २४:२३)। तर 'हामी परमप्रभु हाम्रा परमेश्वरको सेवा गर्ने नै छौं' भनेर मानिसहरूले परमप्रभुप्रति आफ्नो अखण्ड भक्ति गर्ने अटल प्रण प्रकट गरेको कारणले यहोशूले एउटा ठूलो ढुङ्गा लिएर एउटा फलाँटको रूखमनि खड़ा गरे, जुन स्मारक-ढुङ्गा परमप्रभुको पवित्रस्थानको छेउमा इस्राएली जातिले भर्खरै बाँधेको करारको निम्ति साक्षी बस्यो। यस पदमा परमप्रभुको पवित्रस्थान भन्ने शब्दले शीलोमा भएको पवित्र निवासस्थानलाई सङ्केत गर्दैन, तर कुनै अन्य पवित्र ठाउँलाई सङ्केत गरेको हो।

मूर्तिहरू र तिनीहरूको पूजाको विषयमा श्री कार्ल आर्मरडिङ्गले यसो लेखेका छन्ः

> 'यसो विचार गर्दा इस्राएली जाति पूरा तल्लीन भएका पापहरूमध्ये मूर्तिपूजाको पापचाहिँ प्रमुख थियो। हामीले यस अध्यायको शुरुमा देखिसक्यौं, कि तिनीहरूका अघि-पुर्खाहरूले अन्य देवताहरूको पूजा गरिरहेका थिए (यहोशू २४:२)। अनि जब याकूब र

तिनको परिवारले लाबानको घर छोड़ेका थिए, तब राहेलले आफ्ना बुबाका घर-देवताहरू चोरी गरेकी थिइन् (उत्पत्ति ३१:३०-३४)। तर जब तिनीहरू आफ्नो गन्तव्य-स्थलमा आइपुगे, तब याकूबले आफ्नो परिवारलाई ती पराई देवता-हरू हटाउने आदेश दिए, अनि तिनले ती मूर्तिहरू शेकेममा भएको फलाँटको रूखमनि गाड़िराखे (उत्पत्ति ३५:२ र ४)। अनि ठीक त्यही ठाउँमा यहोशूले तिनका पुस्ताका मानिसहरूलाई तिनीहरूका पितापुर्खाहरूले पूरा गरेका देवताहरू हटाउने आग्रह गरे (यहोशू २४:१४)।'[17]

झ) यहोशू २४:२९-३३: यहोशूको मृत्यु

यहोशू २४:२९-३३: एक सय दस वर्षको उमेरमा यहोशूको मृत्यु भयो, र तिनी आफ्नो अधिकारको भागभित्र परेको तिम्नत-सेरह शहरमा गाड़िए। यहोशूको पुस्ताका मानिसहरू बाँचुन्जेल इस्राएलीहरू परमप्रभु-प्रति विश्वासयोग्य रहिरहे। कसले यस पुस्तकका अन्तिम पदहरू लेखे, सो हामी जान्दैनौं; अनि त्यो जान्न आवश्यक पनि छैन। आवश्यक परेको खण्डमा निश्चय नै यी अन्तिम पदहरूको लेखक को थिए, सो जानकारी दिइनेथियो।

अनि इस्राएलीहरूले हालैमा यूसुफका हड्डीहरू शेकेममा दफन गरे, जुन हड्डीहरू तिनीहरूले यूसुफको विन्तीअनुसार मिस्र देशदेखि निस्कँदा साथमा ल्याएका थिए (उत्पत्ति ५०:२४, प्रस्थान १३:१९)

अन्तमा, हारूनका छोरा एलाजारको पनि मृत्यु भयो; अनि उनी एप्रैमको पहाड़ी इलाकामा गाड़िए।

यस पुस्तकका अन्तिम पाँच पदहरूमा तीन व्यक्तिहरूको मृत्युको विषयमा लेखिएको छ, जस्तैः यहोशूको मृत्यु (यहोशू २४:२९-३१), यूसुफको मृत्यु (यहोशू २४:३२) र एलाजारको मृत्यु (यहोशू २४:३३)। यी तीनजनाका मृत शरीरहरू यूसुफको अधिकारको भागमा दफन गरिए। अनि यी तीनैजनाले आफ्नो परमेश्वरको असल सेवा गरेका थिए, साथै आफ्नो जातिको पनि असल सेवा गरेका थिए। यहोशू र यूसुफचाहिँ आ-आफ्नो जीवनकालमा महान् उद्धारकहरू थिए भने, एलाजारचाहिँ आफ्नो मृत्युमा उद्धारक बने; किनभने उनी प्रधान पूजाहारी भएको नाताले उनको मृत्युले शरण-नगरमा भागेर गएका सबै मानिस-हरूलाई स्वतन्त्र तुल्यायो (यहोशू २०:६)। उत्पत्तिको पुस्तक र व्यवस्थाको पुस्तकमा भएजस्तै यहोशूको पुस्तकमा पनि परमेश्वरका महान् जनहरूको मृत्युमा झनझन गरिने घण्टी बजाएर यसको वृत्तान्त समाप्त भएको छ। किनभने परमेश्वर आफ्ना कर्मीहरूको मृत संस्कार गर्नुहुन्छ, तर आफ्नो काम जारी राख्नुहुन्छ।

ENDNOTES:

1) Introduction: Irving L. Jensen, *Joshua*, *Rest-Land Won*, p. 14.

2) 1:1–9: T. Austin Sparks, *What Is Man?* p. 104.

3) 2:1: C. F. Keil and Franz Delitzsch, *"Joshua," in Biblical Commentary on the Old Testament,* VI:34.

4) 3:14–17: Donald K. Campbell, *"Joshua," in The Bible Knowledge Commentary*, I:335.

5) 3:14–17: Donald K. Campbell, *"Joshua," in The Bible Knowledge Commentary,* I:335.

6) 7:11–26: Hugh J. Blair, *"Joshua," The New Bible Commentary,* p. 229.

7) 8:30–35: R. Jamieson, A. R. Fausset, and D. Brown, *Critical and Experimental Commentary*, II:23.

8) 10:12–15: Three views that recognize that a unique miracle took place and explain (rather than explain away) the text are as follows:

1) That God actually restrained (or halted) the earth's rotation while the sun was above Joshua, making the rotation last forty-eight hours. There are parallels in other ancient cultures that speak of 'a long day,' which may well have been Joshua's long day.
2) Translating 'stand still' (Heb. *dôm*) as 'leave off' or 'cease' (as in 2 Kings. 4:6 and Lamentations 2:18), some see this as a prayer for relief from the blazing sun on Joshua's troops, the very long hailstorm being God's answer to Joshua's prayer.
3) Since Joshua attacked in the early morning, some believe he was praying for the sun to 'hold off' and for semi-darkness to continue. The hailstorm would then have been God's answer to prayer.

The first view seems to fit in best with the text: "So the sun stood still in the midst of heaven, and did not hasten to go down for about a whole day" (v. 13b).

9) 10:12–15: C. H. Spurgeon, *Spurgeon's Devotional Bible,* p. 168. For a brief, but helpful treatment of the scientific aspects of the text, see Chapter 10 of 'Difficulties in the Bible' by R. A. Torrey (Chicago: Moody Press, 1907).

10) 10:12–15: Matthew Henry, *Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible*, II:59.

11) 10:40–43: John Haley, *Alleged Discrepancies of the Bible*, p. 324.

12) 13:1–6: Under Solomon the kingdom did reach to that part of the Euphrates River in the northwest as far as lands under tribute were concerned, but if the entire river is meant as an eastern boundary it must still be a future event.

13) 15:21–63: Keil and Delitzsch maintain that these and similar numerical problems in the OT are simply copyists' errors ("Joshua," pp. 163–64). For further discussion on apparent discrepancies, see the Commentary on 2 Chronicles.

14) Essay: MacLear,further documentation unavailable.
15) Essay: D. L. Moody, *Notes from My Bible*, pp. 48, 49.
16) Essay: D. L. Moody, *Notes from My Bible*, p, 49.
17) 24:16–28: Carl Armerding, *'The Fight for Palestine'*, p. 149.

BIBLIOGRAPHY

Blair, Hugh J. "Joshua." In *The New Bible Commentary*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1953.

Campbell, Donald K. "Joshua." In *The Bible Knowledge Commentary*. Wheaton, IL: Victor Books, 1985.

Freedman, H. "Joshua." In *Soncino Books of the Bible*, Vol. 2. London: The Soncino Press, 1967.

Grant, F. W., "Joshua." In *The Numerical Bible*, Vol. 2. Neptune, N.J.: Loizeaux Bros., 1977.

Henry, Matthew., "Joshua." In *Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible*. Vol. 2. McLean, VA: MacDonald Publishing Company, n.d.

Jensen, Irving L. *Joshua: Rest-Land Won*. Everyman's Bible Commentary. Chicago: Moody Press, 1966.

Keil, C. F., and Franz Delitzsch. "Joshua." In *Biblical Commentary on the Old Testament*. Vol. 6. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1971.

Kroll, Woodrow Michael. "Joshua." In the *Liberty Bible Commentary. Old Testament*. Lynchburg, VA: The Old Time Gospel Hour, 1982.

Pink, Arthur W. *Gleanings in Joshua*. Chicago: Moody Press, 1964.

न्यायकर्ताहरूको पुस्तकको टिप्पणी

न्यायकर्ताहरूको पुस्तकको भूमिका

'न्यायकर्ताहरूको पुस्तकमा पाठकहरूको हृदय शोकित पार्ने कुराहरू धेरै छन्। अनि सायद पवित्र बाइबलमा अरू कुनै पुस्तक नै छैन होला, जसले यति स्पष्टसँग हामी मानिसहरूको कमजोरताको विषयमा साक्षी दिन्छ। तर यस पुस्तकमा परमेश्‍वरको दया र सहनशीलताको निम्ति अचूक प्रमाणहरू पनि छन्। ... यी अल्प-उद्धारकहरूका जीवनहरू विचार गर्दा हामीलाई के महसुस हुन्छ भने, वर्तमान समयमा हामीलाई एक महान् मुक्तिदाताको खाँचो पर्छ, जसको जीवन निष्कलङ्क छ र जसले यस लोकमा हामीलाई सीमित छुटकारा मात्र होइन, तर अनन्तको लागि हामीलाई सिद्ध छुटकारा दिन सक्नुहुन्छ।'

श्री आर्थर ई. कन्डल

क) ग्रन्थ-सूचिमा यस पुस्तकको विशिष्ट स्थान

यस मनमुग्ध पार्ने पुस्तकमा परमेश्‍वरले मानवीय दुर्बलताबाट कसरी शक्ति निकाल्नुहुन्छ, सो कुराको अद्वितीय तथ्यपूर्ण विवरण उल्लेख गरिएको छ। एक प्रकारले, न्यायकर्ताहरूको पुस्तकचाहिँ निम्न तीनवटा पदहरूको टिप्पणी हो, जहाँ यसो लेखिएको छः *'तर पमरेश्‍वरले बुद्धिमान्‌हरूलाई शर्ममा पार्नको निम्ति संसारका मूर्ख कुराहरू चुन्नुभएको छ; अनि शक्तिशाली कुराहरूलाई शर्ममा पार्नको निम्ति परमेश्‍वरले संसारका कमजोर कुराहरू चुन्नुभएको छ; अनि परमेश्‍वरले संसारका नीच कुराहरू र तुच्छ ठानिएका कुराहरू, साथै हुँदै नभएका कुराहरू चुन्नुभएको छ, भएका कुराहरूलाई बेकम्मा तुल्याउनको निम्ति; यस हेतुले कि उहाँको सामु कुनै प्राणीले घमण्ड गर्न नपाओस्'* (१ कोरिन्थी १:२७-२९)।

हामी यसका केही उदाहरणहरू पेश गर्छौं। **क)** एहूदः तिनी एक बिन्यामिनी थिए, जसको देब्रे हात चल्थ्यो (न्यायकर्ता ३:१२-२०)। अनि दाहिने हातभन्दा देब्रे हात कमजोर हात मानिन्छ। **ख)** शम्गरः यिनले एउटा गोरु हाँक्ने सुइरोले छ सय शत्रुहरूलाई मारे (न्यायकर्ता ३:३१)। यिनले प्रगोग गरेको यो गोरु हाँक्ने सुइरोचाहिँ निक्कै तुच्छ हातहतियार थियो। **ग)** दबोराः तिनी एक स्त्रीजाति थिइन्, जुन जातिका सदस्याहरू कमजोर पात्रहरू गनिन्छन् (न्यायकर्ता ४:१-५:३१)। तर यिनीमा कमजोर भएको केही पनि थिएन। **घ)** बाराकः उनका दस हजार पैदल-सिपाहीहरू सीसराका नौ सय फलामका रथहरूको तुलनामा केही पनि थिएनन्, मानिसको दृष्टिमा (न्यायकर्ता ४:१० र १३)। **ङ)** याएलः यिनी पनि एउटा कमजोर मानिएको स्त्रीजाति थिइन्, जसले सीसराको कन्चटमा कीला ठोकेर उनलाई मारिन् (न्यायकर्ता ४:२१)। याद रहोस्ः यिनले देब्रे हातले सो कीला समातेकी

थिइन् (न्यायकर्ता ५:२६)। **च)** गिदोनः परमप्रभुले गिदोनका बत्तीस हजार सिपाहीहरू घटाएर तीन सय तुल्याउनुभयो। अनि यी तीन सय सिपाहीहरू लिएर गिदोन शत्रुको विरुद्धमा अघि बढ़े (न्यायकर्ता ७:१-८)। जौको रोटी गरिबहरूको खानेकुरा थियो। अनि जौको रोटीले यहाँ गरिबी र शिथिलताको अर्थ लिन्छ (न्यायकर्ता ७:१३)। गिदोनको सेनासँग अप्रचलित हतियारहरू थिए, जस्तैः माटाका गाग्राहरू, राँकाहरू र तुरहीहरू (न्यायकर्ता ७:१६); अनि तिनीहरूले ती माटाका गाग्राहरू फुटाउनुपरेको थियो (न्यायकर्ता ७:१९)। **छ)** अबिमेलेकः तिनको मृत्यु नाजुक थियो; एउटी स्त्रीको हातबाट झारिएका जाँतोको ढुङ्गाद्वारा तिनी ढले (न्यायकर्ता ९:५३)। **ज)** न्यायकर्ता १०:१ पदमा 'तोला' नाम गरेका न्यायकर्ता थिए, जसको नामको शाब्दिक अर्थ 'कीरा' हो। **झ)** शिमसोनकी आमाचाहिँ नामरहित बाँझी स्त्री थिइन् (न्यायकर्ता १३:२)। अनि **ञ)** शिमसोनले गधाको बङ्गाराको हाड़सित एक हजार पलिस्तीहरूलाई मारे (न्यायकर्ता १५:१५)।

ख) यस पुस्तकको लेखक को हुन् ?

न्यायकर्ताहरूको पुस्तकको लेखकको विषयमा कुनै जानकारी छैन; तर यहूदीहरूको तल्मुड र शुरुका इसाई परम्पराले के भन्छ भने, न्यायकर्ताहरूको पुस्तक, रूथको पुस्तक र शमूएलका दुईवटा पुस्तकहरू सबै भविष्यवक्ता शमूएलले लेखे। अनि यस धारणाले १ शमूएल १०:२५ पदबाट पुष्टि पाएको छ। किनभने भविष्यवक्ता शमूएल लेखक भएका रहेछन्। यस पुस्तकभित्र यसको लेख्ने समयको विषयमा कति सङ्केतहरू छन्, अनि यी सङ्केतहरूले यो पुस्तक शमूएलको रचना प्रमाणित गर्न नसके ता पनि यो पुस्तक शमूएलको समयमा लेखियो भन्ने कुरा पुष्टि गर्छन्।

ग) यस पुस्तकको लेख्ने मिति के हो ?

न्यायकर्ताहरूको पुस्तक लेख्ने मिति ख्रीष्टपूर्व १०५०-१००० सालभित्र पार्न उचित देखिन्छ, किनकि यस ईश्वर-तान्त्रिक युगको पहिलो शताब्दीको पक्षमा निम्न तर्कहरू पेश गरिन्छन्ः

क) न्यायकर्ता १७:६; १८:१; १९:१; २१:२५: *'ती दिनहरूमा इस्राएलमा कुनै राजा थिएनन्।'* यो वाक्य घरिघरि लेखिएको छ। अनि यस वाक्यबाट हामी के सुझाउ पाउँछौं भने, यस न्यायकर्ताहरूको पुस्तकको लेख्ने समयमा इस्राएली जातिमा राजा भएका हुनुपर्ला।

ख) न्यायकर्ता १:२१ पदले के बताउँछ भने, यबूसीहरू अझ पनि यरूशलेममा बसिरहेका थिए। यसो हो भने दाऊदले यरूशलेम शहर कब्जा गर्नुभन्दा अघि यो पुस्तक लेखेको हुनुपर्छ।

ग) अन्तमा, न्यायकर्ता १:२९ पदमा गेजेरको कुरा गरिएको छ, जुन गेजेर शहर फाराओले पछि सुलेमानलाई विवाहको उपहारको रूपमा दिए (१ राजाहरू ९:१६)। उक्त घटना यो पुस्तक लेख्ने समयमा घटेको थिएन। यसर्थ न्यायकर्ताहरूको पुस्तक योभन्दा अगाड़ि लेखेको हुनुपर्छ। निष्कर्षमा आएर हामी यसो भन्छौंः न्यायकर्ताहरूको पुस्तक लेखिएको समय शाऊलको शासनकाल, नभए दाऊदको शासनकालको शुरुका वर्षहरूमा हुनुपर्छ; यसमा शङ्का छैन।

घ) यस पुस्तकको सन्दर्भ र यसका विषयवस्तुहरू के-के हुन् ?

न्यायकर्ताहरूको पुस्तकको सन्दर्भ यहोशूको पुस्ता बितेपछिको इस्राएली

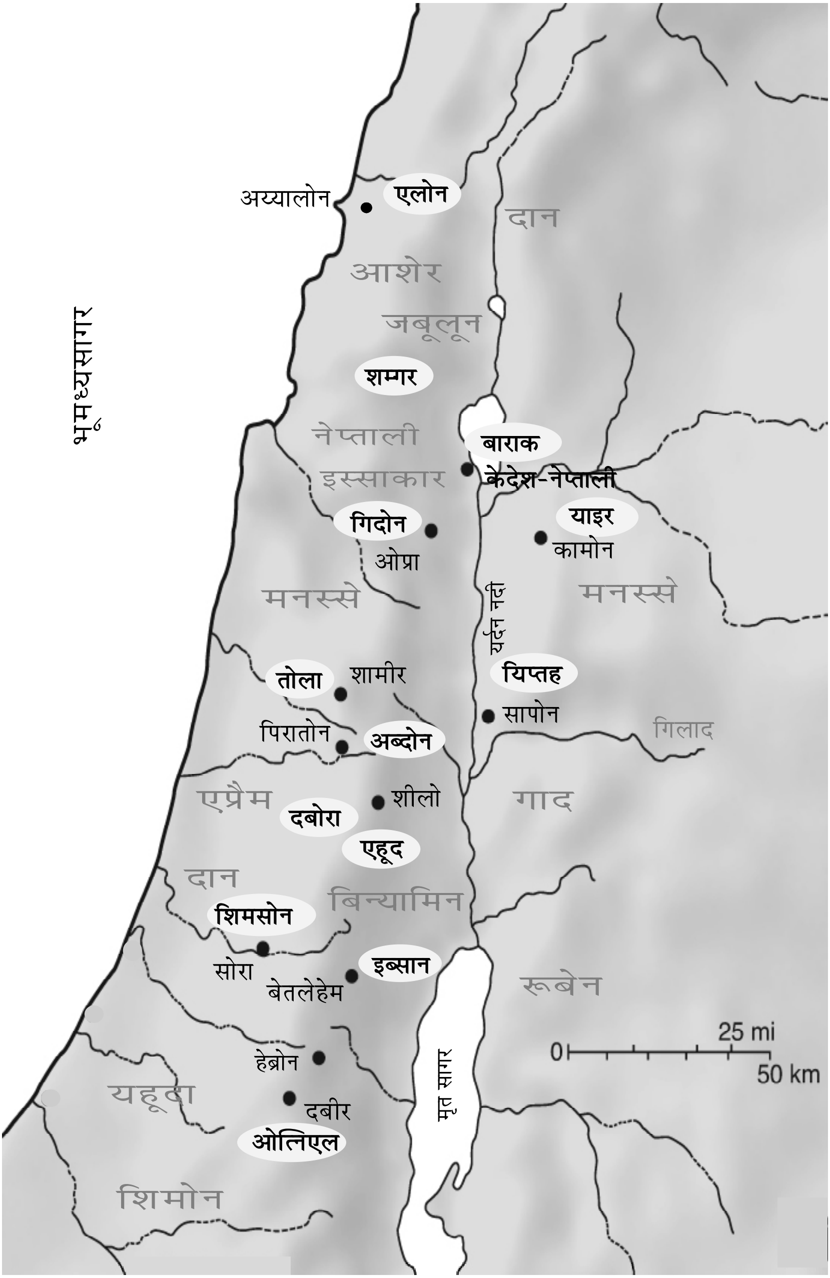

इस्राएली जातिका न्यायकर्ताहरू

जातिको इतिहास हो, र यसको वृत्तान्त त्यहाँबाट शुरु हुन्छ। इस्राएलीहरू कनान देशका अन्यजातीय बासिन्दाहरूलाई सम्पूर्ण रीतिले धपाउनमा चुके। वास्तवमा, ती अन्यजातिहरूसँग सराबरी भएर तिनीहरूले मूर्तिपूजा पो गरिरहेका थिए। फलस्वरूप, परमेश्‍वरले आफ्ना जनहरूलाई घरिघरि अत्याचारी अन्यजाति शासकहरूको हातमा सुम्पिदिनुभयो। यस प्रकारको क्रूर थिचो-मिचोले यहूदी मानिसहरूमा पश्‍चात्ताप र चूर्णता पैदा गऱ्यो। अनि जब तिनीहरूले परमप्रभुलाई ‘हामीलाई छुटकारा दिनुहोस्’ भनेर पुकारे, तब उहाँले न्यायकर्ताहरूलाई खड़ा गर्नुभयो। अनि यी न्यायकर्ताहरूबाट यस पुस्तकले आफ्नो नाम पायो।

ओत्निएलदेखि शिमसोनसम्म यस पुस्तकमा ३२५ वर्षको इतिहास छ।

न्यायकर्ताहरू न्यायाधीश थिएनन्, तर सेनापतिहरू थिए। तिनीहरूले विश्‍वासमा वीरता देखाएर कि त परमेश्‍वरको न्यायरूपी सजाय पूरा गर्थे, कि त तिनीहरूका दमनकारी अत्याचारीहरूलाई परास्त गर्थे, र यसरी मानिसहरूको बीचमा केही मात्रामा शान्ति र स्वाधीनता पुनर्स्थापना गर्थे। इस्राएली जातिलाई छुटकारा दिन बाह्रजना न्याय-कर्ताहरू खड़ा भए। यस पुस्तकमा कति न्यायकर्ताहरूको विषयमा बृहत् जानकारी दिइएको छ भने, अरूको विषयमा एक-दुई पदहरू मात्र लेखिएका छन्। यी न्याय-कर्ताहरू नौवटा कुलहरूबाट आए, र यिनीहरूले आफ्ना जनहरूलाई मेसोपोटा-मियावासीहरू, मोआबीहरू, पलिस्तीहरू, कनानीहरू, मिद्यानीहरू र अम्मोनीहरूबाट छुटकारा दिए। भविष्यवक्ता शमूएलको समयसम्म कुनै न्यायकर्ताले सम्पूर्ण इस्राएलमाथि शासन गर्दैनथिए।

न्यायकर्ताहरूको पुस्तकमा घटनाहरूको कालक्रम सधैं कायम राखिएको छैन। यसका पहिला दुई अध्यायहरूमा परिचय दिने सामग्रीहरू हालिएका छन् – ऐतिहासिक सामग्रीहरू र भविष्यवाणीरूपी सामग्रीहरू। न्यायकर्ताहरूको वृत्तान्त पनि क्रमबद्ध छैन होला (न्यायकर्ताहरू ३-१६)। किनकि हुन सक्छ, एकै समयमा यी न्यायकर्ताहरूमध्ये एकजनाले देशको एक क्षेत्रमा र अर्को एकजनाले देशको अर्को क्षेत्रमा आफ्ना शत्रुहरूलाई जिते होलान्। यो कुरा सम्झनामा राख्न अति अनिवार्य छ, किनकि यस पुस्तकमा जनाइएका सबै वर्षहरू जोड़ेर कुलसङ्ख्या निकाल्नु हो भने, यी वर्षहरूको योगफल चार सयभन्दा बढ़ी वर्ष निस्कन्छ। अनि पवित्र बाइबलले यस अवधिको निम्ति यति धेरै वर्षहरू निर्धारित गर्दैन (प्रेरित १३:१९-२०; १ राजाहरू ६:१)।

अन्तिम पाँचवटा अध्यायहरूले न्याय-कर्ताहरूको समयमा घटेका घटनाहरूको विवरण पेश गर्छन् (न्यायकर्ताहरू १७-२१); तर यी घटनाहरू यस पुस्तकको अन्तमा किन राखिएका छन्? किनकि त्यस बेलामा इस्राएली जातिमा धार्मिक, नैतिक र सामाजिक भ्रष्टाचारको सुस्पष्ट चित्र दिनको निम्ति यसो गरिएको हो। *‘ती दिनहरूमा इस्राएलमा कुनै राजा थिएनन्; तर हरेक मानिसले आफ्नो दृष्टिमा जे ठीक लाग्थ्यो, त्यही गर्ने गर्थ्यो’* (न्यायकर्ता १७:६) यस पदले ती समयहरूको लक्षण के थियो, सो असल प्रकारले प्रस्तुत गरिदिन्छ। यो पदचाहिँ यस खण्डको कुञ्जी-पद हो।

के परमेश्‍वरको हरेक वचन पवित्र र विशुद्ध छ? अनि के सारा पवित्र धर्मशास्त्र बाइबल लाभदायक हो? जसले यो विश्‍वास गर्छ, उसले न्यायकर्ताहरूको पुस्तकमा आफ्नो निम्ति महत्त्वपूर्ण आत्मिक विषय र पाठहरू छन् भन्ने कुरा स्वीकार गर्नुपर्छ। कति पाठहरू कि त इस्राएली जातिलाई अत्याचार गर्नेहरूका नामहरूले, कि त इस्राएली

जातिलाई छुटकारा दिने न्यायकर्ताहरूका नामहरूले सङ्केत गरिन्छन्। यी अत्याचारी-हरूले यस संसारका दुष्ट शक्तिहरूलाई चित्रण गर्छन्, जसले परमेश्वरका जनहरूलाई बन्धनमा ल्याउन खोज्छन्। अनि न्याय-कर्ताहरूले ती माध्यमहरू सङ्केत गर्छन्, जुन माध्यमहरूद्वारा हामीले त्यो आत्मिक लड़ाइँ लड़्नुपर्छ।

हाम्रो यस टिप्पणीमा हामीले कति व्यावहारिक प्रयोगहरू हालेका छौं, जुन प्रयोगहरू हामी प्रायः पुराना उत्कृष्ट शास्त्रीय लेखहरूबाट लिएका छौं।[1)] प्रतीकात्मक वा चित्रणात्मक अध्ययन गर्दा हददेखि बाहिर जान सम्भव छ। तर हामीले यहाँ काल्पनिक वा कृत्रिम व्याख्याहरू कुनै स्थान दिएका छैनौं। अनि हामीले यो कुरा पनि स्वीकार गर्नुपर्छ, कि कतिजनाका नामहरूको अर्थ अस्पष्ट छ। यसैले हामीले यी नामहरूका अन्य सम्भवतः अर्थ पनि समावेश गर्न सक्दो प्रयास गरेका छौं।

रूपरेखाः

खण्ड १) न्यायकर्ताहरू १:१-३:६: भूतकालमाथि लगाइएको दृष्टि र भविष्यमाथि लगाइएको पूर्वदृष्टि

क) न्यायकर्ताहरू १:१-२:१०: बितेको समयतिर फर्केर हेरेको

ख) न्यायकर्ताहरू २:११-३:६: आउँदो समयतिर अघि हेरेको

खण्ड २) न्यायकर्ताहरू ३:७-१६:१३: न्यायकर्ताहरूको समय

क) न्यायकर्ताहरू ३:७-११: ओत्निएल

ख) न्यायकर्ताहरू ३:१२-३०: एहूद

ग) न्यायकर्ताहरू ३:३१: शम्गर

घ) न्यायकर्ताहरू ४-५: दबोरा र बाराक

  अ) न्यायकर्ताहरू ४: दबोरा र बाराकको वृत्तान्त काव्य भाषामा प्रस्तुत गरिएको

  आ) न्यायकर्ताहरू ५: दबोरा र बाराकको वृत्तान्त गीतमा प्रस्तुत गरिएको

ङ) न्यायकर्ताहरू ६:१-८:३२: गिदोन

  अ) न्यायकर्ताहरू ६: गिदोनलाई सेवाको निम्ति बोलावट भएको

  आ) न्यायकर्ताहरू ७: गिदोनका तीन सयजना सिपाहीहरूरूपी सेना

  इ) न्यायकर्ताहरू ८:१-३२: गिदोन पलिस्तीहरूमाथि विजय भएका

च) न्यायकर्ताहरू ८:३३-९:५७: अबिमेलेकले जबरजस्ती शासनअधिकार हड़प गरेको

छ) न्यायकर्ताहरू १०:१-५: तोला र याइर

ज) न्यायकर्ताहरू १०:६-१२:७: यिप्तह

  अ) न्यायकर्ताहरू १०:६-१८: इस्राएली जातिको दुर्दशा

  आ) न्यायकर्ताहरू ११:१-२८: यिप्तहले इस्राएली जातिको बचाउ गरेका

  इ) न्यायकर्ताहरू ११:२९-४०: यिप्तहको भाकल

  ई) न्यायकर्ताहरू १२:१-७: यिप्तहले एप्रैमीहरूलाई मारेका

झ) न्यायकर्ताहरू १२:८-१५: इब्सान, एलोन र अब्दोन

ञ) न्यायकर्ताहरू १३-१६: शिमसोन

  अ) न्यायकर्ताहरू १३: शिमसोनको धार्मिक संस्कृति र पृष्ठभूमि

  आ) न्यायकर्ताहरू १४: शिमसोनको भोज र अड्को

  इ) न्यायकर्ताहरू १५: शिमसोनले बदला लिएका

  ई) न्यायकर्ताहरू १६: शिमसोन दलीलाद्वारा छलिएको

खण्ड ३) न्यायकर्ताहरू १७-२१: धार्मिक, नैतिक र राजनीतिक भ्रष्टाचार

क) न्यायकर्ताहरू १७: मीकाको धार्मिक व्यवस्था

ख) न्यायकर्ताहरू १८: मीका र दान कुलका मानिसहरू

ग) न्यायकर्ताहरू १९: एकजना लेवी र उसको उप-पत्नी

घ) न्यायकर्ताहरू २०-२१: बिन्यामिनीहरूसँग चलेको गृह-युद्ध

न्यायकर्ताहरूको पुस्तकको टिप्पणी

खण्ड १

न्यायकर्ताहरू १:१-३:६:

भूतकालमाथि लगाइएको दृष्टि र भविष्यमाथि लगाइएको पूर्वदृष्टि

क) न्यायकर्ताहरू १:१-२:१०: बितेको समयतिर फर्केर हेरेको

न्यायकर्ताहरू १:१-३: यहोशूको मृत्यु-पछि यहूदा कुलले दक्षिणमा बस्ने कनानी-हरूसँग लड़ाइँ गर्न अग्रसर गऱ्यो (न्यायकर्ता २:८ पदसँग तुलना गर्नुहोस्)। परमेश्वरले विजय दिन्छु भन्ने प्रतिज्ञा दिनुभएको थियो; तरै पनि यहूदाले शिमोन कुलको सहायता लिन खोज्यो; यसबाट उनीहरूको विश्वासको कमी प्रकट भयो; उनीहरूले सम्पूर्ण रूपले परमेश्वरको वचनमाथि भर पर्न सकेनन्।

न्यायकर्ताहरू १:४-७: उनीहरूले सबै-भन्दा पहिले बेजेकका बासिन्दाहरूमाथि विजय प्राप्त गरे। यसो हुँदा उनीहरूले तिनीहरूका दस हजार मानिसहरूलाई मारे, अनि त्यहाँका राजाले अघि आफ्ना शत्रुहरूसित जस्तो गरेका थिए, ठीक त्यस्तै उनीहरूले तिनीसित गरे अर्थात् उनीहरूले तिनका पनि हात र खुट्टाका बूढ़ी औंलाहरू काटिदिए। परमप्रभुले दिनुभएको आज्ञा-अनुसार उनीहरूले तिनलाई मार्नुपर्नेथियो (व्यवस्था ७:२४), तर उनीहरूले यसको सट्टामा तिनलाई अपाङ्ग पो तुल्याएर छाड़े। त्यसपछि तिनलाई यरूशलेममा लगियो, जहाँ तिनको मृत्यु भयो। इस्राएलीहरूले आफ्नो देशमा बसेका अन्यजातिहरूसित गर्नुपर्ने व्यवहारमा कसरी अनाज्ञाकारी भई चुक्नेछन्, सो कुराको पूर्वाभास यस घटनाले दिन्छ। इस्राएलीहरूले तिनीहरूलाई सम्पूर्ण रीतिले नाश गर्नुपर्नेथियो, तर यसको सट्टामा उनी-हरूले तिनीहरूलाई केवल अङ्गभङ्ग गरेर छोड़िदिए। यस प्रकारको अधूरो आज्ञाकारिता अनाज्ञाकारिता मानिन्छ, जसको निम्ति उनीहरूले आउँदा दिनहरूमा धेरै कष्ट पाउने-थिए र ठूलो मूल्य चुकाउनुपर्नेथियो।

न्यायकर्ताहरू १:८: यहूदा कुलका सिपाहीहरू यरूशलेम शहरको सम्बन्धमा केही हदसम्म सफल भए; किनभने उनीहरूले यस शहरमा आगो लगाइदिए। तर न यहूदाले न बिन्यामिनले यबूसीहरूलाई तिनीहरूको किल्लादेखि धपाउन सके (यहोशू १५:२१-६३ पदहरूको खण्डमा दिइएको टिप्पणी हेर्नुहोस्)। पछि दाऊदले तिनीहरूलाई

यरूशलेमबाट पूरा धपाइदिए (२ शमूएल ५:६-७)।

न्यायकर्ताहरू १:९-१५: यहाँ हेब्रोन कब्जा गरेको श्रेय यहूदालाई दिइएको छ; तर यहोशू १४ र १५ अध्यायमा लेखिएको छ, कि यो शहर कब्जा गर्ने काममा कालेबको ठूलो हात थियो। यसमा नमिल्ने कुरा केही पनि छैन; किनभने कालेब यहूदा कुलको मानिस थिए। हुन सक्छ, न्यायकर्ता १:९-१० पद-हरूको सन्दर्भ कालेबले हेब्रोन शहर कब्जा गरेको घटना भएको होला (न्यायकर्ता १:२० पदसँग तुलना गर्नुहोस्), अनि यहोशूको मृत्युपछि भएको सैनिक अभियान होइन। किनकि ओत्निएलले किर्यत-सेपेर कब्जा गरेको कुरा पनि न्यायकर्ता १:११-१५ पदहरूको खण्डमा दोहोरिएको छ, यद्यपि यो घटना कालक्रमअनुसार पहिले घटेको थियो (यहोशू १५:१६-१९)।

न्यायकर्ताहरू १:१६: केनीहरू यहूदाका सन्तानहरूसँग बसिरहे, तर तिनीहरू कहिल्यै परमप्रभुकहाँ फर्केनन्।

न्यायकर्ताहरू १:१७-२१: यहूदाका अन्य विजयहरू यस प्रकारका थिएः उनीहरूले होर्मा, गाजा, अश्कलोन र एक्रोन कब्जा गरे; तर उनीहरूको विजय अधूरो थियो। किनकि बेंसीमा बस्ने बासिन्दाहरूसँग फलामका रथहरू थिए, अनि तिनीहरूमाथि जाइलाग्न यहूदासँग न विश्वास, न हिम्मत थियो। कठिन परिस्थितिहरूमा उनीहरू अडिग रहन सकेनन्। न्यायकर्ता १:२१ पदले के सङ्केत दिन्छ भने, न्यायकर्ताहरूको पुस्तकको लेख्ने मितिचाहिँ दाऊदले यरूशलेम शहर कब्जा गर्नुभन्दा अघि भएको हुनुपर्ला।

न्यायकर्ताहरू १:२२-२६: त्यसपछि केवल यूसुफका दुई कुलहरूलाई अन्य विजयहरूको श्रेय दिइएको छ। (अनि हुन सक्छ, यी पदहरूको सन्दर्भचाहिँ बेतेल कब्जा गरिएको त्यही जीत होला, जुन जीत हुँदा यहोशू अझै जीवित थिए (यहोशू १२:१६)। किनभने अघिका पदहरूमा हेब्रोन र किर्यत-सेपेरको सम्बन्धमा जे लेखियो, त्यस कुराले पनि ती महान् सेनापतिका दिनहरूतिर फर्केर हेरेको र तिनको सम्झना दिलाएको छ)। जे होस्, तिनीहरूले बेतेल आक्रमण गरेर त्यो शहर ध्वंस गरे। (विगत समयमा बेतेलको नाम लूज थियो)। तर तिनीहरूले एउटा गल्ती गरिपठाए; किनभने तिनीहरूले तिनीहरूको सहयोग गर्ने मानिसलाई सुरक्षा दिने प्रण गरे (न्यायकर्ता १:२४)। त्यही मानिस हित्तिहरूको देशमा गयो र त्यसले ढिलो नगरी एउटा शहर निर्माण गर्‍यो र त्यसको नाम लूज राख्यो। यसकारण बुझ्नुहोस्ः जुन पापसित हामी सठीक कारबाही गर्दैनौं, त्यो पाप उम्कन्छ; अनि हामी पछि त्यससित व्यवहार गर्नुपर्छ।

न्यायकर्ताहरू १:२७-३६: यस अध्यायका बाँकी भागमा, मध्य र उत्तरमा भएका सातवटा कुलहरू उल्लेख गरिएका छन्, जसले कनानीहरूलाई आ-आफ्नो अधिकारको भागबाट धपाउन सकेनन्, जस्तैः बिन्यामिन (न्यायकर्ता १:२१), मनस्से (न्यायकर्ता १:१७-२८), एप्रैम (न्यायकर्ता १:२९), जबूलून (न्यायकर्ता १:३०), आशेर (न्यायकर्ता १:३१-३२), नप्ताली (न्यायकर्ता १:३३) र दान (न्यायकर्ता १:३४-३६)।

न्यायकर्ताहरू २:१-५: परमप्रभुका दूतले बोकीममा मानिसहरूलाई तिनीहरूको अनाज्ञाकारिताको खातिर हप्काउनुभयो। (बोकीमको अर्थ 'रुनेहरू' हो।) एक पदले के भन्छ भने, उहाँ गिल्गालबाट (अर्थात् आशिषको ठाउँबाट) बोकीममा (अर्थात् रुवाबासीको ठाउँमा) आउनुभयो। इस्राएलीहरू विजयको उच्च स्थानबाट विलाप गर्नुपर्ने ठाउँमा झरेका थिए। किनकि तिनीहरूले कनानीहरूलाई धपाएनन् र विभिन्न

मूर्तिहरूका नाममा खड़ा गरिएका यिनीहरूका वेदीहरू नाश गरेनन्; यसमा तिनीहरू चुकेका थिए। यसकारण परमप्रभुले देशका बासिन्दाहरूलाई धपाउन छोड्नुहुनेथियो; उहाँले बरु उल्टो यिनीहरूलाई इस्राएली-हरूलाई सताउने अनुमति पो दिनुहुनेथियो। न्यायकर्ता २:१-५ पदहरूले अबदेखि उसो इस्राएलीहरूमाथि परिआउने थिचोमिचोको मूल-कारण पेश गरेका छन्। मानिसहरू रोए, अनि तिनीहरूले त्यस ठाउँको नाम 'बोकीम' राखे। तिनीहरू यस कुराको खातिर रोएकोमा हामीलाई अचम्म लाग्दैन।

न्यायकर्ताहरू २:६-१०: यी पदहरूको खण्डले यहोशूको जीवनका अन्तिम दिनहरू र तिनको मृत्युपछि जिएको पुस्तातिर फर्केर हेर्छन्। व्यवस्थाको पुस्तकको छ अध्यायमा परमप्रभुले आफ्ना जनहरूलाई विशेष आज्ञाहरू दिनुभयो, जुन आज्ञाहरूको आज्ञापालन तिनीहरूले गरेनन्, र यही कारणले तिनीहरू न्यायकर्ता २:१० पदमा वर्णन गरिएको सोचनीय अवस्थामा पुगे। जहाँ आत्मिक अगुवाहरू छैनन्, त्यहाँ परमेश्वरका जनहरूको बीचमा अनाज्ञाकारिता बढ्दै जान्छ नै। यताको अभाव उताको अभावको कारण भएको रहेछ। अघिको पुस्ताले आफ्ना छोराछोरीहरूलाई परमप्रभुको भय मान्न र उहाँका आज्ञाहरू पालन गर्न सिकाएनन्। बुबाहरूको लापरवाहीले तिनीहरूका छोराहरूको विश्वासको पतनको निम्ति बाटो तयार गर्‍यो।

ख) न्यायकर्ताहरू २:११-३:६: आउँदो समयतिर अघि हेरेको

न्यायकर्ताहरू २:११-१९: तर यस अध्यायका बाँकी पदहरूले न्यायकर्ताहरूको सम्पूर्ण अवधिमाथि पूर्वदृष्टि लगाइदिन्छन्। ती पदहरूले एउटा घरिघरि दोहोरिएको घटना-चक्र पेश गरेका छन्, जुन घटना-चक्रचाहिँ त्यो समय चिनाउने विशेष लक्षण थियो। यस घटना-चक्रका चारवटा बुँदाहरू यस प्रकारका थिए, जस्तैः

क) पाप (न्यायकर्ता २:११-१३)
ख) दासत्व (न्यायकर्ता २:१४-१५)
ग) अर्जविन्ती (न्यायकर्ता ३:९, ३:१५ र ४:३। तर यस खण्डमा यस बुँदाको निम्ति कुनै सन्दर्भ-पद छैन)
घ) उद्धार (न्यायकर्ता २:१६-१८)

इस्राएलीहरूको व्यवहारमा एउटा नित्य क्रम भइरहन्थ्यो, जुन नित्य क्रम निम्न वाक्यले व्यक्त गरिएको छ, जस्तैः

क) तिनीहरूले विद्रोह गरे
ख) तिनीहरूले सजाय पाए
ग) तिनीहरूले पश्चात्ताप गरे
घ) तिनीहरूले विश्राम पाए

श्री इर्विन एल. जेन्सनले के देखाएका छन् भने, न्यायकर्ताहरूको पुस्तकको उक्त खण्डको रूपरेखाले दुईवटा एक-अर्काबाट भिन्न भएका तथ्यहरूमाथि हाम्रो ध्यान खिच्न खोज्छ, जुन तथ्यहरू यस सम्पूर्ण पुस्तकभरि प्रकट हुन्छन्:

क) मानिसको हृदय अत्यन्त भ्रष्ट छ। त्यो कति कृतघ्न, कति बैगुनी, कति हठी, कति विद्रोही र कति मूर्ख छ, यसको साध्य छैन।

ख) परमेश्वरको सहनशीलता, धीरज, प्रेम र कृपा।

पवित्र बाइबलको अरू कुनै पुस्तक नै छैन, जुन पुस्तकमा यी दुईवटा तथ्यहरूको बीचको आकाश-पातालको भिन्नता सुस्पष्ट रूपले प्रस्तुत गरिएको छः इस्राएली जातिको पूरा असफलता र परमप्रभुको अटल रहने अनुग्रह! [2)]

न्यायकर्ताहरू २:२०-२३: इस्राएली जाति आफ्नो अनाज्ञाकारितामा अटल रहे; यसकारण परमेश्वरले ती अन्यजातिहरूलाई

देशमा रहन दिनुभयो, उहाँले तिनीहरूद्वारा आफ्ना जनहरूलाई ताड़ना दिऊन् भनेर (न्यायकर्ता २:२०-२३)। एक, अन्य-जातिहरूद्वारा इस्राएलीहरूको अनाज्ञा-कारिताको सजाय भएको होस्। तर परमप्रभुले ती अन्यजातिहरूलाई देशमा रहन दिने अन्य कारणहरू पनि थिएः दुई, उहाँले इस्राएलीहरूलाई कनानीहरूद्वारा जाँच्नुभयो (न्यायकर्ता २:२२ र ३:४), र तीन, उहाँले भावी पुस्ताहरूलाई लड़ाइँको तालिम दिन चाहनुभयो (न्यायकर्ता ३:१-२)। यसबाट परमेश्वरले ख्रीष्ट-विश्वासीहरूलाई किन समस्या र जाँचपरीक्षाहरूबाट भएर जान दिनुहुन्छ भन्ने विषयमा हामी ठूलो अन्तर्दृष्टि हासिल गर्छौं। तिनीहरू प्रभुको मार्गमा चल्छन् कि चल्दैनन्, सो कुरा उहाँ जान्न चाहनुहुन्छ (न्यायकर्ता २:२२)।

न्यायकर्ताहरू ३:१-४: इस्राएली जातिलाई जाँच्न भनी देशमा छोड़िएका जातिहरूको सूचि न्यायकर्ता ३:३ पदमा दिइएको छ, जस्तैः पलिस्तीहरूका पाँचजना शासकहरू, सबै कनानीहरू, सिडोनीहरू र लेबानोनमा बस्ने हिव्वीहरू।

इस्राएलीहरूमा अबदेखि घरिघरि दोहोरिने पहिलो घटना-क्रम यहाँबाट शुरु हुन्छः क) न्यायकर्ता ३:५-७: पाप, ख) न्यायकर्ता ३:८: दासत्व, ग) न्यायकर्ता ३:९[क]: अर्जविन्ती र घ) न्यायकर्ता ३:९[ख]-११: उद्धार।

न्यायकर्ताहरू ३:५-६: यस खण्डमा ती जातिहरूको सूचि दिइएको छ, जसको बीचमा इस्राएलीहरूले बसोबास गर्थे। तीन पदमा सूजित गरिएका जातिहरूमा यहाँ कनानीहरू, हित्तीहरू, एमोरीहरू, परिज्जीहरू, हिव्वीहरू र यबूसीहरू थपिएका छन्। अनि सातौं जातिचाहिँ गिर्गाशीहरू थिए (यहोशू ३:१० र २४:११)।

डाक्टर ए. कोहनले इस्राएलीहरूको पतनको घटना-क्रम खास गरी कहाँबाट शुरु भएको हो, सो कुरा यस प्रकारले पत्ता लगाएर छोटकारीमा यसको निम्न लक्षण पेश गरेका छन्ः

> 'इस्राएलीहरूले मोशाको चेताउनी बेवास्ता गरे (व्यवस्था ७:३-४) र अन्यजातिहरूसँग अन्तरविवाह गरे। फलस्वरूप तिनीहरूले तिनीहरूलाई मोहित पार्ने मूर्तिपूजा अपनाए।'[3)]

खण्ड २
न्यायकर्ताहरू ३:७-१६:१३:
न्यायकर्ताहरूको समय

क) न्यायकर्ताहरू ३:७-११: ओत्निएल

न्यायकर्ताहरू ३:७-८: इस्राएलीहरूले परमप्रभुको दृष्टिमा खराबी गरे; किनकि तिनीहरूले अन्यजातिहरूसँग बिहाबारी गरे र यिनीहरूका मूर्तिहरू पुज्न थाले। तिनीहरूको अशुद्धता र अनैतिकताले (न्यायकर्ता ३:६) तिनीहरूलाई मूर्तिपूजातिर ढल्काए (न्यायकर्ता ३:७)। तिनीहरू कनान देशका बासिन्दाहरूसँग सराबरी भएका गम्भीर नतिजाहरू के-के हुन्, सो सम्बन्धमा परमेश्वरले तिनीहरूलाई पहिलेबाट नै चेताउनी दिइसक्नुभएको थियो। तिनीहरू एउटा पवित्र जाति थिए, र परमेश्वरका आशिषहरू उपभोग गर्नको निम्ति तिनीहरूले आफैलाई अशुद्धतादेखि अलग राख्न जरुरी थियो (व्यवस्था ७:३-६)। परमेश्वरले इस्राएलीहरूलाई सजाय दिनुभयो र आठ वर्षसम्म तिनीहरूलाई मेसोपोटामियाका राजा कुशन-रिशतैमको हातमा सुम्पिदिनुभयो।

इस्राएलका दमनकर्ताहरू र छुटकारा दिने न्यायकर्ताहरूः

दमनकर्ताको नामः	नामको अर्थ/प्रतीकः	दमनका वर्षहरूः	उद्धारकको नामः	नामको अर्थः	शान्तिका वर्षहरूः	सन्दर्भ-पदः
१) कुशन-रिशतैम मेसोपोटामियाका राजा	दुई गुणा दुष्ट मानिस	८	१) ओत्निएल	परमेश्वरको सिंह परमेश्वरको शक्ति	४०	३:७-११
२) एग्लोन	मण्डल, सांसारिकता	१८	२) एहूद	प्रताप, प्रशंसा	८०	३:१२-३०
३) पलिस्तीहरू	परमेश्वरका जनहरूको बीचमा डुलुवा, शारीरिकता	-	३) शम्गर	प्रवाशी, तीर्थ-यात्री	-	३:३१
४) **क)** याबीन कनानी हासोरका राजा	समझशक्ति, प्रतिभाशाली किल्ला	२०	४) **क)** दबोरा	माहुरी	४०	४:१-५:३१
ख) सेनापति सीसरा	मोर्चा		**ख)** बाराक	बिजुली, वज्रपात		
५) मिद्यानीहरू	बहस, झैझगड़ा, संसार	७	५) **क)** गिदोन (यरूब्बाल)	ढालक बालसित लड्ने लड़ाकू	४०	६:१-८:३५
			ख) अबिमेलेक	मेरा पिता राजा	३	९:१-५७
			ग) तोला	कीरा	२३	१०:१-२
			घ) याइर	दीपक	२२	१०:३-५
६) अम्मोनीहरू	तर्कशास्त्र, झूटो शिक्षा	१८	६) **क)** यिप्तह	स्वतन्त्र पार्ने	६	१०:६-१२:७
			ख) इब्सान	-	७	१२:८-१०
			ग) एलोन	-	१०	१२:११-१२
			घ) अब्दोन	सेवा	८	१२:१३-१५
७) पलिस्तीहरू	सांसारिकता	४०	७) शिमसोन	सूर्यजस्तो	४०	१३:१-१६:३१

तिनको नामको अर्थ 'कुशचाहिँ दोबर दुष्टताले भरिएको मानिस' हो।

न्यायकर्ताहरू ३ः९-११ः परमप्रभुले आफ्ना जनहरूको पश्चात्तापी पुकार सुन्नुभयो र तिनीहरूलाई तिनीहरूको शत्रुको हातबाट छुटकारा दिन ओत्निएललाई खड़ा गर्नुभयो, र तिनीहरूलाई चालीस वर्षसम्म शान्ति दिनुभयो। ओत्निएल कालेबका भतिजा थिए। ओत्निएल नामको अर्थ 'परमेश्वरको सिंह' हो। अघि कुनै समयमा उनले किर्यत-सेपेर, जसको अर्थ 'किताबको शहर' हो, जितिसकेका थिए, र त्यसको नाम बदलेर 'दबीर' राखेका थिए। दबीर नामको अर्थ 'जीवित ईश्वरवाणी' हो। अहो, परमेश्वरको लिखित वचन विश्वासद्वारा जीवित ईश्वर-वाणी पो हुँदो रहेछ!

ख) न्यायकर्ताहरू ३ः१२-३०ः एहूद

न्यायकर्ताहरू ३ः१२-१४ः दोस्रो घटना-क्रमअन्तर्गत मोआबका राजा एग्लोनले इस्राएली जातिलाई अठाह्र वर्षसम्म आफ्नो वशमा पारिराखे।

न्यायकर्ताहरू ३ः१५-३०ः यसपालि परमेश्वरले इस्राएली जातिको निम्ति खड़ा गर्नुभएको सेनापति एहूद थिए, जो देब्रे हात चलाउने बिन्यामिनी मानिस थिए। मानिसहरूले तिनलाई तिनीहरूको कर लिएर राजा एग्लोनकहाँ जाने कार्यभार सुम्पे। अनि तिनले एउटा दुईधारे चुपी आफ्नो लुगाभित्र लुकाए। एहूदले कर टक्र्याइसकेपछि हुन सक्छ, मोआबका राजा एग्लोनलाई आफ्नो अधीनस्थ यहूदीहरूको मनसाको विषयमा निक्कै हलुङ्गो भएको हुनुपरेको थियो होला। त्यसपछि एहूदले राजालाई एउटा गुप्त समाचार सुनाउन एकान्त भेट गर्ने अनुमति मागे। राजा एग्लोनले त्यहाँ उपस्थित रहेका सबै परिचारकहरूलाई बाहिर पठाएपछि एहूदले आफ्नो चुपीले हिर्काएर राजा एग्लोनलाई मारे, र तिनी त्यहाँबाट भागे। तिनको यस हिंसाको पर्दाफास हुने बेलासम्म एहूदले इस्राएलीहरूलाई भेला गरे र मोआबको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्न निस्के; अनि तिनीहरूले भागिरहेका दस हजार मोआबी सिपाहीहरूलाई मारे। त्यसपछि इस्राएल देशले असी वर्षसम्म शान्ति उपभोग गर्‍यो।

हामी यसको आत्मिक प्रयोग पनि गरौंः जसरी गेराबाट एहूद जन्मे, त्यसरी नै हाम्रो ध्यानले प्रशंसा जन्मन्छ। गेराको अर्थ ध्यान हो भने एहूदको अर्थ प्रशंसा हो। अनि एग्लोन-चाहिँ संसारको शासक शैतानलाई सङ्केत गर्छ। तब शैतानलाई जित्नको निम्ति हामीले पवित्र बाइबलरूपी आत्माको दुईधारे तरवार चलाउनुपर्छ। परमेश्वरको वचन देब्रे हातले चलाउने मानिस पनि त्यसमाथि विजयी हुन्छ।

ओत्निएल यहूदाबाट थिए, जुन कुल इस्राएली जातिको सबैभन्दा शक्तिशाली कुल थियो। अनि एहूदचाहिँ सबैभन्दा सानो कुल बिन्यामिनका मानिस थिए। परमेश्वरले विजय दिलाउनको निम्ति ठूलो कि सानोलाई चलाउन सक्नुहुन्छ; किनभने जेजस्तो भए पनि विजय दिने शक्ति उहाँबाट आउँछ। उहाँले प्रयोग गर्नुभएका मानिसहरू छुटकारा हासिल गर्ने माध्यमहरू मात्र हुन्; तर तिनीहरू छुटकाराका कर्ता वा त्यसका प्रवर्तकचाहिँ होइनन्।

ग) न्यायकर्ताहरू ३ः३१ः शम्गर

न्यायकर्ताहरू ३ः३१ः यी न्यायकर्तालाई यहाँ एउटा पद मात्र दिइएको छ। तिनले छ सय पलिस्तीहरूलाई गोरु हाँक्ने सुइरोले मारे। गोरु हाँक्ने सिइरो भन्नाले गोरुहरू हिँड़ाउने एक किसिमको धारिलो, तीखो हतियार बुझिन्छ। परमेश्वरले ठूलो विजय प्राप्त गर्न

'एउटा कमजोर पात्र' प्रयोग गर्नुभएको सम्बन्धमा योचाहिँ न्यायकर्ताहरूको पुस्तकमा अर्को एक ज्वलन्त उदाहरण हो। शम्गरले तीर्थयात्रीको अर्थ लिन्छन् भने गोरु हाँक्ने सुइरोले परमेश्वरको वचन सठीक प्रयोगको अर्थ लिन्छ (उपदेशक १२:११ पद हेर्नुहोस्)। यस संसारमा प्रवाशी भएको ख्रीष्ट-विश्वासीले परमेश्वरको वचन सठीक प्रयोग गरेमा परमेश्वरका जनहरूको बीचमा डुलि-हिँड्ने 'पलिस्तीहरू'लाई पूरा हार खुवाउन सक्छ।

घ) न्यायकर्ताहरू ४-५: दबोरा र बाराक

अ) न्यायकर्ताहरू ४: दबोरा र बाराकको वृत्तान्त काव्य भाषामा

न्यायकर्ताहरू ४:१-३: अब इस्राएली-हरूलाई अत्याचार गर्ने अर्को राजाको नाम याबीन थियो, जो किल्लाबद्ध हासोरका कनानी राजा थिए; अनि सीसरा तिनका सेनापति थिए। तिनीसँग नौ सय फलामका युद्धका रथहरू थिए, जसको विषयमा तिनले धाक पिट्थे, र जुन रथहरूको सहायताले तिनले इस्राएलीहरूलाई बीस वर्षसम्म वशमा राखे।

न्यायकर्ताहरू ४:४-९: यसपालि परमेश्वरले कुनै पुरुषलाई खड़ा गर्नुभएन; तर उहाँले कमजोर स्त्रीजातिबाट एउटी भविष्यवादिनीलाई खड़ा गर्नुभयो, जसको नाम दबोरा थियो।

यस विषयमा याद रहोस्: एउटी स्त्रीको निम्ति आत्मिक अख्तियारको स्थान ओगट्नु कुनै हालतमा पनि आदर्श मानिँदैन। तर त्यतिखेर इस्राएली जातिको अवनति र आत्मिक पतन भइरहेको थियो। यसकारण दबोराको कुरा लिएर वर्तमान समयका मण्डलीहरूमा दिदीबहिनीहरूको भूमिका दबोराको जस्तै हुनुपर्छ भन्ने तर्क गर्ने न्यायसँगत होइन; किनकि यिनको कुरा नियम होइन, तर इस्राएली जातिभित्र सीमित रहेको अपवाद पो सम्झनुपर्छ; योचाहिँ दिदीबहिनी-हरूको भूमिकाको विषयमा लागू हुने नियम होइन, न इस्राएली जातिमा, न प्रभुको मण्डलीमा।

दबोराले बाराकलाई देशको उत्तरमा गएर सीसराको सेनालाई आक्रमण गर्न अह्राइन्; तर यिनी उनको साथमा जानुपर्छ – यो उनको माग थियो, नत्र ता उनले लड़ाइँमा जान अस्वीकार गरे। उनले लड़ाइँमा जान इच्छा नगरेका हुनाले 'सीसरामाथिको विजयको श्रेय तिमीलाई होइन, तर एउटी नारीलाई दिइनेछ' भन्ने वाणी सुन्नुपर्‍यो।

न्यायकर्ताहरू ४:१०-१६: बाराकलाई बोलाउन र उनलाई परमप्रभुले आज्ञा गर्नुभएअनुसार सीसरासँग लड़ाइँ गर्ने आदेश दिनमा दबोराको पहल थियो। तर हिब्रू ११:३२ पदमा दबोराको होइन, तर बाराकको विश्वासको खातिर उनको नाम चल्यो। शुरुमा उनले सङ्कोच माने ता पनि उनले विश्वासद्वारा परमप्रभुको आज्ञा पालन गरे र इस्राएली जातिलाई शत्रुको हातबाट छुटाए। न्यायकर्ता ४:११ पदको सम्बन्धमा अनुवादको कुरा आयो: अङ्ग्रेजी एन.आइ.वी.-बाइबलअनुसार होबाबचाहिँ मोशाका जेठान वा सालो थिए भने के.जे.वी. र एन.के.जे.वी.अनुसार होबाबलाई चाहिँ मोशाका ससुरा भनिएको छ, जुन कुरा गलत देखिन्छ।

> 'बाराकले आफ्नो दस हजार सिपाहीरूपी फौज ताबोर पहाड़को दक्षिणी पाखामा खुला रूपले देखाए। तब सीसराचाहिँ तिनको निम्ति थापिएको पासोतिर अघि बढ्‌न लागे। तिनले आफ्ना फलामका रथहरूसँग हरोशेतको दक्षिणमा एउटा जँघारमा कीशोन नदी तरे; त्यसपछि तिनीहरू दक्षिणपूर्व पुरानो राजमार्गमा

तानाकतर्फ वेगसित अघि बढ़े। अनि दक्षिणबाट अर्थात् एप्रैमबाट अरू इस्राएली-हरूले जेनिननिर यस बेंसीमा प्रवेश गरे (न्यायकर्ता ५:१४), र कीशोनको वर तानाकनिर यिनीहरू बाराक र उनको उत्तरबाट आइरहेको सेनासित सामेल भए। दबोराले इस्राएली फौजहरूलाई आक्रमण गर्ने आदेश दिइन् (४:१४)। पैदल-सिपाहीहरू फलामका रथहरूको विरुद्धमा ! ठीक त्यही समयमा पानी पर्न थाल्यो, र यस झरीपानीले गर्दा मेगिद्दोको मैदान हिलैहिलो बन्न गयो; यसले गर्दा ती रथहरू र तिनका घोड़ाहरू अस्तव्यस्त भए (न्यायकर्ता ५:४)। यस परिस्थितिबाट पैदल-सिपाहीहरूले पूरा फाइदा उठाउन सके। बाराकले हमला जोड़सित हाँकेर अगाड़ि बढ़ाए। यसको सिलसिलामा सीसरा आफ्ना सिपाहीहरूबाट अलग भए र भागे। सीसेराको कप्तानरहित सेनासँग पैदलले लड़ाइँ गर्ने अनुभव थिएन; यसकारण तिनीहरू आफ्नो सैनिक अड्डातिर भागे। पानी निरन्तर परिरहेको कारणले कीशोन नदीमा पानी उर्लेर ठूलो भल आयो। जस-जसलाई इस्राएलीहरूले खेद्दै गरेको बेलामा तरवारद्वारा मार्न सकेनन्, तिनीहरूलाई कीशोन नदीले बगाएर लग्यो, जब तिनीहरूले हरोशेतको जँघारमा त्यो नदी तर्न खोजे (न्यायकर्ता ४:१०-१६ पदको खण्ड न्यायकर्ता ५:२०-२१ पदहरूसँग तुलना गर्नुहोस्)।'

स्क्रीप्चर युनियनका दैनिक
टिप्पणीहरूबाट उद्धृत

न्यायकर्ताहरू ४:१७-२४: भाग्दै गरेका सीसरा शरण लिन याएलको पालमा आइपुगे, जुन याएलचाहिँ केनी जातिकी थिइन्। यिनले तिनलाई खान र बस्न दिइन्। तिनी निदाइरहेको बेलामा याएलले पालको एउटा कीला र एउटा मार्तोल लिइन् र त्यो कीला तिनको कन्चटमा ठोकिदिइन्। जब सीसेराको पछि-पछि खेद्दै गरेका बाराक त्यहाँबाट भएर गए, तब याएलले उनलाई उनको शत्रुको लाश हेर्न भित्र बोलाइन्। यसरी नै न्यायकर्ता ४:९ पदमा दबोराद्वारा कहिएको भविष्यवाणी पूरा भयो।

परमेश्वरले याबीनलाई अर्थात् तर्कमाथि तर्क गर्ने मानिसको दिमाग भुइँमा लड़ाउन दबोरालाई अर्थात् एउटा कमजोर मौरी प्रयोग गर्नुभयो; (दबोरा नामको अर्थ 'मौरी' हो); किनकि मानिसको दिमागले आफूलाई घरि-घरि परमेश्वरको ज्ञानको विरोधमा उच्च पार्न खोज्छ। तर इस्राएली जातिको त्यस शत्रुमाथि वज्रपातजस्तै परमेश्वरको न्याय आइपर्‍यो; (बाराक नामको अर्थ 'बिजुली चम्केको' वा 'वज्रपात' हो)। याएलले अर्थात् यस चढ्न अति सिपालु पहाड़ी बाख्राले पालको कीला अर्थात् आफ्नो तीर्थयात्री जीवनको साक्षी लिएर किल्लाबद्ध मिथ्याभिमान, पूर्वधारणा र शक्तिशाली बहानाहरू कुल्चन सकिन्। अनि यस सम्बन्धमा मार्तोलले परमेश्वरको वचनको अर्थ लिन्छ (यर्मिया २३:२९)।

आ) न्यायकर्ताहरू ५: दबोरा र बाराकको वृत्तान्त गीतमा प्रस्तुत गरिएको

न्यायकर्ताहरू ५:१-५: दबोरा र बाराकको जयगान आत्माको प्रेरणाले लेखिएको साहित्यको उत्कृष्ट रचनाहरूमध्ये एक हो। यो जयगान परमप्रभुको प्रशंसाबाट शुरु भयो; त्यसपछि दबोराले परमप्रभुको त्यस सैनिक भव्य प्रस्थानको सम्झना गरिन्, जुन बेलामा इस्राएलीहरूले एदोमको सिमाना छोड़ेर प्रतिज्ञाको देशतर्फ अघि बढ़ेका थिए। परमप्रभु इस्राएलका परमेश्वरको महिमाको तेजको सामु सामना गर्न सक्ने जेजति विरोध सबका सब पग्लेर गयो।

न्यायकर्ताहरू ५:६-७: त्यसपछि दबोराले शम्गरको समयमा भइरहेका परिस्थितिहरू वर्णन गरिन्। विघ्न जोखिम र खतराहरूले गर्दा मूल-सड़कहरू सुनसान रहन्थे। यात्रीहरू डाँकू र लुटेराहरूको हातमा नपर्न चोरबाटाहरू भएर हिँड्थे। अनि

गाउँलेहरू घरबाट बाहिर निस्कने आँट गर्दैनथिए। जबसम्म दबोरा खड़ा भइनन्, तबसम्म परिस्थितिहरू नाजुक हुन्थे।

न्यायकर्ताहरू ५:८: मानिसहरू मूर्तिहरूतिर लागेको हुनाले देश लड़ाइँ र काटमारको अधीनतामा सुम्पियो; अनि लड्न सक्नको निम्ति इस्राएलीहरूसँग कुनै उपयोगी हतियारहरू थिएनन्।

न्यायकर्ताहरू ५:९-१४: तर जब परमेश्वरले दबोरा र बाराकलाई खड़ा गर्नुभयो, तब इस्राएली जातिका केही शासकहरू र कति मानिसहरूले उनीहरूलाई सहायता गर्न हिम्मत बाँधे, जस्तैः एप्रैमबाट कति मानिसहरू, बिन्यामिनबाट कति मानिसहरू, माकीरबाट कति मानिसहरू अनि जबूलून र इस्साकारबाट कति मानिसहरू। (माकीर भन्नाले मनस्से कुलका मानिसहरू बुझिन्छ।)

न्यायकर्ताहरू ५:१६-१७: त्यसपछि दबोराले ती मानिसहरूको पनि सम्झना गरिन्, जुन मानिसहरू सघाउन आएनन्। रूबेनका मानिसहरूसँग हृदयका ठूला-ठूला संकल्प त थिए, तर तिनीहरू भेड़ा-गोठहरूको बीचमा बसिरहे। अनि गिलादका मानिसहरू, जो गाद कुलका थिए, तिनीहरूले लड़ाइँमा साथ दिन यर्दन नदी तरेनन्। अनि दानका मानिसहरू आफ्ना पानीजहाजहरूमै बसिरहे। अनि आशेरका मानिसहरूचाहिँ अल्छी भई समुद्रको किनारमा बसिरहे।

पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलले रणभूमिमा उत्रेर लड़ाइँमा भाग लिनेहरू र तिनीहरूको बीचमा सफासँग छुट्ट्याउँछ, जसले परमप्रभुको कामको निम्ति र उहाँको पक्षमा आफ्नो सुरक्षा खतरामा हाल्न चाहँदैनथिए, तर केही चासो नराखी निष्क्रिय रहन्थे। वर्तमान समयमा कुरा पनि उस्तै छ। प्रभु येशूले तिनीहरूलाई चिन्नुहुन्छ, जो संसार र शैतानको विरोध गर्न सक्रिय हुन्छन्। अनि उहाँले तिनीहरूलाई पनि जान्नुहुन्छ, जो आफ्नो कुर्सीबाट कहिल्यै उठ्दैनन्, तर रमिता हेर्ने दर्शकहरू मात्र हुन्छन्। याद रहोस्ः इनाम पाउने त्यो दिन आइरहेको छ; तर लेखा दिने बेलामा हानि उठाउन पनि सम्भव छ (१ कोरिन्थी ३:१०-१५)।

न्यायकर्ताहरू ५:१८-२२: जबूलून र नप्तालीका मानिसहरू प्रशंसनीय थिए; किनभने तिनीहरूले ज्याला नलिईकन परमप्रभुको निम्ति आफ्नो प्राण मृत्युको जिखिममा होमिदिए। तिनीहरूले चाँदी लुटको मालको रूपमा लगेनन्। तिनीहरू त्यस डरलाग्दो ठाउँमा थिए, जहाँ कनानी-हरूका राजाहरूको विरुद्धमा घमासान लड़ाइँ चलिरहेको थियो। तिनीहरू परमप्रभुको पक्षमा हुनुभएको हुनाले प्राकृतिक शक्तिहरूले पनि तिनीहरूलाई साथ दिए।

न्यायकर्ताहरू ५:२३-२७: *'मेरोजलाई श्राप देओ!'* परमप्रभुको सहायताको निम्ति नआएको कारणले अरू कोही होइन, केवल मेरोज श्रापको योग्य ठहरियो। यस शहरका मानिसहरू कसरी निष्क्रिय रहन सके, जब शत्रुको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्न तिनीहरूको सहायता अति खाँचो परेको थियो? तर पालवासी यी स्त्री याएलचाहिँ यिनको वीरताको खातिर र चतुऱ्याइँको साथ सीसरालाई नाश गरेकी कारणले धन्यकी कहलिइन्। अनि स्त्रीहरूमध्ये धन्य कहलिएकी दोस्रीचाहिँ प्रभु येशूकी आमा हुन्, बस् यति (लूका १:४२)।

न्यायकर्ताहरू ५:२८-३१: यता सीसराकी आमा थिइन्, जो त्यही समयमा 'मेरो छोरा लड़ाइँबाट विजयी भएर लुटका मालहरूसँग कहिले घर फर्कन्छ' भनेर झ्यालबाट हेर्दै पर्खिरहेकी थिइन्। तिनले यसपालि किन ढिलो गरे, सो यिनले बुझ्न सकिनन्। यिनीसँग भएका बुद्धिमती स्त्रीहरूले यिनलाई 'तपाईंको छोराले आफ्ना

सिपाहीहरूसँग लुटका मालहरू बाँड्रिरहे होलान् भन्ने आश्वासन दिए। तर अबदेखि उसो सीसरा कहिल्यै फेरि घर फर्कनेथिएनन्। अनि परमप्रभुका सबै शत्रुहरूको भाग्य पनि तिनकै जस्तो होस्।

तर परमप्रभुलाई प्रेम गर्नेहरूचाहिँ उदय हुँदै गरेको र सम्पूर्ण प्रतापमा पुगेको सूर्यजस्ता होऊन्। सीसराको मृत्युपछि देशले चालीस वर्षसम्म शान्ति उपभोग गरेको कथनको साथ न्यायकर्ताहरूको पुस्तकको पाँच अध्याय समाप्त भयो।

ङ) न्यायकर्ताहरू ६:१-८:३२: गिदोन

अ) न्यायकर्ताहरू ६: गिदोनलाई सेवाको निम्ति बोलावट भएको

न्यायकर्ताहरू ६:१-६: अर्को घटना-क्रम हुँदा इस्राएलीहरू मिद्यानीहरूको थिचोमिचोमा परे। यिनीहरू अरबी डुलन्ते बेडुइन जातिका लुटपात गर्ने दलहरू थिए, जुन दलहरूले इस्राएलीहरूका फसलहरू एक्कासी छापामार गर्थे; यिनीहरू सलहको हूलझैं आउँथे, र देश नाङ्गो पार्थे, अनि के भेड़ा, के गोरु, के गधा, सबका सब पशुधन चोरेर लैजान्थे। इस्राएली जाति विश्वासबाट पछि हटेको हुनाले तिनीहरूमाथि गरिबी, दासत्व र डर आइपरे। जस-जसलाई इस्राएली जातिले विगत समयमा जितेका थिए, तिनीहरू अब यसको मालिक बने। ख्रीष्ट-विश्वासीहरूहो, हामी प्रभु येशूबाट पछि हट्छौं भने हाम्रा पुराना आदत र कुलतहरूले हामीलाई फेरि कमारा तुल्याउँछन्, र हामी आत्मिक हिसाबले गरिब हुन्छौं।

न्यायकर्ताहरू ६:७-१६: जब इस्राएली-हरूले परमप्रभुलाई पुकारे र गोहार मागे, तब सबैभन्दा पहिले तिनीहरूकहाँ एकजना भविष्यवक्ता पठाइए, जसले तिनीहरूलाई तिनीहरूले गरिरहेको पाप, तिनीहरूको मूर्तिपूजा सम्झना गराए। त्यसपछि परमप्रभुका दूत मनस्से कुलको एकजना गिदोन नाम गरेका मानिसकहाँ देखा पर्नुभयो। परमप्रभुका दूत भन्नाले देहधारण हुनुभन्दा अघिको समयमा ख्रीष्ट येशूले लिनुभएको रूप बुझिन्छ। (बढ्ता जानकारीको निम्ति निम्न विषयबद्ध लेख हेर्नुहोला)। परमप्रभुका दूत देखा पर्नुभएको बेलामा गिदोनले मिद्यानीहरूदेखि लुकाउन गुप्तमा गहुँ दाखको कोलमा झाँट्दैथिए। परमप्रभुका दूतले यी शूरवीर योद्धालाई 'परमेश्वरले इस्राएली जातिलाई मिद्यानीहरूको हातबाट छुटकारा दिन, तिमीलाई प्रयोग गर्न चाहनुहुन्छ' भनेर भन्नुभयो। गिदोनले यसमा आफ्नो आपत्ति जनाए, तर परमप्रभुका दूतले तिनलाई यो महत्त्वपूर्ण कार्य सुम्पेर तिनको बोलावट दोहोर्‍याउनुभयो।

परप्रभुका दूत

परमप्रभुका दूतचाहिँ देहधारण हुनुभन्दा अघिको समयमा देखा पर्नुभएको प्रभु येशू ख्रीष्ट हुनुहुन्छ। हामी यस विषयमा अब पवित्र बाइबलका कति सम्बन्धित खण्डहरू अध्ययन गर्न लागेका छौं, जुन खण्डहरूबाट स्पष्ट हुन्छ, कि परमप्रभुका दूतचाहिँ परमेश्वर हुनुहुन्छ, अनि खास गरी उहाँ त्रिएक परमेश्वरको दोस्रो व्यक्ति हुनुहुन्छ।

सर्वप्रथम हामी पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलका यी खण्डहरू पेश गर्छौं, जुन खण्डहरूले परमप्रभुका दूत परमेश्वर हुनुहुन्छ भन्ने कुरा प्रकट गर्छन्। **क)** उत्पत्ति १६:१३: परमप्रभुका दूत हागारकहाँ देखा पर्नुभएको बेलामा हागारले आफू परमेश्वरको उपस्थितिमा रहेकी थाहा गरी; किनकि उसले उहाँलाई 'मलाई देख्नुहुने परमेश्वर तपाईं पो हुनुहुँदो रहेछ' भन्ने नाम दिई।

ख) उत्पत्ति २२:१६: मोरियाहको टाकुरामा अब्राहामसँग कुरा गर्नुहुँदा यी दूतले आफैलाई 'परमप्रभु' भन्ने नाम दिनुभयो। **ग)** उत्पत्ति ३१:११-१३: परमप्रभुका दूतले आफूलाई 'म बेतेलको परमेश्वर हुँ' भनेर भन्नुभएको कुरा याकूबले आफ्ना कानहरूले सुने। **घ)** उत्पत्ति ४८:१५-१६: जब इस्राएलले यूसुफलाई आशीर्वाद दिए, तब उनले परमेश्वर र स्वर्गदूतको बीचमा कुनै भिन्नता नराखी परमेश्वरलाई स्वर्गदूत र स्वर्गदूतलाई परमेश्वर भने। **ङ)** प्रस्थान ३:२: जब परमप्रभुका दूत आगोले जलिरहेको काँड़े पोथ्रामा मोशाकहाँ देखा पर्नुभयो, *'तब मोशाले आफ्नो मुख छोपे; किनकि उनी परमेश्वरलाई हेर्न डराए'* (प्रस्थान ३:६)। **च)** प्रस्थान १३:२१: परमप्रभु, जो बादलको खाँबा भएर इस्राएलीहरूको अघि-अघि जानुभयो, उहाँ परमप्रभुका दूत हुनुहुन्थ्यो (प्रस्थान १४:१९)। न्यायकर्ता ६:२२-२३: गिदोन किन 'मर्छु कि' भनेर डराए? किनकि तिनले परमप्रभुका दूतलाई देख्दा परमेश्वरलाई देखेका थिए। **छ)** न्यायकर्ता १३:१८: परमप्रभुका दूतले मानोहलाई 'मेरो नाम अद्‌भुत छ' भनेर भन्नुभयो; अनि 'अद्‌भुत' भन्ने नाम परमेश्वरका नामहरूमध्ये एक हो (यशैया ९:६)। **ज)** होशे १२:३-४: जब याकूबले परमप्रभुका दूतसँग कुश्ती लड़े, तब उनले परमेश्वरसँग नै कुश्ती लड़े। पुरानो नियममा जुन-जुन ठाउँमा परमप्रभुका दूत भनेर लेखिएको छ, ती सबै ठाउँहरूको सन्दर्भ सदैव परमेश्वर हुनुहुन्छ। यो कुरा विश्वास दिलाउन यी प्रमाणहरू यथेष्ट हुन्छन्।

श्री लूविस एस. चेफरले आफ्नो पुस्तकमा उद्धृत गरेअनुसार यो कुरा पुष्ट गर्न श्री जोह्न एफ. वलवुर्डले निम्न चारवटा तर्कहरू पेश गरेका छन्ः

' "**क)** तर्क एकः त्रिएक परमेश्वरको दोस्रो व्यक्तिचाहिँ नयाँ नियममा देखिनुभएको परमेश्वर हुनुहुन्छ।

ख) तर्क दुईः ख्रीष्ट येशू देहधारी हुनुभएपछि परमप्रभुका दूत फेरि कहिल्यै देखा पर्नुभएन। यसर्थ परमप्रभुका दूत पुरानो नियमको समयमा सीमित हुनुहुन्थ्यो।

ग) तर्क तीनः परमप्रभुका दूत र ख्रीष्ट येशू – यी दुवैजनालाई पिता परमेश्वरले पठाउनुभएको हो।

घ) तर्क चारः परमप्रभुका दूतचाहिँ पिता परमेश्वर वा पवित्र आत्मा परमेश्वर हुन सक्नुहुन्न।"

आफ्नो चौथो तर्कको सिलसिलामा श्री जोह्न एफ. वलवुर्डले के भन्छन् भने, पिता र पवित्र आत्मा मानिसहरूको निम्ति अदृश्य हुनुहुन्छ; किनकि यी दुईजनाको कुनै भौतिक गुण नै छैन। यसकारण तिनी निम्न निष्कर्षमा आइपुगेका छन्ः "परमप्रभुका दूत त्रिएक परमेश्वरको दोस्रो व्यक्ति हुनुहुँदो रहेछ। यो कुरा काट्न एउटै पनि ठोस कारण छैन; किनभने परमप्रभुका दूत को हुनुहुन्छ – उहाँको पहिचानको सम्बन्धमा जानकारीमा आएको हरेक तथ्यले एउटा कुरा सङ्केत गर्छ र एउटै कुरा माग गर्छः परमप्रभुका दूत नयाँ नियमको ख्रीष्ट येशू हुनुहुन्छ।" ' [4)]

ख्रीष्ट येशू परमप्रभुका दूतको रूपमा अरू सबै स्वर्गदूतहरूभन्दा भिन्न हुनुहुन्थ्यो; किनभने उहाँको उत्पत्ति कहिल्यै भएको थिएन। पुरानो नियम र नयाँ नियममा 'दूत'[5)] अथवा 'स्वर्गदूत' भनेर अनुवाद गरिएका शब्दहरूको अर्थ 'सन्देशवाहक' हो; यसो हो भने उहाँ परमप्रभुका सन्देशवाहक हुनुहुन्छ। श्री लूविस एस. चेफरले भनेअनुसार उहाँ केवल कामको हिसाबले सन्देशवाहक हुनुहुन्छ।[6)]

न्यायकर्ताहरू ६:१७-२४: 'ओहो, म त परमप्रभुसँग कुरा गरिरहेछु' भन्ने कुरा चाल पाएपछि गिदोनले उहाँसँग एउटा चिन्ह मागे। तब तिनले परमप्रभुको निम्ति एउटा भाख्राको

पाठो र अखमिरी रोटीहरू तयार गरे। अनि जब परमप्रभुका दूतले भेटीको रूपमा चढ़ाइएका वस्तुहरू लहुरोले छुनुभयो, तब आगोले यो भेटी भस्म गऱ्यो। अब गिदोन आफू परमेश्वरको उपस्थितिमा भएको निश्चित भए, र 'मर्छु कि' भनेर डराए। तर परमप्रभुले *'तिमीलाई शान्ति होस्! नडराऊ, तिमी मर्नेछैनौ'* भन्ने वचनद्वारा तिनलाई ढाड़स दिनुभयो। त्यसपछि गिदोनले त्यहाँ परमप्रभुको निम्ति एउटा वेदी बनाए र त्यसको नाम 'यहोवा-शालोम' राखे, जसको अर्थ हुन्छ 'परमप्रभु शान्ति हुनुहुन्छ।'

न्यायकर्ताहरू ६ः२५-३२ः त्यही रात गिदोनले परमप्रभुको आदेशअनुसार आफ्ना बुबाले बाल देवताको नाममा खड़ा गरेको वेदी भत्काए र त्यसको छेउमा भएको काठको अशेरा मूर्ति काटेर ढाले अनि त्यसको सट्टामा परमप्रभुको निम्ति एउटा वेदी खड़ा गरे। भोलिपल्ट बिहान त्यस शहरका मानिसहरू गिदोनको दुःसाहस सम्झिएका यी दुईवटा कामहरूको खातिर तिनलाई मार्न तयार भए। तर तिनका बुबा योआशले तिनीहरूलाई रोकेर भनेः 'बाल ईश्वर हो भने, उसले आफ्नो मुद्दा आफै लड़ोस्!' त्यसपछि योआशले 'बालको पक्ष लिने हरेक मानिस मारिनेछ' भन्ने फैसला सुनाए। त्यस दिनमा गिदोनलाई 'यरूब्बाल' भन्ने उपनाम दिइयो, जसको अर्थ होः 'बाल आफैले मुद्दा लड़ोस्।'

डरको कारणले गिदोनले राति बालको वेदी भत्काएको हुनाले कतिजनाले तिनमा दोष पाउलान्। तर यस्ताहरूले तिनले परमप्रभुको आज्ञा पालन गरेको कुरा बिर्सनुहुँदैन। तिनको डरले तिनलाई आज्ञाकारी हुनदेखि रोक्न सकेन। बेला-बेलामा हामी सबैलाई डर लाग्छ; अनि हामीलाई लागेको डरमा कुनै गल्ती नहोला; किनकि डर सधैं गलत हुँदैन। तर जब हामीमा भएको डरले हामीलाई परमेश्वरको आज्ञा पालन गर्नदेखि रोक्छ, त्यो डर हाम्रो विश्वासलाई बाधा दिन्छ र पाप पो हुन जान्छ।

न्यायकर्ताहरू ६ः३३-३५ः अब मिद्यानीहरू, अमालेकीहरू र पूर्वका मानिसहरू इस्राएलसँग लड़ाइँ गर्न एकसाथ भेला भए, यर्दन नदी पार गरे र यिज्रेलको बेंसीमा छाउनी हाले। तब परमप्रभुका आत्मा गिदोनमाथि उत्रनुभयो, र तिनले मनस्से, आशेर, जबूलून र नप्तालीका कुलहरूबाट एउटा फौज एकत्र गरे। न्यायकर्ता ६ः३४ पदमा अबिएजर भन्ने नाम उल्लेख गरिएको छ। अबिएजर गिदोनका पूर्वज थिए, तर यहाँ उनको नाम उनको गोत्रको निम्ति प्रयोग गरियो। (न्यायकर्ता ८ः२ पद पनि हेर्नुहोस्)।

न्यायकर्ताहरू ६ः३६-४०ः लड़ाइँमा जानुभन्दा पहिले गिदोनले परमेश्वरबाट विजयको निश्चयता दिलाउने चिन्ह मागे। पहिलो चिन्ह यस प्रकारको थियोः शीत केवल भेड़ाको ऊनमाथि पऱ्यो, त्यसको वरिपरि भुइँमाथि होइन। अनि दोस्रो चिन्ह भोलिपल्टको रातमा दिइयोः शीत भुइँमाथि मात्र पऱ्यो, भेड़ाको ऊनमाथि होइन।

गिदोनले प्रयोग गरेको भेड़ाको ऊनको विषयमा इसाईहरूले प्रायः गलत अर्थ लगाउने गर्छन्। हामीले यस प्रासङ्गिक घटनाको बारेमा दुईवटा कुराहरू मनमा राख्नुपर्छः एक, गिदोनले भेड़ाको ऊनद्वारा परमेश्वरको अगुवाइ होइन, तर विजयको निश्चयता पाउन खोजे। किनकि परमेश्वरले तिनलाई तिनले गर्नुपर्ने तिनको काम अह्राइसक्नुभएको थियो। तिनले केवल सफलताको निश्चयता पाउन खोजे। जुन मानिसहरूले कुनै विशेष परिस्थितिमा प्रभुको इच्छा जान्नको निम्ति, तिनीहरूको शब्दमा भन्नु हो भने, 'भेड़ाको ऊन' काममा लगाउन चाहन्छन्, यी मानिसहरूले पवित्र बाइबलको यो खण्ड बेप्रयोग गर्छन्। दुई, गिदोनले

परमप्रभुबाट एउटा अलौकिक चिन्ह मागे, कुनै प्राकृतिक चिन्ह होइन। तिनले यहाँ जुन कुरा मागे, त्यो कुरा परमेश्वरको प्रत्यक्ष हस्तक्षेपविना कुनै हातलमा पनि हुन सक्नेथिएन; यो सुनिश्चित छ। तर वर्तमान समयमा मानिसहरूले यस्ता कुराहरू 'भेड़ाको ऊन'को रूपमा प्रयोग गर्छन्, जुन कुराहरू आफै-आफ र उहाँको अलौकिक हस्तक्षेप-विना हुन आउन सक्छन्। यसरी यस खण्डको बेप्रयोग पनि भइरहेको छ। तर यहाँ सम्बन्धित कुरा खास के थियो? हामी यहाँ विश्वासमा कमजोर भएका मानिसलाई देख्छौं, जससित परमेश्वरले दयाको व्यवहार गर्नुभयो र जसलाई उहाँले विजयको निश्चयता दिनुभयो। वर्तमान समयमा परमेश्वरले प्रार्थनाको उत्तरमा हामीलाई यस प्रकारका निश्चयताहरू दिन सक्नुहुन्छ र दिनु पनि हुन्छ।

आ) न्यायकर्ताहरू ७ः गिदोनका तीन सयजना सिपाहीहरूरूपी सेना

न्यायकर्ताहरू ७ः१-३ः मिद्यानीहरू-माथिको विजय स्पष्ट गरी अलौकिक भएको होस् भन्ने हेतुले परमप्रभुले गिदोनको सेनाको सङ्‌ख्या बत्तीस हजारदेखि दस हजारमा घटाउनुभयो; किनभने व्यवस्थाको आज्ञा-अनुसार डरपोकहरू र हृदय हताश भएकाहरू घर पठाइए (व्यवस्था २०ः८)।

न्यायकर्ताहरू ७ः४-८ः परमेश्वरले सेनाको सङ्‌ख्या अझ घटाउन चाहनुभयो र यसको निम्ति सिपाहीहरूलाई खोलामा जाँच गर्नुभयो। पानी पिउनलाई घुँड़ा टेक्ने समय लिनेहरू सबै हटाइए। तर जसले कुकुरले झैं चाटेर पानी पिए, र छिटो-छिटो अघि बढ़े, तिनीहरूलाई सेनामा राखियो; तिनीहरूको सङ्‌ख्या तीन सय थियो।

न्यायकर्ताहरू ७ः९-१४ः त्यसपछि परमप्रभुले गिदोनलाई राति मिद्यानीहरूको छाउनीको छेउमा जाने निर्देशन दिनुभयो। गिदोन आफ्नो सेवक पूराहलाई लिएर शत्रुको छाउनीको छेउछाउमा पुगे। अनि त्यहाँ तिनले एकजना मिद्यानीले आफ्नो साथीलाई आफ्नो सपना बताउँदै गरेको सुने, जुन सपनाअनुसार एउटा जौको रोटी गुड्दै आएर मिद्यानको छाउनीमा पस्यो र एउटा पाललाई धक्का दियो, र त्यो ढल्यो। त्यसको साथीले त्यसको सपनाको अर्थ यस प्रकारले बुझ्योः इस्राएलीहरूले मिद्यानीहरूलाई परास्त गर्ने रहेछन्। जौको रोटीचाहिँ साधारण खेती-किसानहरूको भोजन हुन्थ्यो, र त्यस जौको रोटीले यहाँ इस्राएली जातिलाई सङ्केत गर्छ। अनि त्यो पालचाहिँ? त्यसले मिद्यानीहरूका सेनाहरूलाई चित्रण गर्छ।

न्यायकर्ताहरू ७ः१५-२०ः हुन सक्छ, आफ्नो सेनाको सङ्‌ख्या घटाएको कुराले गिदोनको मनमा डरहरू उब्जायो; अनि यो न्यायसँगत पनि थियो; किनभने परमेश्वरले तिनलाई तीन सयजना सिपाही लिएर एक लाख पैंतीस हजार सिपाहीहरू भएको ठूलो सेना मुकाबिला गर्न अह्राउनुभयो (न्यायकर्ता ८ः१०)! तर तिनका शत्रुहरूको मुखबाट निस्केको यस वाणीले तिनको विश्वास बलियो तुल्यायो। यसको प्रत्युत्तरमा तिनले पहिले परमेश्वरको आराधना गरे (७ः१५), त्यसपछि तिनी लड़ाइँमा उत्रे।

यस प्रकारले विजयको निश्चयता पाएका गिदोन इस्राएली छाउनीमा फर्के, र तिनले आफ्ना मानिसहरूलाई लड़ाइँको निम्ति भेला पारे। तिनले आफ्नो सेना तीनवटा दलमा बाँड़े। हरेक सिपाहीको हातमा एउटा तुरही, एउटा माटोको गाग्रो र त्यसभित्र एउटा राँको थियो। तिनीहरू मिद्यानीहरूको छाउनीको छेउमा पुगे, र तोकिएको सङ्केतअनुसार तिनीहरूले तुरही फुके र माटाका गाग्राहरू यस हेतुले फुटाए कि ती गाग्राहरूभित्रका राँकाको उज्यालो एकाएक देखिओस्; अनि

तिनीहरू एकसाथ यसो भन्दै कराएः 'परमप्रभु र गिदोनको तरवार !'

यस घटनाको आत्मिक अर्थ २ कोरिन्थी ४:७ पदमा दिइएको छ। हाम्रा शरीरहरू माटाका भाँड़ाहरू हुन्। यही कारणले ख्रीष्ट येशूको खातिर हामी सधैंभरि मृत्युको हातमा सुम्पिइन्छौं; किनकि केवल यसरी नै येशू ख्रीष्टको अनुहारमा चम्किरहने परमेश्वरको महिमाको ज्ञानको प्रकाशको चमक अरू मानिसहरूकहाँ पुग्दो रहेछ।

न्यायकर्ताहरू ७:२१-२५: गोलमालमा परेका र आतङ्कले अतालिएका मिद्यानीहरूले एक-अर्कालाई आक्रमण गर्न थाले, र भाग्न लागे। शुरुमा नप्ताली, आशेर र सम्पूर्ण मनस्सेकाहरूले तिनीहरूलाई खेदे। तर त्यसपछि गिदोनले एप्रैमका सबै मानिसहरूलाई लड़ाइँमा साथ दिन यर्दनका जँघारहरू कब्जा गर्ने र यर्दन नदी तरेर भाग्न खोजेका शत्रुहरूलाई नाश गर्ने आव्हान गरे। यसको सिलसिलामा एप्रैमीहरू मिद्यानका दुईजना शासकहरू ओरेब र जीबलाई पक्रेर मार्न सफल भए। (ओरेब नामको अर्थ 'काग' हो भने, जीब नामको अर्थ 'व्याँसो' हो।)

गिदोनका गतिविधिहरूबाट हामी अगुवापनको विषयमा केही पाठहरू सिक्न सक्छौं। **क)** एक अगुवा अरूलाई अगुवाइ गर्न सक्नुभन्दा पहिले आफूले के गर्न लागेको छ, सो कुराको विषयमा उसलाई पूरा निश्चयता भएको हुनुपर्छ। **ख)** ऊ परमेश्वरको उपासना गर्ने मानिस हुनुपर्छ, जसले परमेश्वरलाई उहाँलाई दिनुपर्ने स्थान दिन्छ; यो सबैभन्दा मुख्य कुरा हो (७:१५)। **ग)** नमुनाको जीवन जिएर उसले डोऱ्याउनुपर्छ (७:१७)। **घ)** पहिले श्रेय परमेश्वरको हुनुपर्छ; त्यसपछि उहाँले छान्नुभएका र प्रयोग गर्नुभएका पात्रहरूलाई श्रेय दिन उचित छ (७:१८)। हरेक अगुवाजन यसको विषयमा होशियार बस्नुपर्छ।

इ) न्यायकर्ताहरू ८:१-३२: गिदोन मिद्यानीहरूमाथि विजय भएका

न्यायकर्ताहरू ८:१-३: पहिला एप्रैमका मानिसहरू गिदोनसँग रिसाए; किनकि तिनले तिनीहरूलाई सहायता गर्न ढिलो बोलाएका थिए। तर गिदोनले तिनीहरूलाई यो सम्झना गराए, कि तिनीहरूले दुईजना मिद्यानी शासकहरूलाई पक्रेर मारे; यस प्रशंसनीय कामको तुलनामा तिनले गरेको काम केही पनि थिएन। तब तिनीहरूको रिस शान्त भयो। अघि न्यायकर्ता ६:३४ पदमा बताएअनुसार यहाँ दुई पदमा अबिएजर भन्ने नामको सन्दर्भ गिदोन र तिनका मानिसहरू हुन्।

न्यायकर्ताहरू ८:४-७: सुक्कोतमा बस्ने यहूदीहरूले गिदोन र तिनका भोकाएका तीन सय मानिसहरूलाई खान केही पनि दिएनन्; किनकि गिदोन लड़ाइँमा हारे भने मिद्यानीहरूले तिनीहरूसँग बदला लिनेथिए; अनि यस कुरासँग तिनीहरू डराए। 'त्यसो भए जब परमप्रभुले जेबह र सल्मुन्नालाई मेरो हातमा सुम्पदिनुहुनेछ, तब म उजाड़स्थानका काँड़ाहरू र काँड़े झ्याङहरूले तिमीहरूको मासु लुछ्नेछु' भनेर गिदोनले तिनीहरूलाई धम्की दिए। यस ठाउँमा हिब्रूमा 'लुछ्नेछु' होइन, तर 'चुट्नेछु' भनेर लेखिएको छ।

न्यायकर्ताहरू ८:८-९: जब गिदोनले पनूएलका मानिसहरूबाट खानेकुरा मागे, तब तिनीहरूको जवाफ पनि नकारात्मक थियो। यसकारण तिनले तिनीहरूलाई 'जब म शान्तिसित फर्केर आउनेछु, तब म यो धरहरा भत्काइदिनेछु' भन्ने धम्की दिए।

न्यायकर्ताहरू ८:१०-१७: गिदोनले आफ्नो वचन पूरा गरे। तिनले यी दुईजना मिद्यानी राजाहरूलाई पक्रे र यिनीहरूको सारा सेना परास्त गरे। अनि पोल लगाउने एकजना जवान मानिसबाट गिदोनले सुक्कोतका

सतहत्तरजना शासक र बूढ़ा प्रधानहरूका नाम जान्न पाए; यसकारण तिनले उनीहरूलाई एउटा पाठ सिकाए। यसको विषयमा श्री ए. कोहनले यसो भनेका छन्ः

> 'यस प्रकारको दण्ड प्लाटोले लेखेको "पोलिटेया" नामक पुस्तकमा वर्णन गरिएको छ; यस्तो घोर शासना सबैभन्दा ठूला अपाराधीहरूमाथि लगाइन्थ्यो।'[7)]

यहूदीहरूका रब्बी किम्ची र रशीले 'काँड़ाहरू र काँड़े भ्याङहरूले चुट्नु' भन्ने वाक्यमा मुहावरेदार अर्थ देखे, जसको मतलब 'जोरसँग पिट्नु' हो।

> 'अरू मानिसहरू पनि छन्, जसको विचारमा, गिदोनले यी शासकहरूलाई नाङ्गो पारेर काँड़ा-हरूको ओछ्यानमा फ्याँके र यिनीहरूलाई खलामा अन्न कुल्चेझैं कुल्चे अरे।'[8)]

अनि पनूएलमा आएर गिदोनले त्यस ठाउँको धरहरा भत्काइदिए र त्यस शहरका मानिसहरूलाई मारे। *'नरम जवाफले क्रोधलाई शान्त पार्छ; तर रूखा वचनहरूले रिस उठाउँछन्'* (हितोपदेश १५ः१)। न्यायकर्ता ८ः१-३ पदको खण्डमा नरम जवाफले क्रोधलाई शान्त पार्ने उदाहरण छः गिदोनले एप्रैमीहरूलाई नरम जवाफ दिए र तिनीहरूको रिस शान्त भयो। अनि हितोपदेश १५ः१[ख] पदमा लेखिएको वचनको निम्ति उदाहरण न्यायकर्ता ८ः४-१७ पदको खण्डमा सुक्कोत र पनूएलका मानिसहरू हुन्, जसका रूखा वचनहरूले गिदोनको रिस उठाए।

न्यायकर्ताहरू ८ः१८-२१ः यी मिद्यानी राजाहरू जेबह र सल्मुन्नाले ताबोरमा गिदोनका कतिजना भाइहरूलाई मारेका थिए; यसकारण तिनले आफ्नो जेठा छोरा येतेरलाई यिनी-हरूलाई मार्ने आज्ञा गरे। तर ऊ अझ ठिटा भएको कारणले डरायो। तब गिदोन आफैले यिनीहरूलाई मारे।

न्यायकर्ताहरू ८ः२२-२३ः गिदोनले यस लड़ाइँमा प्राप्त गरेका पराक्रमी विजयहरू देखेर इस्राएलीहरूले तिनलाई 'हाम्रा राजा हुनुहोस्' भनेर आग्रह गरे। तिनीहरूले यसको श्रेय परमेश्वरलाई होइन, तर मानिसलाई दिए (न्यायकर्ता ७ः२ पदसँग तुलना गर्नुहोस्)। तर गिदोनले आफ्नो निम्ति र आफ्ना छोराहरूको निम्ति यो प्रस्ताव अस्वीकार गरे; यसमा तिनले आफ्नो सद्‌गुण र इमान देखाए। तिनीहरूमाथि राज्य गर्ने अधिकार केवल परमेश्वरको थियो। यसमा तिनको यो राय बिलकुल ठीक थियो।

न्यायकर्ताहरू ८ः२४-२७ः गिदोन, जो अघिको परीक्षामा उतीर्ण भए, अर्को परीक्षासित हारे। तिनले इस्राएलीहरूबाट मिद्यानीहरूका सुनका कुण्डलहरू मागे, जुन कुण्डलहरू तिनीहरूले उनीहरूबाट निकालेका थिए। मिद्यानीहरू इश्माएलीहरूको नामले पनि चिनिन्थे (प्रस्थान ३२ः१-६)। ती सुनका कुण्डलहरूबाट गिदोनले एउटा एपोद बनाए। एपोद भन्नाले पूजाहारीको छातीको अगाड़िपट्टि लगाउने एप्रोनजस्तै वस्त्र बुझिन्छ। तिनले त्यो एपोद ओप्रामा खड़ा गरेपछि त्यो पूजा गर्ने वस्तु पो बनेछ र इस्राएली जातिको निम्ति पासो बनेछ। किनकि त्यस एपोदले तिनीहरूको ध्यान शीलोबाट र त्यहाँ खड़ा भएको पवित्र निवासस्थानबाट खिच्यो। गिदोनले राजा हुन मानेनन्, तर पूजाहारीको पद इन्कार गर्न सकेनन्।

न्यायकर्ताहरू ८ः२८-३२ः मिद्यानीहरू-माथि विजय प्राप्त गरेपछि इस्राएलीहरूले चालीस वर्षसम्म शान्ति उपभोग गरे।

यस खण्डमा यो पनि उल्लेख गरिएको छ, कि गिदोनका धेरै पत्नीहरू थिए र यिनी-हरूबाट सत्तरी छोराहरू जन्मे। शेकेममा तिनको उप-पत्नी पनि थिई, जसले तिनको निम्ति एउटा छोरा जन्माई, जसको नाम अबिमेलेक थियो।

गिदोनको बहुमुखी व्यक्तित्वका अर्को दुईवटा गुणहरू यस अध्यायमा देखा परे। **क)** मिद्यानीहरूलाई निर्यदतासाथ खेदेर तिनलाई अह्राइएका कामहरूको सम्बन्धमा तिनमा भएको आज्ञापालनको परिपूर्णता र सम्पूर्णता देखिन्छ। किनभने तिनी थाकेका भए पनि, धेरै परिश्रम गरिसके ता पनि र कसैले तिनलाई सहायता नदिए ता पनि मिद्यानीहरू नाश नभएसम्म र तिनीहरूका राजाहरू मरेको अवस्थामा तिनका खुट्टामा नपरेसम्म गिदोन निरन्तर र जोरसित अघि बढ़िरहे। प्रेरित पावलमा हामी उस्तै प्रकारको लगन देख्छौं; तर उनले आफ्नो जोश र लगनशीलताचाहिँ आत्मिक लड़ाइँमा काममा लगाउँथे (फिलिप्पी ३:१२-१४)।

ख) गिदोनको व्यक्तित्वमा देखिएको दोस्रो गुण नकारात्मक छ। जुन सुनका कुण्डलहरू इस्राएलीहरूले मिद्यानीहरूलाई पराजय गरेर लड़ाइँमा जिते, ती सुनका कुण्डलहरू पाऊँ भन्ने अनुरोध गरे र ग्रहण गरे (न्यायकर्ता ८:२४); अनि त्यही कुरा गिदोनको निम्ति, तिनको परिवार र तिनको देशको निम्ति पासो बन्न गयो। उत्पत्ति १४:२१-२४ पदको खण्डमा अब्राहामको व्यवहार कति फरक थियो। यसकारण आउनुहोस्, परमेश्वरको अनुग्रहमा हामी गिदोनमा भएका सद्‌गुणहरू हासिल गर्ने प्रयत्न गरौं, तर तिनमा भएका कमजोरी र अवगुणहरू इन्कार गरौं!

च) न्यायकर्ताहरू ८:३३-९:५७: अबिमेलेकले जबरजस्ती शासनअधिकार हड़प गरेको

न्यायकर्ताहरू ८:३३-३५: गिदोनको मृत्युपछि लगत्तै इस्राएलीहरू तर्केर विभिन्न बाल देवताहरूलाई पुज्न थाले। तिनीहरूले यति चाँड़ै गिदोनले आफ्नो जातिको निम्ति गरेका साहसी पराक्रमी कार्यहरू भुले, कसरी? तिनीहरूले कसरी, अँ, कसरी तिनका सन्तानहरूप्रति कुव्यवहार गर्ने र परमेश्वरको महान् छुटकारा बिर्सने स्थितिमा आइपुगे? अनि हाम्रो विषयमा चाहिँ? के हामी प्रभु येशूबाट पाएका आशिषहरूको सम्झना गर्छौं? के हामी आफ्ना इष्टमित्र र छरछिमेकीहरूले गरेका उपकारहरू याद गर्छौं? ओहो, हाम्रो पनि भुलिदिने बानी छ; अनि हाम्रो निम्ति यो एउटा सरमलाग्दो कुरा हो।

न्यायकर्ताहरू ९:१-६: गिदोनको छोरा अबिमेलेक इस्राएली जातिको न्यायकर्ता थिएनन्, तर जबरजस्ती शासनअधिकार हड़प गर्ने व्यक्ति थिए। (अबिमेलेक नामको अर्थ 'मेरो पिता राजा हुनुहुन्थ्यो' हो)। यिनीसँग इस्राएलीहरूमाथि यथोचित शासनअधिकार थिएन, र पनि यिनले शासन गर्न खोजे। आफ्नो शासनको निम्ति आउने सबै खतराहरू हटाउन यिनले आफ्नो कान्छा भाइ योतामलाई छोड़ेर आफ्ना अरू सबै दाजुभाइहरूलाई मारे। शेकेममा भएका निकम्मा र विवेकहीन आफन्तहरूको सहायताले यिनले त्यहाँका मानिसहरूलाई फुस्लाए, कि तिनीहरूले यिनलाई यस इलाकाका राजाको रूपमा स्वीकार गरून्। गिदोनका सत्तरीजना छोराहरू थिए (न्यायकर्तता ८:३० र ९:२), तर तिनका सबै छोराहरू मारिएनन्; यसकारण न्यायकर्ता ९:५ पदमा लेखिएको 'सत्तरी छोराहरू' एउटा मोठ सङ्ख्या हुनुपर्ला।

न्यायकर्ताहरू ९:७-१५: सुसमाचारका पुस्तकहरू गहन अर्थ भएका धेरै दृष्टान्त र कथाहरूले भरिएका हुन्छन्। अनि यहाँ, यस ठाउँमा पुरानो नियमका दृष्टान्तहरूमध्ये एउटा प्रस्तुत गरिएको छ। श्री इर्विन एल. जेन्सनले यसको विषयमा यस प्रकारको टिप्पणी गरेका छन्:

> 'जब योतामले अबिमेलेकको राजा-अभिषेकको विषयमा सुने, तब मानिसहरू

अफै पनि तल बेंसीमा भेला भएको बेलामा तिनी हतारसँग गेरिजीम पहाड़को टाकुरामाथि चढ़े; किनकि तिनको आवाज बेंसीको वारपार राम्रोसँग सुन्नको निम्ति यो उच्च स्थान उपयोगी थियो। अनि तिनले त्यहाँबाट एउटा अनौठो दृष्टान्त प्रस्तुत गरे; अनि मानिसहरूले तिनको दृष्टान्त ध्यानपूर्वक सुने। रूखहरूरूपी प्रजाले राजा चुनेको दृष्टान्तद्वारा तिनले इस्राएली जातिको व्यवहार चित्रण गरे। तिनले गिदोन र उनका छोराहरूको सम्बन्धमा बोल्दाखेरि उनीहरूलाई जैतुनको रूख, नेभाराको रूख र दाखको बोटसँग तुलना गरे, जसले परमेश्वरद्वारा निर्धारित गरिएका आफ्ना उपयोगी स्थानहरू छोड्न नमानेर बुद्धिमानीसाथ काम गरे; किनकि यी निर्धारित स्थानहरूमा अडिग रहेर तिनीहरू अरू रूखहरूमाथि राज्य गर्न सक्षम हुनेथिए। तर त्यसपछि तिनले अबिमेलेकको विषयमा कुरा गर्दा यिनलाई एउटा काँड़े भ्याङ्गसँग तुलना गरे, जसले उत्सुकतासाथ राज्य गर्ने निमन्त्रणा स्वीकार गरिहाल्यो; यति मात्र होइन, तर लेबानोनका देवदारहरूले त्यसले भनेको कुरा नमाने र त्यसलाई राजा नतुल्याए त्यस काँड़े भ्याङ्गले ती रूखहरू भस्म पार्नेछ भन्ने चेताउनी पनि दियो।' **9)**

न्यायकर्ताहरू ९ः१६-२१ः तब योतामले साहससँग यसो भन्दै उद्घोषणा गरेः 'तपाईंहरूले अबिमेलेकका दाजुभाइहरूलाई मारेर उनलाई राजा तुल्याएकोमा सही काम गर्नुभएको छ भने, तपाईंहरू आफ्नो नयाँ शासकमा रमाउनुहोस्! नभए हे शेकेमका मानिसहरूहो, तपाईंहरू र अबिमेलेकको बीचमा गृहयुद्ध चलोस् र तपाईंहरूले एक-अर्कालाई नष्ट गर्नुभएको होस्!'

न्यायकर्ताहरू ९ः२२-३३ः अनि ठीक त्यस्तै हुन आयो। तीन वर्षपछि परमेश्वरले अबिमेलेक र शेकेमका मानिसहरूको बीचमा एउटा वैरभाव पैदा गर्ने दुष्ट आत्मा पठाउनुभयो। परमेश्वर कुनै दुष्ट कुराको कर्ता हुनुहुन्न; तर उहाँ खराबी रहन दिनुहुन्छ र दुष्ट मानिसहरूसित आफ्ना उद्देश्यहरू पूरा गर्नको निम्ति खराबी प्रयोग गर्नुहुन्छ (१ शमूएल १६ः१४ र १ राजा २२ः१९-२३ पदहरूसँग तुलना गर्नुहोस्)।

शेकेमका मानिसहरूले त्यस शहरको नजिकबाट भएर गएको व्यापार मार्गमा आउजाउ गर्ने यात्रीहरूलाई लुटे, र यसरी नै तिनीहरूले अबिमेलेकबाट यिनले पाउनुपर्ने वाणिज्य कर वञ्चित गरे (न्यायकर्ता ९ः२५)। एबेदका छोरा गालले 'अबिमेलेक को हो? अनि हामी शेकेमका मानिसहरू को हौं, कि हामी त्यसको सेवा गर्नुपर्ने' भन्दै कटनीको उत्सवचाहिँ अबिमेलेकको विरुद्धमा विद्रोह गर्ने अवसर बनाए। अबिमेलेकको कठपुतली-राज्यपाल जबूलले शेकेममा भइरहेको राजद्रोहको विषयमा यिनलाई गुप्त रूपमा सन्देश पठाए, र बिहान सबेर त्यस शहरको विरुद्धमा मोर्चा बाँध्ने सल्लाह दिए।

न्यायकर्ताहरू ९ः३४-४०ः जब गाल बिहान शहरको मूलढोकामा गए, तब उनले मानिसहरूलाई पहाड़को टुप्पाहरूबाट तल भरिरहेका देखे। पहिले त जबूलले 'तपाईं मानिसहरूलाई होइन, तर छाया पो देख्नुभएको' भान गरे; किनकि तिनले यसरी अबिमेलेकको निम्ति समय निकाल्ने आशा गरे। अन्तमा गालले यी छायाहरू मानिसहरू नै हुन् भन्ने कुरा जाने; अनि हेर, अर्को दिशाबाट दोस्रो भुण्ड पनि आइरहेको रहेछ। तब जबूलले उनलाई 'अब निस्क र उहाँसँग लड़ाइँ गर' भन्ने चुनौती दिए, जसको शासन उनले तुच्छ ठानेका थिए। जब गाल र उनका अपराधीहरूको दलले शत्रुसित मुकाबिला गरे, तब उनका धेरै मानिसहरू मारिए, र उनी नभन्दै भागेर शहरमा फर्के।

न्यायकर्ताहरू ९ः४१-४४ः अबिमेलेकले अरूमाहको छेउमा छाउनी हाले; अनि जबूलले गाल र उनका दाजुभाइहरूलाई

शेकेमबाट निकालिदिए। भोलिपल्ट शेकेमका मानिसहरू काममा निस्के, अथवा हुन सक्छ, तिनीहरू मारिएकाहरूबाट लुटका मालहरू लिन मैदानमा निस्के होलान्। अनि अबिमेलेकले यो कुरा सुने। तब यिनले आफ्ना मानिसहरूलाई तीन दलमा बाँड़े, र मैदानमा ढुकेर बसे। दुईवटा दलहरू यी मानिसहरूमाथि आइलागे र तेस्रो दलले तिनीहरूलाई भागेर शहरमा उम्कनदेखि रोकिराखे। अबिमेलेकको यो ढुकिबसाइ सफल भयो।

न्यायकर्ताहरू ९ः४५ः दिनभरि लड़ाइँ चलिबसेपछि त्यो शहर परास्त भयो; त्यसका सबै मानिसहरू मारिए र त्यो शहर भत्काइयो, अनि त्यहाँ नुन छरियो। नुन छरिएको जमिन बाँझो हुन्छ। अनि यहाँ यस कामको अर्थ प्रतीकात्मक थियो। अबिमेलेकले त्यो शहर सधैंको निम्ति बाँझो जमिन भएको देख्न चाहे। यो यिनको दृढ़ संकल्प थियो।

न्यायकर्ताहरू ९ः४६-४९ः शेकेमको धरहरा छेउमा थियो, र त्यहाँ बरित देवताको मन्दिर पनि थियो। धरहराका मानिसहरू त्यस मन्दिरको गढ़को ठूलो कोठाभित्र लुकिबसे। अबिमेलेक र यिनका मानिसहरू सल्मोन पहाड़मा उक्ले, र त्यस पहाड़को वनबाट रूखका हाँगाहरू ल्याए र ती मानिसहरू लुकेको किल्लामा आगो लगाइदिए। लगभग एक हजार पुरुष र स्त्रीहरू यस अग्निकाण्डमा नष्ट भए।

न्यायकर्ताहरू ९ः५०-५७ः तेबेस कब्जा गरेको बेलामा अबिमेलेकको पतन भयो। यिनले त्यस शहरको धरहरा आक्रमण गरे, जहाँ धेरै मानिसहरूले शरण लिएका थिए; तब कुनै एउटी स्त्रीले अबिमेलेकको टाउकोमाथि जाँतोको ढुङ्गा खसालिदिई। यिनी सिकिस्त घाइते भए। 'अबिमेलेक त एउटी स्त्रीको हातबाट मरे' भन्ने लोकनिन्दा नफैलिओस् भन्ने हेतुले यिनले छेवैमा भएको मानिसलाई 'मलाई मार' भन्ने आदेश दिए। यसरी नै योतामले भविष्यवाणी गरे जस्तै त्यो काँड़े झ्याङ्ग नष्ट भयो।

एक-एक अपराध त्यसको सुहाउँदो सजाय दिन न्यायको आफ्नै तरिका हुन्छ। अबिमेलेकले आफ्नै दाजुभाइहरूलाई एउटै ढुङ्गामाथि मारेका थिए (न्यायकर्ता ९ः५); अनि यिनको घमण्डी टाउको एउटा ढुङ्गाले फुटाइदियो। हिंसाको भारमा जिउनेहरू हिंसाद्वारा नै मारिनेछन्।

छ) न्यायकर्ताहरू १०ः१-५ः तोला र याइर

इस्साकार कुलबाट तोलाले इस्राएली जातिमाथि तेइस वर्षसम्म न्याय गरे। तिनी एप्रैमको पहाड़मा बस्थे।

तोलापछि गिलादी याइर अर्को न्यायकर्ता भए, जसले इस्राएली जातिमाथि बाइस वर्षसम्म शासन गरे। अनि यहाँ अरू जानकारी के दिइएको छ भने, उनका तीसजना छोराहरू थिए, जसले तीसवटा शहरहरूमाथि शासन गरे।

ज) न्यायकर्ताहरू १०ः६-१२ः७ः यिप्तह

अ) न्यायकर्ताहरू १०ः६-१८ः इस्राएली जातिको दुर्दशा

न्यायकर्ताहरू १०ः६-९ः यस ठाउँमा हामी फेरि इस्राएलीहरूले परमप्रभुलाई त्यागेर मूर्तिपूजातिर लागेको उराठलाग्दो विवरण पढ़्छौं। तिनीहरूको मूर्तिहरूको पूजाआजाले तिनीहरूलाई मूर्तिपूजकहरूको दासत्वमा ल्याए। यसको सिलसिलामा यताबाट पलिस्तीहरूले र उताबाट अम्मोनीहरूले यर्दनको पूर्वमा बस्ने यहूदीहरूको विरुद्धमा लड़ाइँ गरे। अनि अम्मोनीहरू यहूदा, बिन्यामिन र एप्रैममाथि चढ़ाइ गर्न यर्दन नदी तरेर वर पनि आए।

इस्राएली जाति पलिस्तीहरू र अम्मोनी-हरूको मुकाबिला गर्न शक्तिहीन थियो;

किनकि तिनीहरूले परमप्रभुको सेवा र आराधना गर्न छोड़े र अन्यजातिहरूका देवीदेवताहरूको पूजा गरे (न्यायकर्ता १०:६)।

न्यायकर्ताहरू १०:१०-१६: तर जब इस्राएलीहरूले परमप्रभुलाई पुकारे, तब उहाँले पहिले त तिनीहरूका पुकार र गोहारहरू सुन्न इन्कार गर्नुभयो। उहाँले बितेको समयमा तिनीहरूले पाएका छुटकाराहरूको बेली-बिस्तार गर्नुभयो र एक-एक छुटकारापछि तिनीहरूले उहाँलाई कसरी त्यागे, सो कुराको ताजा सम्झना दिलाउनुभयो (न्यायकर्ता १०:१३)। तर तिनीहरूले निरन्तर प्रार्थना गरिरहे र आफ्ना मूर्तिहरू हटाए; त्यसपछि परमेश्वरले तिनीहरूको पुकार सुन्नुभयो। न्यायकर्ता १०:१६ पदले परमप्रभुको ठूलो, फराकिलो हृदय र त्यसको कोमलताको विषयमा हाम्रो ज्ञान बढ़ाइदिन्छ। आफ्ना हठी छोराछोरीहरूको दुर्दशा देखेर उहाँ निष्क्रिय बस्न सक्नुभएन। तिनीहरूको दुर्दशाले उहाँमा दया पलायो।

न्यायकर्ताहरू १०:१७-१८: यस अध्यायको अन्तमा अम्मोनीहरूका सेनाहरूले गिलादमा छाउनी हाले, र इस्राएलीहरूचाहिँ मिस्पामा भेला भए। अनि गिलादका मानिसहरूले एकजना सेनापतिलाई खोजिरहेका थिए (न्यायकर्ता १०:१७-१८)।

आ) न्यायकर्ताहरू ११:१-२८: यिप्तहले इस्राएली जातिको बचाउ गरेका

न्यायकर्ताहरू ११:१-३: अनि यिप्तहचाहिँ त्यस समयको मागअनुसारको मानिस थिए। तिनको परिचय यस प्रकारको छः तिनी गिलादी थिए; तिनी एक शूरवीर योद्धा थिए र तिनी एउटी वेश्याका छोरा थिए। तिनका दाजुभाइहरूले तिनलाई तिरस्कार गरेपछि तिनी तोब देशमा प्रवासी भएका थिए। हुन सक्छ, तोब देश सम्भवतः सिरियामा परेको थियो कि? त्यहाँ तिनी निकम्मा, बेधड़क मानिसहरूको दलको अगुवा बने।

न्यायकर्ताहरू ११:४-११: गिलादका बूढ़ा प्रधानहरूले यिप्तहलाई अम्मोनीहरूको विरुद्धमा इस्राएली सेनाहरू अगुवाइ गर्न विन्ती गरे। तिनीहरूले, यदि तिनले शत्रुलाई परास्त गरे भने तिनलाई तिनीहरूको शासकको रूपमा स्वीकार गर्ने प्रतिज्ञा गरे।

एक प्रकारले, यिप्तहले हामीलाई प्रभु येशूको सम्झना गराउँछ; किनकि तिनको जन्ममाथि पनि छाया परेको थियो, र तिनी आफ्ना दाजुभाइहरूबाट पनि तिरस्कृत थिए। तर बन्धनमा परेको बेलामा तिनीहरूले तिनलाई सम्झे र तिनलाई तिनीहरूको उद्धारक हुन बोलाए; अनि यप्तह तिनीहरूको उद्धारक हुनको साथै तिनीहरूको शिर र शासक पनि हुने सर्तमा गिलादीहरूलाई सहायता गर्न राजी भए।

न्यायकर्ताहरू ११:१२-२८: सबैभन्दा पहिले यिप्तहले अम्मोनका राजाकहाँ सन्देशवाहकहरू पठाए, र 'तपाईंले हामीलाई आक्रमण किन गर्नुभएको, यसको स्पस्टीकरण दिनुहोस्' भनेर उनलाई सो कुरा बताउने मौका दिए। तब अम्मोनीहरूका राजाले यसरी आफ्नो असन्तुष्टि प्रकट गरेः इस्राएलीहरूले मिस्र देशदेखि कनान देशतर्फ यात्रा गरेको बेलामा उनीबाट केही जमिन चोरी गरेका थिए अरे। तर वास्तवमा कुरा यस्तो भएको थिएन; यिप्तहले यो कुरा यसरी स्पष्ट पार्दै जान्छन्: परमप्रभुले तिनीहरूलाई 'एदोमीहरूसँग (व्यवस्था २:४-५), मोआबीहरूसँग (व्यवस्था २:९) र अम्मोनीहरूसँग (व्यवस्था २:१९) लड़ाइँ नगर्नू' भन्ने निर्देशन दिनुभएको थियो; किनभने यिनीहरू यहूदीहरूका टाढ़ोबाट साइनो लाग्ने जातिहरू थिए। यसकारण इस्राएलीहरू एदोम देश र मोआब देश नछोएर

अघि बढ़ेका थिए। तर जब इस्राएलीहरू अम्मोनीहरूको सिमानामा आइपुगेका थिए, तब एमोरीहरूले अम्मोनीहरूको जमिन अघिबाटै कब्जा गरिसकेका तिनीहरूले भेट्टाएका थिए। त्यत्तिखेर सीहोनचाहिँ एमोरीहरूका राजा भएका थिए। अनि इस्राएली जातिले यी एमोरीहरूलाई जितेर यिनीहरूको जमिन अधिकार गरे।

तर जब अम्मोनीहरूका राजाले यस जमिनको विषयमा आफ्नो दाबी फिर्ता लिन अस्वीकार गरे, तब यिप्तहले लड़ाइँको निम्ति तयार गरे।

इ) न्यायकर्ता ११ः२९-४०ः यिप्तहको भाकल

न्यायकर्ताहरू ११ः२९-४०ः तर लड़ाइँमा जानुभन्दा अघि यिप्तहले नसोचीकन निम्न भाकल गरेः तिनी विजयी बनेर घर फर्कंदा तिनको घरका ढोकाबाट पहिले निस्कने जुनसुकै थोक परमप्रभुको हुनेथियो। अनि परमेप्रभुले तिनलाई अम्मोनीहरूमाथि विजय दिनुभयो; अनि जब तिनी आफ्नो घर फर्के, तब तिनकी छोरी ढोकाबाट निस्केर तिनलाई स्वागत गरी। यसकारण यिप्तहले उसलाई परमप्रभुको निम्ति समर्पण गरे।

यिप्तहले वास्तवमा आफ्नी छोरीसित के गरे, यस विषयमा निक्कै मतभेद छ। एक धारणा यस प्रकारको छः तिनले आफ्नी छोरीलाई मारेर परमप्रभुको निम्ति होमबलि गरे। अनि सायद यस खण्डको शाब्दिक अर्थ यही हुन्छ होला, यद्यपि नरबलि हामीलाई साह्रै घृणित लाग्छ, र परमेश्वरले यस किसिमको घृणित कुरा कहिल्यै अनुमोदन गर्नुभएन (व्यवस्था १८ः९-१४)। बलि-पशुहरू मात्र बलिदान गरिन्थे; तर मानिसहरूलाई चाहिँ समर्पण गरिन्थ्यो, त्यसपछि दाम तिरेर छुट्टाइन्थ्यो (प्रस्थान १३ः१२-१३, लेवी २७ः१-८)।

अर्को सर्वमान्य धारणा यस प्रकारको छः यिप्तहले आफ्नी छोरीलाई परमप्रभुको सेवाको निम्ति आजन्म कुमारी हुने गरी उहाँकहाँ समर्पण गरे। यस धारणाका समर्थकहरूले के भन्छन् भने, तिनको घरका ढोकाबाट पहिले बाहिर निस्कने जुनसुकै कुरा 'निश्चय नै परमप्रभुकै हुनेछ *अथवा* म त्यसलाई होमबलिको रूपमा चढ़ाउनेछु' (न्यायकर्ता ११ः३१)। न्यायकर्ता ११ः३७, ३८ र ३९ पदहरूले तिनकी छोरी आजन्म कुमारी रहेको कुरा बलियो समर्थन गर्छन्। जेजस्तो भए पनि, यस खण्डबाट 'हामीले नसोचीकन कुनै भाकल गर्नुहुँदैन' भन्ने पाठ हामीले सिक्नुपर्छ।

ई) न्यायकर्ताहरू १२ः१-७ः यिप्तहले एप्रैमीहरूलाई मारेका

न्यायकर्ताहरू १२ः१-४ः यिप्तह विजयी भएका देखेर एप्रैमका मानिसहरू तिनीप्रति डाही भए; तिनीहरूले न यस लड़ाइँमा र यस विजयमा कुनै हिस्सा पाए; यसकारण तिनीहरूले तिनको सामु गनगन गरे। तर यिप्तहले तिनीहरूलाई बोलाउँदा तिनीहरू नआएको कुरा तिनीहरूलाई सम्झना गराए। तिनले तिनीहरूबाट व्यर्थमा सहायता मागेका थिए। एप्रैमीहरूले यिप्तहका जनहरूलाई 'हे गिलादीहरूहो, वास्तवमा तिमीहरू एप्रैमबाटका शरणार्थीहरू हौ' भनेर उनी-हरूलाई हेपे। याद रहोस्ः एप्रैमीहरू उपद्रव मच्चाउने मानिसहरू थिए। गिदोनले मिद्यानीहरूलाई परास्त गरेपछि तिनीहरूले यिनीसँग पनि झगड़ा गर्न खोजेका थिए (न्यायकर्ता ८); अनि अहिले पनि तिनीहरूले बिनसित्ति यिप्तहसँग झगड़ा गरिरहेका थिए।

न्यायकर्ताहरू १२ः५-६ः यिप्तह र तिनका मानिसहरूले एप्रैमीहरूलाई आक्रमण गरे र तिनीहरूले उम्कन नपाऊन् भन्ने हेतुले

यर्दनका घाटहरू कब्जा गरे। कसैले यर्दन तर्न चाहेमा नदी पार गर्नुभन्दा अघि उसले 'शिब्बोलेत'[10] भन्ने पासवर्ड भन्नुपरेको थियो। ('शिब्बोलेत'को अर्थ 'बगिरहेको खोला' हो)। एप्रैमीहरूले यो शब्द ठीकसँग उच्चारण गर्न सक्दैनथिए; तिनीहरूले 'सिब्बोलेत' भनेर आफ्नो चिनापर्ची खुलस्त पारे। यिप्तहले यर्दनमा एप्रैमका बयालीस हजार मानिसहरूलाई मारे – आफ्नै जातिका दाजुभाइहरूको कत्रो काटमार!

परमेश्वरका जनहरूलाई आपसमा यसरी मुठभेट गरेको दृश्यचाहिँ कति विचलित पार्ने कुरा हो। एप्रैमीहरूको रगतचाहिँ अब अम्मोनीहरूको रगतसित बराबर थियो। न्यायकर्ताहरूको पुस्तकमा उल्लेख गरिएका उज्ज्वल घटनाहरूमा पनि खोट लागेको छ। श्री सामुएल रिडओलेले यसको विषयमा निम्न दुःखलाग्दो विचार व्यक्त गरेका छन्ः

> 'दुःखलाग्दो कुरा के हो भने, झूटा शिक्षाको सामना गर्ने र त्यसको पराजय गर्नेहरू प्रायः ती मानिसहरू हुन्, जसले पछि आफ्ना दाजुभाइ-हरूसित अति आवश्यक नभएका कुराहरूको सम्बन्धमा बहस र झगड़ा गर्दा रहेछन्।'[11]

न्यायकर्ताहरू १२ः७ः यिप्तहले न्यायकर्ताको रूपमा छ वर्षसम्म सेवा गरे; त्यसपछि तिनको मृत्यु भयो, र तिनी गिलादमा गाड़िए। हिब्रू ११ः३२ पदमा गिदोन, बाराक र शिमसोनको साथसाथै यिप्तहको नाम पनि हालिएको छ। यी सबै जनहरूमा आ-आफ्ना गल्तीहरू त थिए, तर यी सबैजनाले कुनै न कुनै समयमा ठूलो विश्वास देखाए।

झ) न्यायकर्ताहरू १२ः८-१५ः इब्सान, एलोन र अब्दोन

न्यायकर्ताहरू १२ः८-१०ः इब्सानले इस्राएली जातिलाई सात वर्षसम्म न्याय गरे। यिनको विषयमा हामीले यति जान्दछौंः यिनी बेतलेहेमको मानिस थिए, जसका तीसजना छोराहरू थिए। अनि ती सबैजनाको निम्ति यिनले आफ्नो कुलदेखि बाहिरबाट पत्नीहरू ल्याए।

न्यायकर्ताहरू १२ः११-१२ः अनि एलोन-चाहिँ जबूलून कुलको थिए। तिनले दस वर्षसम्म न्यायकर्ताको काम गरे। तिनको मृत्युपछि तिनी अय्यालोनमा गाड़िए।

न्यायकर्ताहरू १२ः१३-१५ः अनि हिल्लेलका छोरा अब्दोन पिरातोन शहरबाटको मानिस थिए। पिरातोनचाहिँ एप्रैमको इलाकामा अमालेकीहरूको पहाड़ी देशमा अवस्थित थियो। उनले आठ वर्षसम्म इस्राएली जातिको न्याय गरे। उनका चालीसजना छोराहरू र तीसजना नातिहरू भएका रहेछन्।

ञ) न्यायकर्ताहरू १३-१६ः शिमसोन

अ) न्यायकर्ताहरू १३ः शिमसोनको धार्मिक संस्कृति र पृष्ठभूमि

न्यायकर्ताहरू १३ः१-३ः न्यायकर्ता-हरूको पुस्तकमा सातौं पल्ट *'इस्राएलीहरूले फेरि पनि परमप्रभुको दृष्टिमा खराबी गरे'* भन्ने वाक्य यहाँ दोहोरिएको छ। पाप, सजाय, अर्जविन्ती र उद्धारको घटनाक्रम फेरि शुरु भयो। यसपालि पलिस्तीहरूले इस्राएली जातिलाई चालीस वर्षसम्म कमारा बनाए। अहिलेसम्म यति लामो अवधि इस्राएली जाति कहिले पनि थिचोमिचोमा परेको थिएन। पलिस्तीहरूले इस्राएलीहरूलाई थिचोमिचो गरिरहेको समयमा परमप्रभुका दूत मानोहकी पत्नीकहाँ देखा पर्नुभयो, जुन मानोहचाहिँ दान कुलको मानिस थिए, जसकी पत्नी बाँझी थिइन्। अनि उहाँले तिनलाई सुनाउनुभयोः 'हेर, तिमी गर्भवती हुनेछ्यौ, र एउटा छोरा जन्माउनेछ्यौ!' कतिपल्ट कसैको बाँझी गर्भबाट परमेश्वरका उद्देश्यहरू पूरा हुन शुरु

हुन्छन्। किनभने उहाँ मृत्युबाट जीवन बोलाएर निकाल्नुहुन्छ र भएका कुराहरूलाई निकम्मा तुल्याउन हुँदै नभएका कुराहरू प्रयोग गर्नुहुन्छ।

न्यायकर्ताहरू १३:४-७: यी छोरा आफ्नी आमाको गर्भदेखि आफ्नो मृत्युसम्म नाजीर हुनु थियो। तिनले दाखमद्य पिउनुहुँदैनथियो, अङ्गुर वा किसमिस खानुहुँदैनथियो, तिनको कपाल काट्नुहुँदैनथियो। अनि तिनकी आमा आफैले पनि गर्भवती हुने बेलामा दाखमद्य वा मदिरा पिउनुहुँदैनथियो र अशुद्ध खानेकुरा खानुहुँदैनथियो।

पवित्र बाइबलमा नाजीरको भाकलको सन्दर्भ गन्ती ६:२ पदमा हेर्नुहोस्। नाजीरपनको सामान्य नियम यस प्रकारको थियोः एकजना व्यक्तिले आफ्नै स्वेच्छाले केही समयको निम्ति नाजीर हुने भाकल गर्थ्यो। तर शिमसोनको विषयमा कुरा अर्को थियोः तिनी जन्मदेखि मृत्युसम्म नाजीर हुनुपरेको थियो।

न्यायकर्ताहरू १३:८-१४: मानोहले आफूसित परमप्रभुका दूतको दोस्रो भेटघाट मिलेको होस् र अझ निर्देशनहरू पाऊँ भनेर प्रार्थना गरे। तब परमप्रभुका दूत फेरि उनकी पत्नीकहाँ देखा पर्नुभयो, र तिनले हतार-हतार आफ्नो पतिलाई स्वर्गीय अतिथिसँग भेटाउन भनी ल्याइन्। तर यसपालि परमप्रभुका दूतले कुनै नयाँ निर्देशनहरू दिनुभएन।

न्यायकर्ताहरू १३:१५-१८: त्यसपछि मानोहले परमप्रभुका दूतलाई आफूजस्तै मानिस सम्झेर उहाँको निम्ति भोजन तयार गर्ने अनुरोध गरे। तर परमप्रभुका दूतले मानोहसँग एकै स्तरको हुन मान्नुभएन र उनीसँग भोजन गर्न अस्वीकार गर्नुभयो। तर यसको सट्टामा उनले बरु परमप्रभुको निम्ति एउटा भाख्राको पाठो होमबलिको रूपमा चढ़ाऊन् भनेर उहाँले प्रस्ताव राख्नुभयो। अनि जब मानोहले दूतलाई 'तपाईंको नाम के हो' भनेर सोधे, तब उहाँले 'मेरो नाम अद्भुत छ' भनेर भन्नुभयो। अनि यशैया ९:६ पदअनुसार अद्भुतचाहिँ प्रभु येशूलाई दिइएका नामहरूमध्ये एक हो।

न्यायकर्ताहरू १३:१९-२३: तब मानोहले परमप्रभुको नाममा एउटा बाख्राको पाठो होमबलि गरे। अनि परमप्रभुका दूत वेदीको आगोको ज्वालाबाट भएर स्वर्गारोहण हुनुभयो; यसबाट उहाँ परमप्रभु हुनुहुन्थ्यो भन्ने कुरा सुस्पष्ट भयो। मानोह र उनकी पत्नी आ-आफ्नो अनुहार भुइँमा टेकाएर घोप्टो परे। परमप्रभुका दूत परमेश्वर हुनुभएको हुनुपर्छ, नत्र ता उहाँलाई दण्डवत् गर्न सुहाउनेथिएन। तिनीहरूले परमप्रभुलाई देखे, तर तिनीहरू मर्नुपर्नेथिएन; किनकि परमेश्वरले तिनीहरूबाट त्यो होमबलि र त्यसको अन्नबलि ग्रहण गर्नुभयो।

न्यायकर्ताहरू १३:२४-२५: केही समयपछि ती बालकको जन्म भयो र तिनको नाम शिमसोन राखियो। (शिमसोन नामको अर्थ 'सौर' हो।) तिनको जीवनमा परमप्रभुको आत्माले शक्तिशाली रूपमा काम गर्न लाग्नुभएको चाँड़ै स्पष्ट हुन थाल्यो।

पवित्र बाइबलमा शिमसोनजस्तै थोरै मानिसहरू होलान्, जसको शक्ति र दुर्बलताको बीचमा भएको ठूलो भिन्नता यति स्पष्ट रूपले प्रकट भएको छ। शिमसोनको विषयमा विचार गर्दा हामी प्रायः तिनको असाधारण शक्ति मात्र सम्झन्छौं। हो, तिनले खाली हातहरूले एउटा सिंहलाई मारे (न्यायकर्ता १४:६)। तिनी एकलैले तीसजना पलिस्तीहरूलाई मारे (न्यायकर्ता १४:१९)। जुन डोरीहरूसित यहूदाका मानिसहरूले तिनलाई बाँधेका थिए, ती डोरीहरू तिनले टुक्र्याए र एउटा गधाको बङ्गराको हाड़ले एक हजार पलिस्तीहरूलाई हिर्काएर मारे (न्यायकर्ता १५:१४-१६)। गाजामा पलिस्तीहरूले तिनको निम्ति थापेका

पासोबाट उम्कन तिनले त्यस शहरको मूलढोकाका दैलाहरू बोकेर साथमा लगे (न्यायकर्ता १६:३)। तिनी तीनपल्ट दलीलाको विश्वासघातबाट बाँचेः एकपल्ट तिनले सातवटा नसुकाइएका धनुका ताँदाहरू छिनाए, जसद्वारा तिनी बाँधिएका थिए। अर्को पल्ट कहिल्यै नचलाएका नयाँ डोरीहरू तिनले ससाना धागाहरूझैं चुँड़ाए; अनि फेरि अर्को पल्ट तिनको कपालका सातवटा लट्टाहरू तानमा बुनेको कीला तानसित उखेले (न्यायकर्ता १६:६-१४)। अन्तमा, पलिस्तीहरूले तिनको तमाशा हेरिरहेको बेलामा तिनले मन्दिरका खाँबाहरू अँठ्याएर ताने; त्यस बेलामा तिनले आफ्नो जीवनभरि भन्दा आफ्नो मृत्युमा बढ़ी पलिस्तीहरूलाई मारे (न्यायकर्ता १६:३०)।

तर शिमसोनका कमजोरीहरूको विषयमा कसो हो? तिनका कमजोरीहरू झन् स्पष्टसँग देखा परे। तिनी स्त्रीलम्पट थिए। आफूलाई मनपर्ने स्त्रीलाई प्राप्त गर्न तिनी परमेश्वरको आज्ञा भङ्ग गर्न राजी थिए (न्यायकर्ता १४:१-७)। अनि तिनी आफ्ना बुबाआमाप्रति पनि अनाज्ञाकारी भए (न्यायकर्ता १४:३)। तिनले कतिपल्ट छलको सहारा लिए (न्यायकर्ता १४:९; न्यायकर्ता १६:७, ११ र १३[ख])। तिनले तीसजना पलिस्ती मानिसहरूसँग मित्रता गाँसे, जुन पलिस्तीहरू परमेश्वरका जनहरूका शत्रु थिए (न्यायकर्ता १४:११-१८)। तिनले कतिपल्ट आफ्नो क्रोध र प्रतिशोधको भावनालाई ठाउँ दिए (न्यायकर्ता १४:१९[ख]; न्यायकर्ता १५:४-५)। तिनको स्वभावमा निर्दयताको झुकाउ थियो (न्यायकर्ता १५:४-५)। तिनले एउटी वेश्यासँग सहवास गरे (न्यायकर्ता १६:१-२)। तिनी दुष्टसँग तल्लीन रहे (न्यायकर्ता १६:६-१४)। तिनले आफ्नो शक्तिको रहस्य शत्रुलाई बताइदिए (न्यायकर्ता १६:१७-१८)। तिनी अहङ्कारी र आत्मविश्वासी थिए (न्यायकर्ता १६:२०[ख])। अन्तमा, तिनले नाजीरको भाकल भङ्ग गरे (न्यायकर्ता १४:९); अनि यो कुनै सानो कुरा थिएन।

आ) न्यायकर्ताहरू १४: शिमसोनको भोज र अड्को

न्यायकर्ताहरू १४:१-४: एउटी पलिस्ती स्त्रीलाई विवाह गर्ने दृढ़ संकल्पमा शिमसोनको जिद्दी छिटो देखा पर्‍यो; किनकि पलिस्तीहरू इस्राएली जातिका शत्रुहरूमध्ये एक थिए। तिनका बुबा र आमाले तिनलाई सम्झाउन र रोक्न खोजे, तर तिनी अडिग रहिरहे। हामी न्यायकर्ता १४:४ पदमा सठीक अर्थ लगाऔं! परमेश्वरले शिमसोनको अनाज्ञाकारिता कुनै हालतमा पनि समर्थन गर्नुभएन; तर उहाँले यसो हुन दिनुभयो, र यो उहाँको उद्देश्य पूरा गर्न प्रयुक्त थियो; किनकि उहाँले इस्राएली जातिको भलाइ गर्न र तिनीहरूको शत्रुलाई सजाय दिन चाहनुभयो।

न्यायकर्ताहरू १४:५-७: आफ्ना बुबा-आमासित पलिस्तीहरूको तिम्ना शहरतिर झरिरहेको बेलामा बाटोमा एउटा जवान सिंह शिमसोनको विरुद्धमा गर्ज्यो। परमप्रभुको आत्मा पूरा शक्तिको साथ तिनीमाथि उत्रनुभयो, र तिनलाई त्यस सिंहलाई कुनै हतियारविना मार्न सामर्थी तुल्याउनुभयो। हुन सक्छ, यही बेलामा विवाहको आयोजनाको पक्कापक्की पनि गरियो होला।

न्यायकर्ताहरू १४:८-९: त्यसपछि जब शिमसोन आफ्नी दुलहीलाई लिन तिम्नातिर गइरहेका थिए, तब तिनले त्यस मारिएको सिंहको सिनुमा मह भेट्टाए र त्यसबाट आफ्ना बुबाआमालाई पनि दिए। तिनले त्यो मह लाशको सम्पर्कमा आएको हुनाले अशुद्ध भएको थियो भन्ने कुरा तिनीहरूलाई भनेनन्।

किनकि नाजीर भएको नाताले तिनले मरेको पशुको लाश छोएर आफ्नो नाजीरको भाकल भङ्ग गरिपठाए।

न्यायकर्ताहरू १४:१०-१४: तिम्ना एउटा ठूलो विवाह-भोज सुसम्पन्न गरियो। अनि यस शुभ उपलक्ष्यमा शिमसोनले एउटा अड्को थापे। तिनले आफ्ना तीसजना जवान साथीहरूलाई तिनीहरूले सो अड्को फुकाउन सकेको खण्डमा सम्पूर्ण पहिरन दिने भए; तर तिनीहरूले अड्को फुकाउन नसके तिनीहरूले तीसवटा मलमलका वस्त्र र तीस जोर लुगा शिमसोनलाई दिनुपर्‍यो। शिमसोनको अड्को यस प्रकारको थियोः

'खानेबाट खानेकुरा निस्क्यो, अनि बलियोबाट गुलियो निस्क्यो; यो के हो?'

यस अड्कोको सन्दर्भ अवश्य तिनले मारेको सिंह र त्यसको सिनुमा भेट्टाइएको मह थियो।

न्यायकर्ताहरू १४:१५-१८: जब ती तीसजना जवान मानिसहरूले शिमसोनको अड्को फुकाउन सकेनन्, तब तिनीहरूले शिमसोनकी पत्नीलाई 'तिनीबाट अड्कोको अर्थ खोलिमाग, नत्र हामी तिम्रो घरमा आगो लगाइदिन्छौं' भन्ने धम्की दिए। अनि शिमसोनकी पत्नीले अड्कोको अर्थ हासिल गरेर त्यो ती जवान मानिसहरूलाई बताइदिई। तब तिनीहरू शिमसोनकहाँ आए, र तिनीबाट प्रतिज्ञा गरिएको लुगाफाटा मागिहाले। तब तिनीहरूले तिनकी पत्नीसँग मिलेर अड्को खोल्न सकेको कुरा शिमसोनलाई थाह भयो।

न्यायकर्ताहरू १४:१९-२०: ती मानिसहरूलाई लुगाफाटा दिन शिमसोनले रिसको साथ अश्कलोनका तीसजना पलिस्तीहरूलाई मारे र तिनीहरूका लुगा खोलेर लगे। सातौं दिनमा, जब विवाह सम्पन्न हुनुपरेको थियो, तिनी आफ्नो घरतिर लागे; अनि तिनकी पत्नीको विवाह तिनको लोकन्तसँग भयो।

इ) न्यायकर्ताहरू १५: शिमसोनले बदला लिएका

न्यायकर्ताहरू १५:१-६: अनि जब शिमसोनका ससुराले तिनकी पत्नी तिनलाई दिन अस्वीकार गरे, तब शिमसोनले आफ्नो बदला लिएः तिनले तीन सयवटा स्यालहरू पक्रेर जोड़ी-जोड़ी गरी तिनका पुच्छरहरू बाँधिदिए र हरेक जोड़ी स्यालका पच्छरहरूमा एउटा राँको लगाइदिए; त्यसपछि तिनले ती स्यालहरू अन्नका बारीहरू, दाखबारीहरू र जैतुनका बगानहरूहुँदो छोड़िदिए। अनि जब पलिस्तीहरूले यस्तो निर्दय कारबाही र ठूलो क्षतिको कारण थाह पाए, तब तिनीहरूले शिमसोनकी पत्नीलाई र उसको बुबालाई जिउँदै जलाएर मारे।

न्यायकर्ताहरू १५:७-१३: तब धेरै पलिस्तीहरूलाई मारेर शिमसोनले यसको बदला लिए; त्यसपछि तिनी यहूदाको सिमानामा परेको एताममा भएको चट्टानको धाँदोमा गएर बसे। तर हिंसाले अझ धेरै हिंसा मच्चाउँछ। जब पलिस्तीहरू शिमसोनको पछि परे, तब यहूदाका मानिसहरूले शिमसोनलाई 'पलिस्तीहरू हाम्रा शासक हुन्' भन्ने कुरा विनम्रसाथ सम्झाए। उनीहरू आफू बाँच्ने हेतुले शिमसोनलाई बलियो गरी बाँध्न र तिनलाई शत्रुको हातमा सुम्पिदिन तिनीसँग राजी भए। आफ्नो जातिका दाजुभाइहरूले तिनलाई मार्न पाउनेछैनन् – यस सम्बन्धमा तिनको एकमात्र सर्त थियो। यहूदाका मानिसहरूको मानसिक अवस्था कहाँदेखि कहाँसम्म झरेको थियो!! उनीहरू कमारापनको बन्धनभित्र जकड़िएका थिए; किनकि उनीहरूले शिमसोनको पक्ष लिएर आफ्ना शत्रुहरूको जुवा तोड़िदिनुको सट्टामा आफ्नो देशबन्धुलाई सुम्पिदिन र आफ्ना अत्याचारीहरूप्रति विश्वासयोग्य हुन रोजे।

न्यायकर्ताहरू १५:१४-१७: त्यसपछि शिमसोनको जीवनमा भएका महिमित क्षणहरूमध्ये एक घट्यो। किनभने तिनी बाँधिएको अवस्थामा पलिस्तीहरूकहाँ ल्याइएको बेलामा परमप्रभुको आत्मा पूरा शक्तिको साथ तिनीमाथि उत्रनुभयो। अनि तिनले एउटा गधाको बङ्गराको हाड़ लिए र त्यससित एक हजार पलिस्तीहरूलाई मारे। तिनले त्यस ठाउँको नाम 'रामत लेही' राखे, जसको अर्थ होः 'बङ्गराको हाड़का डाँड़ाहरू'। न्यायकर्ता १५:१६ पदमा यी शब्दहरूको खेल छ, जस्तैः 'गधाको बङ्गराको हाड़ले मारिएकाहरूका रासका रास !'

परमप्रभुले किन यस्तो असाधारण हतियारद्वारा यत्रो ठूलो विजय दिनुभयो? यसमा कसैलाई अचम्म लाग्न सक्छ। झन् शिमसोन नाजीर भएको नाताले तिनलाई कुनै पनि अशुद्ध थोक छुन सक्त मनाही थियो। अनि त्यो बङ्गराको हाड़ मरेको पशुको अङ्ग भएको हुनाले अवश्य अशुद्ध थोक थियो। तर यस्तो तुच्छ असामान्य हतियारद्वारा प्राप्त भएको विजयचाहिँ पक्का पनि परमेश्वरले दिनुभएको अलौकिक विजय थियो भन्ने कुरा त्योजस्तै क्षुद्र माध्यमद्वारा अझ बढ़ी प्रमाणित भयो। अनि यो घटनाचाहिँ घोर आपद परेको समयमा परमप्रभुले कसरी, अरू बेला हुनु हो भने अनुपयुक्त र अनुचित सम्झिएका कुरा-हरूको प्रयोग सहनुहुन्छ, सो कुरा स्पष्ट पार्ने एउटा नमुना हो।

न्यायकर्ताहरू १५:१८-२०: शिमसोनले पानीको निम्ति प्रार्थना गरे; अनि यस प्रार्थनाको उत्तरमा परमेश्वरले अलौकिक रीतिले त्यस रामत लेही भन्ने जग्गामा एउटा मुहान उमारेर तिनको निम्ति पानीको प्रबन्ध मिलाइदिनुभयो। त्यस मुहानको नाम 'एन-हक्कोरे' राखियो, जसको अर्थ होः 'पुकार्नेको मुहान'।

शिमसोनको जीवनको यस उज्ज्वल क्षणमा आएर परमेश्वरको आत्माले 'तिनले इस्राएली जातिमाथि बीस वर्षसम्म न्यायको काम गरे' भन्ने टिप्पणी हाल्नुभयो।

ई) न्यायकर्ताहरू १६: शिमसोन दलीलाद्वारा छलिएको

न्यायकर्ताहरू १६:१-३: यो घटना शिमसोनको शासनकालको अन्ततिरको कुरा होः तिनले आफ्नो शरीरको अभिलाषा वशमा नगरेको हुनाले यस अभिलाषाले तिनलाई पलिस्तीहरूको शहर गाजामा, एउटी वेश्याको घरमा ल्याइपुर्‍यायो। अनि त्यस शहरका मानिसहरूले 'अन्तमा हाम्रो शत्रु पासोमा पर्‍यो-पर्‍यो' भन्ठाने। तर शिमसोन आधा रातमा उठे र शहरको मूलढोकाका दैलाहरू र त्यसका दुईवटा खाँबाहरू बोकेर हेब्रोनको सामु भएको डाँड़ामाथि लगे। गाजादेखि हेब्रोनसम्मको दूरी लगभग चालीस माइल थियो।

न्यायकर्ताहरू १६:४-१०: त्यसपछि शिमसोन एउटी पलिस्ती स्त्रीसँग प्रेममा फसे, जसको नाम दलीला थियो; अनि यो कुरा सबैलाई थाह भयो। तब पलिस्तीहरूका शासकहरूले दलीलालाई ठूलो इनाम दिन्छौं भन्ने प्रण गरे। यसको निम्ति त्यसले शिमसोनलाई फुस्लाएर तिनको शक्तिको रहस्य केमा थियो, सो तिनीबाट पत्ता लगाउनु थियो।

त्यस स्त्रीले गरेकी प्रथम प्रयासमा शिमसोनले त्यसलाई के भने भने, तिनलाई सातवटा ताजा ताँदाहरूले बाँधियो भने तिनी निर्बल हुनेथिए। नभन्दै दलीलाले तिनलाई सातवटा ताजा ताँदाहरूले बाँधी र 'हे शिमसोन, पलिस्तीहरू तिमीमाथि आइलागे है' भनेर भनी। तर शिमसोनले ती ताँदाहरू कातिएको दागोझैं गरी चुँड़ाए।

न्यायकर्ताहरू १६:११-१२: दोस्रो प्रयासमा दलीलाले शिमसोनको सुझाउ-अनुसार तिनलाई नयाँ डोरीहरूले बाँधी र 'हे शिमसोन, पलिस्तीहरू तिमीलाई मार्न आइलागे है' भनेर सचेत गराई। तर शिमसोनले फेरि आफ्ना बन्धनहरू धागो चुँड़ाएजस्तै गरी चुँड़ाए।

न्यायकर्ताहरू १६:१३-१४: शिमसोनले अझ पनि खतरासँग खेलाँची गरे। 'यदि तिमीले मेरा कपालका सातवटा लट्टाहरू एउटा तानमा बुन्यौ भने म शक्तिहीन भइहाल्नेछु' भनेर तिनले दलीलालाई भने। तब दलीलाले त्यसै गरी। अनि जब त्यसले तिनलाई 'हे शिमसोन, पलिस्तीहरूले तिमीलाई पक्रन लागेका छन्' भन्ने चेताउनी दिई, तब शिमसोनले तानको कीला तानैसँग उखेलिदिए।

न्यायकर्ताहरू १६:१५-२०: अन्तमा शिमसोन दलीलासित हारे र तिनले त्यसलाई आफ्नो शक्तिको रहस्य खोलिपठाए। वास्तवमा तिनको लामो कपाल तिनको शक्तिको स्रोत थिएन, तर केवल तिनको नाजीरपनको बाहिरी सङ्केत अर्थात् परमेश्‍वरको निम्ति अलग गरिएको चिन्ह थियो। परमेश्‍वरसँगको सम्बन्धले तिनलाई बलियो तुल्यायो, तिनको लामो कपालले होइन। यसो भए पनि तिनको कपाल काटिएकोमा तिनी शक्तिहीन भइहाल्नेथिए। दलीलालाई 'अबचाहिँ पक्का पनि तिनको शक्तिको रहस्य पाएछु' भन्ने कुरा थाह लाग्यो। अनि जब शिमसोन त्यसका घुँड़ामा निदाए, तब त्यसले एकजना मानिसलाई बोलाई, जसले तिनको कपालका सातवटा लट्टाहरू खौरयो। तब तिनको शक्ति तिनीबाट गइहाल्यो। यस सम्बन्धमा श्री सी. एच. म्याकिन्तोशले आफ्नो विचार यस प्रकारले व्यक्त गरेका छन्:

> 'शिमसोनको हृदय दलीलाको काखसित हारयो; त्यो तिनीमाथि प्रबल भयो। अनि जुन काम एक हजार पलिस्तीहरूले पूरा गर्न सकेनन्, त्यो काम एउटी स्त्रीको फकाइ-फुस्ल्याइद्वारा पूरा भयो।' 12)

जब शिमसोन निद्राबाट बिउँझे, तब तिनले आफ्नो शक्ति काममा लगाउन खोजे, तर तिनलाई के थाहा, परमप्रभुले तिनलाई त्यागिसक्नुभएको थियो।

न्यायकर्ताहरू १६:२१-२२: पलिस्ती-हरूले शिमसोनका आँखाहरू घोचेर निकालि-दिए र तिनलाई गाजामा कैद गरे, जहाँ तिनीहरूले तिनलाई जाँतो पिँध्न लगाए। कसैले पापको पतनका तीनवटा कदमहरू यसरी व्यक्त गरे: 'पापको दासत्वले पहिले हामीलाई बाँध्छ, त्यसपछि अन्धो पार्छ र अन्तमा पिँध्न लगाउँछ।' तर शिमसोनको कपाल बिस्तारैसँग फेरि बढ्न लाग्यो।

न्यायकर्ताहरू १६:२३-३१: अनि जब पलिस्तीहरूका शासकहरूले आफ्नो देवता दागोनको नाममा एउटा ठूलो पूजा आयोजना गरे, तब तिनीहरूले 'हेर, हाम्रा देवताले कत्रो ठूलो काम गरेछन्' भन्ने कुरा सबूत गर्न शिमसोनलाई पेश गरे। अनि तिनीहरूले तिनलाई तिनका खेलतमाशा देखाएर तिनी-हरूको मनोरञ्जन गर्न कर लगाए। अनि यो उत्सव भइरहेको बेलामा तिनले दुईवटा मुख्य खाँबाहरू अँठ्याए, जसमाथि डागोनको मान्दिर अड़िएको थियो, र परमप्रभुलाई 'मलाई शक्ति दिनुहोस्' भनेर पुकारे; त्यसपछि तिनले यी खाँबाहरू ठेले र त्यो मन्दिर भत्काइदिए; त्यसमा भएका सबै मानिसहरू मरे। *'अनि आफ्नो मृत्यु हुँदा तिनले जति मारे, ती मरेकाहरूको सङ्ख्या तिनले आफ्नो जीवनभरि मारेकाहरूको भन्दा बढ़ी भयो'* भनेर जुन विवरण पढ़िन्छ, त्यो विवरण कति उदासलाग्दो सुनिन्छ!

शिमसोनले आफ्नो जीवनमा पलिस्ती-हरूसँग घरिघरि सम्बन्ध राख्थे र आसक्त भई पलिस्ती स्त्रीहरूलाई नाइँ भन्न सक्दैनथिए; यसकारण अहिले तिनी आफ्नो मृत्युमा पलिस्तीहरूसँग थिए; तिनी दागोनको भत्किएको मन्दिरका ढुङ्गाहरूको बीचमा पड़िरहेका थिए, लासैलासको बीचमा भएका मुर्दा ! तिनी तिनीहरूबाट अलग बसेका भए तिनको मृत्यु पनि अहिलेको भन्दा आदरणीय हुनेथियो। यहाँबाट हामीले एउटा गम्भीर पाठ सिक्नुपर्छः जो मानिस अलग-बसाइबाट चुक्छ, त्यस मानिसले आफ्नो पवित्रीकरण कायम नराखेको हुनाले निश्चय आफ्नो आत्मिक शक्ति गुमाइपठाउँछ र अन्तमा आफ्नो जीवन बरबाद र नाश गर्छ। जसले आफ्नो शरीरका अङ्गहरू पापको वशमा सुम्पन्छ, उसले आफ्नो आत्मघात गर्छ। शिमसोनका आफन्तहरूले तिनको मृत शरीर त्यहाँबाट उठाए र दानको इलाकामा लगे र त्यहाँ गाड़े।

खण्ड ३

न्यायकर्ताहरू १७-२१:

धार्मिक, नैतिक र राजनीतिक भ्रष्टाचार

न्यायकर्ताहरूको पुस्तकको अन्तिम भागचाहिँ यस पुस्तकको परिशिष्ट अर्थात् पूरक अंशको रूपमा लिन सकिन्छ। न्यायकर्ताहरूको पुस्तकको सत्र अध्यायदेखि एक्काइस अध्यायसम्म समयको हिसाबले इस्राएली जातिको इतिहासको कालक्रम अघि बढ्दैन; तर यस खण्डमा बरु इस्राएली जातिको धार्मिक, नैतिक र राजनीतिक पतनको नीच दर्जाका डरलाग्दा झलकहरू पो पेश गरिएका छन्, जुन नीच दर्जामा न्यायकर्ताहरूको समयमा इस्राएलीहरू पुगिरहेका थिए। ठीक त्यस्तै रूथको पुस्तकले पनि न्यायकर्ताहरूको इतिहासको कालक्रम अगाड़ि बढ़ाउँदैन, तर यहूदीहरूको इतिहासको यस अँध्यारो कालखण्डमा बाँकी रहेका भक्तजनहरूको सुन्दर, रोचक झलक र उनीहरूमा पाइने आकाश-पातालको भिन्नता पेश गर्छ।

क) न्यायकर्ताहरू १७: मीकाको धार्मिक व्यवस्था

न्यायकर्ताहरू १७:१-४: यस खण्डका घटनाहरूको पहिलो वर्णनचाहिँ धार्मिक भ्रष्टाचारको विषयमा हो। एप्रैमको एकजना मीका नाम गरेको मानिसले आफ्नी आमाको एघार सय शेकेल चाँदी चोरेको थियो। यसको सिलसिलामा आफ्नै छोराले त्यो पैसा चोरेको थाह नपाई त्यसकी आमाले चोरलाई सरापिन्। यसो बुझ्दाखेरि के लाग्छ भने, मीका श्रापका प्रतिफलहरूसँग डराएको हुनाले त्यसले त्यो चोरेको चाँदी आफ्नी आमालाई फर्काइदियो। तब आमाचाहिँले त्यो श्राप फिर्ता लिइन् र आफ्नो छोरालाई त्यसले त्यो चाँदी फर्काएकोमा आशीर्वाद दिइन्। अब तिनले त्यो चाँदी आफ्नो योजनाअनुसार चलाउन सकिन्। तिनले दुई सय शेकेल लिएर दुईवटा मूर्तिहरू बनाउन लगाइन्। एउटा मूर्ति चाँदीले मोहोरिएको, खोपिएको काठको मूर्ति थियो भने, अर्कोचाहिँ चाँदी गालेर-ढालेर बनाइएको निखुर चाँदीको मूर्ति थियो।

न्यायकर्ताहरू १७:५-६: मीकाले ती दुवै मूर्तिहरू आफ्ना घर-देवताहरूसँग देवता-थानमा राख्यो। अनि त्यसले आफ्नो परिवारको निम्ति एउटा पूजाहारी पनि चाहिन्छ

भन्ने निर्णय गर्‍यो; यसकारण उसले एउटा एपोद अर्थात् पूजाहारीको वस्त्र बनायो र आफ्नो छोराहरूमध्ये एकजनालाई आफ्नो पूजाहारीको रूपमा अर्पण गर्‍यो। तर योचाहिँ साँच्चै परमेश्‍वरको व्यवस्थाको विरोधको काम थियो; किनकि परमेश्‍वरको व्यवस्थाले जुनसुकै एप्रैमी मानिसलाई पूजाहारी हुन मनाही गरेको छ। वास्तवमा मीकाले यहाँ अपनाएका सबै कार्यहरू मोशाको व्यवस्थाको विपरीत थिए।

न्यायकर्ताहरू १७ः७-१३ः केही समय बितेपछि यहूदाको बेतलेहेममा प्रवासी भई बसेको एकजना लेवी एप्रैमको पहाड़ी देशमा आफ्नो बसाइ सार्ने ठाउँ खोजिहिँड्यो। ऊ बरु परमप्रभुको सेवामा तल्लीन हुनुपर्नेथियो, र यसको निम्ति इस्राएली जातिको दशांशले उसलाई पाल्नुपर्नेथियो। तर मोशाको व्यवस्थाको आज्ञापालन नभएको हुनाले यस लेवीले आफ्नो निम्ति एउटा नोकरी खोज्नुपर्‍यो।

यात्रा गर्दा-गर्दै यो लेवी मीकाको घरमा आइपुग्यो। अनि मीकाले उसलाई 'मेरो परिवारको पूजाहारी होऊ' भन्ने प्रस्ताव गर्‍यो। यो मानिस लेवी भए तापनि ऊ हारूनको वंशको थिएन; र यसकारण ऊ पूजाहारीको पदमा सेवा गर्न योग्य थिएन। तर मीकाले उसलाई तलब र खान-लाउन-बस्न दिन्छु भन्ने कबुल गर्‍यो। अनि यही सर्तमा यो लेवी सेवा गर्न राजी भयो। तर यसको सट्टामा यस लेवीले यी सबै बन्दोबस्तहरू वास्तवमा परमेश्‍वरको आज्ञाको विरुद्धमा छन् भन्ने कुरा मीकालाई सम्झाउनु-बुझाउनुपर्नेथियो। तर त्यसको बदलीमा यस लेवीले यस सम्बन्धमा एक शब्द नबोलीकन तलब र अरू सुविधाहरू स्वीकार गर्‍यो र मीकाको यो कुव्यवहार अनुमोदन गर्‍यो। यसरी उसले आफ्ना ओठहरूमा तल्चा लगाइदियो। अबदेखि उसो उसले परमेश्‍वरको सारा मनसाय कसरी सुनाउन सक्नेथियो ?

हामी यस अध्यायमा प्रस्तुत गरिएका घटनाहरूको अवस्थालाई के नाम दिऔं ? यो त गड़बड़ी हो। चोरेको पैसा लिएर मूर्तिहरू बनाइए; परमप्रभुलाई उहाँले चोरलाई आशिष दिऊन् भन्ने अनुरोध गरियो (न्यायकर्ता १७ः२); परमप्रभुको पवित्र निवासस्थान होइन, तर व्यक्तिगत देवताथानहरू आराधना चढ़ाउने स्थान बने; लेवीहरू र साधारण मानिसहरू पूजाहारी-सेवामा अर्पण गरिए। परमप्रभुको सेवा गर्नुको सट्टामा मूर्तिहरूको पूजा गरियो। अनि 'यी सबै कुराहरूको खातिर परमप्रभुले मलाई आशिष दिनुहुन्छ' भन्ने मीकाको सोच थियो, कसरी ? (न्यायकर्ता १७ः१३)। यो सारा गड़बड़ी कहाँबाट आयो ? यो सबको सब मानिसको हृदयबाट पल्हाएको थियो (न्यायकर्ता १७ः६)। त्यस समयमा इस्राएली जातिमा परमेश्‍वरको व्यवस्थाको आज्ञापालन भएको भए यी कुराहरूमध्ये एउटै पनि हुनेथिएन। *'एउटा बाटो छ, जुनचाहिँ मानिसको दृष्टिमा सठीक देखा पर्छ, तर त्यसको अन्तचाहिँ मृत्यु हो'* (हितोपदेश १४ः१२)। यो कुरा हामी अर्को अध्यायमा हेर्दै जान्छौं।

ख) न्यायकर्ताहरू १८ः मीका र दान कुलका मानिसहरू

न्यायकर्ताहरू १८ः१-६ः यही समयमा दान कुलका मानिसहरूले बसोबास गर्नको निम्ति थप अधिकारको भाग खोज्ने निर्णय गरे।

जब न्यायकर्ता १८ः१ पदमा *'किनकि त्यस दिनसम्म इस्राएलका कुलहरूको बीचमा तिनीहरूको निम्ति कुनै अधिकारको भाग परेको थिएन'* भनेर लेखिएको छ, तब हामीले निम्न कुरा याद गर्नुपर्छः यहोशू १९ः४०-४८ पदहरूको खण्डअनुसार कनान देशको

वितरण भएको बेलामा तिनीहरूलाई तिनी-हरूको अधिकारको भाग दिइएको थियो; तर तिनीहरूको यो भाग साह्रै सानो थियो, अँ, बाह्र कुलहरूमध्ये सबैभन्दा सानो थियो, र तिनीहरूलाई पुग्दैनथियो।)

जब दानी जासुसहरू एप्रैमको पहाड़ी देशमा, मीकाको घरमा आइपुगे, तब तिनीहरूले जवान लेवीको सोर चिने; अनि तिनीहरूले आफ्नो योजनामाथि स्वर्गीय आशिष नित्य रहोस् भन्ने हेतुले उसलाई परमेश्वरसँग विन्ती गर्न लगाए।

न्यायकर्ताहरू १८:७-१३: त्यसपछि दानका यी पाँचजना मानिसहरूले उत्तरीय इलाकामा अवस्थित भएको लैश शहर जासुसी गरे, र त्यो शहर शान्त र ढुक्कै भएको भट्टाए। यसबाहेक कसैसँग तिनीहरूको कारोबार थिएन। तिनीहरू कुनै पनि छिमेकी जातिसँग कुनै कारोबार वा लेनदेन नगर्ने शान्तिप्रिय समुदाय थिए।[13)]

लैशको अरक्षित अवस्था परमेश्वरको देन सम्भेर दानका छ सयजना हतियार भरेका मानिसहरू लैश शहर कब्जा गर्न निस्के।

न्यायकर्ताहरू १८:१४-२६: त्यसपछि दानका छ सयजना हतियार भरेका मानिसहरू लैश शहर कब्जा गर्न उत्तरतिर अघि बढ़िरहेको बेलामा जासुसी गर्न पठाइएका पाँचजना मानिसहरू मीकाको घरभित्र पसेर त्यसका सबै मूर्तिहरू हड़प गरे। त्यस कार्यमा यस जवान लेवीले हल्का विरोध जनाए। तर जब मीकाको घरानाको सेवा गर्नुभन्दा दानको सारा कुलको सेवा गर्ने आदेश आयो, तब त्यसले यो आदेश खुशीसाथ स्वीकार गऱ्यो। अनि जब मीका र त्यसको छरछिमेकका केही मानिसहरू यी दानीहरूकहाँ गए र यिनीहरूको सामु चोरी भएका देवताहरूको विषयमा विरोध गरे, तब यिनीहरूले तिनीहरूलाई 'चुप लग, नत्र तिमीहरूले आफ्ना ज्यानहरू गुमाउनुपर्छ' भन्ने कड़ा चेताउनी दिए र तिनीहरूलाई खाली हात घर पठाए।

न्यायकर्ताहरू १८:२७-३१: त्यसपछि ती दानका मानिसहरूले शान्तिपूर्ण लैश शहर प्रहार गरे, र त्यसको नाम बदली गरेर 'दान' राखे। तिनीहरूले त्यो खोपिएको मूर्ति त्यस ठाउँमा खड़ा गरे र मनस्सेका छोरा गेर्शोमको छोरा योनातान र तिनका छोराहरूलाई पूजाहारीको रूपमा नियुक्त गरे।

> 'यो सर्वमान्य कुरा हो, कि न्याय-कर्ताहरूको पुस्तकमा जहाँ के.जे.वी. र एन.ए.एस.बी. मासोरेटी गुरुलेखको पछि लागेर यी बाइबलहरूमा 'मनस्से' लेखिएको छ, त्यसको सट्टामा हामीले 'मोशा' पढ्नुपर्ला। किनकि मोशाको नातिले मूर्तिपूजा गरेको अपमान मोशालाई नलागोस् भन्ने हेतुले यहूदी प्रतिलिपिकारहरूले मोशाको नाम धमिलो पार्न यसको सट्टामा मनस्से लगाए' अरे।[14)]

हुन सक्छ, उक्त खण्डमा उल्लेख गरिएको लेवीको नाम योनातान भएको हुनुपर्ला। दान नामक शहर त्यस बेलादेखि उसो मूर्तिपूजक शहर थियो। अनि यही ठाउँमा पछिबाट राजा यारोबामले सुनका दुईवटा बाछाहरूमध्ये एउटा राखे (१ राजा १२:२९)। न्यायकर्ता १८:३० पदमा भनिएको कैदचाहिँ पलिस्ती-हरूले कैदमा लगेकाहरू थिए (१ शमूएल ४:११) वा अश्शूरहरूले कैदमा लगेकाहरू थिए (२ राजा १५:२९), सो जान्न सकिएको छैन।

सबै दानका मानिसहरू लैशमा गएनन् (न्यायकर्ता १८:११); सबैजना मूर्तिपूजामा डुबेनन्। तिनीहरूमध्ये कतिजना आफ्नै निर्धारित ठाउँमा बसिरहे, यहूदा र एप्रैमको बीचमा। यस कुलबाट सबैभन्दा बढ़ी नाम चलेका सदस्य शिमसोन थिए; तिनी आफ्नो निर्धारित ठाउँमा बसिरहेका दानीहरूमध्ये थिए।

ग) न्यायकर्ताहरू १९ः एकजना लेवी र उसको उप-पत्नी

न्यायकर्ताहरू १९ः१-१२ः अब हामी यहाँ एकजना लेवी र उसकी उप-पत्नीको वृत्तान्त पढ्दैछौं, योजस्तै पत्याउनै नसकिने नैतिक भ्रष्टाचारले पूर्ण कथा अरू छैन होला। यस विशेष लेवीकी उप-पत्नी यहूदाको बेतलेहेमबाट आएकी थिई। त्यस स्त्रीले आफ्नो पतिलाई त्यागी र त्यो आफ्नो माइतमा फर्की, त्यहाँ वेश्यावृत्ति गरी। यो लेवी त्यसको माइतमा त्यसलाई लिन गयो; यहाँ यस लेवीले दिन प्रतिदिन अतिथि-सत्कार पायो। जुन-जुन बेलामा यस लेवीले आफ्नी उप-पत्नीको साथमा बिदा लिन खोज्यो, त्यस बेलामा त्यसको बुबाले यस लेवीलाई रोकेर राख्यो। अन्तमा, यसले पाँचौं दिनमा साँझ पर्न लागेको बेलामा बिदा लिइहाल्यो र यो मानिस आफ्नी उप-पत्नी, आफ्नो नोकर र काठी कसिएका दुईवटा गधाहरूसँग आफ्नो बाटो लाग्यो। दिन धेरै ढल्किसकेपछि तिनीहरू यबूस शहर अर्थात् यरूशलेममा आइपुगे; तर तिनीहरू त्यहाँ वास बसेनन्; किनभने त्यहाँ यबूसी जातिका मानिसहरू बस्थे। यस विषयमा श्री जर्ज विलिम्सले यसो भन्दै आफ्नो विचार व्यक्त गरेका छन्ः

> 'यस लेवीले परमेश्वरका जनहरू कहलिएकाहरूसँग वास बस्नुभन्दा अन्य-जातिका मानिसहरूसँग रात बिताएको भए यसको निम्ति असल हुनेथियो; किनभने यी परमेश्वरका जनहरू अन्यजातिका मानिस-हरूभन्दा भ्रष्ट भइसकेका थिए।' [15]

न्यायकर्ताहरू १९ः१३-२१ः घाम अस्ताएको बेलामा तिनीहरू बिन्यामिनको इलाकामा परेको गिबामा आइपुगे। तर कसैले पनि यस यात्री-दललाई वास दिन मानेन; यसकारण यो लेवी खुला सड़कमा आराम गर्न थाले। त्यसपछि गिबामा बसोबास गर्ने एकजना वृद्ध एप्रैमी मानिसले तिनीहरूलाई आफ्नो घरमा स्वागत गर्‍यो। यस यात्री-दलले यो निमन्त्रणा स्वीकार गर्‍यो।

न्यायकर्ताहरू १९ः२२-२४ः त्यही बेलुकामा पुरुषगमनले ग्रस्त एक टोली पुरुषहरूले यो घर घेरे, र त्यहाँ पाहुना बसेको लेवीलाई बाहिर निकाल्ने माग गरे। यो खण्ड छोड़ेर यस किसिमको भ्रष्ट व्यवहार हामी केवल लूतको जमानामा भएको पढ्छौं (उत्पत्ति १९)। अभाग्यवश गिबामा त्यस बिचरी स्त्रीलाई रखवाल गर्ने स्वर्गदूतहरू थिएनन्, जसरी सदोममा भएका थिए। यी दुवै घटनाहरूमा अधम पापीहरूमाथि कठोर दण्डहरू आइपरे; किनकि परमप्रभु समलिङ्ग-गमनलाई अति नै घृणा गर्नुहुन्छ। मानिसको चरित्रहीनताको फेद यही हो; त्यहाँदेखि मानिस अझ तल झर्न सक्दैन।

यस घरको मालिकले ती दुष्ट बिन्यामिनीहरूलाई आफ्नी कन्या छोरी र यस लेवीकी उप-पत्नीलाई दिएर सन्तुष्ट तुल्याउने प्रयास गर्‍यो। श्री आर्थर कण्डलले यस आतिथेयको कारबाहीको विषयमा निम्न टिप्पणी गरेका छन्ः

> 'यो वृद्ध मानिस अतिथि-सत्कारको सर्वमान्य दस्तुर कायम राख्नको निम्ति हाम्रो आचार-नियमावलीको कुनै एउटा नियम भङ्ग गर्न पनि तयार भए, जुन नियम वर्तमान पाठकहरूको दृष्टिमा बढ़ी महत्त्वपूर्ण हुन्छ अर्थात् कमजोर र असहायहरूको वास्ता र रक्षा गर्ने नियम। तर याद रहोस्ः प्राचीन संसारमा नारीहरूलाई कम आदर दिइन्थ्यो। अनि निस्सन्देह स्त्रीहरूले वर्तमान उच्च स्तर उपभोग गर्न पाउने श्रेय यहूदीधर्म र त्यसका नियम-हरूलाई दिनुपर्छ, अनि यस सम्बन्धमा विशेष गरी इसाईधर्म र त्यसको प्रकाशलाई श्रेय दिनुपर्छ। तर यो वृद्ध मानिस आफ्नो मुख्य अतिथिमाथि कुनै हानि पर्न नदिने उद्देश्यले

आफ्नी कन्या छोरी र यस लेवीकी उप-पत्नीलाई ती दुष्ट अवरोधकहरूका विकृत अभिलाषाहरूमा सुम्पन तयार भए।' 16)

न्यायकर्ताहरू १९:२५-३०: अन्तमा, आफ्नो प्राणको माया गर्ने यस डरपोक लेवीले आफ्नी उप-पत्नीलाई यी दुष्ट मानिसहरूकहाँ बाहिर पुऱ्याइदियो। यिनीहरूको अति घृणित र हृदय विदारक बलात्कारले गर्दा त्यही रातमा त्यसको निधन भयो। यी दुष्ट बिन्यामिनीहरूको दोष अलिकति कम नगरीकन हामी यो भन्छौंः यदि त्यस स्त्रीले अघि वेश्यावृत्ति नगरेकी भए (न्यायकर्ता १९:२), त्यसले वेश्याको मृत्यु मर्नुपर्ने-थिएन। पापका अनुयायीहरूले दयामायाविना आफ्नो पापको उचित सजाय पाउनेछन्। बिहानीपख यस लेवीले आफ्नी उप-पत्नीको मृत शरीर त्यस घरको ढोकाको ठीक बाहिरपट्टि भेट्टायो। इस्राएली जातिको बीचमा यस प्रकारको अति दुष्ट कुकर्म गरेकोमा ऊ साह्रै क्रोधित भयो; यसकारण यसले आफ्नी उप-पत्नीको मृत शरीर बाह्रवटा टुक्रा गरी काट्यो र त्यहाँ जेजस्तो घटना घटेको थियो, सो सम्पूर्ण विवरणसहित त्यसको एक-एक टुक्रा इस्राएलको एक-एक कुलकहाँ पठायो।

इस्राएली जाति व्याकुल र अवाक भयो।

घ) न्यायकर्ताहरू २०-२१: बिन्यामिनी-हरूसँग चलेको गृह-युद्ध

न्यायकर्ताहरू २०:१-१४: बिन्यामिन कुलबाट बाहेक इस्राएली जातिका अरू सबै कुलहरूबाट छानिएका योद्धाहरू मिस्पामा भेला भए, अनि तिनीहरूले यस लेवीको मुखबाट यस घटनाको विवरण सुने। तिनीहरूले गिबाको विरोधमा लड़ाइँ गर्ने निर्णय लिए; तर पहिले तिनीहरूले बिन्यामिनीहरूलाई यी बिग्रेका दोषी पुरुषहरूलाई सजायको निम्ति तिनीहरूको हातमा सुम्पने मौका दिए। तर बिन्यामिनी-हरूले यसो गर्न अस्वीकार गरे। तब गृह-युद्ध शुरु भयो।

न्यायकर्ताहरू २०:१५-४८: यो घटना यहोशू र उनको पुस्ताका मानिसहरूको मृत्युको केही समयपछि मात्र घटेको थियो; किनभने त्यस समयमा पीनहास इस्राएलीहरूको प्रधान पूजाहारी थिए (न्यायकर्ता २०:२८)। इस्राएलका अरू कुलहरूबाट जम्मा चार लाख सिपाहीहरूको विरुद्ध बिन्यामिन कुलका योद्धाहरू केवल छब्बीस हजार सात सय थिए (न्यायकर्ता २०:१५-१७)। तर पहिलो लड़ाइँमा बिन्यामिनीहरूले इस्राएलीहरूका बाइस हजार मानिसहरूलाई मारे (न्यायकर्ता २०:१८-२१); अनि दोस्रो भिड़न्तमा अठार हजार इस्राएलीहरू मारिए (न्यायकर्ता २०:२२-२५)।

इस्राएलीहरूको यो लड़ाइँ न्यायसङ्गत भए ता पनि तिनीहरूले यसमा कठिन परिस्थितिसँग सामना गर्न पऱ्यो; किनभने तिनीहरूको सम्बन्ध परमप्रभुसँग घनिष्ठ थिएन। न्यायकर्ता २०:१८, २३ र २६-२८ पदहरूमा हामी इस्राएलीहरूले आफूलाई परमप्रभुको सामु नम्र तुल्याएका देख्छौं; त्यसपछि तिनीहरूले सफल हुने प्रतिज्ञा पाए।

तेस्रो भिड़न्तमा इस्राएलीहरूले ढुकेर बस्ने रणनीति अपनाए। तिनीहरूले बिन्यामिनी-हरूलाई गिबा शहरदेखि बाहिर खिचे, त्यसपछि तिनीहरूले यस शहरमा आगो लगाइदिए र बिन्यामिन कुलका पच्चीस हजार एक सय मानिसहरूलाई उजाड़स्थानतिर भागेको बेलामा मारे। त्यसपछि तिनीहरूले बिन्यामिनीहरूका शहरहरूमा आगो लगाए र यिनीहरूका स्त्री र छोराछोरीहरूलाई मारे (न्यायकर्ता २०:२९-४८)।

तीनवटा लड़ाइँमा बिन्यामिन कुलले छबीस हजार एक सय मानिसहरूलाई गुमाए

(न्यायकर्ता २०:१५ र ४७ पद तुलना गर्नुहोस्)। यसो हो भने, हामी तिनीहरूले पहिला दुई दिनमा एक हजार मानिसहरूलाई गुमाए भन्ने अनुमान लाउन सक्छौं। किनकि न्यायकर्ता २०:३५ र २०:४४-४६ पद-हरूको सन्दर्भ केवल अन्तिम भिड़न्तमा मारिएकाहरू हुन्। लड़ाइँबाट उम्केका छ सय मानिसहरूले चार महिना रिम्मोनको चट्टानमा शरण लिए (न्यायकर्ता २०:४७)। यी छ सय मानिसहरू उम्केर नबाँचेका भए बिन्यामिन कुल सम्पूर्ण रीतिले नामेट हुनेथियो।

न्यायकर्ताहरू २१:१-१५: अब इस्राएलका एघार कुलहरू पछुतोले पानी भए; किनकि बिन्यामिनको कुलको नामनिशान प्रायः मेटियो। तिनीहरूले यो कुल नामेट हुन चाहेनन्। तर के गर्ने? तिनीहरूले मिस्पामा आफ्ना छोरीहरू बिन्यामिनीहरूलाई नदिने जल्दीबाजी शपथ खाए। तिनीहरूले यो समस्या कसरी हल गर्ने त? पहिलो उपाय यस प्रकारको थियोः तिनीहरूले याबेश-गिलाद शहरसित लड़ाइँ गर्नु थियो, जुन शहर यर्दनको पूर्वमा अवस्थित थियो; किनभने त्यस शहरका बासिन्दाहरूले बिन्यामिनको विरुद्धमा चलिरहेको गृह-युद्ध हुँदा लड़ाइँमा तिनीहरूलाई साथ दिएनन्। चार सयजना कन्याहरूबाहेक त्यहाँका अरू सबै मानिसहरू मारिए। तिनीहरूले यी कन्याहरूलाई लिए र बिन्यामिनीहरूलाई उनीहरूका पत्नीहरूको रूपमा दिए।

न्यायकर्ताहरू २१:१६-१८: तर त्यति स्त्रीहरू पर्याप्त भएनन्, बिन्यामिन कुल फल्दो-फुल्दो हुनु हो भने तिनीहरूले अझ पनि पत्नीहरूको अर्को प्रबन्ध गरिदिन आवश्यक थियो। इस्राएलीहरूले आफ्ना छोरीहरू बिन्यामिनीहरूलाई नदिने शपथ खाएका थिए; अनि तिनीहरूले यो शपथ फिर्ता लिन चाहँदैनथिए। यसकारण तिनीहरूले निम्न योजना बनाएः शीलोमा वार्षिक चाड़ मनाइन्थ्यो; हुन सक्छ, यसको सन्दर्भ झुपड़ीहरूको चाड़ भएको थियो होला। यस चाड़मा नाच्ने कन्याहरूबाट बिन्यामिनीहरूले आफ्नो निम्ति पत्नीहरू लैजानुपरेको थियो। अनि जब शीलोका मानिसहरूले यसको विषयमा उजुर गरे, तब अरू कुलहरूका मानिसहरूले उनीहरूलाई 'इस्राएलका कुलहरूमध्ये एउटा कुल नहराउन यसो गर्नु उचित छ' भनी सम्झाए। तब बिन्यामिन कुलका मानिसहरू पुनर्निर्माणको निम्ति आफ्नो इलाकामा फर्के।

न्यायकर्ताहरूको पुस्तकका यी अन्तिम अध्यायहरूमा न्यायकर्ताहरूको समयमा इस्राएलका दुईवटा कुलहरू दान र बिन्यामिनको हालत के-कस्तो थियो, सो कुरा नजिकबाट नियालेर हेर्न पाइयो। अनि अरू दसवटा कुलहरूमा के-के भइरहेको थियो, सो कुरा कल्पना गर्न कसैलाई गाह्रो नपर्ला। अनि समय बित्दै जाँदा अवस्था झन्-झन् बिग्रेर गयो; यो सुनिश्चित छ। तर यी दुःखलाग्दा वृत्तान्तहरूले मानिसहरू परमप्रभुदेखि बरालिएर कति टाढ़ा पुग्न र कहाँसम्म पतित हुन सक्छन्, सो कुरा हामीलाई देखाउन खोजेका छन्। धर्मपतनको फल के-के हुने हो, सो हामीले यहाँ देख्न सक्यौं; अनि त्यो हाम्रो निम्ति काफी भयो। किनकि त्यसको घृणाले हाम्रो मन भरिदिएको छ। तर हामीमा अमन पैदा गर्नुबाहेक त्यसले अझै कुनचाहिँ राम्रो काम गर्न सक्छ? हामीले पढ़ेका यी खण्डहरूले हाम्रो हृदय परमप्रभु हाम्रा परमेश्वरको खोजी गर्ने र हाम्रो जीवनभरि उहाँको विश्वासयोग्य सेवा गर्ने तुल्याउन सके, यो हाम्रो निम्ति झन् बड़िया हुनेथियो।

न्यायकर्ताहरू २१:२५: *'ती दिनहरूमा इस्राएलमा कुनै राजा थिएनन्; हरेक मानिसले*

आफ्नो दृष्टिमा जे ठीक लाग्थ्यो, त्यही गर्थ्यो।' न्यायकर्ताहरूको पुस्तक उक्त दुःखलाग्दो टिप्पणीको साथमा समाप्त भएको छ, जुन टिप्पणी हाम्रो कानहरूभित्र गुँजिरहेको छ।

यस अँध्यारो अवधिबाट एउटा हितकारी घटनाको विवरण पाइन्छ; तर त्यो घटनाको विवरण अलग्गै एउटा छुट्टै पुस्तक बनेको छ, यस हेतुले कि न्यायकर्ताहरूको समयमा सर्वाधिक प्रचलित भएको चरित्रहीनतासित यसको कुनै सम्बन्ध नभएको होस् र त्यसको कलङ्क यसलाई नलागोस्। अब हामी आफ्नो ध्यान रूथको पुस्तकको चोखो घटना-विवरणमाथि लगाउन लागेका छौं।

ENDNOTES:

1) Introduction: These are largely adapted from Grant, Jennings, and Ridout (see Bibliography).

2) 2:11–19: Irving L. Jensen, *Judges/Ruth*, p. 12.

3) 3:5, 6: A. Cohen, *Joshua • Judges*, pp. 176, 177.

4) Essay: Quoted by Lewis Sperry Chafer in *Systematic Theology,* Vol. V: p. 32.

5) Essay: In Hebrew *dôm*, in Greek *angelos* (whence our English word 'angel').

6) Essay: Lewis Sperry Chafer, *Systematic Theology*, Vol. I: p. 328.

7) 8:10–17: Lewis Sperry Chafer, *Systematic Theology*, Vol. I, p. 227.

8) 8:10–17: Lewis Sperry Chafer, *Systematic Theology*, Vol. I, p. 225.

9) 9:7–15: Irving L. Jensen, Judges/Ruth, p. 49.

10) 12:1–4: Some languages (including Greek and Latin) do not have the "sha" sound. Apparently one dialect of Hebrew either couldn't pronounce "sha" or couldn't distinguish between "sa" and "sha," in this word at least. A similar situation existed in World War II when American soldiers in the South Seas chose "lalapalooza" as a password. The Japanese had trouble differentiating between the 'la' and 'ra', and tended to say "raraparooza."

11) 12:5, 6: Samuel Ridout, *Lectures on the Books of Judges and Ruth*, p. 177.

12) 16:15–20: C. H. Mackintosh, further documentation unavailable.

13) 18:7–13: A. Cohen, *Joshua • Judges*, p. 291.

14) 18:27–31: John Haley, *Alleged Discrepancies of the Bible*, p. 338. In Hebrew the consonants spelling Moses and Manasseh are nearly the same (*Mshh* and *Mnshh*), so it could be simply a copyist's error.

15) 19:1–15: George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, p. 132.

16) 19:22–24: Arthur E. Cundall, *Judges & Ruth*, p. 197.

BIBLIOGRAPHY

(for the books Judges and Ruth)

Atkinson, David. *The Message of Ruth: The Wings of Refuge*. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1983.

Barber, Cyril J. *Ruth: An Expositional Commentary*. Chicago: Moody Press, 1983.

Campbell, Donald K. *No Time for Neutrality*. Wheaton, IL: Scripture Press Publications, Victor Books, 1981.

Cohen, A. "Joshua • Judges." *Soncino Books of the Bible*. London: The Soncino Press, 1967.

Cundall, Arthur E. and Leon Morris. *Judges and Ruth*. The Tyndale Old Testament Commentaries. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1968.

Fausset, A. R. A Critical and Expository Commentary on the Book of Judges. London: James Nisbet & Co., 1885.

Grant, F. W. "Judges" and "Ruth." In *The Numerical Bible, Vol. 3, Joshua to 2 Samuel*. Neptune, NJ: Loizeaux Brothers, 1977.

Jennings, F. C. *Judges and Ruth*. New York: Gospel Publishing House, 1905.

Jensen, Irving L. *Judges/Ruth*. Chicago: Moody Press, 1968.

McGee, J. Vernon. *Ruth and Esther: Women of Faith*. Nashville: Thomas Nelson Publishers, 1988.

Ridout, Samuel. *Lectures on the Books of Judges and Ruth*. New York: Loizeaux Bros., 195

स्रष्थको पुस्तकको टिप्पणी

रूथको पुस्तकको भूमिका

'न्यायकर्ताहरूको पुस्तकको पछि रूथको सानो पुस्तक आउँछ, जसका जम्मा पचासीवटा पदहरू मात्र छन् । तर ती पदहरूको अँगालोमा एउटा गुलाफको बगैंचा पाइन्छ, जुनचाहिँ रहस्यमय पुष्प र सुगन्धित फूलहरूले परिपूर्ण हुन्छ । (यस प्रकारका सुन्दर-सुन्दर फूलहरू वर्तमान समयमा इस्राएल र मोआब देशको भ्रमण गर्नेले अझ पनि यर्दन नदीको वारि र पारि एकान्त भग्नावेशहरूमा फुलेको र फक्रेको देख्न सक्छ ।) चाहे हामी यस पुस्तकमा प्रस्तुत गरिएको विषयवस्तुको कुरा गरौं, चाहे यसको ऐतिहासिक महत्त्वको कुरा गरौं, अथवा हामी यसको विशुद्ध र मनमोहक रचनाको कुरा किन नगरौं, रूथको पुस्तकको सङ्‌क्षिप्त विवरणको महत्त्व ठूलो छ र यसको सुन्दरता प्रशंसनीय छ; यसको साध्य छैन ।'

श्री पाउलुस केस्सल

क) ग्रन्थ-सूचिमा यस पुस्तकको विशिष्ट स्थान

यस सम्बन्धमा ध्यान दिन लायक के छ भने, पवित्र बाइबलमा दुईवटा पुस्तकहरू छन्, जसका नामहरू दुईजना स्त्रीहरूअनुसार राखिएका छन्ः रूथ र एस्तर। एस्तरचाहिँ एउटी यहूदी स्त्री थिइन्, जसको विवाह राजा अहासूरस, एकजना प्रसिद्ध अन्यजातिको मानिससँग भएको थियो भने, रूथचाहिँ एउटी अन्यजाति स्त्री थिइन्, जसको विवाह बोअज, एकजना प्रसिद्ध यहूदीसँग भएको थियो । यी दुईजना स्त्रीहरूको विषयमा अझै पनि एउटा महत्त्वपूर्ण कुरा छः यी दुवैजना स्त्रीहरूले परमेश्‍वरको मुक्तिको योजना र त्यसको समय-आवलीमा आ-आफ्नो स्थान पाए। किनकि परमेश्‍वरले आफ्ना जनहरूलाई शारीरिक विनाशबाट बचाउनको निम्ति एस्तरलाई प्रयोग गर्नुभयो; अनि उहाँले रूथलाई मसीही वंशावलीमा एउटा अभिन्न अङ्गको रूपमा एउटा महत्त्वपूर्ण स्थान दिनुभयो। किनभने रूथमार्फत वंशक्रम पहिले दाऊदकहाँ र त्यसपछि खीष्ट येशूकहाँ अघि बढ्‌यो, जुन ख्रीष्ट येशूले परमेश्‍वरका जनहरूलाई तिनीहरूको पापहरूबाट बचाउनुहुनेथियो। अनि मत्ती १ः५ पदमा के लेखिएको छ भने, बोअजचाहिँ राहाब, एउटी अन्यजाति स्त्रीको सन्तान भएका रहेछन्, जुन राहाबचाहिँ अवश्य यरिहोमा बसेकी राहाब भएकी हुनुपर्ला। अब रूथको कुरा आयोः रूथचाहिँ अर्की अन्यजाति स्त्री थिइन्, जो बोअजकी पत्नी भएर येशू ख्रीष्टको वंशावलीमा प्रवेश गरिन्। राहाब र रूथ दुवैजनाले परमेश्‍वरको अनुग्रह चित्रण गर्छन्; किनभने यी दुवैजनाको जातीय पृष्ठभूमिले गर्दा यिनीहरू इस्राएलको नागरिकतादेखि वञ्चित हुनेथिए। यस सिलसिलामा श्री मेक गीले यस प्रकारको टिप्पणी गरेका छन्ः

> 'रूथको पुस्तकचाहिँ खास गरी एउटी स्त्रीको जीवनी हो, जुन जीवनीमाथि परमेश्‍वरले आफ्नो अनुमोदनको छाप लगाउनुभयो; किनभने

उहाँले यो पुस्तक पवित्र बाइबलको दिव्य पुस्तकालयमा समावेश गर्नुभएको छ।' 1)

अमेरिकाका प्रख्यात राजनेता र आविष्कर्ता श्री बेन्जामिन फ्रान्कलिनको विषयमा एउटा कथा छ, जुन कथाले रूथको पुस्तकको आकर्षण र शोभा स्पष्ट पार्छ। १७७९ सालको कुरा होः तिनी अमेरिकाको राजदूत भएर फ्रान्सको राजसभामा कार्यत रहेको बेलामा तिनले कतिजना राजकीय खानदानीहरूलाई पवित्र बाइबलको निन्दा गरिरहेका सुने, जस्तैः पवित्र बाइबल पढ्न लायक छैन; किनकि त्यसको लेख्ने शैलीदेखि लिएर के-के कुराहरूको कमी छ अरे। बेन्जामिन फ्रान्कलिन स्वयम् ख्रीष्ट-विश्वासी त थिएनन्, तर तिनी आफ्नो युवा अवस्था अमेरिकी उपनिवेशहरूमा बिताएको हुनाले साहित्यको रत्नको रूपमा पवित्र बाइबलसित सुपरिचित हुन्थे। यसकारण तिनले यी फ्रान्सेलीहरूसँग अल्प दाउपेच खेल्ने निर्णय लिए। तिनले रूथको पुस्तक हातले लेखेर यसको प्रतिलिपि तयार गरे, जुन प्रतिलिपिमा तिनले सबै नामहरू बदली गरेर फ्रान्सी नामहरू दिए। त्यसपछि तिनले रूथको पुस्तकको आफ्नो प्रतिलिपि त्यहाँ भेला भएका फ्रान्सका कुलीन मानिसहरूलाई पढ़ेर सुनाए। 'ओहो, कति हृदयस्पर्शी कथा! कति उत्कृष्ट रचना! कति सरल शैली' आदि टिका-टिपन छोड़ेर तिनीहरू सबैजनाले तिनको प्रस्तुतिको वाह-वाह गरे। तिनीहरूले तिनलाई सोधेः 'श्री फ्रान्कलिन, बाफरे, यो कति रमणीय, कति सुन्दर कथा हुँदो रहेछ! तर हजुरले भन्नुहोस्, यो साहित्यको रत्न तपाईंले कहाँ फेला पार्नुभयो?' तब तिनले यसो जवाफ दिएः 'यो त मैले त्यही पुस्तकबाट लिएको हुँ, जुन पवित्र पुस्तक तपाईंहरूले तुच्छ ठान्नुभएको छः पवित्र बाइबलबाट।' त्यस रातमा फ्रान्सको राजधानी पेरिसमा धेरैजनाको अनुहारमा लाजले रङ चढ्यो। अनि हाम्रो विषयमा कस्तो छ? परमेश्वरको वचनको वेवास्ता गरेकोले के हाम्रो अनुहार पनि लाजले रातो हुनुपर्दैन र? के पवित्र बाइबलको विषयमा हामी अनपढ़ छौं? यो कति शर्मको कुरा हो!

ख) यस पुस्तकको लेखक को हुन्?

यहूदीहरूको परम्पराअनुसार रूथको बेनामी पुस्तकको लेखक भविष्यवक्ता शमूएल हुन्। अनि रूथको पुस्तकको अन्तमा दाऊदको नाम हालिएको हुनाले दाऊदको जमानाभन्दा अघि यो पुस्तकको रचना भएको हुन सक्दैन। भविष्यवक्ता शमूएलले दाऊदलाई राजाको रूपमा अभिषेक गरे; यसकारण नयाँ राजाको वंशावली प्रस्तुत गर्न तिनले रूथको पुस्तक लेखेको सम्भव छ।

ग) यस पुस्तकको लेख्ने मिति के हो?

रूथ ४:१७ र २२ पदमा दाऊदको नाम लिइएको छ, र यसरी रूथको पुस्तकमा प्रस्तुत गरिएको इतिहास दाऊदमा टुङ्गा भएको छ। यसकारण यो पुस्तक दाऊदको शासन-कालमा, कि त त्यसको पछि लगत्तै अर्थात् ख्रीष्टपूर्व १०११-९७० सालअन्तर्गत लेखिएको हुनुपर्ला; नभई यस पुस्तकको लेख्ने मिति शमूएलले दाऊदलाई राजाको रूपमा अभिषेक गरेको समयभन्दा केही पछि भएको हुनुपर्ला। यसको विषयमा श्री इर्विङ्ग एल. जेन्सनले यसो लेखेका छन्ः

'रूथको पुस्तकको लेख्ने मिति दाऊदको सट्टामा राजा भएको सुलेमानको समयभन्दा अघि भएको थियो, नत्र ता लेखकले पक्का पनि राजा सुलेमानको नाम पनि यस पुस्तकमा उल्लेख गरिएको वंशावलीमा समावेश गर्नेथिए। यसो हो भने, रूथको पुस्तकको लेखक दाऊदको समकालीन व्यक्ति भएको हुनुपर्छ।' 2)

कति मानिसहरू पनि छन्, जसले यस पुस्तकको लेख्ने मिति अलिक पछि सार्न रुचाउँछन् । यो किन भएको हो भने, किनभने लेखकले रूथ ४ː७ पदमा लेनदेनमा चल्ती भएको जुत्ता फुकाल्ने चलन बताउन आवश्यक सम्झे । यस कुराले यो चलन भएको समयदेखि रूथको पुस्तक लेखिएको मितिसम्म बीचमा केही अन्तराल समय भएको माग गर्छ रे ।

घ) यस पुस्तकको सन्दर्भ र यसको विषय-वस्तु के हो ?

रूथको पुस्तकमा उल्लेख गरिएका घटनाहरू न्यायकर्ताहरू भएको समयमा घटेका थिए (रूथ १ː१) । इस्राएली जातिका प्रायः सबै मानिसहरू परमप्रभुबाट टाढ़िएर गइरहेको बेलामा रूथ नाम गरेकी एक अन्यजाति स्त्रीको विश्वास चम्किरहेको थियो ।

'दाम तिरेर छुटाउनु' भन्ने शब्द यस पुस्तकको कुञ्जी शब्द हो । अर्को कुञ्जी शब्द 'छुटाउने नातेदार' हो; यो शब्द बाह्र पल्ट दोहोरिएको छ । बोअजचाहिँ ती छुटाउने नातेदार थिए, जसले एलिमेलेकको जमिन दाम तिरेर फिर्ता लिए र तिनको परिवारको नाम कायम राख्न तिनको निम्ति सन्तान पैदा गरे । बोअजचाहिँ ख्रीष्ट येशूको प्रतीक हुन्, जो दाम तिरेर छुटाउनुहुने खास व्यक्ति हुनुहुन्छ । अनि मोआबी रूथले प्रभुको मण्डली अर्थात् ख्रीष्टकी दुलहीको प्रतीक हुन्, जुन मण्डलीले परमेश्वरको अद्‌भुत अनुग्रहद्वारा छुटकारा पाएको छ ।

रूपरेखाः

खण्ड १) रूथ १ː१-५ː मोआब देशमा एलिमेलेकको परिवारको बसाइ

खण्ड २) रूथ १ː६-२२ː नाओमी मोआबी रूथसँग बेतलेहेममा फर्केकी

खण्ड ३) रूथ २ː बोअजका बारीहरूमा शिला टिपिरहेकी रूथ

खण्ड ४) रूथ ३ː रूथको छुटाउने नातेदार

खण्ड ५) रूथ ४ː१-१२ː बोअजले दाम तिरेर छुटाउँछन्

खण्ड ६) रूथ ४ː१३-२२ː ओबेददेखि दाऊदको राजकीय वंशावली

रूथको पुस्तकको टिप्पणी

खण्ड १

रूथ १ः१-५ः

मोआब देशमा एलिमेलेकको परिवारको बसाइ

रूथ १ः१-२ः रूथको पुस्तक खोल्ने-बित्तिकै एउटा यहूदी परिवारसित हाम्रो भेट हुन्छ, जसले देशमा अनिकाल परेको कारणले यहूदाको बेतलेहेम छोड़ेर मृत सागरको दक्षिण-पूर्वमा अवस्थित भएको मोआब देशमा आफ्नो बसाइ सार्‍यो। (बेतलेहेमको अर्थ 'रोटीको घर' हो।) त्यस परिवारमा बुबाको नाम एलिमेलेक थियो, आमा नाओमी थिइन् र तिनीहरूका दुईजना छोराहरू महलोन र किल्योन थिए। (एलिमेलेक नामको अर्थ 'मेरा परमेश्वर राजा हुनुहुन्छ' हो भने, नाओमी नामको अर्थ 'मेरो आनन्द' हो। महलोन नामको अर्थ 'रोगी' र किल्योन नामको अर्थ 'सिकुटे' हो।) तिनीहरूको निम्ति आफ्नो भूमि छोड़ेर जानुभन्दा आफ्नो देशमा रहेर परमेश्वरमाथि भरोसा गर्नु असल हुनेथियो। तिनीहरू बेतलेहेम-यहूदाका एफ्राती थिए। एफ्राती भन्ने शब्द एफ्राताबाट आएको हो; अनि एफ्राता बेतलेहेमको पुरानो नाम थियो, जसको अर्थ 'फलाइलो जग्गा' हो।

न्यायकर्ताहरू भएको समय इस्राएली जातिको नैतिक अवनति वा अधोगतिले चिनिन्छ। यसकारण देशमा अनिकाल पर्नु कुनै अनौठो कुरा होइन; किनभने परमेश्वरका जनहरूको अनाज्ञाकारिताको खातिर उहाँले तिनीहरूलाई अनिकालद्वारा ताड़ना गर्छु भनेर प्रतिज्ञा गर्नुभएकै थियो। एलिमेलेकले प्रतिज्ञाको देश छोड्नुहुँदैनथियो, झन् बढ़ी मोआब देशमा आफ्नो बसाइ सार्नुहुँदैनथियो। के उनले व्यवस्था २३ः३-६ पदको खण्ड कहिल्यै पढ़ेका वा सुनेका थिएनन्? उनले किन यर्दन नदीको पूर्वपट्टि बसेका आफ्ना यहूदी दाजुभाइहरूसँग बसोबास गरेनन्? उनले आफ्नो परिवारलाई जीवितहरूको देश-देखि लिएर तिनीहरूलाई मृत्यु र बाँझोपनको देशमा ल्याइपुर्‍याए; (महलोन र किल्योन दुवै-जनाका कुनै छोराछोरी भएन)।

रूथ १ः३-५ः एलिमेलेकको मृत्युपछि उनका छोराहरूले मोआबी स्त्रीहरूलाई विवाह गरे। महलोनले रूथलाई विवाह गरे भने, किल्योनले ओर्पालाई विवाह गरे (रूथ

४:१०)। व्यवस्था ७:१-३ पदको खण्डमा इस्राएलीहरूले विवाह गर्न नहुने जातिहरूको सूचिमा मोआबीहरूको नाम आएन; तर अन्य सन्दर्भ-पदहरूबाट के बुझिन्छ भने, मोआबीहरू पनि यस नियममा समावेश भएका रहेछन् (एज्रा ९:१-२; नहेम्याह १३:२३-२५)। अनि मोआबीहरूले तिनी-हरूको दसौं पुस्तासम्म परमप्रभुको सभामा प्रवेश गर्न नपाउने कुरा व्यवस्थाले स्पष्ट रूपमा व्यक्त गरेकै हो (व्यवस्था २३:३)। तर रूथको विषयमा परमेश्वरको अनुग्रहले हस्तक्षेप गऱ्यो, जसरी हामी देख्दै जानेछौं, र त्यस अनुग्रहले तिनको जनाति दाऊदलाई इस्राएलको राजा हुने स्वीकृति दियो।

दस वर्षभित्र महलोन र किल्योन पनि मरे; तिनीहरूको निधनले नाओमीलाई दुईजना विदेशी बुहारीहरू ओर्पा र रूथसँग एकलै छोड़िराख्यो।

खण्ड २

रूथ १:६-२२:

नाओमी मोआबी रूथसँग बेतलेहेममा फर्केकी

रूथ १:६-१५: जब नाओमीले बेतलेहेममा प्रशस्त खानेकुरा भएको खबर सुनिन्, तब यिनले यहूदामा फर्केर जाने निर्णय गरिन्। अनि यिनका दुईजना बुहारीहरूले यिनलाई पछ्याउन थाले। तर यिनले तिनीहरूलाई आ-आफ्नो ठाउँमा फर्किजाने आग्रह गरिन्; किनकि यिनीसँग यिनले तिनीहरूलाई पतिहरूको रूपमा दिन सक्ने अरू छोराहरू थिएनन्। तब ओर्पा आफ्नी सासूलाई चुम्बन गरेर आफ्नो माइतमा फर्की।

यहाँ, यस ठाउँमा तपाईंले यी तीनजना विधवाहरूको भिन्न-भिन्नै मनको भावना याद गर्नुहोलाः नाओमी शोक गरिरहेकी विधवा थिइन्, जसबाट परमेश्वरको न्यायद्वारा पति र परिवारको बिछोड़ले यिनको सांसारिक आनन्द खोसेको थियो। ओर्पा छोड़िजाने विधवा थिई, जसले आफ्नी सासूको सल्लाह गम्भीरतापूर्वक विचार गरी र आफ्नो निम्ति सबैभन्दा सजिलो र सबैभन्दा सुविधाजनक उपाय छानी। तर रूथचाहिँ टासिरहने विधवा थिइन्, जसले आफ्नी सासूमाथि आइपरेका निराशाजनक घटनाहरू देख्दा-देख्दै आफ्नी सासूलाई छोड़िजादिनथिइन्। जब रूथले नाओमीसँग जाने र यिनीसँग जिउने त्यो नयाँ जीवन रोजिन्, तब त्यो जीवन सजिलो हुँदैन भन्ने कुरा तिनलाई थाह थियो। तिनीहरूको कमाइ गर्ने लोग्नेमानिस नभएको हुनाले तिनीहरूको भविष्य कठोर परिश्रम र गरिबीले पूर्ण हुनेथियो। अनि तिनले माइत र आफ्ना प्रियजनहरू सधैंको निम्ति छोड्नुपरेको थियो।

रूथ १:१६-१७: तर यी सबै कुराहरू यस्ता हुँदा-हुँदै पनि रूथले नाओमीलाई छोड़िनन्। तर रूथले यसो यिनलाई भनिन्: *'तपाईंलाई त्याग्न वा तपाईंलाई नपछ्याएर फर्कनको निम्ति मलाई कर नगर्नुहोस्; किनभने तपाईं जहाँ जानुहुन्छ, म त्यहीं जानेछु; र तपाईं जहाँ बस्नुहुन्छ, म त्यहीं बस्नेछु; तपाईंका मानिसहरू मेरा मानिसहरू हुनेछन्, र तपाईंका परमेश्वर मेरा परमेश्वर हुनुहुनेछ। तपाईं जहाँ मर्नुहुन्छ, त त्यहीं मर्नेछु र त्यहीं गाड़िनेछु; अनि मृत्यु छोड़ेर अरू कुनै कुराले तपाईं र मलाई अलग पाऱ्यो भने परमेश्वरले मलाई यसो गरून् र योभन्दा*

ज्यादा गरून् !' पुरानो नियममा अन्यजातिको मानिसको मुखबाट उच्चारण भएको सर्वश्रेष्ठ वचन यही हो। यसरी तिनले नाओमीप्रति सम्पूर्ण प्रतिबद्ध देखाइन्। रूथले नाओमीको गन्तव्य स्थल, यिनको देश, यिनका मानिसहरू, यिनको परमेश्वर, अँ, यिनको कब्रिस्तान समेत चुनिन्।

रूथ १:१८-२२: जब नाओमी र रूथ बेतलेहेममा आइपुगे, तब जौको कटनी शुरु भएको थियो। यसमा परमेश्वरको हात थियो। जौको कटनीको समय पहिलो फलको समय हो। अनि पहिलो फलचाहिँ ख्रीष्ट येशूको बौरिउठाइ सङ्केत गर्छ।

बेतलेहेमका सबै मानिसहरू साह्रै उत्सुक थिए; किनकि तिनीहरूले नाओमीलाई फेरि भेट्न पाए। अनि तिनीहरूले यिनको न्यानो अभिवादन गरे।

तब यिनले तिनीहरूलाई यसो भनेः 'तिमीहरूले मलाई नाओमी नभन! मलाई "मारा" भन; किनभने सर्वशक्तिमान्ले मसँग अति तिक्त व्यवहार गर्नुभएको छ।' (नाओमी नामको अर्थ 'मनोहर' हो भने मारा नामको अर्थ 'तीतो' हो।) यिनी भरपूर भएर अर्थात् पति र छोराहरूको साथ मोआबमा गएकी थिइन्, तर परमप्रभुले यिनलाई रित्तो हात अर्थात् छोराछोरीरहित विधवा भएर फर्काएर ल्याउनुभयो। अनि हामीसँग कुरा पनि यस्तै छः हामी यता भड्किएर वा उता भड्किएर जान सक्छौं, तर प्रभुले हामीलाई हाम्रा विभिन्न पछि-हटाइबाट रित्तो हात फर्काएर ल्याउनुहुन्छ, र त्यो पनि प्रायः नमीठो ताड़नाद्वारा।

खण्ड ३
रूथ २ः

बोअजका बारीहरूमा शिला टिपिरहेकी रूथ

रूथ २:१-३: व्यवस्थाको नियमअनुसार इस्राएलीहरूलाई कटनीको समयमा बारीहरूबाट सबै अन्नहरू उठाउने अनुमति थिएन; तर तिनीहरूले खाँचोमा परेकाहरू, परदेशीहरू, अनाथहरू र विधवाहरूको निम्ति केही सिलाबाला बारीहरूमा छोड़िराख्नुपर्थ्यो (लेवी १९:९ र २३:२२; व्यवस्था २४:१९)।

रूथले जौ-बारीहरूहुँदो सिलाबाला टिपिगएर यही नियमबाट फाइदा उठाउने निर्णय गरिन्। तिनी बोअजको बारीमा पुगेकी – यो संयोगको फल होइन, तर परमेश्वरको प्रबन्ध थियो; किनभने बोअजचाहिँ तिनका स्वर्गीय ससुराको धनी नातेदार थिए। बोअज नामको अर्थ 'उहाँमा शक्ति छ' हो।

रूथ २:४-१२: जब बोअज बेतलेहेमबाट आफ्नो बारीमा आइपुगे, तब उनले यी जवान स्त्रीको परिचय पाउन चाहे। अनि 'यिनीचाहिँ नाओमीकी बुहारी हुन्' भन्ने कुरा थाह पाएपछि उनले रूथसित मित्रभाव देखाएर उनका अन्य बारीहरूमा पनि सिलाबाला बटुल्न दिए, साथै खेतालाहरूको निम्ति प्रबन्ध गरिएको पानी पनि तिनीसँग बाँड़चुँड़ गर्न लगाए। उनले रूथलाई तिनले उठाएको साहसी कदम र तिनको स्वार्थरहित इमानदार चालको निम्ति तिनको सराहना गरेपछि बोअजले तिनीसितको आफ्नो बातचित निम्न प्रार्थना-

द्वारा समाप्त गरेः *'परमप्रभुले तिम्रो कामको प्रतिफल दिऊन्, र परमप्रभु इस्राएलका परमेश्‍वरबाट तिमीलाई पूरा इनाम मिलोस्, जसका पखेटाहरूमनि शरण लिन तिमी आएका छ्यौ'* (रूथ २:१२)।

यस प्रार्थनाको विषयमा श्री लेयोन मोरिसले यस प्रकारको टिप्पाणी गरेका छन्:

'ठीक समयमा यस प्रार्थनाको उत्तर प्रार्थना गर्ने व्यक्तिद्वारा आयो। रूथले आफ्नो देश छोड्दा आफ्नी सासूको धर्म अपनाएर परमप्रभुका पखेटाहरूमनि शरण लिएकी हुन् भन्ने कुरा बोअजले बुझे। उनले प्रयोग गरेको शब्द-चित्र यस प्रकारको होलाः एउटा सानो चराको बचेराले आफ्नो पाल्ने माउका पखेटाहरूमनि शरण पाउन परिश्रम गरिरहेको छ। यो त तिनले गरेको भरोसा र तिनले पाएको सुरक्षाको सुस्पष्ट र उपयोगी चित्र हो।'[3)]

एकजना यहूदी मानिसले तिनी एउटी अन्यजाति स्त्रीलाई यस प्रकारको कृपादृष्टि देखाएकोमा रूथ छक्क परिन्। तर उनले तिनलाई कृपादृष्टि देखाउन एउटा ठोस कारण थियो। रूथले नाओमीप्रति देखाएकी दयाको विषयमा र तिनले कसरी यहूदीधर्म अपनाएकी थिइन्, सो कुरा बोअजले सुनेका थिए; यसमा शङ्का छैन।

रूथ २:१३-१६: रूथले बोअजलाई निक्कै प्रभावित पारेको हुनुपर्छ; किनकि उनले तिनलाई खेतालाहरूसँग खाजा खान स्वागत गरे, र फसल काट्नेहरूलाई तिनको निम्ति केही फाल्तु अन्न छोड़िदिने आदेश दिए।

रूथ २:१७: यस दिनको अन्तमा रूथले आफूले टिपेका बालाहरू झाँटिन्; अनि त्यो त एक एपा अर्थात् बाइस लिटरजति जौ थियो; त्यो निक्कै थियो। हाम्रो वचन अध्ययन गर्दा हामीले पनि यस्तै गर्नुपर्छः पवित्र बाइबलका अमूल्य सत्यताहरू हामीले अपनाउनुपर्छ र तिनको प्रयोग व्यवहारमा उतार्नुपर्छ।

हामी बोअजको जीवनमा ख्रीष्टका धेरै सद्‌गुणहरू देख्छौं। बोअज धेरै धनी मानिस थिए (रूथ २:१)। उनले एउटी परदेशी स्त्रीमाथि टिठ्याए, जुन परदेशी स्त्रीसँग कृपादृष्टि पाउने कुनै दाबी नै थिएन (रूथ २:८-९)। उनले रूथलाई भेट्नुभन्दा पहिले तिनको बारेमा सबै कुराहरू जानेका थिए (रूथ २:११), जसरी हामीले हाम्रा प्रभुलाई चिन्नभन्दा अघि उहाँले हाम्रो विषयमा सबै कुराहरू जान्नुहुन्छ। उनले रूथलाई प्रशस्त भोजन खुवाए, र तिनका सबै खाँचोहरू पूरा गरिदिए (रूथ २:१४)। उनले तिनको सुरक्षा कायम राखे र तिनको भविष्यको निम्ति धनधान्यको प्रबन्ध गरे (रूथ २:१५-१६)। उनका यी अनुग्रहका कार्यहरूमा हामीले ती कृपाहरूको पूर्वचित्रण देख्छौं, जुन कृपाहरू ख्रीष्ट येशू हाम्रा परमधन्य छुटाउने नातेदारले हामीलाई देखाउनुहुन्छ।

रूथ २:१८-२३: यस साँझमा रूथ अन्न लिएर घर फर्किन् र त्यस दिनमा जेजति भएको थियो, त्यसको बेलीबिस्तार आफ्नी सासूलाई सुनाइन्। तब यी बुद्धिमती वृद्धा यहूदी नारीले महसुस गरिन्, कि परमप्रभुको योजना सुचारु रूपले अघि बढ़िरहेको थियो। किनकि यिनलाई थाहा थियो, कि बोअज आफ्ना स्वर्गीय पतिका नजिकका नातेदार थिए; अनि परमप्रभुले रूथ र यिनको निम्ति अद्‌भुत काम गर्दै हुनुहुन्छ भन्ने आभास यिनलाई लागेको थियो। यसकारण यिनले रूथलाई बोअजका बारीहरूमा सिलाबाला टिप्दै जाने प्रोत्साहन दिइन्।

बोअजका बारीहरूमा सिलाबाला टिपि-रहने नाओमीको सल्लाह एउटा बुद्धिमान् सल्लाह थियो। बोअजले आफूलाई यत्रो अनुग्रहकारी भएको प्रकट गरेपछि रूथले अर्काको बारीमा गएर उनलाई किन अपमान गरून् त? उनले दिएको सुरक्षा तिनले किन

लत्याऊन् ? अनि हामीचाहिँ ? हामी पनि प्रभुले प्रतिज्ञा गर्नुभएको स्वर्गीय प्रबन्ध र उहाँले दिनुभएको सुरक्षादेखि बरालिएर सांसारिक सुखविलासहरूमा भौंतारिनुहुँदैन ।

खण्ड ४

रूथ ३ :

रूथको छुटाउने नातेदार

रूथ ३ः१-५ः रूथले विश्राम पाउनुपर्छ – यो नाओमीको फिक्री थियो । विश्राम पाउनुपर्छ भन्नाले तिनले एकजना पति र एउटा घर पाउनुपर्छ भन्ने बुझिन्छ । यसकारण यिनले आफ्नो विवाह र सम्पत्ति पाउने प्रथम दाबी इन्कार गरिन् र यसको सट्टामा रूथलाई निम्न सल्लाह दिइन्: 'आज रात बोअज खलामा जौ निफान्छन्; यसकारण तिमी नुहाऊ, र तल त्यस खलामा जाऊ !'

> 'रूथलाई इस्राएलीहरूका दस्तुरहरू के थाहा ? यसकारण तिनले आफ्नो छुटाउने नातेदारलाई आफ्नो सुरक्षा र देवरको विवाह गर्ने प्रस्ताव कसरी टक्राउनुपर्छ, सो कुराको एक-एक बुँदा तिनलाई भन्नुपरेको थियो ।'
>
> स्क्रिप्चर यूनियनका दैनिक पाठहरूबाट उद्धृत

रूथ ३ः६-७ः बोअजले आफ्नो काम गरिसिद्धियाएर र खानपिन गरेर विश्रामको निम्ति ढल्केपछि रूथ उनका पाउमा उनको ओढ्नेको किनारमनि ढल्किन् । हाम्रो संस्कृतिअनुसार यो पारा हामीलाई निक्कै अनौठो र अप्ठ्यारो लाग्न सक्छ, तर त्यस बेलामा इस्राएली जातिमा यो एउटा स्वीकार्य प्रथा थियो (हेर्नुहोस् इजकिएल १६ः८); अनि त्यस प्रथामा कुनै खराबी वा नराम्रो सुझाउको गन्ध थिएन ।

रूथ ३ः८-११ः आधा रातमा बोअज निद्राबाट बिउँझे, र उनले रूथलाई आफ्ना पाउनेर परेकी भेट्टाए । उनले तिनलाई हप्काएनन्, तर यसको सट्टामा तिनलाई आशीर्वाद दिए; किनकि रूथले उनलाई 'मेरो छुटाउने नातेदारको कर्तव्य पूरा गरिदिनुहोस्' भन्ने विन्ती टक्राइन् । रूथ ३ः९ पदमा 'आढ्नेको किनार' भनेर अनुवाद गरिएको शब्द रूथ २ः१२ पदमा 'पखेटाहरू' भनेर अनुवाद गरिएको छ । बोअजले रूथको प्रशंसा गरेका थिए; किनकि तिनले परमप्रभुका पखेटाहरूमनि शरण लिएकी थिइन् । तब तिनले उनीबाट खोजेको आड़ उनले कसरी इन्कार गर्न सक्नेथिए ? किनकि तिनले उनीबाट खोजेको परमप्रभुको नियम-अनुसारको माग थियो । यसबाहेक रूथचाहिँ एउटी गुणवती स्त्री थिइन्, जसको मूल्य बहुमूल्य मणिहरूभन्दा पनि बढ़ी हुन्छ (हितोपदेश ३१ः१०) । उनले तिनलाई तिनको इमानदारी र निष्ठाको निम्ति प्रशंसा गरे; किनकि रूथले अघि आफ्नी सासूप्रति देखाएको दयाभन्दा अहिले बोअजप्रति देखाएको दया अझ उत्तम थियो । तिनको पहिलो दयाको सन्दर्भ तिनले नाओमीको साथमा रहन आफ्नो घर र परिवारलाई छोड़ेको कुरा थियो भने, तिनले बोअजप्रति आफ्नो व्यक्तिगत भक्ति देखाएको कुराचाहिँ तिनले पछि देखाएको दयाको सन्दर्भ थियो ।

मोशाको व्यवस्थाअनुसार सन्तान नभई मर्ने पुरुषको नजिकको नातेदारले विधवालाई विवाह गर्नुपर्थ्यो (व्यवस्था २५ः५-१०), र यसरी मर्ने व्यक्तिको नाम कायम राख्नुको साथै उसको जमिन पनि उसको परिवारभित्र

रहिरहन्थ्यो। यस नियमको महत्त्व यसैमा थियो, जुन बेलामा कुनै मानिस छोरा नभई मर्थ्यो। यस्तो परिस्थितिमा कसैले त्यस विधवालाई विवाह गर्नुपरेको थियो, यस हेतुले कि यस सम्बन्धबाट एउटा छोरा जन्मोस्, र निस्सन्तान भई मर्नेको नाम कायम रहोस्।

अनि यो निश्चित छ कि महलोनले रूथबाट कुनै सन्तान छोड़ेका थिएनन्। अनि बोअज एलिमेलेकको नातेदार भएको नाताले उनले रूथलाई विवाह गरेर छुटाउने नातेदारको भूमिका निभाउन सक्नेथिए। अनि यसो गर्न उनी पूरा योग्य थिए; अनि उनी योग्य मात्र होइन, तर राजी पनि थिए।

रूथ ३:१२-१३: तर एउटा कानुनी समस्या के थियो भने, बोअजभन्दा पनि अझ नजिकको नातेदार रहेछन्, जसको प्रथम दाबी गर्ने अधिकार थियो। अनि यिनले छुटाउने नातेदारको भूमिका निभाउन चाहेनन् भने बोअजले अवश्य छुटाउने काम गर्नेथिए। भोलि बिहान यो मामिला छिनाफाना हुनेथियो।

रूथ ३:१४-१८: रूथ बोअजका पाउनेर उज्यालो खस्नुभन्दा अघिसम्म ढल्किरहिन्। त्यसपछि बोअजले तिनको पछ्यौरामा छ पाथी जौ हालिदिए। यस कुराले रूथलाई तिनीप्रति उनको प्रगढ़ प्रेमको निश्चयता दिलायो र नाओमीलाई उनले गर्नुपर्ने काममा ढिलो गर्नेछैनन् भन्ने प्रमाण दियो।

रूथ एउटी गुणवती स्त्री थिइन्; यसैले स्वभावैले तिनी बोअजको दयामाया पाउने योग्य थिइन्। तर हामीचाहिँ अयोग्य पापी थियौं; र पनि प्रभु येशूले आफ्नो खास्टो हामीमाथि फैलाउनुभयो र हामीलाई हामी जस्तो थियौं, त्यस्तै ग्रहण गर्नुभयो। उहाँले हामीमाथि हामीले थाम्नेसम्मका उपहारहरू लदाउनुभयो र 'तिमीहरूलाई लिन आउँछु' भनेर यस जीवित आशाको प्रतिज्ञाद्वारा हामीलाई उत्साह दिनुभयो; किनभने उहाँ फर्किआउनुभएपछि उहाँले हामी उहाँको मण्डलीसितको विवाह सुसम्पन्न गर्नुहुनेछ। हाम्रो मुक्ति सुनिश्चित भएको छ; किनभने त्राणको काम सिद्धिएको छ। तर हाम्रा दुलाहा फर्किआउनुभएपछि मात्र हामी परम आनन्दमा प्रवेश गर्नेछौं; किनकि हामी त्यस बेलामा मात्र उहाँसितको मिलनबाट सम्पूर्ण आशिषको भरपूरी उपभोग गर्न पाउनेछौं।

जब नाओमीले रूथको मुखबाट त्यस रातमा बोअज र तिनको बीचमा के-के भइरहेको थियो, सो सबै कुरा सुनिन्, तब यिनले रूथलाई 'चुपचाप बस, र तिमीले यस कुराको नतिजा केकस्तो हुने हो, सो देख्नेछ्यौ।'

> 'विश्वासको सबैभन्दा गाह्रो भाग त्यो हो, जब हामीले अरू केही गर्न सक्दैनौं र आफ्नो इच्छाअनुसार काम गर्ने परमेश्वरको पालो आएको छ। तब हाम्रो निम्ति धैर्य धारण गर्नुबाहेक अरू कुनै कुरा बाँकी रहँदैन। किनभने यति बेला हाम्रो हृदयबाट शङ्काहरू उठ्छन् र फिक्रीहरू चाल मारेर हाम्रो मनमा पसिआउँछन्।'
>
> स्क्रिप्चर यूनियनका दैनिक पाठहरूबाट उद्धृत

खण्ड ५

रूथ ४:१-१२:

बोअजले दाम तिरेर छुटाउँछन्

रूथ ४:१-६: बिहानै बोअज शहरको मूलढोकामा गए, जुन ठाउँमा शहरका बूढ़ा प्रधानहरू बसेर कानुनी मामिलाहरू

छिनाफाना गर्ने गर्थे। अनि संयोगवश त्यस बेलामा एलिमेलेकका सबैभन्दा नजिकको नातेदार त्यस ठाउँबाट भएर गइरहेका थिए। यो संयोग पनि एउटा दिव्य प्रबन्ध थियो। 'अहो, फलाना !'[4) भनेर बोअजले यिनलाई बोलाए र यिनलाई केही क्षण फुर्सद निकाल्ने आग्रह गरे। त्यसपछि बोअज दसजना बूढ़ा प्रधानहरूको सामु उभिए, अनि उनले तिनीहरूको सुनाइमा नाओमी र रूथको मुद्दा पेश गरे। त्यसपछि उनले सबैभन्दा नजिकको नातेदारलाई एलिमेलेकको जमिन छुटाउने मौका दिए। हुन सक्छ, एलिमेलेकले मोआब देश गएको बेलामा त्यो जमिन बन्धकीको रूपमा राखेका थिए, कि कसो हो ? यहाँसम्म यी अनभिज्ञ नातेदार एलिमेलेकको जमिन छुटाउन राजी थिए। तर जब बोअजले यिनलाई 'जसले एलिमेलेकको जमिन छुटाउँछ, उसले मोआबी रूथलाई विवाह गर्नुपर्छ' भन्ने कुरा सुनाए, तब यी नातेदार पछि हटे; किनकि यिनले आफ्नो अधिकारको भाग बिगार्न चाहँदैनथिए।

> 'यिनले रूथको धनसम्पत्तिको निम्ति आफ्नो समय र बल खर्च गर्नुपर्नेथियो, अनि यसरी यिनले आफ्नो अधिकारको भाग बेवास्ता गर्न सम्भव हुनेथियो। अन्तमा एलिमेलेकको जमिन जुनै हालतमा पनि रूथका उत्तराधिकारीहरूको हुनेथियो, यिनको होइन।'[5)]

श्री मेथ्यू पूलले एलिमेलेकको नजिकको नातेदारको नाम नदिइएको विषय उठाएर निम्न टिप्पणी गरेका छन्:

> 'बोअजलाई यिनको नाम अवश्य थाह थियो, र उनले यिनलाई यही नामले बोलाउँथे; यसमा कुनै शङ्का छैन। तर यस पुस्तकको पवित्र लेखकले यिनको नाम किन लेखेनन् ? किनभने एक, यिनको नाम जान्न आवश्यक छैन। अनि दुई, यसको खास कारण यस प्रकारको छः यसरी यिनको अपमान गरिन्थ्यो, र यिनलाई उचित सजाय दिइन्थ्यो। किनभने यिनले आफ्नो दाजु पर्ने नातेदारको नाम कायम राख्न चाहेनन्; यसकारण यिनले आफ्नो नाम गुमाइपठाए।'[6)]

सर्वमान्य धारणाअनुसार यी नजिकको नातेदारले मोशाको व्यवस्था चित्रण गर्छन्। दसजना साक्षीहरूचाहिँ यसका दस आज्ञाहरू हुन्, जुन साक्षीहरू पापी मानिसलाई दाम तिरेर छुटाउने सिलसिलामा व्यवस्था शक्तिहीन हुन्छ भन्ने विषयमा गवाही बसेका छन्। 'व्यवस्थाले जस-जसलाई दोषी ठहराउँछ, तिनीहरूलाई दाम तिरेर छुटाउनै सक्दैन। यो त व्यवस्थाले आफ्नो उद्देश्य रद्द गरेको बराबर ठहरिनेथियो।'[7)] शरीरद्वारा कमजोर भएको व्यवस्थाले पापी मानिसलाई कहाँ छुटाउन सक्नेथियो र ? (रोमी ८:३)।

नजिकको नातेदारले रूथलाई विवाह गर्न इन्कार गरेको हुनाले बोअजको निम्ति रूथसित विवाह गर्ने बाटो खुला भयो; किनभने छुटाउने अनुक्रममा बोअज दोस्रो परेका थिए।

रूथ ४:७-८: ती दिनहरूमा दाम तिरेर छुटाउने र साट्ने सबै लेनदेनहरूको सम्बन्धमा चलन यस प्रकारको थियोः लेनदेनको एउटा पक्षले आफ्नो जुत्ता फुकालेर अर्को पक्षलाई दिन्थ्यो र यसरी लेनदेनको फैसला पक्कापक्की गर्थ्यो। यस विषयमा मोशाको व्यवस्थाले खास के निर्धारित गरेको थियो भने, एउटी विधवाले छुटाउने नातेदारको भूमिका निभाउन नचाहने देवरको जुत्ता फुकालेर उसको अनुहारमा थुकिदिनुपर्थ्यो (व्यवस्था २५:९)। तर यहाँ, यस ठाउँमा नजिकको नातेदारले केवल आफ्नो जुत्ता खोलेर त्यो बोअजलाई दिए।

रूथ ४:९-१२: बोअजले यिनीबाट त्यो जुत्ता ग्रहण गर्नेसाथ घोषणा गरेः 'मैले एलिमेलेकको धनसम्पत्ति दाम तिरेर छुटाएँ, र मोआबी रूथलाई विवाह गर्नेछु।' मूलढोकामा भेला भएका मानिसहरूले र शहरका बूढ़ा

प्रधानहरूले बोअजलाई आशीर्वाद दिए: ‘उनका सन्तान-दरसन्तान राहेल र लेआका जत्तिकै धेरै भएका होऊन्! उनको घर पेरेसको घरजस्तै भएको होस्!’ पेरेसको नाम यहाँ आयोः पेरेजचाहिँ यहूदा र तामारबाट जन्मे र अर्को देवरको विवाहको सन्तान थिए। त्यस पुरानो घटनाका लाजमर्दा कामकुरा-हरूमाथि ध्यान नराखेर तिनीहरूले त्यसको असल नतिजामाथि मात्र नजर लगाए; किनकि अर्को देवरको विवाहको सम्बन्धबाट यहूदा, एकजना इस्राएली मानिसले तामार, एउटी विदेशी स्त्रीलाई लिएर पेरेसलाई जन्माएका थिए (उत्पत्ति ३८)।

खण्ड ६

रूथ ४:१३-२२:

ओबेददेखि दाऊदको राजकीय वंशावली

रूथ ४:१३-१६: बोअजले रूथलाई विवाह गरे; अनि रूथले उनको लागि एउटा छोरा जन्माइन्, जसको नाम ओबेद राखियो। अनि ओबेद नामको अर्थ ‘सेवक’ हो। नाओमी यस बालकलाई आफ्नै छोरा सम्झेर यसको धाईआमा भइन्।

रूथ ४:१७-२२: ओबेद पछिबाट दाऊदका पिता यिशाईका बुबा भए। यसरी यहाँ दाऊदको सङ्क्षिप्त वंशावली पेश गरीकन रूथको पुस्तक समाप्त भएको छ। दाऊदको यो वंशावली अर्को बृहत् वंशावलीमा अर्थात् दाऊदका महान् पुत्र येशू ख्रीष्टको वंशावलीमा गाभियो (मत्ती १)। यहाँ पेश गरिएको वंशावली पूर्ण छैन, पूर्ण हुने दाबी पनि गर्दैन। किनभने बोअजका बुबा सल्मोनचाहिँ न्यायकर्ताहरूको समयको शुरुमा जिएका थिए; अनि दाऊद राजाहरूको अवधिको शुरुमा जन्मनेथिए। यसर्थ सल्मोनदेखि दाऊदसम्म लगभग चार सय वर्ष थिए। यसकारण बुझ्नुहोस्: बाइबलीय वंशावलीहरूमा जानी-बुझी कति नामहरू छोड़िएका हुन्छन्।

दाऊदको छोटो वंशावलीले पाठकवर्गलाई ईश्वर-तन्त्रको अवधिदेखि राजाहरूले राज्य गरेको समयमा जान तयार गरेको छ; किनभने पवित्र बाइबलका पुस्तकहरूको सूचिअनुसार अबचाहिँ १ र २ शमूएलका पुस्तकहरू आउँछन्।

ENDNOTES:

1) **Introduction:** J. Vernon McGee, *Ruth and Esther: Women of Faith*, p. 15.
2) **Introduction:** Irving L. Jensen, *Judges/Ruth*, p. 80.
3) **2:4–12:** Leon Morris (with Arthur E. Cundall), *Judges and Ruth*, pp. 276-277.
4) **4:1–6:** The Hebrew here is colourful. Instead of giving the man's name the text calls him *so and so* (*peloni almoni*, NKJV marg.).
5) **4:1–6:** Source unknown.
6) **4:1–6:** Matthew Poole, *Matthew Poole's Commentary on the Holy Bible*, p. 511.
7) **4:1–6:** Source unknown.

BIBLIOGRAPHY

For Bibliography see Judges.

पहिलो शमूएलको पुस्तकको टिप्पणी

पहिलो शमूएलको पुस्तकको भूमिका

‘हाम्रो जिज्ञासा बढ़ाउनमा पहिलो शमूएलको पुस्तक अतुलनीय हुन्छ; किनकि यो पुस्तक चाखलाग्दा घटनाहरूको इतिहासको विवरण मात्र कहाँ हो र ? तर यस ऐतिहासिक विवरणमा शमूएल, शाऊल र दाऊद, यी तीनजना व्यक्तिहरूका चम्किला, घतलाग्दा जीवनीहरू पनि बीच-बीचमा हालिएका छन् । अनि खास गरी यी तीनजना व्यक्तिहरूमाथि केन्द्रित रहेर यस पुस्तकका अध्यायहरू विभाग गरिका छन् ।’

श्री जे. सिडलो ब्याक्सटर

क) ग्रन्थ-सूचिमा यस पुस्तकको विशिष्ट स्थान

पहिलो र दोस्रो शमूएलका पुस्तकहरूविना पुरानो नियमको ग्रन्थमा एउटा रिक्त शून्य स्थान बस्नेथियो । मूलपाण्डुलिपिमा पहिलो र दोस्रो शमूएलका पुस्तकहरू एकै पुस्तक हुन्; तर सुविधाको लागि पछि सेप्टुवाजिन्ट नामक अनुवादमा यो पुस्तक दुईवटा भागमा विभाजन गरियो । त्यस समयदेखि उसो पुरानो नियमको अनुवादको हरेक संस्करणले, साथै हिब्रू भाषामा छापिएका सबै बाइबल-हरूले पनि यही पारा अपनाएका छन् ।

शमूएल, दाऊद र गोल्यत, दाऊद र योनातान, दाऊद शाऊलदेखि भागेका, मेपिबोशेतप्रति दाऊदको दया, र उनका छोरा अब्शालोमको विद्रोह र तिनको मृत्युको निम्ति गरिएको उनको शोक – यीजस्तै रोचक कथाहरूले लाखौंलाख यहूदी र इसाई बालबालिकाहरूलाई मोहित पारेका र अर्ती-उपदेश दिएका छन् ।

अनि शिक्षाको हिसाबले कुरा गर्नु हो भने, वयस्क पाठकहरूले दाऊदको वाचाको गहन अध्ययन गरेका छन् र दाऊदले बतशेबासँग गरेको व्यभिचारको पाप र उनका छोरा-छोरीहरूमा देखा परेका पापहरूको बीचमा भयानक समानताहरू भेट्टाएका छन् ।

पहिलो र दोस्रो शमूएलका पुस्तकहरूले न्यायकर्ताहरूको समयदेखि लिएर दाऊदको राजकीय वंश दृढ़तापूर्वक स्थापित नभए-सम्मको समय समेटिदिन्छन् । यसैले यी दुवै पुस्तकहरू इस्राएली जातिको इतिहासमा एउटा अद्वितीय स्थान ओगट्छन् ।

ख) यस पुस्तकको लेखक को हुन् ?

यहूदी परम्पराअनुसार शमूएल दुईवटा पुस्तकहरूमा विभाजन गरिएको यस खण्डको लेखक हुन् । तर यो अनुमान तिनको जीवनकालमा घटेका घटनाहरूको सम्बन्धमा मात्र लागू हुन सक्छ (१ शमूएल १:१-२५:१) ।[1] तर यी दुवै पुस्तकहरूमा समावेश

गरिएका घटनारूपी धेरै सामग्रीहरू छन्, जुन घटनाहरू यी भविष्यवक्ताको मृत्युपछि मात्र घटे।

निम्न सम्भावनाहरू पनि छन्: **क)** शमूएलको अधीनस्थ अध्ययनरत जवान भविष्यवक्ताहरूमध्ये एकजनाले आफ्नो शिक्षकका लेखहरू सङ्कलन गरेर यो पुस्तक तयार गरे होलान्। **ख)** अथवा हुन सक्छ, अबियातार नामक पूजाहारी एक-एक घटनाको अभिलेख सङ्ग्राह गरे र यी अभिलेखहरू एउटा पुस्तकको रूप दिए होलान्; किनकि तिनी दाऊदको जीवनसँग सुपरिचित थिए र उनीसँग निर्वासनमा केही समय बिताएका पनि थिए।

ग) यस पुस्तकको लेख्ने मिति के हो ?

पहिलो र दोस्रो शमूएलका पुस्तकहरूको लेख्ने मिति निश्चित रूपले तोक्न असम्भव छ। किनकि यस पुस्तकको शुरुमा लेखिएको खण्ड ख्रीष्टपूर्व १००० सालदेखि यता हुन सक्छ। अनि यी पुस्तकहरूमा ख्रीष्टपूर्व ७२२ सालमा इस्राएली जाति कैदमा लगिएको घटनाको विषयमा कुनै सङ्केत नभएको कुराले लेख्ने मिति यो घटना घट्नुभन्दा अघि भएको हुनुपर्छ भन्ने माग गर्छ। कोही मानिसहरू छन्, जसको विचारमा, 'इस्राएल' र 'यहूदा'का शब्दहरूको सन्दर्भले लेख्ने मिति ख्रीष्टपूर्व ९३१ साल पछि भएको माग गर्छ; किनभने त्यही सालमा यो राज्य दुईवटा भागहरूमा विभाजन भयो। तर इस्राएल राज्यको विभाजन हुनुभन्दा यी शब्दहरूको प्रयोग अघि भएको धेरै सम्भव देखिन्छ। किनकि अमेरिकाको इतिहासमा इस्वी संवत् १८६१ सालमा तिनीहरू छुट्टिनुभन्दा अघिको समयमा पनि उत्तर भागमा बस्नेहरूलाई 'यान्की' र दक्षिणमा बस्नेहरूलाई 'साउथ्रोन' भनिन्थ्यो।

घ) यस पुस्तकको सन्दर्भ र यसका विषय-वस्तुहरू के-के हुन् ?

पहिलो र दोस्रो शमूएलका पुस्तकहरूले ख्रीष्टपूर्व बाह्रौं शताब्दीदेखि दसौं शताब्दीको शुरुसम्म इस्राएली जातिसँग परमेश्वरका कारबाहीहरू के-के थिए, सो वर्णन गरेका छन्। शमूएल भविष्यवक्ता र न्यायकर्ता थिए भने, शाऊलचाहिँ रद्द गरिएका राजा थिए र दाऊदचाहिँ गोठाला-राजा थिए। यी तीनजना मुख्य व्यक्तिहरूको विषयमा यो वृत्तान्त तयार गरिएको हो।

परमेश्वरले शमूएललाई न्यायकर्ताहरूको अवधिको अन्तमा उठाउनुभयो, र तिनीसित यो युग समाप्त भयो; तिनीपछि राजाहरूले राज्य गर्ने युग शुरु भयो। तिनको जमानामा पूजाहारीगिरीले फेल खाएको थियो, जसका प्रतिनिधि एली र यिनका छोराहरू थिए। तिनको पालोदेखि भविष्यवक्ताहरूको सेवकाइ शुरु भयो। किनकि शमूएलचाहिँ अन्तिम न्यायकर्ता हुनको साथै यस नयाँ अवधिको प्रथम भविष्यवक्ता थिए र इस्राएली जातिको प्रथम राजालाई अभिषेक गर्ने व्यक्ति भए। (पवित्र बाइबलको पहिलो भविष्य-वक्ताको सन्दर्भमा उत्पत्ति २०:७ पद पढ्नुहोला)। शमूएल लेवी कुलको मानिस थिए, तर हारूनको वंशको थिएनन्। तर परमेश्वरको अनुमोदन पाएर तिनले पूजाहारी पदमा सेवा गरे। तिनको हृदय शुद्ध र पूरा समर्पित थियो भने, एलीको हृदय अशुद्ध र अनाज्ञाकारी थियो।

शमूएलका दुईवटा पुस्तकहरूको विषयवस्तु यस प्रकारको छः परमेश्वर इस्राएली जातिको साँचो राजाले मानिसहरूको अनुरोधमा आफ्नो यो राजकीय अधिकार पहिले शाऊललाई, त्यसपछि दाऊद र उनको वंशलाई सुम्पिदिनुभयो। श्री ओजेन मेरिलले

शमूएलका पुस्तकहरू सम्पूर्ण पवित्र बाइबलको विषयवस्तुसँग राम्ररी जोड़ेका छन्, जब तिनले यसो लेखेका छन्ः

'अँ, दाऊदको राजकीय परिवारबाट अन्तमा उनको महान् पुत्र येशू ख्रीष्ट देहधारी हुनुभयो। अनि ख्रीष्ट येशूले आफ्नो जीवनमा पूर्ण रूपले आफ्नो राज्याधिकार प्रयोग गर्नुभयो अनि आफ्नो मृत्यु र आफ्नो पुनरुत्थानद्वारा एउटा जग तयार गर्नुभयो; यस जगमाथि उभिएर उहाँमाथि विश्वास गर्ने सबै मानिसहरूले उहाँसँग र उहाँद्वारा राज्य गर्न सक्छन् (२ शमूएल ७ः१२-१६; भजन ८९ः३६-३७; यशैया ९ः७)।' [2)]

रूपरेखाः

खण्ड १) १ शमूएल १-९ः शाऊलको राजा-अभिषेक नभएको समयसम्म शमूएलको सेवकाइ

क) १ शमूएल १ः शमूएलको जन्म र बाल्यावस्था
ख) १ शमूएल २ः१-१०ः हन्नाको स्तुतिगान
ग) १ शमूएल २ः११-३६ः एली र यिनका दुष्ट छोराहरू
घ) १ शमूएल ३ः शमूएलको बोलावट
ङ) १ शमूएल ४-७ः परमेश्‍वरको वाचाको सन्दुक
  अ) १ शमूएल ४ः वाचाको सन्दुक कब्जा गरिएको
  आ) १ शमूएल ५ः वाचाको सन्दुकको शक्ति प्रकट भएको
  इ) १ शमूएल ६-७ः वाचाको सन्दुक फर्काइएको
च) १ शमूएल ८-९ः राजाको माग र तिनको चुनाउ

खण्ड २) १ शमूएल १०-१५ः राजा शाऊल अस्वीकार नभएसम्म तिनको शासन

क) १ शमूएल १०-११ः शाऊलको अभिषेक र पुष्टीकरण
ख) १ शमूएल १२ः शमूएलले मानिसहरूलाई हप्की र चेताउनी दिएको
ग) १ शमूएल १३-१५ः शाऊलको अनाज्ञाकारिता र अस्वीकार
  अ) १ शमूएल १३ः शाऊलको पाप ठहरिएको बलिदान
  आ) १ शमूएल १४ः शाऊलका विवेकहीन भाकलहरू
  इ) १ शमूएल १५ः शाऊलको अधूरो आज्ञाकारिता

खण्ड ३) १ शमूएल १६-३०ः शाऊलको मृत्युसम्मको दाऊदको जीवनको वृत्तान्त

क) १ शमूएल १६ः१-१३ः शमूएलद्वारा दाऊदको अभिषेक भएको
ख) १ शमूएल १६ः१४-२३ः दाऊदले शाऊलको सेवा गरेको
ग) १ शमूएल १७ः दाऊदले गोल्यतलाई पराजित गरेको

घ) १ शमूएल १८ः मिकलसँग दाऊदको विवाह भएको

ङ) १ शमूएल १९-२६ः दाऊद शाऊलदेखि भागेको

- **अ) १ शमूएल १९-२०ः** दाऊदप्रति योनातानको निष्ठा
- **आ) १ शमूएल २१ः** दाऊदप्रति अहिमेलेकको दया
- **इ) १ शमूएल २२ः** दाऊद भागेको र शाऊलले पूजाहारीहरूको हत्या गरेको
- **ई) १ शमूएल २३ः** कैला शहरका मानिसहरूले दाऊदसित विश्वासघात गरेका
- **उ) १ शमूएल २४ः** दाऊदले शाऊलको जीवन जोगाएको
- **ऊ) १ शमूएल २५ः** नाबालको मूर्खता
- **ए) १ शमूएल २६ः** दाऊदले शाऊलको जीवन दोस्रो पल्ट जोगाएको

च) १ शमूएल २७-३०ः दाऊद पलिस्तीहरूको देशमा बसेको

- **अ) १ शमूएल २७ः** दाऊदले सिक्लग प्राप्त गरेको
- **आ) १ शमूएल २८ः** शाऊलको अन्तको विषयमा आएको भविष्यवाणी
- **इ) १ शमूएल २९ः** आकिशले दाऊदलाई इन्कार गरेर फर्काएको
- **ई) १ शमूएल ३०ः** दाऊदद्वारा अमालेकीहरूको पराजय भएको

खण्ड ४) १ शमूएल ३१ः शाऊलको मृत्यु

पहिलो शमूएलको पुस्तकको टिप्पणी

खण्ड १

१ शमूएल १-९ः

शाऊलको राजा-अभिषेक नभएको समयसम्म शमूएलको सेवकाइ

क) १ शमूएल १ः शमूएलको जन्म र बाल्यावस्था

१ शमूएल १ः१-१०ः पहिलो शमूएलको पुस्तक एल्काना र उनका हन्ना र पनिन्ना नाम गरेका दुईजना पत्नीहरूको परिचयबाट शुरु हुन्छ। (हन्ना नामको अर्थ 'अनुग्रह' हो भने, पनिन्ना नामको अर्थ 'मोती' हो।) एल्कानाचाहिँ एप्रैमको रामातैम-जोफिममा बस्ने लेवी थिए; यही कारणले उनलाई एक पदमा 'एप्रैमी' भनिएको छ (१ इतिहास ६ः२२-२८ पदको खण्डसित तुलना गर्नुहोस्)। पवित्र बाइबल विश्वासयोग्य ऐतिहासिक विवरण हो; यसकारण धर्मशास्त्रले बहुविवाहको प्रचलन भएको कुरा उल्लेख त गर्छ, तर त्यस कुप्रथा कहिल्यै अनुमोदन गर्दैन। लेआ र राहेलको परिस्थितिजस्तै उनकी एउटी पत्नी प्रजननशील थिइन् भने, अर्कीचाहिँ बाँझी थिइन्। यस कुराले घरमा विरोध र प्रतिस्पर्धाको वातावरण सृजना गर्‍यो; किनभने हन्ना निस्सन्तान भए ता पनि तिनका पतिले तिनलाई बढ़ी माया गर्थे। जब त्यो परिवार वार्षिक चाड़ मनाउनका लागि शीलोमा गयो, तब हन्नाले मेलबलिको दुई गुणा भाग पाइन् (१ शमूएल १ः३-५)। तर यस कुराले गर्दा पनिन्नाबाट तिनले बिझ्ने गिल्ला सहनुपर्‍यो। वर्षैंपिच्छे यिनले तिनलाई आफ्नो घोचपेचले कुँड्याएकी र चिढ़ाएकीले गर्दा अन्तमा हतास भएकी हन्नाले आफ्नो मुद्दा भेट हुने पालमा परमप्रभुको सामु पेश गरिन्।

१ शमूएल १ः११-१८ः परमेश्‍वरले हन्नालाई एउटा छोरा दिनुभयो भने, तिनले उसलाई परमप्रभुको लागि अर्पण गरिदिनेछु र त्यो बालक जन्मैदेखि नाजीर हुनेछ भनेर भाकल गरिन्। यस सम्बन्धमा बिशप हलले हामीलाई यसो भन्दै सल्लाह दिएका छन्ः

> 'जुन आशिष हामी हासिल गर्न खोजिरहेका छौं, यस आशिषको विषयमा सफलताको नियम यस प्रकारको छः हामीले परमेश्‍वरबाट मागेको कुरा आफ्नो सारा हृदयले उहाँको महिमाको निम्ति उहाँलाई समर्पण गर्नुपर्छ;

यसरी परमेश्वरले हामीलाई आनन्दित तुल्याउन र आफ्नो आदर गर्न सक्नुहुन्छ।' 3)

वृद्ध भएका पूजाहारी एलीले हन्नाको सोर सुनेनन्, तर तिनका ओठहरू चल्दै गरेका देखे, र तिनी मातेकी छिन् भन्ठाने। तर जब तिनले आफ्नो व्यवहारको कारण उनलाई बताइन्, तब उनले तिनको गम्भीरता बुझे र तिनलाई आशीर्वाद दिए अनि तिनलाई शान्तिसित जान दिए। हन्ना आफ्नो शारीरिक बाँझोपनको बारेमा फिक्री गरिरहेकी थिइन्। अनि हामीचाहिँ? के हामीले आफ्नो आत्मिक बाँझोपनको विषयमा शोक गर्नुपर्दैन र?

१ शमूएल १:१९-२८: हन्नाले आफ्नो प्रार्थनाको उत्तर पाइन्। तब तिनले आफ्नो बालकको नाम 'शमूएल' राखिन्, जुन नामको अर्थ 'परमेश्वरले सुन्नुभयो' 4) अर्थात् 'परमेश्वरबाट प्रार्थनाको उत्तरमा पाएको' हो; किनभने उनी परमप्रभुबाट मागिएका छोरा थिए। जब शमूएललाई दूध छुटाइयो, तब तिनले उसलाई परमप्रभुको भवनमा लगिन् र उसलाई परमप्रभुलाई पैंचो दिइन्। अनि तिनको यो समर्पण सराहना लायकको थियो; किनभने यो समर्पण क्षणिक होइन, तर सम्पूर्ण र स्थायी थियो। शुरुदेखि नै यस केटाले पूजाहारीहरूलाई सहयोग गर्थ्यो र उसले परमप्रभुको सामु सेवा गरिरहन्थ्यो। १ शमूएल १:२८ पदमा लेखिएको *'अनि तिनले त्यहाँ परमप्रभुलाई दण्डवत् गरे'* भन्ने वाक्यमा हामीले यी आराधना गर्नेहरूमा शमूएलको नाम पनि समावेश गर्नुपर्छ। उसको उमेर सानो भए ता पनि उसले परमप्रभुको आराधना गरे; किनभने उसको जीवन परमप्रभुको सेवाको निम्ति अर्पिएको थियो।

ख) १ शमूएल २:१-१०: हन्नाको स्तुतिगान

एल्कानाकी पत्नी र तिनको छोराको समर्पण अनि एलीको परिवारको भ्रष्टाचारको बीचमा आकाश-पातालको भिन्नता छ। आफ्नो छोरा परमप्रभुलाई सुम्पिसकेपछि हन्नाले धन्यवाद चढ़ाईकन आफ्नो हृदय पोखिन्। तिनको धन्यवादका शब्दहरूले तिनीसँग परमेश्वरको विषयमा, उहाँको स्वभाव र उहाँका कामहरूको विषयमा गहिरो ज्ञान भएको प्रकट गर्छन्। यस प्रार्थनाले पनिन्नालाई हप्काएको देखिन्छ; किनकि यिनले हन्नालाई धेरै द्वेषपूर्ण कुराहरू भन्दै आएकी थिइन्। तर यो प्रार्थना जेठी-कान्छीको बीचमा चलिरहेको घरेलु झगड़ामा सीमित कहाँ रहन्छ र? यो प्रार्थना एउटा भविष्यवाणी पो होः इस्राएली जातिले आफ्ना शत्रुहरूमाथि विजय प्राप्त गर्नेछ र अन्तमा ख्रीष्ट येशूले राज्य गर्नुहुनेछ। लूका १:४६-५५ पदहरूको खण्डमा मरियमको स्तुतिगान उल्लेख गरिएको छ, जुन स्तुतिगानको नाम प्रायः 'म्याग्निफिक्यट' भिनन्छ। अनि येशूकी आमा मरियम आफ्नो स्तुतिगानको रचना हुँदा हन्नाको स्तुतिगानसित सुपरिचित भएकी र प्रभावित भएकी सुस्पष्ट रूपले बुझिन्छ।

ग) १ शमूएल २:११-३६: एली र यिनका दुष्ट छोराहरू

१ शमूएल २:११-१७: अब वृत्तान्त एलीका दुईजना दुष्ट छोराहरूतिर फर्कन्छ। यिनीहरूले परमप्रभुलाई चिनेका थिएनन्; यिनीहरूले विश्वासद्वारा मुक्ति पाएका थिएनन्। यिनीहरू तीनवटा पापहरूको सम्बन्धमा दोषी थिएः **क)** यिनीहरूले मेलबलिबाट आफूले पाएको छाती र फिलाको भागमा सन्तुष्ट नभएर मानिस-हरूबाट तिनीहरूले पाउनुपर्ने मेलबलिको भाग समेत खोसेका थिए (लेवी ७:२८-३४-सँग तुलना गर्नुहोस्)। **ख)** परमेश्वरको निम्ति मेलबलिको बोसो चढ़ाउनुभन्दा अगाड़ि यिनीहरूले 'हामीलाई यसको मासु

दिनुपर्छ’ भन्ने माग गरे, र यसरी व्यवस्थाको सुस्पष्ट नियम पन्छाए। **ग)** यिनीहरू आफ्नो शारीरिक भोगविलास पहिलो स्थान दिएर त्यो मासु उमाल्नुको सट्टामा पोलेर सेकुवाको रूपमा खान चाहन्थे। अनि यदि कसैले यिनीहरूको यस दुर्व्यवहारको विरोध गर्न कोशिश गर्थ्यो भने, यिनीहरूले त्यो मासु जबर्जस्ती खोसेर लैजान्थे। यिनीहरूको पाप साह्रै ठूलो थियो; किनभने यिनीहरूले परमप्रभुको भेटी तुच्छ ठान्थे।

१ शमूएल २:१८-२१: यिनीहरूको घोर दुष्टता थियो; तर बालक शमूएलको समर्पण प्रशंसनीय थियो, अनि शमूएलका बुबाआमा वार्षिक चाड़हरूमा जानुमा विश्वासयोग्य थिए। हन्नाको गर्भको पहिलो फल परमप्रभुकहाँ समर्पण गरिएको हुनाले तिनले आशिषको रूपमा अझै तीनजना छोरा र दुईजना छोरीहरू पाइन्। *‘देओ, र तिमीहरूलाई दिइनेछ’* – हाम्रा प्रभु येशूको यो प्रतिज्ञा कसरी पूरा हुन्छ, सो कुरा स्पष्ट देखाउने असल उदाहरण यो हो।

१ शमूएल २:२२-२६: एलीले आफ्ना छोराहरूलाई यिनीहरूले व्यभिचार गरेको कुरा नसुनेसम्म हप्काएनन्। तर जब तिनले अन्तमा यिनीहरूलाई हप्काए, तब तिनको हप्की हल्का थियो। यस प्रकारको मन्द प्रतिवादले यिनीहरूलाई कहाँ प्रभाव पार्न सक्नेथियो? यसको निम्ति ढिलो भइसकेको थियो। यिनीहरूले आफ्ना हृदय कठोर पारिसकेका थिए, र यिनीहरू उहिले फाराओझैं कठोर, झन् कठोर हुँदै न्यायको पात्र बने; किनकि परमेश्वरले यिनीहरूलाई नाश गर्ने निर्णय गर्नुभयो। यस समयमा शमूएल बिस्तारै बढ्दै गएका थिए; उनको हृदयको शुद्धता र उनको भलोपना परमप्रभु र मानिसहरू दुवैले मन पराउँदैथिए। हामीले याद गर्नुपर्छः यी घटनाहरू न्यायकर्ताहरूको अवधिमा घटेका थिए। तब पूजाहारीगिरी त्यस समयको नैतिक पतनबाट उम्कन नसकेकोमा हामी अचम्म मान्दैनौं होला।

१ शमूएल २:२७-३६: आफ्ना छोराहरूको निम्ति एलीको हप्की हल्का थियो, तर एलीको लागि परमप्रभुको हप्की कड़ा थियो। किनभने एकजना अज्ञात परमेश्वरका जन देखा परे, र तिनले एलीको घरानाको निम्ति पूजाहारी-सेवाको अन्त आइपुगेको घोषणा गरे। परमेश्वरले हारूनको परिवारलाई पूजाहारीगिरीको रूपमा बोलाउनुभएको र तिनीहरूको जीवन-निर्वाहको लागि बलिदानको मासु र अन्य खानेकुराको प्रशस्त प्रबन्ध गर्नुभएको समीक्षा गर्दै ती भविष्यवक्ताले आफ्नो कुरा शुरु गरे। त्यसपछि तिनले एलीलाई हप्काए, जसले परमेश्वरका मागहरूलाई भन्दा आफ्ना छोराहरूका भोगविलासहरूलाई पहिलो स्थान दिएका थिए (१ शमूएल २:२९)। परमप्रभुले पूजाहारीगिरीको निरन्तरताको सम्बन्धमा अघि गर्नुभएको प्रतिज्ञा पूजाहारीहरूको असल चरित्रमा निर्भर गर्थ्यो। तर एली र तिनको घरानाको दुष्टताले गर्दा तिनीहरूले अबदेखि उसो पूजाहारी-सेवामा संलग्न हुन पाउनेछैनन्; तिनको परिवारको जुनै पनि सदस्य वृद्धावस्थामा नपुगी मर्नेछ। अनि शीलोको पवित्रस्थान खिइँदै जानेछ। अनि एलीको वंश शोक र शर्मको कारण हुनेछ; साथै एलीका छोराहरू होप्नी र पीनहास एकै दिनमा मर्नेछन्। यिनीहरूको एकै दिनमा हुने मृत्युचाहिँ यी सबै न्यायरूपी वचनहरू पूरा हुनेछन् भन्ने पक्का चिन्ह हुनेथियो।

एलीको घरानाको अन्त यस प्रकारले पूरा भयोः राजा शाऊलले अबियातारलाई बाहेक अहिमेलेक र तिनका सबै छोराहरूको हत्या गरे (१ शमूएल २:३१ र १ शमूएल २२:१६-२०); राजा सुलेमानले अबियातारलाई

पूजाजारी-पदबाट हटाइदिए (१ शमूएल २ः३२-३३ र १ राजा २ः२७); अनि होप्नी र पीनहासको मृत्यु भयो (१ शमूएल २ः३४ र ४ः११)। याद रहोस्ः एली इतामारको घरानाको मानिस थिए। अनि जब सुलेमानले अबियातारलाई पूजाहारी-पदबाट निकालिदिए, तब पूजाहारी-सेवा एलाजारको घरानामा फर्काइयो; किनकि पूजाहारी-सेवा एलाजारको घरानाको ठहरिएको थियो र तिनीहरूको हुनुपर्नेथियो। एलीका छोरा पीनहासचाहिँ हारूनका नाती पीनहास होइन है (गन्ती २५ः७-८)। हामीले यी दुईजनाहरूको बीचमा छुट्टाउन सक्नुपर्छ।

१ शमूएल २ः३५ पदमा प्रतिज्ञा गरिएको विश्वासयोग्य पूजाहारीचाहिँ सादोक थिए, जो एलाजारको घरानाका हुनेथिए, जसले दाऊद र सुलेमानको समयमा पूजाहारी-पदमा सेवा गरे। उनको पूजाहारी-पद र सेवा ख्रीष्ट येशूको हजार वर्षको राज्यमा पनि रहिरहनेछ (इजकिएल ४४ः१५)। तर एलीका भावी सन्तानहरूले परमप्रभुको सेवा गर्ने मनसायले पूजाहारी-सेवाको चाहना गर्नेथिएनन्, तर केही खानेकुरा पाइन्छ कि भनेर पेटपालोको रूपमा त्यो सेवकाइ चाहना गर्नेथिए (१ शमूएल २ः३६)। धेरैजना छन्, जसले १ शमूएल २ः३५ पदमा प्रतिज्ञा गरिएको विश्वासयोग्य पूजाहारीमा मसिहको सङ्केत देख्छन्; विशेष गरी 'सदा-सर्वदा' भन्ने शब्दअनुसार यस प्रकारको माने सम्भव भएको देखिन्छ।

घ) १ शमूएल ३ः शमूएलको बोलावट

१ शमूएल ३ः१-३ः शमूएलले शीलोमा भएको तम्बूमा परमप्रभुको सेवा गरिरहेको समयभरि परमप्रभुको वचन कम पाइन्थ्यो। यसर्थ परमप्रभुले मानिसहरूसँग विरलै दर्शनमा बोल्नुहुन्थ्यो। श्री जर्ज विलियम्सले यस अध्यायका प्रथम तीनवटा पदहरूमा इस्राएलको नैतिक अवस्थाको चित्रण देख्छन्।

> 'आत्मिक अन्धकारले राज्य गरेको थियोः किनकि परमप्रभुको मन्दिरमा परमेश्वरको बत्ती निभ्दैथियो। प्रधान पूजाहारीका आँखाहरू धमिला भएका थिए, जसले गर्दा तिनले स्पष्ट रूपमा देख्न सक्दैनथिए; अनि तिनी र शमूएल दुवैजना निदाएका थिए।'

परमेश्वरको बत्तीको सन्दर्भ त्यो सामदान बुझिन्छ, जुन सामदानका दियाहरू बिहानपिच्छे सूर्योदयमा निभाइन्थे।

१ शमूएल ३ः४-९ः यो एक विशेष रातको कुरा होः बिहान हुन लागेको समयमा शमूएलले आफूलाई बोलाइरहेको आवाज सुने। यसो हुँदा 'एलीले मलाई बोलाउनुभएको' उनले ठाने, तर पूजाहारीले उनलाई बोलाएका थिएनन्। शमूएलले अहिलेसम्म परमप्रभुलाई कुन अर्थमा चिनेका थिएनन्? उनले यसभन्दा अघि कहिल्यै उहाँबाट प्रत्यक्ष रूपमा कुनै पनि व्यक्तिगत प्रकाश पाएका थिएनन् (१ शमूएल ३ः७)। शमूएलले अझै दुई पल्ट त्यो स्वर सुनेपछि एलीले 'परमप्रभुले शमूएललाई बोलाउनुभएको रहेछ' भन्ने कुरा बुझे। वृद्ध भएका पूजाहारी एलीले केटा शमूएललाई यसो भनेः 'तिमीले फेरि यो आवाज सुन्यौ भने "परमप्रभु, बोल्नुहोस्; किनकि तपाईंको दासले सुन्दैछ" भन्नू ल!'

१ शमूएल ३ः१०-१४ः अनि जब परमप्रभुले चौथो पल्ट उनलाई बोलाउनुभयो, तब 'हे परमप्रभु' भन्ने शब्द छोड़ेर शमूएलले यसो भन्दै जवाफ दिएः 'बोल्नुहोस्, किनकि तपाईंको दासले सुन्दैछ।' परमप्रभुको सन्देशले एली र तिनको घरानाको विरोधमा पहिले नै जनाइएको न्यायको वचन पुष्टि गरिदियो; अनि हुन सक्छ, यस न्यायमा इस्राएलको पराजय र सन्दुकको कब्जा हुने

कुरा पनि समावेश भएको थियो होला। छोराहरूलाई जत्तिकै दोष लागेको थियो, यिनीहरूका बुबालाई पनि उत्तिकै दोष लागेको थियो; किनभने तिनले यिनीहरूलाई रोकिराखेनन्, न ता यिनीहरूलाई यिनीहरूका पापहरूबाट फर्काए। यिनीहरूलाई हप्काउनु त के, यिनीहरूले पवित्र वस्तुको अवहेलना गरेको हुनाले यिनीहरूलाई मृत्युदण्ड दिइनुपर्नेथियो। कुनै बलिदानले यिनीहरूको घोर अधर्मको निम्ति प्रायश्चित गर्न सक्नेथिएन; यिनीहरूको विनाश सुनिश्चित भएको थियो र दुईजना साक्षीहरूको मुखले एलीलाई पुष्टि गरियोः एक, परमेश्वरका जनद्वारा (१ शमूएल २) र दुई, केटा-भविष्यवक्ता शमूएलद्वारा (१ शमूएल ३ः१८)।

१ शमूएल ३ः१५-१८ः शुरुमा त शमूएल परमप्रभुले भन्नुभएको कुरा एलीलाई बताउने डराएका थिए, तर एउटा गम्भीर शपथको बाध्यतामा बाँधिएको अवस्थामा उनले पूजाहारीलाई तिनीमाथि नजिक भविष्यमा आइलागेको न्याय प्रकट गरिदिए। एलीले त्यो समाचार शिरोपर गरे; किनकि पक्कै पनि तिनले यस न्यायको फैसालामा कुनै अन्याय, तर परमेश्वरको धार्मिक न्याय महसुस गरे। जुन परमेश्वरले हारूनका छोराहरूलाई तिनीहरूको भक्तिको अभावले गर्दा प्रहार गर्नुभयो (लेवी १०), के उही परमेश्वरले होफ्नी र पीनहासलाई दण्ड नदिईकन छोड्न सक्नुहुनेथियो ?

१ शमूएल ३ः१९-२१ः समय बित्दै जाँदा परमप्रभु शमूएलको साथमा हुनुभएको कुरा दानदेखि बेरशेबासम्मै सारा इस्राएली जातिमा चाँड़ै विदितै भयो; अनि समस्त इस्राएली जातिले यी जवान केटालाई परमप्रभुको साँचो भविष्यवक्ताको रूपमा चिने।

ङ) १ शमूएल ४-७ः परमेश्वरको वाचाको सन्दुक

अ) १ शमूएल ४ः वाचाको सन्दुक कब्जा गरिएको

१ शमूएल ४ः१-४ः आउँदा तीनवटा अध्यायहरूमा हामी परमप्रभुको करारको सन्दुकको भ्रमण हेर्न लागेका छौं, जुन सन्दुकचाहिँ कब्जा गरियो, शत्रुको इलाकाभित्र लगियो र त्यहाँबाट फेरि फर्केर आयो। परमेश्वरले पलिस्तीहरूको बीचमा आफ्नो आदर कायम राख्नुहुनेथियो (१ शमूएल ५); तर इस्राएलीहरूको बीचमा हुँदा उहाँले तिनीहरूको रक्षा गर्नुहुनेथिएन; किनभने तिनीहरूले उहाँलाई आदर गर्न छोड़ेका थिए। जब तिनीहरू एबेन-एजरमा पलिस्तीहरूको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्न निस्के, तब तिनीहरूले चार हजार मानिसहरू गुमाए। लड़ाइँमा हारको ज्वार फर्काउने प्रयासमा बूढ़ा प्रधानहरूले शीलोबाट करारको सन्दुक छाउनीमा ल्याए।

१ शमूएल ४ः५-११ः यो सन्दुक देखेर इस्राएली मानिसहरू असाध्यै रमाए, तर पलिस्तीहरू असाध्यै डराइरहेका थिए; किनभने उनीहरू परमप्रभुको यशसित सुपरिचित थिए। तर उनीहरूले एक-अर्कालाई उत्साह दिँदै फेरि एक पल्ट लड़ाइँमा जुधे। उनीहरूलाई अचम्म के लाग्यो भने, इस्राएली जातिको सेना भाग्यो, र तीस हजार पैदल सिपाहीहरू मारिए; पूजाहारीहरू होफ्नी र पीनहास मारिए, र त्यो सन्दुक कब्जा गरियो।

१ शमूएल ४ः१२-२२ जब कुनै सन्देशवाहक दगुरेर शीलोमा फर्केर आयो र उसले एलीलाई करारको सन्दुक कब्जा गरिएको खबर सुनायो, तब वृद्ध पूजाहारी आफू बसेको कुर्सीबाट पछिल्तिर लड़े, र

उनको गर्दन भाँच्यो, र उनी त्यहीं मरे। ससुराको मृत्यु भएको नराम्रो खबरले गर्दा पीनहासकी पत्नीलाई सुत्केरी व्यथा लाग्यो, र सुत्केरी हुँदा तिनको मृत्यु भयो। परमप्रभुको सन्दुक पलिस्तीहरूको हातमा परेको खबरले तिनलाई जति प्रभाव पाऱ्यो, आफ्नो ससुराको र आफ्नो पतिको मृत्युको खबरले तिनलाई त्यति असर परेको देखिएन। जब तिनी मरिन्, तब तिनले 'हाय, इस्राएलबाट महिमा लगियो-लगियो' भन्दै आफ्नो नवबालकको नाम इकाबोद राखिन्, जसको शाब्दिक अर्थ 'महिमा नभएको' वा 'अमहिमित' हो।

आ) १ शमूएल ५ः वाचाको सन्दुकको शक्ति प्रकट भएको

१ शमूएल ५ः१-५ः पलिस्तीहरूले परमेश्वरको करारको सन्दुक एबेन-एजरबाट अश्दोदमा ल्याए र दागोनको मन्दिरमा राखे, जोचाहिँ पलिस्तीहरूको राष्ट्रिय देवता थियो। दागोनचाहिँ बाल देवताको बुबा मानिन्थ्यो, जुन बाल देवताको बारेमा हामी पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलमा घरिघरि पढ्छौं। पलिस्तीहरूले त्यो सन्दुक दागोनको मूर्तिको छेवैंमा राखे, तिनीहरूको विचारमा, परमप्रभुको सन्दुक र दागोनको मूर्तिको बीचमा कुनै भिन्नता थिएन। तर जब तिनीहरू बिहान दागोनको मन्दिरमा फर्के, तब तिनीहरूले दागोनको मूर्ति परमप्रभुको सन्दुकको सामु लड़िरहेको भेट्टाए। यो परमप्रभुको काम थियो। तर यस घटनाको महत्त्व नबुझेर तिनीहरूले दागोनको मूर्ति परमप्रभुको सन्दुकको छेउमा फेरि खड़ा गरे। तर भोलिपल्ट बिहान यी दुईको बीचमा को बलियो हुनुहुँदो रहेछ, सो कुरा सुस्पष्ट भयो; किनभने दागोनको टाउको र त्यसका दुईवटा हातहरू भाँचिएका थिए। दागोन देवता साँच्ची नै ईश्वर भएको भए त्यसले आफ्नो रक्षा आफूले गर्न सक्नेथियो। दागोनलाई आफ्नो देवता मान्ने त्यसका अनुयायीहरूले कहिल्यै यो सत्य तथ्य स्वीकार गरून्? यो सत्य स्वीकार गर्नुको सट्टामा तिनीहरूले बरु 'दागोनको मन्दिरको संघारमाथि टेक्नुहुँदैन' भन्ने अन्धविश्वासको नियम बनाए। इस्राएलका परमेश्वरसँगको भिड़न्तमा दागोनको नतिजा राम्रो भएन। बितेको समयमा शिमसोनले गाजामा रहेको त्यसको मन्दिर ध्वस्त पारिदिएका थिए; त्यस बेलामा परमेश्वरले उनलाई पलिस्तीहरूका शासक र कुलीनहरूमाथि सम्पूर्ण भवन ढालिदिने शक्ति दिनुभयो (न्यायकर्ता १६)। अनि अहिलेचाहिँ? यसपालि मूर्तिहरूमा कुनै बुद्धि छैन, न ता शक्ति छ, सो कुरा स्पष्ट रूपले देखाउँदै परमप्रभु आफूले दागोनको मूर्ति अपाङ्ग बनाइदिनुभयो। यहाँ दागोनको टाउको त्यसको बुद्धि र त्यसका हातहरूले त्यसको शक्ति सङ्केत गरेका छन्।

१ शमूएल ५ः६-९ः पलिस्तीहरूको मूर्ति मात्र परमप्रभुको प्रहार परेन, तर अश्दोदका मानिसहरू आफूले परमप्रभुको क्रोधको प्रकोप अनुभव गर्नुपऱ्यो; तिनीहरूमा भ्रम र गड़बड़ी आयो, तिनीहरूमा गिर्खाहरू वा ट्यूमरहरू निस्के, तिनीहरूले अकालिक मृत्युको सामना गर्नुपऱ्यो। हताश भएर पलिस्तीहरूले परमप्रभुको सन्दुक आफ्नो अर्को ठूलो शहर गातमा सार्ने निर्णय गरे। अनि यहाँ फेरि पनि ट्यूमरहरूले पुरुषहरूलाई सताएका थिए।

१ शमूएल ५ः१०-१२ः जब परमप्रभुको सन्दुक एक्रोनमा पठाइयो, तब त्यहाँका मानिसहरू अत्यन्तै डराए; तिनीहरूको डर ठिक्कै पनि थियो; किनकि एउटा घातक विनाशबाट धेरैजना मारिए। अनि जुन मानिसहरू मरेनन्, ती मानिसहरूमा गिर्खाहरू निस्के। यसकारण तिनीहरूले परमप्रभुको सन्दुक इस्राएलमा फिर्ता पठाइदिन आग्रह गरे।

इ) १ शमूएल ६-७ः वाचाको सन्दुक फर्काइएको

१ शमूएल ६ः१-६ः सात महिनाको छोटो अवधिमा पलिस्तीहरूले परमप्रभुको सन्दुकको उचित डर मान्न सिकेका थिए। तिनीहरूले यो सठीक तरिकाले इस्राएलकहाँ फिर्ता गर्न चाहन्थे; किनकि तिनीहरूले अर्को न्यायबाट उम्कन खोजे। यसकारण तिनी-हरूले आफ्ना पूजाहारीहरू र जोखना हेर्नेहरूसँग परामर्श लिए। यिनीहरूले पाँच-वटा सुनका ट्यूमरहरू र पाँचवटा सुनका मुसारूपी दोषबलिसित यो सन्दुक फिर्ता गर्ने सुझाउ दिए। यी जातिहरूको बीचमा आफ्ना देवताहरूको क्रोध हटाउने र क्षतिपूर्ति गर्ने चलन यस प्रकारको थियोः तिनीहरूको बीचमा जुन चीज तिनीहरूले दैवीय प्रकोप मानेका थिए, त्यही चीजको प्रतिमूर्ति बनाएर तिनीहरूको क्षतिपूर्ति गर्ने भेटी हुन्थ्यो। तब मुसाहरूको सन्दर्भ आयो। बाइबलका विद्वान्‌हरूको विचारमा, जुन महामारीले यी शहरहरूलाई सतायो, त्यो महामारी त 'बुबोनिक प्लेग' पो भएछ, जुन महामारी मुसाहरूमा भएका उपियाँहरूद्वारा फैलाइन्छ। तिनीहरूका पूजाहारीहरूले पलिस्ती मानिस-हरूलाई मिस्र देशको दुर्भाग्यको सम्झना दिलाए; किनकि मिस्रीहरू परमप्रभुको भारी प्रकोपमा परे। यिनीहरूले तिनीहरूलाई 'मिस्रीहरू र फाराओले गरेझैं आफ्ना हृदय-हरू कठोर नपार, तर यो सन्दुक यसको सही ठाउँमा फर्काउने हर प्रकारले प्रयास गर' भन्ने आग्रह गरे।

१ शमूएल ६ः७-१२ः यी पलिस्ती पूजाहारीहरूले आफ्ना मानिसहरूमाथि आइपरेका घटनाहरू परमप्रभुको न्याय हुन्, संयोगको फल होइनन् भन्ने कुरामा सुनिश्चित हुन चाहन्थे। यसकाण यिनीहरूले ईश्वरीय हस्तक्षेपको पक्का प्रमाण पाउने गरी यो सन्दुक फिर्ता गर्ने यात्राको एक-एक बुँदा व्यवस्थित गरे। यिनीहरूको मागअनुसार यो सन्दुक बोक्ने गाड़ी तान्नलाई दुईवटा दुहुना गाईहरू हुनुपर्छ, जसका ससाना दूधे बाछाहरू थिए। किनकि दुहुना गाईहरूले आफ्ना बाछाहरूलाई छोड़िजानुचाहिँ अस्वाभाविक ठहरिन्थ्यो, सारा प्राकृतिक प्रवित्तिको विरुद्ध हुन्थ्यो। ती गाईहरू कहिल्यै जुवामा नारिएका थिएनन्, तैपनि दाहिने-देब्रे कतै नलागी तिनीहरूले एकैसाथ त्यो गाड़ी ताने। तिनीहरूलाई निर्देशन नदिए पनि ती गाईहरू सीधै यहूदाको इलाकामा रहेको बेत-शेमेशतिर लागे।

१ शमूएल ६ः१३-१८ः यो सन्दुक बेत-शेमेशको नजिक आइपुगेको बेलामा त्यसका मानिसहरूले गहुँको कटनी गरिरहेका थिए। यो कस्तो अनौठो दृश्य थियो ! ! गोठाला-विनाका दुईवटा गाईहरूले परमेश्वरको सन्दुक इस्राएलमा फिर्ता ल्याएको, कसरी, अँ, कसरी ? त्यहाँ ठूलो हर्षोल्लास भयो। गाड़ीको काठ आगोको निम्ति दाउरा भयो, र यी गाईहरू परमप्रभुको निम्ति होमबलिको रूपमा चढ़ाइए। यो सन्दुक र दोषबलि हालिएको त्यो बाकस उतारियो र एउटा ठूलो ढुङ्गामाथि राखियो।

बेत-शेमेशका गाईहरूको वृत्तान्तमा हाम्रो निम्ति कुनै आत्मिक अनुरूप, कुनै सदृश छ। जब ख्रीष्ट येशूका मिसनेरीहरूले घरपरिवार छोड़ेर प्रभुले तिनीहरूलाई जहाँ-जहाँ डोऱ्याउनुहुन्छ, त्यहाँ-त्यहाँ प्रभुको सन्देश बोक्छन्, तब तिनीहरू दायाँ-बायाँ कतै लाग्दैनन्। अनि अइसाई मानिसहरू प्रभु येशूको बारेमा सुन्न पाएकोमा यिनीहरू रमाउँछन्। यी मिसनेरीहरू सेवा र बलि-दानको लागि तयार हुन्छन्।

१ शमूएल ६ः१९-२१ः तर बेत-शेमेशका मानिसहरूले परमप्रभुको सन्दुकलाई पवित्र मानेनन्; किनकि तिनीहरूले सन्दुकभित्र हेरे।

परिणाम-स्वरूप परमेश्वरले तीमध्ये पचास हजार सत्तरी जनालाई प्रहार गर्नुभयो। यो सन्दुक आफ्नो माझमा रहिरहने डरले मानिसहरूले किर्यत-यारीमका मानिहरूकहाँ सन्देशवाहकहरू पठाए र तिनीहरूलाई यो सन्दुक लैजाओ भन्ने आग्रह गरे। (बेत-शेमेशमा ५०,०७० जना मानिसहरू थिए भन्ने कुरामा शङ्का छ। श्री जोसेफुस[6], श्री कैल र श्री डेलिज[7] र अन्य धेरै अधिकार-वर्ग के भन्छन् भने, यस ठाउँमा खास सङ्ख्या केवल 'सत्तरीजना मानिसहरू' हुनुपर्ला; किनकि हिब्रूका धेरै पाण्डुलिपिहरूमा पचास हजार भन्ने शब्द छैन।)

१ शमूएल ७:१-६: यस सिलसिलामा यो सन्दुक किर्यत-यारीममा अबिनादाबको घरमा ल्याइयो, जहाँ यो सन्दुक बीस वर्षसम्म रहिरह्यो। तब शमूएल अगाडि सरे, र उनले मानिसहरूलाई आग्रह गरेः 'परमेश्वरले तिमीहरूलाई पलिस्ती दमनकारीहरूबाट छुटकारा दिनु हो भने तिमीहरू परमप्रभुकहाँ फर्कनुपर्छ।' तब मूर्तिहरू त्यागिए र फालिए, अनि सारा इस्राएली जाति मिस्पामा शमूएलकहाँ भेला भयो। त्यहाँ तिनीहरूले परमप्रभुको सामु उपवास बसेर पश्चात्ताप गरे। जमिनमाथि पानी खन्याएर तिनीहरूले आफ्नो पश्चात्ताप प्रकट गरे।

१ शमूएल ७:७-१४: इस्राएलीहरू मिस्पामा भेला भएको कुरा सुनेर र तिनीहरूको भेला हुनुचाहिँ विद्रोह सम्झेर पलिस्तीहरूले आक्रमण गरे। तब लड़ाइँको लागि तयार नभएका इस्राएलीहरू साह्रै डराए। जब तिनीहरूले शमूएलसँग 'हाम्रो निम्ति अन्तर्विन्ती गर' भन्ने अनुरोध गरे, तब उनले सर्वाङ्ग होमबलि चढ़ाए र तिनीहरूको निम्ति प्रार्थना गरे। (१ इतिहास २३:२६-३१ पदको खण्डअनुसार लेवीहरूले होमबलि चढ़ाउन सक्थे जस्तो देखिन्छ)। फलस्वरूप परमेश्वरले ठूलो गर्जनले शत्रुमाथि गर्जनुभयो र चमत्कारपूर्ण ढङ्गले पलिस्ती सेनालाई पूरा परास्त गर्नुभयो, र इस्राएलले जित्यो। कृतज्ञतामा शमूएलले एउटा ढुङ्गा लिएर त्यो एउटा स्मारकको रूपमा खड़ा गरे र त्यसको नाम 'एबेन-एजर' राखे, जसको अर्थ 'सहायताको ढुङ्गा' हो। १ शमूएल ७:१३ पदमा जे लेखिएको छ, त्यो हामी अस्तायी विजयको रूपमा बुझ्नुपर्छ; यो कुरा यस पदको अन्तिम भाग र १ शमूएल ९:१६ पदबाट स्पष्ट बुझिन्छ। यस समयमा कब्जा गरिएको केही इलाका इस्राएलीहरूकहाँ फिर्ता भयो, र इस्राएल जातिले आफ्ना छिमेकी-हरूसित केही समयको लागि शान्तिसँग बस्न पायो।

१ शमूएल ७:१५-१७: यस समयपछि शमूएल विभिन्न अड्डाहरूमा घुम्ने न्यायकर्ता बने, जो इस्राएलका शहरहरूमा यात्रा गर्दै र परमप्रभुको व्यवस्थाअनुसार न्यायका फैसलाहरू गर्दै रहे। उनी आफ्नो बुबाको घर रामामा बस्थे, र उनले त्यहाँ एउटा वेदी निर्माण गरे। उनी किन हालैमा नोबमा रहेको परमप्रभुको वेदीमा फर्केनन्, र उनले किन अबिनादाबको घरमा यो सन्दुक रहन दिए, सो हामीलाई भनिएको छैन। तर बुझ्नुहोस्ः यी दिनहरू अनियमितताका दिनहरू थिए; अनि धेरै कामकुराहरू चालू थिए, जुन कामकुराहरू परमेश्वरले सहनुहुन्थ्यो, तर ती कुराहरू खास उहाँको मूल विचार र इच्छाअनुसार थिएनन्।

पहिलो शमूएलको पुस्तकको सात अध्यायचाहिँ जागृतिको विषयमा लेखिएको अध्याय हो। पहिले परमेश्वरले शमूएल नाम गरेका एकजना व्यक्तिलाई उठाउनुभयो, जसले मानिसहरूलाई पश्चात्ताप गर्ने, पाप स्वीकार गर्ने र शुद्ध हुने आह्वान दिए। शमूएलले मानिसहरूको निम्ति गरेको अन्तर्विन्तीचाहिँ होमबलिको पाठोको रगत-माथि आधारित थियो, जुन होमबलिको पाठो

गल्गथामा बलि हुनुभएको परमेश्वरको थुमाको पूर्व-प्रतीक थियो। अनि त्यसपछि विजय आयो। यी कदमहरू कुनै व्यक्ति विशेषको निम्ति लागू हुने जागृति, साथै कुनै जातिको जागृतिको निम्ति अनिवार्य चरणहरू हुन्।

च) १ शमूएल ८-९ः राजाको माग र तिनको चुनाउ

१ शमूएल ८ः१-५ः आफ्नो बुढ़ेसकालमा शमूएलले आफ्ना दुई छोराहरूलाई न्याय-कर्ताको रूपमा नियुक्त गर्ने प्रयास गरे। तर यिनीहरू घुस लिने र न्याय बिगार्ने दुष्ट मानिसहरू थिए। अगाड़ि एलीले गरेजस्तै अहिले पनि शमूएलले आफ्ना छोराहरूलाई यिनीहरूका दुष्ट मार्गहरूबाट फर्काउन सकेनन्, र यही कारणले उनको घराना पनि अस्वीकार गरियो। इस्राएलका बूढ़ा प्रधान-हरूले योएल र अबियाहलाई स्वीकार गर्न मानेनन्। तिनीहरूले बरु यिनीहरूको सट्टामा अरू देशहरूको जस्तै एकजना राजा चाहे।

१ शमूएल ८ः६-१८ः यस सम्बन्धमा परमेश्वरको अभिप्राय के थियो ? उहाँ स्वयम् इस्राएलको राजा हुन चाहनुहुन्थ्यो। उहाँका जनहरू पवित्र हुनुपर्छ, पृथ्वीमा भएका अरू सबै जातिहरूजस्तो होइन। तर तिनीहरूचाहिँ फरक हुन चाहँदैनथिए; तिनीहरू संसारको ढाँचामा चल्न चाहन्थे। यस्तो अनुरोध सुनेर शमूएल दुःखित भए; तर परमप्रभुले उनलाई तिनीहरूको मागअनुसार गर्नू भन्ने आदेश दिनुभयो। किनकि वास्तवमा तिनीहरूले भविष्यवक्ता शमूएललाई होइन, तर परमप्रभुलाई पो अस्वीकार गरेका थिए। मानिसहरूको इच्छामा आफूलाई सुम्पिँदा पनि शमूएलले तिनीहरूलाई गम्भीर रूपले विरोध गर्नुपर्नेथियो र तिनीहरूलाई भावी राजाको व्यवहारको बारेमा चेताउनी दिनुपर्नेथियो। छोटकारीमा भन्नु हो भने, भावी राजाले जनतालाई गरिब बनाएर आफूलाई पो धनी तुल्याउनेथिए। तिनले तिनीहरूका जवान मानिसहरू र युवतीहरूलाई सेनामा भर्नेथिए र घरेलु काममा लगाउनेथिए, र यसो गरेर यिनीहरूलाई आफ्ना दासदासी बनाउनेथिए। हो, परमेश्वरले व्यवस्थामा राजाको शासनका नियमहरूको निम्ति प्रबन्ध गरिदिनुभएको थियो (व्यवस्था १७ः१४-२०)। तर उहाँ स्वयम् तिनीहरूको राजा हुनु नै उहाँको सिद्ध इच्छा थियो (१ शमूएल ८ः७ र १२ः१२)। तब व्यवस्थाको पुस्तकमा प्रस्तुत गरिएका नियमहरूको विषयमा कसो हो? यी नियमहरूद्वारा राजसत्ता अपनाउँदा अवश्य हुने खराबीमा लगाम लगाउनु थियो।

१ शमुएल ८ः१९-२२ः शमूएलको मुखबाट यो चेताउनी सुनेर पनि मानिसहरूले आफ्नो मागमा सुदृढ़ रहँदाखेरि परमप्रभुले शमूएललाई 'तिनीहरूको मागअनुसार गर्नू र तिनीहरूको लागि एकजना राजा नियुक्त गर्नू' भन्नभयो। त्यसपछि भविष्यवक्ता शमूएलले मानिसहरूलाई घरमा पठाए। अब चाँड़ै तिनीहरूले आफ्नो राजा पाउनेछन्।

१ शमूएल ९ः१-१४ः अब हाम्रो ध्यान कीशका छोरा शाऊलमाथि खिचिन्छ, जो बिन्यामिनी मानिस थिए। आफ्ना बुबाका गधाहरू खोज्दै गर्दा तिनी र तिनका सेवकले नजिकको शहरमा बसेका परमेश्वरका जनको मुखबाट 'यी पशुहरू कहाँ छन्?', सो सोधपुछ गर्ने निर्णय गरे। आफ्नो हातमा एउटा सानो उपहार लिएर जब तिनीहरू त्यस शहरको नजिकमा आइपुगे, तब तिनीहरूले केही युवतीहरूबाट थाहा गरे कि तिनीहरूले खोजिरहेका दर्शी त्यही दिनमा एउटा धार्मिक कार्यक्रममा उपस्थित हुने रहेछन्। तिनीहरूले हतार गरे र आफूले खोजेका मानिसलाई भेट्टाए। भविष्यवक्ता शमूएलले शाऊललाई पनि खोजिरहेको कुरा शाऊललाई के थाहा!

१ शमूएल ९ः१५-२१ः किनकि अघिल्लो दिनमा परमप्रभुले शमूएललाई 'राजा हुनुपर्ने मानिस म तिमीसित भेट गराइदिनेछु' भन्ने प्रतिज्ञा गर्नुभएको थियो। अनि अबचाहिँ ती मानिस शाऊल हुँदा रहेछन् भन्ने कुरा उनीकहाँ प्रकट भयो। तर भविष्यवक्ता शमूएलले यो कुरा शाऊललाई तुरुन्तै भनेनन्। पहिले उनले तिनलाई भोजमा निम्तो दिए। 'उच्च स्थान' भन्नाले आराधनाको लागि छुट्ट्याइएको ठाउँ बुझिन्छ, सामान्य अर्थमा मूर्तिहरूको पूजास्थल वा थान बुझिन्थ्यो। तर यहाँ, यस ठाउँमा यो उच्च स्थान परमप्रभुको आराधना गर्ने स्थल थियो। त्यसपछि शमूएलले शाऊल, ती अग्ला, सुन्दर बिन्यामिन कुलको मानिसलाई 'भोलि बिहान म तिमीलाई एउटा महत्त्वपूर्ण खबर सुनाउनेछु' भनेर भने। शाऊल किन आए, यसको बारेमा कुनै जानकारी नदिईकन शमूएलले तिनलाई 'तिमीले खोजिरहेका गधाहरूको विषयमा सुर्ता नगर, ती गधाहरू भेट्टाइएका छन्' भनेर भने। केही जाबा गधाहरूचाहिँ के हुनेथिए र, जब उनले इस्राएलमा चाह गर्न सक्ने सबै कुराहरू चाँड़ै पाउनेछन्? यो कुरा सुनेर शाऊलको प्रतिक्रिया कति नम्र थियो! हो, बिन्यामिन कुल इस्राएली जातिको सबैभन्दा सानो कुल थियो। विगत समयमा तिनीहरूको घोर दुष्टताले गर्दा तिनीहरूको सङ्ख्या घटेर छ सयजना मात्र भएको थियो (न्यायकर्ता २०)।

१ शमूएल ९ः२२-२७ भोजमा शाऊललाई मुख्य अतिथिको सम्मानको स्थान दिइयो, र उनलाई मासुको सबैभन्दा उत्तम भाग खुवाइयो। अनि यस साँझमा शमूएलले उनीसँग लामो समयसम्म बातचित गरे। भोलिपल्ट जब शाऊल यस शहरबाट निस्किरहेका थिए, तब शमूएलले उनलाई एकक्षण रोकिराखेर उनलाई उनको विषयमा परमेश्वरको वचन सुनाइदिए।

खण्ड २

१ शमूएल १०-१५ः

शाऊल अस्वीकार नभएसम्म तिनको शासन

क) १ शमूएल १०-११ः शाऊलको अभिषेक र पुष्टीकरण

१ शमूएल १०ः१-१०ः तब एकान्तमा शमूएलले शाऊलको शिरमाथि तेल खन्याएर उनलाई इस्राएलको शासकको रूपमा अभिषेक गरे। हारूनको पूजाहारीगिरी पनि अभिषेकद्वारा स्थापित गरिएको थियो (लेवी ८ः१२), र अब पहिला राजालाई पनि यही किसिमले अभिषेक गरिएको थियो। उनको सार्वजनिक संस्कार पछि हुनेथियो। त्यसपछि परमप्रभुको वचन पुष्टि गर्न शाऊललाई तीनवटा चिन्हहरू दिइएः **क)** दुईजना मानिसहरूले राहेलको चिहानमा उनलाई भेट्नेछन् र उनका बुबाका गधाहरू फेला परेको कुरा उनलाई सुनाउनेछन्। **ख)** बेतएल जाने बाटोमा ताबोरको फलाँटनिर तीनजना मानिसहरूले उनलाई भेट्नेछन् र उनलाई दुईवटा रोटी दिनेछन्। **ग)** जब उनी परमेश्वरको डाँड़ामा आइपुग्नेछन् र भविष्य-वक्ताहरूको एक दललाई भेट्नेछन्, तब परमप्रभुको आत्मा उनीमाथि आउनुहुनेछ, र उनले भविष्यवाणी गर्नेछन्।

१ शमूएल १०ः७-९ः यी तीनवटा चिन्हहरू पूरा भएपछि शाऊल गिल्गालमा

जानु थियो र त्यहाँ उनले सात दिनसम्म शमूएलको निम्ति पर्खिनुपर्नेथियो, जो त्यहाँ आउन र बलिदानहरू चढ़ाउन लागेका थिए। १ शमूएल १०:२-६ पदको खण्डमा उल्लेख गरिएका चिन्हहरू एकै दिनमा पूरा भए। तर गिल्गालमा घटेका घटनाहरू पछि घटे (१ शमूएल १३:७-१५)।

१ शमूएल १०:९ पदबाट शाऊलको मन साँच्चै परिवर्तन भएको निष्कर्षमा पुग्नुहुँदैन। वास्तवमा उनी शरीरअनुसार जिउने मानिस थिए। उनको पछिको जीवनले यो स्पष्ट रूपमा देखाउँछ। परमेश्‍वरका मानिसहरूको शासकको रूपमा उनी परमेश्‍वरको आत्माद्वारा यस उच्च पदको निम्ति उचित सजिसजाय प्राप्त मानिस भएका थिए, तर उनले परमेश्‍वरलाई व्यक्तिगत रूपले चिन्दैनथिए, न ता उनीसँग मुक्ति दिलाउने विश्‍वासै थियो। अर्को शब्दमा भन्न हो भने, उनी परमेश्‍वरको रोजाइअनुसार उहाँको पदाधिकारी त थिए, तर हाम्रो रायअनुसार उनी साँचो विश्‍वासी थिएनन्।[8)]

१ शमूएल १०:१०-१६: भविष्य-वक्ताहरूचाहिँ समर्पित र जोसिला जनहरू थिए। यसकारण शाऊलले तिनीहरूको बीचमा भविष्यवाणी गरेको देखेर मानिसहरू छक्क परे। यस कुराले लोकोक्तिलाई जन्म दियोः 'के शाऊल पनि भविष्यवक्ता-हरूमध्येका हुन्?' अनि यो आश्‍चर्य व्यक्त गर्ने एउटा सामान्य आहान बन्यो। किनकि यस उक्तिद्वारा शाऊलजस्तै मानिस कसरी आफ्नो चरित्र र कलादेखि बाहिरको क्रिया-कालापमा संलग्न हुन सके, यसको विषयमा आफ्नो आश्‍चर्य प्रकट गरियो। हामीले अपेक्षा गरेझैं शाऊलका बुबा होइन, तर शाऊलका काकाले शमूएलसँगको उनको छलफल के भएको थियो, सो जान्न खोजे। शाऊलले तिनलाई शमूएलसँगको भेटको विषयमा त बताए, तर सुटुक्क आफू राजाको रूपमा अभिषेक भएको कुराचाहिँ खुलास्त पारेनन्।

१ शमूएल १०:१७-१९: यस समयभित्र शमूएलले राजाको नियुक्ति भएको घोषणा गर्न मानिसहरूलाई मिस्पामा भेला गरे। त्यो घोषणा गर्नुभन्दा अघि उनले तिनीहरूलाई 'तिमीहरूको राजाको मागचाहिँ तिमीहरूलाई मिस्र देशबाट निकालेर प्रतिज्ञाको देशमा ल्याउनुभएको परमेश्‍वरलाई अस्वीकार गरेको बराबर हो' भनेर फेरि एक पल्ट सम्झाए। जब शाऊललाई चुनियो, तब उनी कि त नम्रताले गर्दा, कि त डरको कारणले लुकेका थिए। शाऊल किन डराएका थिए, यस समबन्धमा श्री म्याथ्यू हेनरीले निम्न चारवटा कारणहरू पेश गरेका छन्ः

> '**क)** कि त उनी आफै यतिको भरोसाको योग्य नभएको महसुस भए। **ख)** कि त यसो हुँदा उनी उनको कुभलो चिताउने उनका छरछिमेकीहरूको डाहाको पात्र र तारो बन्नेथिए कि? **ग)** कि त हुन सक्छ, शमूएलले भनेको कुराबाट उनले यो बुझे कि मानिसहरूले राजाको माग गरेर पाप गरेका थिए, र परमेश्‍वरले आफ्नो क्रोधमा तिनीहरूको अनुरोध मञ्जुर गर्नुभयो। **घ)** किनकि त्यस बेलाको इस्राएलको अवस्था राम्रो थिएनः पलिस्तीहरू प्रबल थिए, अनि अम्मोनीहरूले धम्की दिइरहेका थिए; तब आँधीबेह्री चल्दा समुद्र-यात्रा शुरु गर्ने मानिस निक्कै साहसी हुनुपर्नेथियो।'[9)]

१ शमूएल १०:२०-२७: शाऊललाई अगाड़ि ल्याइयो र मानिसहरूको सामु तिनीहरूका राजाको रूपमा प्रस्तुत गरियो। सारा इस्राएलमा उनीभन्दा राम्रो शरीरको बान्की भएको कुनै मानिस नै थिएन। अनि केही शूरवीर मानिसहरू शाऊलसँग लागे, र उनलाई गिबामा भएको उनको घरसम्म साथ दिए। तर सबैजनाले नयाँ राजालाई स्वीकार

गरेनन्। तर आफ्ना विरोधीहरूको सामु चुप लागेर शाऊलले बुद्धिमानीसाथ काम गरे।

१ शमूएल ११:१-५: याबेश-गिलादचाहिँ गाद कुलको इलाकामा अवस्थित भएको, यर्दन नदीको पूर्वपट्टिको एउटा शहर थियो। जब इस्राएलको दक्षिणपूर्वमा बस्ने छिमेकी जाति अर्थात् अम्मोनीहरूले त्यो शहर घेरा हाले, तब त्यसका बासिन्दाहरूले आत्म-समर्पणका सर्तहरू मागे। तर अम्मोनीहरूका राजा नाहाशले तिनीहरू सबैको दाहिने आँखा निकालिदिएर तिनीहरूलाई अपाङ्ग बनाउने र इस्राएलको निम्ति निन्दाको पात्र तुल्याउने इच्छा गरे। अचम्मको कुरा के थियो भने, अम्मोनीहरूले याबेशका बूढ़ा प्रधानहरूलाई सहायता बोलाइपठाउने अनुमति दिए। हुन सक्छ, त्यस बेलामा नाहाश आफै लड़ाइँको निम्ति पूरा रूपले तयार थिएनन् कि? अथवा सायद इस्राएलका बाँकी भाग मानिसहरूले याबेश-गिलाद शहर मद्दत गरेकोबाट तिनलाई डर लागेन कि? गिबामा सन्देशवाहकहरूलाई पठाइयो, जहाँ शाऊलले बारीमा काम गरिरहेका थिए। अब उनको निम्ति उठेर इस्राएलका नयाँ राजा आफूलाई प्रमाणित गर्ने समय आएको थियो।

१ शमूएल ११:६-११: उनले एक हल गोरुलाई पक्रेर तिनलाई टुक्राटुक्रा पारे; कत्रो वस्तुनिष्ठ पाठ!! यसरी नै शाऊलले आफ्नो जातिका मानिसहरूलाई हातहतियार भिर्ने आह्वान दिए। परमप्रभुको डरले मानिस-हरूलाई छोप्यो। अनि इस्राएल र यहूदा मिलेर बेजेकमा तीन लाख तीस हजार बलिया मानिसहरू जम्मा भए, जो रातभरि हिँड़ेर याबेश-गिलादमा आइपुगे, जहाँ तिनीहरूले अम्मोनीहरूलाई पूरा परास्त गरे।

१ शमूएल ११:१२-१५: विजयको उमङ्गले लट्ठिएका मानिसहरूले अघि शाऊललाई राजाको रूपमा स्वीकार नगर्नेहरूलाई मार्न चाहे। तर शाऊलले बुद्धिमानीपूर्वक तिनीहरूलाई रोकिदिए। परमप्रभुले विजय दिनुभएको कुरा उनको निम्ति पर्याप्त थियो। त्यसपछि शमूएलले गिल्गालमा एउटा आम-सभा बोलाए, र राष्ट्रको स्तरमा शाऊलको राज्यको नवीकारण भयो। यसपालि कुनै विरोध भएन। गिल्गालको आत्मिक अर्थ आत्मिक नवीकारण हो (यहोशू ५:९)।

ख) १ शमूएल १२: शमूएलले मानिस-हरूलाई हप्की र चेताउनी दिएको

१ शमूएल १२:१-१३: गिल्गालमा राज्यको नवीकरणको समारोह सकेपछि शमूएलले सारा इस्राएलसँग कुरा गरे। पहिले उनले तिनीहरूलाई न्यायकर्ताको रूपमा आफ्नो इमानदार सेवकाइको विषयमा सम्झना दिलाए। कसैले पनि उनीमाथि अन्यायको आरोप लगाउन सकेन। तर राजाको माग गर्दा इस्राएली जातिले यस प्रकारको शासन र आफूमाथि परमेश्‍वरको अधिकार अस्वीकार गरेको थियो। विगत दिनहरूमा परमप्रभु तिनीहरूप्रति दयालु हुनुहुन्थ्यो; किनकि तिनीहरूलाई आवश्यक परेको बेलामा उहाँले तिनीहरूको निम्ति उद्धारकर्ताहरूलाई खड़ा गर्नुभएको थियो। १ शमूएल १२:११ पदमा जुन 'बेदान'को नाम उल्लेख छ; हुन सक्छ, त्यस 'बेदान'-नामले सम्भवतः बाराकलाई बुझाउँछ, जसरी एन.के.जे.वि.को पृष्ठको किनारमा, अनि सेप्टुवाजिन्ट र अरामी संस्करणहरूले अनुवाद गरेका छन्।[10] शमूएलले आफूलाई मोशा-बाट शुरु भएका उद्धारकर्ताहरूको कालबद्ध सूचिमा राखे। तर विगत समयमा तिनी-हरूलाई देखाइएका दयाहरूको विषयमा इस्राएली जाति कृतघ्न थियो, र 'हामी एउटा राजा पाऔं' भनेर तिनीहरूले यसको निम्ति आवाज उठाए। परमप्रभुले आफ्ना न्याय-कर्ताहरूमार्फत काम गर्नुभएको कुरा

तिनीहरूको लागि पर्याप्त थिएन; तब उहाँले तिनीहरूलाई शाऊल दिनुभयो।

१ शमूएल १२:१४-१८: राजाको माग गरेर तिनीहरूले ठूलो पाप गरेका थिए। तर तिनीहरूले परमप्रभुको आज्ञापालन गरेका भए अहिले पनि उहाँले तिनीहरूलाई आशिष दिनुहुनेथियो। तर होइन भने, तिनीहरूले उहाँको क्रोध चाख्नुपर्नेथियो। तब शमूएलले परमेश्वरले तिनीहरूलाई एउटा गम्भीर प्रमाण दिऊन् भन्ने हेतुले ठूलो मेघगर्जनको निम्ति प्रार्थना गरे। यो परमेश्वरबाटको पक्का चिन्ह थियो; किनभने यस प्रकारको मेघगर्जनचाहिँ गहुँको फसलको समयमा विरलै हुन्थ्यो, र मौसम-अनुकूल थिएन, अनि यो त केवल प्रकृतिको खेल हो भन्न सक्नको निम्ति कुनै ठावैं थिएन। निश्चय नै यो त बिलकुल शमूएलको प्रार्थनाको समयोचित उत्तर थियो।

१ शमूएल १२:१९-२५: मानिसहरूलाई ठूलो डरले छोप्यो, र तिनीहरूले शमूएललाई 'हाम्रो लागि प्रार्थना गरिदिनुहोस्' भनेर विन्ती गरे। उनको प्रार्थनाले न्याय ल्यायो; त्यसले दया पनि ल्याउन सक्छ। यसको प्रतिउत्तरमा उनले तिनीहरूलाई यसो भन्दै चेताउनी दिएः 'परमप्रभुलाई पछ्याउनदेखि नहट! न्यायबाट उम्कने एकमात्र उपाय यही हो।' उनको विषयमा कुरा यस्तो थियोः उनले तिनीहरूको लागि प्रार्थना गर्न रोक्नेथिएनन्; नत्र यो उनको निम्ति पाप ठहरिनेथियो। तब हामी बुझ्रौंः प्रार्थनाको अभाव लापरवाही मात्र होइन, तर पाप पो हुँदो रहेछ। शमूएलको यस महत्त्वपूर्ण भनाइबाट यो स्पष्ट बुझिन्छ।

ग) १ शमूएल १३-१५: शाऊलको अनाज्ञाकारिता र अस्वीकार

अ) १ शमूएल १३: शाऊलको पाप ठहरिएको बलिदान

१ शमूएल १३:१: यस अध्यायको पहिलो पदको विषयमा सुस्पष्ट समस्याहरू छन्। जसरी यो पद विभिन्न बाइबल-संस्करणहरूमा पढ्दा सजिलै देख्न सकिन्छ। के.जे.वी. र एन.के.जे.वि. संस्करणहरूले यस प्रकारले अनुवाद गरेः 'शाऊलले एक वर्ष शासन गरे; अनि जब उनले इस्राएलमाथि दुई वर्ष शासन गरेका थिए ...।' तर इ.आर.वि.मा यसो पढ्निन्छः 'शासन गर्न शुरु गर्दा शाऊल तीस वर्षका थिए, र उनले इस्राएलमाथि दुई वर्ष शासन गरे ...।' फेरि आर.एस.वि.मा यसो लेखिएको छः 'शाऊल ... वर्षको उमेरमा शासन गर्न थाले, र उनले इस्राएलमाथि दुई वर्ष शासन गरे।' अनि एन.ए.एस.बि.-बाइबलको अनुवादमा हामी यसरी पढ्छौंः 'शाऊलले शासन गर्न थालेको बेलामा उनी चालीस वर्षका थिए, र उनले इस्राएलमाथि बत्तीस वर्षसम्म शासन गरे।' सेप्टुवाजिन्टका केही पाण्डुलिपीहरूले समस्या तार्न यो पद हटाएका छन्। यस भ्रमको कुरा कहाँबाट आयो त? यसको सबैभन्दा सजिलो उपाय यो देखिन्छः पछिका शताब्दीहरूमा लापरवाह प्रतिलिपिकारहरूले हिब्रू मूललेखमा भएका केही अक्षरहरू हराइदिए।[11]) यति हामी निश्चित रूपले भन्न सक्छौंः शाऊल सत्तामा आएको बेलामा उनी प्रौढ़ भएका थिए; किनभने उनका छोरा योनातान लड़ाइँमा जाने पर्याप्त उमेर पुगिसकेका थिए।

१ शमूएल १३:२-५: शाऊलले तीन हजारजना मानिसहरूको स्थायी सेना खड़ा गरेका थिए। योनातानले आफ्नो हजार सिपाहीहरू लिएर यरूशलेमको उत्तरमा अवस्थित भएको गिबामा पलिस्तीहरूको पहरे-चौकीमा सफलतापूर्वक आक्रमण गरे। यस कुराले पलिस्तीहरूलाई निर्णायक रूपले लड़ाइँ गर्न ठूलो सेना तयार गर्न उक्सायो। (केही अनुवादहरूले अरामी बाइबल र सेप्टुवाजिन्टका केही पाण्डुलिपिहरूको पछि लागेर १ शमूएल १३:५ पदमा तीन हजार रथहरू भनेर अनुवाद गरेका रहेछन्। यसो

हेर्दा छ हजार घोड़चाड़ीहरूलाई अटाउन तीन हजार रथहरू यथेष्ट थियो, कि कसो हो ?)[12)]

१ शमूएल १३ः६-९ः इस्राएलीहरूले यस चुनौतीको सामना गर्दा ठूलो कायरता देखाए। किनभने तिनीहरूमध्ये कोही त यर्दन-पारी भागिहाले। तिनीहरू यति लामो समयसम्म पलिस्तीहरूको जुवामनि रहेका थिए; यसैकारणले तिनीहरू यस बन्धनबाट छुट्न असम्भव भएको देखिन्थ्यो। हर हिसाबले पलिस्तीहरूको निम्ति परिस्थिति अनुकूल थियो। शाऊलले गिल्गालमा शमूएलको आवाइको निम्ति पर्खिरहेका थिए (१ शमूएल १०ः८ पद हेर्नुहोस्); त्यस बेलामा धेरैभन्दा धेरै मानिसहरू उनको उपस्थितिबाट हराइ-रहेका थिए। सातौं दिन शुरु भयो, तर शमूएल अझै पनि देखा परेनन्। आफ्नो सेना घट्दै गएको र लड़ाइँ नजिक आइसकेको परिस्थितिको शिकार भएर शाऊल आफैले होमबलि चढ़ाउन हिम्मत बाँधे। उनी लेवी थिएनन्, यसैले उनलाई होमबलि चढ़ाउने अधिकारै थिएन। शमूएलले ढिलो गरे पनि यो शाऊलको निम्ति पूजाहारीगिरीमा हात हाल्न उचित कारण थिएन।

१ शमूएल १३ः१०-१४ः शाऊलले होमबलि चढ़ाउनेबित्तिकै शमूएल त्यहाँ आइपुगे र शाऊलले गरेको कुरा बुझिहाले। शाऊलसँग तर्कसङ्गत बहानाहरू थिए; यसो भए पनि उनी परमेश्वरको दृष्टिमा अनाज्ञाकारी भए-भए। यसमा कुनै हेरफेर हुनेथिएन। यस अनाज्ञाकारिताले गर्दा उनले राज्य गुमाउनेथिए। किनकि परमेश्वरले उनको बदलीमा अघिबाट आफ्नो हृदय-अनुसारको मानिसलाई खोजेर भेट्टाइसक्नु-भएको थियो। यो अनाज्ञाकारिताचाहिँ शाऊलले आफ्नो जीवनमा गरेका पापहरूमध्ये एक पाप थियो, जुन पापको कारणले उनले इस्राएलको सिंहासन गुमाउनुपरयो। उनका अन्य पापहरू यस प्रकारका थिएः **क)** उनले गरेका अविवेकी भाकल (१ शमूएल १४)। **ख)** अमालेकीहरूसँग लड़ाइँ गरेको बेलामा उनले राजा अगागलाई जोगाए र लुटका सबैभन्दा असल मालहरू नष्ट गरेनन् (१ शमूएल १५)। **ग)** उनले अहिमेलेकको लगायत अन्य चौरासीजना पूजाहारीहरूको हत्या गरे (१ शमूएल २२)। **घ)** उनले घरिघरि दाऊदको ज्यान लिने प्रयास गरे (१ शमूएल १८-२६)। अनि **ङ)** उनले एन-डोरमा बोक्सीसँग परामर्श गरे (१ शमूएल २८)।

१ शमूएल १३ः१५-२३ः शाऊलले आफ्ना छ सय सिपाहीहरूलाई लिएर गिबामा योनातानलाई साथ दिए। किनकि पलिस्तीहरूले गिबादेखि अलि पर, मिक्माशमा छाउनी हालेका थिए। तिनीहरूले उत्तर, पश्चिम र पूर्वतिर लुट्नेहरू पठाउन थाले, र तिनीहरूलाई रोक्न इस्राएल असहाय देखियो। यति लामो समयसम्म उनीहरू पूर्ण रूपमा पलिस्तीहरूको नियन्त्रणमा रहेका थिए कि तिनीहरूले इस्राएलबाट प्रत्येक लोहारलाई हटाइदिए। यसैले इस्राएलीहरू आ-आफ्ना खेतबारीका औजारहरू उध्याउनको लागि तिनीहरूकहाँ जानुपर्थ्यो। थोरै इस्राएली मानिसहरूसँग मात्र तरवार थियो। सारा परिस्थिति नाजुक देखिन्थ्यो।

आ) १ शमूएल १४ः शाऊलका विवेकहीन भाकलहरू

१ शमूएल १४ः१-१५ः आफ्ना बुबाको निष्क्रियता देखेर योनातान पलिस्तीहरूलाई आक्रमण गर्न आफ्नो हतियार बोक्ने जवानसँग सुटुक्क छाउनीबाट निस्केर गए। यो कुनै खतरनाक ढीठ कलाबाजी थिएन, न ता कुनै मूर्ख आत्मघाती हमला थियो। किनकि योनातानले ठूलो विजय प्राप्त गर्न

परमेश्वरलाई हेरिरहेका थिए। तिनीहरू दुईजना मात्रै भएको कुराले केही फरक पार्दैनथियो। योनातानसँग दृढ़ विश्वास के थियो भने, 'किनकि बचाउने काम चाहे धेरैद्वारा, चाहे थोरैद्वारा होस्, तर परमप्रभुलाई कुनै कुराले रोक्दैन।' योनातानको यो विश्वास इनामको योग्य थियो। पलिस्ती-हरूले तिनलाई 'माथि आऊ' भन्ने निम्तो दिए भने तिनी सफल हुनेछन् भन्ने कुरा परमेश्वरले तिनलाई देखाउनुभयो। हुन सक्छ, पलिस्ती-हरूले तिनलाई भगुवा ठानेर तिनलाई 'हामीकहाँ आऊ' भन्ने आज्ञा गरे कि? जे होस्, तिनीहरूको यो आज्ञा सुन्नासाथ योनातान तिनीहरूको सैनिक पहरे-चौकीतिर चढ़े, र चाँड़ै तिनीहरूमध्ये बीसजनालाई धूलोमा मिल्काइदिए। तिनीहरूबाट बाँचेका-हरू भाग्दै गर्दा, परमेश्वरले एउटा भुइँचालो पठाइदिनुभयो, जुन भुइँचालोले पलिस्ती-हरूको छाउनीमा ठूलो भ्रम पैदा गर्‍यो। योनातानले गरेको विश्वास (१४:६) र तिनको हतियार बोक्ने जवानले गरेको विश्वासबाहेक (१४:७) पलिस्तीहरूसँग व्यवहार गर्न परमेश्वरलाई अरू केही पनि आवश्यक थिएन। तर शाऊलको मूर्खताले विजयका परिणामहरू कम गर्न सक्यो, कति दुःखलाग्यो कुरा!!

१ शमूएल १४:१६-२३: शाऊलका पहरेदारहरूले यो भ्रम देखे र उनलाई यसको खबर गरे। सिपाहीहरूको गन्ती गर्दा योनातान र तिनको हतियार बोक्ने जवान हराएका थिए। तब शाऊलले तुरुन्तै पूजाहारी अहियाहलाई यसो भन्ने आज्ञा दिएः 'परमप्रभुको सन्दुक यहाँ ल्याऊ!' किनकि उनले परमप्रभुबाट सल्लाह लिन खोजे। (एन.के.जे.वि.को पृष्ठको किनारामा लगाइएको नोटचाहिँ सेप्टुवाजिन्टको अनुवाद प्रस्तुत गरेको छ, जहाँ सन्दुकको सट्टामा 'एपोद' लेखिएको छ।[13]) हुन सक्छ, यो सन्दुक अझै पनि किर्यत-यारीममा थियो, कि कसो हो?) जेजस्तो भए पनि, शत्रुहरूको बीचमा कोलाहल बढ़्दै जाँदा शाऊलले तुरुन्तै आफ्नो मनसाय बदली गरे; उनले पूजाहारीलाई 'छोड़िदेऊ' भन्ने आदेश दिए। मूलभाषामा 'तिम्रो हात झिक' भनेर लेखिएको छ, यसको अर्थ 'परमप्रभुको इच्छा जान्न छोड़िदेऊ' हो (१ शमूएल १४:१९)। उनले आफ्नो सारा सेना भेला गराए। किनकि परमप्रभुले पलिस्तीहरूलाई उनको हातमा सुम्पिदिनुभएको थियो। यो कुरा जान्न उनलाई अझै पनि ईश्वरीय निर्देशनको आवश्यकता पर्दैनथियो। परमेश्वर इस्राएलको पक्षमा लड़्दै हुनुहुन्थ्यो भन्ने कुरा अरूहरूले पनि चाल पाए। जुन हिब्रू मानिसहरूले अगाड़ि यहूदी-पक्ष त्यागेका थिए, ती हिब्रूहरू आफ्ना पलिस्ती मालिकहरूमाथि जाइलागे, अनि जुन इस्राएली मानिसहरू एप्रैम पहाड़मा लुकेका थिए, ती मानिसहरूले लड़ाइँमा सामेल हुन नयाँ हिम्मत पाए। विजय लगभग भइसकेको बेलामा कोचाहिँ लड़ाइँ गर्न चाहँदैन? तर लड़ाइँ शुरु गर्ने योनातानहरू कहाँ छन्?

१ शमूएल १४:२४-३०: विजय छिट्टै हासिल गर्नको लागि शाऊलले हतारमा र बेहोशमा आफ्ना सिपाहीहरूलाई 'साँझ नपरुन्जेल तिमीहरूले केही पनि खानुहुँदैन' भनेर भाकल खान लगाए। त्यस बेलासम्म उनी सफलता प्राप्त गर्ने आशामा थिए। उनले आफ्नो आदेश एउटा श्रापमा बाँधे। तर के गर्ने? उनका सिपाहीहरू भोकले गर्दा थकित भए र यो यस लड़ाइँमा तिनीहरूको बेफाइदा ठहरियो। तर योनातानले आफ्नो बुबाको आदेशको बारेमा केही पनि थाहा थिएनन्; यसैले तिनले आफ्नो तागत फिर्ता पाउन केही मह खाइदिए। जब तिनलाई यस श्रापको बारेमा भनियो, तब तिनले यस मूर्ख आदेशको कारणले इस्राएलको विजयमा बाधा आएको विलाप गरे।

१ शमूएल १४ः३१-४२ः शाऊलको प्रतिबन्धले योनातानको रिस मात्र उठाएन, तर यसले मानिसहरूलाई खतरामा हाल्यो। जब लड़ाइँ थामियो, तब तिनीहरू लुटको मालमाथि जाइलागे, तिनीहरूले पशुहरू मारे, रगत ननिकालेर तिनको मासु खाए। यसरी नै तिनीहरूले लेवी १७ः१०-१४ र व्यवस्था १२ः२३-२५ पदका खण्डहरू उल्लङ्घन गरे। जब शाऊलले यो कुरा सुने, तब उनले तिनीहरूलाई हप्काए, त्यसपछि उनले एउटा ठूलो ढुङ्गा खड़ा गरे, जहाँ मानिसहरूले पशुहरू ल्याएर नियमअनुसार मार्न सके। अनि त्यहाँ उनले एउटा वेदी बनाए; त्यो उनको पहिलो वेदी थियो। आफ्नो जोशमा शाऊलले पलिस्तीहरूलाई अबेरसम्म खेद्न चाहे। यसको सिलसिलामा उनले पूजाहारीसँग परमेश्वरको सल्लाह लिने कुरा गरे। तर परमेश्वरले उनलाई कुनै जवाफ दिनुभएन। यस कुराले शाऊललाई छाउनीमा पाप छ भन्ने निष्कर्षमा ल्यायो। यस्तो अवस्थामा के गरिन्थ्यो? यस्तो अवस्थामा चिट्ठा हालेर पाप गर्नेलाई फेला पारिन्थ्यो। अनि चिट्ठा योनातानको नाममा पर्‍यो; शाऊल छक्क परे; किनकि चिट्ठा परेअनुसार योनातान पो दोषी थिए।

१ शमूएल १४ः४३-४६ः योनातानले अघि आफूले के गरेका थिए, सो बताइदिए, र शाऊलले आफ्नो अनुहार बचाउन तिनलाई मार्ने आदेश दिए। तर जनताले आफ्ना राजाको भन्दा धेरै विवेक देखाए। के योनातानले यो महान् विजय ल्याउन परमेश्वरसँग काम गरेका थिएनन् र? परमेश्वरले तिनलाई यस लड़ाइँमा यति शक्तिशाली रूपमा प्रयोग गर्नुभयो, तब उहाँ शाऊलको भाकलको विषयमा तिनीसँग बेखुशी हुनुभएको कसरी? होइन, योनातान कदापि मर्नुहुँदैनथियो। यसरी यी शूरवीर अयोग्य मृत्यु मर्नुदेखि जोगिए। तर शाऊल यस प्रकारको नचाहिँदो झमेलामा व्यस्त भइरहेको बेलामा पलिस्तीहरू भागेर उम्के। उनको बुद्धिको कमीले गर्दा उनको विजय घटेको यो दोस्रो पल्ट भयो।

१ शमूएल १४ः४७-५२ः ४७-४८ पदहरूले लड़ाइँहरूमा हासिल गरिएका शाऊलका केही विजयहरूको सारांश दिन्छन्। त्यसपछि तीनवटा पदहरू छन्, जुन पदहरूले उनको परिवारको बेलीबिस्तार गर्छन्। अनि यस अध्यायको अन्तिम पदमा शमूएलले गरेको भविष्यवाणी पूरा भएको देख्छौं, जसले भनेका थिए कि तिनीहरूका राजाले इस्राएलका बलिया, वीर छोराहरूलाई सेनामा भर्ना गर्नेछन् (१ शमूएल ८ः११)।

इ) १ शमूएल १५ः शाऊलको अधूरो आज्ञाकारिता

१ शमूएल १५ः१-३ः शाऊल तलतिर चिप्लिँदैथिए र फेदमा पुग्ने बेलामा झन् छिट्टै झर्दैथिए। उनलाई जुनसुकै काम अह्राइयो, यसको कुनै मतलब थिएन; उनले त्यो काम अधूरो पूरा गरेर छाड्थे। उनको आज्ञाकारिता सधैं अपूर्ण हुन्थ्यो। यस अध्यायमा परमेश्वरले उनलाई 'जाऊ, अमालेकीहरूलाई नाश हुने गरी प्रहार गर' भन्ने आज्ञा दिनुभयो; किनभने इस्राएलीहरू मिस्र देश छोड़ेर आएका र कनान देशतर्फ यात्रा गरेको बेलामा अमालेकीहरूले पछाड़ि परेका कमजोर इस्राएलीहरूलाई निर्दयतापूर्वक आक्रमण गरेका थिए (व्यवस्था २५ः१७-१९)। शाऊलको निम्ति आदेश एकदम स्पष्ट थियोः सास फेर्नेजति सबैलाई नाश गर! सबै थोक परमेश्वरको निम्ति अर्पिएको थियो। परमेश्वर सहनशील हुनुहुन्छ; यसैले उहाँले अमालेकी मानिसहरूलाई धेरै वर्षसम्म सहिरहनुभएको थियो; तर तिनीहरूको विरुद्धमा उहाँको वचन बदली भएन (प्रस्थान १७ः१४-१६; गन्ती २४ः२०)। तिनीहरूको

पापको सजायको रूपमा तिनीहरू मेटिनुपर्नेथियो ।

१ शमूएल १५ः४-१२ः शाऊलले आफ्नो सेना भेला गरे, र उनी दक्षिणतिर, अमालेकीहरूको शहरतिर लागे । तर तिनीहरूलाई आक्रमण गर्नुभन्दा अघि उनले केनीहरूलाई 'त्यहाँबाट निस्केर आओ र भाग' भन्ने चेताउनी दिए; किनभने यी घुमन्ते मिद्यानीहरूले प्रस्थानको समयमा इस्राएलीहरूलाई दया देखाएका थिए । यसबाट के बुझिन्छ भने, शाऊलले नरसंहारमा कुनै चासो लिँदैनथिए, तर उनले दुष्ट मानिसहरूबाट परमप्रभुको बदला लिन लागेका हुन् । यस सिलसिलामा उनले अमालेकीहरूलाई बिलकुल परास्त गरे र सबैलाई तरवारले मारिदिए, तिनीहरूका राजा अगागलाई र लुटका सबैभन्दा असल मालहरू छोड़ेर । (बाँकी भागको रूपमा अन्य ठाउँहरूमा बस्ने अमालेकीहरू बाँचेका थिए । हेर्नुहोस् १ शमूएल ३०ः१-६; २ शमूएल ८ः१२; १ इतिहास ४ः४३) । यस घटनास्थलदेखि धेरै माइल टाढ़ामा परमप्रभुले शमूएललाई शाऊलको अनाज्ञाकारिताको बारेमा जानकारी दिनुभयो । यस कुराले शमूएललाई धेरै विचलित तुल्यायो र उनलाई प्रार्थनामा रात बिताउने प्रेरणा दिलायो । उनले के गर्नुपर्छ, सो कुरा भोलिपल्ट बिहान स्पष्ट भएको थियो ।

१ शमूएल १५ः१३-३५ः लड़ाइँबाट फर्किँदा शाऊल गिल्गाल जाने बाटोमा रोकिए, र आफ्नो विजयको उत्सव मनाउँदै उनले एउटा स्मारक स्थापित गरे । तर शमूएलले ती कुराहरू फरक दृष्टिले हेरे र शाऊललाई उनको अनाज्ञाकारिताले गर्दा चुनौती दिए । शाऊललाई कहिल्यै बहानाहरूको कमी थिएन; तर अहिलेचाहिँ उनको भूल लुक्न सकेन; किनकि त्यो 'भ्या-भ्या' आवाज भविष्यवक्ताको कानमा पुग्यो, र शाऊलका बहानाहरू शून्य भए । अस्वीकार गरिएको ! शाऊलले त्यो शब्द अघि नै सुनेका थिए (१ शमूएल १३ः१४) । तर यसपालि यो शब्द प्रभावशाली तवरले आयो । किनकि शाऊलले निरन्तर परमप्रभुका आज्ञाहरूमा आफ्नो अर्थ लगाउने गर्थे । उनलाई जे राम्रो लाग्थ्यो, उनले त्यही गर्थे, यस विषयमा परमेश्वरको सिद्ध इच्छा जेसुकै होस् । उनले पश्चात्ताप गरेको बहाना गरे र शमूएललाई 'मलाई नत्याग्नुहोस्' भन्ने विन्ती गरे । शमूएल त्यहाँबाट हिँड्न खोज्दा शाऊलले भविष्यवक्ताको अलखा समेत च्यातिदिए । परमप्रभुले आज उनीबाट इस्राएलको राज्य च्यात्नुभएको र त्यो उनको छिमेकीलाई दिनुभएको हो, जुन छिमेकी उनीभन्दा उत्तम थिए । शमूएलको अलखा च्यातिएको यसको चिन्ह थियो ।

परमप्रभुको आराधना गर्न शाऊलसँग आएपछि शमूएलले राजा अगागलाई ल्याउने आदेश दिए । 'निश्चय नै मृत्युको तीतोपन हटिसकेको छ' भन्दै र 'जिउँदै उम्कन्छु' भन्ने आशामा राजा अगाग होशियारीसाथ शमूएलकहाँ आए (१ शमूएल १५ः३२) । तर शमूएलले तिनलाई तरवारले टुक्राटुक्रा पारिदिए । शाऊलको भूल वृद्ध न्यायकर्ताको निम्ति उनको बाँकी जीवनमा उनलाई थिचिरहने बोझ बन्यो । अनि शाऊललाई इस्राएलमाथि राजा तुल्याउनुभएकोमा परमप्रभु स्वयम् पछुताउनुभयो । यो कुरा हाम्रो कस्तो अर्थमा लिनुपर्ने हो ?

'परमप्रभुको आज्ञा पालन गर्दा परमप्रभुलाई जुन आनन्द लाग्छ, के त्यही आनन्द उहाँले होमबलि र बलिदानहरूमा पाउनुहुन्छ र? हेर, आज्ञापालन गर्नु बलिदानभन्दा उत्तम हो, र ध्यानसित सुन्नुचाहिँ भेड़ाहरूको बोसोभन्दा उत्तम हो ।' हामीले १ शमूएल १५ः२२ पद कण्ठस्थ गर्नुपर्छ । यो पद परमेश्वरको वचनका उत्कृष्ट पदहरूमध्ये

एक हो। हामीबाट परमेश्‍वरले शुरुमा आज्ञाकारिता, अन्तमा आज्ञाकारिता र सधैंभरि आज्ञाकारिता पाउनुपर्छ। यो पद प्रभुको सेवा गर्न र उहाँलाई खुशी तुल्याउन चाहनेहरूको दैनिक नारा बनोस्। यस सिलसिलामा श्री एर्डमानले यस प्रकारको टिप्पणी गरेका छन्ः

> ' "हेर, आज्ञापालन गर्नु बलिदानभन्दा उत्तम हो" भन्‍ने वाक्यमा प्रकट भएको अर्थले हामीलाई एउटा नयाँ मोड ल्याएको छ। किनकि परमेश्‍वरलाई मनपर्ने अरू जेसुकै कुरा किन नहोस्, तर उहाँप्रति आज्ञाकारी हुन चाहेको मन उहाँको दृष्टिमा एउटा असल कुरा ठहरिएको रहेछ! यस प्रकारको मनको भावनाविना जुनसुकै बलिदान असल ठहरिँदैन, र हाम्रो त्यागमा कुनै नैतिक मूल्य हुँदैन। ... ठीक त्यस्तै अनाज्ञाकारिता र विद्रोह, उपेक्षापूर्ण आत्म-निर्भरता र यीजस्तै कुराहरू टुनामुना र मूर्तिपूजाको नैतिक स्तरमा आउँछन्, यी अनाज्ञाकारिताका परिणामहरू जेसुकै हुन्। यसको विषयमा श्री कैलले यसो भनेका छन्ः "जोखना हेर्नले चाहिँ ख्रीष्ट-विरोधी तत्त्व र शैतानिक शक्तिहरूको सेवा गरिरहेको छ।" '14)

१ शमूएल १५ः२९ र ३५ पदहरूको बीचमा अमेल भएको देखिन्छ। किनभने १ शमूएल १५ः२९ पदमा 'परमेश्‍वर आफ्नो मन बदल्नुहुन्‍न' लेखिएको छ भने, १ शमूएल १५ः३५ पदमा 'शाऊललाई राजा तुल्याउनुभएकोमा परमप्रभु पछुताउनुभयो' भनेर लेखिएको छ। यस सम्बन्धमा बुझ्नुहोस्ः १ शमूएल १५ः२९ पदले परमेश्‍वरको स्वभावको सद्‌गुणको कुरा गरेको छ। उहाँमा कुनै परिवर्तन हुँदैन; किनभने उहाँ अपरिवर्तनशील हुनुहुन्छ। तर १ शमूएल १५ः३५ पदमा आएर शाऊलको व्यवहारमा परिवर्तन आएको हुनाले परमेश्‍वरको आफ्ना योजना र उद्देश्‍यहरूमा परिवर्तन आउनु अनिवार्य थियो। परमेश्‍वर आफ्ना सद्‌गुणहरूअनुसार व्यवहार गर्नुपर्छः यसर्थ उहाँले आज्ञाकारी हुनेलाई आशिष दिनुहुन्छ र अनाज्ञाकारितालाई सजाय दिनुपर्छ।

खण्ड ३

१ शमूएल १६-३०ः

शाऊलको मृत्युसम्मको दाऊदको जीवनको वृत्तान्त

क) १ शमूएल १६ः१-१३ः शमूएलद्वारा दाऊदको अभिषेक भएको

१ शमूएल १६ः१-३ः शमूएलले अझै पनि शाऊलको लागि विलाप गरिरहँदा परमप्रभुले उनलाई सफासँग भन्‍नुभयोः 'कहिलेसम्म तिमी उसको निम्ति विलाप गरिरहन्छौ? मैले त शाऊललाई रद्द गरिसकेको छु।' परमेश्‍वरले आफ्ना जनहरूलाई शासन गर्ने अर्को मानिसलाई छानिसक्नुभयो। शमूएलले बेतलेहेममा गएर यिशाईका छोराहरूमध्ये एकजनालाई राजाको रूपमा अभिषेक गर्नुपरेको थियो। गोपनीयता छल होइन। परमेश्‍वरले शमूएललाई उनी बेतलेहेम गएको मनसायको बारेमा झूट बोल्नू भन्‍नुभएको होइन। किनकि उनले त्यहाँ एउटा बलिदान चढ़ाए; यो कुरा बिलकुल साँचो थियो। तर नयाँ राजाको अभिषेक गर्ने कार्यचाहिँ एउटा गोप्य मामिला थियो, जुन कुरा अझै धेरै वर्षसम्म जनतालाई विदित हुँदैनथियो।

१ शमूएल १६:४-१३: जब शमूएल बेतलेहेममा आए, तब बूढ़ा प्रधानहरू थरथर भए। यिशाई र तिनका छोराहरूलाई बलिदान र धार्मिक भोजमा निमन्त्रणा गरिसकेपछि, आउँदा राजा आफ्नो सामु छन् भन्ने कुरामा विश्वस्त भई उनले ती छोराहरूलाई एक-एक गरी नियालेर हेरे। तर तीमध्ये कोही पनि परमप्रभुको रोजीअनुसारै थिएनन्। मानिसको बाहिरी रूप होइन, तर उसको हृदयको अवस्था महत्त्वपूर्ण हुन्छ भन्ने कुरा शमूएलले अघिबाट शाऊलबाट सिक्नुपर्नेथियो (१ शमूएल १३:१४)। परमेश्वरले मानिसको हृदय नियालेर हेर्नुहुन्छ (१ शमूएल १६:७)। यस पदमा प्रस्तुत गरिएको नैतिक नियम जहिले पनि सत्य ठहरिएको छः मानिसहरूले रूपरङ्ग हेर्छन्, अँ, पहिरन र सिँगारपटारजस्ता कुराहरू हेर्छन् र अन्य बाहिरी कुराहरूमा बढ़ी ध्यान दिन्छन्। अनि वर्तमान समयमा टेलिभिजन, पत्रिकाहरू र मोबाइल-फोनजस्तै आम-मीडिया र सोसल मीडियाहरूले यस प्रकारको त्रुटिपूर्ण दृष्टिकोण लिन हामीलाई खूब प्रोत्साहन दिन्छन्, किनकि यी माध्यम-हरूले सधैं विशेष ठाँटबाँट भएका, खूबै आकर्षक मानिसहरूलाई प्रयोग गरेर सामान्य देखिने मानिसहरूलाई लाजमा पार्छन्, तिनी-हरू कुनै गन्तीमा आउँदैनन् जस्तै पार्छन्। शाऊल अग्ला र सुन्दर थिए। अनि दाऊदचाहिँ? तिनी पनि रूपवान् त थिए (१ शमूएल १६:१२); तर राजाजस्तै महत्त्वपूर्ण पद ओगट्नको निम्ति तिनको उमेर सानै थियो। दुर्भाग्यवश अमेरिकाका मण्डलीहरूले विशेष गरी टेलिभिजनका कार्यक्रमहरूमा आत्मिक कुरामा होइन, तर बाहिरी अगाढ़ ठाँटबाँटमा ध्यान दिएका छन्; तब टि.भि.का यी पूजिय व्यक्तिहरूको पतन हुँदा कस्तो लाज! कस्तो बरबाद! कत्रो हानि!!

दाऊदलाई यस भोजमा ल्याइनुपर्‍यो। तिनी आफ्ना बुबा यिशाईको नजरमा यति नगण्य थिए कि पक्का पनि भविष्यवक्ता शमूएलले तिनमा कुनै चासो राख्नेछैनन् भन्ने कुरामा सुनिश्चित थिए। तर पमरप्रभुले ती गोठालो केटामा पूरा चासो राख्नुहुन्थ्यो; अनि शमूएलले परमेश्वरको आदेश शिरोपर गरेर दाऊदलाई अभिषेक गरे। त्यस बेलादेखि परमप्रभुको आत्मा शक्तिको साथ दाऊदमाथि आउनुभयो, तर शाऊलबाट उहाँ हट्नुभयो। शाऊलको राजमुकुट लगाउन दाऊदलाई धेरै वर्ष लाग्यो; तर दाऊदको अभिषेक भएको दिनदेखि तिनको लागि राज्य सुरक्षित र सुनिश्चित थियो।

ख) १ शमूएल १६:१४-२३: दाऊदले शाऊलको सेवा गरेको

यसै समयमा एउटा दुष्ट आत्माले शाऊललाई सताउन थाल्यो, र उनको मानसिक गड़बड़ीले उनलाई दुःख दिन लाग्यो। 'परमप्रभुको तर्फबाट एउटा दुष्ट आत्माले उनलाई सताउन थाल्यो' भन्ने वाक्य हामी कुन अर्थमा लिने? जुन कुराको निम्ति परमेश्वरले अनुमति दिनुहुन्छ, त्यही कुरा उहाँले गर्नुभएको भनिन्छ। राजा शाऊलको रोगको विषयमा डाक्टर रेन्डल शर्टले यस प्रकारको विश्लेषण गरेका छन्ः

> 'राजा शाऊललाई लागेको रोगचाहिँ वर्तमान समयमा मानसिक अवसादन भनिन्छ, जुनचाहिँ धेरै चल्ती भएको मानसिक रोग हो। यस रोगका लक्षणहरू यस प्रकारका छन्ः लामो समयसम्म अति उदास भइरहनु, त्यसपछि कुनै खास कारणविना बेला-बेलामा नरहत्यासम्म गर्ने हिंसाका झोकहरू उठ्नु, साथै मानिस-हरूले विरुद्धमा युक्तिहरू रचिरहेको भ्रम लाग्नु। उनको रोगका लक्षणहरू अचूक थिए।' 15)

राजा शाऊलका सेवकहरूले उनलाई शान्त पार्न सङ्गीतमा प्रतिभाशाली व्यक्ति खोज्ने सुझाउ दिए। यस सिलसिलामा दाऊदको नाम सिफारिस गरियो, अनि शाऊलले तिनलाई बोलाइपठाए। १ शमूएल १६:१८ पदबाट के बुझिन्छ भने, दाऊदले गोल्यतको सामना गर्नुभन्दा अघि अफ्नो निम्ति सुनाम कमाइसकेका रहेछन्। अनि तिनको सङ्गीतले राजालाई उनको उदासपनाबाट बाहिर निकालेको देखिन्थ्यो। शाऊलले दाऊदलाई यति धेरै मन पराए कि उनले तिनलाई आफ्नो हतियार बोक्ने बनाए।

ग) १ शमूएल १७ः दाऊदले गोल्यतलाई पराजित गरेको

१ शमूएल १७ः१-११ः पलिस्तीहरूले एलाको बेंसीनिर लड़ाइँ गर्न आफ्नो सेनाहरू जम्मा गरे, जुन बेंसी यरूशलेमको दक्षिण-पश्चिममा परेको थियो, र गातदेखि टाढ़ा थिएन। शाऊल र उनको सेना त्यसको नजिकैको डाँड़ामा भेला भए। अनि यी दुई विरोधी सेनाहरूको बीचमा केवल एलाको बेंसी भएको थियो। अनि चालीस दिनसम्म गोल्यत नाम गरेको एक लड़ाकू दिनदिनै पलिस्तीहरूको छाउनीबाट निस्कन्थ्यो, जसले इस्राएलका सेनाहरूलाई ललकार गर्थ्यो र 'मसँग लड्न योग्य व्यक्ति पठाओ' भनेर चुनौती दिन्थ्यो। तर त्योसँग लड्न कोही इच्छुक थिएन, कोही पनि राजी भएन। त्यो लड़ाकूचाहिँ नौ फिट नौ इन्च अग्लो भीमकाय मानिस थियो। अनि त्यसको कवच आदि रक्षा-पहिरनको ओजन कम्तिमा पनि असी के.जी.जतिको थियो। त्यसको फलामको भालाको टुप्पाको तौल सात के.जी.भन्दा बढ़ी थियो। गोल्यतको लागि यी गह्रौं हतियारहरू भिर्न कुनै समस्या थिएन; किनकि त्यसको शरीरको बनौटअनुसार त्यसको शरीरको तौल २७०-३४० के.जी. भएको हुनुपर्ला। यसकारण सामान्य मानिसहरूको भन्दा त्यसको बल कति गुणा बढ़ी भएको थियो होला।

१ शमूएल १७ः१२-३०ः एक दिन दाऊद आफ्ना तीनजना दाजुहरूकहाँ खानेकुरा-हरू बोकेर लड़ाइँको मैदानमा आइरहेका थिए; तब तिनले त्यस विशाल अजङको मानिसको उपहास र गिल्ला गर्दै गरिरहेको कुरा सुने र हिब्रू सिपाहीहरूका अनुहारमा डर देखे। अनि त्यस डीङ मार्ने पलिस्तीलाई चुप गराउने र इस्राएलबाट यो निन्दा हटाइदिने मानिसलाई के-के गरिनेछ, सो कुरा तिनले सोधपुछ गरे। तिनका जेठा दाजु एलीआबले तिनलाई हप्काए; हुन सक्छ, यसरी यिनले आफ्नो कायरता लुकाउन चाहे होलान्। जेजस्तो होस्, दाऊदले त्यस विशाल राक्षसजस्तो मानिसलाई मार्ने व्यक्तिलाई के-के पुरस्कार हुनेछ, सो कुरा जान्न चाहन छोड़ेनन्।

१ शमूएल १७ः३१-४०ः इस्राएलको पक्षमा लड्ने एक युवा भेट्टाइएको कुरा शाऊलले चाँड़ै थाहा पाए, र दाऊद उनको सामु ल्याइए। अनि जब शाऊलले दाऊदलाई देखे, तब उनलाई यी केटाको क्षमताको बारेमा शङ्का लाग्नु स्वाभाविकै थियो। तर दाऊदले स्वयम्‌द्वारा परमेश्वरको शक्ति काम गरेको कुरा जानेका थिए, जब तिनले सिंह र भालुको विरुद्धमा आफ्नो बगालको रक्षा गर्दैथिए। तिनले आफ्नो निजी जीवनमा परमेश्वर हुनुहुन्छ भन्ने कुरा अनुभव गरेका थिए; यसकारण तिनी अब सबै मानिस-हरूको सामु परमेश्वरमाथि कसरी भरोसा गरिन्छ, सो देखाउन सक्षम भए। तिनको साहस र दृढ़ता देखेर शाऊलले तिनलाई आफ्नै हतियार दिए, तर दाऊदले ती हतियारहरू रद्द गरे; किनभने ती हतियार-हरू तिनलाई बाधा पो दिएछन्। यी

हतियारहरू लिएर होइन, तर पाँचवटा चिल्ला ढुङ्गाहरू, एउटा घुँयेत्रो, एउटा लहुरोरूपी हतियार लिएर र जीवित परमेश्‍वरको शक्तिमा भर परेर तिनी साहससित निस्के !

१ शमूएल १७:४१-५४: जब गोल्यतले दाऊदलाई देख्यो, जसको उमेर यस बेलामा बीस वर्ष भएको थियो होला, तब त्यो निक्कै रिसायोः 'थुक्क, मसँग लड्न इस्राएलले कसरी एउटा सानो बालकलाई पठाउन आँट गरेको हँ?' यसो गर्दा त्यसलाई साह्रै अपमान गरेको लाग्यो । तर जब दाऊदले त्यस विशाल मानिसको श्राप सुने, तब दाऊदलाई अलिकति पनि डर भएन । 'परमप्रभुले मलाई विजय दिनुहुनेछ' भन्ने कुरामा तिनी पूरा विश्‍वस्त थिए । जब गोल्यत दाऊदतिर अघि बढ्दैथियो, तब दाऊदले पहिलो ढुङ्गा घुयेंत्रोमा हालेर हाने र त्यस पलिस्तीलाई त्यसको निधारमा हिर्काए । त्यो भीमकाय मानिस आफ्नो अनुहारमा पछारियो । त्यसपछि दाऊदले त्यस पलिस्तीको तरवार लिएर त्यसलाई मारे र त्यसको टाउको काटिदिए । अनि जब पलिस्तीहरूले यो देखे, तब तिनीहरू एकाएक इस्राएलीहरूबाट भागे, जसले तिनीहरूलाई पिछा गरेर बेसरी खेदे ।

१ शमूएल १७:५५-५८: यी पदहरूमा[16)] हाम्रो सामु एउटा समस्या खड़ा भएको देखिन्छः शाऊल, जसले १ शमूएल १६:२१ पदमा दाऊदलाई पहिले आफ्नो हतियार बोक्नेको रूपमा नियुक्त गरिसके, कसरी दाऊदलाई चिन्न सकेनन्? तर यस कुराको विषयमा हामीले याद गर्नुपर्छः वचनमा शाऊलले यस जवान शूरवीरको बारेमा 'तिनी को हुन्' भन्ने कुरामा अनजान भएको लेखिएको छैन । किनकि वचन-अनुसार उनले 'यो जवान कसको छोरा हो?' भन्ने प्रश्‍न सोधे । यसको अर्थ दाऊदको पारिवारिक पृष्ठभूमि शाऊलले बिर्सेको हुन सक्छ । यस सम्बन्धमा श्री जर्ज विलियम्सले यस प्रकारको टिप्पणी गरेका छन्ः

> 'याद रहोस्ः शाऊलले विजेताको परिवारलाई करबाट छुट गरिदिने प्रतिज्ञा गरेका थिए, साथै उससित ठूलो दाइजोको साथ आफ्नी छोरीको विवाह गरिदिने कुरा गरेका थिए । तब दाऊदको बुबा को हुन् र समाजमा यिनको पारिवारिक स्तर के-कस्तो छ, सो सम्बन्धमा अब्नेरबाट जानकारी लिन उपयोगी देखिन्छ ।'[17)]

१ शमूएल १८:१८ पदमा यस तर्कको पुस्टि भएको देखिन्छ; किनकि दाऊदले आफूलाई राजाको ज्वाइँ हुन अयोग्य सम्झे । यस विषयमा श्री माइकल ग्रिफिथ्सले निम्न व्यावहारिकता देखेका छन्ः

> 'चाहे योनातान (१ शमूएल १४), चाहे दाऊद, यी दुवैले आफ्नो सामु भएको मोर्चाको सानो क्षेत्रबाट लड़ाइँ गर्न शुरु गरे, तर जुन काम यिनीहरूले शुरु गरे, त्यस कामले ठूला-ठूला विजयहरू हासिल गर्‍यो । ठीक यस्तै हामीले पनि स्थानीय भूमि कब्जा गर्नुपर्छ । हामीले शत्रुको सम्पूर्ण सेनासित जुध्न सक्छौं भन्ने आशा गर्नुपर्दैन, हामीले जुध्नु पनि पर्दैन । प्रभु येशूको निम्ति गर्नुपर्ने काम तपाईंको "सामु" तयार छ । हामी जहाँ छौं, त्यहाँ हामी साहसी हुनुपर्छ र वीरता देखाउनुपर्छ; यहाँबाट हामी कामको पहल गर्नुपर्छ । बाँकी काम अर्थात् हाम्रो कामको फलस्वरूप लड़ाइँ पूरै मोर्चामा फैलिएर जाने जिम्मेवारी परमेश्‍वरको हो ।'[18)]

घ) १ शमूएल १८: मिकलसँग दाऊदको विवाह भएको

१ शमूएल १८:१-५: योनातान र दाऊदको बीचमा आत्मीय, घनिष्ठ र चिरस्थायी मित्रता बढ़ेर आयो । तिनीहरूको उस्तै-उस्तै आत्मा थियो; तिनीहरू प्रत्येकसँग साँचो साहस थियो, त्यो दुर्लभ गुण थियो । योनातान आफ्ना बुबा शाऊलको सिंहासनको

कानुनी उत्तराधिकारी थिए; तर जब यिनले आफ्नो लबेदा दाऊदलाई दिए, तब यिनले यस कार्यद्वारा आफ्नो सट्टामा दाऊद राजा भएको देख्न पाउनको निम्ति आफ्नो यो अधिकारधरि त्याग्न तयार भएको सङ्केत गरे।

१ शमूएल १८:६-१६: जब दाऊदले एउटा लड़ाइँपछि अर्को लड़ाइँ जित्दै गए, तब शाऊल असाध्यै ईर्ष्यालु भए। किनभने जब उनले दाऊदको विषयमा आफूले भन्दा तिनले पो बढ़ी वीरता देखाए भन्ने कुरा स्त्रीहरूले गाएका गीतहरूमा वर्णन गर्दै गरेको सुने, तब उनी क्रोधले चूर भए। परमेश्वरले कहिलेकाहीं कुनै खराबीको ताड़ना दिनको लागि अर्को केही खराबी प्रयोग गर्नुहुन्छ; यसैकारण उहाँले कुनै दुष्ट आत्मालाई शाऊललाई सताउने अनुमति दिनुभयो (१ शमूएल १८:१०)। दुई पल्ट राजाले व्यक्तिगत रूपमा दाऊदलाई मार्न कोशिश गरे, तर दुवै पल्ट दाऊद उम्कन सके। त्यसपछि दाऊद पलिस्तीहरूसँग लड़ाइँ गर्दा मारिनेछन् भन्ने आशामा शाऊलले तिनलाई एक हजार सिपाहीहरूका कप्तान बनाए। (अघि दाऊद यसभन्दा ठूलो फौजमाथि सेना-नायक भएको देखिन्छ।) तर परमप्रभु दाऊदको साथमा हुनुहुन्थ्यो, र तिनका वीरताका कार्य-हरूले सारा इस्राएलको ध्यानाकर्षण गरे।

१ शमूएल १८:१७-३०: पलिस्ती गोल्यतलाई मार्ने मानिसलाई राजाकी छोरी विवाह गरिदिने प्रतिज्ञा गरिएको थियो; त्यसैले दाऊदलाई शाऊलकी जेठी छोरी मेराब पत्नीको रूपमा दिइने प्रस्ताव गरिएको थियो। तर पहिले तिनले अरू थप लड़ाइँहरू जित्नुपर्नेथियो। यस सिलसिलामा दाऊद मारिनेछन् भन्ने शाऊलले आशा गरेका थिए। तर जब दाऊदले राजाको ज्वाइँ हुनको निम्ति सामाजिक दृष्टिकोणले आफू अयोग्य भएको कुरा प्रकट गरे, तब मेराब अर्को मानिसलाई दिइइन्। हुन सक्छ, यो दाऊदलाई अपमानित तुल्याउने शाऊलको तरिका थियो कि कसो हो? तर शाऊलकी कान्छी छोरी मिकलले दाऊदलाई प्रेम गरिन्, र एक सय पलिस्तीहरूका खलड़ीरूपी दाइजो पाएकोमा शाऊलचाहिँ मिकल दाऊदलाई पत्नीको रूपमा दिन राजी भए। यसो हुँदा शाऊलले फेरि पनि पलिस्तीहरूको हातबाट दाऊदलाई मार्न सक्छु भन्ने आशा गरेका थिए। तर दाऊदलाई त्यति सजिलैसँग नष्ट गर्न सकिँदैनथियो। तिनी दोहोरो दाइजो लिएर फर्के, र तिनले मिकललाई आफ्नी पत्नीको रूपमा पाए। दाऊदले लड़ाइँहरूमा निरन्तर सफलता प्राप्त गरेकाले गर्दा परमप्रभु तिनको साथमा हुनुहुन्छ भन्ने कुरा सुस्पष्ट भयो। यसकारण शाऊलको मनमा दाऊदप्रतिको घृणा र तिनीदेखिको डर बढ्दै गयो।

ङ) १ शमूएल १९-२६: दाऊद शाऊल-देखि भागेको

अ) १ शमूएल १९-२०: दाऊदप्रति योनातानको निष्ठा

१ शमूएल १९:१-७: आफ्ना बुबाले दाऊदलाई मार्न चाहन्छन् भन्ने कुरा जब योनातानले थाहा पाए, तब यिनले दाऊदलाई एउटा खुला जग्गामा लुक्ने सल्लाह दिए; तिनी लुकिरहेको बेलामा यिनले राजालाई शान्त पार्न कोशिश गर्नेथिए। दाऊदको पक्षमा शाऊलसँग तर्क गर्दाखेरि योनातानले आफ्ना बुबालाई दाऊदको वीरता, तिनको वफादारी र इस्राएलका शत्रुहरूको विरुद्धमा तिनले हासिल गरेका सफलताको सम्झना गराए। तिनले मृत्युको योग्य कुनै काम गरेका थिएनन्। यिनी शाऊललाई केही समयको निम्ति मनाउन सफल भए, र दाऊद शाही दरवारमा आफ्नो स्थानमा पुनर्स्थापित भए।

१ शमूएल १९:८-१०: तर जब फेरि लड़ाइँ भयो, तब दाऊदले फेरि ठूलो वीरता देखाए; अनि शाऊलको ईर्ष्या फेरि पनि ताजै

जल्न थाल्यो। त्यसपछि शाऊललाई सताउने दुष्ट आत्माले फेरि शाऊलमा फर्कियो, र उनले आफ्नो भालाले दाऊदलाई हिर्काएर तिनलाई पर्खालसित टाँस्ने प्रयोग गरे। तर शाऊल यसपालि पनि असफल भए; उनी असफल भएको यो तेस्रो पल्ट थियो। मुस्किलले आफ्नो ज्यान जोगाएर दाऊद भागे।

१ शमूएल १९ः११-१७ः यही रातमा राजा शाऊलले दाऊदलाई तिनको घरमा मार्न मानिसहरू पठाए। मिकललाई यस युक्तिको विषयमा थाहा भयो, र यिनले तिनलाई भाग्न सहायता गरिन्। यिनले एउटा घरदेवताको मूर्ति लिएर त्यसलाई तिनको पलङ्मा राखिन्। (हुन सक्छ, त्यो मूर्ति मिकलको थियो होला; किनकि दाऊदले कहिल्यै मूर्तिपूजा गर्दैनथिए)। जब शाऊलले दाऊदलाई पक्रन मानिसहरू पठाए, तब यिनको छल पत्ता लाग्यो।

१ शमूएल १९ः१८-२३ः तर त्यतिन्जेल दाऊद भागिसकेका थिए। तिनी शमूएललाई भेट्न रामातिर भागे। परमेश्वरका जनहरू समस्या परेको बेलामा परमेश्वरकै जन-हरूकहाँ जाँदा रहेछन्। तीन पल्ट शाऊलका दूतहरू दाऊदलाई पक्रन असफल भए; किनभने जब तिनीहरू शमूएलसँग भएका भविष्यवक्ताहरूको दलकहाँ आए, तब परमेश्वरको आत्मा तिनीहरूमाथि आउनुभयो र उहाँको नियन्त्रणमा तिनीहरूले भविष्यवाणी गर्न थाले। त्यसपछि शाऊल आफैले दाऊदको पिछा गरे; अनि उनले पनि परमेश्वरको शक्तिको प्रभावमा परेर भविष्यवाणी गरे। तर यो बुझ्नुहोस्ः परमेश्वरको शक्तिको प्रभावमा पर्नु र मुक्ति पाउनु एउटा कुरा होइन।

१ शमूएल १९ः२४ः अनि फेरि पनि मानिसहरूले 'के शाऊल पनि भविष्य-वक्ताहरूमध्येका हुन्' भन्ने लोकोक्ति दोहोऱ्याए (१ शमूएल १०ः११-१२); किनभने उनले देखाएको उतार-चढ़ाव भएको, माथि-तलको व्यवहारले तिनीहरूलाई अलमल्ल पारेको थियो। 'नाङ्गै' भन्ने शब्दको खास अर्थ सर्वाङ्गै नाङ्गो होइन। शाऊलले आफ्नो बाहिरी वस्त्र फुकाले, जुन पोशाकचाहिँ उनको शाही पहिरन थियो। उनी त्यस दिन र त्यस रातभरि भुइँमा लम्पसार परिरहे; किनकि परमेश्वरले उनलाई उठ्न दिनुभएन। त्यस समयभित्र दाऊद भागे (१ शमूएल २०ः१)। १ शमूएल १९ः२४ पद र १ शमूएल १५ः३४-३५ पदहरूको बीचमा अमेल छैन, जहाँ पैंत्तीस पदमा यस्तो लेखिएको छः *'अनि शमूएल आफ्नो मृत्युको दिनसम्म फेरि शाऊलकहाँ आएनन्।'* किनकि यहाँ, यस ठाउँमा शाऊल भविष्यवक्ताकहाँ आएको कुरा लेखिएको छ, अनि त्यो भेट अनजानमा र अचानक भएको थियो।

१ शमूएल २०ः१-३ः रामाको नैयोत छोड़ेपछि दाऊद योनातानकहाँ आए, र तिनले 'शाऊलले मलाई किन यति साह्रै नाश गर्न चाहन्छन्?' भनेर यिनीबाट यसको खास खारण जान्न खोजे। तर योनातानलाई आफ्ना बुबाले दाऊदको ज्यान लिन खोजेका उनका निरन्तर भइरहेका प्रयासहरूको बारेमा केही पनि थाहा थिएन। तब दाऊदले यिनलाई बुझाएः 'तिम्रो र मेरो बीचको मित्रताको कारणले राजाले तिमीलाई आफ्ना योजनाहरू बताउनुहुन्न।'

१ शमूएल २०ः४-९ः तब दाऊद खतरामा थिए कि थिएनन्, सो कुरा स्पष्ट रूपले पत्ता लगाउन तिनीहरूले एउटा जाँच रचेः मासिक भोजमा शाही टेबलमा आफ्नो स्थान लिनुको सट्टामा दाऊद अनुपस्थित हुने कुरा भयो। अनि शाऊलले तिनको अनुपस्थितिको कारण के हो, सो जान्न चाहेमा योनातानले 'तिनी बेतलेहेममा वार्षिक बलिदान चढ़ाउन गए'

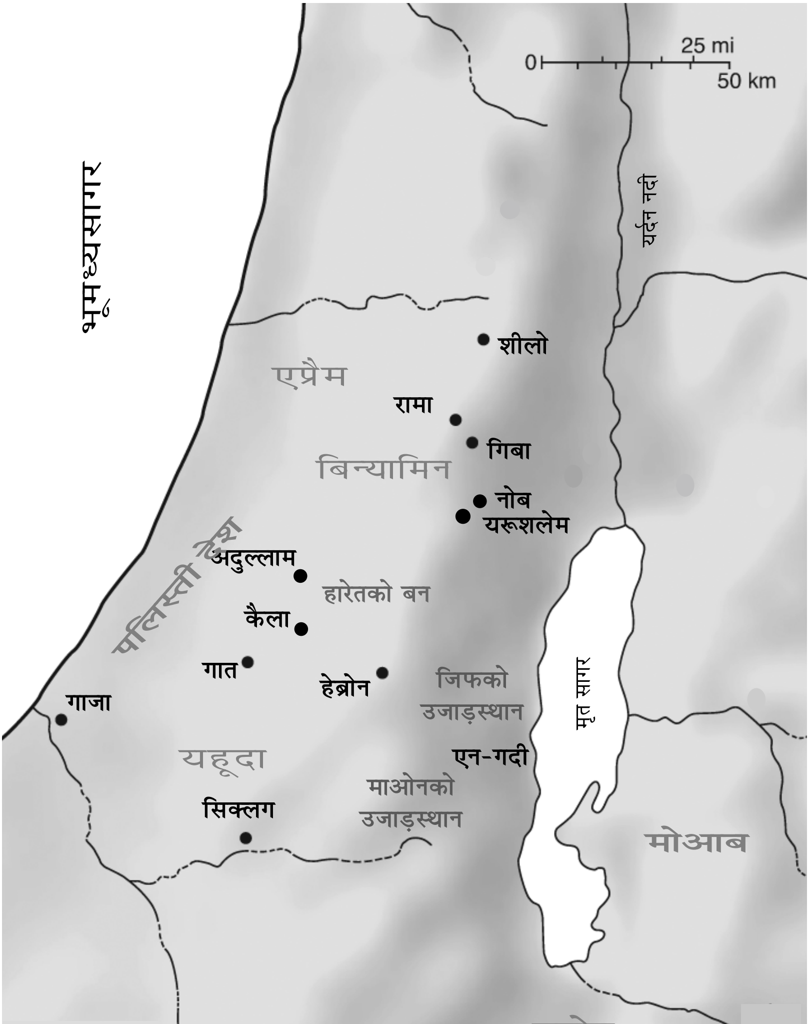

राजा शाऊलले दाऊदलाई खेदो गरेका ठाउँहरू:

१) *१ शमूएल १९:१८:* दाऊद गिबादेखि रामामा शमूएलकहाँ भागेको
२) *१ शमूएल २१:१-९:* दाऊद रामादेखि नोबमा गएको
३) *१ शमूएल २१:१०:* दाऊद त्यहाँदेखि गातमा गएको
४) *१ शमूएल २२:१:* दाऊद पलिस्तीहरूदेखि अदुल्लाममा भागेको
५) *१ शमूएल २२:३:* दाऊदले आफ्ना बुबाआमालाई बचाउन मोआबमा लगेको
६) *१ शमूएल २२:४:* दाऊद मोआब गएको
७) *१ शमूएल २२:५:* दाऊद हारेतको बनमा गएको
८) *१ शमूएल २३:५:* दाऊद र तिनका मानिसहरूले कैलामा पलिस्तीहरूसित लड़ाइँ गरे

९) *१ शमूएल २३:१४:* दाऊद जिफको उजाड़स्थानतिर हटेको
१०) *१ शमूएल २३:२४:* दाऊद अझै पर हटेर माओनको उजाड़स्थानमा पुगे
११) *१ शमूएल २३:२९:* शाऊलको निरन्तर खेदोले दाऊदलाई एन-गदीमा पुऱ्याएको
१२) *१ शमूएल २४:२२:* दाऊदले शाऊलको ज्यान जोगाए, र तिनी गढ़ीमा फर्के
१३) *१ शमूएल २५:* पारानको उजाड़स्थानमा गएर दाऊदले माओनको कर्मेलमा अबिगेललाई विवाह गरेको
१४) *१ शमूएल २६:१-२७:२:* दाऊदले शाऊलको ज्यान फेरि पनि जोगाइराखे, र तिनी गातमा फर्के
१५) *१ शमूएल २७:* गातका राजा आकिशले दाऊदलाई सिक्लग दिएको
१६) *१ शमूएल २९:१-३:* दाऊद र तिनका मानिसहरू अपेकमा गएका र पलिस्तीहरूको सेनामा भर्ती भएका
१७) *१ शमूएल ३०:* पलिस्तीहरूका शासकहरूले दाऊदलाई अस्वीकार गरे र तिनलाई सिक्लगमा पठाए
१८) *२ शमूएल १-२:* शाऊलको मृत्युपछि दाऊद हेब्रोनमा गए र त्यहाँ यहूदामाथि राजा भए

भन्ने उत्तर दिनेथिए। (यस यात्राको बारेमा धर्मशास्त्र बाइबलमा केही नलेखिएको भए ता पनि त्यो कुरा सत्य हुन सक्छ। अनि त्यो कुरा एउटा झूट थियो भने, निश्चय नै परमेश्वरले यहाँ, यस ठाउँमा त्यसको अनुमोदन गर्नुभएन, तर यो कुरा वृत्तान्तको सिलसिलामा मात्र उल्लेख गरिएको हो भन्ने बुझ्नुपर्छ।) अनि शाऊलले दाऊदको अनुपस्थितिको विषयमा कुनै आपत्ति जनाएनन् भने, यस प्रतिक्रियाबाट स्पष्ट हुनेथियो, कि दाऊद सुरक्षित हुँदा रहेछन्। तर 'हत्, दाऊद फेरि मेरो हातबाट उम्के' भनेर राजा क्रोधित भए भने, दाऊद ठूलो खतरामा रहेको कुरा योनातानले जान्नेथिए।

१ शमूएल २०:१०-१७: योनातानले तेस्रो दिनमा यस मैदानमा निस्किआउने प्रतिज्ञा गरे र आपसमा पूर्व-निर्धारित गरिएको चिन्हद्वारा दाऊदलाई तिनीसित सम्बन्धित कुरा केकस्तो भयो, सो थाहा दिने प्रण दिए। कता-कतैबाट सम्बन्धित कुराको नतिजा नजाती हुने अभास पाएर योनातानले दाऊदलाई 'तिमी सत्तामा आएपछि म र मेरो घरानासित निष्ठावान् रहेर हामीलाई परमप्रभुको प्रेम देखाऊ' भन्ने आग्रह गरे। १ शमूएल २०:१४-१७ पदहरूको खण्डबाट स्पष्ट छः दाऊद राजा हुनेछन् भन्ने कुरामा योनातान निश्चित भएका थिए। अनि जुन सिंहासनको अधिकार खास आफूमा निहित थियो, त्यो अधिकार दाऊदको हुनेछ भन्ने कुरा बुझेर पनि यिनले दाऊदसँग आफ्नो प्रेमको पुष्टि गरे। यो कस्तो निःस्वार्थ भक्ति !

१ शमूएल २०:१८-२३: यी पदहरूमा यस चिन्हको विस्तृत बयान दिइन्छ, जुन चिन्हद्वारा योनातानले दाऊदलाई तिनीप्रति राजाको मनोवृत्ति केकस्तो भएको, सो सूचित गर्नेथिए। योनातान मैदानमा आएर दाऊद लुकेर बसेको चट्टानको छेउमा यिनले केही काँड़हरू हान्नेथिए। यी काँड़हरूको विषयमा जुन निर्देशनहरू यिनले काँड़ उठाउने केटालाई दिनेथिए, ती निर्देशनहरूबाट दाऊदले कि त आफ्नो ज्यान बचाउनको लागि भाग्ने, कि त सुरक्षासाथ शाही दरवारमा फर्किआउने निधो पाउनेथिए। योनातानको यस अभिनयको विषयमा हाम्रो मनमा 'किन यस्तो' भन्ने प्रश्न उठ्ला। किन योनातानले दाऊदलाई यो जानकारी दिन यस प्रकारको सञ्चार-प्रणाली अपनाए ? किनकि पछि सीधै दाऊदकहाँ गएर यिनले तिनीसँग कुरा गरे। तर हुन सक्छ, यस समयमा सुटुक्क

दाऊदलाई भेट्न सक्छु भन्ने कुरा यिनलाई थाहा भएको थिएन।

१ शमूएल २०:२४-३४: भोजको पहिलो रातमा शाऊलले दाऊदको अनुपस्थितिको बारेमा केही भनेनन्; किनकि उनले दाऊद विधिवत् हिसाबले अशुद्ध भएको अनुमान लाउँदैथिए। तर दोस्रो दिनमा, जब उनले योनातानलाई 'दाऊद कहाँ छन्' भनेर सोधे र तिनी बेतलेहेम गएको थाहा पाए, तब शाऊल अति क्रोधित भए। उनले योनातानलाई साह्रै होच्याए र यिनलाई 'तिम्रो र तिम्री आमाको इज्जत लुट्ने मानिससँग तिमीले किन मित्रता गाँसेको हँ' भन्ने आरोप लगाए। उनको बोली रूखो थियो, र उनको व्यवहार झन् तुच्छ थियो, किनभने उनले भाला हानेर आफ्ना छोरालाई भित्तामा टाँस्न कोशिश गरे। उनले एक क्षणको लागि दाऊदप्रतिको आफ्नो घृणा आफ्नै छोरा योनातानमाथि पोखाए।

१ शमूएल २०:३५-४२: तेस्रो दिनको बिहान, उचित निधोजनक चिन्ह दिइयो र दाऊदको डर पुष्टि भयो। ती दुवैजना मानिसहरू एक-अर्काको अँगालोमा बाँधिएर निक्कै रोए; अबदेखि उसो तिनीहरूले एक-अर्काको मित्रता उपभोग गर्न पाउनेथिएनन्, तर एक-अर्काबाट अलग भएर आ-आफ्नो बाटो लाग्नुपर्नेथियो। दाऊद लुक्न गए, किनकि यो नै उनलाई सिंहासनको लागि तयार पार्ने परमेश्वरको योजनाको जरुरत भाग थियो। अनि योनातानचाहिँ – यिनी शाही दरवारमा फर्के; यिनी आफ्ना बुबाप्रति निष्ठावान् रहे। तर मनमनै यिनी इस्राएलका आउँदा राजा हुनेछैनन् भन्ने यिनलाई थाहा थियो। के यिनी दाऊदसँग जानुपर्नेथियो ? के यिनी आफ्ना बुबाप्रति निष्ठावान् रहनु ठीक थियो, जब परमप्रभुले शाऊललाई राजा हुनदेखि अस्वीकार गरिसक्नुभएको थियो ?

आ) १ शमूएल २१: दाऊदप्रति अहिमेलेकको दया

महान् मानिसहरूका खुट्टाहरू माटाका हुन्छन्। दाऊदका खुट्टाहरू पनि यस्तै थिए। यस दुःखद अध्यायमा तिनले नोबमा अहिमेलेकसँग बोलेका झूटहरू वर्णन गरिन्छन् (१ शमूएल २१:१-९); त्यस समयमा परमप्रभुको तम्बू नोबमा थियो; साथै तिनले पलिस्तीहरूको सामु आफू पागल भएको बहाना गरेको बयान दिइएको छ (१ शमूएल २१:१०-१५)।

१ शमूएल २१:१-६: १ शमूएल १९ अध्यायमा शाऊलबाट भागेर दाऊद शमूएलकहाँ गएका थिए, अनि १ शमूएल २० अध्यायमा तिनी योनातानकहाँ गएका थिए। अनि अहिले शाऊलबाट भागेर तिनी प्रधान पूजाहारीकहाँ आइपुगे। अहिमेलेक दाऊदसित भेट्दा डराए, र तिनले किन एकलै यात्रा गरिरहेका छन् भन्ने विषयमा अलमल्ल परेका थिए। (१ शमूएल २१:२ पदअनुसार अन्य ठाउँमा तिनका केही साथीहरू थिए, जसले तिनलाई पर्खिरहेका थिए; मत्ती १२:३)। राजाको गोप्य काममा लागेको कुरा भनेर दाऊदले झूट बोले। त्यसपछि दाऊदले केही खानेकुरा मागे। तर त्यहाँ हाजिरीका रोटीहरूबाहेक अरू कुनै खानेकुरा थिएन। हाजिरीका रोटीहरू यी पवित्र रोटी थिए, जुनचाहिँ हप्तापिच्छे परमप्रभुको तम्बूमा उहाँको उपस्थितिमा उपासनाको रूपमा राखिन्थे। पूजाहारीले यी रोटीहरू दाऊदलाई एउटा सर्तमा दिन लागेका थिएः तिनका मानिसहरू विधिवत् हिसाबले अशुद्ध हुनुहुँदैनथियो अर्थात् तिनीहरूले विगत केही दिनहरूमा यौन गरेका हुँदैनथियो। दाऊदले उनलाई उत्तर दिएः 'मेरा मानिसहरू बिलकुल शुद्ध छन्; यति

मात्र होइन, तर तिनीहरू त यस विशेष कामले पवित्र पारिएका, पूरा अलग गरिएका हुन्छन्।' यस सम्बन्धमा सर वाल्टर स्कटले भनेको कुरा हामीलाई सठीक लागेको छः 'ओहो, जुन मानिसले धोका अपनाउँछ, त्यस मानिसले हामीलाई अलमलाउन कस्तो-कस्तो जाल बुन्छ!!' तब पवित्रस्थानबाट भर्खरै निकालिएका हाजिरीका रोटीहरू दाऊदलाई दिइए।

मत्ती १२:३-४ पदहरूमा प्रभु येशूले हाजिरीका रोटीहरूको यो अवैध प्रयोग अनुमोदन गर्नुभयो; किनभने हुन सक्छ, त्यस समयमा इस्राएली जातिमा पाप छँदैथियो, र दाऊदचाहिँ धार्मिकताको प्रतिनिधि भई त्यसको पक्ष लिइरहेका थिए। दाऊदको निर्धारित स्थान सिंहासन हुनुपर्नेथियो। तिनी सिंहासनमाथि बसेका भए, तिनलाई रोटी माग्ने आवश्यकता पनि पर्नेथिएन। जुन व्यवस्थाले हाजिरीका रोटीहरूको अपवित्र प्रयोग निषेध गरेको थियो, त्यही व्यवस्थाको उद्देश्य यहाँ प्रस्तुत गरिएको प्रकारको कृपाको काम निषेध गर्नु अवश्य छँदैथिएन।

१ शमूएल २१:७-९: त्यस समयमा शाऊलको नोकर दोएग नोबमा परमप्रभुको सामु रोकिराखिएको थियो। त्यो मानिस एदोमी थियो; तर त्यसले यहूदीधर्म अपनाएको थियो। अनि त्यो नोबमा रोकिएको कारण कि त त्यसले एउटा भाकल गरेको, कि त त्यो आफै अशुद्ध भएको वा त्यो अरू कुनै विधिले बाँधिएको थियो। अनि यसरी त्यो दोएग नजानी दाऊदसँग अहिमेलेकको कारभार र सहयोगको प्रत्यक्ष साक्षी बन्यो, र त्यसले शाऊलकहाँ त्यो खबर फर्काएर लग्यो।

यस समयमा दाऊदले दोस्रो विन्ती गरेः यसपालि तिनले हतियार पाउन खोजे। 'म राजाको अति जरुर काममा हतारसँग निस्कें' भनेर तिनले फेरि झूट बोले। गोल्यतको तरवार उपलब्ध थियो, र दाऊदले खुशीसाथ त्यो तरवार लिए, 'योजस्तो अरू कुनै छैन' भनेर। गोल्यतलाई मार्न परमप्रभुमाथि भरोसा राखेका व्यक्ति अहिले आएर आफ्नो मारिएको शत्रुको तरवारमाथि भरोसा राख्न कति चुकेका, कति!!

१ शमूएल २१:१०-१५: त्यसपछि दाऊदले इस्राएल देश छोड़े, र तिनी गोल्यतको गृहनगर गात शहरमा भागे। तिनी जो इस्राएलको अभिषिक्त राजा थिए, तिनले यहाँ परमेश्वरका जनहरूका शत्रुहरूको बीचमा शरण लिए। जब पलिस्तीहरूले उनलाई शङ्का गरे, तब आफ्नो ज्यान बचाउन तिनले आफूलाई पागलसरह तुल्याउन तिनलाई बाध्य भयो। यस विषयमा श्री डेरोथ्शील्डले निम्न टिका गरेका छन्:

> 'पागलहरूलाई अछूत मानिन्थ्यो; तिनीहरूलाई कुनै दैवी प्रकोप लागेको र तिनीहरू त्यस देवको घेराभित्र सुरक्षित रहेको कुरा दाऊदलाई राम्रोसँग थाहा थियो।' 19)

अनि यसरी विचरा, आफ्नो दाह्रीमा राल चुहाउँदै इस्राएलका भजनकार खड़ा भई मूलढोकाका दैलाहरूमा कोर्न पुगे। परमेश्वरका जनहरूको कठोरताले गर्दा र दाऊद आफ्नो विश्वासको कमीले गर्दा यस अपमानजनक र तुच्छ व्यवहारमा गिरे।

तर यस कठिन परीक्षाबाट दाऊदले केही बहुमूल्य पाठहरू सिके। बाइस अध्यायमा अघि बढ्नुभन्दा पहिले भजन ३४ पढ्नुहोस्! किनकि यो भजन त्यस अवधिमा रचिएको थियो। यस भजनबाट हामी दाऊदको चरित्रको बारेमा नयाँ अन्तर्दृष्टि पाउँछौं। दाऊदमा प्रशंसनीय अदम्यता थियो, जुन अदम्यताले गर्दा तिनका भूलहरू भए पनि तिनी परमेश्वरको ज्ञानमा बढ्दै जानमा सक्षम भए।

इ) १ शमूएल २२ः दाऊद भागेको र शाऊलले पूजाहारीहरूको हत्या गरेको

१ शमूएल २२ः१-२ः जब दाऊद इस्राएलमा फर्के, तब तिनले बेतलेहेमको दक्षिण-पश्चिममा यहूदाको इलाकामा परेको अदुल्लामको गुफामा आश्रय पाए। यो गुफाचाहिँ सङ्कष्टमा परेकाहरू, असन्तुष्ट भएकाहरू र ऋणमा परेकाहरू सबैको लागि शरणस्थान बन्यो। दाऊद यहाँ ख्रीष्ट येशूको प्रतीक हुन्, जो वर्तमान समयमा तिरस्कार गरिनुभएको छ, जसले निराश र हताश हुनेहरूलाई मक्ति पाउने आह्वान गर्दै हुनुहुन्छ। केही समयभित्र प्रायः चार सयजना मानिसहरूको दल अदुल्लाममा भेला भयो। केही समयपछि यो दल सङ्ख्यामा बढ़ेर छ सय हुनेथियो। संसारको निम्ति यी मानिसहरू अनुपयुक्त थिए, तर दाऊदको अधीनतामा तिनीहरू वीर योद्धा बने (२ शमूएल २३)।

१ शमूएल २२ः३-५ः दाऊदका बुबाआमा पनि तिनीसँग सामेल भए। उनीहरूको कुशलताको चिन्ता गरेर तिनी मोआब देश गए र जबसम्म तिनी गुप्त रहनुपर्नेथियो, तबसम्म त्यहाँ उनीहरूको निम्ति बस्ने प्रबन्ध मिलाए। दाऊद मोआबी रूथका सन्तान थिए (रूथ ४ः१७); तापनि तिनले परमप्रभुका शत्रु-हरूमाथि भरोसा गर्ने कुरा गलत थियो। (परम्पराको कुरा आयोः समयको अन्तरालमा मोआबीहरूले दाऊदका बुबा-आमालाई मारिदिए अरे।) दाऊद मोआब देशबाट फर्केपछि भविष्यवक्ता गादले तिनलाई अदुल्लाम छोड़िजाने आदेश दिए। त्यसैले तिनी हारेतको बनमा गए, जुन बनचाहिँ यहूदामा परेको थियो।

१ शमूएल २२ः६-८ः बिन्यामिनको गिबामा शाऊलले बिन्यामिनीहरू र उनका नोकरहरूसँग दाऊदको विषयमा गनगनाइ-रहेका थिए। 'के दाऊदले तिमीहरूलाई मैले गरेजस्तो उदारतापूर्वक इनाम दिनुहुनेथिए र?' भनेर उनले तिनीहरूलाई प्रश्न गरे। दाऊद तिनीहरूका कुलका थिएनन् भन्ने कुरा के तिनीहरूले विचार्नुपर्दैनथियो? अन्तमा शाऊलले तिनीहरूलाई सीधा दोष लगाएः 'पक्का पनि तिमीहरू मेरो जीवनको विरुद्धमा केही युक्तिहरू निकाल्दैछौ, कि के हो?' अबचाहिँ उनी मिथ्या सन्देहहरूले ग्रस्त र तर्कसङ्गत नभएका बेहोशी भइसकेका थिए। किनकि उनको दृष्टिमा सबैजना, अँ, उनका छोरा समेत उनको विरुद्धमा थिए।

१ शमूएल २२ः९-१५ः तब एदोमी दोएगले मौका छोप्यो र राजालाई प्रभाव पार्ने समय यही हो भन्ने सम्भ्यो। यसकारण त्यसले शाऊललाई 'पूजाहारी अहिमेलेकले दाऊदलाई खानेकुरा दिएर सहायता गरे र तिनको लागि परमप्रभुलाई सोधखोज गरे' भन्ने कुरा बताइदियो। नभन्दै पूजाहारी अहिमेलेक र यिनको परिवार राजाकहाँ बोलाइए र यिनीहरूलाई देशद्रोहको आरोप लगाइयो। जवाफमा अहिमेलेकले के भने भने, 'राजाप्रति दाऊदजस्तै को राजानिष्ठा होलान्? अनि शाऊलको भक्ति गर्ने विश्वासयोग्य मानिसलाई मद्दत गर्न कहिलेदेखि अपराध ठहरिन्छ?' यसरी यिनले आफू पूरा निर्दोष भएको कुरा बताए। 'मैले दाऊदको लागि परमप्रभुलाई सोधखोज गरेको यो पहिलो पल्ट पनि होइन' भनेर यिनले तर्क गरे। 'दाऊदले हजुरको विरुद्धमा विद्रोह गरेको र हजुरको निम्ति ढुकेर बसेको विषयमा मैले केही पनि जानेको छैनँ' भन्दै यिनले आफ्नो सफाई गरेर शाऊलको आरोप काटिदिए।

१ शमूएल २२ः१६-१९ः तर शाऊलका कामकुराहरूबाट स्पष्ट बुझिन्छः अब त उनी पागल भइसकेका थिए। तर जब उनका अङ्गरक्षकहरूले परमप्रभुका पूजाहारीहरूलाई मार्न इन्कार गरे, तब तुरुन्तै त्यो गैर-यहूदी

दोएग यिनीहरूमाथि जाइलाग्यो। (त्यसको नामको अर्थ 'कुकुर' हो; अनि त्यसले यहाँ आफ्नो नामअनुसार एउटा साह्रै नीच काम गरेको हो)। किनकि यिनीहरू पूजाहाहरीहरू भएको कुरा त्यसलाई के पर्बाह? यसकारण त्यसले पचासीजना पूजाहारीहरूलाई मार्‍यो। यति मात्र होइन, तर त्यसले अहिमेलेकको शहर नोबलाई पनि आक्रमण गर्‍यो र त्यहाँका सबै बासिन्दाहरूलाई र सबै गाईवस्तुलाई समेत मार्‍यो।

१ शमूएल २२ः२०-२३ः अबियातार मात्र बाँचे; यिनी भागेर दाऊदकहाँ गए, र के भएको थियो, सो निष्ठुर घटना बयान गरे। त्यसपछि यिनी दाऊदसँग बसिरहे र सुलेमानद्वारा यस पूजाहारी-पदबाट अवकास नपाउन्जेल यिनले प्रधान पूजाहारीको रूपमा सेवा गरे (१ राजा २ः२७)। एक प्रकारले, यी पूजाहारीहरूको हत्या दाऊदको झूट र युक्तिको फलस्वरूप भएको थियो (१ शमूएल २२ः२२)। तर अर्को प्रकारले हेर्नु हो भने, यो एलीको घरानामाथि आइपरेको परमेश्‍वरको न्याय थियो (१ शमूएल २ः३१-३६ र ३ः११-१४)। तर शाऊलले यस नरहत्याको आदेश दिएको हुनाले उनलाई यसको मुख्य दोष लाग्छ।

भविष्यवक्ता गाद, पूजाहारी अबियातार र राजा दाऊद – यी तीनैजना निर्वासनमा थिए। यी तीनैजना ख्रीष्ट येशूको चित्र हुन्, जसले आफ्ना शत्रुहरूलाई आफ्नो पाउदान नबनुन्जेल र उहाँको सिंहासन यस पृथ्वीमाथि स्थापित नहोउन्जेल वर्तमान समयमा पर्खिरहनुहुन्छ।

ई) १ शमूएल २३ः कैला शहरका मानिसहरूले दाऊदसित विश्‍वासघात गरेका

१ शमूएल २३ः१-५ः अदुल्लामको दक्षिणी भागमा पर्ने कैला शहर पलिस्तीहरूको आक्रमणमा परेको छ भन्ने खबर दाऊदकहाँ आयो। परमप्रभुको अगुवाइमा तिनले यी शत्रुहरूसँग लड़ाइँ गरे र त्यो शहर बचाए, अनि धेरै गाईवस्तुहरू कब्जा गरे।

१ शमूएल २३ः६-१२ः अनि जब शाऊलले दाऊद कैलामा छन् भनी सुने, तब उनले तिनलाई त्यहाँ पक्रने निश्‍चय गरे। तर दाऊदले उनको युक्तिको बारेमा थाहा पाए, र अर्को कदम चाल्नको लागि परमप्रभुबाट निर्देशन पाउन खोजे। के तिनी कैलामा सुरक्षित हुनेथिए? तिनले त्यहाँका बासिन्दाहरूलाई कृपा देखाएको कुरा गुण नगरेर के तिनीहरूले तिनलाई शाऊलको हातमा सुम्पनेथिए? अबियातारले ल्याएको एपोदद्वारा, विशेष गरी ऊरीम र तुम्मीमद्वारा परमेश्‍वरले 'शाऊल आउने नै छन्; अनि कैलाका गुण नगर्ने मानिसहरूले तिमीलाई तिनको हातमा सुम्पिदिनेछन्' भन्ने कुरा प्रकट गरिदिनुभयो।

१ शमूएल २३ः१३-१८ः यसकारण दाऊद र तिनका मानिसहरू हेब्रोनको दक्षिण-पूर्वमा परेको जिफको उजाड़स्थानमा भागेर गए। तर त्यहाँ पनि तिनीहरूको निरन्तर पिछा गरियो। त्यहीं ठाउँमा योनातानले दाऊदलाई भेट्टाए र तिनलाई 'परमप्रभुमा बलिया होऊ' भन्ने हौसला दिए। यो वर्तमान समयमा कति आवश्‍यक परेको सेवकाई!! हौसला दिनेहरू बढ़ी भएमा ख्रीष्टको मण्डलीलाई धेरै फाइदा हुनेथियो। तर ठीक समयमा बोलिएको शब्दको शक्ति आफूले अनुभव गरेकाहरूले मात्र यस प्रकारको शब्दले हाम्रो आत्मालाई कति आशिष दिन्छ, सो जान्दछन्। दाऊदप्रति योनातानको प्रेमले स्वयम्‌लाई होच्याउने किसिमको प्रेम थियो। यिनले दाऊदलाई 'शाऊल भए-नभए परमेश्‍वरले आफ्नो उद्देश्‍य पूरा गर्नुहुनेछ' भनी आश्‍वासन दिए। योनातानजस्तो मित्र भएको मानिस भाग्यमानी हुन्छ। यिनी दाऊदसँग

किन बसेनन् र किन फेरि र फेरि घरमा फर्के, यो एउटा रहस्य रहन्छ। [20]

१ शमूएल २३ः१९-२९ः अनि जिफीहरूले पनि दाऊदलाई विश्‍वासघात गरे र शाऊललाई 'तिनी फलाना-फलाना ठाउँमा बस्दैछन्' भन्‍ने खबर पठाए। तिनीहरूले फरार भएको व्यक्तिलाई राजाको हातमा सुम्पिदिने प्रण गरे। जब दाऊदले 'शाऊल आउँदैछन्' भन्‍ने सुने, तब तत्कालै तिनी तिनको पिछा गरेका शाऊलबाट माओनको उजाड़स्थानतिर भागे। अनि जब दाऊद घेरिएका थिए, तब ठीक समयमा पलिस्तीहरूले इस्राएललाई आक्रमण गरे, अनि यस कुराले शाऊललाई दाऊदको पिछा गर्ने काम छोड्‍न बाध्य पार्‍यो। अनजानमा इस्राएली जातिको शत्रुले इस्राएलका अस्वीकृत राजाको सहयोगीको भूमिका निभाइदियो। त्यसपछि यिशाईका छोरा मृत सागरको पश्‍चिमी किनारामा रहेको एन-गदीमा गए।

उ) १ शमूएल २४ः दाऊदले शाऊलको जीवन जोगाएको

१ शमूएल २४ः१-७ः पलिस्तीहरूको आक्रमणसित सठीक व्यवहार गरिसकेपछि शाऊल दाऊदको खेदो गर्न फर्के। शाऊलले तिनलाई खोजेर 'तिनी एन-गदीका चट्टानहरूहुँदो छन्' भन्‍ने पत्ता लगाए। त्यहाँ रहँदा राजा विश्राम गर्न एउटा गुफामा पसे। तर उनले रोजेको गुफा खाली थिएन। यस गुफाको भित्री भागमा उनले निर्ममतापूर्वक शिकार गर्न खोजिरहेको मानिसले आफ्ना मानिसहरूलाई राजाको ज्यान लिनदेखि रोकिरहेका थिए!! तिनीहरूको विचारमा, परमेश्‍वरले शाऊललाई तिनीहरूको हातमा सुम्पिदिनुभएको थियो। तर परमेश्‍वरले दाऊदलाई बलजफात गरेर राज्य हातमा पार्ने कुनै आज्ञा दिनुभएको थिएन। तिनी यस प्रकारको आज्ञाको विषयमा अनजान थिए। यसकारण तिनी परमेश्‍वरको समय पर्खेकोमा र उहाँको सठीक प्रणालीको विषयमा सन्तुष्ट थिए। अनि जब तिनले राजाको लबेदाको एउटा कुना काट्दाखेरि पनि तिनको अन्तस्करणले तिनलाई सतायो। शाऊल इस्राएलको राजाको रूपमा अभिषेक गरिएको व्यक्ति थिए, यो कुरा तिनले हल्का रूपमा लिएनन्। परमेश्‍वरले यी राजालाई हटाउनुपर्छ; अनि जबसम्म परमप्रभुले यी राजालाई हटाउनुहुन्‍न, तबसम्म दाऊदले उनलाई आदर गर्नेथिए।

१ शमूएल २४ः८-१५ः शाऊल यस गुफाबाट निस्केपछि दाऊद पनि गुफाबाट निस्केर आए र तिनले उनलाई बोलाए। तिनले राजालाई दण्डवत् गरे। त्यसपछि तिनले उनलाई भनेः 'मेरो विषयमा जुन निन्दापूर्ण खबरहरू हजुरले सुन्‍नुभएको छ, ती खबरहरू सबै झूटा हुन्।' किनकि तिनले चाहेमा त्यस दिनमा राजाको ज्यान लिन सक्नेथिए। तर तिनले यसो गरेनन्; किनभने शाऊल परमप्रभुको अभिषिक्त जन थिए। अनि दाऊदको हातमा भएको लुगाको टुक्रा तिनको दयाको पक्का प्रमाण थियो। एउटा दुष्ट मानिसले आफ्नो बदला आफैले लिन खोज्ला, तर दाऊदको इच्छा त्यस्तो थिएन। तिनले शाऊललाई सोधेः 'एउटा मरेको कुकुरजस्तो अथवा एउटा उपियाँजस्तै हानिरहित र तुच्छ व्यक्तिको विरुद्धमा हजुरले किन यत्रो अथक अभियान लगाउनुभएको, मलाई भन्‍नुहोस्!'

१ शमूएल २४ः१६-२२ः दाऊदले भनेका ती शब्दहरूबाट शाऊलका आँखाहरू आँसुले भरिए; अनि उनले केही हदसम्म दाऊदको धार्मिक व्यवहार र आफ्नै दुष्टता स्वीकार गरे। अचम्म, दाऊद एक दिन इस्राएलको राजा हुनेछन् भनी उनले यहाँ, यस ठाउँमा कसरी स्वीकार गर्न सके? यसैले उनले दाऊदलाई 'मेरो परिवारसँग दयालु व्यवहार

गर' भन्ने शपथ खान लगाए। त्यसपछि शाऊल शान्तिसँग त्यहाँबाट हिँड़िहाले। तर दाऊदले पाएको विश्राम छोटो थियो। शाऊलले अब चाँड़ै आफूलाई देखाइएको दया बिर्सनेथिए।

दाऊदले शाऊललाई भनेका शब्दहरूमा तिनले दुईपल्ट 'परमप्रभुले न्याय गरून्!' भन्ने शब्द प्रयोग गरे। शारीरिक मानिसलाई गर्न जेजस्तो ठीक लाग्ला, यसो नगरेर तिनी आफ्नो मामिला परमेश्वरको हातमा छोड़िदिएकोमा सन्तुष्ट थिए। यस सम्बन्धमा याद गरौंः प्रेरित पत्रुसले हाम्रा प्रभुको बारेमा सम्झेको कुरा यस प्रकारको थियोः *'उहाँले गाली खाएर सट्टामा गाली दिनुभएन; उहाँले दुःख भोग्नुहुँदा धम्काउनुभएन; तर आफैलाई धर्ममय न्याय गर्नुहुनेको हातमा सुम्पनुभयो'* (१ पत्रुस २:२३)। हामीले कठिनाइको सामना गर्नुपर्दा परमेश्वरले हामीलाई शान्त भई उहाँमाथि भरोसा गर्न सक्षम तुल्याउनुभएको होस्!

ऊ) १ शमूएल २५ः नाबालको मूर्खता

१ शमूएल २५ः१-९ः शमूएलको मृत्युद्वारा न्यायकर्ताहरूको युग समाप्त भयो। इस्राएली जातिचाहिँ अब राजतन्त्रको देश बनेको थियो। अनि दाऊदका सन्तानहरूले सदाको लागि इस्राएलको सिंहासन ओगट्नेथिए। अनि ख्रीष्ट येशूमा परमेश्वरको यो प्रतिज्ञा पूरा हुनेछ। शमूएललाई कति धेरै सम्मान गरिएको थियो, त्यो कुरा उनको मृत्यु हुँदा स्पष्ट भयो; किनभने जब उनी मरे, तब सबै इस्राएलीहरूले शोक गरे।

यी भविष्यवक्ताको मृत्यु भएपछि दाऊद यहूदाको दक्षिणपट्टि परेको पारानको उजाड़स्थानतिर गए। हुन सक्छ, तिनले शाऊल र उनका रक्तपातपूर्ण युक्तिहरूबाट सकभर टाढ़ा रहन खोजे होलान्। १ शमूएल २५ः२ पदमा उल्लेख गरिएको 'कर्मेल' भन्ने ठाउँचाहिँ इस्राएलको उत्तरमा रहेको कर्मेल पहाड़ होइन; तर माओनको नजिकैको गाउँ थियो। त्यस ठाउँमा नाबालले आफ्ना भेड़ाहरूको ऊन कत्रिरहेका थिए; अनि त्यहाँको दस्तुरअनुसार दाऊदले नाबालका बगालहरूलाई दिएको सुरक्षाको सट्टामा तिनले उसबाट कुनै उपहार माग्न केही जवान मानिसहरूलाई पठाए।

१ शमूएल २५ः१०-१३ः तर नाबालले दाऊदका सेवकहरूलाई यति स्वार्थी र यति असभ्य तरिकाले जवाफ दिए कि दाऊदलाई रिस उठ्यो, र तिनी लगभग चार सय मानिसहरूलाई साथमा लिएर नाबाल र उसको घरानालाई सजाय दिन कर्मेलतिर लागे।

१ शमूएल २५ः१४-२२ः नाबालकी सुन्दरी र समझदार पत्नी अबिगेलले आफ्नो पतिको खराब व्यवहारले तिनीहरूमाथि ल्याउन लागेको खतराको विषयमा थाहा पाइन्। यिनले तुरुन्तै सकभर धेरै खानेकुराहरू जम्मा गरिन्, र यिनी दाऊदलाई भेट्न बाटो लागिन्। अनि जब दाऊद कर्मेलको नजिक आइपुगे, तब तिनले नाबाललाई देखाएको भलाइ के थियो र नाबालले तिनलाई यस भलाइको सट्टामा देखाएको अपमान के थियो, सो कुरा तिनले फेरि एकपल्ट विचार गर्दैथिए।

१ शमूएल २५ः२३-३१ः अनि जब अबिगेलले दाऊदलाई भेटिन्, तब यिनले तिनका खुट्टामा दण्डवत् गरिन् र तिनलाई एउटा उत्तम, प्रभावशाली अनुरोध टक्राइन्। हो, यिनले मानिलिइन्ः यिनको पति उसको नामअनुसारको निर्बुद्धि मानिस थियो; किनभने नाबाल-नामको अर्थ 'मूर्ख' वा 'पाजी' हो। तर अघि दाऊदका मानिसहरू आएको यिनलाई थाहै थिएन। यसकारण यिनले माफ मागिन्। 'परमप्रभुले हजुरलाई रक्तपात गर्नदेखि रोक्नुभएको छ; अनि

परमेश्वरले हजुरका शत्रुहरूलाई, अँ, नाबाललाई समेत दण्ड दिनुहुनेछ' भनेर यिनले तिनलाई सम्झना दिलाइन्। दाऊदको बारेमा यिनीसँग साँचो आत्मिक अन्तर्दृष्टि थियो; दाऊद परमप्रभुको अभिषिक्त जन थिए, जसले परमप्रभुको लागि लड़ाइँहरू लड़ेका थिए। यस कुराको निम्ति यिनले इमानदारीपूर्वक दाऊदको प्रशंसा गरिन्। त्यसपछि यिनको बलियो तर्क यस प्रकारको थियोः 'हजुरले आफ्ना शत्रुहरूलाई परमप्रभुको हातमा छोड़िदिनुहोस्, किनभने उहाँले तिनीहरूबाट बदला दिनुहुनेछ। "हत्, मैले बदला लिने काम किन उहाँको हातमा नछोड़ेको, तर आफ्नो बदला आफूले लिएर ठूलो भूल गरेछु" भनेर हजुरले राजा भएपछि पछुताउनु नपरोस्!'

१ शमूएल २५ः३२-३५ः यिनका यी समझदार शब्दहरूद्वारा दाऊद निक्कै प्रभावित भए र यिनले तिनलाई नाबाललाई नाश गर्नदेखि रोकेकोमा तिनले यिनलाई धन्यवाद दिए। याद रहोस्ः हामीलाई निर्देशन दिन र हामीलाई चेताउनी दिन सही मानिस-हरूलाई कसरी हाम्रो जीवनमा ल्याउनुपर्छ, सो कुरामा प्रभु पूरा सक्षम हुनुहुन्छ। उहाँले यसो गर्नुभएकोमा हामी आभारी हुनुपर्छ। अबिगेलको सल्लाह प्रभावकारी थियो। यिनको उदारचित्तले दिएको उपहार ग्रहण गरियो। अनि दाऊदले नाबाललाई परमप्रभुको हातमा छोड़िदिए, जसले उससित कार्यवाही गर्न धेरै समय लिनुभएन। अबिगेलको विषयमा कसै-कसैको तर्क यस प्रकारको हुन सक्छः अबिगेलले आफ्नो पतिसँग सल्लाह नगरेर परमेश्वरको आज्ञा उल्लङ्घन गरिन् र आफ्नो पतिमाथि अधिकार जमाइन् अरे। तर पवित्र बाइबलको प्रकाश-अनुसार यिनले कुनै गलत काम गरेकी थिइनन्। पवित्र बाइबलमा यसको कुनै सुझाउ छैन। होइन, सठीक कुरा यस्तो छः यिनले बरु आफूले उठाएको यस आपत्-कालीन कदमद्वारा नाबाललाई र उसको घरानालाई पो नाश हुनदेखि जोगाइन्।

१ शमूएल २५ः३६-४४ः जब अबिगेल घर फर्किन्, तब नाबाल धेरै मातेको थियो। के भएको थियो, सो कुरा उसलाई भन्न यिनले भोलि बिहानसम्म पर्खिन्। अनि यो खबर सुनेपछि उसलाई पक्षाघात भयो कि, अथवा उसलाई मस्तिष्कको आघात वा मुटुको आघात भएको हुन सक्छ। दस दिनपछि उसको मृत्यु भयो; अनि उसले आफ्नो स्वार्थमा जम्मा गरेका सबै सम्पत्तिहरू उसले साथमा लान सकेन, तर उसले त्यो यस संसारमा छोड्नुपर्‍यो। नाबालको मृत्युको खबर सुनेपछि दाऊदले तत्कालै अबिगेलको सामु विवाहको प्रस्ताव राखे, जुन प्रस्ताव यिनले बड़ो नम्रताको साथ स्वीकार गरिन्। गुप्तमा बसेको समयमा दाऊदले अहिनोअम नामक अर्की पत्नीलाई लिएका थिए। अनि यस समयमा तिनकी पहिलो पत्नी मिकल अर्का मानिसलाई दिइइन्।

यस वृत्तान्तमा हामी फेरि के देख्छौं भने, *'हरेक जसले आफूलाई उचाल्छ, त्यो होच्याइनेछ'*; किनभने परमेश्वरले नाबालको प्राण फिर्ता लिनुभयो। *'अनि जसले आफूलाई नम्र पार्छ, ऊ उच्च पारिनेछ'*; किनकि अबिगेल राजाकी पत्नी भइन् (लूका १४ः११)।

ए) १ शमूएल २६ः दाऊदले शाऊलको जीवन दोस्रो पल्ट जोगाएको

१ शमूएल २६ः१-४ः अनि जिफीहरूले फेरि 'दाऊद फलाना ठाउँमा छन्' भन्ने कुरा शाऊललाई बताइदिए (१ शमूएल २३ः१९ पदसित तुलना गर्नुहोस्)। अनि तुरुन्तै शाऊलले दाऊदको सानो दलभन्दा पाँच गुणा ठूलो दलबल जम्मा गरे, र उनी तल जिफको

उजाड़स्थानमा गए। शाऊललाई कुन कुराले उक्साएको थियो, सो कुरा हामीलाई थाहा छैन; किनकि जब ती दुईजना मानिसहरू गत बिदामा छुटिएका थिए, त्यस बेलामा तिनीहरूको बीचमा मेलमिलाप आएको थियो (१ शमूएल २४)। यसकारण सम्भवतः दुष्ट मानिसहरूले राजाको रिस र दाऊद-प्रतिको घृणा फेरि जगाए होलान् (१ शमूएल २६:१९ पद हेर्नुहोस्)।

१ शमूएल २६:५-१२: दाऊदले शाऊलको छाउनी कहाँ छ, सो जासुसी गरेर पत्ता लगाए; अनि साँझमा तिनी र तिनका नातेदार अबिशै यस छाउनीमा पसे र शाऊल सुतिरहेको ठाउँमा पुगे। परमप्रभुले उनलाई र उनका मानिसहरूलाई गहिरो असामान्य निद्रामा पार्नुभएको हुनाले यसो गर्न सम्भव भयो। अबिशैले राजालाई तुरुन्तै एकै प्रहारले मारिदिन चाहे, तर दाऊदले यिनलाई यस्तो गर्न निषेध गरे; किनभने शाऊल जस्तो भए पनि परमेश्‍वरको अभिषिक्त जन थिए। उनीसँग कारवाही गर्ने जिम्मेवारी परमप्रभुकै थियो। दाऊद केवल शाऊलको भाला र पानीको सुराही लिएर गए।

१ शमूएल २६:१३-१६: अनि जब दाऊद यस छाउनीदेखि निक्कै पर आए र सुरक्षित थिए, तब तिनले आफ्नो आवाज उठाए र अब्नेरलाई राजाको सुरक्षाको बारेमा लापर्वाही गरेकोमा हप्काएर यिनको खिल्ली उड़ाए। तिनको विचारमा, यस्तो लापर्वाही गर्ने मृत्यु-दण्डको योग्य थियो। दाऊदले लिएको पानीको सुराही र भाला पक्का साक्षी थिए, कि तिनले शाऊललाई दोस्रो पल्ट आफ्नै हातले मार्न सक्नेथिए, तर तिनले यसो गरेनन्।

१ शमूएल २६:१७-२०: तर दाऊदले एउटा कुरा बुझ्न सकेनन्: राजा शाऊलले तिनको पिछा गर्न किन, हो, किन अथक प्रयास गरिरहे होलान्, जब तिनले उनलाई घरिघरि उनको हानि नगर्ने पक्का प्रमाण दिँदैथिए? परमप्रभुले नै शाऊललाई दाऊदको विरुद्धमा उक्साउनुभएको भए दाऊदले एउटा बलिदान चढ़ाएर उहाँलाई सन्तुष्ट पार्न सक्नेथिए। तर यदि अधम मानिसहरूले तिनीप्रति शाऊलको शत्रुता उक्साएका थिए भने, तिनीहरू श्रापित होऊन्; किनकि तिनीहरूले दाऊदलाई परमेश्‍वरको आराधना गर्न सक्ने एकमात्र पवित्रस्थानबाट हटाउँदै टाढ़ा लैजाँदैथिए। १ शमूएल २६:१९ पदको ख) खण्डमा लेखिएको 'जाऊ, अन्य देवताहरूको पूजा गर' भन्ने वाक्य यी दुष्ट मानिसहरूले भनेका शब्दहरू थिए होलान्, नभए तिनीहरूले आफ्ना कार्यहरूद्वारा भन्न खोजेको कुरा हो। दाऊदको अनुरोध यस प्रकारको थियो: 'परमप्रभुको उपस्थितिदेखि टाढ़ा अर्थात् विदेशी मुलुकमा म मर्नु नपरोस्!' (१ शमूएल २६:२०)। शाऊलले त पहाड़हरूहुँदो एउटा तित्राको शिकार गरेझैं तिनीजस्तै उपियाँलाई शिकार गर्दैथिए।

१ शमूएल २६:२१-२५: शाऊलले 'दाऊदले फेरि मेरो जीवन बचाएको' थाहा पाएपछि पश्चात्ताप गरे। उनले दाऊद उनीभन्दा धर्मी भएको कुरा स्वीकार गरे; किनकि उनले विनाकारण दाऊदको ज्यान लिन खोजेका थिए, तर दाऊदले उनको जीवन बचाइदिए, जब तिनले आफ्नो आत्मरक्षाको नाममा राजालाई मार्न सक्नेथिए। 'परमप्रभुले मेरो धार्मिकतामाथि ध्यान दिऊन्!' यो तिनको परमप्रभुसँगको अन्तिम अनुरोध थियो। त्यसपछि शाऊलले दाऊदलाई आशीर्वाद दिए र 'मेरा छोरा दाऊद' भनेर दाऊदको भावी महानताको विषयमा भविष्यवाणी गरे। त्यसपछि दाऊद आफ्नो बाटो लागे, र शाऊल आफ्नो शहरतिर फर्के।

च) १ शमूएल २७-३०: दाऊद पलिस्तीहरूको देशमा बसेको

अ) १ शमूएल २७: दाऊदले सिक्लग प्राप्त गरेको

१ शमूएल १७:१-४: निरन्तर मृत्युको मुखमा परेर भागदौड़ गरेको दबाउले अन्तमा दाऊदलाई नराम्रो असर गर्‍यो। परमप्रभुको अद्‌भुत वास्ता दाऊदले यहाँसम्म अनुभव गर्दैथिए, रपनि तिनको विश्‍वास डगमगायो। 'म त इस्राएलको अभिषिक्त राजा हुँ' भन्ने तथ्य तिनले बिर्से। के परमेश्‍वरले व्यर्थमा तिनको राजा-अभिषेक गर्नुभयो? तिनलाई राजाको रूपमा अभिषेक गरेर के तिनले सत्ता पाउनुभन्दा अघि उहाँले तिनको हत्याको लागि कहाँ अनुमति दिनुहुनेथियो र! के परमेश्‍वरले तिनलाई शाऊलको हातमा सुम्पन तिनलाई गोल्यतको हातबाट बचाउनुभएको हो र? होइन, तर यो बुझ्नुहोस्, कि हाम्रा परिस्थितिहरूले हाम्रो दृष्टिकोण बिगार्न सक्छन्। अनि वर्तमान खतराले प्रायः परमेश्‍वरका प्रतिज्ञाहरू धमिलो पार्छ। दाऊद फेरि पलिस्तीहरूको देशमा भागे, र तिनले गातका राजा आकिशसित सम्पर्क गरे। तिनी अघि यहाँ आएको धेरै समय भइसकेको थियो; अनि हुन सक्छ, आकिशलाई थाहा थियो कि तिनी भागेका थिए। यी अन्य-जातिका राजाले तिनलाई न्यानो स्वागत गरे र तिनमा एक बहादुर योद्धा र इस्राएलको विरुद्धमा एक सहयोगी देखे होलान्। अनि सायद, यिनी दाऊदले १ शमूएल २१:१० पदमा भेटेका आकिश थिएनन् कि कसो हो? किनभने 'आकिश'चाहिँ पलिस्तीहरूको बीचमा राजाहरूको निम्ति एउटा चल्ती नाम थियो।[22] अनि जब शाऊलले 'दाऊद भागे र तिनले देश छोड़े' भन्ने सुने, तब उनले तिनको खेदो गर्न छोड़े।

१ शमूएल २७:५-७: गत पटक जब दाऊद गातमा थिए (१ शमूएल २१), तब आकिशका सेवकहरूले तिनलाई शङ्का गरेका थिए र तिनलाई मार्न खोजेका थिए। दाऊदले यो कुरा बिर्सेनन्। विनम्रताको स्वाङ देखाउँदै गरेको दाऊदले राजधानीमा बस्न इन्कार गरे र आफ्नो बसाइको निम्ति अर्को एउटा शहर मागे। अनि तिनलाई सिक्लग शहर दिइयो, जुन शहरचाहिँ त्यस समयमा इस्राएलको सिमानाको नजिक परेको थियो, तर वास्तवमा पहिले यहूदाको भागभित्र परेको थियो (यहोशू १५:३१)।

१ शमूएल २७:८-१२: दाऊद पलिस्तीहरूसँग बसेको समय सोह्र महिना थियो, जुन अवधिमा तिनले गशूरीहरू, गेज्रीहरू र अमालेकीहरूलाई आक्रमण गरे। यी जाति-हरू कनान देशका अन्यजातीय बासिन्दाहरू थिए, जसको विनाश परमेश्‍वरले आदेश दिनुभएको थियो (प्रस्थान १७:१४; यहोशू १३:१३; १ शमूएल १५:२-३)। निर्वासनमा हुँदा पनि दाऊदले परमप्रभुका लड़ाइँहरू लड़िरहेका थिए। कति अनौठो कुराः परमप्रभुले तिनलाई इस्राएलका शत्रुहरूमाथि विजय दिएर तिनलाई बचाउनुहुन्छ भन्ने कुराको सम्बन्धमा तिनले परमप्रभुमाथि भरोसा गर्न सके, तर शाऊलबाट सुरक्षा पाउन तिनले उहाँमाथि भरोसा गर्न सकेनन्।

आ) १ शमूएल २८: शाऊलको अन्तको विषयमा आएको भविष्यवाणी

१ शमूएल २८:१-२: अब दाऊदको परिस्थिति एकदमै अप्ठ्यारो भयो। किनकि पलिस्तीहरू इस्राएलको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्न निस्किरहेका थिए, र राजा आकिशले दाऊदलाई तिनीहरूको साथमा लाग्ने आदेश दिए। यस कुरामा तिनी राजी थिए। तर १ शमूएल २८:२ पदमा 'तपाईंको दासले के

गर्न सक्दो रहेछ भन्ने कुरा तपाईंले निश्चय गरी जान्नुहुनेछ' भनेर दाऊदले व्यक्त गरेका शब्दहरूमा दुईवटा अर्थ लाग्न सक्छन्ः एक, 'तपाईंको दासले तपाईंलाई मद्दत गरेर के गर्न सक्दो रहेछ भन्ने कुरा तपाईंले निश्चय गरी जान्नुहुनेछ' अथवा दुई, 'तपाईंको दासले दुईरङ्गी चाल गरेर के गर्न सक्दो रहेछ भनेर तपाईंलाई पक्का थाहा हुनेछ!' आकिशले दाऊदका शब्दहरू पहिलो अर्थमा लिए र तिनलाई आफ्नो अङ्गरक्षक टोलीको सदस्य बनाए।

१ शमूएल २८ः६-८ः लड़ाइँमा जुध्न यी दुईवटा विरोधी सेनाहरू इस्राएलको उत्तर-पश्चिममा यिज्रेएलको मैदानमा अर्थात् हारमागेड्डोनको उपत्यकामा भेला भए। पलिस्तीहरूले शूनेममा र इस्राएलले गिल्बोअमा छाउनी हाले। अनि जब शाऊलले न सपनाद्वारा, न ऊरीमद्वारा, न ता भविष्य-वक्ताहरूद्वारा परमप्रभुबाट कुनै उत्तर पाउन सके, तब उनले भूतप्रेत खेलाउनेलाई खोजे। यसभन्दा अघि उनले इस्राएल देशमा सबै भूतप्रेत खेलाउनेहरूलाई मार्ने वा निर्वासन गर्ने आदेश दिएका थिए; अनि यो आदेश मोशाको व्यवस्थाअनुसार थियो। तर अब एउटी भूतप्रेत खेलाउने स्त्री एन-डोरमा फेला परी। तब शाऊलले आफ्नो भेष बदले र उनी त्यस स्त्रीकहाँ आए, जसले उनको निम्ति भूतप्रेत खेलाएर जोखना हेर्नुपरेको थियो।

१ शमूएल २८ः९-१०ः तर त्यस भूतप्रेत खेलाउने स्त्रीको प्रमुख चिन्ताचाहिँ आफ्नो सुरक्षा थियो। यसकारण त्यस स्त्रीले आफ्नो आगन्तुक पाहुनालाई भूतप्रेत खेलाउने र टुनामुना गर्नेहरूको विषयमा राजाले गरेको उर्दीको सम्झना दिलाइन्। तब कसरी, अँ, कसरी शाऊलले परमप्रभुको नाममा त्यस स्त्रीलाई सुरक्षा दिन्छु भन्ने प्रण दिन सके? किनभने परमप्रभु आफूले नै त्यस्ता व्यक्ति-हरूलाई मृत्युदण्ड दिने आदेश दिनुभयो। तब त्यही परमेश्वरको नाममा शपथ खाएर त्यस भूतप्रेत खेलाउने स्त्रीको सुरक्षा कसरी सुनिश्चित गर्न सकियो, यो हाम्रो निम्ति एउटा गूढ़ प्रश्न र पेचदार कुरा हो।

१ शमूएल २८ः११-१४ः अबचाहिँ वास्तवमा के भएको थियो, यसको विषयमा टिप्पणीकारहरूको बीचमा सहमत छैन। कतिजनाको विचारमा, एउटा दुष्ट आत्माले शमूएलको भेष लियो होला। अरूले के भन्छन् भने, परमेश्वरले यस भूतप्रेत खेलाउने गोष्ठीमा हस्तक्षेप गरेर शमूएललाई देखा पर्न दिनुभयो। अनि यो दोस्रो धारणा बढ़ी पत्यारलाग्दो देखिन्छ। यसको निम्ति हामी निम्न कारणहरू पेश गर्छौंः **क)** शमूएल अचानक देखा परेकोमा त्यो भूतप्रेत खेलाउने स्त्री छक्कैछक परी, जुन स्त्री भूतप्रेतहरूसँग सुपरिचित थिई। **ख)** अनि यस खण्डले देखा परेका व्यक्ति शमूएल नै थिए भनेर निर्दिष्ट गर्छ। **ग)** अनि अन्तमा, त्यस प्रेतले भोलिपल्ट के हुनेथियो, सो सही किसिमको भविष्यवाणी गर्‍यो।

१ शमूएल २८ः१५-१९ः शाऊलले शमूएललाई उनी मरेकाहरूको ठाउँबाट अर्थात् अधोलोकबाट माथि बोलाइएको कारण के हो, सो कुरा बताइदिए। शमूएलको हप्कीले राजालाई गहिरो चोट पुर्‍याएको हुनुपर्छ। किनकि शमूएलले जुन परमेश्वरको सेवा गरेका थिए, उनको ती परमेश्वर चुप रहनुभयो भने के शमूएलले शाऊललाई कुन हिसाबले सहायता गर्न सक्नेथिए र? उनलाई सहाया गर्ने कुरा पर जाओस्, शमूएलले शाऊलका गहन-गहन डरहरू पुष्टि पो गरि-दिए। उनीबाट राज्य खोसेर दाऊदलाई दिइनेथियो; यो कुरा उनलाई पहिले नै भनिएको थियो। पलिस्तीहरूले भोलिपल्ट इस्राएललाई पराजित गर्नेथिए, अनि शाऊल र उनका छोराहरूको मृत्यु हुनेथियो, र उनीहरू अधोलोकमा शमूएलसित सामिल हुनेथिए।

उनीहरू र शमूएलको अनन्त भाग्य एउटै भएको, यस भनाइको मतलब यो होइन। हामीले शाऊल र उनका छोराहरूलाई उनीहरूका फलहरूबाट जाँच्नु हो भने, स्पष्ट के देखिन्छ भने, शाऊलचाहिँ अविश्वासी थिए, तर योनातान विश्वासको जन थिए।

१ शमूएल २८:२०-२५: अर्को साँझ पर्नुभन्दा अगाडि नै शाऊलका सबै पापहरूको दण्ड उनले पाइसकेका हुनेथिए। 'मौसुफ, आफ्नो बाटोमा लाग्नुभन्दा अघि केही खाना लिनुहोस्' भनेर उपस्थित भएका सबैजना मिलेर मुष्किलले उनलाई करमा पार्न सफल भए। तब पोसिएको बाछो मारियो, तर उत्सव मनाउनका लागि होइन। किनकि उदास मौनता छायिएको अवस्थामा दोषी व्यक्तिले रातभित्र गायब हुनुभन्दा अघि आफ्नो अन्तिम खाना खाँदैथिए।

इ) १ शमूएल २९: आकिशले दाऊदलाई इन्कार गरेर फर्काएको

१ शमूएल २९:१-५: जब पलिस्तीहरू लड़ाइँको लागि भेला भए, तब दाऊद र तिनका मानिसहरूले आकिशसित पलिस्तीहरूको सेनाको सबैभन्दा पछाड़िको भागमा मार्चपास गरिरहेका थिए। पलिस्तीहरूका केही शासकहरूले बुद्धिमानीसाथ दाऊदको उपस्थितिको विरोध गरे। किनकि लड़ाइँ चलेको बेलामा तिनी तिनीहरूमाथि आइलाग्न सक्नेथिए भन्ने कुरा तिनीहरूले महसुस गरेका थिए। तिनले राजा शाऊलसँग सबैभन्दा असल ढङ्गले कसरी मेलमिलाप गर्न सक्नेथिए? के पलिस्तीहरूका टाउकाहरू रास पारेर होइन र? के तिनी यी दाऊद होइनन्, जसको विषयमा इस्राएलीहरूले 'शाऊलले आफ्ना हजारौंलाई, तर दाऊदले आफ्ना लाखौंलाई मारे' भन्ने नारा लगाएर तिनको प्रशंसा गरेका थिए, होइन र?

१ शमूएल २९:६-११: तिनीहरूको तर्क जायज र मुनासिब थियो। यसकारण आकिशले दाऊदलाई सिक्लगमा फर्कन अनुरोध गरे। दाऊदजस्तो परमेश्वरको जनको लागि तिनको जवाफ अयोग्य देखिन्छ; किनभने तिनले 'मेरा प्रभु राजाका शत्रुहरूको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्न पाऊँ' भनेर तिनले आकिशको आदेश विरोध गरे। याद रहोस्: यी शत्रुहरू त दाऊदको जातिका मानिसहरू थिए। दाऊदले आकिशसँग पहिले झूट बोलेका थिए (१ शमूएल १७); यसकारण हुन सक्छ, यो तिनको पलिस्तीहरूलाई धोका दिने अर्को प्रयास थियो होला। तर मानौं, तिनले साँच्ची नै इस्राएलको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्न खोजेका थिए भने परमेश्वरले तिनलाई यसो गर्नदेखि रोकिराख्नुभयो र तिनलाई आफ्ना सँगी-इस्राएलीहरूलाई मारेको र तिनीहरूको विरुद्धमा पलिस्तीहरूको हात बलियो पारेको शर्मदेखि बचाइदिनुभयो। दाऊदलाई गोल्यतको तरवार इस्राएलको विरुद्धमा प्रयोग गर्न दिइनेथिएन।

ई) १ शमूएल ३०: दाऊदद्वारा अमालेकीहरूको पराजय भएको

१ शमूएल ३०:१-६: अनि जुन बेलामा दाऊद आकिशका सेनाहरूसित उत्तरतिर अघि बढ़िरहेका थिए, त्यस बेलामा अमालेकीहरूले सिक्लगमाथि आक्रमण गरे, र स्त्रीहरू र केटाकेटीहरूलाई कैदी बनाए। यसकारण जब दाऊद फर्केर सिक्लगमा आइपुगे, तब तिनले आफ्नो शहर धूवाँ उठिरहेका अवशेषहरूको रूपमा फेला पारे। के यो तिनी पलिस्तीहरूसँग लागेकोले तिनीमाथि आइपरेको परमेश्वरको न्याय थियो? यसो हो भने, दाऊदले परमेश्वरको स्वभावको विषयमा ठूलो अन्तर्दृष्टि देखाए; किनकि सबै कुराहरू र सबैजना तिनको विरुद्धमा हुँदा तिनी

सान्त्वना पाउन उहाँकहाँ गए। तिनले आफूलाई परमप्रभु आफ्ना परमेश्वरमा बलियो तुल्याए; किनभने तिनलाई थाहा थियो कि यस्तो भारी सङ्कष्टमा परेको बेलामा शक्ति-सामर्थ्य प्राप्त गर्न परमेश्वरबाहेक शरण लिन सक्ने अरू कोही पनि थिएन। किनकि केवल परमप्रभु परमेश्वरको बारेमा यसो भनिएको छः *'उहाँले च्यातचुत पार्नुभएको हो, र उहाँले नै हामीलाई निको पार्नुहुनेछ; उहाँले हिर्काउनुभएको हो, र उहाँले नै हामीलाई मलहमपट्टी बाँध्नुहुनेछ'* (होशे ६:१)।

१ शमूएल ३०:७-१५: परमप्रभुसँग सोधखोज गरिसकेपछि दाऊदले सफल हुन्छु भन्ने निश्चयता पाए, र तिनी अमालेकीहरूको पछि लागे। तिनका दुई सयजना मानिसहरू अर्थात् तिनको दलको एक तिहाई बसोर खोलादेखि अघि बढ्न सकेनन्; किनभने शारीरिक हिसाबले तिनीहरू तीन दिनको सिक्लगसम्मको यात्राबाट थकित भएका थिए र मानसिक हिसाबले भर्खर मात्र आफ्ना पत्नी र छोराछोरीहरूलाई गुमाउनुपरेकोमा पूरा विचलित भएका थिए। दाऊदले तिनीहरूलाई त्यहीं छोड़े र बाँकी चार सय मानिसहरूलाई लिएर तिनी आफै थकित भएर पनि दक्षिणतिर लागेर यी आक्रमणकारीहरूलाई खेद्दै रहे। केही समयपछि तिनीहरूले खुला मैदानमा एकजना बिरामी मिस्रीलाई भेट्टाए, जसलाई त्यसको अमालेकी मालिकले त्यहाँ मर्न छोड़ेको थियो। त्यसलाई खाना र पानी दिइयो, अनि चाँड़ै त्यसले केही बल प्राप्त गर्‍यो। सुरक्षाको सर्तमा त्यस मानिसले दाऊदलाई अमालेकीहरूको छाउनीमा लग्यो।

१ शमूएल ३०:१६-२५: मातिरहेका अमालेकीहरूले आफ्नो विजयको उत्सवमा एकाएक एकजना अप्रत्याशित अतिथिलाई फेला पार्ने आशा गरेका थिएनन्। दाऊदले चितुवाले झैं ती उत्सव मनाउनेहरूमाथि झम्टे र यत्रो शक्तिशाली दललाई पूरा रूपले पराजय गरे। चार सय जनहरू मात्र तरवारबाट उम्के र ऊँटहरूमा चढ़ेर भागे। हिब्रू बन्दीहरू सबै कुनै हानिविना मुक्त भए र लुटका धेरैभन्दा धेरै मालहरू हासिल गरिए – यो सब चौबीस घण्टाभन्दा कम समयभित्र भयो। अनि दाऊदले आफ्नो हिस्साको रूपमा अमालेकीहरूबाट कब्जा गरिएका भेड़ाहरू र गाईवस्तुहरू पाए। तर तिनका केही मानिसहरूले बसोर खोलामा पछाड़ि छोड़िका आफ्ना साथीहरूसित लुटका बाँकी मालहरू बाँड़चुँड़ गर्न चाहेनन्। तर दाऊदले 'लड़ाइँमा जानेहरूको भाग जत्रो हुन्छ, मालसामानहरूसित पर्खिबस्नेहरूको भाग पनि त्यत्रै हुनेछ; तिनीहरूले बराबर बाँड्नेछन्' भनेर एउटा नियम स्थापित गरे। (यस सम्बन्धमा गन्ती ३१:२७ पद पनि हेर्नुहोस्)।

१ शमूएल ३०:२६-३१: दाऊदले आफ्नो लुटको मालबाट यहूदामा बस्ने आफ्ना विभिन्न साथीहरूकहाँ उपहारहरू पठाइदिए। यी उपहारहरू ती सबै ठाउँहरूमा पठाइए, जहाँ-जहाँ तिनी र तिनका मानिसहरूले बितेको समयमा आउजाउ गर्ने गर्थे। यी उपहार-हरूचाहिँ परमेश्वरले तिनका शत्रुहरूभन्दा तिनकै उन्नति गर्नुभयो भन्ने कुराको साक्षी थिए। हुन सक्छ, शाऊल मरिसकेका छन् भन्ने कुरा थाहै नपाई तिनले शाऊलको विरुद्धमा चलिरहेको आफ्नो संघर्षमा सहायता पाउन आफ्ना विभिन्न साथीहरूसँगको मित्रता झन् बलियो तुल्याउने प्रयास पनि गरे होलान्।

खण्ड ४) १ शमूएल ३१: शाऊलको मृत्यु

१ शमूएल ३१:१-६: यता दाऊदले लड़ाइँमा सफलता प्राप्त गरे भने, उता शाऊलको हार भयो। इस्राएलीहरू पछाड़ि धकेलिए, र राजाका तीनजना छोराहरू मारिए। अनि शाऊलचाहिँ – उनी धनुर्धारीहरूद्वारा साह्रै घाइते भएका थिए। गिल्बोअको पहाड़मा उनी मर्नै लागेको बेलामा उनले आफ्नो हतियार बोक्नेलाई 'मलाई मारिदेऊ' भनी विन्ती गरे; किनकि पलिस्तीहरूले उनलाई जिउँदै भेट्टाएर दुर्व्यवहार गर्नुभन्दा त यसरी मर्नु बेस हुनेथियो। तर त्यो मानिस राजालाई प्रहार गर्न डराएको थियो; यसैले शाऊलले आफ्नो तरवार थुतेर आफैलाई त्यस तरवारमाथि रोपे र यसरी आफ्नो ज्यान आफूले लिए। त्यसको केही समयपछि उनको हतियार बोक्नेले पनि त्यसै गरे।

१ शमूएल ३१:७-१३: तब इस्राएल पूरै हतोत्साहित भयो, र तिनीहरू विरोधी सेनाबाट पछि हटे। अनि जब पलिस्तीहरू मरेकाहरूलाई लुट्न आए, अनि तिनीहरूले शाऊल र उनका तीनजना छोराहरूलाई मारिएकाहरूको बीचमा भेट्टाए, तब तिनीहरूले शाऊलको टाउको काटे र आफ्नो पलिस्ती देशभरि सन्देश पठाए। शाऊलको लास र उनका छोराहरूका लासहरू बेत-शानमा लगिए र त्यस शहरको पर्खालमा झुण्ड्याइए। तर जब याबेश-गिलादका मानिसहरूले यो कुरा सुने, तब तिनीहरूले ती लासहरू लिन राति दस माइल यात्रा गरे। उनीहरूका लासहरू जलाइए र बाँकी रहेका हाड़खोड़जति तिनीहरूले याबेशमा एउटा इमलीको रूखमनि संस्कारसहित गाड़िदिए। राजाको रूपमा आफ्नो पहिलो ठूलो लड़ाइँमा शाऊलले तिनीहरूलाई कसरी अम्मोनीहरूको हातबाट बचाएका थिए, सो गुण यी मानिसहरूले बिर्सेका थिएनन् (१ शमूएल ११)। इस्राएलमा दाह संस्कार गर्ने चलन थिएन। यसकारण यहाँ, यस ठाउँमा अपनाएको दाह संस्कार गरिएको कारण हामीले ती लासहरूको धेरै बिगारमा भएको देख्नुपर्ला। अनि यसो हुँदा यस कुराले पलिस्तीहरूलाई ती लासहरूको अझै बढ़ी अपमान गर्ने मौका दिनेथिएन।

अब शाऊलमाथि परमेश्वरको न्याय पूरा भएको थियो (१ इतिहास १० अध्यायको टिप्पणीहरूमा हेर्नुहोस्)। धेरै पल्ट शाऊलले दाऊदलाई पलिस्तीहरूको हातद्वारा मार्ने प्रबन्धहरू मिलाउने कोशिश गरेका थिए, तर अन्तमा तिनीहरूद्वारा ढल्ने उनी आफू भए। अनि दाऊदले परमेश्वरले तिनको लागि निर्धारित गरिदिनुभएको सिंहासन प्राप्त गरे। शाऊलले आफ्ना कामहरूको उचित प्रतिफल पाए; किनकि दाऊदले धार्मिक न्यायको निम्ति उनलाई घरिघरि परमप्रभुको हातमा सुम्पे।

ENDNOTES:

1) **Introdution:** The Jewish scholar Abarbanel explained the tradition this way: 'All the contents of both books may in a certain sense be referred to Samuel, even the deeds of Saul and David because both, having been anointed by Samuel, were, so to speak, the work of his hands" (quoted by Erdmann, 'The Books of Samuel,' Lange's Commentary on the Holy Scriptures, p. 1).

2) **Introduction:** Eugene H. Merrill, *"1 Samuel," The Bible Knowledge Commentary*, p. 432.

3) **1:11–18:** Bishop Hall, quoted in Spurgeon's Devotional Bible, p. 222.

4) **1:19–28:** Gesenius and other Hebrew scholars believed the name means name (Shem) of God.

5) **3:1–3:** George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, p. 140.

6) **6:19–21:** Flavius Josephus, *The Works of Flavius Josephus* (Ant. vi 1:4), p. 178.

7) **6:19-21:** C.F. Keil and F. Delitzsch, "The Books of Samuel," *Biblical Commentary on the Old Testament*, VII:68

8) **10:7–9:** Some Evangelical scholars consider Saul a believer, but one who became terribly backslidden and then mentally deranged. They argue that it is improbable that God would choose an unregenerate person to be the first king of His chosen people.

9) **10:17–19:** Matthew Henry, *"I Samuel," in Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible*, II:334, 35.

10) **12:1–13:** The names Bedan and Barak look much alike in the ancient texts. Hebrew "d" (dalet) and "r" (resh) are often confused in copying, as well as the final forms of "n" (nun) and "k" (kaph).

11) **13:1:** A large part of OT manuscripts problems have to do with the Hebrew system of numbers, which were easy to miss-copy. See commentary on Chronicles for more details on this.

12) **13:2–5:** See previous note.

13) **14:16–23:** The old ERV of 1885 reads: "Bring hither the Ephod: for he wore the Ephod at that time before Israel."

14) **15:13–35:** Christian F. Erdmann, "The Books of Samuel," in Lange's Commentary on the Holy Scriptures, Critical, Doctrinal and Homiletical, III:209.

15) **16:14–23:** Dr. Rendle Short, further documentation unavailable.

16) **17:55–58:** The Septuagint omits these verses.

17) **17:55–58:** George Williams, *Student's Commentary*, p. 152.

18) **17:55–58:** Michael Griffiths, *Take My Life*, p. 128.

19) **21:10–15:** DeRothschild, further documentation unavailable.

20) **23:13–18:** Perhaps he felt a loyalty to his father's position even though he knew that he was personally in the wrong.

21) 26:21–25: These may have been mere words. On the other hand, if Saul was sincere it could be an argument that in spite of his sin and his paranoia he did have faith in God.

22) 27:1–4: Keil and Delitzsch, suggesting a fifty-year reign as "not impossible," believe the same Achish is mentioned in both texts, as well as in 1 Kgs. 2:39 ("Samuel," VII:255).

BIBLIOGRAPHY

(1 and 2 Samuel)

Blaikie, William Garden. "The First Book of Samuel." In *The Expositor's Bible*. London: Hodder and Stoughton, 1909.

_____. "The Second Book of Samuel." In *The Expositor's Bible*. London: Hodder and Stoughton, 1909.

Erdmann, Christian F. "The Books of Samuel." In Lange's *Commentary on the Holy Scriptures, Critical, Doctrinal and Homiletical*. Vol. 3. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1960.

Grant, F. W. "Samuel." In *The Numerical Bible*. Vol. 2. New York: Loizeaux Brothers, 1904.Henry, Matthew. "The Books of Samuel." In *Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible*. Vol. 2, Joshua to Esther. McLean, VA: MacDonald Publishing Company, n.d.

Jensen, Irving L. *I & II Samuel*. Chicago: Moody Press, 1968.

Keil, C. F., and Delitzsch, F. "The Books of Samuel." In *Biblical Commentary on the Old Testament*. Vol. 7. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1971.

Laney, J. Carl. *First and Second Samuel*. Everyman's Bible Commentary. Chicago: Moody Press, 1982.

Merrill, Eugene H. "1 and 2 Samuel." In *The Bible Knowledge Commentary. Old Testament*. Wheaton, IL: Victor Books, 1985.

Meyer, F. B. *Samuel*. Chicago: Fleming H. Revell Co., n.d. Reprint. Fort Washington, PA: Christian Literature Crusade, 1978.

दोस्रो शमूएलको पुस्तकको टिप्पणी

दोस्रो शमूएलको पुस्तकको भूमिकाः

'राजा दाऊदचाहिँ यस पुस्तकको महान् व्यक्ति हुन्; र उनी ज्योतिमा हिँड्दै गर्दा उनी मसीह राजाको धनी बहुमुखी प्रतीक हुन् । यस पुस्तकको पहिलो भागचाहिँ दाऊदले आफ्नो विश्वास र द्वन्द्वले पूर्ण जीवनमा हासिल गरेका विजयहरूको वर्णन हो; अनि दोस्रो भागचाहिँ समृद्धिले उनलाई विश्वासको मार्गबाट बहकाएको र उनको स्वेच्छाचारको निम्ति ढोका खोलेको बेलामा उनले भोग्नुपरेका हारहरूको बारेमा लेखिएको हो ।'

श्री जर्ज विलियम्स

जानकारीः दोस्रो शमूएलको पुस्तकको परिचयको लागि पहिलो शमूएलको पुस्तकको भूमिका हेर्नुहोस् !

रूपरेखा

खण्ड १) २ शमूएल १-१०ः सत्तामा दाऊदको उदय

क) २ शमूएल १ः दाऊदले शाऊल र योनातानका निम्ति विलाप गरेको

ख) २ शमूएल २ः१-७ः दाऊद यहूदाका राजाको रूपमा राज्याभिषेक भएको

ग) २ शमूएल २ः८-४ः१२ः शाऊलको घरानासँग दाऊदको संघर्ष जारी रहेको

घ) २ शमूएल ५ः दाऊद सम्पूर्ण इस्राएलमाथि राजाको रूपमा राज्याभिषेक भएको

ङ) २ शमूएल ६ः परमप्रभुको सन्दुक यरूशलेममा फिर्ता ल्याइएको

च) २ शमूएल ७ः दाऊदसँग परमेश्वरको करार

छ) २ शमूएल ८ः इस्राएलका शत्रुहरूको हार

ज) २ शमूएल ९ः मेपिबोशेतलाई देखाइएको दया

झ) २ शमूएल १०ः थप विजयहरू

खण्ड २) २ शमूएल ११-१२ः दाऊदको पतन

क) २ शमूएल ११ः बतशेबा र ऊरियाहको विरुद्धमा दाऊदका अपराधहरू

ख) २ शमूएल १२ः दाऊदले परमप्रभुलाई आफ्नो पाप स्वीकार गरेको

खण्ड ३) २ शमूएल १३-२०ः दाऊदका विभिन्न समस्याहरू

क) २ शमूएल १३ः१-१९ः अम्नोनद्वारा तामारको बलात्कार भएको

ख) २ शमूएल १३ः२०-३९ः अम्नोनसित अब्शालोमले बदला लिएको र भागेको

ग) २ शमूएल १४ः अब्शालोम यरूशलेममा फर्केको

घ) २ शमूएल १५ः१-१८ः अब्शालोमको विद्रोह र दाऊद भागेको

ङ) २ शमूएल १५ः१९-१६ः१४ः दाऊदका मित्रहरू र शत्रुहरू

च) २ शमूएल १६ः१५-१७ः२३ः अब्शालोमका सल्लाहकारहरू

छ) २ शमूएल १७ः२४-१९ः८ः अब्शालोमको मृत्यु र दाऊदको विलाप

ज) २ शमूएल १९ः९-४३ः दाऊद निर्वासनबाट फर्केका

झ) २ शमूएल २०ः शेबाको विद्रोह र मृत्यु

खण्ड ४) २ शमूएल २१-२४ः यस पुस्तकको परिशिष्ट

क) २ शमूएल २१ः अनिकाल र त्यसको अन्त

ख) २ शमूएल २२ः दाऊदको धन्यवादको भजन

ग) २ शमूएल २३ः दाऊदका शूरवीर योद्धाहरू

घ) २ शमूएल २४ः दाऊदको जनगणना र त्यसका परिणामहरू

दोस्रो शमूएलको पुस्तकको टिप्पणी

खण्ड १

२ शमूएल १-१०:

सत्तामा दाऊदको उदय

क) २ शमूएल १: उनले शाऊल र योनातानका निम्ति विलाप गरेको

२ शमूएल १:१-१६: १ शमूएल २९ अध्यायमा परमप्रभुले दाऊदलाई त्यस लड़ाइँमा जानबाट जोगाउनुभयो, जुन लड़ाइँमा शाऊल र योनातानले आफ्ना ज्यान गुमाए भन्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ। त्यस लड़ाइँमा जानुभन्दा त उनी सिक्लगमाथि आक्रमण गरेका अमालेकीहरूसँग लड़ाइँ गर्न व्यस्त थिए (१ शमूएल ३०)। उनी सिक्लगमा फर्किआएपछि शाऊलको मृत्युको खबर लिएर एकजना सन्देशवाहक देशको उत्तरतिरबाट उनीकहाँ आएको थियो। त्यही सन्देशवाहकको लुगा च्यातिएको थियो र त्यसको टाउकोमाथि माटोको धूलो हालिएको थियो, जुन च्यातिएको लुगा र जुन माटोको धूलोचाहिँ शोक प्रकट गर्ने लक्षणहरू थिए। शत्रुको सेना शाऊलको नजिकै आइपुगेको र तिनलाई चोट लागेको अवस्थामा तिनी आफ्नो भालामा अड़ेसिँदै गरेको बेलामा त्यसले तिनलाई फेला पारेको थियो भनेर बताइ-दियो। शाऊलले त्यस अमालेकी मानिसलाई 'मलाई मारिदेऊ' भनेर मृत्युको प्रहार दिने आज्ञा दिएका थिए अरे। अनि त्यस मानिसका आफ्नै शब्दअनुसार त्यसले शाऊलको यो आदेश शिरोपर गरेर यसअनुसार गरिहालेको थियो। तर त्यस मानिसले दिएको शाऊलको मृत्युको विवरणचाहिँ १ शमूएल ३१ अध्यायमा उल्लेख गरिएको वर्णनसित मेल खाँदैनथियो; किनभने १ शमूएल ३१ अध्यायअनुसार कुरा स्पष्ट छः शाऊलले आत्महत्या गरेका थिए। यसकारण हामीले मानिलिनुपर्छ, कि त्यस अमालेकीले दिएको विवरण झूटो थियो। दाऊद शाऊलको ज्यान लिनेलाई भेट्दा खुशी हुनेछन् र उनले त्यसलाई उत्तम इनाम दिनेछन् भनेर त्यसले सोचेको थियो। तर दाऊदले त्यस दिनभरि गहिरो शोक गरे, र साँझमा उनले त्यस अमालेकीलाई मृत्युदण्ड दिन आदेश दिए; किनभने त्यसले परमप्रभुको अभिषिक्त जनलाई मारेको थियो।

अमालेकीहरू इस्राएलका कट्टर शत्रुहरू थिए (प्रस्थान १७)। अनि शाऊलले राज्य

गुमाउनुपरेको एउटा कारण के थियो भने, तिनले तिनीहरूमाथि परमप्रभुको क्रोध पूरा गरेनन्; तिनी यसो गर्न असफल भएका थिए (१ शमूएल १५)। अनि भर्खरै दाऊदले केही अमालेकीहरूलाई, तिनीहरूले सिक्लग शहर लुटेका हुनाले मारेका थिए। यसकारण जब त्यो अमालेकी मानिस दाऊदको छाउनीमा आइपुग्यो, र 'मैले शाऊललाई मारें' भन्ने कुरा सुनायो, तब त्यसले इनाम होइन, तर तरवारको धार चाख्न पायो। यस कुरामा हामीलाई अचम्म लाग्दैन।

२ शमूएल १:१७-१८: शाऊलको मृत्युमा हर्षित हुनुको सट्टामा दाऊद बेसरी रोए; निश्चय योचाहिँ दाऊदको महानताको लक्षण थियो। अनि श्री ओटो भोन गेर्लकले यहाँ दाऊद र ख्रीष्ट येशूको बीचमा केही समानान्तरता देखेका छन्, जब तिनले यसो लेखेका छन्:

> 'याबेशका मानिसहरूले बाहेक दाऊदले शाऊलको लागि गहिरो शोक गरे – ती मानिसले, जुन मानिसलाई शाऊलले धेरै वर्षसम्म घृणा गर्दैथिए र जसलाई उनले आफ्नो मृत्युको समयसम्म सताइरहेका थिए। ठीक त्यस्तै ख्रीष्ट येशू दाऊदका उत्तराधिकारी यरूशलेमको पतनको विषयमा त्यस बेलामा रुनुभयो, जुन बेलामा यरूशलेमका मानिसहरूले उहाँलाई नाश गर्न लागेका थिए।' 1)

अनि दाऊदले 'धनुषको गीत' शीर्षकमा एउटा हृदयस्पर्शी विलाप-गीत रचे। अनि हुन सक्छ, याशारको पुस्तकचाहिँ कविताहरूको संग्रह थियो, जुनचाहिँ इस्राएलका महात्माहरूको बारेमा लेखिएको थियो (यहोशू १०:१३ पद पनि हेर्नुहोस्)। अनि याशारको अर्थ 'सीधा' वा 'इमानदार' हो। हामीलाई थाहा भएअनुसार त्यो पुस्तक हालैमा पाइँदैन, अनि यो निश्चित छ, कि त्यो पुस्तक पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलको अंश पनि थिएन।

२ शमूएल १:१९-२७: दाऊदको उत्तेजित गीति-काव्यले इस्राएलको सुन्दरतारूपी शाऊल र योनातानको मृत्युमा विलाप गर्छ। यस राजसी कविताले पलिस्तीहरूका शहरहरूलाई राजा र तिनका छोराहरूको मृत्युको खबर नसुनाओ भन्ने चेताउनी दिन्छ, नत्रता तिनीहरू तिनीहरूका मृत्युमा रमाउनेथिए। गिल्बोअका पहाड़हरूमा शाऊलको मृत्यु भएको थियो; यसकारण यस दिव्य वाणीअनुसार यी पहाड़हरूमा खड़ेरी र बाँझोपन आओस्; किनकि त्यहाँ शाऊलको ढालमा तेल लागिएको थिएन जस्तै त्यो भुइँमा फ्याँकियो (२ शमूएल १:२१), मानौं त्यो ढाल काम नलागेर खारेज गरियो र अब लड़ाइँमा प्रयोग गर्न निकम्मा ठहरिएको थियो। शाऊल र योनातानको वीरता प्रशंसनीय थियो (२ शमूएल १:२२), र तिनीहरूका व्यक्तिगत गुणहरूलाई श्रद्धाञ्जलि दिइयो। तिनीहरू आफ्नो जीवनभरि सँगै थिए र मृत्युमा पनि सँगै थिए (२ शमूएल १:२३)। तर यस भनाइको अर्थ हददेखि बाहिर लान बल गर्नुहुँदैन, र तिनीहरूको अनन्त भाग्य एकै थियो भन्न पार्नुहुँदैन। शाऊलको शासनबाट लाभ उठाएकाहरूलाई रुने आह्वान दिइन्छ (२ शमूएल १:२४)। दाऊदको घनिष्ठ मित्र योनातानको मायाले भरिएको प्रशस्तिको साथ यो कविता समाप्त हुन्छ। अनि 'यी वीरहरू कसरी मारिए नि!' (२ शमूएल १:१९, २५ र २७) भन्ने टेक हाम्रो भाषाको अंश बनेको छ।

ख) २ शमूएल २:१-७: दाऊद यहूदाका राजाको रूपमा राज्याभिषेक भएको

२ शमूएल २:१-७: शाऊलको मृत्यु भएपछि र इस्राएल राजारहित भएको अवस्थामा दाऊदले परमप्रभुबाट अगुवाइ खोजे र यहूदाको हेब्रोन शहरमा जाने निर्देशन पाए। अनि त्यहाँ यहूदाका मानिसहरूले

उनलाई आफ्नो राजाको रूपमा अभिषेक गरे। अनि जब तिनीहरूले उनलाई याबेश-गिलादका मानिसहरूले शाऊललाई प्रेमपूर्वक दफन गरेको जानकारी दिए, तब तुरुन्तै दाऊदले उनीहरूलाई धन्यवादको सन्देश पठाए र घुमाएर उनीहरूलाई यहूदाका मानिसहरूले जस्तै उनलाई राजाको रूपमा स्वीकार गर्ने आह्वान गरे।

ग) २ शमूएल २:८-४:१२: शाऊलको घरानासँग दाऊदको संघर्ष जारी रहेको

२ शमूएल २:८-११: तर इस्राएलका सबै कुलहरूले दाऊदलाई आफ्नो राजाको रूपमा स्वीकार गर्न चाहँदैनथिए। अब्नेरचाहिँ स्वर्गीय शाऊलको सेनापति र तिनको काका थिए; यिनले शाऊलका बाँचेका छोरा इश्बोशेतलाई लिए र तिनलाई राजा भएको घोषणा गरे। अनि सात वर्ष र छ महिनासम्म दाऊदले यहूदा-कुलमाथि शासन गरे, र हेब्रोन उनको राजधानी थियो। तर यता इश्बोशेतले खास गरी केवल दुई वर्ष अरू बाँकी एघार कुलहरूमाथि शासन गरे। यसर्थ पलिस्ती-हरूलाई इस्राएल देशबाट धकेल्न र इश्बोशेतलाई आफ्नो बुबाको सिंहासनमाथि स्थापित गर्न अब्नेरलाई पाँच वर्ष लागेको हुन सक्छ।

दाऊदले कहिल्यै आफ्नो राजकीय अधिकार जबरजस्ती गरेर जमाएनन्, हालैमा पनि जमाएनन्। होइन, उनी बरु यो कुरा परमप्रभुको हातमा छोड़िदिन राजी थिए। यदि परमप्रभुले उनलाई राजाको रूपमा अभिषेक गर्नुभयो भने, उहाँले नै उनका शत्रुहरूलाई पनि परास्त गर्नुहुनेथियो र उनलाई उनको राज्य अधिकार गर्न दिनुहुनेथियो। ठीक त्यस्तै, प्रभु येशू पनि सारा संसारमाथि शासन गर्न पिताको समयको निम्ति पर्खनुहुन्छ। वर्तमान समयमा मानव जातिको अल्प-सङ्ख्य मानिसहरूले मात्र उहाँको प्रभुत्व मान्यता दिएका छन्; तर तोकिएको दिनमा हरेक घुँड़ा टेकिनेछ र हरेक जिब्रोले येशू ख्रीष्ट नै प्रभु हुनुहुन्छ भनी स्वीकार गर्नेछ (फिलिप्पी २:१०-११)।

२ शमूएल २:१२-१७: केही समयपछि इस्राएलका एघार कुलहरूको सेनापति नेरका छोरा अब्नेरले सरूयाका छोरा योआबलाई गिबोनमा भेटे; योआबचाहिँ दाऊदका फौजीहरूमाथि सेनापति भएका थिए। अब्नेरकाहरू गिबोनको पोखरीको यतापट्टि र योआबकाहरू उतापट्टि बसेर तिनीहरूले आ-आफ्ना केही जवानहरूलाई एउटा प्रतिस्पर्धामा भाग लिने निर्णय गरे, तिनीहरूमध्ये श्रेष्ठ को हुँदो रहेछ, सो पत्ता लगाउन। जब अब्नेरले यी जवानहरू उठेर एउटा प्रतिस्पर्धामा भाग लिने सुझाउ दिए, तब यिनले यो प्रतिस्पर्धा एउटा खेल सम्झेनन्, तर यिनको निम्ति पक्ष-विपक्ष सेनाहरूको जुधाइ थियो। बाह्रजना बिन्यामिनीहरू यहूदाका बाह्रजना मानिस-हरूसँग लड़े, र तिनीहरूले एक-अर्कालाई ढालिदिए। यस प्रतिस्पर्धाको हार-जितको परिणाम स्पष्ट भएन; यसकारण त्यस दिनमा तिनीहरूको बीचमा घमासान लड़ाइँ भयो, र अब्नेरका मानिसहरूले हारे, र उनीहरू उटलपुटल भई भागे।

२ शमूएल २:१८-२३: बनको मृगजस्तै छिटो कुद्ने योआबका असाहेल नाम गरेका भाइले अब्नेरलाई मार्न खोजेर यिनलाई खेदे। शुरुमा अब्नेरले असाहेललाई यता-उता लागेर कुनै जवान मानिसलाई पक्रनको निम्ति मनाउन खोज्दैथिए। यिनले असाहेललाई सजिलैसित मार्न सक्नेथिए, तर यिनी यसो गर्न चाहँदैनथिए; किनभने यस कुराले योआबको रिस र विरोधको आगो झन् दन्काउनेथियो। तर जब असाहेलले 'मलाई खेद्न छोड़िदे' भन्ने अब्नेरको दोस्रो अनुरोध सुन्न मानेनन्, तब अब्नेर आफ्नो प्राणको

रक्षाको निम्ति तिनीमाथि जाइलागे, र तिनलाई आफ्नो भालाको फेदले घोचेर मारिदिए।

२ शमूएल २:२४-३२: योआब र तिनका अर्का भाइ अबिशैले तिनीहरू अम्माको डाँड़ामा आइनपुगुन्जेल खेद्‌दै रहे। त्यस ठाउँमा अब्नेरले यो अनावश्यक गृहयुद्ध रोक्ने अनुरोध गरे। योआबको जवाफ हामीले दुई तरिकाले बुझ्न सक्छौं। पहिलो अर्थमा यसको मतलब यो हुन सक्छ: यदि अब्नेरले चौध पदमा प्रतिस्पर्धाको निम्ति चुनौती नदिएका भए सबै जवान मानिसहरू शान्ति-सित घर फर्केर जान सक्नेथिए। अथवा दोस्रो अर्थ एन.आइ.वी.-बाइबलमा भनिएजस्तो यो हुन सक्छ: अब्नेरले युद्धविरामको लागि आह्‌वान नगरेको भए, ती जवान मानिसहरूले बिहानसम्मै आफ्ना इस्राएली भाइहरूलाई खेदिरहनेथिए। जेजस्तो भए पनि, योआब लड़ाइँ रोकिराख्न राजी भए। अब्नेर र यिनका मानिसहरूले यर्दन नदी तारे र यिनीहरू त्यस नदीको पूर्वपट्टि रहेको महनैममा पुगे, जहाँ इश्बोशेतको राजधानी थियो। यिनले तीन सय साठीजना मानिसहरूलाई गुमाएका थिए। अनि योआब र तिनका सिपाहीहरू हेब्रोनमा फर्के; तिनीहरूको सङ्‌ख्यामा केवल उन्नाइसजना कम भएका थिए।

२ शमूएल ३:१-५: हेब्रोनमा दाऊदको साढ़े सात वर्षको अवधिमा उनको राज्य बलियो हुँदै गयो, तर इश्बोशेतले शासन गरेको शाऊलको घराना कमजोर हुँदै गयो। अनि दाऊदको परिवार ठूलो पनि भयो। जब पहिले उनी हेब्रोनमा आएका थिए, तब उनका अहिनोअम र अबिगेल नाम गरेका दुईजना पत्नीहरू थिए। परमेश्वरको इच्छा विपरीत उनले माका, हग्गीत, अबितल र एग्ला नाम गरेका अरू चारजनालाई विवाह गरे। यी छजना पत्नीहरूबाट उनका छजना छोराहरू भए, जसमध्ये अम्नोन, अब्शालोम र अदोनियाहचाहिँ उनलाई दुःख दिने छोराहरू थिए। पछिबाट उनका अरू छोराहरू पनि भए।

२ शमूएल ३:६-११: इश्बोशेतको सेवा गरेको निहुँ गरेर अब्नेरले वास्तवमा आफ्नो राजनीतिक स्तर बलियो बनाउँदैथिए; किनभने यिनले इश्बोशेतको शक्ति घटेको र दाऊदमा सरेको देखे। इश्बोशेतले अब्नेरलाई शाऊलकी उपपत्नी रिश्पासँग सम्बन्ध राखेको आरोप लगाए र यो कुरा अब्नेरले एघार कुलहरूमाथिको शासन हड़प गर्न चाहेको सङ्केतको रूपमा लिए। अब्नेर यस पापको दोषी थिए कि थिएनन्, सो हामीलाई थाहा छैन। तर यिनले दृढ़तापूर्वक र रूखो पाराले इन्कार गरे; तर अब यिनले आफ्नो राजनिष्ठा र इस्राएलका कुलहरूको राजनिष्ठा इश्बोशेतबाट हटाएर दाऊदपट्टि पार्नेछु भनेर घोषणा गरे। इश्बोशेत शक्तिहीन थिए, र यिनको प्रतिरोध गर्न सकेनन्। २ शमूएल ३:८ पदमा लेखिएको 'के म यहूदाको कुकुरको टाउको हुँ?' भन्ने वाक्य भनेको 'के म निकम्मा, घृणित विश्वासघाती हुँ, जो विगत समयमा यहूदाप्रति वफादार थिएँ?' हो।

२ शमूएल ३:१२-१६: अब्नेरले अब दाऊदकहाँ सन्देशवाहकहरूलाई पठाए र सारा इस्राएललाई उनको हातमा सुम्पिदिने प्रस्ताव राखे। तर दाऊदले अब्नेरको प्रस्तावमा सहमत हुनुभन्दा अघि उनले शाऊलकी छोरी मिकललाई उनीकहाँ फर्काइदिने माग गरे; यसो गर्दा उनले शाऊलको राज्यमाथि आफ्नो दाबी बलियो तुल्याउने आशा राख्दैथिए। इश्बोशेतले नम्रतापूर्वक यसको निम्ति स्वीकृति दिए, र मिकल दाऊदकहाँ ल्याइइन्; यसबाट तिनका पति पलतिएललाई ठूलो शोक भयो। यसरी नै दाऊदको व्यक्तिगत जीवनमा झमेलाहरू अझ बढ़े, र उनको जीवनीमा अर्को दुःखद अध्याय थपियो।

२ शमूएल ३ः१७-२१ः त्यसपछि अब्नेर बिन्यामिन-कुल र इश्बोशेतको पछि लागेका अन्य कुलहरूकहाँ गए, र यिनले तिनीहरूलाई बताए, कि तिनीहरूलाई पलिस्तीहरूको दमनबाट बचाउन दाऊदचाहिँ परमेश्वरले प्रतिज्ञा गर्नुभएको मानिस हुन्। तिनीहरूको प्रतिज्ञा अनुकूल भएकोले यिनले दाऊदलाई भेटे र सारा इस्राएललाई एउटा ठूलो संयुक्त राज्यको रूपमा मिलाउन आफ्नो तत्परता प्रकट गरे।

२ शमूएल ३ः२२-३०ः तर जब अब्नेर यो योजना पूरा गर्न दाऊदबाट बिदा लिँदैथिए, त्यस बेलामा योआब राजभवनमा फर्के, र तिनले त्यस दिनमा घटेका घटनाहरूको बारेमा सुने। तिनले राजालाई हप्काए, जसले, तिनको विचारमा, मूर्ख भएर एउटा जासुसलाई सत्कार गरेका थिए। अनि तिनले अब्नेरलाई फिर्ता ल्याउन गोप्य रूपमा सिपाहीहरू पठाए। अनि अब्नेर हेब्रोनमा पुग्नेबित्तिकै योआबले यिनीसित मूलढोकाको छेउमा एउटा निजी बातचित पाऊँ भन्ने बहाना गरे। तर तिनको वास्तविक उद्देश्यचाहिँ अब्नेरलाई बदलामा मार्नु थियो। अनि यो बदला लिने काम तिनले यिनलाई यिनको पेटमा छुरा हानीकन पूर गरे। अनि यसरी तिनले आफ्नो भाइ असाहेलको मृत्युको बदला लिए, साथै तिनको सेनापतिको पद ओगट्न सक्ने सम्भावित प्रतिद्वन्द्वीलाई हटाए। हेब्रोनचाहिँ शरणनगर हो भन्ने कुरामा योआबलाई के पर्बाह! यहाँ अब्नेर कम्तिमा पनि न्याय-जाँच पाउनुपर्नेथियो; त्यो यिनको हक थियो (गन्ती ३५ः२२-२५)। २ शमूएल ३ः२९ पदमा लेखिएको 'बैसाखीमा सहारा लिनु' भनेको अपाङ्ग हुनु होला। तर एन.ए.-एस.बी.-बाइबल-संस्करणमा यो वाक्यांश 'कतुवा समात्ने' भनेर अनुवाद गरिएको छ, जसको अर्थ स्त्रीको जस्तै लुला गुण भएको पुरुषको अर्थ लिन्छ। आर.एस.वी.-बाइबलमा त्योजस्तै 'धागो कात्ने धुरी समात्ने' भनेर अनुवाद गरिएको छ, जसको अर्थ लड़ाइँ गर्न वा श्रमको काम गर्न असक्षम हुनु हो।

२ शमूएल ३ः३१-३९ः दाऊदले अब्नेरको लागि ठूलो शोकको घोषणा गरे, तर योआबको विरोधमा कुनै कारबाही गरेनन्, जसले यिनलाई मारेर हत्या गरेका थिए। अब्नेर यति अपमानजनक मृत्युले मर्नुपरेकोमा राजालाई साह्रै दुःख लाग्यो; किनकि अब्नेरको वीरता र पद-अधिकारको हिसाबले यिनी सम्मानयुक्त मृत्युको योग्य थिए। अनि २ शमूएल ३ः३३ पदमा पेश गरिएको वाक्यमा 'के अब्नेर एउटा मूर्ख अनुभवहीन मानिसभैं मरे, जसले आफूलाई कसरी बचाउनुपर्ने हो, सो जान्दैनथियो?' भन्ने सम्भावित अर्थ लाग्ला, जसको अपेक्षित उत्तर यस प्रकारको छः 'होइन, यिनी त दुष्ट छली युक्तिको शिकार पो भए।'[2] राजाको शोकबाट योआबले स्वतन्त्र रूपले काम गरेका थिए भन्ने कुरा मानिसहरूलाई थाहा भयो। *'आजको दिनमा इस्राएलमा एक शासक र महान् व्यक्ति ढले भन्ने के तिमीहरू जान्दैनौ? अनि राजाको रूपमा अभिषेक भए पनि म आजको दिनमा कमजोर छु; अनि यी मानिसहरू, सरूयाका यी छोराहरू मेरो निम्ति साह्रै कठिन छन्; तर परमप्रभुले खराब गर्नेलाई त्यसको दुष्टताअनुसार प्रतिफल दिनुहुनेछ'* भनेर वास्तवमा दाऊदले सबैको सामु योआब र अबिशैको क्रूरतामा आफ्नो असन्तुष्टि व्यक्त गरे र 'तिनीहरूलाई उचित दण्ड दिनुहोस्' भनेर परमप्रभुलाई पुकार गरे। दोस्रो शमूएलको पुस्तकको तीन अध्यायमा परमेश्वरले दाऊदलाई संयक्त राज्य दिन मानिसहरूको पाप र कुचक्र प्रयोग गर्नुभएको देख्यौं। *'निश्चय नै मानिसको क्रोधले तपाईंको प्रशंसा गर्नेछ'* भनेझैं उहाँले मानिसहरूको क्रोध आफ्नो महिमाको निम्ति प्रयोग गर्नुहुँदो रहेछ (भजन ७६ः१०)।

२ शमूएल ४:१-७: अब्नेरको मृत्युले इश्बोशेतको राज्य अझ कमजोर बनायो। इस्राएली सेनाले आफ्नो शक्तिशाली अगुवा गुमाउनेबित्तिकै बाना र रेकाब नाम गरेका दुईजना विद्रोहीहरू उठेर राजाको हत्या गरे। इश्बोशेतले दोपहरको आराम लिइरहेको बेलामा तिनीहरू भवनभित्र पसेर यिनको हत्या गर्न सफल भए। तिनीहरूले गहुँ लिन आएको निहुँ गरे। २ शमूएल ४:६ पदमा आर.एस.वी.को अनुवाद सेप्टुवाजिन्टको पछि लागेको छ, जहाँ यसो पढ़िन्छः 'अनि हेर, घरकी महिला द्वारपालले गहुँ केलाउँदै-थिई, तर ऊ निद्राले लट्ठ परेर निदाइहाली; यसकारण रेकाब र तिनका भाइ बाना सुटुक्क भित्र पसे।' तब शाऊलको सिंहासनमाथि बस्न मेपिबोशेत नाम गरेका एकजना उत्तराधिकारी मात्र रहे, जो एक लङ्गड़ा केटा थिए।

२ शमूएल ४:८-१२: रेकाब र बानाले इश्बोशेतको टाउको दाऊदकहाँ ल्याए; किनकि तिनीहरूले यसो गरेर उनको शुभेच्छा पाउन चाहेका थिए। यी दुष्ट मानिसहरूले कुरा गुमाएर यस हत्याद्वारा परमप्रभुको इच्छा र उद्देश्य साथ दिएको पार्न खोजे। तर दाऊद त्यसमा राजी थिएनन्। आफ्ना राजालाई सिंहासनमाथि बसाउन परमेश्वरले कहिल्यै कुनै मानिसलाई व्यवस्था उल्लङ्घन गर्ने प्रेरणा दिनुहुनेछैन नै। हत्याराहरूको सहायताविना परमेश्वर आफूले दाऊदसँग गर्नुभएका आफ्ना प्रतिज्ञाहरू पूरा गर्न पूरा सक्षम हुनुहुन्थ्यो। यसकारण दाऊदले तिनीहरूलाई सफासँग भनिदिएः जुन मानिसले 'मैले शाऊलको हत्या गरें' भन्ने दाबी गरेको थियो, त्यस मानिसको भन्दा तिनीहरूको दोष ठूलो थियो। यसकारण उनले तिनीहरूलाई तत्कालै मार्ने आदेश दिए। तिनीहरूका लासहरू सार्वजनिक शर्मको प्रदर्शन भए भने, इश्बोशेतको टाउको सम्मानको साथ अब्नेरको चिहानमा गाड़ियो।

घ) २ शमूएल ५: दाऊद सम्पूर्ण इस्राएलमाथि राजाको रूपमा राज्याभिषेक भएको

२ शमूएल ५:१-५: अब इस्राएलका बाँकी एघार कुलहरू यहूदा-कुलसित मिलेर दाऊदप्रति राजभक्ति र निष्ठाले पूर्ण शब्दहरू लिएर दाऊदलाई न्यायसङ्गत र अधिकारपूर्ण राजाको रूपमा स्वीकार गरे। १ इतिहास १२:२३-४० पदहरूको खण्डमा दाऊदलाई राजा तुल्याउन आउनेहरूको सूचि दिइएको छ। यसरी संयक्त राज्यमाथि दाऊदको शासन शुरु भयो, र तेत्तीस वर्षसम्म उनले सारा इस्राएलमाथि राज्य गरे। दाऊदले राज्य गरेको शासनकाल जम्मा चालीस वर्ष थियो।

२ शमूएल ५:३ पदमा दाऊदको तेस्रो राज्याभिषेकको विषयमा लेखिएको छ। पहिलो चोटि भविष्यवक्ता शमूएलले उनलाई अभिषेक गरेका थिए (१ शमूएल १६:१३)। त्यसपछि हेब्रोनमा यहूदाको घरानामाथि राजाको रूपमा उनको अभिषेक भयो (२ शमूएल २:४)। अनि अब उनलाई अन्तमा सारा जातिको निम्ति न्यायसङ्गत र अधिकारपूर्ण राजाको रूपमा अभिषेक गरियो।

२ शमूएल ५:६-१०: राजा दाऊदका पहिला सैनिक धावाहरूमा प्रथमचाहिँ सियोन पर्वतमा रहेको किल्ला यबूसीहरूको हातबाट कब्जा गर्नु थियो। यी अन्यजातिका योद्धाहरूले आफ्नो शहर अजेय ठान्थे; यसकारण तिनीहरूको विचारमा, लङ्गड़ा र अन्धाहरू यसको रक्षा गर्न पर्याप्त हुन्थे। तर दाऊदले यस शहरको कमजोरी यसको पानीको व्यवस्थामा भएको भेट्टाए; यसैले उनले आफ्ना सिपाहीहरूलाई भूमिभित्र

भएको पानीको नालाबाट भएर यस शहरभित्र पस्ने र यसमाथि जाइलाग्ने आदेश दिए; किनभने यबूसीहरूले त्यस पानीको नालाद्वारा गहिरो परेको मुहानबाट यरूशलेम शहरभित्र पानी ल्याउने गर्थे। यो रणनीति सफल भयो, र यबूस शहरचाहिँ इस्राएली जातिको राजधानी यरूशलेम भयो, जसको अर्को नाम दाऊदको शहर पनि हुन्थ्यो। २ शमूएल ५:८ख पदले छ पदमा उल्लेख गरिएको यबूसीहरूको गिल्ला फेरि उठाउँछ, जुन गिल्लाचाहिँ पछि एउटा सामान्य उक्ति बन्योः 'अन्धा र लङ्ङड़ाहरूले यस घरभित्र पस्ने पाउनेछैनन्।' अनि मिल्लोचाहिँ यस प्राचीन शहरको पुरानो गढ़बन्दीको एक भाग थियो। (पहिलो इतिहासको पुस्तकको एघार अध्यायको समरूपी विवरणबाट के प्रकट हुन्छ भने, योआबले यस शहरमाथिको सफल चढ़ाइमा नेतृत्व गरे, र यसरी तिनले दाऊदका सेनाहरूमाथि सेनापतिको उच्च पद प्राप्त गरे।)

२ शमूएल ५:११-१६ः टायरका अन्यजातीय राजा हिरामले दाऊदको लागि यरूशलेममा महल बनाउन सामग्रीहरू र काम गर्ने मानिसहरूलाई पठाए। यरूशेलममा हुँदा दाऊदले अरू उपपत्नीहरू र पत्नीहरू ल्याए, जुन कुरा व्यवस्था १७:१७ पदअनुसार परमेश्वरको सुस्पष्ट नियमको उल्लङ्घन थियो। अनि उनको निम्ति अरू छोराहरू र अरू छोरीहरू जन्मे। मसीहको शाही वंशक्रमचाहिँ सुलेमानमार्फत जानु थियो। यरूशलेममा दाऊदको निम्ति जन्मेका छोराहरूको विषयमा यहाँबाहेक अझ दुईवटा सूचिहरू छन्, जस्तैः १ इतिहास ३:५-८ र १४:३-७। यी तीनवटा सूचिहरूको बीचमा जति भिन्नताहरू छन्, ती भिन्नताहरू प्रायःजसो यी नामहरूको हिज्जेसित सम्बन्धित छन्।

२ शमूएल ५:१७-२१ः इस्राएलको एकता भएको र यसको केन्द्रीय सरकार बलियो भएको खबरले पलिस्तीहरूलाई विचलित पाऱ्यो, र तिनीहरूले इस्राएललाई आक्रमण गर्ने निर्णय गरे। तिनीहरूले यरूशलेमको दक्षिणमा रहेको रपाईहरूको बेंसीमा आफ्ना सेनाहरू भेला गरे। परमप्रभुले दाऊदलाई विजयको निश्चयता दिनुभएको हुनाले उनले यी शत्रुहरूलाई आक्रमण गरे र तिनीहरूलाई पराजित गरे। उनले त्यस ठाउँको नाम 'बाल-पेराजिम' राखे, जसको अर्थ कि त एन.के.-जे.वी.को टिप्पणीअनुसार 'बालको तोड़-फोड़', कि त एन.ए.एस.बी.को टिप्पणी-अनुसार 'शत्रुका व्यूह तोड्नमा निपुण हुनुहुने प्रभु' हो। किनभने त्यस ठाउँमा परमप्रभुले शत्रुहरूको पङ्क्तिहरू तोड्नुभयो। जुन मूर्तिहरू पलिस्तीहरूले त्यागे, ती मूर्तिहरू दाऊदले जम्मै जलाइदिए (२ शमूएल ५:२१; १ इतिहास १४:१२), यस हेतुले कि भावी पुस्ताहरूका मानिसहरूको निम्ति ती मूर्तिहरू ठेस लाग्ने कारण नबनून्।

२ शमूएल ५:२२-२५ः केही समयपछि, पलिस्तीहरू फेरि त्यही ठाउँमा अर्थात् रपाईहरूको बेंसीमा भेला भए, र तिनीहरूले इस्राएललाई धम्की दिए। यसपालि पमरप्रभुले दाऊदलाई अर्को सल्लाह दिनुभयो। उहाँले उनलाई 'शत्रु-सेनाको वरिपरि फेरो मारेर तिनीहरूको पछिल्तिर भएका किम्बूका रूखहरूनिर जाने आदेश दिनुभयो। अनि जब उनले ती किम्बूका रूखका टुप्पाहरूमा सेना हिँड्दै गरेको मार्चको आवाज सुन्नेथिए, तब परमप्रभु पलिस्तीहरूको विरुद्धमा मार्च गर्दै हुनुहुन्छ भन्ने कुरा उनले जान्नेथिए। परिणाम-स्वरूप दाऊदले गिबा-देखि गेजेरसम्म शत्रुहरूलाई नाश गरे। हुन सक्छ, यो गिबा भन्ने ठाउँचाहिँ गिबोन थियो कि कसो हो? (एन.के.जे.वी.को टिप्पणी, सेप्टुवाजिन्ट र १ इतिहास १४:१६)[3)]। यस

सम्बन्धमा तपाईंले याद गर्नुहोला, कि दाऊदले परमेश्‍वरबाट एक लड़ाइँको लागि पाएको अगुवाइ अर्को लड़ाइँको लागि पनि पर्याप्त हुन्छ भन्ने अनुमान गर्दैनथिए (२ शमूएल ५:१९ र २३)। हामीले हरेक कुराको विषयमा परमेश्‍वरको इच्छा के हो, सो निरन्तर खोजेर पत्ता लगाउनुपर्छ। किनकि दाऊदको निम्ति पहिलो लड़ाइँमा परमेश्‍वरको रणनीति सीधा आक्रमण गर्नु थियो भने, दोस्रो लड़ाइँमा चाहिँ उनको निम्ति ढुकेर आक्रमण गर्नु थियो।

ङ) २ शमूएल ६ः परमप्रभुको सन्दुक यरूशलेममा फिर्ता ल्याइएको

दोस्रो शमूएल छ अध्यायमा उल्लेख गरिएका घटनाहरू कालक्रमअनुसार पाँच अध्यायको पछि घटेका थिएनन्। किनकि दोस्रो शमूएलको पुस्तक सधैं ठीक-ठीक कालक्रमअनुसार लेखिएको थिएन।

२ शमूएल ६:१-७ः परमेश्‍वरको सन्दुकको बारेमा हामीले विगत १ शमूएल ७:१-२ पदहरूमा पढ़ेका थियौं। त्यस बेलामा पलिस्तीहरूले परमप्रभुको सन्दुक फिर्ता पठाएका थिए, र यो सन्दुक किर्यत-यारीममा अबिनादाबको घरमा राखिएको थियो। त्यस समयदेखि धेरै वर्षहरू बिते। त्यसपछि दाऊदले यो सन्दुक यरूशलेममा ल्याउने निर्णय गरे। यसो गर्दा यरूशलेम शहर धार्मिक र राजनीतिक राजधानी बन्नेथियो। यसकारण यो सन्दुक यहूदाको बाले अर्थात् किर्यत-यारीमबाट माथि यरूशलेममा ल्याउनको लागि उनले तीस हजार इस्राएली मानिसहरूलाई लगे। परमेश्‍वरले यस सन्दुकमा दुईवटा डन्डाहरू लगाएर कहातीहरूले यो आफ्ना काँधमा बोक्नुपर्ने निर्देशन दिनुभएको थियो (प्रस्थान ४०:२० र गन्ती ७:९)। तर दाऊदले यसो नगरेर एउटा नयाँ गाड़ा बनाए र ठूलो हर्षोल्लासको साथ यो सन्दुक बोक्दा-बोक्दै नाकोनको खलासम्म ल्याए (१ इतिहास १३:९ पदअनुसार नाकोनको नाम किदोन पनि थियो)। त्यस ठाउँमा आएर गोरुहरूले ठेस खाए, र यो सन्दुक गाड़ाबाट खस्ने खतरामा थियो। यसकारण अबिनादाबको छोरा उज्जाले आफ्नो हात बढ़ाए र यो सन्दुक समाते। तर पूजाहारीहरूको निम्ति पनि यो सन्दुक छुन निषेध गरिएको थियो (गन्ती ४:१५), यसैले परमप्रभुले उज्जालाई तिनले यसो गर्नेबित्तिकै प्रहार गर्नुभयो, र तिनी तत्कालै मरे।

उज्जाले यो सन्दुक छुनेबित्तिकै परमेश्‍वरले तिनलाई किन प्रहार गर्नुभयो, तर पलिस्ती-हरूले यो घरिघरि छोए, तर तिनीहरू नष्ट भएनन? यो प्रश्‍न अक्सर सुनिन्छ। यस प्रश्‍नको उत्तर यस प्रकारको छः 'जुन मानिस परमेश्‍वरको नजिक हुन्छ, त्यस मानिसको खराबीको न्याय बड़ो गम्भीर र छिट्टै हुँदो रहेछ।' याद रहोस्ः न्याय परमेश्‍वरको घरबाट शुरु हुनुपर्छ (१ पत्रुस ४:१७)।

> 'के यस सम्बन्धमा परमेश्‍वरको न्याय चाहिएको भन्दा कड़ा थियो? के हामी परमेश्‍वरको न्याय गर्ने दुःसाहस गरौं? तब हामीलाई उहाँको भययोग्य पवित्रता र महिमाको गरिमाको विषयमा केही थाहै छैन। परमप्रभुको यो सन्दुक प्रभु येशू नआएसम्म परमेश्‍वरको प्रतिरूप जहाँसम्म देखाउन सकिन्थ्यो, त्यसको सबैभन्दा असल देख्न सकिने नमुना थियो। अनि उज्जाले यो कुरा बेवास्ता गरे। तिनको मृत्यु इस्राएलीहरूको निम्ति एउटा चिरस्थायी पाठ थियोः तिनीहरूले आफ्ना परमेश्‍वरको महिमा ठूलो गम्भीरताको साथ लिनुपर्छ। अनि हाम्रो विषयमा कसो हो? जब "तपाईंको नाम पवित्र गरियोस्" भनेर हामी प्रार्थना गर्छौं, तब के हाम्रो मुखका शब्दहरू

र हाम्रा कामहरूले हैंसे-होस्टे गरेर यस विन्तीसित मिल्ने सत्य साक्षी दिन्छन् कि ?'

स्क्रिप्चर युनियनका दैनिक टिप्पणीहरू

२ शमूएल ६ः८-११ः दाऊद परमप्रभुको यस गम्भीर न्यायको विषयमा बेखुशी थिए; यसैले उनले केही समयसम्म यो सन्दुक यरूशलेम शहरमा ल्याउने योजना स्थगित गरे। तब उनले यो सन्दुक ओबेद-एदोमको घरमा राखे, जुन घर यरूशलेमको नजिक भएको थियो होला।

परमप्रभुको सन्दुक ओबेद-एदोमको घरमा तीन महिना रह्यो; अनि यस अवधिमा उहाँले ओबेद-एदोमको घरानालाई धेरै आशिष दिनुभयो।

२ शमूएल ६ः१२-१५ः यस आशिषको विषयमा सुनेर राजा दाऊदले परमेश्वरको सन्दुक यरूशलेममा ल्याउने निर्णय गरे। १ इतिहास १५ः१३-१५ पदहरूको बयान-अनुसार यी तीन महिनाभित्र दाऊदले यो सन्दुक कसरी बोक्नुपर्ने हो, सो सम्बन्धमा पवित्र धर्मशास्त्रमा खोजी गरे। त्यो नयाँ गाड़ा छोड़ियो र लेवीहरूले यो सन्दुक आफ्ना काँधहरूमा बोके। अनि परमप्रभुको सन्दुक बोक्नेहरू होशियारसाथ अघि बढ़ेर हरेक छ-छ पाइला गएपछि दाऊदले बहरहरू र मोटा पशुहरू बलि गरे; किनकि उनले कुनै हालतमा पनि परमप्रभुलाई बेखुशी नतुल्याउने सुनिश्चित गर्न खोजे। त्यसपछि यरूशलेमका सड़कहरूहुँदा हर्षोल्लास, तुरहीको ध्वनि र नाचको साथ यो सन्दुक दाऊदको शहरको अस्थायी पालमा ल्याइयो। (हुन सक्छ, भजन ६८ यसै समयमा लेखियो होला।) राजा आफै यति हर्षित थिए कि उनी आफ्नो सारा बलले परमप्रभुको सामु नाचे। दाऊदले यस अवसरमा आफ्नो राजकीय पोशक होइन, तर एउटा मलमलको एपोद लगाएका थिए।

२ शमूएल ६ः१६-२३ः उनकी पत्नी मिकलले झ्यालबाट हेरिन् र उनलाई केवल एउटा एपोद लगाएको अवस्थामा देखिन्, जुन कुरा तिनको दृष्टिमा राजाको लागि अयोग्य थियो। अनि जब उनी घरमा फर्के, तब तिनले उनलाई सार्वजनिकको सामु अनादरको साथ नाचेको झूटो आरोप लगाइन्। (२ शमूएल ६ः२० पदमा लेखिएको 'नाङ्गो पार्नु' भन्ने शब्द हामी ६ः१४ पदअनुसार 'एपोद पहिरेको अवस्था' बुझ्नुपर्छ।) उनको उत्तर यस प्रकारको थियोः परमप्रभुमा आनन्दित भई उनले नाचेका थिए, र परमेश्वरका कुराहरूको सम्बन्धमा आफ्नो जोश र उमङ्ग दबाउने उनको इच्छा थिएन। मानिसहरूले उनलाई अझ बढ़ी तुच्छ ठानून्, यसको उनलाई कुनै पर्बाह थिएन। अनि आफ्नै दृष्टिमा अझै नगण्य र क्षुद्र हुनुमा उनलाई के मतलब!! अनि जुन दासीहरूको विषयमा मिकलले कुरा गरेकी थिइन्, ती दासीहरूबाट उनले झन् बढ़ी सम्मान पाउनेथिए। मिकलको दोषदर्सी, आलोचनात्मक मनको भावनाले गर्दा तिनको मृत्युको दिनसम्म तिनको कुनै सन्तान भएन, कस्तो निन्दा र लाज!! यसकारण अरूको गल्ती खोत्त्याउने आलोचनात्मक मनो-भावनाले फलहीन तुल्याउँछ भन्ने आलो सम्झना पाउनु हामीलाई पनि आवश्यक भएको देखिन्छ।

च) २ शमूएल ७ः दाऊदसँग परमेश्वरको करार

२ शमूएल ७ः१-५ः परमेश्वरको सन्दुक पर्दाहरूरूपी पालभित्र राख्नु, तर आफूचाहिँ एउटा भव्य भवनमा बस्नु दाऊदलाई उपयुक्त लागेन। यसकारण उनले सन्दुकको लागि एउटा घर बनाउने इच्छा गरे र यो योजना भविष्यवक्ता नातानलाई बताए। अनि शुरुमा नातानले उनको यस योजनाको अनुमोदन गरे; किनभने तिनले परमप्रभुको सल्लाह नलिईकन यसो गरे। तर त्यसपछि परमप्रभुबाट यो वचन तिनीकहाँ आयोः

दाऊदलाई परमप्रभुको लागि एउटा मन्दिर निर्माण गर्न दिइनेछैन। तब तिनले उनलाई यो कुरा भन्नुपर्‍यो।

२ शमूएल ७:६-११: परमप्रभुले नातानलाई के सम्झना दिलाउनुभयो भने, इस्राएलीहरूले मिस्र देशबाट प्रस्थान गरेको समयदेखि यता उहाँ सधैं एउटा पालमा बस्नुहुन्थ्यो। इस्राएलीहरूले यात्रा गर्दै-गरेको समयमा परमप्रभु एउटा पालमा बस्नु सुहाउँदो थियो। तर अब उहाँको निम्ति एउटा मन्दिर बनाउने समय आएको थियो।

२ शमूएल ७:१२-१५: त्यसपछि परमप्रभुले नातानलाई के प्रकट गर्नुभयो भने, उहाँले दाऊदसँग एउटा सर्तरहित करार बाँध्न लाग्नुभएको थियो। यस करारअन्तर्गत उहाँले दाऊदलाई निम्न प्रतिज्ञाहरू गर्नुभयो: उनको एकजना छोराले त्यो मन्दिर निर्माण गर्नेथियो, (त्यो छोराचाहिँ सुलेमान हुनेथिए); साथै त्यही छोराको सिंहासन सदा-सर्वदाको लागि स्थापित हुनेथियो; अनि उसले पाप गर्‍यो भने परमेश्‍वरले उसलाई ताड़ना दिनुहुनेथियो, तर उसबाट आफ्नो कृपा हटाउनुहुनेथिएन; अँ, उसप्रति उहाँको अनुग्रहको अन्त कहिल्यै हुनेथिएन।

२ शमूएल ७:१६-१७: दाऊदसित बाँधिएको उहाँको करारमा निम्न प्रतिज्ञाहरू पनि समावेश थिए: उहाँले दाऊदको घराना, उनको राज्य र उनको सिंहासन सदा-सर्वदाको लागि स्थापित गर्नुहुनेथियो, र उनका सन्तान-दरसन्तानहरू उनको सिंहासन-माथि बस्नेथिए। इस्राएलीहरू बेबिलोनमा कैद गरिएको समयदेखि यता दाऊदको परिवारमा जन्मेका शासकहरूको वंशक्रममा अवरुद्ध आएको थियो; तर जब दाऊदको खास वंश हुनुहुने ख्रीष्ट येशू सारा पृथ्वीमाथि शासन गर्न फेरि आउनुहुनेछ, तब यो दाऊदको राज्यावली पुनर्स्थापित हुनेछ। श्री इर्विन एल. जेन्सनले विस्तारपूर्वक आफ्नो विचार पोखेका छन्:

'दाऊदले परमेश्‍वरको लागि एउटा मन्दिर निर्माण गर्न चाहे; तर सुलेमानलाई यसो गर्ने शुभ अवसर दिइएको थियो। परमेश्‍वरको लागि गरिने दाऊदको जीवन-कार्यचाहिँ लड़ाइँ गर्नु थियो, निर्माण गर्नु होइन। तर लड़ाइँ गरेर पनि उनले अर्कोको निम्ति बाटो खोल्दैथिए, जसले त्यस आराधना गर्ने भवनको जग बसाल्नेथिए, जुन भवन उनले आफ्नो हृदय-देखि नै निर्माण गर्न चाहेका थिए। सबै लड़ाइँ-हरू समाप्त भएपछि सुलेमानले दाऊदद्वारा तयार गरिएका सामग्रीहरू लिएर त्यो मन्दिर निर्माण गरे। दाऊदले दुःख भोग्नुभएको र आफ्नो महाशत्रुमाथि विजय हुनुभएको ख्रीष्ट येशूलाई सङ्केत गर्छन्। तर सुलेमानले चाहिँ दुःखकष्ट सहिसक्नुभएको र सबै संघर्षहरू समाप्त गरिसक्नुभएपछिको ख्रीष्ट येशूलाई उहाँको महिमामा चित्रण गर्छन्। अनि ख्रीष्टको मण्डलीचाहिँ? उहाँको मण्डली खास परमेश्‍वरको साँचो मन्दिर हो, जसको मुख्य कुने ढुङ्गा ख्रीष्ट येशू हुनुहुन्छ। अनि उहाँको मण्डली अन्तिम दिनमा प्रकट हुनेछ। हालैमा मण्डलीका कष्ट र संघर्षका दिनहरू हुन्, जुन दिनहरूमा परमेश्‍वरको यस महिमित भवनको लागि सामग्रीहरू तयार पारिइरहेका हुन्छन्।'[4)]

२ शमूएल ७:१८-२९: परमेश्‍वरको अनुग्रहको यस करारद्वारा दाऊद गहिरो रूपले भावुक भए; यसकारण उनी परमप्रभुको सन्दुकको निम्ति खड़ा गरिएको यस अस्थायी पालमा गए, र त्यहाँ यस खण्डमा लेखिएको धन्यवादको प्रार्थना चढ़ाए। यस विषयमा श्री विलियम जी. ब्लेकीले भनेका छन्:

'उनले परमेश्‍वरले भूतकालमा उनको सम्बन्धमा गर्नुभएको उहाँको कार्यमा ताजुब माने, किनकि उहाँले उनलाई छान्नुभयो – एउटा यस्तो व्यक्तिलाई, जसको परिवार प्रसिद्ध थिएन, र जो बितेको समयमा कुनै प्रख्यात व्यक्ति पनि थिएनन्। उनले परमेश्‍वरले वर्तमान

समयमा उनको पक्षमा गर्नुभएको उहाँको कार्यमा यसो भन्दै अचम्म मानिरहेः "तपाईंले मलाई यहाँसम्म ल्याउनुभयो, कसरी ?" अनि परमेश्वरले भविष्यमा उनको विषयमा जारी राख्नुहुने कार्यमा उनी झन् बढ़ी आश्चर्यचकित भए; किनभने परमेश्वरले भावी दिनहरूमा उनको घरानाको चिरकालिक स्थिरताको निम्ति प्रबन्ध गर्नुभयो ।' [5)]

'अनि हे प्रभु यहोवा, के यो मानिसको रीति हो र?' (२ शमूएल ७ः१९[ख]) । यस वाक्यको अर्थ यस प्रकारको छः परमेश्वरले दाऊदलाई जुन प्रेम र जुन दयालु व्यवहार देखाउनुभयो, उहाँले हामी मानिसहरूलाई त्यही प्रेम र त्यही दया एक-अर्काप्रति देखाओ भन्ने आज्ञा गर्नुभयो ।

छ) २ शमूएल ८ः इस्राएलका शत्रुहरूको हार

२ शमूएल ८ः१-२ः राजा हुँदा दाऊदको राजनीति यस प्रकारको थियोः उनले आफ्नो शासनको विरुद्धमा विद्रोह गर्ने सबै अन्यजाति बासिन्दाहरूलाई आफ्नो राज्यबाटै हटाउँथे । यस नीतिद्वारा इस्राएलको क्षेत्रफल बढ्दै-थियो ।

यहाँ हामी यसका केही उदाहरण पेश गर्छौंः उनले पलिस्तीहरूलाई परजित गरे, र मेतेग-अम्माह अर्थात् गात शहर कब्जा गरे (१ इतिहास १८ः१) । विगत समयमा उनले गातमा आफूलाई पागलसरह तुल्याएका थिए (१ शमूएल २१ः१०-१५); तर अबचाहिँ उनी तिनीहरूको राजा भए । अनि उनले मोआबीहरूलाई जिते, र दुई तिहाइ मानिस-हरूलाई मार्नको लागि उनले नाप्ने डोरी प्रयोग गरे । यसो हो भने, मोआब देशले इस्राएलसित ठूलो विश्वासघात गरेको हुनुपर्ला ।

२ शमूएल ८ः३-८ः दाऊदको अर्को विजय सिरियाको क्षेत्रमा थियो । उनले हमात र दमस्कसको बीचमा रहेको जोबाह देशमा राजा हदद-एजेरलाई परास्त गरे । अनि यसो हुँदा उनले एक हजार रथहरू, सात सय घोड़चढ़ीहरू र बीस हजार पैदल सिपाही-हरूलाई कब्जा गरे ।

अनि दाऊदले एक सय रथका घोड़ाहरू छोड़ेर रथका सबै घोड़ाहरूका ढाड़नशा काटे ।[6)] यसको मतलब यो होः खुट्टाका मांसपेशीहरू जोड्ने नसो काटियो, जसले गर्दा यी घोड़ाहरू लड़ाइँको लागि असक्षम भए । अनि जब दमस्कसमा बस्ने अरामीहरू हदद-एजेरलाई सहायता गर्न आए, तब दाऊदले तिनीहरूमध्ये बाइस हजार मानिस-हरूलाई मारे, र अरामीहरू उनको अधीनतामा आए । त्यसपछि दाऊद हदद-एजेरबाट कब्जा गरेका पित्तलका र सुनका ढालहरू लिएर यरूशलेममा फर्के ।

२ शमूएल ८ः९-१२ः हमातका छिमेकी राजा तोइले दाऊदलाई हदद-एजेरमाथिको विजयको निम्ति बधाई दिए र चाँदी, सुन र पित्तलरूपी उपहारहरू पठाए । अनि ती बहुमूल्य धातुहरूचाहिँ दाऊदले आफ्ना लड़ाइँहरूमा जितेका सबै चाँदी र सुनसित परमप्रभुलाई अर्पण गरिए, र ती बहुमूल्य धातुहरू पछि मन्दिरको निर्माण-कार्यमा प्रयोग गरिए ।

२ शमूएल ८ः१३ः यहाँ, यस ठाउँमा नमिलेको केही कुरा छ । यहाँ दाऊदले नुनको बेंसीमा अठार हजार अरामीहरूलाई मारेको कुरा लेखिएको छ । तर १ इतिहास १८ः१२ पदले के भन्छ भने, अबिशैले नुनको बेंसीमा अठार हजार एदोमीहरूलाई मारे । हुन पनि हो, केही हिब्रू पाण्डुलिपीहरूमा, साथै प्राचीन सेप्टुवाजिन्ट र सिरियक नामक संस्करण-हरूमा यहाँ, यस ठाउँमा पनि 'एदोमीहरू' भनेर लेखिएको छ ।[7)]

तर दोस्रो शमूएलको पुस्तकमा दाऊदलाई यस विजयको श्रेय दिनु र पहिलो इतिहासको

पुस्तकमा अबिशैलाई यस विजयको श्रेय दिनु असामान्य देखिन्छ। अनि यो कुरा छोड़ेर पहिलो इतिहासको पुस्तकमा दाऊदको धेरै प्रशंसा गरिएको छ। यसकारण हुन सक्छ, र लड़ाइँको विषयमा प्रायः यस्तै हुन्छ, कि दाऊदले सेनाको प्रमुख अधिकारीको रूपमा विजयको श्रेय पाए; तर यस लड़ाइँको खास नेतृत्व अबिशैको थियो होला। अनि जुन इतिहासकारले दाऊद र उनको वंशमा जोड़ दिन खोजे, ती इतिहासकारले पवित्र आत्माको अगुवाइमा लड़ाइँको रणभूमिमा उत्रेको अगुवाचाहिँ अबिशै थिए भन्ने कुरा नलेखी सकेनन्। अनि यो कुरा झन् जटिल पार्न भजन ६० को उपलेखमा 'योआबले नुनको बेंसीमा बाह्र हजार एदोमीहरूलाई मारे' भनेर लेखिएको छ।[8] ती योआब अबिशैको दाजु थिए।

श्री यूजेन मेरिलले निम्न सुझाउ दिएका छन्ः

> 'सायद यो भिन्नता यस प्रकारले बुझाउन सकिन्छः यो सम्पूर्ण अभियान अबिशैको नेतृत्वमा थियो; तर योआबले सिपाहीहरूसँग दुई तिहाइ एदोमीहरूलाई मारे होलान् र यसको निम्ति श्रेय पाए होलान्।' [9]

२ शमूएल ८ः१४ः दाऊदले सारा एदोम देशभरि सेना-चैकीहरू राखे र सबै एदोमीहरू उनको अधीनतामा आए भन्ने कुराले २ शमूएल ८ः१३ पदको छेउमा 'एदोमीहरू' भनेर लेखिएको टिप्पणी समर्थन गर्छ होला, जसरी पहिलो इतिहासको पुस्तकका सबै पाण्डुलिपीहरूमा यस सम्बन्धित खण्डमा लेखिएको पाइन्छ।

२ शमूएल ८ः१५-१८ः यस प्रकारले दाऊदको राज्यको शक्ति धेरै बढ़्यो; अनि उनले न्याय र धार्मिकताको साथ राज्य गरे। उनका केही प्रमुख अधिकारीहरू २ शमूएल ८ः१६-१८ पदको खण्डमा उल्लेख गरिएका छन्ः **क)** योआब, जो सेनाका सेनापति थिए। **ख)** यहोशापातचाहिँ अभिलेखक थिए। **ग)** सादोक र अहिमेलेकचाहिँ पूजाहारीहरू थिए। (हुन सक्छ, अबियातारको सट्टामा अहिमेलेक लेखिएकोमा प्रतिलिपिकारको त्रुटि जवाफ-देही होला।) **घ)** सरायाहचाहिँ मुन्सी वा सचिव थिए। **ङ)** बनायाहको हातमा दाऊदका अङ्गरक्षकहरूको जिम्मा थियो। **च)** दाऊदका छोराहरू मुख्य मन्त्रीहरू थिए। अब अबियातारको कुरा आयोः २ शमूएल ८ः१७, १ इतिहास १८ः१६ र २४ः६ पदहरूअनुसार अहिमेलेकचाहिँ अबियातारको छोरा थिए, तर १ शमूएल २२ः२० पदअनुसार अबियातार अहिमेलेकको छोरा थिए। यस समस्या हामी कसरी समाधान गरौं त? हुन सक्छ, अहिमेलेकचाहिँ अबियातारको छोरा भनेर लेखिएका खण्डहरूमा कुनै प्रतिलिपि-कारले यी नामहरू अघि-पछि गरेको हुन सक्छ।

तर पुरानो नियमको समयको एउटा प्रथा पनि थियो। अनि यस पुरानो प्रथाअनुसार बाजेको नामअनुसार नातिको नाम राखिन्थ्यो। यसो हो भने, पूजाहारी सादोकको सहकर्मी एक समयमा अबियातार पनि र अर्को समयमा अहिमेलेक पनि हुनु सम्भव हुनेथियो। अथवा हुन सक्छ, अबियातार र अहिमेलेक सह-पूजाहारीहरू थिए, जसरी हाम्रा प्रभु येशूको समयमा हन्नास र कायफा सह-पूजाहारी थिए (लूका ३ः२)।

जुन बेलामा राजा शाऊलले नोबमा अहिमेलेक र तिनका छोराहरूलाई मारे, त्यस बेलामा अबियातार मात्र बाँचेका थिए। अनि जब दाऊद राजा भए, तब उनले अबियातारलाई प्रधान पूजाहारीको रूपमा नियुक्त गरे, तर उनले सादोकलाई पूजाहारी-पदबाट निकालेनन्।

ज) २ शमूएल ९ः मेपिबोशेतलाई देखाइएको दया

२ शमूएल ९ः१-१३ः दाऊदले योनातान-सँग बाँधेको करार सम्झे, जुन करारअनुसार उनले तिनलाई दया देखाउनुपर्नेथियो; अनि उनले आफ्नो यो प्रण पूरा गर्ने अवसरहरू खोजे। अनि स्वर्गीय राजा शाऊलको घरानामा एकजना जिबा नाम भएको नोकर थियो, जसले योनातानका एकजना छोरा यर्दन नदीको पूर्वपट्टि रहेको लो-देबारमा बस्दैछन् भन्ने कुरा उनलाई सुनायो। तब दाऊदले तिनलाई यरूशलेममा ल्याए, र तिनको पारिवारिक सम्पत्ति तिनलाई फिर्ता गर्ने आदेश दिए, अनि तिनको निम्ति राजाको टेबलमा खाना खाने प्रबन्ध गरे। अनि जिबा र त्यसका छोराहरूचाहिँ मेपिबोशेतको सेवामा नियुक्त गरिए।

मेपिबोशेतले चाहिँ आत्मिक मरुभूमिमा जिएको, मुक्ति नपाएको मानिसको चित्रण गर्छन्; किनकि लो-देबारको अर्थ 'केही चरन नभएको' हुन्छ होला; अनि माकीरको अर्थअनुसार त्यो मुक्ति नपाएको मानिस पापको अधीनतामा बेचिएको हो; किनभने चार पदमा लेखिएको माकीर भन्ने नामको अर्थ 'बेचिएको' हो। तिनी शाऊलको पतित घरानाको बहिस्कृत सदस्य थिए। अनि मेपिबोशेतका दुवै खुट्टाहरू लङ्‌ड़ा भएका हुनाले तिनी आएर राजाकहाँ दयाको भिक्षा माग्न सकेनन्। तर अनुग्रही राजाले तिनलाई आशिष दिन तिनलाई खोजे। अनि फेला परेको मेपिबोशेतलाई ठूलो धनसम्पत्ति र राजाको टेबलमा सङ्गतिको स्थान दिइयो। हामी मुक्ति पाउनेहरूसित तिनका समानताहरू सुस्पष्ट छन्ः मेपिबोशेतजस्तै हामी पनि असहाय थियौं, परमेश्वरकहाँ आउन असक्षम थियौं। हाम्रो अवस्था आशाहीन थियो; किनकि हामी गिरेको मानव-जातिका सन्तान थियौं। तर परमेश्वरको अनुग्रहमा हामी उहाँको कृपाका पात्र बन्यौं। हामी परमेश्वरको परिवारको सदस्य-सदस्याको स्थानमा उचालिएका छौं र ख्रीष्ट येशूसँग साझे-उत्तराधिकारी भएका छौं।

> यति अचम्मको प्रेम, यति दिव्य प्रेमको माग के हो ? त्यसले मेरो हृदय माग्छ, त्यसले मेरो मन, मेरो जीवन, मेरो सबै थोक माग्छ !
>
> श्री आइसक वाट्स

झ) २ शमूएल १०ः थप विजयहरू

२ शमूएल १०ः१-५ः विगत समयमा अम्मोनीहरूका राजा नाहाशले दाऊदलाई केही दया गरेका हुनुपर्छ। अनि यिनी तिनै नाहाश थिए, जसलाई शाऊलले आफ्नो शासन-कालको आरम्भमा पराजित गरेका थिए (१ शमूएल ११)। हुन सक्छ, नाहाशले दाऊदलाई उनी शाऊलबाट भागेको बेलामा मद्दत गरे होलान्; किनकि शाऊल केही समयसम्म यी दुईजनाको शत्रु थिए। अनि नाहाशको मृत्यु भएपछि यिनको छोरा हानून राजा भए। अब दाऊदले विगत समयमा आफूप्रति देखाइएको यिनको भक्तिको ऋण चुक्ता गर्न चाहे। यसकारण उनले नाहाशका छोरा हानूनकहाँ सन्देशवाहकहरूलाई पठाए। तर अम्मोनीहरूका शासकहरूले दाऊदका मानिसहरूलाई जासुसहरू भएको शङ्का गरे। त्यसैले हानूनले तिनीहरूलाई अपमान र तिरस्कारको पात्र तुल्याउने आदेश दिए। अनि जब दाऊदले आफ्ना अपमानित सन्देश-वाहकहरूलाई देखे, तब उनी निक्कै रिसाए।

२ शमूएल १०ः६-८ः यो कुरा थाहा पाउनेबित्तिकै अम्मोनीहरूले उत्तरबाट अरामी सेनाहरूलाई भाड़ामा लिएर इस्राएलको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्न तयार गरे (हेर्नुहोस् १ इतिहास १९)। तब योआबको नेतृत्वमा दाऊदका मानिसहरूले दुईवटा सेनाहरूको

सामना गरे – अरामीहरूको सेना र अम्मोनीहरूको सेना।

श्री जोह्न हेलीले २ शमूएल १०:६ पद र १ इतिहास १९:६-७ पदहरूको बीचमा सुस्पष्ट अमेलको निम्ति निम्न स्पष्टीकरण दिएका छन्:

> ‘बेत-रहोबचाहिँ मेसोपोटामियाका साना राज्यहरूमध्ये एक थियो, जसरी माका, जोबाह र तोब अरामी देशका ससाना राज्यहरू थिए। यी राज्यका नामहरू र तिनीहरूका सिपाही-हरूका सङ्ख्याहरू निम्न सूचिअनुसार मिलेका छन्:

२ शमूएलको पुस्तकअनुसार:

बेत-रहोब र जोबाहका अरामीहरू	२०,०००
तोबका अरामीहरू	१२,०००
माकाका अरामीहरू	१,०००
जम्मा	३३,०००

१ इतिहासको पुस्तकअनुसार:

जोबाहका अरामीहरू आदि	३२,०००
माकाका अरामीहरू (जसको सङ्ख्या दिइएको छैन	१,०००)
जम्मा	३३,०००

२ शमूएल १०:९-१४: योआबले आफ्ना मानिसहरूलाई दुईवटा समूहमा बाँड़े। तिनले अरामीहरूको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्न इस्राएली सेनाका सबैभन्दा उत्कृष्ट सिपाहीहरूलाई लिए। अनि तिनको भाइ अबिशैले बाँकी इस्राएली सिपाहीहरूलाई अम्मोनीहरूको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्न नेतृत्व गरे। दुवै सेनापति खतरामा परेको खण्डमा एक-अर्कालाई सहायता दिन सहमत भए। अनि योआब र तिनका मानिसहरूले खुला मैदानमा अरामी-हरूलाई आक्रमण गरे, तब ती अरामीहरू भागे। त्यसपछि भयभीत भएका अम्मोनीहरू हटेर आफ्नो शहरभित्र फर्के। हुन सक्छ, तिनीहरूको शहरको नाम ‘रब्बा’ थियो।

२ शमूलल १०:१५-१९: तर केही समयपछि अरामीहरूले आफ्ना सेनाहरूलाई पुनर्गठन गरे र अन्य अरामी राज्यहरूबाट सहायता मागे। तिनीहरू यर्दनको पूर्वमा रहेको हेलामसम्म आइपुगे, जहाँ दाऊदको सेनाले तिनीहरूलाई भेटे र तिनीहरूलाई परास्त गरे। (हेलाम भन्ने ठाउँको ठीक स्थान अज्ञात छ)। इस्राएलीहरूले सात सय रथहरू र चालीस हजार घोड़चढ़ीहरूलाई नष्ट गरे। (अनि १ इतिहास १९:१८ पदअनुसार तिनीहरूले सात हजार रथीहरू र चालीस हजार पैदल सिपाहीहरू मारे भनेर लेखिएको छ)। श्री जर्ज विलियम्सको सुझाउअनुसार एउटा घोड़सवार सेनामा सात सय रथहरू र चालीस हजार पैदल सिपाहीहरू थिए भने, अर्को पैदल सेनामा सात हजार रथहरू र चालीस हजार पैदल सिपाहीहरू थिए अरे।[12] जे होस्, यस लड़ाइँले अरामी-हरूलाई विश्वास दिलायो, कि दाऊदको शक्ति ठूलो थियो। यसकारण तिनीहरूले इस्राएलसँग मेलमिलाप गरे र अबदेखि उसो अम्मोनीहरूलाई सहयोग गर्न अस्वीकार गरे।

खण्ड २

२ शमूएल ११-१२:

दाऊदको पतन

क) २ शमूएल ११: बतशेबा र ऊरियाहको विरुद्धमा दाऊदका अपराधहरू

२ शमूएल ११:१-५: दाऊदको कुख्यात नैतिक पतन भयो; यसको निम्ति आदरणीय

टिप्पणीकार श्री म्याथ्यू हेनरीले तीनवटा कारणहरू दिएका छन्ः **क)** उनले आफ्नो कर्तव्य भुले; **ख)** उनले आरामको माया गरेर आफ्नो अल्छी स्वभावलाई ठाउँ दिए; अनि **ग)** उनको बरालिने आँखा थियो।[13] अर्को वर्ष भएपछि उनी अम्मोनीहरूको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्न गएनन्, तर उनले योआबलाई तिनीहरूको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्न पठाए, तर उनी आफू भने घरैमा बसिरहे। याद रहोस्ः आलस्य गर्ने समयहरू प्रायः सबैभन्दा ठूलो परीक्षामा पर्ने समयहरू हुन्। एक बेलुकाको कुरा होः उनले आफ्नो दरबारको कौसीबाट यताउता हेरे र एउटी सुन्दरी महिलालाई नुहाइरहेकी देखे। उनले सोधपुछ गरेर पत्ता लगाए, कि तिनी त ऊरियाहकी पत्नी बतशेबा थिइन्, जुन ऊरियाहचाहिँ उनका शक्तिशाली योद्धाहरूमध्ये एक थिए। दाऊदले तिनलाई बोलाउन पठाए र तिनीसित व्यभिचार गरे; किनकि तिनले आफूलाई आफ्नो अशुद्धता-बाट शुद्ध गरेकी थिइन्। त्यसपछि तिनी आफ्नो घर फर्किन्। अनि जब तिनले आफू गर्भवती भएकी थाहा पाइन्, तब तिनले दाऊदलाई यसको खबर पठाइन्।

२ शमूएल ११ः६-१३ः तब राजाले आफ्नो पाप लुकाउने युक्ति रच्न लागे। पहिले योआब र सेनाको प्रगतिको बारेमा सुन्न चाहेको निहुँले उनले ऊरियाहलाई लड़ाइँबाट फिर्ता बोलाए। अनि ऊरियाहले उनका सबै प्रश्नहरूको जवाफ दिएपछि दाऊदले यिनलाई यिनको घरमा पठाए, यिनले बतशेबासँग यौन-सम्पर्क राख्नेछन् भन्ने आशामा। यसरी बालक जन्मेपछि ऊरियाहले 'यो त मेरो छोरा हो' भन्ठानेथिए। तर ऊरियाहले दाऊदको योजना विफल पारे। आफ्नो घर फर्किजानुको सट्टामा यिनी राजभवनको ढोकाको सामु सुते; किनभने आफ्नो देश लड़ाइँमा जेलुन्जेल यिनले आफ्नो घरका सुखहरूको आनन्द कसरी उपभोग गर्न सक्नेथिए? यिनले पटक्कै आफ्ना सुखहरूको उपभोग गर्न सकेनन्। यस कुराबाट हताश भएका दाऊदले ऊरियाहलाई बेसरी मताए। तर यी विश्वासयोग्य सिपाहीले अझै घर जान मानेनन्। ऊरियाहको राजभक्ति र विश्वास-योग्यता प्रशंसनीय थियो, तर राजाले यिनीप्रति गरेको विश्वासघात कति नीच थियो। यी दुईजनाको बीचमा कत्रो भिन्नता थियो!!

२ शमूएल ११ः१४-१७ः त्यसपछि दाऊद आफ्नो बदनाम हुने सबैभन्दा नीच कार्य गर्न अगाड़ि बढ़े। उनले ऊरियाहलाई योआबकहाँ एउटा चिट्ठी बोकेर लैजाने आदेश दिए, जुन चिट्ठीमा ऊरियाहलाई मृत्यु-दण्ड दिनू भन्ने कुरा लेखिएको थियो। राजाले योआबलाई 'ऊरियाहलाई सबैभन्दा चर्को लड़ाइँको मुखमा राख' भन्ने आदेश दिए, जहाँ ऊरियाहको मृत्यु अपरिहार्य हुनेथियो। यसो गर्दा ऊरियाहले राजाको व्यभिचारद्वारा जन्मेको बालकलाई 'यो मेरो होइन' भनेर अस्वीकार गर्न सक्नेथिएनन्; किनकि यिनको मृत्यु भइसक्नेथियो। तब योआबले यसरी लड़ाइँको निर्देशन दिए, कि ऊरियाह अवश्य मारिनेथिए। तिनले आफ्ना फौजीहरूलाई अगाड़ि बढ्ने आदेश दिए, त्यसपछि तिनले देब्रे-दाहिने दुवै पक्षहरू पछाड़ि हट्ने आदेश दिए। तब मध्ये भागमा अघि बढ़ेका ऊरियाह र यिनका मानिसहरू शहरको पर्खालमाथि बस्ने अम्मोनीहरूको निम्ति सजिलो निशाना बने। रणनीतिको हिसाबले योआबले अपनाएको आक्रमण मूर्ख थियो, हाँसउठ्दा कुरा थियो; तर यो मूर्ख कार्य ऊरियाहलाई हटाउन, साथै दाऊदका अन्य विश्वासयोग्य सेवकहरूलाई नाश गर्न सफल भयो।

२ शमूएल ११ः१८-२१ः जब योआबले दाऊदलाई लड़ाइँको विषयमा खबर पठाए, तब तिनलाई थाहा थियो कि सेनाको हानि भएको खबरले राजालाई क्रोधित तुल्याउने-

थियो। दाऊदले तिनलाई अवश्य भन्नेथिएः 'तिमी यस शहरको यति नजिक किन गयौ? यरूब्बेशेतका छोरा अबिमेलेकले यस्तो गर्दा कसरी मारिएको थियो, के तिमीलाई याद छैन?' (न्यायकर्ता ९:५०-५५ हेर्नुहोस्)। यसकारण योआबले यस सन्देशवाहकलाई 'तपाईंको दास हित्ती ऊरियाह पनि मरे' भन्न लगाएर राजाको क्रोध रोकिराख्ने निर्देशन दिए। यस कुराले दाऊदलाई त्यस दिनका सैनिक हानि-नोक्सानीहरू केकस्ता थिए, सो सब बिर्साइदिनेथियो।

२ शमूएल ११:२२-२५: दिइएको निर्देशनअनुसार यस सन्देशवाहकले दाऊदलाई खबर गर्‍यो। त्यसपछि 'योआब-कहाँ यो सन्देश फिर्ता लैजाऊ!' भनेर भनियोः 'सेनाका हारजितहरू अपरिहार्य हुन्छन्, र तिमीले ऊरियाहको मृत्युको कारणले शोकचिन्ता गर्नुहुँदैन; किनभने लड़ाइँ चलिरहेको बेलामा तरवारले कसैको भेद नराखी निलिहाल्छ।' यस प्रकारको कपट गरेर दाऊदले आफ्नो ठूलो दोष लुकाउने प्रयास गरे र अपरिहार्य मृत्यु र कालको उटपट्याङको बारेमा एउटा भाग्यवादी विवेचना प्रस्तुत गरे।

शोकको परम्परागत समय बितेपछि दाऊदले बतशेबालाई आफ्नी पत्नी तुल्याउन तिनलाई लिन पठाए। अनि त्यसको केही समयपछि त्यो बालक जन्म्यो।

> 'पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलले दाऊदको जीवनमा घटेको यो नीच र तुच्छ घटना वर्णन गरेको कुराले पवित्र बाइबल कति विश्वासयोग्य पुस्तक हो भन्ने पुष्टि गर्छ। धर्मशास्त्रले इमानदारपूर्वक र कुनै छाँटकाँट नगरी परमेश्वरका जनहरू केकस्ता थिए, तिनीहरूका कलङ्क र कमजोरी आदि सबै कुराहरू लगायत तिनीहरूको सम्पूर्ण दृश्य हामीकहाँ पेश गर्छ।'
>
> स्क्रिप्चर युनियनका दैनिक टिप्पणीहरू

ख) २ शमूएल १२ः दाऊदले परमप्रभुलाई आफ्नो पाप स्वीकार गरेको

२ शमूएल १२:१-९: दोस्रो शमूएलको पुस्तकको एघार र बाह्र अध्यायको बीचमा लगभग एक वर्षको अन्तराल थियो भन्ने विचार सर्वमान्य भएको छ। त्यस अन्तराल समयमा परमप्रभुको भारी हात दाऊदमाथि रहेको थियो। अनि भजन ३२ र भजन ५१ मा उनको आत्मिक संघर्षको वर्णन गरिएको छ। भविष्यवक्ता नातान निम्न दृष्टान्त लिएर दाऊदकहाँ आए, र तिनले उनलाई 'हजुरले मलाई यस विषयमा आफ्नो राय भन्नुहोस्' भन्ने अनुरोध गरे। तिनको कहानी यस प्रकारको थियोः एकजना अगन्तुक धेरै भेड़ाहरू भएका एकजना धनीकहाँ आएछ। तर ती धनी मानिसले यस पाहुनाको सत्कारको लागि आफूसँग भएको कुनै पनि भेड़ा प्रयोग गर्न चाहँदैनथिए। यसैले तिनले एउटा गरिब मानिसको सानो, एकमात्र भेड़ाको पाठो लिएर मारे। दाऊदले आफ्नो पापको जाँच गर्नुभन्दा अरू मानिसहरूका जीवनमा भएको पाप सजिलैसित भेट्टाउन र न्याय गर्न सक्थे। यसकारण क्रोधित भएर उनले घोषणा गरिहाले कि यस्ता मानिसले चार गुणा फिर्ता गरिदिनुपर्नेथियो, र यस पापको लागि यी मानिस मृत्यु-दण्डको योग्य थिए।' नातानले निर्भयताको साथ आरोप लगाउने औंला दाऊदतर्फ औंल्याए र उनलाई यसो भनेः 'यो काम गर्ने मानिस तपाईं नै हुनुहुन्छ। परमेश्वरले तपाईंसँग दयालु व्यवहार गर्नुभयो, र तपाईंलाई राजा तुल्याउनुभयो। उहाँले तपाईंलाई धनी बनाउनुभयो र तपाईंलाई तपाईंको हृदयले चाह गर्न सक्ने सबै कुराहरू दिनुभयो। तर तपाईंले बतशेबालाई तिनको पतिबाट खोसेर लिनुभयो र आफ्नो अपराध ढाक्न तिनलाई मार्नुभयो।'

२ शमूएल १२:१०-१४: त्यसपछि नातानको मुखले राजाको निम्ति परमेश्‍वरको न्यायको गम्भीर फैसला के थियो, सो सुनायोः 'उनका छोराछोरीहरू उनको लागि शोकको कारण हुनेथिए। अनि उनको परिवार रक्तपातपूर्ण द्वन्द्वले टुक्रिनेथियो। उनका पत्नीहरू उनीबाट खोसिनेथिए र खुल्लम-खुल्ला तिनीहरूको बलात्कार र बेइज्जत गरिनेथियो (२ शमूएल १६:२२ पद हेर्नुहोस्)। अनि उनको पापकर्म सामान्य ज्ञानको विषय बन्नेथियो।' तब बल्ल-बल्ल दाऊद पश्‍चात्ताप गर्ने अवस्थामा पुगे, र 'मैले परमप्रभुको विरोधमा पाप गरेको छु' भनेर उनले आफ्नो पाप परमप्रभुको सामु स्वीकार गरे। यस विषयमा श्री जी. च्याम्पबेल मोर्गनले निम्न टिप्पणी गरेका छन्ः

> '२ शमूएल १२:१३ पदमा "पनि" भन्ने शब्दमा ध्यान दिनुहोस्! किनकि जब कुनै व्यक्तिले आफ्नो पाप इमानदारीसाथ स्वीकार गर्छ, तब त्यस मानिसले आफ्नो पाप हटाइ-दिन्छ। अनि यस कुराले परमेश्‍वरलाई त्यो पाप हटाइदिने मौका दिन्छ।' 14)

दाऊदले आफ्नो पाप मानिलिनेबित्तिकै नातानले उनलाई तत्कालै यसो भन्ने आश्‍वासन दिएः 'तपाईंको पापको निम्ति प्रायश्‍चित्त गरिएको छ; तपाईंको पापको क्षमा भएको छ। तपाईं मर्नुहुनेछैन।' तर उनले आफ्नो पापका नतिजाहरू अवश्य भोग्नुपर्नेथियो। हो, प्रस्थान २२:१ पदअनुसार उनले खास गरी चार गुणा भर्ना गर्नुपर्नेथियो, जसरी उनी आफैले यी धनी मानिसको दृष्टान्त सुनेपछि फैसला गरेका थिए। अनि त्यो बालक निश्‍चय मर्नेथियो; अनि अम्नोनको हत्या हुनेथियो (२ शमूएल १३), र अब्शालोमलाई मारिनेथियो (२ शमूएल १८), अनि अदोनियाहलाई मृत्यु-दण्ड दिइनेथियो (१ राजाहरू २)।

२ शमूएल १२:१५-२३: अनि जब त्यो नव-बालक बिरामी भयो, तब दाऊदले प्रार्थना गरे, र उनी उपवास बसे; किनकि उनी गहिरो शोकमा परे। तर जब उनले त्यो बालक मरिसक्यो भनेर थाहा गरे, तब उनी उठे र उनले भोजन गरे; किनकि त्यो बालक फर्केर आउने नै थिएन; तर एक दिन दाऊद आफ्नो मृत्युमा त्यस बालककहाँ गएर त्यससँग सामेल हुनेथिए। २ शमूएल १२:२३ पद आफ्ना बालबच्चाहरू र साना छोराछोरी-हरूलाई गुमाउनुपरेका विश्‍वासी बुबाआमा-हरूको लागि ठूलो सान्त्वनाको स्रोत भएको छ।

श्री म्याथ्यू हेनरीको टिप्पणीमा यसो लेखिएको छः

> 'भक्त इसाई बुबाआमाहरूसँग बाल्यावस्थामा मरेका आफ्ना छोराछोरीहरूको विषयमा आशा गर्ने ठूलो कारण यो छः परलोकमा यी ससाना नानीहरूका आत्माहरूको भलो हुनेछ। किनभने परमेश्‍वरको प्रतिज्ञा हाम्रो निम्ति र हाम्रा सन्तानहरूको निम्ति हो र तिनीहरूमा पूरा हुनेछ, जसले सुसमाचारको निम्ति आफ्नो हृदयको ढोका थुन्दैनन्; किनकि बालकबालिकाहरूले यसो गर्नै सक्दैनन्।' 15)

उत्तरदायी उमेरमा नपुगेका बालक-बालिकाहरू मरे भने पक्का स्वर्गमा जान्छन् भन्ने कुराको विषयमा हामी ढुक्कै र विश्‍वस्त हुन सक्छौं; किनभने येशूले भन्नुभयोः *'स्वर्गको राज्य यस्तैहरूको हो'* (मत्ती १९:१४)।

परमेश्‍वरको स्वभावको विषयमा दाऊद-सँग गहिरो ज्ञान थियो; यो कुरा उनले परमेश्‍वरको न्यायप्रति देखाएको प्रतिक्रिया-बाट स्पष्ट हुन्छ। नव-बालकलाई प्रहार हुनुभन्दा अघि उनले प्रार्थना गर्दैथिए; किनकि परमप्रभु कृपाका परमेश्‍वर हुनुहुन्छ भन्ने उनलाई थाहा थियो। तर त्यस बालकमाथि प्रहार आइसकेपछि उनले परमप्रभुलाई

दण्डवत् गरे; किनभने परमप्रभु धार्मिकताको परमेश्‍वर हुनुहुन्छ भन्‍ने कुरा उनले जान्दथिए। उनले विगत कुराहरू बिर्से, ईश्‍वरीय ताड़ना स्वीकार गरे र भविष्यमाथि ध्यान राखे। उनी निराशाको सागरमा डुबेनन्; किनभने उनलाई थाहा थियो कि परमेश्‍वरले उनलाई अझै पनि आशिष दिनुहुनेथियो। यस कुरामा उनी सही थिए।

२ शमूएल १२ः२४-२५ः बतशेबाले अर्को छोरा सुलेमानलाई जन्म दिइन्, जसको भाग्य आफ्ना बुबाको उत्तराधिकारी राजा हुनु थियो। भविष्यवक्ता नातानद्वारा परमेश्‍वरले तिनलाई 'यदिदियाह' भनेर अर्को नाम राखिदिनुभयो, जुन नामको अर्थ 'परमप्रभुको प्रिय' हो।

२ शमूएल १२ः२६-३०ः अब यो वृत्तान्त रब्बाको विरुद्धमा चलिरहेको आक्रमणमा फर्किजान्छ; किनकि २ शमूएल ११ः१-१२ः२५ पदको खण्डमा दाऊदको पापको विषय बीचमा आएको थियो। यसो बुझ्दाखेरि योआबले शहरको एउटा भागबाहेक सारा शहर कब्जा गरिसकेका थिए, अनि त्यो बाँकी भाग त्यसको टुप्पामा अवस्थित भएको किल्ला थियो। (इतिहास-कार श्री फ्लेवियस जोसेफसले[16] साथै एन.के.जे.वी.-संस्करणले के भन्छन् भने, योआबले यस शहरको खाने पानीको स्रोत कब्जा गरे; यसकारण यसको आत्मसमर्पण हुने कुरा पक्का थियो।) तब तिनले दाऊदलाई 'आइदिनुहोस् र तपाईंले रहेको काम पूरा गरिदिनुहोस्' भनेर बोलाए; यसरी तिनले उनलाई विजयको पूरा श्रेय दिन खोजे। योआबको तर्फबाट यो कति निःस्वार्थ कार्य थियो। योआब एकदमै बहुरङ्गी व्यक्ति थिए। कहिलेकाहीं तिनले चरित्रको बल देखाउँथे; तर तिनको व्यवहार प्रायः चतुर, निर्दयी, दुष्ट हुन्थ्यो। दाऊद आएर रब्बा शहर कब्जा गर्नमा सफल भए, र उनलाई सुनको मुकुट लगाइयो, जुन मुकुटको वजनचाहिँ एक टालेन्ट अर्थात् लगभग ३४ के.जी. थियो। अनि उनले धेरै लुटका मालहरू पनि पाए।

२ शमूएल १२ः३१ः यस अन्तिम पदको विषयमा बाइबलका विद्वान्हरूको बीचमा अमेल छ। के यस अन्तिम पदले के.जे.वी.को अनुवादले गरेजस्तै[17] त्यस क्रूर दण्डको वर्णन गरेको छ, जुन क्रूर दण्ड दाऊदले अम्मोनीहरूको विषयमा काममा लगाए? अथवा के एन.के.जे.वी.ले अनुवाद गरेजस्तै यस पदले केही कृषि र उद्योगका कार्यहरू वर्णन गरेको छ, जुन-जुन परिश्रमिक कामरूपी बेगारीमा दाऊदले यी अम्मोनी-हरूलाई लगाइदिए? कुनचाहिँ हो? हामीलाई दोस्रो अर्थ सठीक लागेको छ; किनकि यस प्रकारको व्यवहार दाऊदको आदतसित बढ़ी मिल्छ, जसले आफ्ना शत्रुहरूसँग प्रायः यस्तै गर्ने गर्थे र तिनीहरूलाई बेगारीमा लगाइदिन्थे।

खण्ड ३

२ शमूएल १३-२०ः

दाऊदका विभिन्‍न समस्याहरू

क) २ शमूएल १३ः१-१९ः अम्नोनद्वारा तामारको बलात्कार भएको

२ शमूएल १३ः१-१४ः अब्शालोमचाहिँ दाऊदका साहिँला छोरा थिए, जो माकापट्टिबाट जन्मेका थिए (२ शमूएल ३ः३); अनि अम्नोन अहिनोअमपट्टिबाट उनका जेठा छोरा थिए (२ शमूएल ३ः२)। तिनीहरू खास गरी सौतेनी दाजुभाइ थिए। अनि अम्नोन अब्शालोमकी बहिनी तामारप्रति कामुक भए। तामारचाहिँ अब्शालोमकी साखै बहिनी थिइन्; यसर्थ यिनी अम्नोनकी सौतेनी

बहिनी थिइन्। यिनले आफ्नो समाजबाट टाढ़ाको एकान्ते जीवन र यिनको पवित्रताले गर्दा तिनी यिनको नजिक आउने उपाय देख्न सक्दैनथिए। त्यसपछि दाऊदको भतिजा योनादाब, तिनको साथीले तिनको समस्या समाधान गर्न तिनलाई निम्न सुझाउ दिएः बिमारी भएको बहाना गरेर अम्नोनले यिनलाई तिनको स्याहार-सुसार गर्न आफ्नो सुत्ने कोठामा आउन फुस्लाऊन्। अनि तिनले यसो गरे र यिनीमाथि बल लगाएर यिनलाई बलात्कार गरे।

२ शमूएल १३ः१५-१९ः यिनीसित यो घोर अपराध गरिसकेपछि तिनले यिनलाई साह्रै घृणा गरे; अनि तिनको यो घृणा पहिले यिनलाई गरेको मायाभन्दा पनि बढ़ी थियो। अनि प्रायः कुरा यस्तै हुन्छ नै। किनकि कामवासना र घृणाको बीचमा घनिष्ठ सम्बन्ध छ। यसकारण तिनले यिनलाई निकाल्ने कोशिश गरे, तर यिनले जान मानिनन्। तब तिनले अन्तमा यिनलाई बल प्रयोग गरेर निकालिदिए। तिनको निम्ति 'दृष्टिदेखि बाहिर' 'मनदेखि बाहिर' हुने एकमात्र उपाय थियो।

तामारले ओढ़ेको रङ्गबिरङ्गको वस्त्र च्यातिन्; यिनको शोकको प्रत्यक्ष चिन्ह यही थियो। अनि यसबाट यिनलाई के भएको थियो, सो अब्शालोमलाई थाहा भयो।

ख) २ शमूएल १३ः२०-३९ः अम्नोनसित अब्शालोमले बदला लिएको र भागेको

२ शमूएल १३ः२०ः अब्शालोमले 'तिमीले यो कुरा धेरै गम्भीर लिनुहुँदैन' भनेर तामारलाई सान्त्वना दिए; तर वास्तवमा तिनले त्यस बेलामा अम्नोनसित बदला लिने योजना बनाइरहेका थिए।

आफ्नो कुनै दोषविना नै अपमानित भएकी र विवाहको निम्ति अयोग्य भएकी तामार आफ्नो दाजु अब्शालोमको घरमा उजाड़ भई बसिरहिन्। यसको मतलब यो थियो, कि यिनी मृत्युसम्म अविवाहिता रहिरहिन्। कामवासनाले निर्दोष व्यक्तिलाई पनि र दोषी व्यक्तिलाई पनि हानि गर्छ।

२ शमूएल १३ः२१ः दाऊद धेरै क्रोधित भए; तर उनले अम्नोनलाई कुनै दण्ड दिएनन्; तर उनले तिनलाई दण्ड दिनुपर्नेथियो। हुन सक्छ, उनकै पापको सम्झना सबैजनाको मनमा अझै आलो भएको हुनाले उनले तिनलाई दण्ड दिएनन् होला।

> 'दाऊदले आफ्नो कर्तव्य के थियो, सो जानेका थिए, तर उनका हातहरू बाँधिएका थिए। जानीबुझी गरिएको पापले यसो गर्छ-गर्छ। यसले हामीबाट सुविवेक, साथै साहससित प्रभुको निम्ति बोल्ने र गवाही दिने शक्ति खोसिदिने काम गर्ने गर्छ।'
>
> स्क्रिप्चर युनियनका दैनिक टिप्पणीहरू

अम्नोनचाहिँ दाऊदका जेठा छोरा थिए (१ इतिहास ३ः१), र सिंहासनको नियमित उत्तराधिकारी थिए। यस कुराले पनि दाऊदलाई र अम्नोनसित उनको व्यवहार प्रभाव पारेको हुन सक्छ।

२ शमूएल १३ः२२-२९ः अब्शालोमले बदला लिनको लागि आफ्नो समय पर्खिरहेका थिए। अनि यो समय दुई वर्षपछि आइपुग्यो; किनकि भेड़ाहरूको ऊन कत्रने समयमा सधैं झैं अहिले पनि बेतएलको नजिक बाल-हसोरमा एउटा ठूलो उत्सव आयोजना गरिएको थियो। अब्शालोमको जोरको साथ गरिएको निमन्त्रणाले उनका बुबालाई आकर्षित गर्न सकेन। हुन सक्छ, दाऊदले आफ्नो छोरालाई ठूलो खर्चबाट जोगाउन चाहे होलान्। तर तिनले दाऊदलाई कर गरेका हुनाले अन्तमा राजाका सबै छोराहरू जाने भए; अनि यसमा सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण कुरा के थियो भने, अम्नोन पनि जाने भए, जो जेठा

छोराको रूपमा अनुपस्थित बुबाको प्रतिनिधि हुनेथिए। पूर्वनिर्धारित सङ्केतअनुसार अब्शालोमका नोकरहरूले अम्नोनलाई मारे। बाँकी राजकुमारहरू आतङ्कित भए र हतारसँग यरूशेलमतिर फर्के।

२ शमूएल १३:३०-३६: तर बीचमा आएर अब्शालोमले राजाका सबै छोराहरूलाई मारेको खबर दाऊदकहाँ पुग्यो। अनि फेरि दाऊद शोकमा डुबे। योनादाबले यो गलत समाचार सच्याएः 'होइन, होइन, मारिएको व्यक्ति केवल अम्नोन थिए। तामारलाई बलात्कार भएको दिनदेखि नै अब्शालोमले तिनलाई मार्ने योजना बनाइरहेका थिए।' त्यसको केही क्षणपछि दाऊदका छोराहरू ठूलो विलाप गर्दै यरूशलेममा फर्के, र तिनीहरूले योनादाबको जानकारी पुष्टि गर्दै तिनीहरू अझै जीवित भएको प्रमाण दिए।

२ शमूएल १३:३७-३९: अब्शालोम आफ्नो जीवन बचाउन सिरियाको गशूरमा भागे, जहाँबाट उनकी आमा आएकी थिइन् र जहाँ तिनका बाजे तल्मै राजा थिए। अनि गशूरमा अब्शालोम तीन वर्ष बसे। अम्नोन अब्शालोमभन्दा जेठा थिए र आफ्नो मृत्युसम्म सिंहासनको हकवाला थिए। अम्नोनको मृत्युपछि अब्शालोमले आफूलाई यस सिंहासनमाथि बस्ने सपना गर्दैथिए। समय बित्दै जाँदा राजा दाऊदले अब्शालोमलाई फेरि भेट्न इच्छा गरे; किनकि उनको मनमा अम्नोनको मृत्युको शोक कम भएको थियो।

ग) २ शमूएल १४: अब्शालोम यरूशलेममा फर्केको

२ शमूएल १४:१: राजाले अब्शालोमलाई यरूशलेममा फर्किआएको चाहन्छन् भन्ने कुरा योआबले महसुस गरे। तर अब्शालोम हत्याको दोषी थिए र तिनलाई मृत्युदण्ड दिनुपर्छ भन्ने कुरा मानिसहरूलाई थाहा थियो। जनताको यस असहमतिको डरले दाऊदलाई आफ्ना छोरा अब्शालोमलाई फिर्ता ल्याउन-देखि रोकिराख्यो।

२ शमूएल १४:२-७: यसकारण योआबले बेतलेहेमको नजिकमा अवस्थित भएको टेकोअ गाउँबाट एउटी बुद्धिमती स्त्रीलाई दाऊदकहाँ पठाए, जसको पारिवारिक अवस्था दाऊदको जस्तै थियो। गहिरो शोकमा परेको नकल गरेर यिनले आफ्नो एकजना छोराले अर्को छोराको हत्या गरेको कुरा बताइन्। अनि अब यिनको परिवारले यिनको एकमात्र उत्तराधिकारीको मृत्युको माग गरिरहेको थियो। तर यिनको छोराको यस मृत्युदण्डले यिनको परिवारको नामनिशान यस धरतीबाट मेटाइदिनेथियो।

२ शमूएल १४:८-१३: शुरुमा राजाले यी स्त्रीलाई 'घर फर्केर जाऊ र जवाफको आशामा पर्खिबस' भने। सायद हत्यारालाई दोषमुक्त गरेको दोषबाट बाँच्न उनले यसो भनेको हुन सक्ला। तर यी स्त्रीले दाऊदबाट तत्कालै जवाफ पाउन चाहिन्; किनकि यिनले उनलाई उनको न्यायको फैसलाको विषयमा पक्रन खोजिन्। तर जब यिनले 'यस फैसलाको विषयमा दोष राजामाथि होइन, तर ममाथि र मेरो परिवारमाथि परोस्' भनेर यिनले उनलाई आश्वासन गरिन्, तब राजा दाऊदले 'कसैले तिमीलाई छुन पाउनेछैन' भनेर यिनको सुरक्षाको विषयमा एउटा सामान्य प्रण गरे। तर यिनी उनको यस उत्तरमा सन्तुष्ट भइनन्। यसकारण यिनले सीधा र सफासँग यो अनुरोध गरिन्ः 'तेरो छोरा मारिनेछैन भन्ने निश्चयता मलाई दिनुहोस्!' अनि यो निश्चयता दिनेबित्तिकै यिनले उनलाई उनको कुरामा पक्रिहालिन्ः 'मौसुफले मेरो छोरालाई माफी दिनुहुन्छ भने, हजुरले आफ्नै निर्वासित छोरा अब्शालोमलाई किन पुनर्स्थापित गर्नुहुन्न ?'

'यी स्त्रीले नकल गरेको अवस्था प्रायः दाऊदको जस्तै थियो। एकजना छोरा मरिसकेको छ, र यी स्त्रीका आफन्तहरूले प्रतिशोधात्मक बदलाको रूपमा दोषी छोराको मृत्युदण्ड हुनैपर्छ भन्ने माग गरिरहेका छन् (पद ७)। दाऊदको न्यायको फैसलामा दया देखियो, र त्यसले रक्तपातको बदला लिने काम स्थगित गर्‍यो। रक्तपातको प्रतिशोध गर्ने चलन मध्यपूर्वमा प्रायःजसो धेरै पुस्ताहरूसम्म निरन्तरता भइरहन्थ्यो। तर यी स्त्री अघि बढ़िन्, र यिनले आफ्नो मामिला दाऊद र अब्शालोममा लागू गराइन्। अनि नातानको बनावटी कथाको सम्बन्धमा दाऊद आफ्नो जालमा फसेजस्तै अहिले पनि उनी फेरि आफ्नै नैतिक बुद्धिको जालमा फसेछन्। यसकारण निर्वासित र भयभीत अब्शालोमलाई तिनको निम्ति सुरक्षाको प्रबन्ध लगायत पुनर्स्थापित गर्न उनी बाध्य भए।'

स्क्रिप्चर युनियनका दैनिक टिप्पणीहरू

२ शमूएल १४:१४: 'हामी जमिनमाथि पोखिएको पानीजस्तै हौं, जुन पानी फेरि भुइँबाट उठाउन सकिँदैन' भनेर यी स्त्रीले के भन्न खोजिन्? यिनले भन्न खोजेको तात्पर्य यो थियोः 'अम्नोनको मृत्युजस्तै विगत कुराहरू हामी फेरि जम्मा गर्न सक्दैनौं। तब यही कुरा गरिबस्नु के काम?' अनि सायद 'हाम्रो जीवन अति छोटो छ; यसकारण लामो झैझगड़ाद्वारा यो छोटो जीवन किन बर्बाद गर्ने?' भन्ने कुरा पनि यिनले भन्न खोजिन् होलिन्।[18] यस चौध पदको अन्तिम भागको अर्थ यस्तो भएको देखिन्छः परमेश्वरले अपराधीको प्राण तत्कालै लिनुहुन्न, (अनि यो कुरा दाऊदलाई राम्रोसँग थाहा भएको थियो); तर उहाँले पापी व्यक्तिको निम्ति पापको क्षमा पाउन र उसको पुनर्स्थापनाको निम्ति उपायहरू रच्नुहुन्छ। परमेश्वरको व्यवहार यस्तो हो भने, के राजाले यस प्रकारको व्यवहार देखाउनुपर्दैन र?

२ शमूएल १४:१५-२३: यी स्त्री राजाकहाँ किन आएकी थिइन्? किनभने यिनले उनीबाट ईश्वरीय दया पाउने आशा राखेकी थिइन्। यिनले यो दया आफ्नै छोराको लागि पाएकी थिइन्, तर अब यिनले राजाकै छोराको लागि विन्ती गरिन्। तब राजालाई योआबले यो युक्ति निकालेका हुन् भन्ने भान भयो; अनि यी स्त्रीले 'हो, हो' भनेर यो कुरा खुला रूपले स्वीकार गरिन्। अनि राजा दाऊदले योआबलाई 'अब्शालोमलाई यरूशेलममा फिर्ता ल्याऊ' भन्ने कमजोर आदेश दिए, यद्यपि अब्शालोमले आफ्नो पापको विषयमा पश्चात्ताप गरेका थिएनन्। अब्शालोमलाई फिर्ता ल्याउने काम दाऊदको सबैभन्दा ठूलो अधर्म थियो, र उनले यसको लागि ठूलो मूल्य चुकाउनुपरेको थियो।

२ शमूएल १४:२४-३३: पूरा दुई वर्षसम्म अब्शालोम यरूशलेममा बसे, तर तिनले आफ्ना बुबाको उपस्थितिमा जान पाएनन्। तिनको दागरहित सुन्दरता र तिनको शिरको लामो केशको कुरा यहाँ किन गरिएको छ? किनभने पछि यी कुराहरूले तिनलाई इस्राएलका मानिसहरूको मन चोर्न मद्दत गर्नेथिए। अनि यी दुई वर्ष बितेपछि अब्शालोमले योआबलाई राजालाई भेट्ने सम्बन्धमा सम्पर्क गर्ने प्रयास गरे। तर योआबले दुई पल्ट तिनीकहाँ आउन अस्वीकार गरे। यसकारण अब्शालोमले योआबको जौंको बारीमा आगो लगाउने आदेश दिए। अनि यस कुराले योआबलाई तुरुन्तै तिनको घरको ढोकामा ल्याइहाल्यो। अब्शालोमले आफ्ना बुबाको अनुहार हेर्ने अनुमति पाउन खोजे र पाए पनि। बुबा-छोरा – यी दुईजनाको पुनर्मिलन भयो।

तामारको बलात्कार भएको सात वर्ष र अम्नोनको हत्या भएको पाँच वर्ष भइसक्यो। यसर्थ अब्शालोमले पाँच वर्षसम्म आफ्ना बुबालाई देखेका थिएनन्। दाऊदले तिनलाई

माफी दिए र तिनलाई मृत्युदण्ड दिनुको सट्टामा तिनलाई यरूशलेममा फिर्ता आउन दिए, तर उनले जे भएको थियो, सो बिर्सन सक्दैनथिए। तर जब यी दुईजनाले अन्तमा एक-अर्कालाई भेटे, तब अब्शालोमले पूर्ण रूपले पापको क्षमा पाए। तर तिनले आफ्नो बुबाबाट पाएको कृपादृष्टि क्रान्तिको निम्ति कदम चाल्ने टेकोको रूपमा प्रयोग गरे (२ शमूएल १५-१८ अध्यायहरू)। दाऊदले आफ्नो छोराको ज्यान जोगाइराखे, तर अब्शालोमले चाहिँ यसको सट्टामा आफ्ना बुबाको मृत्युको युक्ति रचे, कसरी?

यस सब कुरामा योआबको क्रियाकलाप केकस्तो थियो? तिनले सधैं कि त दाऊदको कृपादृष्टि प्राप्त गर्न खोजिरहेको, कि त वंशगत हिसाबले राजा हुन लागेका अब्शालोमको कृपादृष्टि प्राप्त गर्न खोजि-रहेको देखिन्थ्यो।

घ) २ शमूएल १५:१-१८: अब्शालोमको विद्रोह र दाऊद भागेको

२ शमूएल १५:१-६: यस क्षणसम्म अब्शालोम आफै राजा बन्ने इच्छा लुकाउन सफल भए। तर अबचाहिँ तिनले एउटा निक्कै प्रभावशाली टोलीको साथ यात्रा गर्न थाले। अब तिनी पूरा हिम्मतको साथ यरूशलेम शहरको मूलढोकामा गए, जहाँ कानुनी कचहरी लाग्थ्यो र मानिसहरूका मामिलाहरू छिनाफाना हुन्थे। अनि तिनले इस्राएल देशभित्र जनताको हितमा साँचो चासो राख्ने एकमात्र व्यक्ति मै हुँ भन्ने व्यवहार देखाए। तिनको यस व्यवहारले खास गरी तिनका बुबालाई उचित न्यायको प्रबन्ध नगरेको दोष लगाइदियो; तिनले सीधा यसो भन्थेः 'म राजा भएको भए जनताले पाउनुपर्ने न्याय अवश्य पाउनेथियो।' तिनले इस्राएलका विभिन्न शहरका मानिसहरूको कृपादृष्टि र समर्थन पाउने काम गरिरहन्थे।

२ शमूएल १५:७-१२: सेप्टुवाजिन्टका पाण्डुलिपिहरू, सिरियक, श्री योसेफस र एन.के.जे.वी.को टिप्पणीअनुसार चार वर्ष-भित्र[19] अब्शालोमले हेब्रोनमा जाने अनुमति पाए; किनभने तिनले निर्वासनमा हुँदा एउटा भाकल गरेका थिए, जुन भाकल तिनले अब पूरा गर्न चाहे। अनि हेब्रोन किन? किनभने हेब्रोनका मानिसहरू असन्तुष्ट भएका थिए होला; किनकि दाऊदले आफ्नो राजधानी हेब्रोनबाट यरूशलेममा सारेका थिए। अनि हेब्रोन अब्शालोमको जन्मस्थान पनि थियो। अब्शालोमको साथमा आएका दुई सयजना मानिसहरूलाई हेब्रोनमा गएकोमा तिनको खास उद्देश्य के थियो, सो थाहा थिएन। किनकि तिनले एउटा नयाँ सरकार गठन गर्न लागेका थिए, जसको राजा तिनी आफै हुनेथिए। अनि अहितोपेलचाहिँ? यिनीचाहिँ दाऊदका सल्लाहकारहरूमध्ये एक थिए र बतशेबाका बाजे थिए (२ शमूएल ११:३ पद २ शमूएल २३:३४ पदसँग तुलना गर्नुहोस्)। यिनले दाऊदको पक्ष लिन छोड़े, र यिनी अब्शालोमसँग गए। अनि अरू धेरै मानिसहरूले अब्शालोमसँग दाऊदको सिंहासन हड़प गर्ने तिनको षड्यन्त्रमा भाग लिए। अनि हुन सक्छ, अहितोपेलले दाऊदलाई उनले यिनकी नातिनीसँग गरेको व्यभिचारको निम्ति बदला दिन चाहन्थे होला।

२ शमूएल १५:१३-१८: अब्शालोमको षड्यन्त्रको विषयमा खबर सुनेपछि दाऊदले परिस्थिति गम्भीर छ भन्ने कुरा बुझे र उनले यरूशलेम छोड्नुपर्छ भन्ने निर्णय गरे। यसकारण उनले तुरुन्तै आफ्नो घर-परिवारलाई भेला गरे, र उनीहरू भागेर यरूशलेम शहरको छेउछाउमा पुगे। तर राजाले घरको देखरेख गर्न दसजना उपपत्नीहरूलाई छोड़िराखे।

ङ) २ शमूएल १५ः१९-१६ः१४ः दाऊदका मित्रहरू र शत्रुहरू

२ शमूएल १५ः१९-२२ः दाऊदसँग गएकाहरूको बीचमा पलिस्तीहरूको एउटा टोली थियो, जुन टोलीका मानिसहरूले उनीसँगै गात छोड़ेका थिए। तिनीहरूमध्ये गित्ती इत्तै थिए। अनि जब तिनले राजालाई पछ्याउन थाले, तब उनले तिनलाई फर्किजान आग्रह गरे। किनकि तिनी यहूदी मानिस थिएनन्; अँ, तिनी विदेशमा बसेका थिए; अनि भर्खरै दाऊदको फौजमा तिनको भर्ती भयो; अनि दाऊदको भविष्य अनिश्चित थियो। तर इत्तैले उनको कुरा मानेनन्। चाहे तिनले जतिसुकै मूल्य चुकाउनु किन नपरोस्, तर तिनले राजालाई साथ दिने दृढ़ संकल्प गरे। दाऊदले तिनलाई र तिनका मानिस-हरूलाई निर्वासनमा सँगै जाने अनुमति दिएर यी गैर-यहूदीलाई तिनको राजभक्तिको निम्ति इनाम दिए। अनि इत्तैले भनेः 'निश्चय नै जुन ठाउँमा मेरा मालिक राजा हुनुहुन्छ, चाहे मृत्युमा होस्, चाहे जीवनमा होस्, त्यहीं हजुरको दास पनि हुनेछ।' हे ख्रीष्ट-विश्वासीहरूहो, हामीले पनि राजाहरूका राजाप्रति उहाँको तिरस्कारको समयमा यस किसिमको राजभक्ति देखाउनुपर्छ, जसरी इत्तैले दाऊदप्रति राजभक्ति देखाएका थिए।

२ शमूएल १५ः२३ः यरूशलेमको पूर्वमा उनीहरूले किद्रोन खोला पार गरे, र उनीहरू यर्दनको बेंसीतिर लागे। अनि प्रायः एक हजार वर्षपछि दाऊदका महान् पुत्र प्रभु येशू तिरस्कृत राजाको रूपमा त्यही बाटो हिँड्नुहुनेथियो, जुन बाटो अहिले दाऊद हिँड्दैथिए (यूहन्ना १८ः१)। दाऊद आफ्नो ज्यान बचाउन किद्रोन खोला पार गरेर भागे। तर जब प्रभु येशूले किद्रोन खोला पार गर्नुभयो र गेतसमनीमा प्रार्थना गर्नुभयो, तब उहाँले धेरैको लागि आफ्नो प्राण छुटकाराको दामको रूपमा दिन यसो गर्नुभयो।

२ शमूएल १५ः२४-२९ः पूजाहारीहरू सादोक र अबियातारचाहिँ दाऊदको निर्वासनमा उनलाई पछ्याउने मनसायले परमेश्वरको सन्दुक लिएर यस शहरबाट बाहिर निस्केर आए। तर उनले तिनीहरूलाई फिर्ता पठाए। किनकि परमप्रभुले उनलाई फर्केर आउने अनुमति दिनुहुनेछ भन्ने अपेक्षामा उनी बसेका थिए। उनको विचारमा, यी पूजाहारीहरूले उनलाई यरूशलेममा बढ़ी सहायता गर्न सक्नेथिए (अब्शालोमका मानिसहरूको बीचमा तिनीहरूले दाऊदको पक्षमा जासुसी गर्न सक्नेथिए)। उनी यर्दनको पश्चिमी किनारासम्म अघि बढ्नेथिए र तिनीहरूबाट अब्शालोमको विद्रोहको प्रगति कहाँसम्म पुगेको थियो, सो खबर पाउने प्रतीक्षामा रहनेथिए।

आफूमाथि करले लागू गराइएको आफ्नो निर्वासनको विषयमा दाऊद तीतो हुन सक्नेथिए; तर यसको सट्टामा उनी नम्रता-पूर्वक परमेश्वरले उनको जीवनमा हुन दिनुभएको कुरामा समर्पित भए। अनि भजन ३ को शीर्षकअनुसार यो भजन त्यस समयमा रचिएको थियो। यस भजनमा हामी दाऊदलाई त्यस समयमा पनि परमप्रभुमाथि गरेको भरोसामा अडिग रहेको पाउँछौं, जब यो ठूलो आँधीबेहरी उनीमाथि चलेको थियो।

२ शमूएल १५ः३०-३७ः दाऊद शोकमा डुबेर आफ्ना विश्वासयोग्य अनुयायीहरूको साथमा जैतुन डाँड़ाको उकालो रुँदै-रुँदै चढ्दैथिए, र उनले यसो भन्दै प्रार्थना गरेः 'हे परमप्रभु, अहितोपेलले अब्शालोमलाई दिन लागेको जुनसुकै सरसल्लाह विफल पार्नुहोस्!' अनि जैतुन डाँड़ाको टुप्पामा अरकी हूशैले राजालाई भेटे। अनि दाऊदले तिनलाई 'यरूशलेममा फर्किजाऊ र अब्शालोमप्रति राजभक्ति देखाउने नकल गर'

भन्ने आग्रह गरे। यसो गरेर तिनले अहितोपेलले दिन खोजेको जुनसुकै सल्लाहको प्रतिकार गर्न सक्नेथिए। अनि तिनीसँग उनलाई पठाउन चाहेको कुनै महत्त्वपूर्ण समाचार थियो भने तिनले त्यो समाचार पूजाहारीहरू सादोक र अबियातारको हातमा पठाउन सक्नेथिए। अनि तिनीहरूले आफ्ना दुईजना छोराहरूलाई पठाएर दाऊद-कहाँ त्यो समाचार पुऱ्याउनेथिए। अनि जब हूशै यरूशलेम शहरको मुखमा पुगे, तब अब्शालोम पनि सरकार आफ्नो हातमा लिन आइपुगे।

२ शमूएल १६:१-४: अनि जब दाऊदले जैतुन डाँड़ाको टुप्पा पार गरे, तब मेपिबोशेतको नोकर जिबाले धेरै खानेकुरा, एक मशक दाखमद्य र दुईवटा गधाहरू लिएर उनलाई भेट्यो। अनि जब दाऊदले उसलाई मेपिबोशेतको बारेमा सोधे, तब जिबाले तिनको विषयमा झूटो खबर दियो (२ शमूएल १९:२७ पद हेर्नुहोस्)। उसको भनाइअनुसार योनातानको छोराचाहिँ राज्य शाऊलको घरानामा फर्किने आशामा यरूशलेममा बसे अरे। अनि तिनी शाऊलको वंशक्रमअनुसार प्रथम भएका थिए। दाऊदले उसको यो झूट विश्वास गरे र 'मेपिबोशेतको धनसम्पत्ति अब जिबाको हुने भयो' भन्ने आदेश दिए।

२ शमूएल १६:५-१४: यरिहो जाने बाटोमा दाऊद बहुरिममा आइपुगे; अनि त्यहाँ शिमी नाम गरेको एकजना शाऊलको सन्तान निस्केर आयो, जसले दाऊदलाई शाऊलको घरानाको रक्तपात गरेको आरोप लगायो र उनलाई साह्रै नमीठो हुने गरी सराप्यो। तब दाऊदको सेनाका अधिकारीहरूमध्ये अबिशैले शिमीलाई तत्कालै मार्न चाहे; तर राजाले तिनलाई यसो गर्न दिएनन्। 'परमप्रभुले नै त्यसलाई मलाई सराप्ने आज्ञा दिनुभएको हुन सक्छ' भन्ने उनले सुझाउ दिए; किनकि शाऊलको घरानाको जुनै सदस्यसित उनको ज्यान लिन खोज्ने कारणहरू थिए, तर उनको छोरा अब्शालोमसँग यस्तो कुनै कारण थिएन। यस विषयमा उनको स्पष्टीकरण यो थियो। अनि हुन सक्छ, दाऊदले ऊरियाहको मृत्यु सम्झे होलान्, र शिमीका आरोपहरू आधाररहित थिएनन् भन्ने कुरा महसुस गरे होलान्। अनि कसले जान्दथिए? शिमीले उनीप्रति देखाएको घोर शत्रुताको खातिर परमेश्वर उनीमाथि टिठ्याउनुहुन्छ कि? यो उनको आशा थियो। यसकारण दाऊद र उनका मानिसहरू यर्दनतर्फ अघि बढ़े, अनि शिमीचाहिँ? त्यसले उनीहरूलाई सराप्दै, धूलो फ्याँक्दै र ढुङ्गा हान्दै उनीहरूलाई पछ्याइरह्यो। अन्तमा निर्वासित राजा यर्दन नदीमा आइपुगे, जहाँ उनले र उनका मानिसहरूले थकाइ मारे।

च) २ शमूएल १६:१५-१७:२३: अब्शालोमका सल्लाहकारहरू

२ शमूएल १६:१५-१९: अब यरूशलेमचाहिँ घटनास्थल हुनेछ, जहाँ अब्शालोम भर्खरै आइपुगे। हूशैले अब्शालोमप्रति राजभक्तिको ठूलो, जोशले पूर्ण प्रदर्शन गरे। शुरुमा तिनको विषयमा अब्शालोमलाई शङ्का लाग्यो, तर अन्तमा सरकार हड़प गर्नेले तिनलाई स्वीकार गरे।

२ शमूएल १६:२०-२३: 'हजुर दाऊदले यरूशलेममा छोड़िराखेका दसजना उपपत्नी-हरूकहाँ जानुपर्छ' भनेर अब्शालोमलाई अहितोपेलको पहिलो सल्लाह थियो। यस्तो सरमलाग्दो कार्यद्वारा दाऊदको असाध्य अपमान हुनेथियो, र यसले आपसी मेलमिलाप असम्भव तुल्याउनेथियो र यो सिंहासनको प्रत्यक्ष दाबी मानिनेथियो। अब्शालोमले सारा इस्राएलको नजरमा शाही जनानखानामा जाने सल्लाह स्वीकार गरे।

यसरी नातानले २ शमूएल १२:११-१२ पदहरूमा गरेको भविष्यवाणी पूरा भयो।

ती दिनहरूमा अहितोपेलको सल्लाहले ठूलो मान्यता पाउँथ्यो। अनि अब्शालोमले कुनै वादविवादविना यिनको सल्लाह पालन गरे, जसरी तिनका बुबा दाऊदले पनि यिनको सल्लाह पालन गर्थे। तर हामीले अहितोपेल बतशेबाका बाजे भएको कुरा याद गर्‍यौं भने यिनको बदला लिने इच्छाले यिनको विशेष सल्लाह नराम्रो असर गर्न र निर्धारित गर्न सक्यो भन्ने कुरा हामी देख्न र बुझ्न सक्छौं।

२ शमूएल १७:१-४: यिनको पहिलो सल्लाह सफल भएपछि अहितोपेलले अब्शालोमलाई बाह्र हजार मानिसहरू भेला गर्ने, दाऊदलाई खेद्ने र एक्कासि उनीमाथि आइलागेर उनलाई मार्ने र उनका अनुयायी-हरूलाई यरूशलेममा फिर्ता ल्याउने सल्लाह दिए।

२ शमूएल १७:५-१४: अहितोपेलको सल्लाह अब्शालोमलाई असल लाग्यो; तरैपनि हूशैको सल्लाह सुन्न तिनले यिनलाई बोलाउने निर्णय गरे। अनि हूशैले यही अवसर पाउने बाटो हेरिरहेका थिए। अनि यिनले सीधा भनिहाले, कि अहितोपेलले दिएको दोस्रो सल्लाह यसपालि असल थिएन। किनकि यस विद्रोह र क्रान्तिको खातिर दाऊद र उनका मानिसहरू रिसाइरहेका थिए, र तिनीहरूले पूरा उग्रताको साथ लड़ाइँ गर्नेथिए। अनि दाऊद बुद्धिमान् थिए; यसकारण पक्का पनि उनी आफ्नो सेनासँग रात बिताउनेथिएनन्, तर उनी कहीं कुनै गुफामा लुक्नेथिए। अनि अहितोपेलको पहिलो आक्रमण सफल भएन भने, सारा देशभरि त्रास फैलिनेथियो, र अब्शालोमको योजनाले फेल खानेथियो। हूशैसँग अर्को सुझाउ थियो, जुन सुझाउमा अब्शालोमप्रति यिनको राजभक्तिको झल्को त थियो, तर वास्तवमा यस सुझाउद्वारा यिनले दाऊदलाई भाग्न थप समय दिनु थियो, साथै अब्शालोमको मृत्यु ल्याउने सम्भावना तयार गर्नु थियो। यसकारण यिनले निम्न सुझाउ दिएः इस्राएलका सबै सेनाहरू भेला होऊन् र अब्शालोम स्वयम् यस विशाल सेनाको सेनापति होऊन्। यत्रो सेना अजेय हुनेथियो। अनि दाऊदमाथि आइलाग्दा उनलाई उम्कन असम्भव हुनेथियो। अब्शालोमको विचारमा हूशैको सल्लाह अहितोपेलको भन्दा उत्तम थियो; यसकारण तिनले अहितोपेलको सल्लाह रद्द गरे, जसरी दाऊदले अघि प्रार्थना गर्दा मागेका थिए (२ शमूएल १५:३१)।

२ शमूएल १७:१५-१७: हूशैले तुरुन्तै पूजाहारीहरू सादोक र अबियातारकहाँ खबर पठाए, र तिनीहरूले तिनको निर्देशनअनुसार दाऊदलाई 'यर्दन पार गरेर सुरक्षित ठाउँमा भाग्नुहोस्' भन्ने कुरा सूचित गर्नु थियो। अनि यी पूजाहारीहरूले शहरको छेउछाउमा रहेको एन-रोगेलमा पर्खिरहेका आफ्ना दुईजना छोराहरूलाई एउटी दासीद्वारा यो सन्देश पठाए।

२ शमूएल १७:१८-२२: तर एउटा केटाले यो गोप्य बैठक देख्यो र अब्शालोमलाई यी जासुसहरूको विषयमा बताइदियो। तदनुसार पूजाहारीहरूका यी दुईजना छोराहरू योनातान र अहिमासको खोजी गरियो, तर तिनीहरूको खोजी भइ-रहेको समयसम्म तिनीहरू बहुरिमको एउटा इनारमा लुके। त्यसपछि तिनीहरू उम्के र दाऊदकहाँ खबर पुर्‍याए। तब दाऊदले यर्दन पार गरे र यसरी आफ्नो सेना र अब्शालोमको सेनाको बीचमा यो प्राकृतिक अवरोध राखे। त्यसपछि दाऊदले गिलाद देशको महनैम शहरमा प्रस्थान गरे।

२ शमूएल १७:२३: अहितोपेल निराश भए; किनभने यिनले दिएको सल्लाह रद्द गरिएको थियो र अब दाऊद विजयी हुनेछन् भन्ने कुरा यिनले बुझेका थिए। यसकारण

यिनी उठे, आफ्नो घरमा फर्के र यिनले आफ्नो घरको व्यवस्था मिलाए, त्यसपछि यिनले आफूलाई झुन्ड्याए, र यिनी मरे। यिनको जीवन र यिनको मृत्यु यहूदा इस्करयोतीको जस्तै, उस्तै प्रकारको थियो।

छ) २ शमूएल १७:२४-१९:८: अब्शालोमको मृत्यु र दाऊदको विलाप

२ शमूएल १७:२४-२६: अब्शालोमले आफ्ना बुबालाई यर्दन-पारि गिलादसम्म खेदे। अनि तिनले अमासालाई आफ्नो सेनाको सेनापतिको रूपमा नियुक्त गरे। अमासाका बुबा इश्माएली येतेर थिए, जसले यहूदीधर्म अपनाएका थिए (१ इतिहास २:१७)। अमासाचाहिँ दाऊदका भतिजा थिए र तिनी योआबको भाइ परेका थिए।

२ शमूएल १७:२७-२९: दाऊदले महनैममा छाउनी हालेको बेलामा तीनजना मानिसहरू उनीकहाँ आए, जसले उनको निम्ति र उनका मानिसहरूको निम्ति आवश्यक खानेकुराहरूको प्रबन्ध गरेः शोबी, माकीर र बार्जिलै।

शोबीचाहिँ अम्मोनीहरूका स्वर्गीय राजा नाहाशका छोरा थिए। तिनका भाइ हानूनले दाऊदको सद्भावना अस्वीकार गरेका थिए र यसको निम्ति दुःख भोगेका थिए (२ शमूएल १०)। तर शोबीले, यी अन्यजाति मानिसले इस्राएलका राजाको धेरै हेरचाह गरे, अँ, प्रायः सबै यहूदीहरूले भन्दा बढ़ी उनको हेरचाह गरे। ठीक त्यस्तै धेरै अन्यजातिका मानिसहरूले प्रभु येशूलाई ग्रहण गरेका छन्, जसलाई उहाँका आफ्नैहरूले ग्रहण गरेनन् (यूहन्ना १:११)।

माकीरले धेरै वर्षसम्म मेपिबोशेतको हेरचाह गरेका थिए; त्यसपछि दाऊदले यिनलाई यरूशलेममा ल्याए (२ शमूएल ९:३-५)। तिनले खाँचोमा परेकाहरूको सेवा गर्दैथिए, चाहे त्यो खाँचोमा परेकोचाहिँ लङ्गड़ा राजकुमार थिए, चाहे हटाइएका राजा थिए। अतिथि-सत्कारद्वारा ख्रीष्ट येशूको काममा सहयोग पुऱ्याउन आफ्नो धनसम्पत्ति खर्च गर्नेहरूले उहाँको महिमित आगमनमा तिनीहरूका दयाका कामहरूको निम्ति सय गुणा इनाम पाउनेछन्।

अनि बर्जिलैचाहिँ? दाऊद महनैममा रहेको सम्पूर्ण अवधिभरि तिनले उनको स्याहार-सुसार गर्न मद्दत गरे। तिनी धेरै धनी मानिस थिए, र तिनको सहयोग राजाको निम्ति धेरै महत्त्वपूर्ण थियो (२ शमूएल १९:३१-३९)। आफ्नो मृत्यु-शैयामा दाऊदले सुलेमानलाई बर्जिलैका छोराहरूको पदोन्नति गरेर राजकीय दरवारमा राख्नू भनेर आदेश दिए (१ राजा २:७)। ठीक त्यस्तै, ख्रीष्ट येशूले उहाँको सेवा गर्नेहरूलाई पनि बिर्सनुहुनेछैन; तिनीहरूलाई उहाँको राज्यमा सम्मानका स्थानहरू दिइनेछ।

२ शमूएल १८:१-५: अब दाऊदले आफ्नो सेनालाई तीनवटा दलहरूमा विभाजन गरे र योआब, अबिशै र इत्तैलाई सेनापतिहरू बनाए। राजा आफैले हुन लागेको लड़ाइँमा भाग लिन चाहे, तर मानिसहरूले उनलाई शहरमै बसिदिन र आवश्यक परेमा सहायता पठाइदिनको निम्ति मनाउन सके। अनि यी सिपाहीहरू शहरबाट निस्किरहेको बेलामा दाऊदले सबैको सामु आफ्ना यी तीनजना सेनापतिहरूलाई अब्शालोमको विषयमा 'मेरै खातिर अब्शालोमसित कोमल व्यवहार गर' भन्ने सुस्पष्ट आदेश दिए।

२ शमूएल १८:६-९: यर्दनको पूर्वमा एप्रैमको जङ्गलमा र महनैमको नजिकमा लड़ाइँ जुधियो। अनि एकै दिनमा अब्शालोमका सेनाहरूमा बीस हजारको मृत्यु भयो; किनभने यस घना जङ्गलमा सिपाहीहरू फसे। दाऊदको सेनाको विजय भयो। अनि जब अब्शालोम यस जङ्गलबाट भाग्दैथिए, तब तिनको टाउको एउटा ठूलो बज्राँठको

रूखका हाँगाहरूमा अल्झियो, तर तिनी बसेको खच्चर तिनीविना अघि बढ़ेर गयो। एक प्रकारले यो व्यङ्ग्य भाग्य थियो; किनकि जुन शरीरको अङ्गको विषयमा तिनले अति घमण्ड गर्थे, त्यही अङ्ग तिनको पतन र विनाशको माध्यम बन्यो।

२ शमूएल १८ः१०-१५ः अनि जब अब्शालोमलाई यस हालतमा देख्ने मानिसले योआबलाई अब्शालोमको असहाय अवस्थाको जानकारी दियो, तब त्यस मानिसले यी विद्रोहीलाई नमारेको हुनाले तिनको हप्की खानुपर्‍यो। तर उसले आफ्नो पक्षमा होशियारीसाथ आफ्नो कुरा स्पष्ट पार्‍योः कुनै पनि रकमले उसलाई राजाका निर्देशनहरू उल्लङ्घन गर्न लाउन सक्नेथिएन। अनि उसले अब्शालोमलाई मारेको भए, यो कुरा अवश्य राजाकहाँ पुग्नेथियो; अनि त्यस बेलामा योआबले उसको पक्ष लिनेथिएनन्। तर योआबले त्यस मानिससित तर्क गरिबस्नु आफ्नो समय खेर फालेको ठाने। तिनले अब्शालोमको मुटुमा तीनवटा भालाहरू रोपिदिए। त्यसपछि तिनका दसजना हतियार बोक्नेहरूले अब्शालोमलाई अन्तिम घातक प्रहार दिएर मारे। यो सबै राजाको आदेशको विरोधमा थियो; तर राज्यको भलाइको हिसाबले उत्तम र सठीक थियो। किनकि दाऊदले निरन्तर आफ्ना छोराहरूलाई तिनी-हरूका अपराधहरूको निम्ति सजाय दिन मान्दैनथिए; त्यसैले यो सजाय दिने काम अरू कसैले गर्नुपर्‍यो।

२ शमूएल १८ः१६-१८ः अब्शालोमको मृत्यु भइसकेपछि योआबले बुद्धिमानीसाथ लड़ाइँ रोक्ने आदेश दिए; किनभने मुख्य उद्देश्य पूरा भएको थियो। अब्शालोमको मृत शरीर एउटा ठूलो खाड़लभित्र फ्याँकियो र यो खाड़ल ढुङ्गाको ठूलो रासले ढाकियो। तिनले अघि यरूशलेमको नजिकै राजाको उपत्यकामा आफ्नो लागि खड़ा गरेको स्मारकभन्दा यो ढुङ्गाको रास कति फरक थियो। अब्शालोमका तीनजना छोराहरू थिए (२ शमूएल १४ः२७); तर तिनीहरू सानै उमेरमा मरे होलान्, र तिनको कुनै उत्तराधिकारी वा हकवाला रहेन। यसकारण तिनले 'अब्शालोमको स्मारक' नामक खाँबा आउने पुस्तासम्म तिनको नाम रहिरहोस् भन्ने हेतुले खड़ा गरेका थिए।

२ शमूएल १८ः१९-२३ः अहिमासले यो खबर दाऊदकहाँ पर्‍याउन चाहे, तर योआबले यसो गर्न दिएनन्। किनभने अहिमास असल समाचार ल्याउने वाहकको रूपमा प्रतिष्ठित थिए (२ शमूएल १८ः२७[ख]); अनि अब्शालोमको मृत्युको खबर ल्याउन तिनको चरित्रदेखि बाहिर भएको कुरा हुनेथियो। यसकारण योआबले एकजना कूशीलाई औपचारिक सन्देशवाहकको रूपमा पठाए। तर त्यो कूशी गएपछि अहिमासले योआबलाई मनाए, र तिनले यिनलाई पनि जान दिए, यद्यपि यिनले यस दूतकर्मको निम्ति कुनै इनाम पाउनेथिएनन्। अनि अहिमासले छोटो र छिटो बाटो लिए, र यिनी त्यस कूशीलाई उछिन्न सफल भए।

२ शमूएल १८ः२४-३०ः दाऊद लड़ाइँको खबर पाउन आत्तिरहेका थिए। तब पहरेदारले एकजना धावक नजिकै आइरहेको खबर दियो, त्यसपछि अर्को धावक पनि आइरहेको थियो। अनि जब दाऊदले पहिलो धावक त अहिमास होलान् भन्ने सुने, तब उनले असल समाचार सुन्न पाउँछु भन्ने बाटो हेरे; किनभने विगत समयमा अहिमासले सधैं असल समाचारहरू ल्याउने गर्थे। सामु आएपछि अहिमासले घोषणा गरेः सुन्नुहोस्, परमप्रभुले विद्रोही सेनालाई प्रहार गर्नुभएको खबर सुन्नुहोस्!' तर जब दाऊदले अहिमासलाई अब्शालोमको बारेमा सोधे, तब

अब्शालोमको मृत्युको खबर सुनाउन यिनको साहस पुगेन। यसैले यिनको उत्तर अस्पष्ट थियोः 'मैले एउटा ठूलो गोलमाल देखें, तर त्यो के थियो, सो मलाई थाहा भएन।'

२ शमूएल १८ः३१-३३ः तब त्यो कूशी पनि आइपुग्यो; अनि त्यसले दाऊदका शत्रुहरू पराजित भएको खबर घोषणा गर्‍यो। तर अब्शालोमको विषयमा कसो हो? योचाहिँ राजाको नभई नहुने प्रश्न थियो। तब त्यस कूशीले सीधा जवाफ दियोः 'मेरा स्वामीका शत्रुहरू र हजुरको खराबी गर्न उठ्नेहरू सबैजना ती जवान मानिसजस्तै होऊन्!' अर्को शब्दमा भन्नु हो भने, तिनी मरेका थिए। यस खबरले दाऊदलाई गहिरो शोकमा डुबाइदियो। २ शमूएल १८ः३३ पदमा उनको दयनीय विलाप उल्लेख गरिएको छ। उनको जीवनमा योजस्तै ठूलो कुनै शोक नै थिएन। अनि उनले योआबलाई यसको निम्ति कुनै समयमा माफ गरे कि गरेनन्, यसको बारेमा शङ्का छ।

२ शमूएल १९ः१-८ः राजाको शोक यति ठूलो थियो, कि मानिसहरूलाई लाज लाग्यो र तिनीहरूले आफूलाई अपराधी ठाने। तिनीहरू विजेता होइन, तर हार्नेहरू पो भएछन्। योआब यस कुरामा साह्रै बेखुशी भए, र तिनले राजालाई बेसरी हप्काए। तिनको गुनासो यस प्रकारको थियोः दाऊदले आफ्ना विश्वासयोग्य मानिसहरूमा भन्दा आफ्ना शत्रुहरूमा बढ़ी चासो राखे। उनको जीवन बचाउनेहरूप्रति उनी कति कृतघ्न थिए!! अनि दाऊदले तत्कालै आफ्ना मानिसहरूप्रति साँचो र गम्भीर चासो देखाएनन् भने, तिनीहरूले त्यही रात उनलाई छोड़िजानेछन् भनेर तिनले उनलाई चेताउनी दिए। दाऊदले तिनको कुरा माने र उनी उठे र शहरको मूलढोकामा बसे, अनि उनले मानिसहरूसँग कुरा गरे।

ज) २ शमूएल १९ः८-४३ः दाऊद निर्वासनबाट फर्केका

२ शमूएल १९ः९-१०ः यस समयमा इस्राएल देशभरि ठूलो अन्योलता भइरह्‍यो। अनि सबै मानिसहरूले आपसमा झगड़ा गरिरहेका थिए। तिनीहरूको बीचको तर्क यस प्रकारको थियोः राजा दाऊद जसले विगत समयमा तिनीहरूलाई पलिस्तीहरूको हातबाट बचाएका थिए, उनी हालैमा निर्वासनमा बस्दैथिए; अनि तिनीहरूका स्वनियुक्त शासक अब्शालोमको मृत्यु भएछ। यसरी दाऊदलाई उनको सिंहासनमाथि पुनर्स्थापित गर्ने अभियान शुरु भयो। 'यसकारण ख्रीष्ट राजालाई फर्काएर ल्याउने विषयमा तपाईंहरू किन चुप रहनुभएको छ, र केही पनि भन्नुहुन्न?' भन्ने प्रश्न वर्तमान समयमा सुतिरहेको मण्डलीको लागि उपयुक्त प्रश्न हो।

२ शमूएल १९ः११-१५ः इस्राएलका दसवटा कुलहरूले दाऊदलाई सिंहासनमाथि पुनर्स्थापना गर्ने बारेमा कुरा गरिरहेको दाऊदले सुने; तब उनले यी दुईजना पूजाहारीहरूलाई यहूदाका बूढ़ा प्रधानहरूकहाँ पठाए। 'हे मेरा रगतका नातेदारहरू, तिमीहरू किन मलाई राजाको रूपमा फर्काएर ल्याउनुमा सबैभन्दा पछि छौ?' भनेर उनले तिनीहरूलाई सोध्न लाए। यहूदाले अब्शालोमलाई विद्रोहमा धेरै सहायता गरेको थियो। यसकारण निस्सन्देह तिनीहरूमा केही बेखुशी वा डर भएको हुनुपरेको थियो।

दाऊदले योआबलाई सेनापति हुनदेखि हटाउने, (हुन सक्छ, योआबले अब्शालोमलाई मारेको कारणले यसो भएको होला) र तिनको सट्टामा अमासालाई सेनापतिको रूपमा नियुक्त गर्ने निर्णय गरे। अमासाचाहिँ दाऊदको भतिजा थिए, र यिनी भर्खरै मात्र अब्शालोमको सेनापति भएका

थिए। परका व्यक्तिहरूको निम्ति दाऊदको यो व्यवहार अनौठो देखिन्थ्यो; किनकि तिनीहरूको दृष्टिमा उनले राजभक्ति गर्नेलाई दण्ड दिएको र राजद्रोह गर्नेलाई इनाम दिएको जस्तो देखिन्थ्यो। यस प्रकारको राजनीतिद्वारा देशको स्थिरता कायम राख्नु असम्भव थियो। तर उनले चालेका यी कदमहरूले यहूदाका सबै मानिसहरूको मन जिते, र तिनीहरू सबै दाऊदको पक्षमा फर्केर आए; अनि एक मतका भई तिनीहरूले उनलाई 'घरमा न्यानो स्वागत छ' भन्ने सन्देश पठाए।

२ शमूएल १९ः१६-२३ः शिमी जसले अघि दाऊदलाई सरापेको थियो अनि जिबा जसले मेपिबोशेतको निन्दा गरेको थियो, यी दुईजना फर्किआउने राजालाई भेट्न हतार गर्दै यर्दन नदीमा आइपुगिहाले। तर शिमीको क्षमा-याचना अति थियो, सायद कपटपूर्ण थियो, कि कसो हो? किनकि दाऊद फेरि सत्तामा फर्किआएपछि त्यसको सजाय सुनिश्चित थियो, अनि यस सजायबाट बच्ने त्यसको एकमात्र इच्छा थियो। तर यस उल्लासित क्षणमा राजाले अबिशैको इच्छा खारेज गरे, जसले शिमीलाई मार्न खोजे। यस उपलक्ष्यमा त्यसलाई मृत्युदण्ड दिनुहुँदैन, तर उनले त्यसलाई आम-क्षमा दिएँ भन्ने प्रण गरे। तर दाऊदले शिमीका श्रापहरू बिर्सैनन्। किनकि पछि आफ्नो मृत्यु हुनुभन्दा पहिले उनले सुलेमानलाई त्यस गाली बक्ने बेन्यामिनीसँग कड़ा व्यवहार गर्ने आदेश दिए (१ राजा २ः८-९)।

२ शमूएल १९ः२४-३०ः मेपिबोशेत पनि राजालाई भेट्न आए। अनि यसो हेर्दा दाऊदको निर्वासन शुरु भएको दिनदेखि यता तिनले शोक गरेको कुरा तिनको बाहिरी रूपबाटै स्पष्ट भयो। राजाप्रति तिनको राजभक्ति साँचो थियो, जिबाले तिनीमाथि लगाएको झूटो आरोप जेसुकै होस्। तर तिनले निर्वासनमा राजालाई साथ नदिएकोमा उनले तिनीसँग रूखो कुरा गरे। तर मेपिबोशेतले यसको स्पष्टीकरण दिएः तिनले आफ्नो नोकर जिबालाई 'मेरो गधामा काठी कस' भन्ने आदेश त गरेका थिए, तर जिबाले यसो गर्दैनथियो; तब अपाङ्ग भएका मेपिबोशेत असहाय भएका थिए। 'अँ, जिबाले झूटो आरोप लगाएर मेरो बदनाम गरेको हो, तर अब राजा फर्कनुभएपछि त्यस अन्यायले केही फरक पार्दैन' भनेर तिनले मन खोलेर गुनासो गरे। तर जब 'जिबा र तिमीले जग्गाजमिनहरू आपसमा बराबर बाँड्नुपर्छ' भनेर दाऊदले तिनको विषयमा भेदभावले पूर्ण फैसला गरे, तब योनातानको यी अपाङ्ग छोरा मेपिबोशेतले आफ्नो हृदयको साँचो राजभक्ति यसरी प्रकट गरेः 'त्यसले सबै लैजाओस्, किनकि मेरा मालिक राजा शान्तिसित आफ्नै घरमा फर्कनुभएको छ।'

२ शमूएल १९ः३१-३९ः असी वर्ष पुगेका गिलादी बार्जिलैचाहिँ दाऊदका साँचो मित्र थिए। किनकि तिनले महनैममा राजालाई पालनपोषण गरेर खानेहरू उपलब्ध गराए। अनि अब तिनी उनको साथमा यर्दन नदीसम्म गए। दाऊदले तिनलाई 'मसँग यरूशलेममा जाऊ! म तिम्रो असल हेरचाह गर्नेछु' भन्ने निमन्त्रण दिए र कबुल गरे। तर बार्जिलैले आफ्नो बाँकी जीवनको छोटो अवधि विचार गरेर यो निम्तो विनम्रतासाथ इन्कार गरे। राम्रा-नराम्रा कुराहरू तिनको निम्ति एउटै थिए; किनकि तिनले मीठो-नमीठो छुट्ट्याउने स्वाद गुमाएका थिए र तिनका कानहरू बहिरा हुन लागेका थिए। तिनी राजाको साथमा गए भने तिनी राजाको निम्ति बोझ बन्नेथिए। यसकारण तिनी दाऊदलाई यर्दन पार गराएर उनीसँग अलि परसम्म जान र त्यसपछि आफ्नो शहर फर्कन राजी भए। तिनको बदलीमा किम्हाम, (जो तिनको छोरा हुनुपर्छ), दाऊदको साथमा जाऊन् भन्ने तिनको सुझाउ सहजै स्वीकार गरियो।

२ शमूएल १९ः४०-४३ः राजालाई यरूशलेममा फर्काएर ल्याउन यहूदाका सबै मानिसहरू र इस्राएलका आधा मानिसहरू मिलेर एउटा ठूलो शोभा-यात्रा बनिसकेका थिए।

अब आन्तरिक गृहकलह शुरु भयो; किनभने यहूदाका मानिसहरूले अरू दस कुलहरूलाई यस राजालाई फिर्ता ल्याउने कार्यमा भाग लिने निम्तो नगरी एकलैले राजालाई यर्दन-वारि ल्याइहाले। राजाको पुनर्स्थापनामा यस प्रकारको प्रमुख भूमिका निभाउन तिनीहरूलाई के भएको हँ? तब यहूदाका मानिसहरूले यसको निम्ति निम्न स्पष्टीकरण दिएः एक, दाऊद तिनीहरूको नजिकको नातेदार थिए; अनि दुई, तिनीहरूले राजा फिर्ता ल्याउने कार्यमा नेतृत्व लिएकोमा तिनीहरूको लाभ अरूको भन्दा बढ़ी के पो थियो? तर यी दस कुलहरूले के तर्क गरे भने, उनीहरूसँग यहूदाका मानिसहरूको भन्दा दस गुणा बढ़ी यस पुनर्स्थापना-कार्यमा भाग लिने अधिकार थियो। तर यहूदाका मानिसहरूले जवाफमा बोलेका वचनहरू अझ बढ़ी कड़ा थिए; अनि यी कड़ाभन्दा कड़ा शब्दहरूचाहिँ आउन लागेको गम्भीर समस्याको पूर्वसङ्केत थियो।

झ) २ शमूएल २०ः शेबाको विद्रोह र मृत्यु

२ शमूएल २०ः१-२ः बिन्यामिन-कुलको शेबा नाम गरेको एकजना दुष्ट विद्रोही मानिसले यहूदाका मानिसहरूले बोलेका वचनहरूमा निहुँ पायो (२ शमूएल १९ः४२) र आफ्नो विद्रोहको आधार बनाइहाल्यो। (हुन सक्छ, शेबा शाऊलको नातेदार थियो कि?)। यहूदाका मानिसहरूले 'दाऊद हाम्रै हुन्' भनेर दाबी गरे। यसकारण अब शेबाले घोषणा गर्दैथियोः 'ठिक्कै छ, दाऊदमा हामी दस कुलहरूको कुनै भाग छैन भने हे इस्राएली मानिसहरूहो, आओ, हामी तिनीहरूबाट छुटेर अलग हौं!' यस अवस्थामा दाऊदसँग एउटै कुल मात्र बाँकी रह्योः यहूदाको कुल। अब यस सिलसिलामा घट्न लागेका घटनाहरूबाट पछि स्पष्ट हुन्छ कि शेबाको अनुयायीगण निक्कै सानो भएको रहेछ। 'हे इस्राएल, हरेक आ-आफ्नो पालमा जाऊ' भन्ने वाक्य हामीले यसको सीमित अर्थमा बुझ्नुपर्छ; अर्थात् हामीले आफ्नो आपत्ति जनाउने इस्राएलका दस कुलहरूका मानिसहरू मात्र बुझ्नुपर्छ।

२ शमूएल २०ः३ः यरूशलेममा पुगेपछि राजाले त्यहाँ छोड़ेका दसजना उपपत्नीहरूलाई भेट्टाए, जसको बेइज्जत अब्शालोमले गरेका थिए। दाऊदले तिनीहरूको निम्ति बन्दोबस्त गरे, र तिनीहरू आफ्ना बाँकी जीवन विधवा-गृहमा बन्दी भइरहे।

२ शमूएल २०ः४-७ः बितेको समयमा योआबलाई पदच्युत गरिसकिएको थियो, र दाऊदको सेनाको जिम्मा अब्शालोमका विद्रोही सेनापति अमासाले पाएका थिए। राजाले तिनलाई त्यस विद्रोही नेता शेबालाई खेद्न र पक्रन तीन दिनभित्र यहूदाका मानिसहरूलाई हाजिर गराउने आदेश दिए। तर कुनै अज्ञात कारणवश अमासाले आफूलाई दिइएको समयभित्र यो काम पूरा गर्न सकेनन्। यसकारण दाऊदले अबिशैलाई शेबालाई पक्रने कामको जिम्मा सुम्पे; किनकि जुनै हालतमा पनि शेबालाई पर्खालले घेरिएका शहरहरूमा व्यवस्थित हुनदेखि रोक्नुपरेको थियो। तब अबिशै दाऊदका चुनिएका मानिसहरूको साथमा निस्के; अबिशैसँग जानेहरूमध्ये योआब र तिनका मानिसहरू पनि थिए।

२ शमूएल २०ः८-१०क: जब तिनीहरू गिबोनमा भएको ठूलो साँध-ढुङ्गामा आइपुगे, तब अमासा तिनीहरूको सामु देखा परे। योआब जसले लड़ाइँमा जान प्रयोग गर्ने कवच ओढ़ेका थिए, तिनी अमासालाई चुम्बन

गर्न अघि बढ़े। तिनी अघि बढ़दै गर्दा तिनको तरवार भुइँमा झर्‍यो। यसो विचार गर्दा तिनले जानी-जानी यसो गरेको देखिन्छ। त्यसपछि तिनले आफ्नो तरवार उठाए, र तिनी केही शङ्का नगरेका आफ्नो भाइतिर लागे। मित्रताको ठूलो प्रदर्शनको साथ योआबले अमासालाई चुम्बन गर्न यिनको दाह्री समाते, र तरवारको एक प्रहारले यिनलाई मारे।

२ शमूएल २०:१०ख-१३: त्यसपछि योआब र अबिशैले शेबाको पिछा गरे। तर अमासा मूलबाटोको बीचैमा रगतमा लड़ीबुड़ी गरिरहेका हुनाले तिनीहरूको अधीनतामा रहेका सिपाहीहरू अचल भए। अनि केवल अमासाको मृत शरीर मूलबाटोबाट हटेपछि योआबका मानिसहरू तिनको पछि लागे।

२ शमूएल २०:१४-२२: शेबाको खेदो-कार्यले तिनीहरूलाई सुदूर उत्तरमा बेत-माकाको आबेल शहरमा पुर्‍यायो। त्यो शहर मेरोमको पानीदेखि यसको उत्तरमा अवस्थित थियो। त्यो शहर त्यसका ज्ञानी मानिसहरूको विषयमा प्रसिद्ध थियो। अनि योआबले त्यस शहरलाई घेराबन्दी गरे; तब एउटी बुद्धिमती स्त्रीले तिनलाई बोलाइन् र तिनलाई सोधिन्: 'तपाईंले किन इस्राएलको एउटा आमा-शहर नाश गर्न लाग्नुभएको छ, जुनचाहिँ धेरै समयदेखि आफ्नो बुद्धिको लागि सुप्रख्यात थियो?' (आमा-शहर भन्नाले एउटा महत्त्वपूर्ण शहर बुझिन्छ।) तर जब योआबले त्यस शहरभित्र लुकिराखेको विद्रोह मच्चाउने नेता शेबालाई पक्रने आफ्नो एकमात्र उद्देश्य बताए, तब त्यसलाई मारेर त्यसको टाउको पर्खालबाट फ्याँकिदिन यी स्त्री सहमत भइन्। यस सिलसिलामा त्यसको टाउको त्यसको मृत्यु भएको प्रमाण थियो। अनि यो कुरा पूरा हुनेबित्तिकै योआबले तुरही फुके, र तिनी यरूशलेमतिर फर्के; किनकि तिनको काम पूरा भयो। यसरी शेबाको विद्रोह एक हप्ताभन्दा बढ़ी टिकेन।

२ शमूएल २०:२३-२६: दाऊदले योआबलाई पदच्युत गरेका थिए। त्यसपछि तिनको बदलीमा पहिले अमासालाई र त्यसपछि अबिशैलाई सेनापतिको रूपमा नियुक्त गरे (२ शमूएल १९:१३ र २०:६)। तर योआबले सेनापतिको आफ्नो पद फिर्ता पाए।

२ शमूएल २०:२३-२६ पदको खण्डमा राजाका प्रमुख अधिकारीहरूको सूचि दिइएको छ, जुन सूचिचाहिँ २ शमूएल ८:१५-१८ पदको खण्डमा दिइएको सूचिसँग प्रायः मिल्छ। योआब सेनापति थिए। बनायाहको हातमा दाऊदका अङ्गरक्षकहरूको जिम्मा थिए; यहोशापात-चाहिँ अभिलेखक थिए। शेवा, जो सेरायाह हुन्, मुन्सी वा सचित थिए। सादोक र अबियातार पूजाहारीहरू थिए, (जब पहिलो सूचिअनुसार सादोक र अहिमेलेक पूजाहारीहरू हुन्थे)। यस सूचिमा भएका भिन्नताहरू यस प्रकारका थिएः अदोरामचाहिँ बेगारीमाथि थिए भने, याइरको इराचाहिँ दाऊदको मुख्य शासक वा मुख्य मन्त्री थिए। तर दाऊदका छोराहरूको बारेमा यहाँ केही लेखिएको छैन, तर तिनीहरूको विषयमा दोस्रो शमूएलको आठ अध्यायमा उल्लेख गरिएको छ।

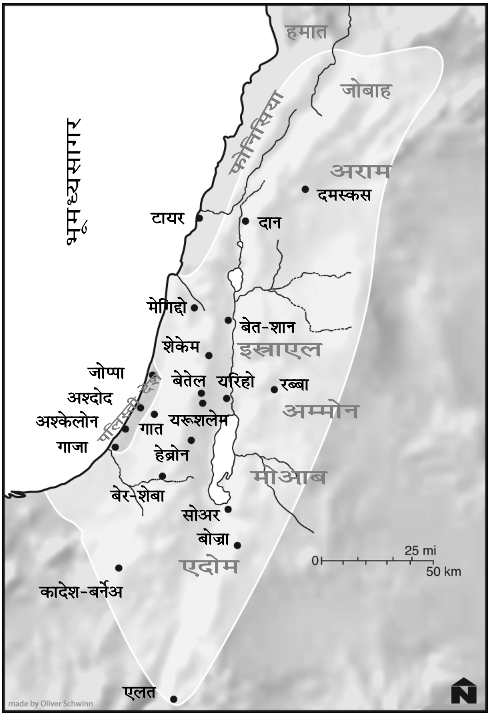

दाऊदको राज्य

तिनका सैनिक अभियानहरूद्वारा एदोम, मोआब, अम्मोन र जोबाह इस्राएलमा गाभिए

खण्ड ४

२ शमूएल २१-२४ः

यस पुस्तकको परिशिष्ट

दोस्रो शमूएलको पुस्तकको बाँकी भागचाहिँ वास्तवमा दाऊदको शासनकालमा घटेका विभिन्न घटनाहरूमाथि जोड़ दिने पूरक अंश हो, जुन घटनाहरू कालक्रमअनुसार प्रस्तुत गरिएका छैनन्। (कालक्रम पहिलो राजाको पुस्तकबाट फेरि निरन्तरता पाउँछ।)

क) २ शमूएल २१ः अनिकाल र त्यसको अन्त

२ शमूएल २१ः१ः यी घटनाहरूमध्ये पहिलोचाहिँ त्यो तीन वर्ष चलेको अनिकाल थियो। जब दाऊदले परमप्रभुलाई यसको कारणको विषयमा सोधे, तब परमप्रभुको स्पष्ट उत्तर यस प्रकारको थियोः शाऊलले गिबोनीहरूसँग करार भङ्ग गरेकोले गर्दा यो अनिकाल इस्राएल देशमाथि आएको थियो। विगत समयमा कनान देशका यी अन्यजातीय बासिन्दाहरूले यहोशूलाई फसाएर उनीहरूसँग

सन्धि गर्ने लगाएका थिए। तर शाऊलले गिबोनीहरूलाई नाश गर्ने आफ्नो जोशमा यो सन्धि तोड़े। यस कुराको विषयमा हामीले अघि पुरानो नियममा कहीं पढ़ेका छैनौं। २ शमूएल २१:१ पदमा शाऊलको परिवारले 'खूनी घराना' भन्ने नाम पायो; किनभने शाऊलका सन्तानहरूले गिबोनीहरूको आम-हत्यामा सक्रिय रूपमा भाग लिएका थिए। यसो हो भने, तिनीहरूले भोग्नुपरेको सजाय न्यायसङ्गत देखिन्छ (२ शमूएल २१:२-९)। अघिबाट मरिसकेको मानिसको अपराधको खातिर एउटा सिङ्गै जातिले दुःख पाउनुपर्छ भन्ने कुरा हामीलाई अति भएको लाग्न सक्छ; तर यस सिलसिलामा हामीले यो कुरा याद गर्नुपर्छः केही शताब्दीभन्दा अघि इस्राएली जातिले गिबोनीहरूसँग शपथ खाएको थियो (यहोशू ९:१९-२०), र त्यो भाकल भङ्ग भएकोले यो अनिकाल आयो। समयले परमेश्वरको सम्झना धमिलो पार्न सक्दैन, न ता उहाँको न्यायको भावना फिका-फ्यात्लो तुल्याउन सक्छ।

२ शमूएल २१:२-९: दाऊद यी गिबोनीहरूकहाँ गए, र उनले शाऊलको अपराधको निम्ति कुनचाहिँ उचित दण्डले तिनीहरूलाई सन्तुष्ट पार्ने हो, सो कुरा पत्ता लगाउन खोजे। तिनीहरूले शाऊलको चाँदी वा सुन चाहँदैनथिए र तिनीहरूसँग इस्राएलमा कसैको मृत्यु-दण्ड दिने अधिकार पनि थिएन। तिनीहरूको मागअनुसार शाऊलका सातजना नरहरूलाई मृत्यु-दण्ड दिनुपरेको थियो; अरू केही पनि चल्दैनथियो। अनि दाऊद यही कुरामा राजी थिए। ती सातजना छोराहरू यस प्रकारका थिएः रिस्पाका दुईजना छोराहरू अर्मोनी र मेपिबोशेत, जुन मेपिबोशेतचाहिँ योनातानको छोरा थिएनन्, अनि र शाऊलकी छोरी मेराबका पाँचजना छोराहरू। यस ठाउँमा 'मिकल' लेखिएको कुरा अस्वीकार गरिने दुईवटा कारणहरू छन्: मिकलको विवाह अद्रीएलसँग होइन, तर पल्तीसँग विवाह भएको थियो (यस सम्बन्धमा तपाईंले १ शमूएल २५:४४ पद हेर्नुहोला); अनि मिकल सन्तानहीन भएकी थिइन् (२ शमूएल ६:२३)। अनि यहाँ उल्लेख गरिएको बार्जिलै ती बार्जिलै होइन, जसले दाऊदलाई उनी अब्शालोमबाट भागेको बेलामा मद्दत गरेका थिए (२ शमूएल १७:२७)।

२ शमूएल २१:१०: गिद्धहरू र जङ्गली जनावरहरूले यी लासहरू छुन नसकून् भन्ने हेतुले शाऊलकी विश्वासी उपपत्नी रिस्पाले दिनरात यी लासहरूलाई पहरा दिइन्। तिनले फसलको शुरुदेखि नै परमेश्वरले पानी नबर्साएसम्म यो जागरण निरन्तर कायम राखिरहिन्। अनि यसरी नै यस अनिकालको अन्त भयो, जुन अनिकालले यी सातजनाको मृत्यु निम्त्याएको थियो।

२ शमूएल २१:११-१४: अनि जब दाऊदले यी लासहरूको रक्षा गर्ने सम्बन्धमा काममा लगाइएको रिस्पाको लगनशिलताको विषयमा सुने, तब उनले यी सातजनाका लासहरू, साथै याबेश-गिलादमा गाड़िएका शाऊलका हड्डीहरू र तिनको छोरा योनातानका हड्डीहरूको योग्य दफनको निम्ति कदम चाले। त्यस सिलसिलामा शाऊलका हड्डीहरू र तिनको छोरा योनातानका हड्डीहरू बिन्यामिनको इलाकामा कीशको चिहानमा गाड़िए।

२ शमूएल २१:१५-२२: यस खण्डमा पलिस्ती दैत्यहरूको विरुद्धमा गरिएका केही लड़ाइँहरूको बारेमा वर्णन गरिएको छ। पहिलो लड़ाइँमा चाहिँ इस्बी-बेनोबले दाऊदलाई झन्डै मारेको थियो, तर अबिशैले उनलाई बचाए र त्यस पलिस्तीलाई मारे। त्यस बेलादेखि दाऊदका मानिसहरूले उनलाई तिनीहरूसँग लड़ाइँ गर्न जान

दिएनन्। दोस्रो लड़ाइँमा गोबमा अर्थात् गेजेरमा सिब्कैले दैत्यको अर्को सन्तानलाई मारे। अनि तेस्रो लड़ाइँमा एल-हाननले गित्ती गोल्यतको लहमी नामक भाइलाई मारे। (१ इतिहास २०:५ पदसँग तुलना गर्नुहोस्)। अनि चौथो लड़ाइँमा एक दैत्यको मृत्यु भयो, जसको प्रत्येक हातमा छवटा औंलाहरू र प्रत्यक खुट्टामा छवटा औंलाहरू थिए। रोमी लेखक श्री प्लिनीले छवटा औंलाहरू भएका रोमी नागरिकहरूको विषयमा उल्लेख गरे, र यो विशेषता केही परिवारहरूमा वंशाणुगत रूपमा हुने गर्छ। [20)]

ख) २ शमूएल २२ः दाऊदको धन्यवादको भजन

२ शमूएल २२ः१-५१ः यस गीतका शब्दहरूद्वारा दाऊदले परमप्रभुको प्रशंसा गरे, जसले उनलाई उनका शत्रुहरूबाट छुटकारा दिनुभयो र जसले उनीमाथि अनगिन्ती आशिषहरू बर्सनुभयो। हुन सक्छ, दाऊदले सिंहासनमाथि दृढ़तापूर्वक स्थापित भएपछि उनले यो भजन लेखे होलान्। शाऊल मरेका थिए, र राज्य दाऊदको नेतृत्वमा एक भएको थियो, र इस्राएलका शत्रुहरूलाई प्रहार गरिएको थियो। यस गीतका शब्दहरू केही हेरफेरको साथ भजन १८मा पाइन्छन् र नयाँ नियमको पुस्तकमा जब उद्धृत गरिएका छन्, यी वचनहरू ख्रीष्ट येशूमा लागू गरिएका छन्, (तीन पदमा लेखिएको 'उहाँमाथि म भरोसा राख्नेछु' भन्ने वाक्य हिब्रू २:१३ पदसँग तुलना गर्नुहोस्, अनि २ शमूएल २२:५० पद रोमी १५:९ पदसँग तुलना गर्नुहोस्)।

यो गीतचाहिँ ख्रीष्ट येशूसित सम्बन्धित भजनको रूपमा हेर्दाखेरि हामीले निम्न रूपरेखा अपनाउन सक्छौंः

क) २ शमूएल २२ः२-४ः प्रार्थना सुन्नुभएकोमा र जवाफ दिनुभएकोमा परमेश्वरलाई प्रशंसा भएको होस्।

ख) २ शमूएल २२ः५-७[क]ः मुक्तिदाता प्रभु मृत्युको घेराभित्र पर्नुभएको।

ग) २ शमूएल २२ः७[ख]-२०ः यस खण्डमा परमेश्वरले नरकका सेनाहरूको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्नुभएको दृश्य छ; किनभने तिनीहरूले प्रभु येशूको बौरिउठाइ रोक्न खोजे, तर यसमा तिनीहरू पूरा विफल भए।

घ) २ शमूएल २२ः२१-३०ः परमेश्वरले ख्रीष्ट येशूलाई किन मरेकाहरूबाट बौराएर उठाउनुभयो? यसको केही कारणहरू यहाँ पेश गरिएका छन्।

ङ) २ शमूएल २२ः३१-४३ः यहाँ ख्रीष्ट येशूको महिमित आगमनको दृश्य दिइएको छ; त्यस बेलामा उहाँले आफ्ना शत्रुहरूलाई नष्ट गर्नुहुनेछ।

च) २ शमूएल २२ः४४-५१ः ख्रीष्ट येशूको महिमित राज्य यस्तो छ।

विस्तृत जानकारीको निम्ति भजन १८का टिप्पणीहरू हेर्नुहोस्!

ग) २ शमूएल २३ः दाऊदका शूरवीर योद्धाहरू

२ शमूएल २३ः१-७ः यस अध्यायका पहिला सातवटा पदहरूले दाऊदका परमसुन्दर अन्तिम वचनहरू पेश गर्छन्, अर्थात् यी वचनहरू परमेश्वरको आत्माको प्रेरणाले गीतको रूपमा रचिएका उनका अन्तिम शब्दहरू हुन्। उनले यहाँ आदर्श शासकको नक्सा कोर्दै ख्रीष्ट येशूलाई वर्णन गरे, जसको शासन एउटा गौरवशाली बिहानीजस्तै हुनेछ, अँ, लामो समयसम्म आँधीबेहरी चलेको रातपछि बादलविनाको उज्यालै-उज्यालो भएको बिहानीजस्तै हुनेछ।[21)] दाऊदलाई थाहा थियो, कि यस उच्च वर्णनसँग उनको जीवन मिल्दै मिल्दैनथियो। तर उनले एउटै कुरामा सान्त्वना पाएः ख्रीष्ट येशू दाऊदको वंश हुनुहुनेछ भन्ने कुरा परमेश्वरको करारद्वारा

उनको सम्बन्धमा निर्धारित गरेर पक्का ठहरियो। अनि २ शमूएल २३:६-७ पद-हरूले ख्रीष्ट येशूको न्यायको वर्णन गरेका छन्; किनकि जब उहाँ आफ्नो राज्य स्थापित गर्न फेरि आउनुहुनेछ, तब उहाँले विद्रोह गर्नेहरूलाई दण्ड नदिई छोड्नुहुनेछैन।

२ शमूएल २३:८-१२: यस पददेखि उनन्चालीस पदसम्म दाऊदका शूरवीर योद्धाहरूको सूचि दिइएको छ। यस विषयमा महत्त्वपूर्ण के छ भने, योआबको नाम यस सूचिमा हालिएन, तिनलाई यहाँ सम्मान गरिएको छैन। हुन सक्छ, तिनले अब्शालोमलाई मारेको कारणले यसो भएको होला, अब्नेर र अमासाको हत्या गरेको कुरा परै जाओस्! हुन सक्छ, यी नामहरूको दर्ता दाऊदको शासनकालको अन्तमा भयो होला; तर १ इतिहास ११:११-४७ पदहरूको खण्डमा प्रस्तुत गरिएको सूचिचाहिँ उनको शासन-कालको शुरुमा तयार गरिएको थियो। यी दुईवटा सूचिहरूमा एकरूपता छैन, तर यिनका समानताहरू धेरै छन्। यी शूरवीरहरू र तिनीहरूका अपूर्व वीरता र सफलताहरूको बारेमा बढ़ी जानकारी पहिलो इतिहासको पुस्तकको एघार अध्यायको टिप्पणीमा पाउन सकिन्छ।

यस सूचिमा सबैभन्दा पहिले दर्ता गरिएका शूरवीर योद्धाहरू यी नै थिए:

क) *योशेब-बश्शेबेत:* तिनको अर्को नाम एज्नी अदिनो पनि थियो। तिनले एकै समयमा आठ सयजना मानिसहरूलाई मारे (पहिलो इतिहासको पुस्तकले 'तिनले तीन सयजनालाई मारे' भन्छ, तर त्यो सङ्ख्या-चाहिँ पाण्डुलिपीकर्ताको त्रुटि होला।)

ख) *एलाजार:* यिनका सङ्गी-सिपाहीहरू पछि हटेको बेलामा यिनले पलिस्तीहरूसँग लड़ाइँ गरिरहे। इस्राएली सेनाका सिपाहीहरू केवल मारिएकाहरूलाई लुट्न फर्के। लड़ाइँ समाप्त भएको बेलामा उनको हात यति धेरै थाकिसकेको थियो कि यिनका औंलाहरू यस तरवारमा टाँसिरहेका थिए र यिनले आफ्ना औंलाहरू सायद त्यस हातको ऐंठनको खातिर यस तरवारबाट हटाउन सकेनन्।

ग) *शम्मा:* इस्राएलका मानिसहरू पलिस्तीहरूको सामु भाग्दाखेरि तिनी एकलै पलिस्तीहरूको विरुद्धमा खड़ा भए। दालको बारीमा उभिएर तिनले शत्रुसँग लड़ाइँ गरे र ठूलो विजय हासिल गरे।

२ शमूएल २३:१३-१७: यहाँ, यस खण्डमा उल्लेख गरिएका तीनजनाचाहिँ अज्ञात शूरवीर योद्धाहरू हुन्; दाऊद अदुल्लामको गुफामा भएको बेलामा र बेतलेहेम पलिस्तीहरूको हातमा भएको बेलामा यिनीहरू दाऊदकहाँ आए। त्यस बेलाको कुरा हो: दाऊदले बेतलेहेमको इनारको पानी पिउने इच्छा व्यक्त गरे। आफ्नो ज्यान जोखिममा हालीकन यी तीनजना मानिसहरूले पलिस्तीहरूको मोर्चा-पङ्क्ति-भित्र छिरेर दाऊदको लागि केही पानी ल्याइदिए। उनी यस बलिदानबाट यति धेरै प्रभावित भए कि उनले यो पानी परमप्रभुको निम्ति अर्घबलिको रूपमा खन्याए। उनले यो पानी पिउन सकेनन्। यस सम्बन्धमा श्री जर्ज विलियम्सले यस प्रकारको टिप्पणी गरेका छन्:

> 'प्रभु येशूसित घनिष्ठ सम्बन्धमा जिउनेहरूले अफ्रिका, भारत र चीन आदि देशहरूबाट प्रेमका केही घुट्कीहरू पिउन पाउने उहाँको हृदयको चाहना बुझ्छन्। यसकारण दाऊदका यी शूरवीर योद्धाहरूले जस्तै तिनीहरूले आफ्नो घर र आफ्नो धनसम्पत्तिपट्टि आफ्नो पिठ्यूँ फर्काउँछन्, अनि जसरी बेतलेहेमको इनार पलिस्तीहरूको हातमा थियो, ठीक त्यस्तै जुन देश-देशका मानिसहरू शैतानको पकड़मा छन्, ती देश-देशका मानिसहरूको स्नेह र सेवा ख्रीष्ट येशूको निम्ति जित्न तिनीहरूले आफ्नो जीवन खतरामा हाल्छन् र आफ्नो जीवन खर्च गर्छन्।'[22]

२ शमूएल २३ः१८-२३ः दाऊदका अर्का दुईजना शूरवीरहरू यी नै थिएः

घ) *अबिशैः* यिनले तीन सयजना मानिसहरूलाई मारे; अनि यिनी २ शमूएल २३ः१६ पदमा उल्लेख गरिएका तीनजना-मध्येको थिएनन्, तर यी शूरवीरहरूको कप्तान थिए।

ङ) *बनायाहः* तिनले मोआबका दुईजना सिंहजस्तै वीरहरूलाई मारे। अनि तिनले हिउँ परेको दिनमा एउटा खाड़लमा एउटा सिंहलाई मारे। अनि तिनले एकजना सुडौल भएको मिस्री मानिसलाई मारे, जसले तिनको भन्दा धेरै र बड़िया हतियारहरू भिरेको थियो।

२ शमूएल २३ः२४-३९ः यस खण्डमा दाऊदका तीसजना, अथवा सैंतीसजना शूरवीर योद्धाहरूको सूचि दिइएको छ।

यस अध्यायमा भएका केही सङ्ख्या-हरूको बारेमा स्पष्टीकरण दिनु आवश्यक छ, जस्तै तीसजना प्रधानहरू (१३ र २४ पदमा), अनि सैंतीस शूरवीरहरू (३९ पदमा) आदि। तीसजना भन्नाले एउटा उच्च कोटिको सैनिक दल बुझिन्छ। तर कुनै समयमा यस उच्च कोटिको दलमा सेवा गरेका सबैजनालाई गन्ती गर्दाखेरि जम्मा सैंतीसजना भएका रहेछन्। पहिलो टोलीमा तीनजना थिए; योशेब बश्शेबेत अथवा अदिनो, एलाजार र शम्मा (२ शमूएल २३ः८-१२)। अनि दोस्रो टोलीमा दुईजना थिएः अबिशै र बनायाह (२ शमूएल २३ः१८-२३)। अनि २ शमूएल २३ः२४-३९ पदहरूको खण्डमा 'तीसजना' भनेर तेस्रो दलको निम्ति प्रयोग गरिएको औपचारिक शब्द थियो होला; किनभने 'बाह्रजना' भन्ने नाम प्रभु येशूका प्रेरितहरूको निम्ति तिनीहरू बाह्रजना भए-नभए प्रयोग गरिने चल्ती शब्द थियो। तर यस्तो पनि सम्भव भएको देखिन्छः 'तीसजना' भन्ने शब्द अक्षरशः पनि लिन सकिन्छ। तब तीसजना-भन्दा बढ़ी भएकाहरूलाई लड़ाइँमा मरेकाहरूको स्थानमा भर्ती भएकाहरू सम्झनु उचित होला, हित्ती ऊरियाहजस्तै, जसको नाम सूचिको अन्तमा लेखिएको छ। तिनी बतशेबाको पति थिए, जो लड़ाइँमा मरेका शूरवीरहरूमध्ये एक थिए।

प्रभु येशूका शक्तिशाली पुरुष र स्त्रीहरू पनि छन्। अनि जसरी दाऊदले तिनीहरूको ख्याल गरे, जसले वीरताको साथ उनको सेवा गर्थे; ठीक त्यस्तै प्रभु येशूले पनि ती शूरवीर भाइबहिनीहरूमाथि ध्यान लगाउनुहुन्छ। ख्रीष्टको सेनामा हाम्रो पद जस्तोसुकै किन होस्, आउनुहोस्, हामी विश्वासको उत्तम लड़न्त लड़ौं!

> हे ख्रीष्टका सिपाहीहरूहो, उठ, र आफ्नो कवच लगाओ! परमेश्वरको अनन्त पुत्रमार्फत परमेश्वरले तिमीहरूको निम्ति प्रबन्ध गरि-दिनुभएको शक्तिमा बलवान् होओ!
>
> यसकारण उहाँको महान् शक्तिमा खड़ा होओ, किनकि उहाँको सारा सामर्थ्य तिमीहरूको हो। तर लड़ाइँको लागि तम्तयार हुन परमेश्वरको सारा हातहतियार धारण गर!
>
> श्री चार्ल्स वेस्ली

घ) २ शमूएल २४ः दाऊदको जनगणना र त्यसका परिणामहरू

श्री विलियम क्रकेटले सुझाउ गरेअनुसार यहाँ, यस ठाउँमा उल्लेख गरिएका घटनाहरू दाऊदले यरूशलेम कब्जा गरेको केही समयपछि, तर उनले परमेश्वरको सन्दुक पवित्र शहरमा ल्याउनुभन्दा अघि नै अर्थात् २ शमूएल ५ र ६ अध्यायको बीचमा घटेका थिए।[23)]

२ शमूएल २४ः१ः यस पदबाट परमेश्वरले आफ्नो क्रोधमा दाऊदलाई इस्राएल र यहूदाको जनगणना लेऊ भनेर भन्नुभएको जस्तो देखिन्छ। तर १ इतिहास २१ः१ पदबाट हामी के सिक्छौं भने,

दाऊदलाई यसो गर्न उत्प्रेरणा दिनेचाहिँ शैतान पो थियो। शैतानले यस कामको प्रेरणा दियो भने दाऊदले आफ्नो हृदयको घमण्डको कारणले यो काम पूरा गरेका हुन्; अनि परमेश्‍वरचाहिँ? उहाँले यसो गर्न दिनुभयो। सेप्टुवाजिन्टको अनुवादमा २ शमूएल २४:१ पद यसरी पढ़िन्छः '... अनि शैतानले दाऊदलाई सुस्यायो।' यसर्थ यस अनुवादमा तेस्रो व्यक्तिको सर्वनाम 'उहाँ'को सट्टामा 'शैतान' भन्ने शब्द थपिएको हो।

२ शमूएल २४:२-९: जब राजा दाऊदले योआबलाई यो जनगणना थाल भन्ने आदेश दिए, तब उनका सेनापतिमा उनको भन्दा बढ़ी समझ देखियो। किनकि तिनले बुझे, कि यस जनगणनाको एकमात्र उद्देश्य दाऊदको घमण्डलाई तृप्त पार्नु थियो। यसकारण तिनले राजालाई यसो नगर्ने सल्लाह दिए; तर उनले तिनको सल्लाह लिएनन्। दाऊदको आज्ञा पालन गर्दै योआब र तिनका मानिसहरू मानिसहरूको गन्ती गर्दै गर्दा देशभरि चारैतिर घुमे। अनि तिनीहरूले इस्राएलमा आठ लाख सिपाहीहरू भएको र यहूदामा पाँच लाख सिपाहीहरू भएको पत्तो लगाए।

प्रस्थान ३०:१२-१३ पदहरूमा परमप्रभुले आज्ञा गर्नुभयो, कि जनगणना गर्दा सरकारले छुटकाराको दामको रूपमा एक-एक व्यक्तिको निम्ति आधा-आधा शेकेल उठाउनुपरेको थियो। अनि दाऊदले यसो गरेनन्; किनकि परमेश्‍वरको वचनमा उनले यसो गरेको बयानै छैन। घमण्डले उनलाई मानिसहरूको जनसङ्ख्या लिन उत्प्रेरित गर्‍यो; किनभने यस जनगणनाबाट यसले उनलाई परमप्रभुमाथि होइन, तर आफ्नो सेनाको बलमाथि भर पर्न लगाउन सक्ने डर आएको थियो।

२ शमूएल २४:१०-१४: यो जनगणना भइसकेपछि राजालाई आफ्नो पापको दोष महसुस भयो, अनि पापको क्षमा पाउन उनले परमप्रभुलाई पुकार गरे। तब परमेश्‍वरले भविष्यवक्ता गादलाई उनीकहाँ पठाउनुभयो, जसले उनलाई निम्न तीनवटा दण्डहरूको बीचबाट कुनै एउटा रोज्ने मौका दिएः **क)** देशमा सात वर्ष अनिकाल परोस्; **ख)** दाऊदका शत्रुहरूले उनलाई तीन महिना-सम्म खेदिरहून्; **ग)** तीन दिने महामारी चलोस्। तब दाऊदले मानिसको हातमा पर्नुभन्दा बरु परमेश्‍वरको कृपालु हातमा पर्न रोजे।

२ शमूएल २४:१५-२५: तब परमप्रभुले तीन दिने महामारी पठाउनुभयो, जुन महामारीले गर्दा सत्तरी हजार मानिसहरू मरे। तर जब विनाशकारी स्वर्गदूतले यरूशलेम शहरलाई नष्ट गर्न लागेका थिए, तब परमेश्‍वरले ती स्वर्गदूतलाई अरौनाको खलामा रोकिदिनुभयो। (अरौनाको अर्को नाम ओर्नान पनि थियो)। किनकि दाऊदले परमप्रभुलाई सोध्दैथिएः 'हे परमप्रभु, तपाईंले किन इस्राएली मानिसहरूलाई नाश गर्दै हुनुहुन्छ?' किनकि यस सम्बन्धमा दाऊद र उनको घराना दोषी थिए। अनि परमेश्‍वरले उनलाई जुन जवाफ दिनुभयो, त्यो जवाफ उहाँले भविष्यवक्ता गादद्वारा उनलाई दिनुभयोः 'हे दाऊद, तिमीले अरौनाको खलामा एउटा वेदी खड़ा गर्नू!' तब राजा दाऊदले हतार गरे र तुरुन्तै यबूसी अरौनासित त्यो ठाउँ किन्ने व्यवस्था गर्न थाले। अनि अरौना भन्ने मानिस अन्यजाति भए पनि निक्कै उदारचित्तको मानिस भएको थियोः किनकि कुनै मूल्य नलिईकन उसले त्यो खला मात्र होइन, तर बलिदानका बहरहरू र दाउराको निम्ति आफ्ना दाइँ गर्ने सामानहरू पनि दियो। तर उसको यस प्रस्तावमा राजाको जवाफ प्रशंसनीय थियोः 'म सित्तैंमा प्ररमप्रभु मेरा परमेश्‍वरलाई होमबलिहरू चढ़ाउनेछैनँ।'

अन्तमा दाऊदले त्यो खला र ती बहरहरू पचास शेकेल चाँदीमा किने। (तर १ इतिहास

२१:२५ पदले भन्छ कि दाऊदले त्यस ठाउँको लागि छ सय शेकेल सुन तिरे। तर निस्सन्देह यस दाममा त्यस खलाको वरिपरिको जमिन पनि समावेश भएको थियो।) यस वेदीमा होमबलिहरू चढ़ाएपछि त्यो महामारी थामियो (२ शमूएल २४:२५)।

मोरिया पर्वतमा अवस्थित भएको अरौनाको त्यो खलाचाहिँ सायद त्यही ठाउँ थियो, जहाँ अब्राहामले इसहाकलाई बलिदान गर्नुपरेको थियो। अनि त्यही ठाउँमा पछि सुलेमानको मन्दिर खड़ा गरियो, र त्यही ठाउँमा प्रभु येशूको समयमा हेरोदको मन्दिर थियो। वर्तमान समयमा त्यस ठाउँमा अल-अक्सा नामक मस्जिद छ। अनि हुन सक्छ, सङ्कष्टकालमा र ख्रीष्ट येशूको हजार वर्षको राज्यमा त्यही ठाउँमा फेरि यहूदीहरूको मन्दिर खड़ा हुनेछ।

पवित्र धर्मशास्त्र बाइबल विश्वासका शूरवीरहरूको विषयमा पूरा इमानदार छ। दाऊदका भूलहरू थिए र उनका ती भूलहरू उनको विश्वासको साथसाथै उल्लेख गरिएका छन्। हामीले दाऊदलाई भेड़ाहरूको बगालको हेरचाह गरेको समयदेखि पछ्याउँदै उनको निर्वासनको समय हुँदै उनको उत्थानसम्म आएका छौं। परमेश्वरसित घनिष्ठ सम्बन्ध राख्नुमा दाऊदभन्दा नजिक को थियो होला? थोरै मानिसहरू मात्र होलान्, जो परमेश्वरको साथमा उनीभन्दा नजिक हिंड्ने गर्थे; अनि थोरै मानिसहरू होलान्, जो उनीभन्दा ठूलो पापमा गिरे। तर परमेश्वरलाई धन्यवाद होस्! परमप्रभुले उनलाई कहिल्यै छोड्नुभएन, तर सधैं सम्हाल्नुभयो। दाऊदले भोगेका अनुभव-हरूबाट हामी सबै लाभान्वित भएका छौं; किनभने उनले ती अनुभवहरू आफ्ना भजनहरूमा बयान गरे।

श्री म्याथ्यू हेनरीले शमूएलका पुस्तकहरूमा देखा परेका दाऊद र भजनसंग्रहमा देखा परेका दाऊदको विषयमा निम्न टिप्पणी गरेका छन्ः

> 'शमूएलका पुस्तकहरूमा बयान गरिएको दाऊदको इतिहासको विवरणमा धेरै कुराहरू छन्, जुन कुराहरू शिक्षाप्रद छन्। यस इतिहासको विवरणमा धेरै घटनाहरू दिइएका छन्, जुन घटनाहरूमा उनी महान्, उत्तम र परमेश्वरको प्रियको रूपमा देखा परे। तर शमूएलका पुस्तकहरूमा प्रस्तुत गरिएका यी मुख्य नायकको विषयमा हामीले स्वीकार गर्नुपर्छः उनको मान र इज्जत उनको इतिहासको विवरणमा भन्दा उनले लेखेका भजनहरूमा पो उज्ज्वल छ।' **24)**

भजन ४० का शब्दहरूले उपयुक्त रूपले दाऊदको जीवनको संक्षिप्त सार दिन्छन्, जहाँ यसो लेखिएको छः

'मैले धीरजसँग परमप्रभुको बाटो हेरें; र उहाँ मतिर झुक्नुभयो, र मेरो पुकार सुन्नुभयो। अनि उहाँले मलाई सत्यानाशको खाड़ल र दलदले हिलोबाट तानेर निकाल्नु-भयो र मेरा पाउहरू चट्टानमाथि बसाल्नुभयो; उहाँले मेरा पाइलाहरू दृढ़ पार्नुभयो। अनि उहाँले मेरो मुखमा एउटा नयाँ गीत, अँ, हाम्रा परमेश्वरको स्तुति हाल्नुभएको छ; धेरै-जनाले यो देख्नेछन्, र डराउनेछन्, अनि परमप्रभुमाथि भरोसा राख्नेछन्।'

भजन ४०:१-३

ENDNOTES:

1) 1:17-18: Quoted by Keil and Delitzsch, *"The Books of Samuel," in Biblical Commentary on the Old Testament,* VII: 286, 87.

2) 3:31–39: William Hoste and William Rodgers, *Bible Problems and Answers*, p. 214.

3) 5:22–25: Keil and Delitzsch maintain that Gibeon "is unquestionably the true reading, and Geba an error of the pen," because Geba is in the wrong place for this account ("Samuel," VII:326).

4) 7:16-17: Irving L. Jensen, *I & II Samuel*, p. 92.

5) 7:18–29: William Garden Blaikie, *"The Second Book of Samuel," in the Expositor's Bible*, p. 105.

6) 8:3–8: There is some confusion when we compare v. 4 with 1 Chronicles 18. Verse 4 says that one thousand chariots (the word chariots is supplied by the translators), seven hundred horsemen were captured, while 1 Chronicles 18:4 says that seven thousand horsemen were taken. The number in 2 Samuel may be from one battle, while the number in 1 Chronicles may be the total taken throughout the conflict. Or this may simply be a copyist's error.

7) 8:13: If "Syrians" (Heb. Aram) is correct here it could mean that the Edomites (Heb. Edom) sought help from them. However, since Aram and Edom are spelled nearly alike in the Hebrew consonantal text ("r" and "d" being often confused in copying) it is more likely a copyist's error.

8) 8:13: Not all conservative commentators believe the superscriptions of the Psalms are original, but the author and editor of the BBC do.

9) 8:13: Eugene H. Merrill, *"2 Chronicles," in The Bible Knowledge Commentary*, p. 608.

10) 9:1–13: However, while "Lo" definitely means "no," the standard vowels for "pasture" are dber, not debar. The consonants dbr can mean "word" or "thing" in Hebrew. A possible rendering could thus be "no thing" or "nothing."

11) 10:6–8: John Haley, *Alleged Discrepancies of the Bible*, p. 321.

12) 10:15–19: George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, p. 166.

13) 11:1–5: Matthew Henry, *"The Books of Samuel," Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible*, II:494.

14) 12:10–14: G. Campbell Morgan, *Searchlights from the Word*, p. 91.

15) 12:15–23: Matthew Henry, *"The Books of Samuel," Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible*, II:504.

16) 12:26–30: Flavius Josephus, *The Works of Josephus*, Peabody, MA: Hendrickson Publishers, 1987, p. 193.} and the New King James Version

17) 12:31: Keil and Delitzsch believe that the more cruel meaning is correct and that the facts should not be softened by re-translating.

However, they see the punishment as meted out either only on the fighting men taken prisoners or referring “at the most to the male population of the acropolis of Rabbah” (“Samuel,” VII: 396).

18) 14:14: Hoste and Rodgers, *Bible Problems*, p. 215.

19) 15:7–12: Since David’s entire reign was forty years long the traditional reading here (forty) is doubtless a copyist’s error. Numbers were especially hard to copy perfectly in ancient Hebrew manuscripts.

20) 21:15–22: Cited by Keil and Delitzsch, *“Samuel,”* VII:446.

21) 23:1–7: A marvellous musical setting of verses 3b and 4 was made by one of America’s earliest composers, Richard Billings.

22) 23:13–17: Gorge Williams, *Student’s Commentary*, p. 309.

23) Chap. 24: Introduction: William D. Crockett, *A Harmony of Samuel, Kings and Chronicles*, pp. 138–40.

24) 24:15–25: Matthew Henry, *“The Books of Samuel,” Matthew Henry’s Commentary on the Whole Bible*, II:446.

राजाहरूको पहिलो पुस्तकको टिप्पणी

राजाहरूको पहिलो पुस्तकको भूमिकाः

'यस पुस्तकमा राजा दाऊदको शासनकालको अन्तदेखि राजा अहज्याहको शासनकालको बीचको समयसम्म इस्राएलको इतिहास पेश गरिएको छ। सुलेमानको शासनअन्तर्गत यो राष्ट्र सबैभन्दा उच्च महिमामा पुग्यो; यसकारण राजा सुलेमानको राज्यले हाम्रा प्रभु येशूको हजार वर्षको राज्य पूर्वचित्रण गर्छ। राष्ट्रको समृद्धि बढ़ेको-घटेको कुरा यसका शासक र तिनको जनताको चरित्रमा निर्भर गर्छ। यस कुराले आज्ञाकारिताचाहिँ आशिष पाउने सर्त हुँदो रहेछ भन्ने महत्त्वपूर्ण आत्मिक पाठ हाम्रो निम्ति प्रस्तुत गर्छ।'

श्री एफ. बी. मेयर

क) ग्रन्थ-सूचिमा यस पुस्तकको विशिष्ट स्थान

राजाहरूका दुईवटा पुस्तकहरू मौलिक रूपमा एउटा मात्र पुस्तक भएका थिए। ऐतिहासिक दृष्टिकोणबाट हेर्नु हो भने, यी दुईवटा पुस्तकहरूको महत्त्व स्पष्ट देख्न सकिन्छ; किनभने यी दुईवटा पुस्तकहरूमा इस्राएली राष्ट्रको चार सय वर्षको इतिहास प्रस्तुत गरिएको छ अर्थात् राजा सुलेमानको शासनकालदेखि इस्राएलीहरूलाई बेबिलोन-मा कैद लगिएको समयसम्म के-के घटेको थियो, सो घटनाहरू यहाँ पेश गरिएका छन्। इतिहास नामक दुईवटा पुस्तकहरू केवल यहूदाको राज्यमा शासन गरेका राजाहरूको इतिहास पेश गरिएको छ भने राजाहरू भनिएका यी दुईवटा पुस्तकहरूमा 'इस्राएल' वा 'एप्रैम' नाम गरेको उत्तरीय धर्म-त्यागी राज्यको विषयमा पनि उल्लेख गरिएको छ। तर यी दुईवटा पुस्तकहरू हामीले इतिहासका पुस्तकहरूको रूपमा लिनुहुँदैन। किनभने राजाहरू भनिएका दुवै पुस्तकहरूले यी राजाहरूको आत्मिक विश्लेषण प्रस्तुत गर्छन्, चाहे तिनीहरू परमप्रभुको सेवा गर्ने राजाहरू थिए, चाहे मूर्तिपूजा गर्ने राजाहरू थिए, चाहे तिनीहरूको हृदय परमेश्वरप्रति निष्ठावान् थियो, चाहे तिनीहरूको ईश्वर-भक्ति मुखको सेवा मात्र थियो।

तर सायद पवित्र बाइबलका प्रायः सबै पाठकहरूको निम्ति यी दुईवटा पुस्तकहरूमा सबैभन्दा उपयोगी कुरा भविष्यवक्ता एलिया र तिनका उत्तराधिकारी भविष्यवक्ता एलीशाका रोमाञ्चक र आत्मिक उत्थान दिलाउने सेवकाईहरू हुन्।

राजाहरू भनिएका दुईवटा पुस्तकहरूबाट एउटा महत्त्वपूर्ण पाठचाहिँ यो होः परमेश्वरले आफ्ना भक्त जनहरूलाई इनाम दिनुहुन्छ, तर धर्मत्यागीहरूलाई दण्ड दिनुहुन्छ। राजा हिजकियाह र राजा योसियाहचाहिँ उहाँको भक्ति गर्ने उदाहरणीय राजाहरू थिए (२ राजा १८:३ र २२:२)। तर धर्मत्यागको सम्बन्धमा राष्ट्रीय स्तरमा यी निम्न दुईवटा निर्वासनहरू मान्नुपर्छः पहिलो निर्वासनचाहिँ ख्रीष्टपूर्व ७२२ सालमा भएको, 'इस्राएल'

नामक उत्तरीय राज्यको निर्वासन थियो भने, पछि दोस्रो निर्वासनचाहिँ 'यहूदा' नामक दक्षिणको राज्यको निर्वासन थियो, जुनचाहिँ ख्रीष्टपूर्व ५८६ सालमा भएको थियो।

ख) यस पुस्तकको लेखक को हुन्?

राजाहरूका यी दुईवटा पुस्तकहरूको लेखक को थिए, यसको विषयमा हामी अनजान छौं। यी पुस्तकहरू समावेश गरिएका प्रायः सबै सामग्रीहरू सरकारी अभिलेखहरूबाट सङ्कलन गरिएका हुन्, तर यो संग्रह गर्ने काम पवित्र आत्माको निर्देशनमा गरिएको हो। कसै-कसैको विचारमा, कुनै अज्ञात पूजाहारी यी पुस्तकहरूको लेखक भएका थिए अरे। उत्तरीय धर्मत्यागी राज्यमा कुनचाहिँ पूजाहारी योग्य लेखक हुन सके त? यो त एउटा शङ्कास्पदको विषय हो। बरु कुनै भविष्यवक्ता यी पुस्तकहरूको लेखक थिए भन्ने कुरा बढ़ी सम्भव देखिन्छ। अनि यी दुईवटा पुस्तकहरूको अन्तिम रूप दिने सम्पादक कि त पूजाहारी एज्रा, कि त भविष्यवक्ता इजकिएल वा भविष्यवक्ता यर्मिया भएको कुरा सम्भव छ।

ग) यस पुस्तकको लेख्ने मिति के हो?

राजाहरूको दोस्रो पुस्तकको अन्तमा यस प्रकारको बयान हालिएको छः बाबेलका राजा एवील-मरोदकले यहूदाका राजा यहोयाकिन कैदमा परेको सैंतीसौं वर्षमा अर्थात् ख्रीष्टपूर्व ५६० सालमा तिनलाई कृपा देखाएर तिनलाई झ्यालखानाबाट निकाले। त्योभन्दा अझै पनि चाखलाग्दो ऐतिहासिक घटना पनि छः ख्रीष्टपूर्व ५३६ सालमा बाबेलको कैदबाट यहूदीहरू कनान देशमा फर्कन थाले। तर यी दुवै पुस्तकहरूमा यस दोस्रो महत्त्वपूर्ण घटनाको बयान नभएको हुनाले कुरा स्पष्ट हुन्छः यी दुईवटा पुस्तकहरू ख्रीष्टपूर्व ५६० र ५३६ सालको बीचमा लेखिएका हुनुपर्छ; किनभने यहूदीहरू बाबेलको निर्वासनबाट स्वदेशमा फर्केको कार्य शुरु भएको भए, 'राजाहरू' नामक पुस्तकहरूको देशभक्त लेखकले यस महत्त्वपूर्ण घटनाको बारेमा केही नलेखी सक्नेथिएनन् होलान्।

घ) यस पुस्तकको सन्दर्भ र यसका विषयवस्तुहरू के-के हुन्?

राजाहरू भनिएका पुस्तकहरूमा दुईवटा प्रमुख समूहहरू छन्ः राजाहरू र भविष्यवक्ताहरू। कुनै राजाले भोग्नुपरेको न्याय वा तिनको विषयमा गरिएको न्यायको फैसला तिनी परमप्रभुप्रति आज्ञाकारी भएको-नभएको प्रत्यक्ष प्रतिफल हुन्थ्यो। अनि भविष्यवक्ताहरूको सेवकाईचाहिँ सधैं यस प्रकारको थियोः तिनीहरूले भौंतारिरहेको इस्राएली जातिलाई परमप्रभुकहाँ फर्केर आउने आह्वान दिने गर्थे।

श्री ओ. जे. गिब्सनले यी दुईवटा पुस्तकहरूको संक्षिप्त सार यस प्रकारले पेश गरेका छन्ः

> ' "राजाहरू" नामक दुईवटा पुस्तकहरूमा राजाहरूका दुईवटा भिन्न वंशक्रमहरू पालोपिलो हुने गरी यी अभिलेखहरूमा मिलाएर पेश गरिएका छन्। दसवटा कुलहरू भएको इस्राएलचाहिँ काहिलेकहीं "उत्तरीय राज्य" भनिएको छ; किनभने त्यो राज्य यरूशलेम शहरदेखि उत्तरमा परेको थियो। त्यसको पहिला शासक यरोबामबाट शुरु गरेर यी पुस्तकहरूको ऐतिहासिक बयान अश्शूरद्वारा त्यस राज्यको विनाश गरिएको र त्यसका बाँकी मानिसहरू कैदमा लगिएको समयसम्म जान्छ। परमेश्वरको दृष्टिमा त्यो राज्य र त्यसका मानिसहरू सधैं अनाज्ञाकारी हुन्थे र तिनीहरू सधैं मूर्तिपूजामा लागिपरेको थियो। अनि "यहूदा" नामक दक्षिणको राज्यको विषयमा

कसो हो ? यरूशलेममा केन्द्रित रहेको यो राज्य पनि परमेश्वरप्रति विश्वासयोग्य भएन। तरै पनि यसका अल्प सङ्ख्या मानिसहरू परमप्रभुप्रति विश्वासयोग्य रहेका थिए; यसैले यस राज्यमा कताकतै विश्वासयोग्य रहेको झलक त थियो। यस राज्यको सबैभन्दा प्रतापी समय राजा सुलेमानको शासनकाल थियो। अनि परमप्रभुको निम्ति खड़ा गरिएको मन्दिरको निर्माण-कार्य र त्यसको समर्पण-कार्यले यस पुस्तकमा अरू जुनै पनि विषय र जुनै पनि अवधिभन्दा बढ़ी ठाउँ पाउँछ; यसबाट परमेश्वरको दृष्टिमा उहाँको मन्दिर कति महत्त्वपूर्ण हुनुपर्छ, सो कुरा स्पष्ट बुझिन्छ। राजा सुलेमानको शासनकालको अन्त तिनको धर्मत्याग र तिनीमाथि आइपरेको ईश्वरीय न्यायद्वारा समाप्त हुन्छ। ईश्वरीय सौभाग्य, विशेष अधिकारहरू र सम्मानको दुरुपयोग गर्दा के हुन्छ र उहाँको वचन उल्लङ्घन गर्दा के हुन्छ, सो सम्बन्धमा हामीलाई गम्भीर चेताउनी दिनु यसको मुख्य उद्देश्य हो। तर बुझ्नुहोस्ः यी राज्यहरू खास गरी अन्यजातिहरूका सेनाहरू-द्वारा नष्ट भएनन्, तर परमेश्वरको अनुग्रहका सबै आग्रहहरू आफ्ना अनाज्ञाकारी जनहरूको सम्बन्धमा पूरा विफल भएको र उहाँको हठी प्रजाले अनाज्ञाकारितामाथि अनाज्ञाकारिता थुपारिरहेको बेलामा मात्र परमेश्वरले पहिले उत्तरीय राज्य “इस्राएल” र त्यसपछि दक्षिणको राज्य “यहूदा” नष्ट गरिदिनुभयो।’ [1)]

रूपरेखाः

खण्ड १) १ राजाहरू १:१-२:११: दाऊदका अन्तिम दिनहरू

क) १ राजाहरू १:१-३८: सिंहासन प्राप्त गर्ने अदोनियाहको प्रयास

ख) १ राजाहरू १:३९-५३: गिहोनमा सुलेमानको राजा-अभिषेक

ग) १ राजाहरू २:१-११: सुलेमानलाई दाऊदको अन्तिम आदेश

खण्ड २) १ राजाहरू २:१२-११:४३: राजा सुलेमानको सुनौलो शासनकाल

क) १ राजाहरू २:१२-४६: सुलेमानका विरोधीहरू नामेट गरिएका

ख) १ राजाहरू ३: सुलेमानको बुद्धि

ग) १ राजाहरू ४:१-१९: सुलेमानका प्रशासकहरू

घ) १ राजाहरू ४:२०-३४: सुलेमानको सारा वैभव

ङ) १ राजाहरू ५-७: सुलेमानको मन्दिर

- **अ) १ राजाहरू ५:** टायरका राजा हिरामसँग सुलेमानको सम्झौता
- **आ) १ राजाहरू ६:** मन्दिरको विवरण र निर्माण
- **इ) १ राजाहरू ७:१-१२:** अन्य भवनहरूका निर्माण-कार्यहरू
- **ई) १ राजाहरू ७:१३-५१:** मन्दिरका सामग्रीहरू

च) १ राजाहरू ८: मन्दिरको समर्पण

छ) १ राजाहरू ९-१०: सुलेमानको कीर्ति

- **अ) १ राजाहरू ९:१-९:** उनको निम्ति परमेश्‍वरबाटको करार
- **आ) १ राजाहरू ९:१०-१४:** टायरका राजा हिरामलाई उनले दिएका उपहारहरू
- **इ) १ राजाहरू ९:१५-२५:** उनका जनताहरू र बलिदानहरू
- **ई) १ राजाहरू ९:२६-२८:** उनको नौसेना
- **उ) १ राजाहरू १०:१-१३:** उनीसित शबाकी रानीको भेटघाट
- **ए) १ राजाहरू १०:१४-२९:** उनका धनसम्पत्तिहरू

ज) १ राजाहरू ११: सुलेमानका भूलहरू र उनको मृत्यु

खण्ड ३) १ राजाहरू १२-२२: इस्राएलको विभाजित राज्य

क) १ राजाहरू १२:१-२४: यहूदाका राजा रहबाम

ख) १ राजाहरू १२:२५-१४:२०: इस्राएलका राजा यारोबाम

- **अ) १ राजाहरू १२:२५-३३:** राजा यारोबामले स्थापित गरेका झूटा धर्म-केन्द्रहरू
- **आ) १ राजाहरू १३:१-३२:** राजा यारोबाम र परमेश्‍वरको जन
- **इ) १ राजाहरू १३:३३-३४:** राजा यारोबामको झूटा पूजाहारीगिरी
- **ई) १ राजाहरू १४:१-२०:** राजा यारोबामको छोराको मृत्यु

ग) १ राजाहरू १४:२१-२३: यहूदाका राजा रहबामको विषयमा रहेको बाँकी क्रमशः खण्ड

घ) १ राजाहरू १५:१-८: यहूदाका राजा अबियाम

ङ) १ राजाहरू १५:९-२४: यहूदाका राजा आसा
च) १ राजाहरू १५:२५-२७: इस्राएलका राजा नादाब
छ) १ राजाहरू १५:२८-१६:७: इस्राएलका राजा बाशा
ज) १ राजाहरू १६:८-१०: इस्राएलका राजा एला
झ) १ राजाहरू १६:११-२०: इस्राएलका राजा जिम्री
ञ) १ राजाहरू १६:२१-२२: इस्राएलका राजा तिब्नी
ट) १ राजाहरू १६:२३-२८: इस्राएलका राजा ओम्री
ठ) १ राजाहरू १६:२९-२२:४०: इस्राएलका राजा अहाब र भविष्यवक्ता एलिया
  अ) १ राजाहरू १६:२९-३४: अहाबका पापहरू
  आ) १ राजाहरू १७:१-७: भविष्यवक्ता एलिया र इस्राएल देशमा परेको खड़ेरी
  इ) १ राजाहरू १७:८-२४: भविष्यवक्ता एलिया र सारेपतकी विधवा
  ई) १ राजाहरू १८:१-१९: बालका पूजाहारीहरूलाई दिइएको एलियाको चुनौती
  उ) १ राजाहरू १८:२०-४०: बालका पूजाहारीहरूमाथि एलियाको विजय
  ऊ) १ राजाहरू १८:४१-४६: एलियाले पानी परोस् भनेर गरेको प्रार्थना
  ए) १ राजाहरू १९:१-१८: एलिया होरेब पर्वतमा भागेर गएको
  ऐ) १ राजाहरू १९:१९-२१: एलियाले एलीशालाई नियुक्त गरेका
  ओ) १ राजाहरू २०:१-२२: सिरियामाथि अहाबको पहिलो विजय
  औ) १ राजाहरू २०:२३-३४: सिरियामाथि अहाबको दोस्रो विजय
  अः) १ राजाहरू २०:३५-४३: अहाबको अनाज्ञाकारिता
  अअ) १ राजाहरू २१: अहाबले नाबोतको विरुद्धमा गरेका अपराधहरू
  आआ) १ राजाहरू २२:१-४०: अहाबको अन्तिम लड़ाइँ
ड) १ राजाहरू २२:४१-५०: यहूदाका राजा यहोशापात
च) १ राजाहरू २२:५१-५३: इस्राएलका राजा अहज्याह

राजाहरूको पहिलो पुस्तकको टिप्पणी

खण्ड १

१ राजाहरू १:१-२:११:

दाऊदका अन्तिम दिनहरू

क) १ राजाहरू १:१-३८: सिंहासन प्राप्त गर्ने अदोनियाहको प्रयास

१ राजाहरू १:१-४: यस समयमा दाऊदको उमेर सत्तरी वर्ष भएको थियो, र उनको स्वस्थ्य बिग्रिरहेको थियो; अनि उनले इतिहासको मञ्चबाट बिदा लिन लागेका थिए। शुरुमा १:२ पदमा दाऊदका नोकरहरूले उनलाई गरेको प्रस्ताव हामीलाई पूरा अनौठो, शङ्कापूर्ण र अनुचित भएको देखिन्छ। तर त्यस जमानामा दाऊदजस्तै रोगीसित यस प्रकारको व्यवहार ग्रहणयोग्य थियो। नैतिकताको हिसाबले यो कुनै शङ्कास्पद कार्य थिएन, र यस्तो कुराले कुनै अशान्ति, कुनै सार्वजनिक काण्ड मच्चाउँदैन-थियो। अनि एउटा कुरामा हामी सुनिश्चित हुन सक्छौं: दाऊद अबिशगकहाँ गएनन्। (१:४[ख] पदअनुसार यौनको हिसाबले उनले तिनलाई जानेनन्)। अनि १ राजाहरूको दुई अध्यायबाट के सम्भव देखिन्छ भने, अबिशगचाहिँ दाऊदकी वैधानिक पत्नी भएकी रहेछिन्; किनभने राजा सुलेमानले 'तिनलाई मलाई पत्नीको रूपमा दिनुहोस्' भन्ने अदोनियाहको अनुरोध सिंहासनको दाबी सम्झे (१ राजाहरू २:२१-२२)।

१ राजाहरू १:५-१०: कुरा स्पष्ट छः अदोनियाह, जो दाऊदको काहिँला छोरा थिए, अब उनको सबैभन्दा जेठा जीवित छोरा थिए (१ राजाहरू २:२२)। यसकारण तिनले आफूलाई सिंहासनको योग्य ठाने। किनकि अम्नोन र अब्शालोम मरेका थिए। अनि हुन सक्छ, किलाब पनि मरेका थिए (२ शमूएल ३:२-४)। अदोनियाहले आफ्ना बुबा मर्नुभन्दा अघि आफूलाई राजाको रूपमा घोषणा गरे; तिनले यसको निम्ति एउटा निक्कै ठूलो टोली तयार गरे; अनि तिनले योआब र अबियातारको समर्थन पाएका थिए। तिनी खूबै सुन्दर मानिस थिए, यसकारण तिनको समर्थन गर्ने अनुयायीगण पनि ठूलो हुन्थ्यो। १ राजाहरू १:६[क] पदबाट के अनुमान गर्न सकिन्छ भने, दाऊद लाड्प्यार गर्ने बुबा हुन्थे, र अदोनियाहचाहिँ पुलपुलिएका छोरा थिए। अनि जब अदोनियाहले एन-रोगेलको नजिकै धेरै पशुहरू बलि गरे, तब तिनले आफ्ना बुबाप्रति

विश्वासयोग्य हुनेहरूलाई, अर्थात् भविष्य-वक्ता नातान, बनायाह, दाऊदका शूरवीर योद्धाहरू र सुलेमानलाई बाहेक अरू सबै मानिसहरूलाई यस भोजमा निम्तो दिए।

१ राजाहरू १:११-३८: सुलेमानको जन्म हुनुभन्दा अघि परमेश्वरले दाऊदलाई 'सुलेमानचाहिँ तिमीपछि इस्राएलको राजा हुनेछ' भनेर भन्नुभएको थियो (१ इतिहास २२:९-१०)। अनि परमप्रभुको यो वचन पूरा भएको देख्न पाऊँ भन्ने नातानको इच्छा थियो। अदोनियाहको यस धम्कीबाट आइरहेको कष्टको बारेमा चिन्तित भएको हुनाले तिनले निपुणताको साथ यो कुरा दाऊदकहाँ ल्याए र यस कुराप्रति उनको ध्यानाकर्षण गराए। यिनले के-के भन्नुपर्नेथियो, यस विषयमा नातानद्वारा अघिबाट सिकाइएकी बतशेबा बिरामी राजाको सामु हाजिर भइन्, र यिनले उनलाई यस षड्यन्त्रको बारेमा सूचित गरिन्। अनि यस बेलामा यिनले उनलाई 'तिम्रो छोरा सुलेमान मपछि राजा हुनेछ' भनेर उनले यिनलाई अघि गरेको प्रतिज्ञाको सम्झना गराइन्, (यद्यपि यस प्रतिज्ञाको विषयमा लेखिएको कुनै खास सन्दर्भ पाइँदैन)। 'विन्ती छ, हजुरले खुल्लमखुल्ला सुलेमानलाई आफ्नो उत्तराधिकारी राजाको रूपमा घोषणा गर्नुहोस्' भनेर यिनले आफ्नो अनुरोध टक्राउनेबित्तिकै नातान पनि त्यहाँ आइपुगे; अनि बतशेबा उनीहरूको उपस्थिति-बाट निस्किन्। तब नातानले राज्य हड्प गर्ने अदोनियाहको षड्यन्त्रको समाचार दोहोऱ्याए र यसको विषयमा राजाको राय के हो, सो जान्न चाहे। अनि जब दाऊदले बतशेबालाई बोलाए, तब नातान उनको उपस्थितिबाट निस्के। दाऊदले बतशेबालाई 'हो, सुलेमान साँच्चै मेरो उत्तराधिकारी राजा हुनेछ' भनेर आश्वासन दिए। त्यसपछि उनले पूजाहारी सादोक, भविष्यवक्ता नातान र बनायाहलाई 'सुलेमानलाई मेरो खच्चरमा सवारी गराएर तिनलाई तल गिहोनमा लैजाओ र तिनलाई त्यहाँ राजाको रूपमा अभिषेक गर' भन्ने आदेश दिए। गिहोनचाहिँ यरूशलेम शहरको पर्खालदेखि बाहिर, अलि पर अवस्थित भएको प्रख्यात मुहान हो।

ख) १ राजाहरू १:३९-५३: गिहोनमा सुलेमानको राजा-अभिषेक

सर्वमान्य धारणाअनुसार सुलेमानले आफ्ना बुबा दाऊदसँग दुई वर्षसम्म सह-राज्य गरे रे। यसो हो भने, यसको लागि तिनको अभिषेक अघि कहीं भएको हुनुपरेको थियो। तब हालैमा यो राजा-अभिषेकको कार्य खास तिनको दोस्रो अभिषेक भयो होला। यस अभिषेक-कार्यद्वारा तिनलाई एकमात्र अधिकारयुक्त शासकको रूपमा मान्यता दिइयो। पूजाहारी सादोकद्वारा सुसम्पन्न गरिएको यस सार्वजनिक अभिषेक-कार्यले दाऊदको अनुयायीगणको बीचमा ठूलो आनन्द उत्पन्न गऱ्यो, तर अदोनियाह र यिनीसँग भोज खानेहरूको बीचमा ठूलो आतङ्क फैलायो। अनि जब अदोनियाहको दलले 'सुलेमान शाही सिंहासनमाथि बसिरहेका छन्, र दाऊदले यसको निम्ति परमप्रभुप्रति आफ्नो कृतज्ञता प्रकट गरेका छन्' भन्ने कुरा सुन्यो, तब तिनीहरूले अदोनियाहको युक्ति विफल भएको महसुस गरे। अदोनियाह भेट हुने पालतिर भागे, र त्यहाँ होमबलिको वेदीका सिङहरू समाते; किनकि यस कार्यद्वारा यिनले सजायबाट उम्कन खोजेका थिए। अनि यिनको सम्बन्धमा सुलेमानले यसरी फैसला गरेः 'ठिक्कै छ, अदोनियाह योग्य हुन् भने यिनी जोगिनेछन्, तर भावी दिनहरूमा यिनमा केही खराबी पाइयो भने यिनले अवश्य सजाय भोग्नेछन्।' त्यसपछि तिनले अदोनियाहलाई घर पठाए।

ग) १ राजाहरू २ः१-११ः सुलेमानलाई दाऊदको अन्तिम आदेश

यहाँ व्याख्याको कुरा आयो। मानौं, आफ्नो निर्वासित अवस्थामा दाऊदले यस अनुग्रहको युगमा तिरस्कार गरिनुभएको ख्रीष्ट येशूलाई चित्रण गर्छन् भने, सुलेमानले उहाँलाई हजार वर्षको राज्यको महिमामा शोभायमान् हुनुभएको राजाको रूपमा प्रकट गर्छन्। अनि जब ख्रीष्ट येशू आफ्नो राज्य स्थापना गर्न फेरि आउनुहुनेछ, तब उहाँको पहिलो कार्य यस प्रकारको हुनेछः उहाँले आफ्ना शत्रुहरूलाई नाश गर्नुहुनेछ र आफ्नो राज्यबाट उहाँलाई बेठीक लाग्ने सबै ठेस खुवाउने कुराहरू हटाउनुहुनेछ। अनि १ राजाहरूको दुई अध्यायमा हामी ठीक यही कुरा चित्रण गरिएको पाउँछौं।

आफ्नो मृत्यु हुनुभन्दा ठीक अगाड़ि दाऊदले 'परमप्रभुप्रति आज्ञाकारी होऊ' भनेर सुलेमानलाई गम्भीर आदेश दिए र निम्न मानिसहरूसित उचित कारबाही गर्ने निर्देशन दिएः **क)** तिनले योआबसित उचित कारबाही गर्नु थियो; योआबले अब्नेर र अमासाको हत्या गरेको हुनाले तिनले यिनलाई मृत्युदण्ड दिनुपर्नेथियो। **ख)** बर्जिल्लैका छोराहरूसित उचित कारबाही यस प्रकारको थियोः दाऊद अब्शालोमबाट भाग्दाखेरि बर्जिल्लैले दाऊदप्रति ठूलो दया देखाएको हुनाले सुलेमानले बर्जिल्लैका छोराहरूलाई पनि दया देखाउनुपर्नेथियो। **ग)** अनि शिमीसित उचित कारबाही के थियो भने, तिनले त्यसलाई पनि मृत्युदण्ड दिनुपर्नेथियो; किनभने त्यसले दाऊदलाई सरापेको थियो। तर सुलेमानले यी तीनजनासित कसरी कारबाही गर्नुहुनेथिए, सो उनले तिनको जिम्मामा छोड़िदिए।

चालीस वर्षको शासन गरेपछि दाऊदको मृत्यु भयो र यरूशलेममा उनको दफन गरियो।

खण्ड २

१ राजाहरू २ः१२-११ः४३ः

राजा सुलेमानको सुनौलो शासनकाल

क) १ राजाहरू २ः१२-४६ः सुलेमानका विरोधीहरू नामेट गरिएका

१ राजाहरू २ः१२-२५ः सुलेमान सिंहासनमाथि विराजमान भए, र उनको राज्य खूब सुदृढ़ भयो। अदोनियाह सिंहासनबाट वञ्चित गरिएकोमा दुःखित थिए; तर तिनले मानिलिनुपर्‍यो, कि यो सिंहासनचाहिँ परमेश्वरको इच्छाअनुसार सुलेमानको अधिकार भएकै थियो (१ राजाहरू २ः१५[ख])। इमानदार भएर वा कपटी भएर तिनले बतशेबामार्फत राजा सुलेमानलाई 'मलाई दाऊदकी परिचारिका अबिशगलाई पत्नीको रूपमा दिनुहोस्' भन्ने विन्ती गरे। तर सुलेमानले अन्यथा सम्झे र यो तिनको विन्ती राज्यको माग गर्ने पहिलो कदमको रूपमा लिए; यसकारण उनले बनायाहलाई 'अदोनियाहलाई मृत्युदण्ड दिनू' भन्ने आदेश दिए।

१ राजाहरू २ः२६-३४ः त्यसपछि राजाले अबियातारलाई पूजाहारी-पदबाट अवकाश दिए; किनभने तिनले अदोनियाहलाई आफ्नो षड्यन्त्रमा साथ दिएका थिए। निस्सन्देह तिनलाई अवकाश दिने कारण यही थियो। यसरी प्रधान पूजाहारी एलीको घरानामाथि निर्धारित परमेश्वरको न्याय आंशिक रूपले पूरा भयो (१ शमूएल २ः३१-३५)। अनि

अब योआबले अबियातारको बरखास्तको विषयमा सुने, तब तिनी शरण पाउन होमबलिको वेदीका सिङहरूकहाँ भागे। अनि जब बनायाहले तिनलाई यो वेदी छोड्न आदेश दिए, तब योआबले 'यहाँ मर्छु' भन्ने दृढ़ संकल्प व्यक्त गरेर यो आदेश अस्वीकार गरे। तब बनायाहले तिनलाई तत्कालै मारिदिए, र तिनलाई उजाड़स्थानमा भएको तिनको घरमा गाड्न लगाए। अन्तमा अब्नेरको मृत्यु र अमासाको मृत्युको निम्ति तिनलाई उचित सजाय मिल्यो। परमेश्‍वरको व्यवस्थाको नियम भङ्ग गर्ने कसैलाई पनि परमेश्‍वरको वेदीले सुरक्षा दिँदैनथियो।

१ राजाहरू २:३५: बनायाह सेनापतिको रूपमा नियुक्त भए, र सादोक अबियातारको सट्टामा पूजाहारी भए। बनायाहले शाऊलको समयदेखि नै दाऊदको सेवा गर्दै आएका थिए। तिनी एक महान् शूरवीर थिए, जो दाऊदका अङ्गरक्षकहरूको कप्तान पनि थिए (२ शमूएल २०:२३)। तिनले नित्य देखाएको साहस प्रशंसनीय थियो, तर तिनको ठूलो साहसभन्दा दाऊदको घरानाप्रति देखाइएको तिनको अटल विश्‍वासयोग्यता अझ बढ़ी, अझै ठूलो थियो। दाऊदका महान् पुत्र हाम्रा प्रभु येशू ख्रीष्टको सेवा गर्नेहरूलाई पनि उहाँप्रति देखाइएका तिनीहरूको साहस र विश्‍वासयोग्यताद्वारा प्रख्यात र सुपरिचित हुनुपर्छ।

१ राजाहरू २:३६-४६: सुलेमानले शिमीको विषयमा तुरुन्तै मृत्युदण्ड दिने आदेश दिएनन्। तर उनले त्यसलाई नजरबन्दमा राखे; त्यसले यरूशलेम शहर छोड़िजान पाउँदैनथियो। तर तीन वर्षपछि शिमीले यरूशलेम छोड्यो; किनभने त्यसका दुईजना दासहरू भागेर गातमा पुगेका थिए। यसकारण शिमी तिनीहरूलाई फर्काएर ल्याउन गातमा गयो। यसो गरेर त्यसले त्यो शपथ तोड्यो, जुन शपथ सुलेमानले विगत समयमा त्यसलाई खान लगाए। यसरी त्यसले सुलेमानप्रति आफ्नो अविश्‍वास प्रमाणित गर्‍यो; किनकि त्यसको विश्‍वासयोग्यता अघि दाऊदप्रति हुँदैनथिएन, अनि हालैमा सुलेमानप्रति पनि थिएन। जब त्यो गातबाट फर्क्यो, तब राजा सुलेमानले बनायाहलाई आदेश दिए, र तिनले त्यसलाई मृत्युदण्ड दिए।

यस प्रकारले सुलेमानले आफ्नो राज्य सुदृढ़ पारे; किनकि उनले ती सबैलाई हटाउनमा फूर्ति देखाए, जसको मन उनीसित ठीक थिएन। यही कारणले उनको शासनकाल शान्तिले पूर्ण भयो। अनि हे भाइबहिनीहरूहो, बुझ्नुहोस्ः त्यस ख्रीष्ट-विश्‍वासले मात्र परमेश्‍वरको शान्ति जान्दछ, जुन ख्रीष्ट-विश्‍वासीले आफ्नो जीवनबाट यी सबै कुराहरू हटाइदिन्छ, जुन कुराहरू ख्रीष्टको शासनको विरोधमा छन्।

ख) १ राजाहरू ३: सुलेमानको बुद्धि

१ राजाहरू ३:१: सुलेमानले ती फाराओकी छोरीलाई विवाह गरे, जुन फाराओले त्यस बेलामा मिस्र देशमा राज्य गर्थे। अनि हुन सक्छ, यस कुराले राजनीतिक गठबन्धनहरूमाथि उनको भरोसा भएको अवगुण देखाउँछ कि ? यो विवाह राजनीतिक हिसाबले उपयुक्त भएको थियो होला, तर आत्मिक हिसाबले विनाशकारी नै थियो, र व्यवस्थाद्वारा निषेध गरिएको थियो। यस समयदेखि सुलेमानको जनानखानामा विदेशी स्त्रीहरूको सङ्ख्या बढ़िरहेको थियो र अन्तमा सयौं भएका थिए। यस प्रकारले सुलेमानले धेरै विदेशी सरकारहरूसँग सम्बन्ध राखे, तर उनी परमप्रभुबाट टाढ़ा भए (१ राजाहरू ११:१-८)।

१ राजाहरू ३:२-४: परमप्रभुको आराधना गर्न उच्च स्थानहरू प्रयोगमा आएको जानकारी यहाँ, यस ठाउँमा पाइन्छ। तर यो

चलन व्यवस्थाअनुसारको थिएन; किनभने परमेश्वरले तोकिदिनुभएको ठाउँमा मात्र इस्राएलीहरूले उहाँको आराधना गर्नुपर्नेथियो। तर के गर्ने? ख्रीष्टपूर्व १०५० सालमा पलिस्तीहरूले शीलो ध्वस्त पारे, र परमेश्वरको सन्दुक लगिएको थियो (१ शमूएल ४)। त्यस समयदेखि यता इस्राएलीहरूको बीचमा परमेश्वरको उपासना गर्ने निर्धारित ठावैं रहँदैनथियो। यसकारण होला, तिनीहरूले उच्च स्थानहरूमा गरिएको तिनीहरूको उपासनाको विषयमा परमेश्वरले तिनीहरूलाई छूट दिनुभयो होला। तर सुलेमानको मन्दिर बनाइसकेपछि पनि यी उच्च स्थानहरूको प्रयोग हुन्थ्यो, तर परमेश्वरको उपासना गर्ने स्थानहरूको रूपमा होइन, तर मूर्तिहरूका थानहरूको रूपमा मात्र। यस समयमा परमेश्वरको सन्दुक यरूशलेममा थियो; तर परमप्रभुको निवास-स्थानरूपी भेट हुने पालचाहिँ गिबोनमा थियो, अर्थात् यरूशलेमदेखि लगभग छ माइल टाढ़ामा थियो (१ इतिहास २१:२९)। अनि त्यहाँ राजा सुलेमानले एक हजार होमबलि चढ़ाए। हुन सक्छ, यो घटना उनको शासनकालको शुरुमा भयो होला।

१ राजाहरू ३:५-१५: परमेश्वर गिबोनमा सुलेमानकहाँ देखा पर्नुभयो; अनि उहाँले 'तिम्रो सबैभन्दा ठूलो इच्छा के हो' भनेर उनलाई सोध्नुभयो। तब राजा सुलेमानले 'यस महान् कार्यको लागि मलाई समझ-शक्तिले पूर्ण हृदय दिनुहोस्, र मैले इस्राएली मानिसहरूलाई उचित न्याय र शासन गर्न सकूँ' भनेर अनुरोध गरे। उनले गरेको विन्तीले परमप्रभुलाई प्रसन्न तुल्यायो; अनि प्रार्थनाको उत्तरमा उनलाई ठूलो असाधारण समझशक्ति दिइयो, साथै धनसम्पत्ति, सम्मान र लामो आयु पनि दिइयो – सुलेमानको लामो आयु उनी आज्ञाकारी भई परमेश्वरका मार्गहरू हिँड़ेकोमा निर्भर गर्थ्यो। अनि वर्तमान समयमा? आज परमेश्वरले प्रभु येशू ख्रीष्टमा सबै मानिसहरूको निम्ति सबैभन्दा उत्तम वरदान उपलब्ध गर्नुभएको छ। 'प्रभु येशू ख्रीष्टमा ज्ञान र बुद्धिका सबै सम्पत्तिहरू लुकेका छन्' (कलस्सी २:३)। मानिसले यसभन्दा बढ़ी अरू के माग्न सक्ला, मलाई भन्नुहोस्!

१ राजाहरू ३:१६-२८: यस अध्यायको बाँकी भागमा राजा सुलेमानको बुद्धि कति महान् थियो, यसको उदाहरण पेश गरिन्छ। यो कहानी यस प्रकारको छः दुईजना वेश्याहरू थिए, जसले एउटा नव-बालकको विषयमा झगड़ा गरेका थिए। यी दुईजनामा एकजना त्यस नवबालककी आमा थिई। अनि जब सुलेमानले त्यस बालकलाई तरवारले दुई भाग पार्छु भन्ने धम्की दिए, तब त्यस बालककी साँचो आमा देखा परी। किनकि त्यस बालककी आमाले आफ्नो छोरालाई नपाए पनि त्यस बालकलाई बचाउने इच्छा प्रकट गरी। सुलेमानको यस प्रकारको बुद्धिले गर्दा सम्पूर्ण इस्राएलमा मानिसहरूले उनको असाध्यै डर र आदर गरे।

ग) १ राजाहरू ४:१-१९: सुलेमानका प्रशासकहरू

यी पदहरूमा सुलेमानका उच्च पद-अधिकारीहरू अर्थात् मन्त्रिमण्डलका सदस्य-हरूको सूचि दिइएको छ। **क)** सादोकका नाती अजर्याहचाहिँ तिनको सट्टामा प्रधान पूजाहारी भए। **ख)** एलिहोरेप र अहियाह-चाहिँ राज्यका सचिवहरू थिए। **ग)** अनि यहोशापातचाहिँ अभिलेखक अथवा इतिहासकार थिए; **घ)** बनायाह सेनाको सेनापति थिए। **ङ)** सादोक र अबियातार पूजाहारीहरू थिए। **च)** अजर्याह कर्मचारी-हरूमाथि अधिकारी थिए। **छ)** जाबूद सुलेमानका मित्र थिए। **ज)** अहिशार राज-दरबारको प्रभारी थिए। **झ)** अदोनिरामचाहिँ

बेगारीमाथि अधिकारी थिए। १ राजाहरू ४:४ पदमा 'अबियातार' भन्ने नाम आयो, तर २:२७ पदअनुसार सुलेमानले तिनलाई खारेज गरेको कुरा लेखिएको छ। तब कुरा केकसो भएको थियो? हुन सक्छ, उनले केही समयपछि मात्र तिनको बरखास्त गरे होलान्। अथवा यो पनि सम्भव देखिन्छ, कि अबियातारले अब पूजाहारीको काम नगर्दा केही समयसम्म 'पूजाहारी' भन्ने तिनको नाम रहेको थियो, कि कसो हो? तर अबियातार नाम भएका दुईजना व्यक्ति भएको कुरा पनि सम्भव देखिन्छ (२ शमूएल ८:१५-१८)। यस सम्बन्धमा श्री माथ्यू पूलले निम्न टिप्पणी गरेका छन्ः

> 'कतिजनाको विचारमा, यहाँ, यस सूचिमा पेश गरिएका सुलेमानका प्रमुख अधिकारीहरू ती हुन्, जो अघि कुनै समयमा सेवारग थिए, हालैमा सेवारत हुँदैथिए र भविष्यमा सेवारत हुनेथिए। अनि यो तिनीहरूको विचार कहाँबाट आयो त? तिनीहरूको त्यस धारणाले १ राजाहरू ४:११ र १५ पदहरू आफ्नो आधार बनाएको छ; किनकि यी दुईवटा पदहरूमा उल्लेख गरिएको छ, कि सुलेमानका दुईजना छोरीहरूको विवाह दुईजना भर्ती गरिएका अधिकारीहरूसँग भएको थियो। अनि यो कुरा निस्सन्देह त्यस बखतमा होइन, तर धेरै वर्षपछि मात्र सम्भव भएको थियो।' [2)]

१ राजाहरू ४:७-१९ः सुलेमानले इस्राएल देश बाह्रवटा भागहरूमा विभाजन गरे र आफ्नो प्रजाबाट खानेकुरा सङ्कलन गर्न एक-एक जिल्लामाथि एक-एक राज्यपाललाई नियुक्त गरे। वर्षको एक महिना राजकीय टेबलको आपूर्ति गर्ने अर्थात् त्यसको खाँचो पूरा गर्ने जिम्मेवारी देशको एक-एक भाग र त्यसको राज्यपालको कर्तव्य थियो। यस सूचिमा यहूदा-कुलको नाम उल्लेख गरिएको छैन।

घ) १ राजाहरू ४:२०-३४ः सुलेमानको सारा वैभव

१ राजाहरू ४:२०-२१ः सुलेमानको अधीनस्थ राज्यको सिमाना उत्तरमा यूफ्रेटिस नदीसम्म, पश्चिममा पलिस्तीहरूको देशको सीमासम्म र दक्षिणमा मिस्र देशको सिमानासम्म पुग्यो (१ राजाहरू ४:२१ र २४)। यस क्षेत्रमा परेका धेरैजसो राज्यहरूले राजा सुलेमानलाई कर तिरे, तर यी राज्यहरू इस्राएलमा समावेश गरिएका थिएनन्। यसकारण यसो भन्न मिल्छः कनानी करार-अन्तर्गत प्रतिज्ञा गरिएका कति क्षेत्रहरू बाँकी रहे, जुन क्षेत्रहरू सुलेमानले शासन गरेको राज्यको भागभित्र परेनन् (उत्पत्ति १५:१८-२१)।

१ राजाहरू ४:२२-२८ः अब सुलेमानको राज्यको वैभव बयान गरिन्छः उनको खाद्यान्नको विशाल आपूर्ति, उनका हजारौं घोड़ाहरू आदि। तर यस कुराको विषयमा हामीले याद गर्नुपर्छः यत्रा विघ्न सुखहरू कायम राख्न जनताबाट निक्कै धेरै कर उठाउन आवश्यक थियो। अनि हामी यो कुरा पनि नभुलौंः सुलेमानले अति धेरै घोड़ाहरू थुपारेर परमेश्वरको आदेश उल्लङ्घन गरे (व्यवस्था १७:१६)। (तपाईंले १ राजाहरू ४:२६ पद र २ इतिहास ९:२५ पदको बीचको अमेलको बारेमा बुझ्न चाहनुभयो भने, दोस्रो इतिहासको पुस्तकको नौ अध्यायमा भएको टिप्पणी हेर्नुहोस्)।

१ राजाहरू ४:२९-३४ः राजाको बुद्धि फेरि यस खण्डको विषयवस्तु बनेको छ। उनी अरू सबैभन्दा बुद्धिमान् थिए। १ राजाहरू ४:३१ पदमा उल्लेख गरिएका बुद्धिमान् मानिसहरू सबै जेरहका छोराहरू थिए (१ इतिहास २:६); अनि माहोलचाहिँ केवल एउटा उपाधी थियो, जसको अर्थ नर्तक हो।

राजा सुलेमानको राज्य

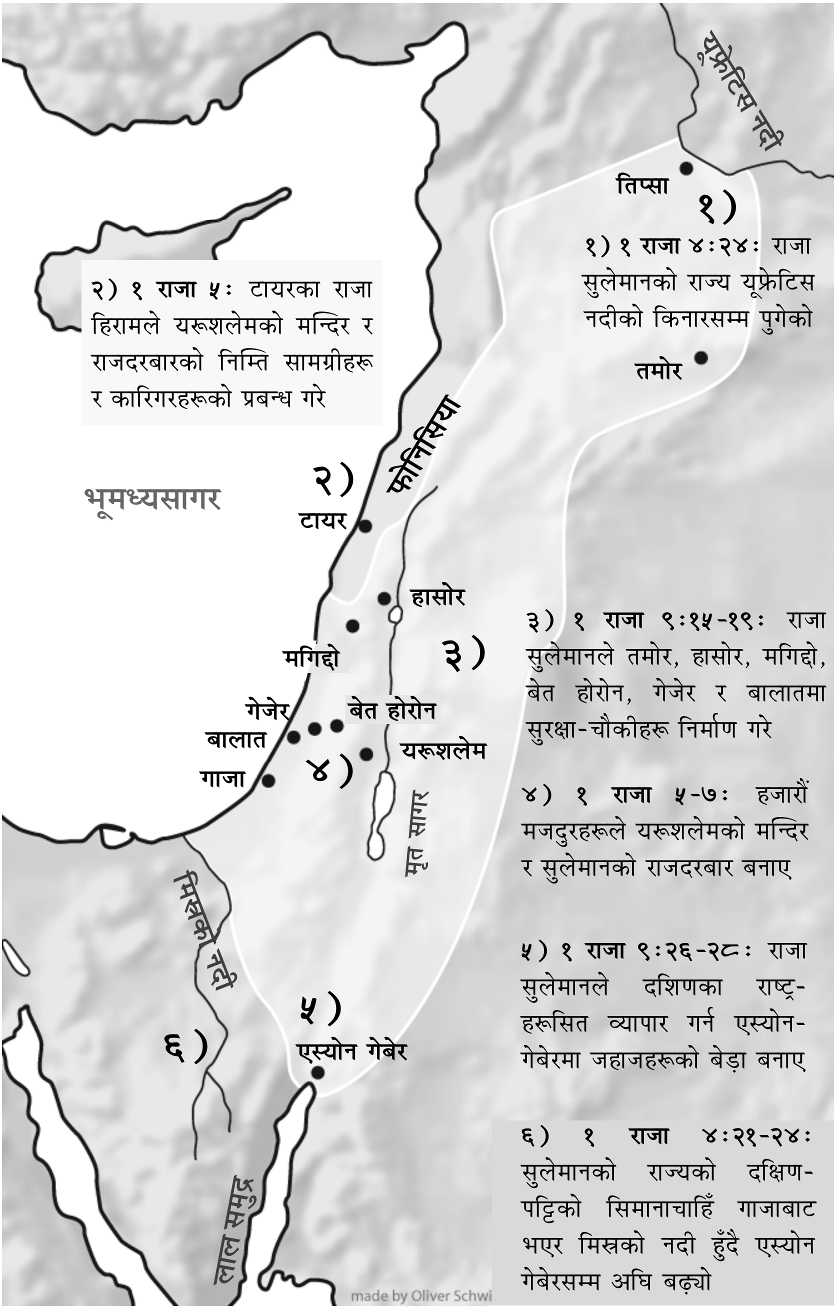
यूफ्रेटिस नदी
तिप्सा
१)
१) १ राजा ४:२४: राजा सुलेमानको राज्य यूफ्रेटिस नदीको किनारसम्म पुगेको
तमोर
२) १ राजा ५: टायरका राजा हिरामले यरूशलेमको मन्दिर र राजदरबारको निम्ति सामग्रीहरू र कारिगरहरूको प्रबन्ध गरे
फोनिसिया
२)
भूमध्यसागर
टायर
हासोर
मगिद्दो
३)
३) १ राजा ९:१५-१९: राजा सुलेमानले तमोर, हासोर, मगिद्दो, बेत होरोन, गेजेर र बालातमा सुरक्षा-चौकीहरू निर्माण गरे
गेजेर
बेत होरोन
बालात
यरूशलेम
गाजा
४)
मृत सागर
४) १ राजा ५-७: हजारौं मजदुरहरूले यरूशलेमको मन्दिर र सुलेमानको राजदरबार बनाए
मिस्रको नदी
५) १ राजा ९:२६-२८: राजा सुलेमानले दशिणका राष्ट्र-हरूसित व्यापार गर्न एस्योन-गेबेरमा जहाजहरूको बेड़ा बनाए
५)
६)
एस्योन गेबेर
६) १ राजा ४:२१-२४: सुलेमानको राज्यको दक्षिण-पट्टिको सिमानाचाहिँ गाजाबाट भएर मिस्रको नदी हुँदै एस्योन गेबेरसम्म अघि बढ्यो
लाल समुद्र
made by Oliver Schwi

एतानचाहिँ भजन ८९ को लेखक थिए; अनि हेमानले भजन ८८ लेखे। यहाँ उल्लेख गरिएका अरू मानिसहरूको बारेमा हामीलाई केही थाहा छैन। सुलेमानले तीन हजार हितोपदेशहरू रचे, जसको सानो अंश हितोपदेशको पुस्तकमा संरक्षित भयो। उनका गीतहरू एक हजार पाँचवटा थिए, जुन गीत-हरूमध्ये उत्कृष्ट रचना श्रेष्ठगीत थियो। अनि १ राजाहरू ४ः३३ पदको अर्थ के हो भने, विज्ञानका धेरै विभागहरूको सम्बन्धमा सुलेमानको व्यापक ज्ञानले गर्दा उनी आफ्नो बुद्धिको व्याख्या गर्न प्रकृतिबाट वस्तुगत पाठहरू प्रयोग गर्न पूरा सक्षम थिए। उनको बुद्धिको विषयमा सुन्न मानिसहरू धेरै टाढ़ा-टाढ़ाबाट उनीकहाँ आउने गर्थे।

ङ) १ राजाहरू ५-७ः सुलेमानको मन्दिर

अ) १ राजाहरू ५ः टायरका राजा हिराम-सँग सुलेमानको सम्झौता

१ राजाहरू ५ः१-१२ः हिराम टायरका अन्यजाति राजा थिए, र लेबानोनको विशाल काठका स्रोतहरू तिनको हातमा थिए। दाऊदसँग तिनको मित्रता ठूलो थियो; अनि अब तिनले सुलेमानलाई पनि त्यही मित्रता देखाउन चाहे। यसकारण यी दुईजनाको बीचमा सुनिश्चित गरियो, कि परमप्रभुको निम्ति एउटा मन्दिर बनाउन सुलेमानलाई जति काठको खाँचो परेको थियो, त्यति काठ तिनले उनको निम्ति उपलब्ध गराउनेथिए। सुलेमानले लेबानोनमा भइरहेको रूखहरू काट्ने काममा सहयोग गर्न आफ्ना कामदार-हरूलाई उत्तरमा पठाउनेथिए। त्यसपछि यी रूखका ठूला-ठूला मुड़ाहरू भूमध्यसागरमा लगिनेथिए, योप्पा शहरको नजिकैको एउटा निर्धारित बन्दरगाहमा यी देवदार-काठका मुड़ाहरू बेड़ाहरूको रूपमा तैरिनेथिए, र त्यसपछि समुद्रको किनारबाट ती मुड़ाहरू बोकी-बोकी देशभित्र यरूशलेममा लगिने-थिए। यत्रो काठको दामको भुक्तानीको रूपमा सुलेमानले हिरामको घरानालाई वर्षैपिच्छे खाद्यान्न उपलब्ध गराए।

१ राजाहरू ५ः१३-१८ः यस विशाल काठ काट्ने कार्यको लागि श्रमशक्ति प्राप्त गर्न सुलेमानले इस्राएलका तीस हजारजना मानिसहरूलाई भाड़ामा लिए, र तिनीहरूबाट हरेक महिना दस हजारजना आ-आफ्नो पालोमा लेबानोनमा जानु आवश्यक थियो। यी तीस हजारजना इस्राएलीहरूबाहेक मन्दिरको लागि ढुङ्गाहरू तयार गर्न राजासँग इस्राएल देशका ढुङ्गाखानीहरूमा काम गर्ने असी हजार कनानी कामदार र राजमिस्त्रीहरू थिए (१ राजाहरू ५ः१५ पद २ इतिहास २ः१७-१८ पदहरूसित तुलना गरेर हेर्नुहोस्), र सत्तरी हजार भारी बोक्ने भरियाहरू थिए।

> 'सुलेमानका विशाल-विशाल निर्माण-कार्यहरूको निम्ति श्रमको ठूलो शक्तिको खाँचो भएको थियो (यस विषयमा तपाईंले १ राजा-हरू ९ः१५-२२ पदहरूको खण्डमा हेर्नुहोला), अनि यी श्रमीहरू प्रायः सबै अन्यजातिका मानिसहरू थिए। तर यो अझै पनि अपर्याप्त भयो; यसकारण इस्राएली मानिसहरूलाई बेगारीमा लगाउन उनलाई बाध्य पारियो (हुन सक्छ, यहूदाका मानिसहरू यस बेगारीबाट बाहेक थिए होलान्)। तर इस्राएली मानिसहरूले यो कुरा अन्यथा सम्झे; किनकि तिनीहरू उहिलेदेखि स्वाधीनता र आत्म-निर्भरतामा सुदृढ़ मानिस थिए। अनि यो कुरा राज्यको विभाजनको प्रमुख कारण बन्यो (१ राजाहरू १२ः४)। सबै कामकुराहरूमा हामीलाई ईश्वरीय बुद्धि कति आवश्यक छ! रूखो भएर हामीले अरू मानिसहरूको रिस उठाउनुहुँदैन; हामीले अरूको भलाइ बेवास्ता गर्नुहुँदैन!'
>
> स्क्रिप्चर युनियनका दैनिक नोटहरू

(१ राजाहरूको पाँच अध्याय र २ इतिहासको दुई अध्यायको बीचमा जुन सङ्ख्यात्मक भिन्नताहरू छन्, ती सङ्ख्यात्मक भिन्नताहरूको विषयमा दिइएको स्पष्टीकरण तपाईंले २ इतिहास २ अध्यायअन्तर्गत पेश गरिएका टिप्पणी-हरूमा हेर्नुहोला)।

आ) १ राजाहरू ६ः मन्दिरको विवरण र निर्माण

१ राजाहरू ६ः१ः यस पहिलो पदमा भनिएको छः यस मन्दिरको निर्माण-कार्य मिस्र देशबाट प्रस्थान गरिएको चार सय असी वर्षपछि शुरु भएको थियो। अनि मानौं ख्रीष्टपूर्व ९६६-९६७ सालमा सुलेमानले यो निर्माण-कार्य शुरु गरे भने, इस्राएलीहरूको प्रस्थानको मिति ख्रीष्टपूर्व १४४६-१४४७ साल हुन जान्छ। तर पूरा निश्चयताको साथ यी मितिहरू तय गर्न सम्भव छैन। यस सम्बन्धमा बाइबलका विद्धान्हरूको बीचमा धेरै अमेल छ, र वादविवाद चल्दैछ। तर इस्राएलीहरूको प्रस्थानको मिति ख्रीष्टपूर्व १४४६ सालमा पार्दाखेरि अवश्य त्यसको वास्तविक समयको आसपासमा पुगिन्छ।

१ राजाहरू ६ः२-६ः यस छैटौं अध्यायमा मन्दिरको ढाँचा र बनावटसित सम्बन्धित विवरणहरू दिइएका छन्। यी विवरणहरूमा कहिलेकाहीं प्राविधिक भाषा प्रयोग गरिएको छ; अनि कहिलेकाहीं यी विवरणहरू विस्तृत छन्; यसले गर्दा मन्दिरको सही प्रकार र खास रूप केकस्तो थियो, सो जान्न गाह्रो हुन्छ। तर यति हामी जान्दछौं, कि मन्दिरको बनावट यस प्रकारको थियोः मन्दिरचाहिँ नब्बे फिट लामो, तीस फिट चौड़ा र पैंतालीस फिट अग्लो थियो (१ राजाहरू ६ः२)। अनि यस मन्दिरका दुईवटा कोठाहरू थिए। पहिलो कोठाको नाम 'पवित्रस्थान' थियो; अनि त्यस पवित्रस्थानको लमाइ साठी फिट थियो, त्यसको चौड़ाइ तीस फिट थियो र त्यसको उचाइ पैंतालीस फिट थियो (१ राजाहरू ६ः२ र १७)। त्यस कोठाका भित्ताहरूमा, त्यसको छतनिर उज्यालोको निम्ति र धूवाँको निकासको निम्ति जालीदार झ्यालहरू लगाइएका थिए (१ राजाहरू ६ः४)। दोस्रो कोठाचाहिँ महापवित्रस्थान थियो; यसको लमाइ तीस फिट, यसको चौड़ाइ तीस फिट र यसको उचाइ तीस फिट थियो। अनि पूर्वपट्टि त्यस भवनको सामु त्यसको दलान थियो; यस दलानले गर्दा त्यस भवनको लमाइमा तीस फिट थपियो; यस दलानको उचाइ पन्ध्र फिट थियो। मन्दिरको उत्तर, पश्चिम र दक्षिणपट्टि पूजाहारीहरूको निम्ति तीनवटा तलामा पार्श्व-कक्षहरू वा कोठाहरू थिए। यी कोठाहरू त्यस मन्दिरबाट अलग थिए, तर त्यसको पर्खालसित जोड़िए।

१ राजाहरू ६ः७-१०ः यस मन्दिरको सबै काठ र त्यसका सबै ढुङ्गाहरू यरूशलेममा ल्याउनुभन्दा अघि आ-आफ्नो नापअनुसार तयार गरिए। यसकारण फलामका कुनै औजार नलगाईकन यसका सबै टुक्राहरू निर्माणस्थलमा एकसाथ गाँस्न र जोड्न सकियो (१ राजाहरू ६ः७)। यसरी यो मन्दिर कुनै हल्लाखल्लाविना खड़ा गरियो। ठीक त्यस्तै वर्तमान समयमा कुनै हल्लाविना परमेश्वरको जीवित मन्दिर बनिरहेको हुन्छ। १ राजाहरू ६ः८ र १० पदहरूले मन्दिरको भित्तापट्टि लगाइएका कोठाहरूकहाँ पुग्ने ढोका र सिँढ़ी बयान गर्छन्; अनि हरेक कोठाको उचाइ साढ़े सात फिट थियो। १ राजाहरू ६ः९ पदले सारा मन्दिरमाथि लगाइएको छाना वर्णन गर्छ।

१ राजाहरू ६ः११-२२ः यस निर्माण-कार्य जारी रहेको बेलामा परमप्रभुको कृपामा उहाँको यो वचन सुलेमानकहाँ आयोः 'तिमी मेरा आज्ञाहरूमा हिँड़ेर मप्रति आज्ञाकारी भएमा म दाऊदसित बाँधिएको करार

तिमीसित कायम राख्नेछु र यस मन्दिरमा इस्राएलीहरूको बीचमा वास गर्नेछु' (१ राजाहरू ६ः११-१३)।

यस भवनको भित्री भागमा सुलेमानले भित्ताहरूको अस्तरको रूपमा देवदारका तख्ताहरू लगाए र ती तख्ताहरू सम्पूर्ण रूपमा निखुर सुनले मोहोरे; यसले गर्दा कुनै ढुङ्गा देखिँदैनथियो। यी ढुङ्गाहरू यति दक्षतापूर्वक र सठीक नापमा काटिएका थिए, कि यी ढुङ्गाहरू देखिँदैनथिए। यस विषयमा श्री सी. एच. स्पर्जनले निम्न आत्मिक पाठ प्रस्तुत गरेका छन्ः

> 'यस मन्दिरको जगका ढुङ्गाहरू समेत उबड़खाबड़ थिएनन्, तर चिल्ला थिए, छाँटकाँट गरिएका र महँगा खालका थिए। यसो हो भने, आउनुहोस्, हामी यसबाट यो सिकौंः परमेश्‍वरको लागि गरिने सबै कामकुराहरू उहाँ असल र उत्तम भएको चाहनुहुन्छ। मानिसका आँखाहरूले देख्न सक्ने कुराको लागि उहाँ त्यति चासो राख्नुहुन्न; तर उहाँ आफ्नो आत्मिक मन्दिरमा ती जीवित ढुङ्गाहरूको शोभाबाट आनन्द लिनुहुन्छ, जुन ढुङ्गाहरूमाथिको ध्यान कसैले गर्दैन।' 3)

१ राजाहरू ६ः२३-२८ः महापवित्र-स्थानमा परमेश्‍वरको सन्दुकको दुवै पट्टि सुनले मोहोरिएका दुईवटा काठका करूबहरू खड़ा थिए। ती करूबहरूका फैलिरहेका पखेटाहरू यताको पर्खालदेखि उताको पर्खालसम्म पुगेका थिए। याद रहोस्ः यी दुईवटा करूबहरू कृपा-आसनमा रहेका करूबहरू थिएनन् (प्रस्थान २५ः१८ र ३७ः९)।

१ राजाहरू ६ः२९-३०ः यस मन्दिरभित्र सुनैसुनबाहेक अरू केही पनि देखिँदैनथियो।

१ राजाहरू ६ः३१-३५ः महापवित्र-स्थानभित्र पुग्ने प्रवेशद्वारचाहिँ दुईवटा जैतुन काठका पत्ताहरू भएको ढोका थियो, जुन पत्ताहरू खापामा गुमेर खोल्थे र बन्द हुन्थे, कि खप्टिएर राखिन्थे, कि देब्रे-दाहिने पट्टितिर ठेलिन्थे कि के हो? यस ढोकाको आकार-प्रकार १ राजाहरू ६ः३१ र ३२ पदमा वर्णन गरिएको छ। पवित्रस्थानबाट महापवित्र-स्थानभित्र पस्ने प्रवेशद्वारपछि एउटा छेक्ने पर्दा झुन्डिएको थियो, जुन पर्दाद्वारा यी दुईवटा कोठाहरू पनि छुटिन्थे (२ इतिहास ३ः१४)। अनि पवित्रस्थानको मूलढोकाको बारेमा १ राजाहरू ६ः३३-३५ पदहरूमा वर्णन गरिएको छ।

१ राजाहरू ६ः३६ः यस मन्दिरको अगाड़ि पूजाहारीहरूको भित्री चोक थियो। त्यस भित्री चोक र बाहिरी चोकको बीचमा एउटा होचो पर्खाल थियो। यस पर्खालमा तीन लहर काटिएका ढुङ्गाहरू र एक लहर देवदार काठका बीमहरू थिए।

यस भित्री चोकमा विभिन्न बलिदानहरू चढ़ाउन एउटा ठूलो पित्तलको वेदी थियो, र पूजाहारीहरूका हातखुट्टाहरू धुन एउटा विशाल गोलो भाँड़ा थियो, साथै दसवटा ससाना बाटाहरू पनि थिए (१ राजाहरू ७)। अनि त्यो बाहिरी चोकचाहिँ इस्राएलका मानिसहरूको निम्ति थियो।

१ राजाहरू ६ः३७-३८ः सुलेमानको शासनकालको चौथो वर्षमा यस मन्दिरको निर्माण-कार्य शुरु भएको थियो र सात वर्षपछि समाप्त भयो।

इ) १ राजाहरू ७ः१-१२ः अन्य भवनहरूका निर्माण-कार्यहरू

१ राजाहरू ७ः१ः अब यस पुस्तकको वृत्तान्त सुलेमानको राजभवन र राजकीय दरबारका अन्य भवनहरूको नर्माण-कार्यपट्टि जान्छ।

सुलेमानको राजभवन अर्थात् उनको राजकीय दरबार निर्माण गर्न तेह्र वर्ष लाग्यो। यो राजभवनचाहिँ परमप्रभुको मन्दिरको नजिकै, त्यसको दक्षिण-पूर्वमा अवस्थित

थियो, त्यसको भित्री चोकको पर्खालदेखि बाहिर अवस्थित थियो। कतिजनाको विचारमा, उनको राजभवन बनाउन परमप्रभुको मन्दिरको निर्माण-कार्यभन्दा छ वर्ष बढ़ी लागेको कुरामा सुलेमानको अहङ्कारको सङ्केत देखिन्छ, जसले परमेश्वरको महिमा गर्नुभन्दा आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्ने चिन्ता गर्दथिए। यस विषयमा अर्को कुरा पनि सम्भव देखिन्छः परमेश्वरको निम्ति भएको सुलेमानको जोशले यस मन्दिरमा एउटा उचित निशान पाएको हुनाले यो मन्दिरको निर्माण-कार्य केवल सात वर्ष लागेको हुन सक्छ, र उनका हजारौं मजदूरहरूले उनको यस जोशमा ठूलो परिश्रमको साथ काम गर्ने प्रेरणा पाई ठूलो गतिमा परमप्रभुको निम्ति यो पवित्र मन्दिर निर्माण गरे होलान्।

१ राजाहरू ७:२-१२: लेबानोनको वनको भवनचाहिँ मूल-दरबारको दक्षिणी भागमा परेको थियो (१ राजा ७:२-५)। त्यसको उत्कृष्ट विशेषताचाहिँ त्यसमा ठूलो सङ्ख्यामा प्रयोग गरिएका देवदारका खाँबाहरू थिए। अनि हुन सक्छ, यी देवदारका खाँबाहरूले गर्दा यस भवनले आफ्नो नाम पायो होला। यो भवन कुन कामको लागि प्रयोग गरिन्थ्यो, सो हामीलाई थाहा छैन; तर १ राजाहरू १०:१७ पदबाट के अनुमान गरिन्छ भने, यो भवन एउटा शस्त्रगृह थियो। लेबानोनको वनको भवनको उत्तरमा त्यससँग जोड़िएको खाँबाहरूको दलान (वा हॉल) थियो (१ राजाहरू ७:६)। अनि हुन सक्छ, हाम्रो विचारमा, त्यो दलानचाहिँ न्यायको दलानरूपी न्यायालयभित्र पस्ने प्रवेश पो थियो कि? (१ राजाहरू ७:७)। अनि यस राजकीय दरबारको छेउमा फाराओकी छोरीको एउटा घर थियो, जुन घरचाहिँ रनिवासको रूपमा प्रयोग गरिएको थियो होला; यो सम्भव देखिन्छ (१ राजाहरू ७:८)। यी सबै भवनहरू ठीक-ठीक नापअनुसार काटिएका बहुमूल्य ठूला-ठूला चारकुने ढुङ्गाहरूले बने। अनि ठूलो चोकको वरिपरिको पर्खालमा तीन लहर ढुङ्गाहरू र ती ढुङ्गाहरूमाथि एक लहर देवदार काठका बीमहरू थिए।

यी पदहरूको विषयमा अर्को दृष्टिकोण पनि छ। यस धारणाअनुसार लेबानोनको वनको भवन, खाँबाहरूको दलान र न्याय-आसन भएको दलान – यी सबै भवनहरू राजकीय दरबारको भागको रूपमा लिइन्छन्। अनि केवल फाराओकी छोरीको निम्ति बनाइएको दलानरूपी घरचाहिँ यस राजभवनको छेउमा थियो अरे।

ई) १ राजाहरू ७:१३-५१: मन्दिरका सामग्रीहरू

१ राजाहरू ७:१३-१४: हुराम नामक व्यक्ति टायरको राजा हिराम थिएनन्; (किनकि हिब्रूमा र के.जे.वी.-संस्करणमा यस नामको हिज्जे 'हिराम' हो)। तिनी यहूदी वंशका मानिस थिए, जो टायरमा बस्थे र जो निपुण कारिगर थिए।

१ राजाहरू ७:१५-२२: अबचाहिँ यस मन्दिरको प्रवेशद्वारमा खड़ा भएका पित्तलका दुईवटा ठूला खाँबाहरूको वर्णन गरिएको छ। एउटा खाँबाको नाम 'याकीन' थियो, जसको अर्थ 'उहाँले स्थापना गर्नुहुनेछ' हो, अनि अर्को खाँवाको नाम 'बोअज' थियो, जसको अर्थ 'उहाँमा शक्ति छ' हो। अनि हरेक खाँबाको टुप्पामा कचौरारूपी अलङ्कारयुक्त शीर्ष थियो। यी खाँबाहरूको भौतिक विवरण यहाँ, यस खण्डमा दिइएको छ, तर यी खाँबाहरूको आत्मिक अर्थ के हो, सो हामीलाई बताइएको छैन। तब यसको विषयमा हामी एकजना भाइको राय सुनौं, जसले यसो भनेका छन्: 'गलाती २:९ पद-अनुसार वर्तमान समयमा परमेश्वरको जीवित

मन्दिरका खाँबाहरू पवित्र चरित्र भएका ख्रीष्ट-विश्वासीहरू हुन् ।' अनि जय पाउने-हरूको निम्ति प्रकाश ३ः१२ पदमा प्रभु येशूको प्रतिज्ञा छः *'जसले जय पाउँछ, उसैलाई म मेरा परमेश्वरको मन्दिरमा एउटा खाँबा बनाउनेछु र ऊ कहिल्यै बाहिर निस्केर जानेछैन ।'* अनन्त-अनन्तसम्म उनीहरू स्वर्गमा परमेश्वरको मन्दिरमा खाँबाहरू हुनेछन् ।

१ राजाहरू ७ः२३-२६ः 'समुद्र' नामक पित्तलको ढालिएको विशाल भाँड़ाचाहिँ भित्री चोकमा खड़ा गरिएको विशाल टङ्की थियो । यो टङ्की एउटा विशाल बाटा सम्भिनुहोस्, जुनचाहिँ बाह्रवटा पित्तलका गोरुहरूमाथि खड़ा थियो । त्यो विशाल धातुको भाँड़ा दक्षिणमा मन्दिर र होमबलिको वेदीको बीचमा राखिएको थियो (२ इतिहास ४ः१०) । यसमा पूजाहारीहरूका हातखुट्टा-हरू धुन पानी हालिएको थियो ।

१ राजाहरू ७ः२७-३९ः यस ठूला टङ्कीबाहेक त्यहाँ दसवटा ससाना बाटाहरू पनि थिए, जुनचाहिँ चार पाङ्ग्रे गाड़ाहरूमाथि अर्थात् चार-चार हाते आधारहरूमाथि राखिएका थिए । तर १ राजाहरू ८ः६४ पदसम्म होमबलिको पित्तले वेदीको बारेमा केही लेखिएको थिएन, यद्यपि यो वेदी पनि यस भित्री चोकमा थियो ।

१ राजाहरू ७ः४०-४७ः हुरामले मन्दिरको सेवासँग सम्बन्धित टल्किरहेको पित्तलका सबै सरसामानहरूको निरीक्षण गरे, जसमध्ये मन्दिरका भाँड़ाकुँड़ाहरू, बेल्चाहरू र कचौराहरू पनि थिए । यी पित्तलका सरसामानहरू चिम्ट्याहा माटोमा ढालिएका थिए, जसरी आजको दिनमा अझ पनि गरिन्छ (१ राजाहरू ७ः४६) ।

१ राजाहरू ७ः४८-५०ः अनि पवित्र-स्थानका सामानहरूमा मुख्यचाहिँ धूप चढ़ाउने सुनको वेदी, सुनको टेबल, भेटीका रोटीहरूको निम्ति दसवटा सुनका टेबलहरू (२ इतिहास ४ः८), निखुर सुनका दसवटा सामदानहरू र अन्य सुनका सामग्रीहरू थिए ।

१ राजाहरू ७ः५१ः दाऊदले यस मन्दिरको लागि विस्तृत रूपले तयार गरेका थिए, तर उनलाई यो मन्दिर निर्माण गर्न दिइएको थिएन । सुलेमानले दाऊदद्वारा तयार गरिएका यी अमूल्य चीजहरू मन्दिरभित्र ल्याए र परमप्रभुको भवनका भण्डारहरूमा राखे, जहाँ ती अमूल्य चीजहरू सुरक्षित रहन्थे र विभिन्न कामहरूमा प्रयोग गरिन्थे ।

यस अध्याय र २ इतिहासको पुस्तकका २-४ अध्यायहरूको बीचमा भएका भिन्नता-हरूको बारेमा २ इतिहासको पुस्तकका टिप्पणीहरूमा छलफल गरिएको छ ।

च) १ राजाहरू ८ः मन्दिरको समर्पण

१ राजाहरू ८ः१-५ः यो मन्दिरको निर्माण-कार्य पूरा भएपछि अर्को चरण आयोः तिनीहरूले करारको सन्दुक दाऊदको शहरबाट, जसलाई सियोन पनि भनिन्छ, मोरियाको पर्वतमा अवस्थित भएको मन्दिरमा ल्याउनु थियो । दाऊदको शहरचाहिँ यरूशलेमको सुप्रख्यात भाग थियो । अनि हुन सक्छ, परमप्रभुको भवनको निर्माण-कार्य सिद्ध्याइसकेको एक वर्षपछि यसो गरिएको थियो (१ राजाहरू ८ः२ पद ६ः३७-३८ पदहरूसँग तुलना गर्नुहोस्) ।

झुपड़ीहरूको चाड़को ठीक अगाड़िको समयमा एउटा ठूलो राष्ट्रीय बिदा भयो; अनि पूजाहारीहरू र लेवीहरूले परमेश्वरको सन्दुक, भेट हुने पाल र पवित्र भाँड़ाकुँड़ा र सरसामानहरू यस नयाँ मन्दिरमा ल्याए । यस उपलक्ष्यमा तिनीहरूले ठूलो सङ्ख्यामा भेड़ाहरू र बहरहरू बलि चढ़ाए ।

१ राजाहरू ८ः६-९ः परमेश्वरको सन्दुक महापवित्रस्थानमा राखियो । त्यस सन्दुकका डण्डाहरूका टुप्पाहरू पवित्रस्थानबाट कसरी

देखिन्थ्यो, तर बाहिरबाट देखिँदैनथियो, त्यो हामीले बुझेका छैनौं। के.जे.वी.को अनुवादअनुसार ती डण्डाहरू हटाइएका थिएनन् (१ राजाहरू ८:८)। त्यस समयमा यस सन्दुकभित्र भएका एकमात्र वस्तुहरू यी ढुङ्गाका दुईवटा पाटीहरू थिए, जुन पाटीहरूमाथि दस आज्ञाहरू लेखिएका थिए। मन्नाको भाँड़ो र हारूनको लहुरोलाई के भएको थियो, सो हामीलाई भनिएको छैन (हिब्रू ९:४)।

१ राजाहरू ८:१०-११: परमेश्‍वरको सन्दुकलाई यसको उचित स्थान दिनेबित्तिकै महिमाको बादलले परमप्रभुको मन्दिर भरियो। यस महिमाको बादलले चाहिँ परमेश्‍वरको उपस्थिति सङ्केत गर्छ। अनि परमेश्‍वरको सन्दुकचाहिँ ख्रीष्ट येशूको पूर्वचित्रण हो। तब पूजाहारीहरूले आफ्नो कर्तव्य पूरा गर्न सकेनन्; किनभने यो भवन परमप्रभुको महिमाले भरिएको थियो।

१ राजाहरू ८:१२-१३: अनि जब सबै काम सिद्धिएको थियो, तब सुलेमानले परमप्रभुलाई पुकार गरे। 'म निस्पट्ट अन्धकारमा वास गर्नेछु' भनेर परमेश्‍वरले भन्नुभएको थियो। अनि अब सुलेमानले उहाँको लागि एउटा महापवित्रस्थान भएको निवासस्थान बनाए, जुन महापवित्रस्थानमा परमेश्‍वरको महिमाबाहेक अरू कुनै प्रकाश थिएन।

हामीले मान्नुपर्छ, आफ्नो आत्मिक अन्तर्दृष्टिको साथ श्री माथ्यू हेनरीले यस प्रकारको टिप्पणी गरेका छन्:

> 'सुलेमानले गर्न लागेको प्रार्थना सुन्‍न परमप्रभु पूरा तयार हुनुभएको थियो। उनको प्रार्थना सुन्‍नु मात्र कहाँ हो र? तर उहाँले यस निवासस्थानमा यस हेतुले वास गर्नुभयो, कि उहाँसँग प्रार्थना गर्ने उहाँका सबै जनहरूले त्यहाँ उहाँलाई आफ्ना विन्ती-प्रार्थनाहरू चढ़ाउन प्रोत्साहन पाऊन्। तर परमेश्‍वरको महिमा त्यहाँ एउटा बादल, अँ, एउटा कालो बादलको रूपमा देखा पर्‍यो। यसमा निम्न अर्थहरू छन्: **क)** पुरानो नियमको युगको भन्दा सुसमाचारको युगको ज्योति ठूलो छ; किनभने हामी नढाकिएको अनुहारले प्रभुको महिमा ऐनामा जस्तै देख्छौं। **ख)** परमेश्‍वरको भावी स्वर्गीय दर्शनको तुलनामा हाम्रो वर्तमान समयको अवस्था हामीले अन्धकार भन्नुपर्ला; किनभने स्वर्गमा मात्र उहाँको महिमा छरलङ्ग देखिनेछ र उहाँको महिमाको दर्शन हाम्रो स्वर्गको सुख हुनेछ। वर्तमान समयमा हामी परमेश्‍वरको विषयमा के पो जान्दछौं र? तर त्यस बेलामा हामी उहाँलाई, उहाँ जस्तो हुनुहुन्छ, त्यस्तै देख्नेछौं।' [4)]

१ राजाहरू ८:१४-२१: त्यसपछि राजा सुलेमानले आफ्नो अनुहार इस्राएलका मानिसहरूकहाँ फर्काए र तिनीहरूलाई आशीर्वाद दिए। उनले यस मन्दिरको सम्बन्धमा के देख्न सके भने, परमेश्‍वरले दाऊदलाई गर्नुभएको प्रतिज्ञा यस मन्दिरमा पूरा भएको थियो। अनि उनले करारको सन्दुकको निम्ति एउटा स्थायी वासस्थान पाएकोमा आफ्नो सन्तुष्टि व्यक्त गरे।

१ राजाहरू ८:२२-२६: यस मन्दिरको समर्पणको प्रार्थना १ राजा ८:२२-५३ पदहरूको खण्डमा उल्लेख गरिएको छ। परमेश्‍वरले मन्दिरको सम्बन्धमा दाऊदसँग गर्नुभएको प्रतिज्ञा पूरा गर्नुभयो; यसको निम्ति उनले परमेश्‍वरको प्रशंसा गरे। त्यसपछि उनको अनुरोध यस प्रकारको थियो: परमेश्‍वरले दाऊदसँग गर्नुभएको अर्को प्रतिज्ञा पूरा गरून् अर्थात् इस्राएलको सिंहासनमाथि बस्ने दाऊदको सन्तानको अभाव कहिल्यै नभएको होस्।

१ राजाहरू ८:२७-३०: सर्वोच्च स्वर्गमा नअटाउनुहुने महान् परमेश्‍वर पृथ्वीमा भएको कुनचाहिँ मन्दिरमा अटाउनुहुन्छ? यसो हो भने, यस पृथ्वीमा उहाँको निम्ति उपयुक्त स्थान नै छैन भन्ने कुरा सुलेमानले महसुस गरे;

यसो भए पनि परमप्रभुले यस मन्दिरलाई आफ्नो मान्यता दिऊन् र चाहे उनले, चाहे इस्राएलका मानिसहरूमध्ये कसैले उहाँलाई यस ठाउँमा पुकार गरेमा, उहाँले त्यो पुकार सुनिदिऊन् र क्षमा गरिदिऊन् भन्ने विन्ती गरे।

१ राजाहरू ८ः३१-५३ः त्यसपछि राजा सुलेमानले विभिन्न विशेष विषयहरूको सूचि पेश गरे, जुन विषयहरूको सम्बन्धमा उनले परमप्रभुको जवाफ झन् बढ़ी आवश्यक भएको सम्झेका थिए।

क) जुन मुद्दा-मामिलाहरूको सम्बन्धमा कुनै प्रत्यक्ष साक्षी नभएको हुनाले शपथ खाइन्छ, यी मुद्दा-मामिलाहरूको विषयमा उनको विन्ती थियोः परमेश्वरले दोषीहरूलाई दण्ड दिऊन् र निर्दोष हुनेहरूलाई निर्दोष ठहऱ्याएर उनीहरूलाई उनीहरूको उचित प्रतिफल दिऊन् (१ राजाहरू ८ः३१-३२)।

ख) उनको दोस्रो अनुरोध यस प्रकारको थियोः यस्तो समय आउँला, जब इस्राएली-हरूको बीचमा पाप भएको कारणले इस्राएलको सेनाको पराजय हुनेछ; त्यस समयमा परमेश्वरले तिनीहरूलाई, तिनीहरूले आफ्नो पाप मानिलिन्छन् भने, क्षमा गरून् र तिनीहरूलाई आफ्नो देशमा फर्काएर ल्याऊन् (१ राजाहरू ८ः३३-३४)।

ग) खड़ेरीको विषयमा उनको तेस्रो अन्तर्विन्ती यो थियोः उहाँका जनहरूले उहाँको सामु आफूलाई विनम्र पारेर उहाँको नाम पुकारे र आफ्नो पापदेखि फर्के भने, परमेश्वरले तिनीहरूलाई क्षमा गरेर तिनी-हरूको निम्ति पानीझरी पठाइदिऊन् (१ राजाहरू ८ः३५-३६)।

घ) अनिकाल, महामारी, सेप्प्राइ वा ढुसी होस्, अथवा कीरा-फट्याङ्ग्राहरूका विपत्तिहरू किन नहोऊन्, अथवा तिनीहरू शत्रुको घेराबन्दीमा परे वा तिनीहरूमाथि अरू कुनै आपद्विपद् आइपरेको खण्डमा परमेश्वरले यस मन्दिरमा उहाँलाई चढ़ाइएको जुनसुकै प्रार्थना र जुनसुकै विन्ती सुनून् र तिनीहरूका अपराधहरू क्षमा गरिदिऊन् (१ राजाहरू ८ः३७-४०)।

ङ) गैर-यहूदीको विषयमा उनको विन्ती यस प्रकारको थियोः यहूदीधर्म अपनाउने गैर-यहूदी मानिसले परमप्रभु परमेश्वरको नाममा प्रार्थना चढ़ायो भने, उहाँले प्रभुकहाँ फर्केको त्यस अन्यजाति मानिसलाई उसको प्रार्थनाको उत्तर दिऊन् (१ राजाहरू ८ः४१-४३)।

च) लड़ाइँको बेलामा इस्राएली सेनाले विजय प्राप्त गर्ने अपेक्षा प्रकट गरेर सुलेमानले के विन्ती गरे भने, परमप्रभुले विजयको माग गर्ने तिनीहरूका सबै विन्तीहरू-अनुसार तिनीहरूमाथि आफ्नो निगाह राखून् (१ राजाहरू ८ः४४-४५)।

छ) अब यस खण्डमा आएर सुलेमानले भविष्यवाणीको रूपमा बोल्दैथिए; किनकि उनले इस्राएली जाति आफ्नो पापको कारणले कैदमा लगिएको कल्पना गरे। परमप्रभुसँग उनको अन्तर्विन्ती थियोः तिनीहरूले गरेको पश्चात्तापको प्रार्थना उहाँले सुनून्, र तिनीहरूले तिनीहरूलाई कैद गरेर लैजाने-हरूबाट कृपादृष्टि पाऊन्; किनकि इस्राएली-हरू उहाँका जनहरू थिए, जसलाई उहाँले मिस्र देशबाट छुटकारा दिनुभएको थियो। यी पदहरूमा व्यक्त गरिएको भविष्यवाणी इस्राएलीहरू बाबेलमा कैद लगिएको समयमा र कोरेसको आदेशअनुसार तिनीहरू आफ्नो देशमा फर्केको समयमा पूरा भयो (१ राजाहरू ८ः४६-५३)।

१ राजाहरू ८ः५४-६१ः परमेश्वरलाई प्रार्थना चढ़ाइसकेपछि सुलेमानले मानिस-हरूलाई आशीर्वाद दिए; किनकि उनले ठूलो सोरले तिनीहरूको निम्ति परमेश्वरको नित्य उपस्थिति मागे र उहाँप्रति निरन्तर विश्वास-योग्य हुनको निम्ति, साथै यस पृथ्वीका सबै जातिहरूको बीचमा उहाँको साक्षी हुनको

निम्ति तिनीहरूले शक्ति पाऊन् भन्ने अन्तर्विन्ती चढ़ाए।

'सुलेमानको आशीर्वादमा, साथै उनको बाँकी प्रार्थनामा पनि उनले महान् आत्मिक तथ्यहरूको निम्ति आफ्नो कृतज्ञता प्रकट गरेका छन्, जस्तैः **क)** १ राजाहरू ८:५६: परमेश्वर पूरा रूपले भरपर्दो हुनुहुन्छ। *'उहाँले प्रतिज्ञा गर्नुभएका उत्तम-उत्तम कुराहरूमध्ये एउटै कुरा पनि विफल भएको छैन।'* यो कस्तो अद्भुत गवाही हो! **ख)** १ राजाहरू ८:५७: विगत समयमा उहाँले देखाउनुभएको व्यवहारले भविष्यमा उहाँको व्यवहार केकस्तो हुनेछ, सो सुनिश्चित गर्नेछ; किनकि परमेश्वर अपरिवर्तनशील हुनुहुन्छ (हिब्रू १३:८); यसकारण जसरी उहाँले विगत समयमा आफ्ना जनहरूसित व्यवहार गर्नुभयो, त्यसरी नै उहाँ हामीसँग पनि व्यवहार गर्नुहुनेछ (यहोशू १:५)। **ग)** १ राजाहरू ८:५८: ख्रीष्ट येशूको योग्य चेला हुन हामीलाई परमेश्वरको सहायता आवश्यक पर्छ। यो कुरा यर्मियाले जानेको सत्यता थियो, र यसको मुख्य कारण पनि बताए (यर्मिया १०:२३ र १७:९)। मानिसको स्वतन्त्र इच्छा जगाउने प्रेरणात्मक उत्तेजक-शक्ति धरि परमेश्वरबाट आउँछ – कत्रो पारसपरिक अमेल!! यस सम्बन्धमा यूहन्ना १६:८-११ पदको खण्डमा पवित्र आत्माको क्रियाकलाप विचार गर्नुहोस्! **घ)** १ राजाहरू ८:५९: हाम्रो दैनिक जीवनमा हामीलाई परमेश्वरको सहायताको आवश्यकता पर्छ, जसरी लेखिएको छः *'हरेक दिनको आवश्यकताअनुसार'*। परमेश्वरलाई धन्यवाद होस्ः उहाँ कहिल्यै उँग्नुहुन्न, न कतै निदाउनुहुन्छ (भजन १२१:४)। **ङ)** १ राजाहरू ८:६०: परमेश्वरका छोराछोरीहरूको निम्ति उहाँको हेरचाह र प्रबन्ध सुनिश्चित छ। तर तिनीहरूले उहाँको प्रचुर प्रबन्ध आफ्नो स्वार्थसिद्धिको लागि प्रयोग गर्नुहुँदैन; किनभने अरू मानिसहरूले पनि परमेश्वरलाई चिन्न आवश्यक छ। **च)** १ राजाहरू ८:६१: यी सबै कुराहरू ध्यानमा राखेर के हामी उहाँलाई हाम्रो सम्पूर्ण विश्वासयोग्यता र पूरा आज्ञाकारिता-भन्दा कम दिन सक्छौं?'

स्क्रिप्चर युनियनका दैनिक नोटहरू

यो प्रार्थना २ इतिहासको पुस्तकको छ अध्यायमा पनि उल्लेख गरिएको छ; यसकारण तपाईंले त्यस खण्डमा पेश गरिएका टिप्पणीहरू पनि हेर्नुहोला। यी दुईवटा वर्णनहरूमा मुख्य भिन्नताहरू के-के छन्? २ इतिहासमा सुलेमानले आफ्नो प्रार्थना तीनवटा अनुरोधहरूको साथ समाप्त गरे (२ इतिहास ६:४०-४२), जुन अनुरोधहरू १ राजाहरूको पुस्तकमा समावेश गरिएका छैनन्। अनि १ राजाहरूको पुस्तकमा सुलेमानले मानिसहरूलाई आशीर्वाद दिए (१ राजाहरू ८:५४-६१), जुन कुरा २ इतिहासको पुस्तकमा उल्लेख गरिएको छैन।

१ राजाहरू ८:६२-६५: यस शुभ उपलक्ष्यमा ठूलो सङ्ख्यामा बलिपशुहरू बलि गरिए, जसको मासु त्यहाँ भेला भएको ठूलो भीड़को निम्ति प्रयोग गरियो (१ राजाहरू ८:६५)। पित्तलको वेदी सबै होमबलिहरू, अन्नबलि र मेलबलिहरूको बोसो अटाउन सानो नभएको हुनाले सुलेमानले चोकको बीचमा एउटा ठाउँ पवित्र पारे, जहाँ तिनीहरूले होमबलिको वेदीमा नअटाउने बलिहरू परमप्रभुको निम्ति चढ़ाउन सके। यस महान् उत्सवका विशेषताहरूचाहिँ मानिसहरूको बीचमा ठूलो हर्ष र परमेश्वरलाई चढ़ाइएको उपासना र धन्यवाद-ज्ञापन थिए। यी हजारौं बलिपशुहरूमध्ये एउटा पनि पापबलि वा दोषबलिको रूपमा चढ़ाइएन।

त्यही समयमा सुलेमानले इस्राएलीहरूसँग झुपड़ीहरूको चाड़ मनाए; तिनीहरू उत्तरबाट दानको नजिकै अवस्थित भएको हमातको

सामुन्नेदेखि र दक्षिणबाट मिस्रको नदीदेखि आएका थिए। समर्पणको चाड़ र झुपड़ीहरूको चाड़ सात-सात दिन हुने गरी यो उत्सवचाहिँ जम्मा चौध दिन चलेको थियो।

१ राजाहरू ८ः६६ः तब मानिसहरू खुशी र आनन्दित हृदयको साथ आ-आफ्नो घर फर्के। २ इतिहास ७ः९ पदले के बताउँछ भने, आठौं दिनमा एउटा महासभाको आयोजना भएको थियो भने, १ राजाहरू ८ः६६ पदअनुसार आठौं दिनमा उनले मानिसहरूलाई बिदा गरे। श्री जोह्न हेलीले यी दुई विवरणहरू निम्नानुसार एकत्रित गरेका छन्ः

> 'झुपड़ीहरूको चाड़ त्यस महिनाको पन्ध्रौं दिनमा शुरु भयो र बाइसौं दिनमा अर्थात् आठौं दिनमा एउटा महासभाद्वारा समाप्त भयो (लेवी २३ः३३-३९)। अनि त्यही दिनको महासभाको अन्तमा सुलेमानले मानिसहरूलाई बिदा गरिदिए; तर मानिसहरू भोलिपल्ट अर्थात् तेइसौं दिनमा मात्र घर गए (२ इतिहास ७ः१०)।' [5)]

छ) १ राजाहरू ९-१०ः सुलेमानको कीर्ति

अ) १ राजाहरू ९ः१-९ः उनको निम्ति परमेश्वरबाटको करार

१ राजाहरू ९ः१-५ः परमेश्वरले सुलेमानको प्रार्थनाको उत्तर दिनुभयो। हो, उहाँले यो मन्दिर आफ्नो घरको रूपमा अपनाउनुहुनेथियो र यहाँ आफ्नो नाम सदा-सर्वदाको लागि राख्नुहुनेथियो। तर सुलेमानको मन्दिर निक्कै समयदेखि छैन; यसको विषयमा कसो हो? यस विषयमा यो कुरा बुझ्नुहोस्ः जब प्रभु येशू आफ्नो विश्वव्यापी राज्य स्थापना गर्न फर्कि-आउनुहुनेछ, तब परमेश्वरले यरूशलेममा एउटा मन्दिरमा वास गर्नुहुनेछ। अनि अन्तराल समयमा परमेश्वरले ख्रीष्ट-विश्वासीको शरीररूपी मन्दिरमा र ख्रीष्ट येशूको मण्डलीमा वास गर्नुहुन्छ।

१ राजाहरू ९ः६-९ः सुलेमानको परिवारको सम्बन्धमा परमेश्वरले प्रतिज्ञा गर्नुभयोः सुलेमान र उनका छोराहरूले आज्ञाकारी भएमा उनका वंशकाहरूले सदा सिंहासनमाथि बस्न पाउनेथिए। तर उनीहरू जीवित परमेश्वरबाट टाढ़ा गए र मूर्तिपूजामा लागिपरे भने, उहाँले इस्राएलीहरूलाई निर्वासनमा पठाउनुहुनेथियो, यो मन्दिर नाश गर्नुहुनेथियो र इस्राएली जातिलाई अन्य-जातिहरूको बीचमा उपमा र हाँसोको पात्र तुल्याउनुहुनेथियो। अनि यो मन्दिर भग्नावशेषको थुप्रो बन्नेथियो, यहाँसम्म कि परिदर्शकहरू त्यो देखेर अवाक हुनेथिए।

आ) १ राजाहरू ९ः१०-१४ः टायरका राजा हिरामलाई उनले दिएका उपहारहरू

यस अनुच्छेदको सन्दर्भमा केही टिप्पणीकारहरूले के सुझाउ दिन्छन् भने, सुलेमानले आफ्ना विस्तृत निर्माण-कार्यहरू पूरा गर्न हिरामबाट एक सय बीस किक्कर सुन उधारो लिएका थिए (१ राजाहरू ९ः१४), र बन्धकको रूपमा तिनलाई गालीलका बीसवटा शहरहरू दिएका थिए अरे। हिरामले सुलेमानलाई अघिको समयमा सहायता दिएको हुनाले सुलेमानलाई तिनीबाट ऋण लिन कुनै अप्ठ्यारो भएन (१ राजाहरू ९ः११क)। तर जब हिरामले यी शहरहरूको निरीक्षण गरे, तब तिनी निक्कै असन्तुष्ट भए, र तिनले यी शहरहरूको नाम 'काबुल-भूमि' राखे, जुन काबुलको शब्दको अर्थ 'मन नपरेको', 'निकम्मा', 'घुरान' वा 'मैलाको थाक' हो। अनि २ इतिहास ८ः२ पदबाट के बुझिन्छ भने, सुलेमानले आफ्नो ऋण चुक्ता गरेर यी शहरहरू दाम तिरेर छुटाए।

इ) १ राजाहरू ९:१५-२५: उनका जनताहरू र बलिदानहरू

१ राजाहरू ९:१५-२३: यस खण्डमा सुलेमानले आफ्ना निर्माण-कार्यहरूको निम्ति बेगार लिने कारण के थियो, सो कुरा बताइएको छ। हासोर, मगिद्दो र गेसेरचाहिँ तीनवटा शहरहरू थिए, जुन शहरहरू सुलेमानले आफ्ना रक्षा-शहरहरू बनाउने उद्देश्यले किल्लाबद्ध बनाए। **क)** हासोर शहरचाहिँ उत्तरमा अवस्थित थियो, र त्यस रक्षा-शहरले अन्य सेनाहरू उत्तरबाट कनान-देशभित्र पस्न दिँदैनथियो। **ख)** अनि मगिद्दोचाहिँ ?

> 'मदिद्दो शहरचाहिँ कनान देशको माध्य-प्रदेशको उत्तरमा अवस्थित भएको एउटा महत्त्वपूर्ण शहर थियो, जसले यिज्रेएलको समतल उपत्यकाको देखरेख गर्थ्यो। त्यसले महत्त्वपूर्ण व्यापार-मार्गहरूको दोबाटो ओगटेको थियो र तीमाथि प्रभुत्व गर्दैथियो; अनि दक्षिणको दिशाबाट यर्दनको उपत्यकाको रक्षा गर्न र उत्तरीय दिशाबाट माध्य-तराइको रक्षा गर्न त्यसले मुख्य भूमिका निभाउँथ्यो।'[6)]

ग) अनि गेसेरचाहिँ यरूशलेमको पश्चिममा, कनान देशको बीचबाट भूमध्यसागरको तटीय पलिस्ती देशकहाँ पुर्‍याउने मूलबाटोमा अवस्थित थियो।

९:२० पदमा सूचित गरिएका अन्य-जातिहरूका मानिसहरू सबैले बेगारीको काम गर्थे। तर इस्राएलीहरू बेगारीमा लगाइएनन्। सुलेमानका कामहरूमाथि पाँच सय पचास-जना निरीक्षकहरू नियुक्त भए।

१ राजाहरू ९:२४: सुलेमानले मिल्लो बनाउँदा खास के बनाए? मिल्लोचाहिँ यरूशलेमको विशेष गढ़ी थियो। अनि फाराओकी छोरीको भवन बनाएपछि यो काम शुरु गरियो।

१ राजाहरू ९:२५: सुलेमानले वर्षमा तीन पल्ट यहूदीहरूका प्रमुख चाड़हरूमा परमप्रभुको निम्ति बलिहरू चढ़ाउँथे, जस्तैः अखमिरी रोटीहरूको चाड़मा, हप्ताहरूको चाड़मा, अर्थात् पेन्टेकोष्टको चाड़मा र झुपड़ीहरूको चाड़मा (२ इतिहास ८:१३)।

ई) १ राजाहरू ९:२६-२८: उनको नौसेना

एलतको नजिकै अकाबा खाड़ीमा रहेको एस्योन-गेबेरमा राजा सुलेमानको पानी-जहाजहरूको बेड़ा थियो। हिरामले आफ्ना नाविक सेवकहरूमध्ये कतिजनालाई ओपीरमा जाने यस बेड़ाको साथमा पठाए। ओपीरको ठीक स्थान अज्ञात रहेको छ; कसैको विचारमा, ओपीरचाहिँ दक्षिणी अरबमा, अरू कसैको विचारमा भारतमा र फेरि अरूको विचारमा अफ्रिकामा परेको थियो रे। ती नाविकहरूले राजा सुलेमानको निम्ति चार सय बीस किक्कर अर्थात् लगभग १४,२८० के.जी. सुन ल्याए।

उ) १ राजाहरू १०:१-१३: उनीसित शबाकी रानीको भेटघाट

यस दसौं अध्यायको मुख्य उद्देश्यचाहिँ हामीलाई सुलेमानको महिमाको झलक दिनु हो। उनका पिउने गिलासहरूदेखि लिएर उनका पानीजहाजहरूसम्म, उनको हात्तीको दाँतले बनिएको सिंहासनदेखि लिएर उनका कलायुक्त रथहरूसम्म उनीसँग हृदयले चाह गर्न सक्ने सबै थोकहरू छँदैथिए, असाध्यै मात्रामा छँदैथिए, यसको प्रशस्तताले गर्दा हामीलाई रिँगटा लाग्ला। शबाकी रानी, ती ऐश्वर्यवती स्त्री सुलेमानको बुद्धि र उनको राज्यको वैभवले गर्दा पूरा आश्चर्यचकित र अवाक् भइन्। १ राजाहरू ३:११-१३ पदहरूमा परमप्रभुले सुलेमानलाई प्रतिज्ञा गर्नुभएको कुरा यसरी पूरा भएको थियो।

सुलेमानसँग भएका सबै धनसम्पत्ति र सारा वैभवको निम्ति सम्पूर्ण श्रेय परमप्रभुको थियो।

शबाकी रानी साबा देशको रानी हुनु सम्भव छ, जुन साबा देश दक्षिणी अरबको प्रायद्वीपमा अवस्थित थियो। जे होस्, शबाकी रानी सुलेमानको बुद्धि जाँच्न आइन्; यसो गर्न तिनले उनलाई जटिलभन्दा जटिल प्रश्नहरू सोधिन्। तर उनले तिनका सबै प्रश्नहरूको उत्तर दिन सके (१ राजाहरू १०:३[क])। अनि जब तिनले उनको राज्यको महानता देखिन्, तब तिनले मानिलिइन्, कि तिनले सुनेका भव्य खबरहरू त केवल आंशिक मात्रै थिए। तिनले उनलाई उपहारको रूपमा धेरै मात्रामा सुन, बहुमूल्य पत्थर र मसलाहरू दिइन्। अनि आफ्नै देश फर्किनुभन्दा अघि तिनले उनीबाट पनि विभिन्न उपहारहरू प्राप्त गरिन्।

ए) १ राजाहरू १०:१४-२९: उनका धन-सम्पत्तिहरू

१ राजाहरू १०:१४-१५: हिरामको सहायताले गर्दा सुलेमानले ओपीरबाट सुन मात्र होइन, तर ठूलो मात्रामा चन्दनको काठ र बहुमूल्य पत्थरहरू पनि प्राप्त गरे। सुलेमान व्यापारको सम्बन्धमा एक प्रतिभाशाली र तेजिलो दिमाग भएका व्यक्ति थिए।

१ राजाहरू १०:१६-२२: सुन यति प्रचुर मात्रामा थियो कि सुलेमानले लेबानोनको वनको भवनमा झुन्ड्याउन सयौं सुनका ढालहरू बनाउन सके। अनि उनको हात्तीको दाँतले बनेको सिंहासन निखुर सुनले मोहोरिएको थियो। अनि यस सिंहासनको दुवैपट्टि कुँदेर बनाइएको एक-एक ठूलो सिंह थियो। अनि यस सिंहासनकहाँ उक्लने छवटा खुड्किलाहरूको दुवैपट्टि पनि एक-एक सिंह उभिएको थियो। अनि सुलेमानको समयमा चाँदीचाहिँ कम मूल्यको मानिन्थ्यो। अनि सुलेमानका व्यापारी जहाजहरूले सुन र चाँदी ल्याउनुको साथै विभिन्न अनौठा वस्तुहरू, जस्तैः हात्ती-दाँत, बाँदरहरू र मयूरहरू[7] आदि ल्याउने गर्थे।

१ राजाहरू १०:२३-२५: सुलेमानको विशाल धनसम्पत्ति र प्रशस्त बुद्धिले उनलाई विश्वभरि प्रसिद्ध बनायो, र उनलाई भेट्न आउने प्रशंसकहरूले उनलाई धेरै उपहारहरू दिने गर्थे।

१ राजाहरू १०:२५-२९: सुलेमानले घोड़ाहरू र रथहरूमा धेरै लगानी गरेको कुरा उल्लेख गरिएको छ। अनि कुए[8] भन्ने ठाउँ घोड़ाहरूको निम्ति प्रसिद्ध थियो। कुएचाहिँ हाम्रो अनुमानमा सिलिसिया थियो। सुलेमानले केवल राष्ट्रीय सुरक्षाको खातिर रथहरू, घोड़चढ़ीहरू र घोड़ाहरू हासिल गर्दैनथिए, तर अरू देशहरूमा पनि निर्यात गरे।

यहाँ उल्लेख नगरिएको कुरा पनि भनिहालौंः सुलेमानको शासनका सुखहरू कायम राख्न भारी करको आवश्यकता पर्थ्यो। अनि यस कर उठाउने कड़ा व्यवस्थाले राज्यमा अमेल ल्याउनेथियो (१ राजाहरू १२:३-१५)।

यस कर उठाउने कड़ा व्यवस्थाको विषयमा श्री जे. आर. लुम्लीले यसो लेखेका छन्ः

> 'यो कर उठाउने व्यवस्थाले मानिसहरूलाई निक्कै पिँधेको हुनुपर्छ; यसमा शङ्का छैन। यस मध्यपूर्वीय वैभव र सुखचैनको सतहमनि मानिसहरूको नैतिकता भित्रभित्रै सड़िसकेको थियो। सुलेमानचाहिँ फ्रान्सेली चौधौं लुईजस्तै थिए।'[9]

यस प्रकारको धनसम्पत्ति र घोड़ाहरूको भरिभराउले परमेश्वरको वचन उल्लङ्घन गर्‍यो (व्यवस्था १७:१६-१७)।

ज) १ राजाहरू ११ः सुलेमानका भूलहरू र उनको मृत्यु

१ राजाहरू ११ः१-३ः व्यवस्था १७ः१७ पदले इस्राएलका राजालाई अन्यजातीय पत्नीहरूसित विवाह गर्न निषेध गर्‍यो। सुलेमानले यो महत्त्वपूर्ण र सुस्पष्ट आज्ञा कसरी यस प्रकारले सजिलोसँग उल्लङ्घन गर्न सके, यो हामीलाई अचम्म लाग्छ। अनि परमेश्वरको यस आज्ञाको उल्लङ्घनको प्रतिफल जस्तै भनिएको थियो, ठीक त्यस्तै भइहाल्यो पनि। उनका पत्नीहरूले उनलाई मूर्तिपूजातिर फर्काए।

१ राजाहरू ११ः४-८ः परमप्रभुप्रति दाऊदको हृदय सिद्ध भएको सम्बन्धमा चार पदको अर्थ यस प्रकारको छः राजा दाऊदको हृदय कुन सम्बन्धमा सिद्ध थियो ? आफूलाई मूर्तिपूजाबाट जोगाएर तिनी परमप्रभु आफ्ना परमेश्वरप्रति पूर्ण रूपले निष्ठावान् थिए। तर यस कुरामा सुलेमानले आफ्ना बुबाको देखासिकी गरेनन्; किनभने उनले यरूशलेमदेखि पूर्वमा रहेको जैतुन डाँड़ामा मूर्तिहरूका थानहरू बनाए।

१ राजाहरू ११ः९-१३ः परमेश्वर दुई-पल्ट सुलेमानकहाँ देखा पर्नुभएको थियोः **क)** गिबोनमा (१ राजाहरू ३ः५), र **ख)** यरूशलेममा परमप्रभुको मन्दिरको समर्पण भएको बेलामा (१ राजाहरू ९ः२)। सुलेमानको मूर्तिपूजाले गर्दा उनीबाट राज्य खोसिनेछ र त्यो उनको एकजना सेवकलाई दिइनेछ भनेर उहाँले घोषणा गर्नुभयो। तर यो कुरा सुलेमानको जीवनकालमा हुनेथिएन; अनि सबै बाह्रवटा कुलहरू दाऊदको घरानाबाट खोसिनेथिएन। एउटा कुल सुलेमानको छोरालाई दिइनेछ। (१ राजाहरू १२ः२३ पदअनुसार त्यो एउटा कुल बिन्यामिन कुल थियो; किनभने यहूदा कुल तिनको छँदैथियो; यसैले यहाँ त्यसको कुरा गर्नुपरेन।)

१ राजाहरू ११ः१४-२२ः अबचाहिँ सुलेमानका तीनजना विरोधीहरूको कुरा गरिएको छ। पहिलोचाहिँ एदोमी शासक हदद थिए, जो योआबले एदोमका सबै नरहरूलाई मार्दै गरेको बेलामा सानो बालक छँदै मिस्र देशमा भागेर गएका थिए। मिस्र देशमा फाराओले तिनीसित असल व्यवहार गरेका थिए र रानी तहपेनसकी बहिनी तिनलाई तिनकी पत्नीको रूपमा दिएका थिए। तर जब हददले दाऊद र योआबको मृत्यु भएको कुरा सुने, तब तिनले फाराओबाट एदोममा फर्कन यिनको अनिच्छुक अनुमति पाए। त्यहाँबाट तिनले इस्राएल देशको दक्षिणमा सुलेमानको विरुद्धमा आफ्ना सैनिक हमला र चढ़ाइहरू शुरु गरे।

१ राजाहरू ११ः२३-२५ः अनि सुलेमानको दोस्रो शत्रु रसोन थिए, जो दाऊदले जोबाहका मानिसहरूलाई मार्दाखेरि भागेका थिए। त्यसपछि तिनी लुटपाट गर्नेहरूको दलको नाइके बने। केही समयपछि तिनले दमस्कसमा आफ्नै छुट्टै राज्य स्थापित गरे; यसरी तिनी र तिनको सेनादेखि सुलेमानको लागि खतरा उत्तरबाट आयो। दाऊदले दमस्कस शहर कब्जा गरेर त्यहाँ आफ्नो सेना तैनाथ गरेको समयदेखि यता यस शहरले इस्राएलको जुवा बोकि-रहेको थियो (२ शमूएल ८ः५-६)।

दमस्कसचाहिँ अरामको प्रमुख शहर-राज्य थियो; अनि जब इस्राएल देशले यो शहर गुमायो, तब यो हार तिनीहरूको निम्ति महत्त्वपूर्ण थियो; किनभने 'अराम' नाम गरेको सिरियाको राज्यचाहिँ आउँदा शताब्दीहरूमा इस्राएली जातिको निम्ति तिनीहरूलाई घरि-घरि घोचिदिने काँड़ा हुनेथियो।

१ राजाहरू ११ः२३-२८ः अनि तेस्रो शत्रु सुलेमानको सेवक एप्रैम कुलका नाबातका

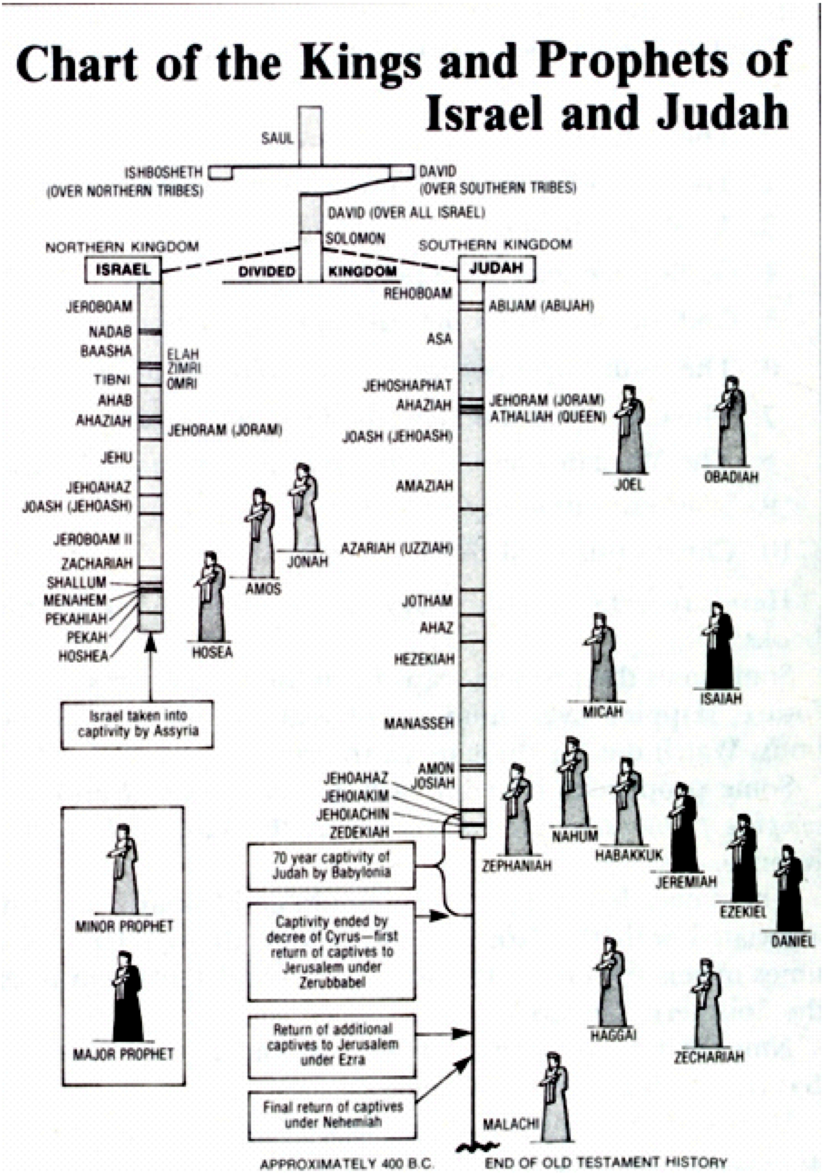

यहूदा र इस्राएलका राजाहरू र भविष्यवक्ताहरू

छोरा यारोबाम थिए, जसको विषयमा परमेश्‍वरले १ राजाहरू ११:११ पदमा कुरा गर्नुभएको थियो। सुलेमानले तिनलाई मिल्लोको निर्माण-कार्यमा ठूलो जिम्मेवारी दिएका थिए। अनि हुन सक्छ, सायद यस प्रकारको अधिकारले यारोबाममा सारा इस्राएलमाथि शासन गर्ने इच्छा जगाएको थियो कि ?

१ राजाहरू ११:२९-३९: कुनै एक दिनमा अहियाह नाम गरेका भविष्यवक्तासँग यारोबामको भेट भयो। तिनीहरू खुला मैदानमा एकलै भएको बेलामा अहियाहले आफ्नो नयाँ लुगा समातेर बाह्र टुक्रा पारे। उनले दसवटा टुक्राहरू यारोबामलाई दिए, जुन दसवटा टुक्राहरूचाहिँ परमेश्‍वरले तिनलाई इस्राएलका दस कुलहरूमाथि शासन गर्ने अधिकार दिनुहुनेछ भन्ने चिन्ह थिए। तर सुलेमानको छोराको लागि एउटा कुल अर्थात् बिन्यामिन-कुल छोड़िनेथियो। अनि सुलेमानको मृत्यु नभएसम्म राज्यको विभाजन हुनेछैन भनेर उनले यारोबामलाई बताए। यारोबामले परमप्रभुको आज्ञापालन गरेका भए, तिनले परमप्रभुको आशिष र उहाँको सहायता अवश्य पाउनेथिए। परमेश्‍वरले यारोबाममाथि लगाउनुभएका निम्न सीमितताहरू ध्यानमा राख्नुहोलाः तिनले सम्पूर्ण राज्य होइन, तर दसवटा कुलहरू मात्र प्राप्त गर्नेथिए। तिनी अहिले होइन, तर सुलेमानको मृत्युपछि मात्र सत्तामा आउनेथिए; अनि तिनले परमप्रभुको आज्ञापालन गरे र सम्पूर्ण तवरले उहाँलाई पछ्याए भने परमेश्‍वरले तिनको निम्ति एउटा स्थायी घर बनाउनुहुनेथियो।

१ राजाहरू ११:४०: तर कुरा स्पष्ट छः सुलेमान जीवित भएकै बेलामा यारोबामले विद्रोह गरे; यसकारण राजाको क्रोधबाट उम्कन तिनी मिस्र देशमा भाग्नुपरेको थियो। अनि सुलेमानको मृत्यु नभएसम्म तिनी त्यहीं बसे। सुलेमानले आफ्नो पापको दोष स्वीकार गर्नु र पश्‍चात्ताप गर्नुको सट्टामा उनले यारोबामलाई हटाउन खोजे। तब के, के उनले यसरी परमेश्‍वरको वचन विफल पार्न सके त ? यारोबामको विरुद्धमा लड़नु मूर्खता थियो; किनभने तिनी अब इस्राएलका उत्तरीय कुलहरूको ईश्‍वरीय उत्तराधिकारी भएका थिए। शाऊल आफ्नो उत्तराधिकारी दाऊदलाई मार्ने प्रयासमा असफल भएका थिए। अनि ठीक त्यस्तै गरेर सुलेमान पनि यारोबामको हत्या गर्ने आफ्ना प्रयासहरूमा असफल हुनेथिए।

जुन कुलहरूमाथि यारोबामले शासन गर्नेथिए, ती कुलहरूका नामहरू यस प्रकारका छन्: रूबेन, दान, नप्ताली, गाद, आशेर, इस्साकार, जबूलून, एप्रैम, मनस्से, साथै लेवी र शिमोनका आंशिक भागहरू। अनि सुलेमानका छोराले शासन गर्ने कुलहरू यहूदा र बिन्यामिन, साथै लेवी र शिमोनका आंशिक भागहरू थिए; किनकि लेवी र शिमोनका मानिसहरूमध्ये प्रायः सबैजना यहूदाको राज्यप्रति निष्ठावान् रहनेथिए (२ इतिहास ११:१३-१६)।

१ राजाहरू ११:४१: हुन सक्छ, सुलेमानको इतिहासको पुस्तकचाहिँ उनको शासनकालको सरकारी अभिलेख थियो, तर निस्सन्देह पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलको आत्माको प्रेरणाले लेखिएको भाग होइन।

१ राजाहरू ११:४२-४३: चालीस वर्षसम्म शासन गरिसकेपछि सुलेमानको मृत्यु भयो; अनि यरूशलेममा उनको दफन भयो; अनि उनका छोरा रहबामले उनको सट्टामा राज्य गरे। राजा सुलेमानको शुरुआत उनको अन्तभन्दा राम्रो थियो। यसो हो भने, याद गर्नुहोस्: एउटा असल शुरुआतले एउटा शुभ अन्तको निश्‍चयता दिँदैन। उनी महानताको शिखरमा पुगेका थिए; तर उनको नैतिक पतन भयो, र उनी नीच अधर्म र मूर्तिपूजारूपी

खाड़लमा डुबिगए। राजा सुलेमानले उपदेशक १२:१३-१४ पदहरूमा प्रचार गरेका कुरा आफैले पालन गरे कति असल हुनेथियो ! !

‘सम्पूर्ण कुराको निष्कर्ष के हो त, सो सुनौंः परमेश्वरको भय मान, र उहाँका आज्ञाहरू पालन गरः किनभने मानिसको सम्पूर्ण कर्तव्य यही हो। किनकि परमेश्वरले हरेक काम र हरेक गुप्त कुराको न्याय गर्नुहुनेछ, चाहे त्यो असल होस्, चाहे खराब।’ उपदेशक १२:१३-१४

खण्ड ३

१ राजाहरू १२-२२:

इस्राएलको विभाजित राज्य

क) १ राजाहरू १२:१-२४: यहूदाका राजा रहबाम

सुलेमानका छोरा रहबामले यहूदामा सत्र वर्षसम्म शासन गरे अर्थात् ख्रीष्टपूर्व ९३०/९३१ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ९१६ सालसम्म राज्य गरे (१ राजाहरू १२:२०-२४; २ इतिहास ११-१२)।

१ राजाहरू १२:१-११: रहबाम शेकेम गए; किनकि त्यहाँ तिनलाई राजाको रूपमा घोषणा गर्ने योजना थियो। अनि सुलेमानको मृत्युको खबर सुनेपछि यारोबाम मिस्र देशबाट फर्के, र तिनी पनि इस्राएलका मानिसहरूको सारा समुदायसँगै शेकेममा आए। अनि इस्राएलीहरूले रहबामको सामु तिनीहरूको अन्तिम निर्णय प्रस्तुत गरेः ‘तपाईंका पिताजीले हाम्रो जुवा कष्टपूर्ण पार्नुभएको थियो; यसकारण आफ्ना पिताजीको त्यो कष्टपूर्ण सेवा र उहाँले हामीमाथि बोकाइदिनुभएको उहाँको त्यो गह्रौं जुवा हलुङ्गो पारिदिनुहोस्, र हामी तपाईंको सेवा गर्नेछौं।’ आफ्नो दरबारका मध्यपूर्वीय ऐश्वर्य र सुखहरू कायम राख्न सुलेमानले मानिसहरूलाई बेगारमा जोतेका थिए र तिनीहरूमाथि भारी कर लगाएका थिए। यसकारण तिनीहरूले भन्न चाहेको तात्पर्य यस प्रकारको छः ‘तपाईंका पिताजीले हामीमाथि लगाउनुभएका करहरू घटाइदिनुहोस्, र हामी तपाईंको सेवा गर्नेछौं; नत्र ता हामी विद्रोह गर्नेछौं।’ रहबामले यसको विषयमा सोच्न तीन दिनको समय मागे। त्यस अवधिभित्र तिनले पहिले आफ्ना वृद्ध सल्लाहकारहरूसँग परामर्श लिए; अनि उनीहरूले तिनलाई मानिसहरूसँग दयालु व्यवहार गर्ने र तिनीहरूको सेवक बन्ने सल्लाह दिए। तर तिनका जवान सल्लाहकारहरूले भने त्यसको ठीक उल्टो सुझाउ दिएः यिनीहरूको सल्लाहअनुसार तिनले मानिसहरूको सामु अझै कठोर मागहरू पेश गरेर तिनीहरूलाई धम्की दिनु थियो। अनि यस अर्थमा रहबामको कान्छी औंला सुलेमानको कम्मरभन्दा मोटो हुनेथियो। अनि राजा सुलेमानले तिनीहरूलाई कोर्राहरूले हिर्काएर तिनीहरूलाई सजाय दिएका थिए भने, रहबामले बिच्छीहरूको डङ्क मारेर तिनीहरूलाई सास्ती दिनेथिए।

१ राजाहरू १२:१२-२०: अनि जब तेस्रो दिनमा यारोबाम र इस्राएलको सारा समुदाय तिनको निर्णय सुन्न फर्के, तब तिनले तिनीहरूलाई जवान मानिसहरूको सल्लाहअनुसार कड़ा जवाफ दिए। अनि यस विषयमा १ राजाहरू १२:१५ पदले स्पष्टसँग बताउँछ, कि शीलोवासी अहियाहद्वारा बोलिएको परमप्रभुको वचन पूरा गर्न यसो भएको थियो (१ राजाहरू ११:३०-३९)। यस महत्त्वपूर्ण मोड़मा आएर इस्राएलका मानिसहरूले रहबामको विरोधमा विद्रोह गरे।

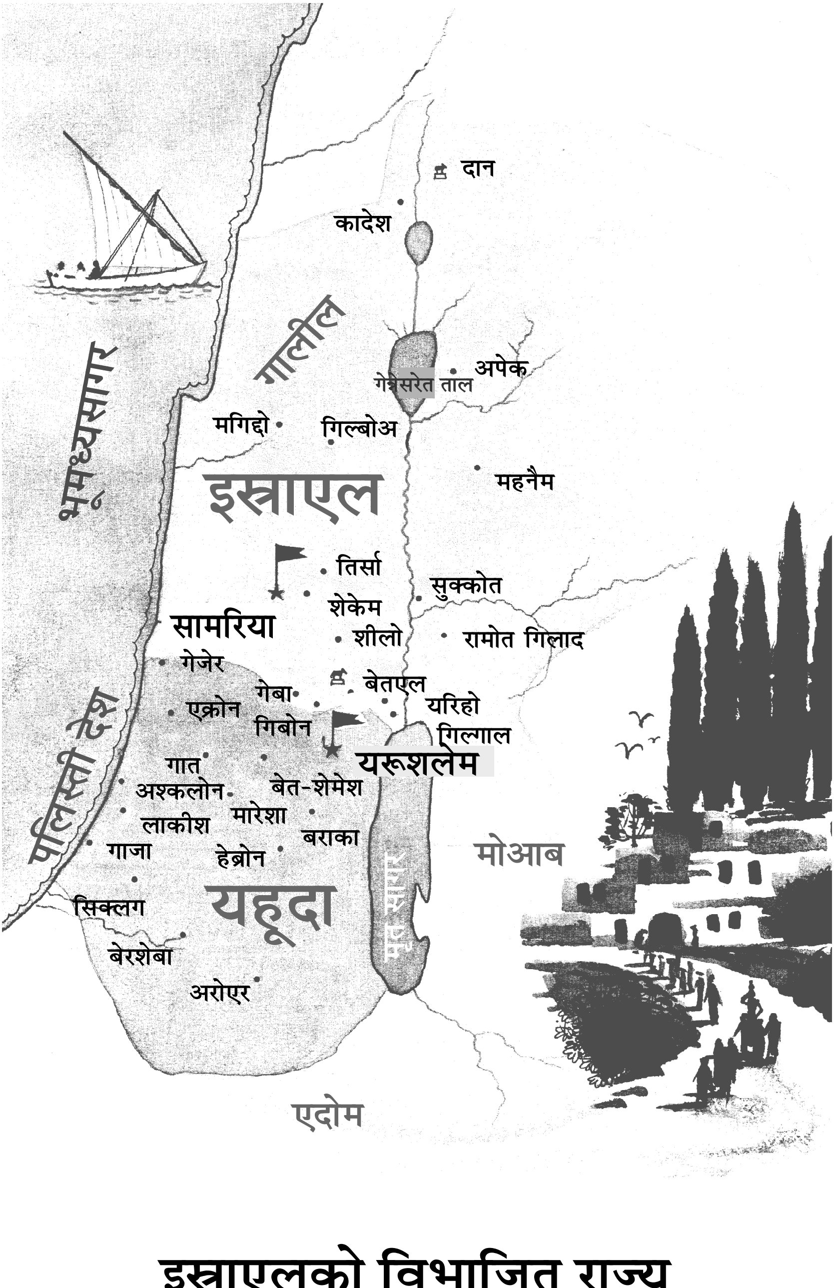

इस्राएलको विभाजित राज्य

त्यस बेलामा तिनीहरूमध्ये कतिजना अझै पनि यहूदाको इलाकामा बसिरहेका थिए। अनि जब रहबामले यहूदाको इलाकामा जिउने यी इस्राएलीहरूलाई आफ्नो अधीनतामा ल्याउन तिनीहरूलाई बेगारीमा जोत्ने लोकप्रिय नभएका अधिकारी अदोरामलाई पठाए, तब तिनीहरूले यिनलाई ढुङ्गाले हानेर मारे। तब इस्राएलका मानिसहरूले यारोबामलाई आफ्नो राजा बनाए। अब १ राजाहरू ११:२० पदको कुरा आयोः 'यहूदाको कुलबाहेक अरू कोही पनि रहबामको पछि लागेन' भनेर लेखिएको ता पनि हामीले याद गर्नुपर्छ कि बिन्यामिन-कुल (१ राजाहरू १२:२१), शिमोन-कुल (यहोशू १९:१[ख]) र अधिकांश लेवीहरू यहूदा राज्यमा परेका थिए।

१ राजाहरू १२:२१-२४: रहबामले इस्राएलको विरुद्धमा लड़ाइँको घोषणा गरेर यो भइरहेको भिवाजन विफल पार्न खोजे, तर तिनले ईश्वरीय आज्ञा पाएको हुनाले तिनले आफ्नो योजना रद्द गरे। अघि आफ्ना बूढ़ा प्रधानहरूको सल्लाह बेवास्ता गर्ने रहबामले अब परमप्रभुको सल्लाहमाथि ध्यान दिए, र यसरी तिनले धेरै इस्राएलीहरूको ज्यान बचाए। परमप्रभुको वचनले 'राज्यको विभाजन होस्' भन्ने हुकुम गऱ्यो, र 'यो विभाजन रक्तपातविना भएको होस्' भनेर परमप्रभुको वचनले सुनिश्चित गरिदियो।

राज्यको विभाजन

विभाजित राज्यको इतिहास यहाँबाट शुरु हुन्छ र राजाहरूको दोस्रो पुस्तकमा निरन्तर अघि बढ्छ। यारोबामले उत्तरीय दस कुलहरूमाथि शासन गरे। अनि त्यस उत्तरीय राज्यको नाम प्रायः 'इस्राएल' हुन्छ, तर कहिलेकाहीं भविष्यवक्ताहरूको पुस्तकमा 'एप्रैम' पनि भनिन्छ। त्यस राज्यमा नौंवटा राज-वंशहरू थिए र त्यसका सबै राजाहरू दुष्ट थिए।

रहबामले 'यहूदा' नाम गरेको दक्षिणी राज्यमाथि शासन गरे। अनि यस राज्यमा एउटा राजवंश मात्र थियो, अर्थात् यसको हरेक राजा दाऊदको वंशका थिए। अनि यसै राज्यमार्फत ख्रीष्ट येशूले दाऊदको सिंहासनको कानुनी अधिकार पाउनुभयो। उहाँसम्म आइपुग्ने वंशावली दाऊदबाट शुरु भएर अन्तमा यूसुफकहाँ जान्छ (यस सम्बन्धमा तपाईंले मत्तीको सुसमाचारको एक अध्यायमा पेश गरिएको वंशावली हेर्नुहोला)। अनि शारीरिक हिसाबले पनि प्रभु येशू दाऊदको पुत्र हुनुहुन्थ्यो, कन्या मरियमद्वारा जन्म लिएर। किनकि तिनी दाऊदको छोरा नातानमार्फत दाऊदको वंशकी थिइन् (यस सम्बन्धमा तपाईंले लूकाको सुसमाचारको तीन अध्यायमा पेश गरिएको वंशावली हेर्नुहोला)। यहूदाका राजाहरूमध्ये कोही-कोही उत्कृष्ट सुधारक थिए; नत्रता तिनीहरूमध्ये प्रायः सबैजना पनि दुष्ट थिए।

इस्राएलका राजाहरू र यहूदाका राजाहरूः

इस्राएलको राजवंशः		**यहूदाको राजवंशः**	
राजवंश १:	यारोबाम	राजवंश १:	रहबाम,
	नादाब		अबियाम (अबियाह)
राजवंश २:	बाशा		आसा *(असल)*,
	एला		यहोशापात *(असल)*

राजवंश ३ :	जिम्री	यहोराम (योराम) *(असल)*
राजवंश ४ :	ओम्री	अहज्याह
	अहाब	अतल्याह (अनधिकार ग्राही)
	अहज्याह	यहोआश *(असल)*
	योराम (यहोराम)	अमज्याह
राजवंश ५ :	येहू	उज्जियाह (अजर्याह) *(असल)*
	येहोआहास	योताम *(असल)*
	योअश (यहोअश)	आहाज
	द्वीतिय यारोबाम	हिजकियाह *(असल)*
	जकर्याह	मनस्से
राजवंश ६ :	शल्लूम	आमोन
राजवंश ७ :	मनहेम	योसियाह *(असल)*
	पकहियाह	आहाज (शल्लूम)
राजवंश ८ :	पेकह	यहोयाकिम (एल्याकिम)
राजवंश ९ :	होशे	यहोयाकिन (यकोनियाह, कोनियाह)
		सिद्कियाह (मत्तनियाह)

विभाजित राज्यको इतिहासचाहिँ चारवटा अवस्थाहरूमा भाग लगाउन सकिन्छः

क) *पहिलो अवस्थाः* इस्राएलका राजा प्रथम यारोबामदेखि इस्राएलका राजा ओम्रीसम्म यी दुईवटा राज्यको बीचमा सधैं लड़ाइँ चलिबस्थ्यो (१ राजाहरू १२:१ र १६:२८)।

ख) *दोस्रो अवस्थाः* इस्राएलका राजा ओम्रीदेखि इस्राएलका राजा येहूसम्म यी दुईवटा राज्यहरूको बीचको सम्बन्धमा सुधार आयो र यी दुवै मेलमिलापको सम्झौतामा बसे (१ राजाहरू १६:२९ र २ राजाहरू ९)।

ग) *तेस्रो अवस्थाः* इस्राएलका राजा येहूदेखि ख्रीष्टपूर्व ७२२ सालसम्म अर्थात् इस्राएल अश्शूरमा कैद गरेर लगिएको वर्षसम्म यी दुई राज्यहरूले एक-अर्कालाई स्वतन्त्रतामा जिउन दिए (२ राजाहरू ९-१७ अध्यायहरू)।

घ) *चौथो र अन्तिम अवस्थाः* ख्रीष्टपूर्व ७२२ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ५८६ सालसम्म यी दुईवटा राज्यहरूबाट यहूदाचाहिँ उब्रिएको राज्य थियो, त्यसपछि यहूदा पनि कैद गरेर बाबेलमा लगियो (२ राजाहरू १८-२५ अध्यायहरू)।

इस्राएल नामक राज्य कहिल्यै फेरि एउटा राष्ट्रको रूपमा कनान देशमा फर्केर आएन, र त्यहाँ कहिल्यै फर्केर आउनेछैन पनि। अनि यहूदाचाहिँ? यहूदा सत्तरी वर्षसम्म कैदमा रह्यो, त्यसपछि एज्रा र नहेम्याहका पुस्तकहरूमा बयान गरिएझैं बेला-बेलामा निक्कै ठूलो सङ्ख्यामा यहूदीहरूका दलहरू यरूशेलममा फर्के। यस प्रकारले दक्षिणी कुलहरू ख्रीष्टपूर्व ५०० सालभन्दा अघि गैर-यहूदी शासनअन्तर्गत आफ्नो देशमा फर्के।

पुरानो नियमको इतिहासको अन्तमा कनान देशमा जिउने यहूदीहरू फारसको राजाको अधीनतामा थिए। त्यसपछि ग्रीस देशले फारसलाई जित्यो, र यस नयाँ शक्तिशाली

विश्वशक्तिले यहूदीहरूलाई शासन गऱ्यो। अन्तमा ग्रीकहरू रोमी साम्राज्यद्वारा वशमा परे। अनि प्रभु येशू यस संसारमा आउनुभएको समयमा त्यहाँ यो साम्राज्य सत्तामा थियो।

यस विभाजित राज्यको विषयमा बाइबल-अध्ययन गर्दाखेरि बाइबल-विद्यार्थीले पेश गरिएका मितिहरूको सम्बन्धमा घरिघरि कुरा नमिलेको महसुस गर्छ। तर कालअनुक्रमको सम्बन्धमा उठेका प्रायः सबै समस्याहरू तब हल हुन्छन्, जब इस्राएलमा र यहूदामा राजाहरूका शासनकालहरूको अवधि गन्न फरक-फरक तरिकाहरू अपनाइए भन्ने कुरा ख्याल गरिन्छ। अनि हामी अर्को कुरा पनि याद राखौं, कि कति पल्ट केही समयको लागि दुईजना राजाहरूले एकसाथ सह-शासनकर्ताको रूपमा राज्य गर्थे। राजाहरूको कालक्रमको सम्पूर्ण विषय श्री एड्विन आर. थिलेले लेखेको 'द मिस्टेरियस नम्बर्स अफ द हिब्रू किङ्स' नामक किताबमा निपुणतासाथ र विस्तृत रूपले छलफल गरिएको छ। [10)]

अब जुन क्रमअनुसार यी राजाहरू यस किताबमा पेश गरिएका छन्, त्यही क्रमअनुसार हामी विभाजित राज्यको विषयमा अध्ययन गर्दै जानेछौं; यसो गर्दा हामी एक-एक राजाको शासन-कालमा घटेका महत्त्वपूर्ण घटनाहरूमा ध्यान दिन्छौं, यसको निम्ति हामी श्री एड्विन आर. थिलेले लेखेको उक्त किताबले तय गरेका मितिहरू लिएका छौं।

ख) १ राजाहरू १२:२५-१४:२०: इस्राएलका राजा यारोबाम

ख्रीष्टपूर्व ९३१/९३० सालदेखि ९१०/९०९ सालसम्म एप्रैम-कुलका नबातका छोरा यारोबामले बाइस वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे।

अ) १ राजाहरू १२:२५-३३: राजा यारोबामले स्थापित गरेका झूटा धर्म-केन्द्रहरू

१ राजाहरू १२:२५-३०: इस्राएलको प्रथम राजाले आफ्नो शासनकालको शुरुमा शेकेम आफ्नो राजधानी तुल्याए; त्यसपछि तिनले यर्दन नदीको पारिपट्टि पनूएल निर्माण गरे। इस्राएलका मानिसहरू चाड़हरूको समयमा परमप्रभुको उपासना गर्न यरूशलेममा फर्किजानेछन् र यसो हुँदा तिनीहरूको राजभक्ति पनि तिनीदेखि यहूदाका राजाकहाँ फर्कनेछ भन्ने डरले प्रेरित भएर तिनले आफ्नो धर्मका नियमहरू स्थापित गरे। तिनले दान र बेतएलमा एक-एक सुनको बाछो खड़ा गरेर यी ठाउँहरू नयाँ धर्मकेन्द्र तुल्याए, र 'हे इस्राएल, हेर! मिस्र देशबाट तिमीलाई निकालेर छुटकारा दिने तिम्रा देवताहरू यी हुन्' भनेर घोषणा गरे।

१ राजाहरू १२:३१-३३: अनि यारोबामले उच्च स्थानहरूमा मूर्तिका थानहरू बनाए। परमेश्वरले नियुक्त गर्नभएको लेवी कुलबाटै मात्र होइन, तर सबै कुलहरूको बीचबाट मानिसहरूलाई भर्ती गरेर तिनले एउटा नयाँ पूजाहारीगिरी स्थापना गरे। अनि सातौं महिनामा भएको झुपड़ीहरूको चाड़को बदलीमा तिनले आठौं महिनाको पन्ध्रौं दिनमा एउटा ठूलो पर्व मनाए, अनि यसरी तिनले एउटा नयाँ धार्मिक क्यालेण्डर स्थापित गरे। तिनी स्वयम्ले बेतएलमा बनाएको वेदीमाथि बलिहरू चढ़ाएर पूजाहारीको काम आफ्नो हातमा लिए।

इस्राएलका धेरै मानिसहरूले यी परिवर्तनहरू स्वीकार गरे; यसबाट स्पष्ट बुझिन्छ, कि तिनीहरूका हृदयहरू परमप्रभुदेखि टाढ़ा थिए। बितेको समयमा तिनीहरूका पितापुर्खाहरूले एउटा बाछो पूजा गरेका थिए र यसको खातिर सजाय भोगेका थिए (प्रस्थान ३२)। अनि राजा सुलेमानले

उच्च स्थानहरूमा मूर्तिका थानहरू खड़ा गरेका थिए, र यसको खातिर उनले आफ्नो अधिकांश राज्य गुमाएका थिए (१ राजाहरू ११)। अनि कोरह र तिनको पछि लाग्ने-हरूले पूजाहारीको पद हड़प गर्न खोजेका थिए; अनि तिनीहरूले त्यसको खातिर आफ्नो ज्यान गुमाए (गन्ती १६)। जुन नवीनता-हरूद्वारा यारोबामले आफ्नो राज्य सुरक्षित गर्न खोजे, ती नवीनताहरूले बरु त्यसको पतन र विनाश सुनिश्चित गरे। परमेश्वरलाई प्रेम गर्ने मानिसहरू यहूदातिर भागे (२ इतिहास ११:१४-१६)। त्यस अईश्वरीय धर्मले उनीहरूलाई दिएका सुविधाहरू जस्तासुकै किन नहोऊन्, त्यसका खराब नतिजाहरू ध्यानमा राखेर उनीहरूले आफ्ना दाजुभाइ-हरूलाई याहोराम-रचित धर्ममा छाड़े। एकजना अज्ञात भाइले यस सम्बन्धमा यसो भनेका छन्: 'यारोबामचाहिँ राजाको पदको योग्य थिएनन्, तर इस्राएली जातिचाहिँ यत्रो खराब शासक पाउन पूरा योग्य थियो।'

आ) १ राजाहरू १३:१-३२: राजा यारोबाम र परमेश्वरको जन

१ राजाहरू १३:१-३: अनि यस्तो भयोः जुन बेलामा यारोबामले बेतएलमा भएको वेदीमाथि धूप चढ़ाइरहेका थिए, त्यस बेलामा यहूदाबाट परमेश्वरले पठाउनुभएका एक जन त्यहाँ आए, र उनले खुल्लमखुल्ला त्यस सुनको मूर्तिको नाममा खड़ा गरिएको वेदीको दोषारोपण गर्न लागे। अनि उनले भविष्यवाणी गरे, कि यहूदामा योसियाह नामक राजा उठ्नेछन्, र मूर्तिपूजा गर्ने पूजाहारीहरूलाई त्यस वेदीमाथि जलाउने-छन्। अनि १ राजाहरू १३:२ पदमा भनिएको भविष्यवाणी कसरी पूरा भयो, सो कुरा २ राजाहरू २३:१५-१६ पदहरूमा लेखिएको छ। किनकि यस भविष्यवाणीदेखि यसमा भनिएको कुरा पूरा हुने दिनसम्म तीन सयभन्दा बढ़ी वर्ष बिते। तर यस भविष्यवाणीको वचन सुनिश्चित थियो। यसको निम्ति निर्धारित चिन्हचाहिँ यही थियोः त्यो वेदी फाट्नेथियो र त्यसमाथि भएको खरानी पोखिनेथियो।

१ राजाहरू १३:४-६: अनि जब यारोबामले यी भविष्यवक्तालाई औंल्याए र उनलाई पक्रन आदेश दिए, तब राजाको हात तत्कालै सुकिगयो, साथै त्यो वेदी फाट्यो, र त्यसको खरानी पोखियो। यो यारोबाम-रचित धर्मको विनाशको सङ्केत थियो। यी दयालु भविष्यवक्ताको प्रार्थनाको उत्तरमा यारोबामको सुकेको हात निको भयो, अँ, त्यो पहिले जस्तै थियो, त्यस्तै भइगयो।

१ राजाहरू १३:७-१०: राजा यारोबामले यी भविष्यवक्तालाई धम्की दिएर चुप गराउन सकेनन्; तर तिनले उनलाई आफ्नो सङ्गतिको हात दिएर मनाउन खोजे। परमेश्वरले यी भविष्यवक्तालाई अघिबाट कड़ा निर्देशन दिनुभएको थियोः उनले यारोबामको दुष्ट शासनसित अलिकति पनि सङ्गत वा सम्झौता गर्नुहुँदैनथियो। यसकारण परमप्रभुका निर्देशनहरूअनुसार यी भविष्य-वक्ताले राजा यारोबामसँग खानपान गर्न अस्वीकार गरे। अनि बेतएलबाट घर जान उनले अर्कै बाटो लिए।

१ राजाहरू १३:११-१९: उनी घर फर्किरहेको बेलामा बेतएलका एकजना वृद्ध भविष्यवक्ताले उनलाई बाटोमा रोके। शुरुमा परमेश्वरका जनले ती वृद्ध भविष्यवक्ताको अतिथि-सत्कार सरासर इन्कार गरे, किनभने बेतएलमा भइरहेको मूर्तिपूजासित उनले अलिकति पनि दयामाया देखाउन चाहँदैन-थिए। तर जब ती वृद्ध मानिसले यसको उत्तरमा भनेः 'होइन, होइन, एकजना स्वर्गदूतले मलाई "परमेश्वरका जनलाई

सत्कार गर्नू" भनेका छन् ।' तब यस सरासर भ्रूट भएको वचन यी भविष्यवक्तालाई यो अतिथि-सत्कारको निम्तो स्वीकार गर्न मनाउन सफल भयो ।

१ राजाहरू १३:२०-२५: अनि जब तिनीहरू सँगै खाइरहेका थिए, तब परमप्रभुले बेतएलका वृद्ध भविष्यवक्तासँग बोल्नुभयो; अनि तिनले परमेश्वरका जनलाई यो दिव्य सन्देश सुनाए: 'तिम्रो अनाज्ञाकारिताको खातिर तिमी घर नपुगी मर्नेछौ, र तिम्रो मृत शरीर तिम्रो परिवारको चिहानमा गाड़िनेछैन ।' के यो सजाय तपाईलाई कठिन वा अति भएको लाग्दैछ ? तब याद गर्नुहोस्: जसलाई परमेश्वरले प्रेम गर्नुहुन्छ, तिनीहरूसित उहाँले सख्त व्यवहार गर्नुहुन्छ, अँ, उहाँले आफ्नो मुखपात्र हुनेहरूसँग र उहाँका विशेषाधिकार र सुविधाहरू प्राप्त व्यक्तिहरूसँग कड़ा व्यवहार गर्नुहुन्छ। घर फर्किजाँदै गरेका यी परमेश्वरका जनलाई बाटोमा एउटा सिंहले मार्‍यो । प्रकृतिका सबै नियमहरू उल्टापल्टा भए; किनकि त्यो सिंह र यी भविष्यवक्ताको गधा सड़कमा उनको लासको छेउमा सँगै उभिए ।

१ राजाहरू १३:२६-३२: अनि जब ती वृद्ध भविष्यवक्ताले यो खबर सुने, तब तिनलाई तुरुन्तै थाहा लाग्यो कि परमेश्वरका जनको अनाज्ञाकारिताको निम्ति यो परमप्रभुको दण्ड थियो । तिनी त्यस दुःखद घटनाको स्थलमा पुगे, र तिनले त्यो लास बेतएलमा फर्काएर ल्याए र त्यो आफ्नै चिहानमा गाड़े । त्यसपछि तिनले आफ्ना छोराहरूलाई 'मलाई यी परमेश्वरका जनको छेउमा गाड़िदेओ; यो मेरो इच्छा हो' भन्ने आदेश दिए । किनभने तिनले यो कुरा महसुस गरे कि तिनी एउटा यस्तो मूर्तिपूजाको धर्मको सदस्य थिए, जुन धर्मको विनाश परमेश्वरको न्यायको फैसला थियो ।

इ) १ राजाहरू १३:३३-३४: राजा यारोबामको भ्रूटा पूजाहारीगिरी

राजा यारोबाम आफ्नो दुष्टतामा अडिग रहे; अनि तिनले हरेक वर्गका मानिसहरूबाट पूजाहारीहरूलाई नियुक्त गरे, अनि तिनी आफैले पनि पूजाहारीको काम गर्दैथिए । अनि यो पाप यारोबामको राजवंशको विनाशको अन्तिम कारण थियो ।

यस विषयमा श्री इर्भिन जेन्सनले निम्न टिप्पणी गरेका छन्:

> 'राजा यारोबामले यहूदाका भविष्यवक्ताको दुःखद अन्तबाट आफूले पश्चात्ताप नगरेको खण्डमा आफ्नो प्रतिच्छाया र आफ्नो अन्त कस्तो हुने हो, सो चित्र सफासँग देख्नुपर्नेथियो । किनकि यी भविष्यवक्ताजस्तै यारोबाम पनि परमेश्वरद्वारा उच्च पदको लागि चुनिएका थिए । अनि यी भविष्यवक्ताले जस्तै तिनले आफ्नो निम्ति परमेश्वरको सिद्ध इच्छा के रहेछ, सो राम्ररी जाने । तर यी भविष्यवक्ताले गरेझैं तिनले परमेश्वरको वचन उल्लङ्घन गरे ।' [11)]

ई) १ राजाहरू १४:१-२०: राजा यारोबामको छोराको मृत्यु

१ राजाहरू १४:१-४: त्यस बेलामा यारोबामका छोरा अबियाह बिरामी भए; अनि राजाले आफ्नी पत्नीलाई भविष्यवक्ता अहियाहकहाँ पठाए । अनि परमेश्वरका यी जनले केही समय अघि यारोबामलाई 'तिमी उत्तरीय दस कुलहरूमाथि राजा हुनेछौ' भन्ने कुरा बताउनुभएको थियो (१ राजाहरू ११:२९-३९) ।

रानीले आफ्नो भेष बदली गरिन् । यसो गर्नको निम्ति यसका निम्न सम्भवतः कारणहरू थिए, जस्तै: **क)** एक, आफ्नो भेष नबदलीकन परमेश्वरको जनलाई भेट्दाखेरि

दान र बेतएलका मूर्तिहरूमा यिनको विश्वासको कमी देखा पर्नेथियो। **ख)** दुई, अहियाह मूर्तिपूजाको घोर विरोधी थिए; यसैले तिनले यिनलाई चिनेका भए तिनले यिनीसित अनुकूल कुराहरू बोल्नेछैनन् भन्ने कुरा यारोबामले महसुस गरेका थिए। अनि **ग)** तीन, राजाले यी भविष्यवक्तालाई छल गरेर परमप्रभुलाई पनि छल गर्न सक्छु भन्ने ठानेका थिए।

१ राजाहरू १४:५-१३: तर परमप्रभुले अघिबाट यी अन्धा भविष्यवक्तालाई 'हेर, इस्राएलकी रानी आइरहेकी छिन्' भनेर पूर्व-जानकारी दिइसक्नुभयो। अनि यिनी आइ-पुग्नेबित्तिकै यी भविष्यवक्ताले यिनको भेष पर्दाफास गरिदिए र यिनलाई विनाशको सन्देशको साथ यारोबामकहाँ फिर्ता पठाए। राजा यारोबामको अनाज्ञाकारिता र मूर्ति-पूजाको खातिर परमप्रभुले इस्राएलमा उनीबाट उनको हरेक नरलाई नष्ट गर्नुहुने-थियो, चाहे त्यो पुरुष कैदी होस्, चाहे स्वतन्त्र किन नहोस्। अनि उहाँले उनको घरानालाई नामनिशान नरहने गरी नाश गर्नुहुनेथियो। अनि उनको बिरामी छोरा अबियाहबाहेक उनको परिवारको कसैले पनि सम्मानयुक्त दफन पाउनेथिएन। हो, रानी तिर्सा शहरमा प्रवेश गर्नेबित्तिकै अबियाहचाहिँ मर्नेथियो।

१ राजाहरू १४:१४-१६: हो, परमेश्वरले अर्को राजालाई खड़ा गर्नुहुनेथियो, जसले यारोबामको परिवारलाई नाश गर्नेथिए; अनि ती राजा बाशा थिए। अन्तमा इस्राएली जाति कैदमा लगिनेथियो; किनभने यारोबामले इस्राएलमा अशेराको[12)] पूजाको शुरु गरेका थिए। अशेराचाहिँ प्रजनन-शक्तिको देवीको प्रतिरूपमा खोपिएका काठका मूर्तिहरू थिए।

१ राजाहरू १४:१७-१८: यस सत्र पदबाट के देखिन्छ भने, अब तिर्साचाहिँ इस्राएलको राजधानी थियो। किनकि इस्राएलकी रानी त्यहाँ फर्कनेबित्तिकै यिनको छोराको मृत्यु भयो। अनि यी भविष्यवक्ताले भविष्यवाणी गरेअनुसार मानिसहरूले उसलाई गाड़े र इस्राएलले उसको निम्ति शोक गऱ्यो।

१ राजाहरू १४:१९-२०: अनि बाइस वर्ष राज्य गरिसकेपछि यारोबामको मृत्यु भयो र उनका छोरा नादाब उनको बदलीमा राजा भए। इस्राएलका राजाहरूको इतिहासको पुस्तकचाहिँ पवित्र बाइबलको इतिहासको पुस्तक होइन, तर राजाहरूका कामकुराहरूको विषयमा लेखिएका सरकारी अभिलेखहरूको संग्रह थियो, जुन सरकारी अभिलेखहरूको संग्रहचाहिँ सार्वजनिक राष्ट्रीय इतिहासको रूपमा राखिन्थ्यो।

अब यस पुस्तकको वृत्तान्त यहूदाको राज्यतिर फर्केर जान्छ।

ग) १ राजाहरू १४:२१-२३: यहूदाका राजा रहबामको विषयमा रहेको बाँकी क्रमशः खण्ड

१ राजाहरू १४:२१-२४: हामीले यस पुस्तकको बाह्र अध्यायअन्तर्गत रहबामको शासनको पहिलो भाग अध्ययन गरिसकेका छौं। अनि अब हाम्रो सामु भएको खण्डले उनको शासनकालका प्रमुख घटनाहरू सारको रूपमा पेश गर्छ। रहबामकी आमा अम्मोनी स्त्री थिइन् भन्ने कुरा दुई पल्ट उल्लेख गरिएको छ (१ राजाहरू १४:२१ र ३१)। याद रहोस्: पाठकहरूको ध्यानाकर्षण गराउनको निम्ति यो कुरा दुई पल्ट लेखिएको छ; किनभने रहबामको शासन असफल हुनुको आधारभूत कारण के थियो भने, उनका पिता सुलेमानले विदेशी पत्नीहरूलाई विवाह गरेका थिए, जसले तिनलाई र तिनका परिवारलाई मूर्तिपूजाभित्र पसालेका थिए। यहूदामा मूर्तिपूजा व्यापक भयो, प्रचलित भयो। अनि पुरुषगामीहरू अर्थात् देवदास-हरूले मूर्तिका थानहरूमा आफ्ना घृणित र फोहोर अनैतिक कार्यहरू गर्ने गर्थे।

१ राजाहरू १४ः२५-२८ः मिस्र देशका राजा शिशकले यरूशलेम आक्रमण गरेर लुटे। यसरी मन्दिर र राज-दरबारबाट अमूल्य धनहरू चोरी भयो। तब रहबामले सुनका ढालहरूको सट्टामा पित्तलका ढालहरू बनाउन आदेश दिए।

फाराओकी छोरीलाई विवाह गरेर सुलेमानले आफूलाई मिस्र देशको हातमा पर्नदेखि बचाउन खोजेका थिए, तर उनको मृत्युको केही समयपछि मिस्र देशका राजा शिशक सुलेमानको सुनको शहरको धेरै वैभव लिएर गए; के यस कुराले उनको खिसीटुउरी र ठट्टा गरेको होइन र?

१ राजाहरू १४ः२९-३१ः यस अवधिभरि यहूदा र इस्राएलको बीचमा लड़ाइँ चलि-रहन्थ्यो। खास गरी यो लड़ाइँ सन्ताउन्न वर्षसम्म चल्यो अर्थात् यता यहूदाका राजा आसाको शासनकाल र उता इस्राएलका ओम्रीको शासनकालसम्म चलिबस्यो। तर परमप्रभुले यहूदा र इस्राएलको बीचमा सर्वशक्तिले चल्ने लड़ाइँ गर्न दिनुभएन (१ राजाहरू १२ः२४); तर यी भगिनी राज्यहरूले निरन्तर एक-अर्कासँग झैझगड़ा गरिरहन्थे। राजा रहबाम सन्ताउन्न वर्षको उमेरमा मरे, र उनको छोरा अबियाम उनको स्थानमा राजा भए।

घ) १ राजाहरू १५ः१-८ः यहूदाका राजा अबियाम

ख्रीष्टपूर्व ९१३ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ९११/९१० सालसम्म रहबामका छोरा अबियामले केवल तीन वर्ष यहूदामाथि राज्य गरे (२ इतिहास १३ः१-१४ः१[क])।

१ राजाहरू १५ः१ः यस पदमा एउटा सुत्र प्रस्तुत गरिएको छ, जुन सुत्र घरिघरि राजाहरूका पुस्तकहरूमा दोहोरिएको छ। यस सुत्रको बोल यस प्रकारको छः फलाना राजाको शासनकालको फलानो सालमा ढिस्कानो राज्यमा ढिस्काना राजाले शासन गर्न शुरु गरे र यति वर्ष राज्य गरे। यस पदको सुत्रअनुसार इस्राएलका राजा यारोबामको शासनकालको अठारौं वर्षमा अबियामले यहूदामाथि शासन गर्न थाले। अबियामको अर्को नाम अबियाह पनि हो (१ इतिहास ३ः१० र २ इतिहास १२ः१६)।

१ राजाहरू १५ः२ः यहाँ अबियामकी आमाको नाम माका थियो; यिनी अबिशालोमकी छोरी थिइन्। तर २ इतिहास ११ः२१ पदअनुसार माकाचाहिँ अब्शालोमकी छोरी थिइन्; अनि २ इतिहास १३ः२ पदअनुसार अबियामकी आमाको नाम मिकाया थियो, र यिनी ऊरिएलकी छोरी थिइन्। यस विषयमा यो सम्भव छ कि अबियामकी आमाका दुईवटा नामहरू थिए होलान्; अनि यिनी ऊरीएलकी छोरी, तर अब्शालोमकी नातिनी थिइन्। अबिशालोम र अब्शालोम एउटै व्यक्तिको नाम हो। 'छोरा' वा 'छोरी' भन्ने शब्द पवित्र बाइबलमा छोराछोरी, नातिनातिनीहरू, अँ, सबै सन्तान-दरसन्तानहरूको निम्ति प्रयोग गरिन्छ।

१ राजाहरू १५ः३-८ः अबियाम आफ्ना बुबाको देखासिकी गर्ने मूर्तिपूजक भए; तिनी दाऊदको देकासिकी गर्नमा असफल भए, जुन दाऊद निम्न अर्थमा विश्वासयोग्य थिएः मूर्तिहरूको पूजा गर्नदेखि उनी टाढ़ा बसे। १ राजाहरू १५ः४-५ पदले सङ्केत गरेअनुसार दाऊदसँग बाँधिएको उहाँको करार नभएको भए परमेश्वरले अबियामको घरानालाई नष्ट गर्नुहुनेथियो। तपाईले यस पाँचौं पदको शुरुमा लेखिएको कुरामाथि ध्यान दिनुहोला। अरू सबै कुराहरूमा दाऊद परमप्रभुप्रति विश्वास-योग्य रहेका थिए, तर एउटै कुरामा अर्थात् हित्ती ऊरियाहको कुराको विषयमा उनी विश्वासयोग्य हुन सकेका थिएनन्। यसकारण बुझ्नुहोस्ः हाम्रो जीवनको साक्षी बिग्रनु हो भने, त्यो एकै क्षणमा बिग्रन सक्छ,

कामवासनाको निम्ति लगाम छोड़िएको एकै क्षणमा हाम्रो चरित्र कलङ्कित हुँदो रहेछ।

अनि जुन लड़ाइँ इस्राएलसँग चलिबस्थ्यो, त्यो लड़ाइँ रहबामको शासनकालमा शुरु भयो र अबियामको शासनकालभरि जारी रह्यो। अनि १ राजाहरू १५:६ पदमा रहबाम र यारोबामका नामहरू यहूदा र इस्राएलको लागि प्रयोग गरिएका नाम हुन्। यसर्थ अबियामको जीवनभरि यहूदा र इस्राएलको बीचमा लड़ाइँ भइरह्यो। तिनले इस्राएलको राज्य आफ्नो हातमा पार्न सम्झाइबुझाइ र अस्त्रशस्त्रको बल प्रयोग गरेर त्यो फिर्ता ल्याउने प्रयास गरे; अनि २ इतिहास १३:१-२० पदको खण्डअनुसार तिनले यस प्रकारको प्रयासमा पाँच लाख इस्राएलीहरूलाई मारे।

ङ) १ राजाहरू १५:९-२४: यहूदाका राजा आसा

ख्रीष्टपूर्व ९११/९१० सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ८७०/८६९ सालसम्म अबियामका छोरा आसाले एकचालीस वर्ष यहूदामाथि राज्य गरे (२ इतिहास १४:१ख-१६:१४)।

१ राजाहरू १५:९-१५: यहूदाका असल राजाहरू कम्ती थिए, तर आसाचाहिँ ती असल राजाहरूमध्ये एक थिए। उनले देशबाट मूर्तिहरूको सामु पुरुषगमन गर्नेहरूलाई हटाइदिए र आफ्ना बुबा-बाजेले बनाएका र खड़ा गरेका सबै मूर्तिहरू नाश गरिदिए (१ राजाहरू १५:१२ र २ इतिहास १४:३-५)। उनले आफ्नी बज्यै माकालाई महारानी हुनदेखि पदच्युत गरिदिए अनि यिनको अश्लील र साह्रै घिनलाग्दो मूर्ति नष्ट गरे; तर उनले उच्च स्थानहरूमा भएका मूर्तिका थानहरू हटाएनन्, जुन थानहरूचाहिँ यस घिनलाग्दो मूर्तिसित सम्बन्धित थिए। अनि उनले आफ्ना बुबाबाट र आफ्नो तर्फबाट परमप्रभुको भवनको निम्ति दानहरू दिएर त्यो समृद्धशाली तुल्याए।

१ राजाहरू १५:१६-२२: तर जब इस्राएलका राजा बाशाले यरूशलेमदेखि केही माइल उत्तरमा रहेको रामा एउटा किल्लाबद्ध शहर बनाउन थाले, तब आसाले यहूदाको राजधानी खतरामा परेको महसुस गरे। तर परमप्रभुकहाँ फर्कनुको सट्टामा उनले अरामका राजा बेन-हददको सहायता मागे। ती विदेशी राजालाई उदारचित्तले दाम दिएर उनले तिनलाई उत्तरबाट आएर गालीलको क्षेत्रमा इस्राएल देश आक्रमण गर्न मनाए। यस कुराले बाशाको सेना हटाइदियो र उत्तरतिर तान्यो; तब आसाले रामा भत्काए र आफ्नो उत्तरीय सिमानामा अवस्थित रहेका गिबा र मिस्पा नामक शहरहरू बनाएर सुदृढ़ पार्न सके।

जुन सुन र चाँदी आसाले मन्दिरमा ल्याएका थिए, त्यो सुन र त्यो चाँदी परमप्रभुलाई दिइएको थियो। तर जब बाशाले आसाको राज्य आक्रमण गरे, तब आसाले परमेश्वरको भवन र आफ्ना राजभण्डारहरूमा भएको सबै धन लिएर ती विदेशी राजालाई दिए। यसरी उनले परमेश्वरको धन चोरी गरे र त्यससित सिरिया देशलाई धनी बनाए। ख्रीष्ट-विश्वासीहरूहो, तपाईंहरू होशियार बस्नुहोस्! नत्र कहीं हामी परमेश्वरको सम्पत्ति मानिएका कुराहरू, जस्तैः हाम्रो समय, हाम्रो पैसा र हाम्रो हातमा भएका अन्य साधनहरू लिएर अरू कसैलाई दिएर त्यसलाई पो धनी तुल्याउन पुग्छौं कि?

१ राजाहरू १५:२३-२४: आसाको जीवनका अन्तिम वर्षहरूमा उनका खुट्टा-हरूमा उनलाई कुनै रोग लागेको थियो। यो किन भएको थियो? हुन सक्छ, आसाले बाशाबाट छुटकारा पाउन अरामका राजामाथि भरोसा गरेकोमा परमेश्वर बेखुशी हुनुभएको हुनाले यसो भएको थियो कि? यो रोग यसको सङ्केत हुन सक्छ। अनि उनको

शासनकालका अन्तिम तीन-चार वर्षमा आसाका छोरा यहोशापातले उनीसँग राज्य गरेको अनुमान गरिन्छ।

च) १ राजाहरू १५:२५-२७: इस्राएलका राजा नादाब

अनि ख्रीष्टपूर्व ९१०/९०९ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ९०९/९०८ सालसम्म एप्रैम कुलका यारोबामका छोरा नादाब दुई वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे।

अनि नादाबले मूर्तिपूजाको सम्बन्धमा आफ्ना बुबाको देखासिकी गरे। अनि तिनको प्रजाको एकजना मानिसले अर्थात् बाशाले तिनको विरुद्धमा एउटा षड्यन्त्र रचे र तिनको हत्या गरे। अनि त्यस समयमा बाशाले यारोबामको घरानाका बाँकी सबै सदस्य-हरूलाई मारे। यसरी नै अहियाहको भविष्यवाणी पूरा भयो (१ राजाहरू १४:१० र १४)।

छ) १ राजाहरू १५:२८-१६:७: इस्राएलका राजा बाशा

अनि ख्रीष्टपूर्व ९०९/९०८ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ८८६/८८५ सालसम्म इस्साकार कुलका अहियाहका छोरा बाशाले चौबीस वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे।

१ राजाहरू १५:२८-३४: बाशाको शासनले इस्राएलको राज्यमा दोस्रो राजवंशको शुरुआत भएको सङ्केत गरेको छ। बाशाको शासनकालभरि यहूदा र इस्राएलको बीचमा भएको द्वन्द्व निरन्तर जारी भइरह्यो। तिर्सा तिनको राजधानी थियो; अनि तिनले यारोबामबाट शुरु भएको मूर्तिपूजा निरन्तरता दिए।

१ राजाहरू १६:१-७: तब येहू नाम भएको एकजना भविष्यवक्ताले बाशालाई निम्न ईश्वरवाणी घोषणा गरेर सुनाएः तिनी यारोबामको चालमा हिँड़ेर उनले स्थापित गरेको मूर्तिपूजा कायम राखेका हुनाले तिनको वंशले यारोबामको वंशको जस्तै नियति भोग्नेछ।

बाशाको वंशबाट जो शहरभित्र मर्नेथियो, त्यो कुकुरहरूको आहारा हुनेथियो र जो शहरबाहिर मर्नेथियो, त्यो गिद्धहरूको आहारा हुनेथियो। तिनको वंशबाट कसैको पनि चलनअनुसारको सम्मानित दफन हुनेथिएन। अनि बाशाको विनाशको अर्को कारण १ राजाहरू १६:७ पदमा दिइएको छः तिनले यारोबामको जम्मै घरपरिवारलाई मारेका थिए। यसर्थ, कि त तिनी यारोबामको घराना शेष पार्न परमेश्वरद्वारा निर्धारित भएको व्यक्ति थिएनन्, कि त तिनले क्रूरतासाथ र बदला लिने भावनाले यसो गरेको हुनुपर्ला। जेजस्तो भए पनि तिनले परमेश्वरको इच्छाको विरोधमा काम गरेका थिए।

ज) १ राजाहरू १६:८-१०: इस्राएलका राजा एला

अनि ख्रीष्टपूर्व ८८६/८८५ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ८८५/८८४ सालसम्म इस्साकार कुलका बाशाका छोरा एलाले दुई वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे।

एला पनि एक दुष्ट राजा थिए, जसले आफूलाई मूर्तिपूजा र मद्यपानमा सुम्पेका थिए। तिनले दुई वर्ष राज्य गरेपछि जिम्रीद्वारा तिनको हत्या भयो, जुन जिम्रीचाहिँ तिनका आधा रथहरूमाथि नियुक्त भएको सेनापति थिए। यस बेलामा बाशाको परिवारका बाँकी सबैलाई पनि मारियो, जसरी येहूले भविष्यवाणी गरेका थिए (१ राजाहरू १६:३)। अनि एलाको मृत्युको साथमा इस्राएलमा दोस्रो राजवंशको शासन अन्त भयो।

झ) १ राजाहरू १६ः११-२०ः इस्राएलका राजा जिम्री

अनि ख्रीष्टपूर्व ८८५/८८४ सालमा जिम्री सात दिनसम्म इस्राएलका राजा भए।

सबै राजाहरूको शासनकालभन्दा जिम्रीको दुष्ट शासन सबैभन्दा छोटो थियो; तिनको शासनकाल केवल सात दिन थियो। जब तिनले शासन आफ्नो हातमा लिए, तब इस्राएलको सेनाले गिब्बतोन शहर पलिस्ती-हरूको हातबाट निकाल्न कोशिश गरिरहेको थियो। अनि इस्राएली सेनाले आफ्नो सेनापति ओम्रीलाई राजा भनी घोषणा गर्‍यो। अनि तुरुन्तै सरकारको लगाम कब्जा गर्न तिनले इस्राएलको राजधानी तिर्साको विरुद्धमा आफ्नो सेना परिचालन गरे। तब जिम्री राज-दरबारको किल्लामा पसे, र तिनले त्यस किल्लामा आगो लगाइदिए, अनि तिनी त्यस आगोमा मरे।

ञ) १ राजाहरू १६ः२१-२२ः इस्राएलका राजा तिब्नी

अनि ख्रीष्टपूर्व ८८५/८८४ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ८८१/८८० सालसम्म गीनतका छोरा तिब्नीले चार वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे। सारा इस्राएली जातिले सेनापति ओम्रीलाई इस्राएलमाथि राजाको रूपमा नियुक्त गर्‍यो (१ राजाहरू १६ः१६); तरैपनि तिब्नी तिनको प्रतिद्वन्द्वी थिए; अनि चार-पाँच वर्षसम्म गृहयुद्ध भयो (१ राजाहरू १६ः१५ र २३); किनभने उत्तरीय राज्यको आधा भाग मानिसहरूले तिब्नीलाई उनको मृत्युसम्म पछ्यायो।

ट) १ राजाहरू १६ः२३-२८ः इस्राएलका राजा ओम्री

अनि ख्रीष्टपूर्व ८८५/८८४ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ८७४/८७३ सालसम्म ओम्रीले बाह्र वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे।

ओम्रीको शासनबाट उत्तरीय राज्यमा चौथो राजवंशको शासन शुरु भयो। ख्रीष्टपूर्व ८८० सालमा तिब्नी पराजित भए, र ओम्री सर्वमान्य राजा भए। शुरुका छ वर्षसम्म तिनले तिर्सामा राज्य गरे; त्यसपछि तिनले दुई किक्कर चाँदी अर्थात् लगभग ६८ के.जी. चाँदी दाम तिरेर सामरियाको पहाड़ किने र आफ्नो राजधानी त्यहाँ सारे। १ राजाहरू १६ः२५ र २६ पदमा तिनको महादुष्ट शासनमाथि जोड़ दिइएको छ।

ओम्रीको शासनको कालक्रम अलिक अप्ठ्यारो छ। जिम्रीको मृत्युपछि, आसाको सत्ताइसौं वर्षमा, तिनी राजा भनी घोषित भएका थिए (१ राजाहरू १६ः१५)। अनि चार वर्षको गृह-युद्ध चल्यो; त्यसपछि तिनी आसाको एकतीसौं वर्षमा उत्तरीय राज्यमा सर्वमान्य राजा बने (१ राजाहरू १६ः२३)। अनि तिनको मृत्यु आसाको अठतीसौं वर्षमा भयो (१ राजाहरू १६ः२९)। यसरी तिनको शासनको चार वर्ष आन्तरिक कलह मच्चि-रहेको थियो भने, प्रायः आठ वर्षसम्म शान्ति थियो।

ओम्री एक प्रगतिशील राजा थिए, जसले इस्राएलमा शान्ति र समृद्धि ल्याए। गैर-बाइबलीय स्रोतहरूले के भन्छन् भने, ओम्रीले मोआब देश कब्जा गरेर आफ्नो हातमा पारे अरे। अनि अश्शूरीहरूको दृष्टिमा तिनी यति प्रख्यात थिए कि तिनीहरूले इस्राएललाई 'ओम्रीको घर' वा 'ओम्रीको देश' भनेका थिए रे। अनि पुरातत्त्वविद्हरूको कुरा विश्वास गर्नु हो भने, तिनीहरूले सामरियामा ओम्रीको दरबारका भग्नावशेषहरू भेट्टाएका रहेछन्।

ठ) १ राजाहरू १६ः२९-२२ः४०ः इस्राएलका राजा अहाब र भविष्यवक्ता एलिया

अनि ख्रीष्टपूर्व ८७४/८७३ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ८५३ सालसम्म ओम्रीका छोरा

अहाबले बाइस वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे।

अ) १ राजाहरू १६:२९-३४: अहाबका पापहरू

अहाब अत्यन्तै दुष्ट राजा थिए; किनभने तिनले मूर्तिपूजाको सिलसिलामा यारोबामको देखासिकी गरे; यति मात्र होइन, तर तिनले सिडोनी राजाकी छोरी इजेबेललाई पनि विवाह गरे। यी नीच स्त्री बाल देवताको पूजा गर्ने स्त्री थिइन्, जो आफ्ना पति अहाबलाई बालको मन्दिर, बालको निम्ति एउटा वेदी र काठको मूर्ति बनाउन सुरुयाउन सफल भइन्, र यसरी इस्राएलमा बाल देवताको पूजा प्रबल भयो। यस समयका मानिसहरूको भक्तिहीनता ठूलो थियो। परमेश्वरको श्रापको केही वास्ता नगरी बेतएलवासी हीएलले यरिहोको पुनर्निर्माण गर्ने कति दुःसाहस गरेका, बाफरे! (यहोशू ६:२६)। जब उनले त्यस शहरको जग बसाले, तब उनका जेठा छोरा अबिरामको मृत्यु भयो; अनि जब उनले त्यस शहरका मूलढोकाहरू लगाए, तब उनको कान्छा छोरा सगुबको मृत्यु भयो।

आ) १ राजाहरू १७:१-७: भविष्यवक्ता एलिया र इस्राएल देशमा परेको खड़ेरी

१ राजाहरू १७:१: यस अध्यायमा हामी भविष्यवक्ता एलियासँग परिचित हुन्छौं। अनि उनको सेवकाईको वर्णन २ राजा २:११ पदसम्म जान्छ। परमेश्वरका जनहरूको बीचमा पाप भएको र तिनीहरूको अधोगति भएको समयमा परमेश्वरले भविष्यवक्ताहरूद्वारा आफ्ना जनहरूसँग बोल्नुहुन्थ्यो। अनि यी भविष्यवक्ताहरू परमप्रभुका मुखपात्र हुन्थे। उनीहरूले निडरको साथ उहाँका जनहरूको बीचमा भएको मूर्तिपूजा, व्यभिचार र सबै प्रकारका अधर्महरूको विरुद्धमा आफ्नो आवाज उठाउँथे। उनीहरूले मानिसहरूलाई पश्चात्ताप गर्न र परमप्रभुकहाँ फर्कन आग्रह गर्थे र चेताउनी दिन्थेः मानिसहरू समयमा परमप्रभुकहाँ फर्कंदैनथिए भने तिनीहरूले यसको निम्ति गम्भीर सजायहरू भोग्नुपर्नेथियो। केही भविष्यवक्ताहरूको सेवकाई इस्राएलमा सीमित रहन्थ्यो भने, केही भविष्यवक्ताहरूको सेवकाई यहूदामाथि केन्द्रित रहन्थ्यो, अनि फेरि कतिजना भविष्यवक्ताहरूले दुवै राज्यहरूको सेवा गर्थे। तर यी दुईवटा राज्यहरूमध्ये इस्राएल सबैभन्दा दुष्ट भएको हुनाले परमेश्वरले यी भविष्यवक्ताहरूको मुखद्वारा इस्राएललाई दिनुभएका सन्देशहरू चिन्ह, चमत्कार र आश्चर्यकर्महरूद्वारा पुष्टि गर्नुभयो। अनि यी चिन्हहरूले इस्राएललाई कुनै बहाना गर्न दिँदैनथिए।

सुसमाचारका पुस्तकहरूमा बप्तिस्मा दिने यूहन्नाको सेवकाईको सम्बन्धमा एलियाको नाम लिइएको छ; किनकि बप्तिस्मा दिने यूहन्नाचाहिँ एलियाको आत्मा र शक्तिमा आए (लूका १:१७)।

एलियाचाहिँ यर्दन नदीको पूर्वमा रहेको गिलादको तिश्बी भन्ने ठाउँबाट आएका थिए, र यसकारण तिनले तिश्बी भन्ने उपनाम पाएका थिए। तिनको विषयमा केवल राजाहरूका पुस्तकहरूमा पढ्न पाइन्छ। तर तिनको पृष्ठभूमि अर्थात् तिनको परिवारको विषयमा अथवा भविष्यवाणीको सेवकाईको निम्ति तिनको बोलावट कहिले र कहाँ भएको थियो, यस सिलसिलामा हामीलाई केही पनि भनिएको छैन। तर निस्सन्देह तिनी परमेश्वरबाट पठाइएका मानिस थिए; यो कुरा कसैले इन्कार गर्न सक्दैन। व्यभिचारी र घमण्डी इस्राएली जातिलाई घुँडा टेकाउन तिनी परमेश्वरको चुनिएको साधन थिए। तिनले गरेको प्रार्थनाले स्वर्गबाट यस पृथ्वीमा आशिष र क्रोध ल्याउन सक्थ्यो। यस

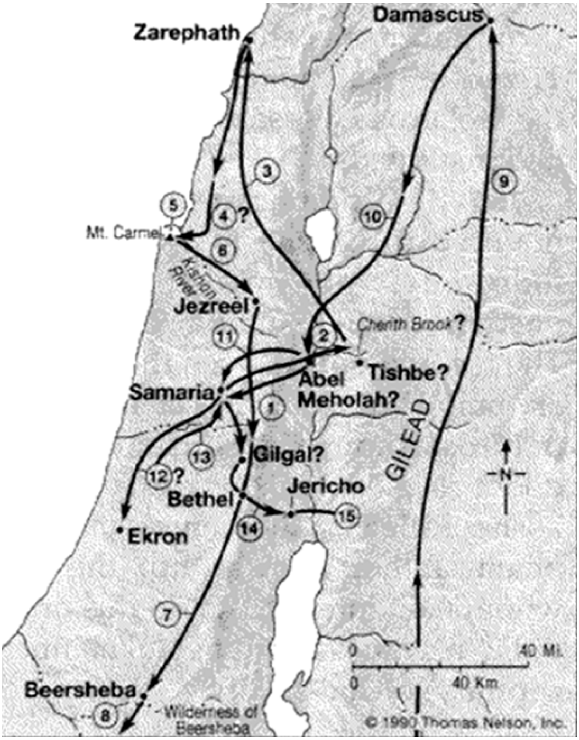

भविष्यवक्ता एलियाको जीवनः

१) पहिले तिश्बी एलियाले राजा अहाबलाई 'देशमा खड़ेरी लाग्नेछ' भन्ने भविष्यवाणी गरे ।

२) त्यसपछि तिनी करीत खोलामा लुके ।

३) त्यसपछि तिनी सारेपतमा गए ।

४) राजा अहाबकहाँ जाँदाखेरि तिनले ओबद्याहलाई भेटे ।

५) राजा अहाब एलियालाई कर्मेल पहाड़मा भेट्न राजी भए ।

६) दौड़िरहेको एलियाले यिज्रेलमा जाँदा राजा अहाब र तिनको रथलाई उछिने ।

७) इजेबेलको डरले गर्दा एलिया बेर-शेबामा भागे ।

८) बेर-शेबाको उजाड़स्थानबाट दक्षिण लागेर एलिया सिनाई पर्वतमा पुगे ।

९) हजाएललाई अरामको राजाको रूपमा अभिषेक गर्न एलिया उजाड़स्थानको बाटो भएर दमस्कसमा पुगे ।

१०) एलियाले एलीशालाई भेटे ।

११) एलियाले राजा अहाबलाई नाबोतको हत्याको दोष लगाए ।

१२) एलियाले राजा अहज्याहको एक्रोनमा गइरहेको टोलीलाई सामना गरे ।

१३) एलियाले अहज्याहको मृत्युको विषयमा भविष्यवाणी गरे ।

१४) एलिया र एलीशाले सँगै गरेको अन्तिम यात्रा

१५) एउटा आँधीबेह्रीमा एलियाको स्वर्गारोहण भयो ।

सम्बन्धमा तिनको प्रार्थनाको उत्तरमा बर्सेको पानीझरीचाहिँ आशिष अनि खड़ेरी लागेको र स्वर्गबाट आगो खसेकोचाहिँ हामीले परमेश्‍वरको सजाय सम्झनुपर्‍यो। तिनले आफ्नो पुस्ताका मानिसहरूलाई निडरको साथ सेवा गर्थे, र तिनी तिनीहरूको निम्ति विवेक हुन्थे। अनि पवित्र बाइबलमा वर्णनअनुसार तिनको सबैभन्दा पहिलो कामचाहिँ अहाबलाई 'देशमा खड़ेरी लाग्नेछ' भन्ने घोषणा गर्नु थियो। अनि सुस्पष्ट छ, कि यो खड़ेरीचाहिँ मूर्तिपूजाको विरुद्धमा परमेश्‍वरको न्याय थियो। मानिसहरूको ध्यान आफूतिर खिच्न परमेश्‍वरले कड़ा खड़ेरी प्रयोग गर्न रोज्नुभयो। तिनीहरूले गरेको मूर्तिपूजाले देशमा आत्मिक खड़ेरी ल्याएको छ भन्ने कुरा तिनीहरूले वास्ता गरेका थिएनन्; तर अब तिनीहरूले तिनीहरूको आत्मिक खड़ेरी चित्रण गर्ने यो प्राकृतिक खड़ेरी बेवास्ता गर्न सकेनन्।

१ राजाहरू १७:२-७: एलियाले परमप्रभुको आज्ञा पालन गरे, र तिनी सामरियाबाट यर्दनको पूर्वमा रहेको करीत खोलामा गए। त्यहाँ तिनले त्यस खोलाको पानी पिउँथे; अनि कागहरूले बिहान र बेलुका तिनलाई खानेकुरा ल्याउँथे, र यसरी अचम्म प्रकारले तिनको पालनपोषण हुन्थ्यो। तर केही समयपछि यस खड़ेरीको कारणले त्यस खोलाको पानी पनि सुकिहाल्यो।

इ) १ राजाहरू १७:८-२४: भविष्यवक्ता एलिया र सारेपतकी विधवा

१ राजाहरू १७:८-१६: परमप्रभुको वचनप्रति आज्ञाकारी भई एलिया टायर र सिडोनको बीचमा भूमध्यसागरको किनारमा अवस्थित भएको सारेपतमा गए; किनभने परमेश्‍वरले त्यहाँ एउटी अन्यजाति विधवाद्वारा तिनको स्याहार-सुसारको व्यवस्था गर्नुभयो। शुरुमा त यिनी हिचकिचाइन्; किनकि यिनीसँग आफ्नो छोरा र आफ्नो लागि मात्र पर्याप्त खानेकुरा थियो। तर यी भविष्यवक्ताले यिनलाई 'पहिले मेरो लागि एक गाँस रोटी बनाऊ' भन्ने आदेश दिए। यो आदेश पालन गरेर यी विधवाले परमेश्‍वरलाई आफ्नो जीवनमा पहिलो स्थान दिनेथिइन्। अनि जब यिनले आज्ञापालन गरिन्, तब यिनले एउटा अनमोल पाठ सिकिन्ः जस-जसले परमेश्‍वरलाई आफ्नो जीवनमा पहिलो स्थान दिन्छन्, तिनीहरूका अभाव र आवश्यकताहरू पूरा हुनेछन्; तिनीहरूलाई कहिल्यै कुनै कमी हुँदैन। यिनको माटोको भाँड़ामा पीठो र यिनको गरियाको तेल कहिल्यै रित्तिँदैनथियो।

एलिया धेरै इस्राएली विधवाहरूमध्ये एउटीकहाँ होइन, तर एउटी अन्यजाति विधवाकहाँ पठाइएको कुरा प्रभु येशूले ख्याल गरेर हाम्रो ध्यानमा ल्याउनुभयो (लूका ४:२६)।

यस खड़ेरीको समयमा परमप्रभुले आफ्नो भविष्यवक्ताको निम्ति सबैभन्दा नम्र तरिकाले प्रबन्ध गर्नुभयोः पहिले अशुद्ध चराहरूद्वारा र त्यसपछि एउटी गरिब गैर-यहूदी स्त्रीद्वारा। आफ्नो दरबारमा बसिरहेका राजालाई कठिनाइ थियो, तर एलियासँग उनलाई चाहिने सबै कुरा थियो। परमेश्‍वरको वाणी पालन गर्ने परमेश्‍वरका जनको सबै आवश्यकताहरू सधैं पूरा हुनेछन्, उनले सामना गर्नुपर्ने प्रबल परिस्थितिहरू जस्तासुकै किन नहोऊन्।

१ राजाहरू १७:१७-२४: केही समयपछि यस्तो भयोः यी विधवाको छोरा सिकिस्त बिरामी भयो र मर्‍यो। अनि तुरुन्तै यी स्त्रीले 'मैले गरेको कुनै पापको खातिर एलियाले मेरो छोराको मृत्युको आदेश दिए होलान्' भन्ने आशङ्का गरिन्। तर एलियाले त्यस मरेको केटालाई उठाएर आफ्नो सुत्ने कोठामा लगे, र

तीन पल्ट त्यस केटामाथि पसारिएर तिनले परमप्रभुलाई पुकारे। अनि त्यो केटो फेरि पुनर्जीवित भयो; अनि तिनले त्यसलाई स्वस्थ अवस्थामा त्यसकी आमाको हातमा सुम्पि-दिए। यस कुराले यी विधवालाई 'एलिया परमेश्‍वरका जन हुन् र परमेश्‍वरको वचन सत्य हो' भन्ने विश्‍वास दिलायो। यसरी यी अन्य-जाति स्त्रीले इस्राएलका परमेश्‍वरप्रति आफ्नो विश्‍वास प्रकट गरिन्।

ई) १ राजाहरू १८:१-१९: बालका पूजाहारीहरूलाई दिइएको एलियाको चुनौती

१ राजाहरू १८:१-६: एलियाले इस्राएल देश छोड़ेको तीन वर्षपछि र लूका ४:२५ पदअनुसार खड़ेरी शुरु भएको साढ़े तीन वर्षपछि परमप्रभुबाट भविष्यवक्ता एलिया-कहाँ अहाबको सामु उपस्थित हुने आदेश आयो। मानिसको दृष्टिले कुरा गर्नु हो भने, यो कुरा तिनको निम्ति अत्यन्तै खतरनाक थियो। त्यस बेलाको अनिकाल यति कष्टदायक थियो, कि अहाब र उनका भण्डारे ओबद्याहले पशुहरूको निम्ति घाँसको खोजी गर्नुपरेको थियो। (याद रहोस्: यी ओबद्याहचाहिँ पवित्र बाइबलको 'ओबद्याह' नामक पुस्तक लेख्ने भविष्यवक्ता थिएनन्; तर परमप्रभुका सयजना भविष्यवक्ताहरूलाई बचाउने यी नै ओबद्याह थिए। किनकि अहाबकी पत्नी इस्राएलकी दुष्ट रानी इजेबेलले तिनीहरूमध्ये कसैको हत्या गरेकी थिइन् र अरूलाई नाश गर्न खोजिरहेकी थिइन्।)

१ राजाहरू १८:७-१५: जब ओबद्याहले घाँस खोज्दैथिए, तब एलियाले तिनलाई भेटे र तिनलाई 'हेर्नुहोस्, एलिया फलाना ठाउँमा छन् भन्ने कुरा अहाबलाई सूचित गर' भन्ने आदेश दिए। तर ओबद्याहलाई यसो गर्दा आफ्नो मृत्यु हुने डर थियो; किनकि राजा अहाबले एलियालाई एकपल्टमा सदाको लागि चुप गराउन अथक प्रयास गरेका थिए। अनि ओबद्याहले एलियाको उपस्थिति प्रकट गरिदिए भने, राजाले पक्का पनि कुनै न कुनै कारबाही गर्ने नै थिए; तर त्यस बेलासम्म परमप्रभुको आत्माले एलियालाई अन्त कहीं लगिदिन सम्भव थियो। त्यसपछि अहाबले ओबद्याहलाई 'तिमीले मलाई किन झूटो खबर दिएका हौ' भन्ने निहुँमा मार्नेथियो। अनि यी सबै कुराहरूबाहेक राज-दरबारमा ओबद्याहको हालत निक्कै नाजुक थियो; किनभने तिनले परमप्रभुका भविष्यवक्ता-हरूको सुरक्षा गरेका थिए। तर एलियाले 'म यो ठाउँ छोड्दिनँ' भन्ने प्रतिज्ञा गरे। अनि एलिया र अहाबको बीचमा एउटा भेटघाट तय गरियो।

१ राजाहरू १८:१६-१९: तब राजा अहाब एलियालाई भेट्न गए, अनि नभन्दै 'हे इस्राएलको कष्ट दिनेहारा' भनेर तिनले उनलाई सीधै आरोप लगाइहाले। तर परमेश्‍वरका जनजस्तै असल मित्र कहाँ पाउँछ र? उनी त इस्राएलको सबैभन्दा हितकारी मित्र हुँदा रहेछन् भन्ने कुरा तिनले कहाँ बुझ्थे र? आफ्नो ज्यानको माया नगरेर एलियाले अहाबलाई निडरको साथ जवाफ दिए र तिनलाई दोष लगाए। उनले राजालाई लगाएको आरोप के थियो? राजा अहाबले परमप्रभुको सेवा र आराधना बाल देवताको पूजासँग मिसाए। त्यसपछि एलियाले तिनलाई 'मुकाबिला गर्नको निम्ति आफ्ना अगमवक्ताहरूलाई कर्मेल पहाड़मा भेला गराउनुहोस्, र एकमात्र सत्य परमेश्‍वर को हुनुहुन्छ, सो थाहा हुनेछ' भनेर चुनौती दिए। (१ राजाहरू १८: १९ र २२ पदअनुसार बाल देवताका चार सय पचास अगमवक्ताहरू कर्मेलमा गए, तर अशेरा देवीका चार सय अगमवक्ताहरू गएनन्।)

उ) १ राजाहरू १८:२०-४०: बालका पूजाहारीहरूमाथि एलियाको विजय

१ राजाहरू १८:२०-२५: इस्राएलको तर्फबाट भेला भएका प्रतिनिधिहरूलाई सम्बोधन गर्दै एलियाले तिनीहरूलाई 'तिमीहरू कहिलेसम्म दोधारमा परिरहन्छौ' भनेर आरोप लगाए। तिनीहरूले परमप्रभु र बालको बीचमा रोज्नुपर्नेथियो। त्यसपछि त्यो होड़बाजी शुरु भयो। यस होड़बाजीको निम्ति दुईवटा बहरहरू मारेर वेदीको दाउरामाथि राख्नुपर्नेथियो – एउटा बहर एलियाको निम्ति र अर्को बहर बालका अगमवक्ताहरूको निम्ति थियो। किनकि यस होड़बाजीमा एलियाले परमप्रभुको प्रतिनिधित्व गरे भने, अहाबका चार सय पचास अगमवक्ताहरूले बालको प्रतिनिधित्व गरे। जुन ईश्वरले प्रार्थनाको उत्तरमा बलिपशुमाथि आगो बर्साउनुहुन्छ, ती ईश्वर परमेश्वर हुनुहुंदो रहेछ। उहाँलाई तिनीहरूले परमेश्वर भनेर मान्नुपर्छ।

१ राजाहरू १८:२६-२९: यी बालका अगमवक्ताहरूले आफ्ना देवतालाई पुकारे र बिहानदेखि दिउँसोसम्म वेदीको वरिपरि उफ्रे। तब बाल देवताले तिनीहरूलाई जवाफ किन नदिएको? यस सम्बन्धमा एलियाले तिनीहरूलाई खिसी गरेर कति 'उपयोगी' सुझाउहरू पेश गरे। 'सायद बाल निक्कै कमजोर र नगण्य देवता भएको हुनुपर्ला; किनकि त्यसले त एकै समयमा दुईवटा काम गर्न सक्दैन रहेछ।' तब हताश भएर तिनीहरूले आफ्नो चलनअनुसार चक्कु र भालाहरूले आफैलाई काट्न र घोंच्न लागे र साँझसम्म अर्थात् बेलुकाको बलिदानको समयसम्म यस प्रकारको उत्ताउलो गरे, प्रलाप गरिरहे। तर कुनै आवाज आएन, कुनै जवाफ आएन, कसैले तिनीहरूको सुनेन।

१ राजाहरू १८:३०-३५: त्यसपछि एलियाको पालो आयोः उनले बाह्रवटा ढुङ्गाहरू लिएर परमप्रभुको नाममा एउटा वेदी बनाए, जुन बाह्रवटा ढुङ्गाहरूले इस्राएलका बाह्र कुलहरूलाई सङ्केत गरे। त्यसपछि आश्चर्यकर्मद्वारा बाहेक अरू कुनै पनि तरिकाले वेदीको आगो सल्कन सक्ने सम्भावना हटाउन उनले यस वेदीमाथि राखिएको बहरमाथि र यसको दाउरामाथि चारवटा पानीका भाँड़ाहरू तीन पल्ट खाली गरेर बाह्रवटा गाग्रीहरूको पानी खन्याउन लगाए।

कतिजनाले प्रश्न गर्छन्: खड़ेरी परेको बेलामा एलियाले कसरी यति धेरै पानी पाए? तर यो एउटा बनावटी प्रश्न हो। किनकि खड़ेरीको समयमा बाह्रवटा भाँड़ाको पानी भेट्टाउन गाह्रो कुरा होइन। खड़ेरीले खेतबारीहरू नराम्रो असर पारेको थियो, तर पिउने पानी पाइरहेको थियो, नत्रभने सबै मानिसहरू तिर्खाले मर्नेथिए। हामी अर्को स्पष्टीकरण पनि दिऔंः यो पानी भूमध्य-सागरबाट भएको हुन सक्छ, जुन भूमध्यसागर कर्मेल पहाड़देखि केवल केही माइल टाढ़ा रहेको थियो। यस सम्बन्धमा श्री जर्ज विलियम्सले यसो भनेका छन्:

> 'कि त किशोन नदीले, कि त भूमध्य-सागरले, कि त आजको दिनसम्म त्यहाँ रहि-रहेको इनारले अवश्य यो खाड़ल पानीले भर्नको निम्ति, एकलैले कि सँगै मिलेर, आवश्यक परेको पानीको प्रबन्ध गर्न सक्यो, यसमा कुनै शङ्का छैन (१ राजाहरू १८:३५, ४० र ४३)।' [13)]

१ राजाहरू १८:३६-४०: अनि बेलुकाको बलिदान चढ़ाउने समयमा एलियाले प्रार्थना गरेः 'हे परमप्रभु, स्वर्गबाट आगो बर्साएर आफूलाई प्रकट गर्नुहोस्!' अनि तुरुन्तै स्वर्गबाट परमप्रभुको आगो खस्यो, जुन आगोले होमबलिलाई मात्र होइन,

तर यसको दाउरा, वेदीका ढुङ्गाहरू, माटो र यस वेदीको वरिपरि खाड़लमा भएको पानी सबका सब भस्म पार्‍यो। तब मानिसहरू परमप्रभुलाई परमेश्‍वरको रूपमा स्वीकार गर्न बाध्य भए। त्यसपछि तिनीहरूले एलियाको आदेश पालन गरे र बालका दुष्ट अगमवक्ताहरूलाई पक्रेर मारे। मानिसहरूले परमप्रभु नै परमेश्‍वर हुनुहुन्छ भनी स्वीकार गरेपछि र बालका अगमवक्ताहरूलाई मृत्यु-दण्ड दिएपछि मात्र पानीझरी पर्न सक्यो। आशिष पाउने कदमहरू यस प्रकारका छन्ः हामीले आफ्नो पाप मानिलिनुपर्छ र परमेश्‍वरको वचन पालन गर्नुपर्छ; त्यसपछि मात्र आशिष बर्सिन्छ।

ऊ) १ राजाहरू १८ः४१-४६ः एलियाले पानी परोस् भनेर गरेको प्रार्थना

भविष्यवक्ता एलियाले राजा अहाबलाई ढिलो नगरी भोजन लिने सल्लाह दिए; किनभने पर्न लागेको पानीझरीबाट उम्कन तिनले अब चाँड़ै कर्मेल पहाड़ छोड्नुपरेको थियो। अनि जब अहाब खानपान गर्न बसे, तब एलिया प्रार्थना गर्न उठे। उनी कर्मेल पहाड़को टुप्पामा उक्ले; उनी भुइँमा घोप्टो परे, र प्रार्थना गर्दा आफ्नो टाउको आफ्ना घुँड़ाहरूको चेपमा राखे। उनले जोड़सित प्रार्थना गरेः 'हे प्रभु, पानी पठाएर आफ्नो वचन पूरा गरिदिनुहोस्!' अनि उनको सेवकले क्षितिजमा एउटा सानो बादल उठिरहेको नदेखुन्जेल उनले प्रार्थना गरिरहे। त्यो सानो बादल एलियाको लागि पर्याप्त थियो। तुरुन्तै उनले राजा अहाबलाई 'यिज्रेल पुग्न हतार गर्नुहोस्' भन्ने खबर पठाए। यिज्रेल इस्साकारको एउटा मुख्य शहर थियो, जहाँ राजाको परिवार बेला-बेलामा बस्ने गर्थ्यो (१ राजाहरू २१ः१)। एलिया विश्‍वासयोग्य नागरिक र विश्‍वासयोग्य सेवक भएका हुनाले अहाबको रथको अघि-अघि पानीले निथ्रुक्क भिजेर यिज्रेलसम्म बीस माइल दौड़े।

ए) १ राजाहरू १९ः१-१८ः एलिया होरेब पर्वतमा भागेर गएको

१ राजाहरू १९ः१-४ः अनि जब इजेबेलले आफ्ना पति अहाबको मुखबाट कर्मेल पहाड़मा बालका अगमवक्ताहरूले कसरी हारे र तिनीहरूको मृत्यु भयो, सो कुराको बारेमा सुनिन्, तब यिनले एक दिनभित्र एलियालाई मार्ने भाकल गरिन्। तब जुन भविष्यवक्ताले अघिल्लो दिनमा आफ्नो ठूलो विश्‍वासद्वारा यत्रो ठूलो विजय प्राप्त गरेका थिए, यी भविष्यवक्ताको हिम्मत हार्‍यो। आफ्नो ज्यान बचाउन उनी यिज्रेलदेखि दक्षिण लागेर इस्राएलको सिमाना नाघ्नु त के, यहूदाको दक्षिणको सिमानामा रहेको बेर-शेबासम्म पो पुगेछन्, लगभग एक सय माइल टाँढ़ा पुगेछन्। बेर-शेबामा आफ्नो सेवकलाई छोड़ेर एलिया उजाड़स्थानमा अझ एक दिनको बाटो अघि बढ़े। अन्तमा हरेस खाएर अनि हताश र उदास भएर उनले एउटा धूपचन्दनको रूखमनि आराम गरे।

१ राजाहरू १९ः५-८ः परमेश्‍वरले यस अघोर निराशाको भुमरीमा परेका मानिसको रोगको उपचार कसरी गर्नुभएको, सो कुरा ख्याल गर्न उत्तम छ, अँ, यो एउटा दिलचप्सीको कुरा हो। यसको निम्ति उहाँको रोग-उपचार यस प्रकारको थियोः आराम गर्नु, खाना खानु र पानी पिउनु; त्यसपछि फेरि आराम गर्नु, त्यसपछि फेरि खाना खानु र पानी पिउनु। अनि यस भोजनको बलले भविष्यवक्ता एलियाले होरेब पर्वतसम्म चालीस दिन र चालीस रात हिंड़ेर लगभग दुई सय माइल यात्रा गरे। होरेब पर्वतचाहिँ सिनाई पर्वत हो, जहाँ परमेश्‍वरले मोशालाई व्यवस्था दिनुभएको थियो।

१ राजाहरू १९:९-१४: अनि त्यहाँ परमप्रभुले उनीसित एउटा गुफामा व्यवहार गर्नुभयो। किनकि स्वधर्मी पाराले एलियाले दृढ़तासाथ आफ्नै विश्वासयोग्यता कायम राखेको कुरा गरे, तर इस्राएलीहरूको दोषारोपण गरे। उनले भन्न खोजेको तात्पर्य के थियो भने, उनी परमप्रभुप्रति सत्यनिष्ठ रहेको एकमात्र व्यक्ति थिए रे। तब परमेश्वरले उनलाई यस गुफाबाट निस्केर व्यवस्थाको पहाड़मा उभिने आज्ञा दिनुभयो; तर एलियाले त्यो आज्ञा पालन गरेनन्। यो कुरा हामी कसरी जान्दछौं? किनभने पछि १ राजाहरू १९:१३ पदमा मात्र उनी बाहिर गए र यस गुफाको मुखमा उभिए। छिटो-छिटो हुने गरी र पालो-पिलो गरी प्रचण्ड बतास, भूकम्प र आगोले यी पहाड़हरू प्रहार गरे। यस प्रचण्ड आँधीले एलियालाई उनको अरूलाई दोष लगाउने कठोर मनको सम्झना गराएको हुनुपर्छ। तर यी प्राकृतिक प्रकोपहरूमध्ये एउटाले पनि उनलाई यस गुफाबाट बाहिर ल्याउन सकेनन्। तर अन्तमा त्यो आगो गइसकेपछि भविष्यवक्ताले एउटा शान्त, धीमा सोर सुने। अनि अनुग्रहकारी परमप्रभुको यो आवाज उनलाई यस गुफाको मुखमा ल्याउन सफल भयो। अनि त्यहाँ उनले फेरि आफूलाई परमेश्वरको एकमात्र बाँकी रहेको साक्षीको रूपमा पेश गरे। यस विषयमा श्री जर्ज विलियम्सले यसरी टिप्पणी गरेका छन्:

> 'एलियाको हृदय स्वकेन्द्रित नरहेको भए उनले बुझ्नेथिए, कि प्रेमको कोमल आवाजले गर्न सक्ने काम कुनै आँधी, कुनै भूकम्प र कुनै आगोले पूरा गर्न सक्दैन। अनि उनले आफ्नो मन र इस्राएलीहरूको मनको बीचमा कुनै भिन्नता नरहेको कुरा जान्नुपर्नेथियो। अनि कुनै दमनकारी जबर्जस्तीले उनलाई यस गुफाबाट निस्कन पार्न सकेन भने, ठीक त्यस्तै मानिसहरूलाई आफ्ना पापहरू छोड्ने करमा पार्न अपनाएको जुनसुकै प्रणाली असफल हुनेछ भन्ने कुरा उनले जान्नुपर्नेथियो।' [14)]

१ राजाहरू १९:१५-१८: परमेश्वरको दासले यस प्रकारको अहङ्कारको भावना अपनाएपछि परमप्रभुको निम्ति उनको उपयोगितामा ठूलो घाटा आएको देखिन्छ। परमेश्वरले उनलाई 'दमस्कसको उजाड़-स्थानमा फर्क' भन्नुभयो। त्यहाँ गएर उनले तीनवटा अभिषेक-कार्यहरू गर्नुपर्नेथियो: **क)** उनले हजाएललाई अरामको राजाको रूपमा अभिषेक गर्नु थियो। किनकि यी राजाले अनाज्ञाकारी इस्राएली राष्ट्रलाई दण्ड दिनेथिए। अनि **ख)** उनले येहूलाई इस्राएलको राजाको रूपमा अभिषेक गर्नुपरेको थियो। येहूले अहाबको घरानामाथि परमेश्वरको न्याय पूरा गर्नेथिए। अनि **ग)** उनले एलीशालाई आफ्नो उत्तराधिकारी भविष्यवक्ताको रूपमा अभिषेक गर्नुपरेको थियो।[15)] यी कार्यहरूले उनलाई 'तिमी नभई हुने होइनौ नि' भन्ने कुरा सिकाउनेथिए। किनकि यी तीनजना मानिसहरूले इस्राएल देशमा मूर्तिपूजकहरूमाथि परमेश्वरको न्याय पूरा गर्नेथिए (१ राजाहरू १९:१७)। तर परमप्रभुले इस्राएलमा सात हजार जनालाई छोड्नुभयो, जसले बाल देवताको सामु घुँड़ा टेकेनन् र जसले बाललाई चुम्बन गरेनन्।

ऐ) १ राजाहरू १९:१९-२१: एलियाले एलीशालाई नियुक्त गरेको

१ राजाहरू १९:१९: उत्तरतर्फ यात्रा गरेर एलिया यर्दनको उपत्यकामा अवस्थित भएको बेत-शानको नजिकै भएको आबेल-महोलामा पुगे। त्यहाँ उनले बारी जोतिरहेका एलीशालाई भेट्टाए। अनि एलीशासँग बाह्र हल गोरु थिए। यसर्थ तिनी गरिब मानिस थिएनन् भन्ने बुझिन्छ। तिनले एक हल गोरु जोतिरहेका थिए र तिनका नोकरहरूले अरू

एघार हल गोरुहरू जोतिरहेका थिए होलान्। एलियाले आफ्नो खास्टो एलीशाका काध-हरूमाथि लगाए; योचाहिँ एलीशा उनका उत्तराधिकारी भविष्यवक्ता हुनेछन् भन्ने सङ्केत थियो।

१ राजाहरू १९:२०-२१: एलीशाले घर फर्कने र आफ्नो परिवारसित बिदाइको भोज मनाउने अनुमति मागे। एलियाले तिनलाई यसो गर्ने अनुमति दिए; तर 'मैले तिमीलाई भर्खरै के गरेको छु, सो नबिर्स' भनेर तिनलाई चेताउनी थिए; किनकि एलियाले तिनलाई अभिषेक गरेका थिए। अनि त्यो भव्य भोज लगाएपछि एलीशा उठे र एलियाको पछि लागे अनि उनको निजी सेवक भए।

एलीशाले आफ्ना बुबाआमाबाट बिदा लिने अनुरोध र उता प्रभु येशूको भावी चेला हुने खोज्ने मानिसको अनुरोध उस्तै-उस्तै लाग्छ। तर उताको मानिसलाई प्रभु येशूले परमेश्वरको राज्यको लागि अयोग्य ठहराउनुभयो (लूका ९:६१-६२)। यी दुई-जनाको बीचमा भिन्नता के थियो त? यता एलीशाको विषयमा कुरा यस प्रकारको थियोः तिनले तत्कालै आफ्नो काम र परिवारसितको सम्बन्ध तोड्ने निर्णय गरे; तर उता भावी चेलाले ढिलाइसुस्ती गर्‍यो, अनि त्यसको यो अनुरोध त्यसको बहाना मात्र थियो।

ओ) १ राजाहरू २०:१-२२: सिरियामाथि अहाबको पहिलो विजय

१ राजाहरू २०:१-६: अरामका राजा बेन-हददको विषयमा कुरा यस्तो छः पहिले अनुमान गरिएको थियो, कि तिनी १ राजाहरू १५:१८ र २० पदमा उल्लेख गरिएका बेन-हददको छोरा भएको हुनुपर्ला। तर पछि अनुसन्धानले के पत्ता लगायो भने, तिनीचाहिँ बेन-हददको छोरा होइन, तर बेन-हदद स्वयम् हुनुपर्ला; यसको बढ़ी सम्भावना देखिन्छ। जे होस्, तिनले बत्तीसजना आरामी राजाहरूसित एउटा गठबन्धन गरे, अनि घोड़ा र रथहरू लिएर तिनी सामरियाको विरुद्धमा आइलागे। अनि सामरिया शहर घेराबन्दीमा भएको बेलामा बेन-हददले राजा अहाबलाई आत्म-समर्पणका सर्तहरू पठाएः 'तिम्रो चाँदी, तिम्रो सुन, तिम्रा पत्नीहरू र तिम्रा छोराछोरीहरू, अँ, तिम्रा सबैभन्दा उत्तम कुराहरू मेरा हुन्'। कमजोर अहाबले विनम्रतापूर्वक यी सर्तहरूमा आफ्नो सहमत जनाए। आफ्ना पहिला सर्तहरूअनुसार अहाबको आत्म-समर्पणसित सन्तुष्ट नभएको बेन-हददले पछिबाट आफ्ना सेवकहरूको निम्ति जहाँ पनि पस्न पाउने र तिनीहरूलाई इच्छा लाग्ने जे पनि लैजान पाउने अधिकार माग गरे।

१ राजाहरू २०:७-१२: तर इस्राएलका बूढ़ा प्रधानहरू यस दोस्रो मागको विषयमा क्रोधित भए र अहाबलाई 'यस दोस्रो सर्तसित राजी नहुनुहोस्' भन्ने आग्रह गरे। तर जब बेन-हददले इस्राएलले तिनको दोस्रो सर्त इन्कार गरेको समाचार सुने, तब तिनी रिसले चूर भए; तिनले त सामरियालाई आफ्ना सिपाहीहरूको निम्ति एक मुट्ठी धूलो समेत नहुने गरी नाङ्गेझार पार्नेथिए, नामेट पार्नेथिए अरे; तिनको घमण्ड र रिसको झोक यत्रो थियो। बेन-हददको यस धम्कीको निम्ति अहाबको जवाफ यस प्रकारको थियोः 'हतियार भिर्ने सिपाहीले लड़ाइँ जितिसकेको घमण्ड गर्नुहुँदैन।' अनि यस प्रकारको खिसीले मद चढ़ेको बेन-हदद र तिनका सङ्गीहरूलाई तत्कालै हमला गर्न उत्प्रेरित गर्‍यो।

१ राजाहरू २०:१३-१५: यस क्षणमा आएर परमप्रभुका एकजना भविष्यवक्ता अहाबकहाँ आए, जसले तिनलाई विजयको आश्वासन दिए। अनि उत्तरबाट भेला भएका विशाल सेनाहरूलाई परास्त गर्न परमेश्वरले प्रान्त-प्रान्तका शासकहरूका दुई सय बत्तीस

सेवकहरूको सानो दल र यस दलको पछि आएका सात हजार इस्राएलीहरूलाई प्रयोग गर्नुभयो। अनि १ राजाहरू २०:१५ पदमा 'सबै इस्राएलीहरू' भन्ने वाक्यांशको अर्थ 'सामरियाका सबै सिपाहीहरू' भनेको बुझ्नुपर्छ। यो लड़ाइँ शुरु गर्न जवान सेवकहरूको यो सानो दल छानिएको अर्थ यही थियोः यो विजय मानिसको बलले होइन, तर पूरापूर परमप्रभुबाट भएको थियो भन्ने कुरा झन् स्पष्ट पार्नु थियो।

१ राजाहरू २०:१६-२२: बेन-हदद र तिनका सङ्गीहरू मात्तिरहेको बेलामा अहाबले दिउँसो तिनीहरूलाई आक्रमण गरे। अनि जब बेन-हददले इस्राएलका दुई सय बत्तीसजना मानिसहरू आफ्नो विरोधमा आइरहेको कुरा सुने, तब तिनले उनीहरूलाई जिउँदै पक्रने आदेश दिए। अनि यही कुराले जरुर इस्राएलीहरूलाई रणनीतिक फाइदा दिलायो, र अरामीहरूको ठूलो काटमार भयो। अनि बाँचेकाहरू आफ्नो देशमा फर्के। तर परमप्रभुका भविष्यवक्ताले राजा अहाबलाई 'सिरियाली सेनाले आउँदो बसन्तमा फेरि आक्रमण गर्नेछ' भनेर चेताउनी दिए।

औ) १ राजाहरू २०:२३-३४: सिरियामाथि अहाबको दोस्रो विजय

१ राजाहरू २०:२३-२५: बेन-हददका सेवकहरूले आफ्नो यस लज्जास्पद हारको निम्ति दुईवटा कारणहरू दिएः **क)** इस्राएलीहरूले पहाड़ी देशमा यो लड़ाइँ जितेका थिए। तर तराईमा आएर तिनीहरूले पक्का पनि हार्नेथिए; किनकि तिनीहरूका देवताहरू पहाड़का देवताहरू थिए। 'यसकारण अर्को पालि हामीले तिनीहरूलाई तराईमा आक्रमण गर्नुपर्छ' भन्ने निष्कर्षमा यिनीहरू पुगे। **ख)** अहाबको विरुद्धमा यस बितेको लड़ाइँमा भाग लिएका बत्तीसजना राजाहरूसँग लड़ाइँ गर्ने दक्षता थिएन भन्ने कुरा साबित भएको थियो। 'यसकारण यिनी-हरूको सट्टामा उच्च कोटिका निपुण सेनाका कप्तानहरूलाई चलाउनुहोस्' भनेर बेन-हददका सेवकहरूले तिनलाई सल्लाह दिए।

१ राजाहरू २०:२६-३०[क]: अनि आउँदो बसन्तमा बेन-हदद फेरि आफ्नो सेनासित इस्राएलमाथि आइलागे। अनि अरामी सेनाको तुलनामा इस्राएलको सेनाचाहिँ दुईवटा बाख्राका बगालहरूजस्तै देखिन्थ्यो। परमेश्वरका एकजना जनले अहाबलाई के भने भने, परमप्रभु तराईको परमेश्वर र पहाड़-हरूको पनि परमेश्वर हुनुहुन्छ भन्ने कुरा परमप्रभुले बेन-हददलाई देखाउनुहुनेथियो। अनि यो लड़ाइँ हुँदा इस्राएलले एक लाख पैदल सिपाहीहरूलाई मार्‍यो। अनि भागेका सिरियालीहरूले अपेक शहरका पर्खाल-हरूमाथि आफ्नो स्थान लिन खोजे, तर त्यस शहरका पर्खालहरू भत्किए र तिनीहरूमध्ये सत्ताइस हजार मानिसहरू मारिए।

१ राजाहरू २०:३०[ख]-३४: अनि बेन-हदद अपेकमा एउटा भित्री कोठामा लुके। तिनका सेवकहरूले 'हामीलाई आत्म-समर्पणका चिन्हहरू र शोकको पहिरन लगाएर राजा अहाबकहाँ जान र दयाको भीक्ष माग्न दिनुहोस्' भनेर तिनलाई अनुरोध गरे र अन्तमा मनाए पनि। बेन-हददका सेवकहरूसँग बातचित गर्दै-गर्दा अहाबले बेन-हददलाई आफ्नो भाइ सम्बोधन गरे; तिनी कति मूर्खा थिए! सिरियाका मानिसहरूले तुरुन्तै यो कुरा पक्रिहाले र भनेः 'ज्यू, हजुरको भाइ बेन-हदद!' अनि अहाबले 'अरामका राजालाई मकहाँ ल्याओ' भन्ने आदेश दिए। अनि बेन-हददले अहाबको पूर्ववर्ती राजाबाट कब्जा गरेका शहरहरू फर्काइदिने र इस्राएललाई दमस्कसका सड़कहरूमा बजारहरू स्थापना गर्ने अनुमति दिने प्रतिज्ञा गरे (१ राजाहरू १५:२० र २०:३४)। अहाबले यी

सर्तहरूअनुसार बेन-हददसँग एउटा सन्धि गरेर तिनलाई छोड़े, तर यसो गर्नुको सट्टामा तिनले बेन-हददलाई मार्नुपर्नेथियो।

अः) १ राजाहरू २०ः३५-४३ः अहाबको अनाज्ञाकारिता

१ राजाहरू २०ः३५-३६ः इस्राएल र अश्शूरको बीचमा अहाबले मध्यवर्ती देशको रूपमा एउटा बलियो सिरिया अश्शूरबाट बढ़िरहेको खतराको प्रतिरोधकको रूपमा देख्न चाहे। अहाबको यस कार्यमा कति ठूलो मूर्खता थियो, सो कुरा चित्रण गर्न भविष्य-वक्ताहरूमध्ये एकजनाले तिनलाई निम्न वस्तुगत पाठ सिकाइदिए।

भविष्यवक्ताहरूका शिष्यहरूमध्ये एक-जनाले परमप्रभुको वचनअनुसार आफ्नो साथीलाई 'मलाई प्रहार गर' भन्ने आदेश दिए। तर तिनको साथीले तिनको आज्ञापालन नगरेका हुनाले परमप्रभुको आज्ञापालन गरेनन्। यिनले परमप्रभुको वाणी पालन नगरेका हुनले एउटा सिंहले यिनलाई मार्‍यो।

> 'जुन भविष्यवक्ताले परमेश्‍वरबाट "उसलाई हिर्काऊ" भन्ने आदेश पाए, तर आफ्नो साथीलाई जोगाइराले, जो परमेश्‍वरको पनि साथी थिए, ती भविष्यवक्ताले एक असल मानिस भएर पनि सजाय पाए भने, यी दुष्ट राजाको सजाय झन् कति बढ़ता हुनेछ, जसले परमेश्‍वरबाट "त्यसलाई प्रहार गर" भन्ने हुकुम पाए, तैपनि आफ्नो शत्रुलाई जोगाइराखे, जो परमेश्‍वरको पनि शत्रु थिए।' [16)]

१ राजाहरू २०ः३७-४३ः त्यसपछि ती भविष्यवक्ताले अर्को एकजना मानिसलाई भेट्टाए, जसले तिनको आज्ञापालन गर्‍यो र तिनलाई हिर्काएर घाइते बनायो। तब ती भविष्यवक्ताले आफ्नो भेष बदली गरे र आफ्ना आँखाहरूमाथि एउटा फेटा बाँधे। यस अवस्थामा तिनले राजा अहाबको प्रतीक्षा गरे। अनि राजा त्यहाँबाट भएर जाँदै-गर्दा, ती भविष्यवक्ताले उनलाई निम्न बनावटी कथा सुनाएः तिनी लड़ाइँमा उत्रिरहेको बेलामा एउटा शत्रुको कैदी तिनको रखवालीमा लगाइएको थियो; त्यस बेलामा तिनलाई चेताउनीको रूपमा भनिएको थियोः त्यो कैदी भाग्यो भने, तिनले कि त आफ्नै ज्यान दिनुपर्नेथियो, कि त एक किक्कर चाँदी तिर्नुपर्नेथियो; यो तिनको निम्ति तिर्न नसक्ने ज्यादा ठूलो रकम हुनेथियो। भेष लिएको भविष्यवक्ताको कथा अघि बढ़ेर टुङ्गामा आइपुग्योः तिनी अन्य कुराहरूमा व्यस्त रहेको बेलामा त्यो कैदी भागेछ। तब राजा अहाबले तिनीसित कुनै दयामाया देखाएनन्, तर उनको रायअनुसार तिनको सजाय झन् बढ़ता गरी अघिका सर्तहरूअनुसारको हुनैपर्नेथियो। तत्कालै ती भविष्यवक्ताले उनको निम्ति थापेको यस पासोले उनलाई पक्रिहाल्यो। किनकि तिनले आफ्ना आँखा-हरूमाथि लगाइएको फेटा फुकाले र आफूलाई अहाबकहाँ चिनाए; अबाहले तिनलाई चिनेका रहेछन्। यस दृष्टान्तको अर्थ यस प्रकारको थियोः शत्रुको कैदी बेन-हदद राजा अहाबको हातमा परिसकेका थिए। अनि परमप्रभुको आज्ञाअनुसार उनले तिनलाई मार्नुपर्नेथियो। तर उनले तिनलाई छोड़ि-हाले। यसकारण अब अहाब आफ्नो अनाज्ञाकारिताको खातिर मारिनेथिए। श्री क्याम्पबेल मोर्गनले यसको स्पष्टीकरण यस प्रकारले दिएका छन्ः

> 'यस दुष्टान्तको अर्थ यस प्रकारको थियोः परमेश्‍वरको आज्ञाअनुसार अहाबले एउटा कुरा गर्नुपर्नेथियो। तर तिनले अन्य सयवटा कुराहरू गर्दै-गर्दा आफूले गर्नुपर्ने एकमात्र मुख्य कुरा बेवास्ता गरे। असफलताको मुख्य कारणको पर्दाफास भयो-भयो! घरिघरि विफल हुने तरिका यस प्रकारको छः परमेश्‍वरले हामीलाई एउटै जिम्मेवारी दिनुभयो भने, यो एउटै जिम्मेवारीचाहिँ हाम्रो निम्ति हामीले पूरा गर्नुपर्ने

मुख्य काम मान्नुपर्छ। अनि हामी इमानदारीसाथ आफूले पाएको यो जिम्मेवारी पूरा गर्न थाल्छौं पनि। तर त्यसपछि हामी आफ्नो जीवनमा अरू धेरै कुराहरूको सामना गर्दै जान्छौं, जुन कुराहरू खास गलत नहोलान्, तर जुन कुराहरू हामीलाई मुख्य कुरा पूरा गर्न बाधा बन्छन्; अनि हामी यताउता धेरै कामकुराहरूमा व्यस्त हुन थाल्छौं, तर हामीलाई हाय, किनकि हामी त्यो सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण एकमात्र मुख्य कुरा बेवास्ता गर्छौं।' 17)

विगत समयमा राजा दाऊदले भविष्यवक्ता नातानको सामु गरेजस्तै अहिले अहाबले पनि आफ्नै शब्दहरूद्वारा आफैलाई दोषी ठहराए। तर दाऊदले पश्चात्ताप गरेका थिए भने अहाबले पश्चात्ताप गरेनन्; तिनी खिन्न भए, तिनी रिसाए, तिनी चिढ़िन आफ्नो दरबारमा फर्के। परमपभुबाट कृपा माग्नुको सट्टामा तिनले परमप्रभुलाई झन् बढ़ता गरी क्रोधित तुल्याइरहे। अनि यो कुरा हामी अब १ राजाहरूको पुस्तकका बाँकी अध्यायहरूमा पढ्‌न पाउँछौं।

अअ) १ राजाहरू २१: अहाबले नाबोतको विरुद्धमा गरेका अपराधहरू

१ राजाहरू २१:१-४: यस अध्यायबाट अहाबको मृत्युसम्म के-के घटनाहरू घटे, सो घटनाहरू पेश गरिँदै जान्छन्। अनि यसको दृश्यस्थल यिज्रेल हो, जहाँ अहाब र इजेबेलको दरबार थियो। अनि यस दरबारको छेउमा यिज्रेली नाबोतको दाखबारी थियो। अनि अहाबले यो दाखबारी यसमा सब्जी-बारी लगाउन भनी आफ्नो हातमा पार्न चाहे। तर नाबोतले आफ्नो जमिन बेच्न मानेनन्, साट्‌न पनि मानेनन्; किनकि इस्राएलको कानुनले तोकेको थियो, कि जग्गाजमिन शुरुमा जसको थियो, त्यसकै रहनुपर्छ (लेवी २५:२३-२८; गन्ती ३६:७; इजकिएल ४६:१८)।

१ राजाहरू २१:५-१६: अनि जब इजेबेलले आफ्ना पतिलाई रिसाएको र उदास भएको पाइन् अनि नाबोतले आफ्नो दाखबारी बेच्न नमानेको तिनको रिस उठेको कारण भएको थाहा पाइन्, तब यिनले अहाबलाई 'त्यो दाखबारी अब छिट्टै तिम्रै हुनेछ' भन्ने आश्वासन दिइन्। यिनले एउटा उपवासको घोषणा गरिन्, जुन उपवासको आयोजनामा नाबोतको नाम पनि हालियो। त्यसपछि यिनले अपराधको खोजीनिधि गर्ने एउटा बनावटी अड्डा स्थापित गरिन्, जुन अड्डामा नाबोतलाई परमेश्वर र राजाको विरुद्धमा निन्दा गरेको आरोप लगाउन दुईजना दुष्ट मानिसहरूलाई नियुक्त गरिएका थिए। तदनुसार नाबोतलाई शहर-बाहिर लगियो र ढुङ्गाले हानेर मारियो।

यी कपटी र अति धूर्त इजेबेलले नाबोतलाई परमप्रभुको व्यवस्था उल्लङ्घन गरेको अपराधी तुल्याइन्, जसलाई व्यवस्था-अनुसार यसको निम्ति मृत्यु-दण्ड दिइयो। नाबोतको मृत्युपछि तिनको धनसम्पत्ति तिनका छोराहरूको हुनेथियो; यसकारण इजेबेलले तिनीहरूलाई पनि मार्न लगाइन् (२ राजाहरू ९:२६)। अधर्मी रानी महादुष्ट थिइन्, अनि त्यतिकै निष्ठुर र क्रूर पनि थिइन्।

१ राजाहरू २१:१७-२६: अनि जब राजा अहाब यो दाखबारी आफ्नो अधिकारमा लिन जाँदैथिए, तब एलियाले तिनलाई भेटे अनि यस हत्या र चोरीको खातिर तिनलाई दोषी ठहराए। अहाब मारिनेथिए, तिनका नर-सन्तानहरू मारिनेथिए, तिनको राजवंशको शासनको अन्त हुनेथियो अनि यिज्रेलमा कुकुरहरूले इजेबेलको लास खानेथिए, साथै अहाबका सन्तानहरूले कुनै सम्मानित दफन पाउनेथिएनन्। तिनको सम्बन्धमा यो एलियाको भविष्यवाणी थियो (१ राजाहरू

२१:२१-२४)। अहाबको कठोर सजाय तिनले गरेको घोर मूर्तिपूजाअनुसारको थियो। *'अहाबजस्तो अरू कोही पनि भएन, जसले आफूलाई दुष्ट काम गर्न बेचे।'* (१ राजाहरू २१:२५)।

१ राजाहरू २१:२७-२९: अनि जब अहाबले एलियाको मुखबाट आफ्नो विनाशको खबर सुने, तब तिनले आफैलाई परमप्रभुको सामु विनम्र तुल्याए। यसकारण परमप्रभुले अहाबकी पत्नी र तिनको परिवार-माथि निर्धारित सजायहरू तिनको मृत्युपछि मात्र तिनीहरूमाथि आइपर्नेछन् भन्ने आदेश दिनुभयो।

के हामी यी पदहरूबाट आफ्नो निम्ति केही सिक्न तयार छौं? तब आउनुहोस्, हामी यो सिकौं, कि परमेश्वर अनुग्रही र कृपावान् परमेश्वर हुनुहुन्छ।

'परमप्रभु परमेश्वर भन्नुहुन्छः मेरो जीवनको शपथ! दुष्ट मानिसको मृत्युमा मलाई पटक्कै आनन्द छैन; तर बरु दुष्ट मानिस आफ्नो चालबाट फर्कोस् र बाँचोस्; तिमीहरू फर्क, आफ्ना दुष्ट चालहरूबाट फर्क! किनकि तिमीहरू किन मर्न चाहन्छौ?' (इजकिएल ३३:११)।

हो, अहाबको फिका पश्चात्तापले पनि परमेश्वरको न्याय केही समयको निम्ति थाम्न सक्यो। तर अर्को अध्यायले तिनको हृदय बदली भएको थिएन भन्ने पक्का प्रमाण दिन्छ। परमेश्वरको निगाहको भेटघाट अहाबको घमण्डसित भयो। यसकारण परमप्रभुले अहाबलाई मृत्युको दूतको हातमा सुम्पि-दिनुभयो। अनि एलियाको भविष्यवाणी-अनुसार येहू नियुक्त गरिएका थिए, जसले अहाबको घरानाका रहल मानिसहरूमाथि यो रक्तपातले पूर्ण आदेश पूरा गरे (२ राजाहरू ९:१०)।

आआ) १ राजाहरू २२:१-४०: अहाबको अन्तिम लड़ाइँ

१ राजाहरू २२:१-६: सिरिया र इस्राएलको बीचमा तीन वर्ष शान्ति थियो; त्यसपछि अहाबले अरामीहरूको हातबाट यर्दनको पूर्वमा रहेको रामोत-गिलाद आफ्नो अधिकारमा फर्काउने योजना गरे। किनकि बेन-हददले अहाबबाट आम माफी पाएको बेलामा तिनले इस्राएलका शहरहरू फिर्ता गर्ने प्रण गरेका थिए (१ राजाहरू २०:३४); तर तिनले यसो गरेनन्, कि के हो? अनि यस्तो भयोः जब यहूदाका राजा यहोशापात अहाबलाई भेट्न आए, तब उनले यस सैनिक परियोजनामा साथ दिने इच्छा प्रकट गरे। तर यहोशापातले तिनीहरूलाई यसो गर्नुभन्दा पहिले भविष्यवक्ताहरूमार्फत परमप्रभुको इच्छा के रहेछ, सो पत्ता लगाउने र जान्ने सल्लाह दिए। अनि अहाबको दरबारमा चार सय अगमवक्ताहरू थिए, जसले यस योजनाको पक्षमा सल्लाह दिए र विजय पाउने प्रतिज्ञा पनि गरे। यी चार सय अगमवक्ताहरू एलियासँग त्यस प्रतियोगिताको निम्ति कर्मेल पहाड़मा गएका थिएनन्, यसको ठूलो सम्भावना देखिन्छ (१ राजाहरू १८:१९ र २२)।

१ राजाहरू २२:७-१२: यहोशापातलाई तिनीहरूको उपस्थितिमा कति अप्ठ्यारो भएको हुनुपरेको थियो! किनभने उनले परमप्रभुको भविष्यवक्ताको मुखबाट सल्लाह लिने प्रस्ताव राखे। यस कुराले निडर भविष्यवक्ता मिकायाहलाई बोल्ने मौका दिलायो। तर अहाबले मिकायाहलाई घृणा गर्दैथिए, किनकि यिनी आफ्ना दिव्य सन्देशहरूको विषयमा कहिल्यै कुनै सम्झौता गर्न तयार हुँदैनथिए। तर यस घड़ीमा मिकायाहलाई बोलाइयो, अनि

यिनको सामु यी चार सय अगमवक्ताहरूले सर्वसम्मत रूपले इस्राएल र यहूदाका राजाहरूलाई सिरियाको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्ने आग्रह गरिरहेका थिए। तिनीहरूमध्ये सिद्‌कियाहले फलामका सिङहरू बनाएका थिए, जसद्वारा तिनले आरामीहरूको विरुद्धमा अहाब र यहोशापातको अजय शक्तिको सजीव वस्तुगत चित्रण दिन खोजे।

१ राजाहरू २२ः१३-१७ः मिकायाहलाई 'तिम्रो सन्देशले अन्य अगमवक्ताहरूको सन्देशसँग मेल खानुपर्छ है' भनेर सूचित गरिएको थियो; तर यस प्रकारको सल्लाह व्यर्थ थियो। अनि जब अहाबले यिनलाई 'के हामी रामोत-गिलादको विरुद्धमा सैनिक कारबाही गरौं' भनेर सोध्दाखेरि मिकायाहले पहिले यी अगमवक्ताहरूले गरेजस्तै उत्तर दिएः 'जानुहोस् र सफल हुनुहोस्! किनकि परमप्रभुले त्यो शहर हजुरको हातमा सुम्पिदिनुहुनेछ!' तर यिनले ठट्टा गरेर यसो भने होलान्। यिनको स्वरमा विडम्बना र व्यङ्‌ग्यको थोपा टप्किएको हुनुपर्छ।

किनकि अहाबले यो कुरा बुझे र मिकायाहलाई सत्य बोल्ने शपथ खान लगाए (लेवी ५ः१)। तब यी भविष्यवक्ताले आफूले पाएको दर्शन सुनाएः 'इस्राएल तितरबितर भएको थियो; किनभने तिनीहरूको गोठालो थिएन।' यस दर्शनको अर्थ यस प्रकारको थियोः अहाब मारिनेथिए, र तिनको सेना छरपष्ट हुनेथियो।

१ राजाहरू २२ः१८-२३ः राजा अहाबले यहोशापातलाई यसो भनेः 'के तपाईंले देख्नुभयो? मिकायाहले मेरो विरुद्धमा खराबी मात्र बोल्न सक्छ।' तर यस क्षणमा यी साहसी भविष्यवक्ता फेरि बोले। यिनले अर्को एउटा दर्शन सुनाएः एउटा झूट बोल्ने आत्मा परमप्रभुको सामु देखा पर्‍यो, जसले अहाबलाई छल गरेर रामोत-गिलादको विरुद्धमा गएर मर्नेसम्म पार्न सक्छु भन्यो। त्यस झूट बोल्ने आत्माले यो कसरी पूरा गर्नेथियो? त्यसले राजाका सबै अगमवक्ताहरूको मुखमा यो एउटै सन्देश हाल्नेथियो। परमेश्वर कुनै दुष्ट कुराको रचनाकार हुँदै हुनुहुन्न र हुनै सक्नुहुन्न। तर उहाँले दुष्ट कुराहरू आफ्ना उद्देश्यहरू पूरा गर्नेको निम्ति कसरी प्रयोग गर्नुहुन्छ, सो कुरा देखाउन यो त्यसको एउटा सुस्पष्ट उदाहरण हो। उहाँले झूट बोल्ने आत्मालाई कुन हिसाबले पठाउनुभयो त? उहाँले त्यसलाई जाने अनुमति दिनुभएर यसो गर्नुभयो, बस यति।

१ राजाहरू २२ः२४-२५ः सिद्‌कियाहले यस दृष्टान्तले भन्न खोजेको कुरा झट्टै बुझिहाले। मिकायाहको वचनअनुसार तिनी र अरू सबै अगमवक्ताहरू झूट बोल्ने भएछन्। अनि झूटो बोलेको आरोप लागेको थाहा पाएर तिनले मिकायाहलाई थप्पड़ लगाएर सोधेः 'परमप्रभुको आत्मा तँसँग बोल्न मबाट कुन बाटोबाट भएर जानुभयो, भन्?' सिद्‌कियाहले भन्न खोजेको तात्पर्य यो थियोः 'मैले राजा अहाबलाई रामोत-गिलादको विरुद्धमा जाइलाग्ने सल्लाह दिँदा मैले परमेश्वरको आत्माको प्रेरणाले बोलेको थिएँ। तर अहिले तिमी आत्माको प्रेरणाले बोल्छु भन्ने दाबी गर्छौ, तर मेरो सल्लाह काटेर उल्टो सल्लाह दिन्छौ। तर परमप्रभुको आत्मा मबाट उड़ेर तिमीमाथि आउनुभएको कसरी? यो त बिलकुल नभई नहुने कुरा हो।' तर मिकायाहले शान्तिपूर्वक उनलाई जवाफ दिएः अहाबको मृत्युले सिद्‌कियाहलाई झूटो अगमवक्ताको रूपमा साबित गर्नेथियो र यसको खातिर उनलाई मृत्युदण्ड दिइनेथियो; यसकारण उनी डरले थरथर भई एउटा भित्री कोठामा लुकिजानेथिए।

१ राजाहरू २२ः२६-३०ः क्रोधित भएका इस्राएलका राजाले 'रामोत-गिलादबाट म सकुशलताको साथ फर्किने दिनसम्म

मिकायाहलाई झ्यालखानामा हालेर यिनलाई कष्टको रोटी र कष्टको पानी खुवाओ' भन्ने हुकुम दिए। तर मिकायाहको बिदाइको शब्द यस प्रकारको थियोः 'हजुर सकुशलताको साथ फर्कनुभयो भने, परमप्रभुले मद्वारा बोल्नुभएको हुँदै होइन।'

मिकायाहले भविष्यवाणी गरेको विपत्तिबाट उम्कने हेतुले अहाबले लड़ाइँमा जानुभन्दा अघि आफ्नो भेष बदल्ने निर्णय गरे। यहूदाका राजा यहोशापातले मात्र आफ्नो राजकीय पोशाक लगाउनेथिए र आफूलाई त्यस खतरामा हाल्नेथिए, जुन खतराबाट अहाबले उम्कन खोजेका थिए। यस प्रकारले अहाबले परमप्रभुलाई, साथै सिरियाका राजालाई छल गर्न खोजे। तर *'परमेश्वरलाई ठट्टामा उड़ाउनु असम्भव छ; किनकि मानिसले जे छर्छ, त्यसकै कटनी पनि गर्नेछ'* (गलाती ६:७)। अहाब मारिए, तर यहोशापात उम्के।

१ राजाहरू २२:३१-३६: अरामी सिपाहीहरूलाई इस्राएलका राजालाई मार्ने आदेश दिइएको थियो। यो तिनीहरूको लड़ाइँ गर्ने मुख्य उद्देश्य थियो। शुरुमा तिनीहरूले यहोशापातलाई अहाब सम्झे। तर यहूदाका राजा डरले चिच्च्याए, अनि तिनीहरूले उनलाई छोड़े; हुन सक्छ, यसरी उनले आफ्नो वास्तविक पहिचान प्रकट गरे, कि कसो हो ? जेजस्तो भए पनि, लड़ाइँ चल्दै गरेको बेलामा अहाबलाई आफ्नो कवचको जोर्नीमा एउटा अन्धाधुन्धले हानिएको तीरले प्रहार गरियो, र तिनी लड़ाइँको भूमिबाट हटाइए। तर तिनको सेनाले हरेस नखाओस् भन्ने हेतुले तिनलाई तिनको रथमा उभ्याइएको थियो। तर तिनी सूर्यास्त हुँदा मरे; अनि जब यो वास्तविकता थाहा भयो, तब तिनका सिपाहीहरू आफ्नो घर फर्के।

१ राजाहरू २२:३७-४०: अहाबको मृत शरीर सामरियामा फिर्ता ल्याइयो र तिनको दफन भयो। तिनको रगतले लतपतिएको रथ सामरियाको पोखरीको छेउमा त्यस ठाउँमा पखालियो, जुन ठाउँमा वेश्याहरूले नुहाउने गर्थे। तर योचाहिँ एलियाको भविष्यवाणीको आंशिक पूर्ति मात्र थियो (१ राजाहरू २१:१९)। किनकि यो कुरा यिज्रेलमा होइन, तर सामरियामा पूरा भएको थियो। अहाबले आफूलाई विनम्र तुल्याएका हुनाले दयालु हुनुभएको परमेश्वरले यस भविष्यवाणीको वचन अहाबका छोरा योराममा मात्र पूरा गर्नुभयो (२ राजा ९:२५-२६)।

अहाबले आफ्नो मृत्युको विषयमा तीनवटा अलग-अलग भविष्यवाणीरूपी चेताउनीहरू पाएका थिए। किनकि अहाबले बेन-हददलाई छोड़िराखेको बेलामा एकजना अज्ञात भविष्यवक्ताद्वारा एउटा चेताउनी-वचन तिनीकहाँ आयो (१ राजाहरू २०:४२)। अनि दोस्रो चेताउनी-वचनचाहिँ अहाबले नाबोतको दाखबारी आफ्नो अधिकारमा लिएको बेलामा एलियाबाट पाएका थिए (१ राजाहरू २१:१९)। अनि तेस्रो भविष्यवाणी मिकायाहले घोषणा गरे, जुन भविष्यवाणी यिनले अहाब त्यस निर्णायक लड़ाइँमा जानुभन्दा अघिल्लो साँझमा बोलेका थिए (१ राजाहरू २२:१७-२३)।

ङ) १ राजाहरू २२:४१-५०: यहूदाका राजा यहोशापात

अनि ख्रीष्टपूर्व ८७३/८७२ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ८४८ सालसम्म आसाका छोरा यहोशापातले पच्चीस वर्ष यहूदामाथि राज्य गरे।

यहोशापातले आफ्नो शासनकालका पहिले तीन-चार वर्ष आफ्ना बुबा आसासँग मिलेर राज्य गरे। अनि १ राजाहरू २२:२-४ पदको खण्डमा हामी यहोशापातसँग परिचित भइसकेका छौं, जब उनले इस्राएलका दुष्ट राजा अहाबसँग तिनीसित लड़ाइँमा लज्जास्पद

गठबन्धन गरेका थिए र यसको खातिर झन्डै आफ्नो ज्यान गुमाउनुपरेको थियो। तर उनको शासन प्रायः असल थियो। निम्न लेखित विशेषताहरू यहोशापातको शासनकालका महत्त्वपूर्ण विशेषताहरू हुन्:

क) उनले आफ्ना बुबाको उदाहरण पछ्याएर यहूदाबाट मूर्तिपूजा हटाउन खोजे; तर उनले मूर्तिपूजा जरासित उखल्न सकेनन् (१ राजाहरू २२:४३)।

ख) उनले केही वर्षसम्म आफ्ना बुबा आसासँग मिलेर राज्य गरे।

ग) उनले इस्राएलका राजा अहाबसँग मेलमिलाप राखे (१ राजाहरू २२:४४)।

घ) उनले धर्मको नाममा पुरुषगमन गर्नेहरूलाई देशबाट निकालिदिए (१ राजाहरू २२:४६)।

ङ) उनको राज्यमा एदोम देश पनि समावेश भएको थियो (२ शामूएल ८:१४), जहाँ उनको अफिसरले उनको प्रतिनिधित्व गर्दथिए (१ राजाहरू २२:४७)। पछि उनका छोरा यहोरामको पालोमा एदोम देशले विद्रोह गर्‍यो, र यहोरामले एदोम देशमाथिको अधिकार गुमाए (२ राजाहरू ८:२०)।

च) यहोशापातले अहाबको छोरा अहज्याहसँग एस्योन-गेबेरमा पानीजहाजको निर्माण-परियोजनामा गठबन्धन गरे (२ इतिहास २०:३५-३६)। ओपीरबाट सुन ल्याउन यी पानीजहाजहरू पठाउनु नै तिनीहरूको योजना थियो। तर ती पानी-जहाजहरू बन्दरगाहबाट निस्कनुभन्दा अघि नै ती जहाजहरू एउटा आँधीबेह्रीद्वारा भताभुङ्ग पारिए (१ राजाहरू २२:४८)। भविष्यवक्ता एलिएजेरले यहोशापातलाई यसको खास कारण बताएः उनले अहज्याहसँग स्थापित गरेको यस अपवित्र गठबन्धनमा परमप्रभु बेखुशी हुनुभएको थियो (२ इतिहास २०:३७)। अनि जब अहज्याहले त्यो परियोजना फेरि जागृत गराउने सुझाउ दिए, तब यहोशापातले अस्वीकार गरे (१ राजाहरू २२:४९)।

च) १ राजाहरू २२:५१-५३: इस्राएलका राजा अहज्याह

अनि ख्रीष्टपूर्व ८५३-८५२ सालमा अहाबका छोरा अहज्याहले दुई वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे (२ राजा १:१-१८)।

अहज्याहको शासनकाल घोर मूर्तिपूजा र दुष्टताले पूर्ण थियो। निस्सन्देह तिनकी आमा इजेबेलले तिनका बुबालाई उत्प्रेरित गरेझैं तिनलाई पनि अझै भक्तिहीन हुने प्रेरणा दिइन्। तिनले बाल देवताको पूजा गरे र यसरी नै इस्राएलका परमप्रभु परमेश्वरलाई क्रोधित तुल्याए। जस्तो बुबा, त्यस्तै छोरा हुने भयो।

राजाहरूको पहिलो पुस्तक र राजाहरूको दोस्रो पुस्तक मौलिक हिसाबले एउटै पुस्तक भएका हुनाले राजाहरूको पहिलो पुस्तकमा कुनै खास अन्त दिइएको छैन; तर सुविधाको लागि यस ठाउँमा पहिलो पुस्तकमा यो पूर्णविराम आएको छ; किनकि अब यस विराम लगाइएको विन्दुबाट राजाहरूको दोस्रो पुस्तकको वृत्तान्त अघि बढ्नेछ।

ENDNOTES:

1) Introduction: O. J. Gibson, unpublished notes.

2) 4:1–6: Matthew Poole, *Matthew Poole's Commentary on the Holy Bible*, p. 657.

3) 6:11–22: C. H. Spurgeon, *Spurgeon's Devotional Bible*, p. 305.

4) 8:12-13: Matthew Henry, *"1 Kings," in Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible*, II:614.

5) 8:65-66: John Haley, *Alleged Discrepancies of the Bible*, p. 223.

6) 9:15–23: *Baker's Bible Atlas*, p. 309.

7) 10:16–22: The word rendered "peacocks" in the KJV is now generally translated monkeys (NKJV) or baboons (NIV). Ancient kings did indeed favor peacocks, and so that translation (probably a guess) was made by Jerome in the Latin Vulgate.

8) 10:26–29: *Keveh* (also transliterated *Kue*) was translated "linen yarn" in KJV because they did not know in the seventeenth century that it was a place name.

9) 10:26–29: J. R. Lumly, The Cambridge Bible for Schools and Colleges, *The First Book of the Kings*, p.114.

10) Essay: See the Bibliography for details.

11) 13:33-34: Irving L. Jensen, *I Kings with Chronicles*, pp. 80–81.

12) 14:14–16: The word translated 'groves' in the KJV is the Hebrew word properly transliterated Asherim.

13) 18:30–35: George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, p. 195.

14) 19:9–14: George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures,* p. 196.

15) 19:15–18: Elijah must have directed his successor, Elisha, to fulfill the Lord's command to anoint Hazael and Jehu, since these anointings took place after Elijah's homecall (2 Kgs. 8:7ff; 9:1ff). Elisha was the only one of the three whom Elijah would personally anoint.

16) 20:35-36: Matthew Henry, *"1 Kings," in Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible*, II:692–93.

17) 20:37–43: G. Campbell Morgan, *Searchlights from the Word*, p. 100.

BIBLIOGRAPHY

Gates, John T. "1 Kings." In *The Wycliffe Bible Commentary*. Chicago: Moody Press, 1962.

Henry, Matthew. "1 and 2 Kings." In *Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible*. Vol. 2.

Jamieson, Robert. "I and II Kings." In *A Commentary, Critical, Experimental and Practical on the Old and New Testaments*. 3rd ed. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1983.

Jensen, Irving L. *I Kings with Chronicles*. Chicago: Moody Press, 1968.

Keil, C. F. "The Books of Kings." In *Biblical Commentary on the Old Testament*. Vol. 8. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1971.

McNeely, Richard I. *First & Second Kings. Everyman's Bible Commentary*. Chicago: Moody Press, 1978.

Stigers, Harold. "II Kings." In *The Wycliffe Bible Commentary*. Chicago: Moody Press, 1962.

Thiele, Edwin R. *A Chronology of the Hebrew Kings*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1977.

_____. *The Mysterious Numbers of the Hebrew Kings*. Rev. ed. Chicago: University of Chicago Press, 1983.

Whitcomb, J. C., Jr. *Solomon to the Exile*. Grand Rapids: Baker Book House, 1975.

राजाहरूको दोस्रो पुस्तकको टिप्पणी

राजाहरूको दोस्रो पुस्तकको भूमिका

'राजाहरूको इतिहास तल, झन् तल जाँदै गरेको अधोगति र ओरालो-ओरालै गएको अवनतिको इतिहास हो; सबै कुराहरू अँध्यारा, झन् अँध्यारा हुँदै गए, यहाँसम्म कि कुनै बाँच्ने उपाय हुँदैनथियो। पहिले इस्राएलका दसवटा कुलहरू कैद गरेर लगिए, त्यसपछि त्यसका बाँकी दुईवटा कुलहरू पनि कैद गरेर लगिए।'

श्री सामूएल रिडू

नोटः राजाहरूका दुवै पुस्तकहरूको परिचय राजाहरूको पहिलो पुस्तकको भूमिकामा हेर्नुहोस्!

रूपरेखा

खण्ड १) २ राजाहरू १-१७ः विभाजित राज्य (राजाहरूको पहिलो पुस्तकको क्रमशः अध्ययन)

क) २ राजाहरू १ः इस्राएलका राजा अहज्याह र एलियाको सेवाकाई

ख) २ राजाहरू २ः१-१२क ः एलियाको स्वर्गारोहण

ग) २ राजाहरू २ः१२ख-२५ः एलीशाको सेवकाईको शुरुआत

घ) २ राजाहरू ३ः इस्राएलका राजा यहोराम अर्थात् योराम

ङ) २ राजाहरू ४ः१-८ः१५ः एलीशाको आश्‍चर्यकर्मले पूर्ण भएको सेवकाई

- **अ) २ राजाहरू ४ः१-७ः** एलीशाले अचम्मको कामद्वारा तेलको प्रबन्ध गरेको
- **आ) २ राजाहरू ४ः८-१७ः** एलीशाको अचम्मको कामद्वारा शूनेमी स्त्रीको छोरा जन्म्यो
- **इ) २ राजाहरू ४ः१८-३७ः** एलीशाले शूनेमी स्त्रीको छोरालाई पुनर्जीवित पारेको
- **ई) २ राजाहरू ४ः३८-४१ः** एलीशाले विषालु सुरुवा शुद्ध पारेको
- **उ) २ राजाहरू ४ः४२-४४ः** एलीशाले बीसवटा रोटीले एक सय मानिसहरूलाई अघाउने गरी खुवाए
- **ऊ) २ राजाहरू ५ः१-१९ः** एलीशाले कोरी नामानलाई शुद्ध पारेको
- **ए) २ राजाहरू ५ः२०-२७ः** गेहजीको लोभलालच
- **ऐ) २ राजाहरू ६ः१-७ः** एलीशाले अचम्मको कामद्वारा पानीमा खसेको बन्चरो फर्काएको

ओ) २ राजाहरू ६:८-२३: एलीशाद्वारा प्रकट गरिएको अद्‌भुत रणनीति
औ) २ राजाहरू ६:२४-७:२०: सामरियामा परेको घोर अनिकाल
औं) २ राजाहरू ८:१-६: शूनेमी स्त्रीको धनसम्पत्ति फर्काइएको
अः) २ राजाहरू ८:७-१५: एलीशाले हजाएलको शासनको विषयमा भविष्यवाणी गरेको

च) २ राजाहरू ८:१६-२४: यहूदाका राजा यहोराम अर्थात् योराम
छ) २ राजाहरू ८:२५-२९: यहूदाका राजा अहज्याह
ज) २ राजाहरू ९-१०: इस्राएलका राजा येहू र तिनको पालोमा एलीशाको सेवकाई
अ) २ राजाहरू ९:१-१०: येहूको राजा-अभिषेक
आ) २ राजाहरू ९:११-१०:१७: येहूले मृत्युदण्ड दिएको
इ) २ राजाहरू १०:१८-३६: येहूले बालको पूजा गर्नेहरूलाई नाश गरेको

झ) २ राजाहरू ११: यहूदामा रानी अतल्याहले शासन हड्प गरेकी
ञ) २ राजाहरू १२: यहूदाका राजा यहोआश अर्थात् योआश
ट) २ राजाहरू १३:१-९: इस्राएलका राजा यहोआहाज
ठ) २ राजाहरू १३:१०-१३: इस्राएलका राजा यहोआश अर्थात् योआश
ड) २ राजाहरू १३:१४-२५: एलीशाको सेवकाईको अन्त
ढ) २ राजाहरू १४:१-२०: यहूदाका राजा अमस्याह
ण) २ राजाहरू १४:२१-२२: यहूदाका राजा अजर्याह अर्थात् उज्जियाह
त) २ राजाहरू १४:२३-२९: इस्राएलका राजा द्वितीय यारोबाम
थ) २ राजाहरू १५:१-७: यहूदाका राजा अजर्याहको क्रमशः वृत्तान्त (१४:२१-२२)
द) २ राजाहरू १५:७-१२: इस्राएलका राजा जकर्याह
ध) २ राजाहरू १५:१३-१५: इस्राएलका राजा शल्लूम
न) २ राजाहरू १५:१६-२२: इस्राएलका राजा मनहेम
प) २ राजाहरू १५:२३-२६: इस्राएलका राजा पकहियाह
फ) २ राजाहरू १५:२७-३१: इस्राएलका राजा पेकह
ब) २ राजाहरू १५:३२-३८: यहूदाका राजा योताम
भ) २ राजाहरू १६: यहूदाका राजा आहाज
म) २ राजाहरू १७:१-६: इस्राएलका अन्तिम राजा होशे
य) २ राजाहरू १७:७-४१: उत्तरीय राज्यको विनाश

खण्ड २) २ राजाहरू १८-२५: कैद गरेर नलगिएको दिनसम्म यहूदाको राज्यको इतिहास

क) २ राजाहरू १८-२०: राजा हिजकियाह
अ) २ राजाहरू १८:१-८: हिजकियाहको धार्मिक शासन
आ) २ राजाहरू १८:९-१२: अश्शूरद्वारा सामरियाको कब्जा भएको
इ) २ राजाहरू १८:१३-१६: यहूदामाथि अश्शूरका राजा सनहेरिबको पहिलो आक्रमण
ई) २ राजाहरू १८:१७-१९:३४: यहूदामाथि अश्शूरका राजा सनहेरिबको दोस्रो आक्रमण
उ) २ राजाहरू १९:३५-३७: अश्शूरका राजा सनहेरिबको ठूलो हार र तिनको मृत्यु

ऊ) **२ राजाहरू २०ः१-११ः** हिजकियाहको रोग र त्यसको चङ्गाइ
ए) **२ राजाहरू २०ः१२-२१ः** हिजकियाहको घमण्ड मूर्खता ठहरिएको
ख) २ राजाहरू २१ः१-१८ः राजा मनस्से
ग) २ राजाहरू २१ः१९-२६ः राजा आमोन
घ) २ राजाहरू २२ः१-२३ः३०ः राजा योसियाह
अ) **२ राजाहरू २२ः१-७ः** राजा योसियाहले परमप्रभुको भवन मर्मत गरेको
आ) **२ राजाहरू २२ः८-२०ः** राजा योसियाहले व्यवस्थाको पुस्तक भेट्टाएको
इ) **२ राजाहरू २३ः१-३ः** राजा योसियाहले परमप्रभुसितको करार पुनर्स्थापित गरेको
ई) **२ राजाहरू २३ः४-३०ः** राजा योसियाहको धर्मसुधार
ङ) २ राजाहरू २३ः३१-३३ः राजा यहोआहाज
च) २ राजाहरू २३ः३४-२४ः७ः राजा यहोयाकिम
छ) २ राजाहरू २४ः८-१६ः राजा यहोयाकिन
ज) २ राजाहरू २४ः१७-२५ः७ः राजा सिद्‌कियाह
झ) २ राजाहरू २५ः८-२१ः यरूशलेमको विनाश
ञ) २ राजाहरू २५ः२२-२६ः यहूदाको राज्यपाल गदल्याह
ट) २ राजाहरू २५ः२७-३०ः राजा यहोयाकिन कैदबाट मुक्त भएको

राजाहरूको दोस्रो पुस्तकको टिप्पणी

खण्ड १

२ राजाहरू १-१७ :

विभाजित राज्य

(राजाहरूको पहिलो पुस्तकको क्रमशः अध्ययन)

क) २ राजाहरू १: इस्राएलका राजा अहज्याह र एलियाको सेवाकाई

२ राजाहरू १:१: विगत समयमा मोआब देश दाऊदको अधीनतामा आएको थियो (२ शमूएल ८:२)। तर जब सुलेमानको राज्य इस्राएल र यहूदामा विभाजित भयो, तब मोआब देश इस्राएलअन्तर्गत पर्न गयो। राजा अहाबको मृत्यु भएपछि मोआबीहरूले विद्रोह गरे र मोआब फेरि एउटा स्वतन्त्र देश भयो।

२ राजाहरू १:२: एक दिन राजा अहज्याह सामरियामा आफ्नो दरबारको छतमा लगाइएको आँखीझ्यालबाट खसे र सिकिस्त घाइते भए। निको हुनको निम्ति तिनले परमप्रभुलाई पुकार्नुपर्नेथियो; तर उहाँलाई विन्ती चढ़ाउनुको सट्टामा निको हुन्छु कि हुँदिनँ भन्ने कुरा पत्ता लगाउन तिनले एक्रोनको देवता बाल-जबूबकहाँ दूतहरू पठाए। श्री ह्विटकोम्बले बाल-जबूब देवताको विषयमा निम्न स्पष्टीकरण दिएका छन्:

> 'यस अरामी देवताको खास नाम 'बाल-जेबूल' थियो, जसको अर्थ 'जीवनको मालिक' हो; तर यहूदीहरूले त्यसको नाम बदली गरेर त्यसको नाम खिसी गरेर 'बाल-जबूब' अर्थात् 'झिँगाहरूको मालिक' राखे। अनि प्रभु येशूको जमानामा यो देवताचाहिँ शैतानको प्रतीक बनिसकेको थियो।' 1)

'अहज्याह' भन्ने नामको अर्थचाहिँ 'जसलाई परमप्रभुले सम्हाल्नुहुन्छ' हो। यस्तो सुन्दर, अर्थपूर्ण नाम भएका राजा आफ्नो रोगबाट निको हुन बाल देवताकहाँ फर्केको कति दुःखलाग्दो कुरा हो!

२ राजाहरू १:३-८: ती रौं नै रौं भएका मानिस, जसको कम्मरमा छालाको पेटी लगाइएको थियो, ती मानिस एलिया थिए। उनले यी सन्देशवाहकहरूलाई भेटे र यिनी-हरूलाई अहज्याहकहाँ फिर्ता पठाए। यिनीहरूसित इस्राएलका राजाकहाँ पठाएको सन्देश एउटा कड़ा हप्की थियो: तिनले बाल-जेबूबबाट सोधखोज किन गरेका? यो

तिनको ठूलो भूल, तिनको ठूलो अपराध ठहरिएको थियो। अनि अहज्याहको रोग निको हुनेथिएन; तिनी अवश्य मर्नेथिए; यो एलियाको घोषणा थियो।

२ राजाहरू १:९-१२: तब अहज्याहले एकजना कप्तान र यिनका पचासजना सिपाहीहरूलाई एलियाकहाँ पठाए। एलिया तुरुन्तै राजाको सामु उपस्थित हुनुपरेको थियो; एलियाको निम्ति यो राजा अहज्याहको आदेश थियो। जब यी कप्तानले यो अचाक्ली आदेश सुनाए, तब परमेश्वरले एलियाको पक्षमा काम गर्नुभयो र यी कप्तान र यिनका पचासजना मानिसहरूमाथि स्वर्गबाट आगो बर्साउनुभयो र यिनीहरूलाई भस्म गर्नुभयो। दोस्रो कप्तान आफ्ना पचासजना मानिस-हरूसँग आए, र तिनले एलियालाई यसो भन्ने आदेश दिए: 'राजाले तिमीलाई हुकुम गर्नुभएको छ: झट्टै ओर्लेर आऊ!' तर तिनीहरू उस्तै प्रकारले नाश भए। केही समय अघि परमेश्वरले स्वर्गबाट आगो बर्साउनु-भएको थियो अनि बाल र त्यसका पूजाहारीहरूलाई झूटा ठहऱ्याउनुभएको थियो (१ राजाहरू १८)। अनि अब त्यही स्वर्गबाट आएको ज्वालाले ती बालका सिपाहीहरूलाई नष्ट गरिदियो, जसले एलियालाई आफ्ना अपवित्र हातहरूले पक्रन खोजिरहेका थिए। भविष्यवक्ता एलियाले परमप्रभु इस्राएलको साँचो राजाबाट उहाँका आदेशहरू पाउने गर्थे, तर अहज्याहजस्तै हड्पकारी मूर्तिपूजक शासकबाट होइन। ती दुईजना कप्तान र तिनीहरूका मानिसहरू किन मारिए, सो हामीलाई बताइएको छैन। तर हाम्रो विचारमा, सायद तिनीहरू अहज्याहसित तिनको एलियालाई नाश गर्ने संकल्पमा पूरा सहमत थिए कि, र यही कारणले तिनीहरू मारिए होलान्।

२ राजाहरू १:१३-१६: तर जब तेस्रो कप्तान विनम्रताको साथ एलियाको सामु झुके र उनको अधिकार स्वीकार गरेर उनीबाट दयाको भीक्ष मागे, तब परमप्रभुको दूतले एलियालाई राजा अहज्याहकहाँ गएर तिनीसँग कुरा गर्ने आदेश दिए। (याद रहोस्: परमप्रभुका दूत देहधारी ख्रीष्टको पूर्व-प्रदर्शन मानिन्छन्।) एलियाले निडरको साथ राजा अहज्याहलाई सफासँग भने: तिनी निको हुनेछैनन्; किनभने तिनले बाल-जेबूबबाट सोधखोज गरेर परमप्रभुको अपमान गरेका थिए।

२ राजाहरू १:१७-१८: अनि जब अहज्याहको मृत्यु भयो, तब तिनका उत्तराधिकारी तिनको भाइ यहोराम भए; किनभने तिनको स्थानमा आउने तिनको शाहजादा थिएन। (यहोरामको हिज्जे पछि योराम भयो)। अनि यही समयमा यहूदामा यहोशापात र उनका छोराको सह-शासन चल्दैथियो, जुन यहोशापातका छोराको नाम पनि यहोराम थियो (२ राजाहरू ३:१)।

ख) २ राजाहरू २:१-१२[क]: एलियाको स्वर्गारोहण

यो अध्याय उठाइलगिने पुण्य एलियाको बयानबाट शुरु हुन्छ (२ राजाहरू २:१-११), र बेतएलका च्यातच्युत पारिएका बदमास-हरूको वर्णनसित समाप्त हुन्छ (२ राजाहरू २:२३-२५)।

२ राजाहरू २:१-६: अब एलियाको सेवकाई पूरा हुने समय र उनका उत्तराधिकारी एलीशाको सेवकाई शुरु हुने बेला आएको थियो। तर योभन्दा पहिले एलिया बेतएल, यरिहो र यर्दन जानुपरेको थियो। अनि विश्वासयोग्य भएका एलीशाले उनको साथमा यी ठाउँहरूमा जाने ढिपी गरे। अनि बेतएल र यरिहोमा भविष्यवक्ताका शिष्य-हरूले एलीशालाई भने: परमप्रभुले त्यस दिन एलियालाई एलीशाको शिर हुनदेखि उठाइ-लैजानुहुनेथियो। एलियालाई एलीशाको शिर

हुनदेखि हटाउनुको सन्दर्भ यस प्रकारको छः चेला आफ्नो गुरुको चरणमा बसेको अवस्थामा गुरुचाहिँ शिष्यको शिरमा हुन्थे। तर एलीशाले यो कुरा अघि नै थाहा पाइसकेका थिए; यसकारण तिनले यी भविष्यवक्ताहरूलाई चुप लाग्ने अनुरोध गरे; किनकि तिनको विचारमा, यो पवित्र विषय चर्चा गरिबस्ने मामुली विषय नै थिएन; किनभने तिनलाई यसको खातिर दुःख र अफसोस लागिरहेको थियो।

२ राजाहरू २:७-९: यरिहोबाट एलिया र एलीशा यर्दन नदीमा झरे; अनि पचासजना भविष्यवक्ताका शिष्यहरू टाढ़ाबाट उनीहरूको पछि लागे। अनि जब एलियाले आफ्नो खास्टोले यर्दन नदीको पानी हिर्काए, तब त्यसको पानी दुई भाग भयो, अनि ती दुईजना सुक्खा जमिन भएर यर्दन पार गए। विगत समयमा एलियाले अहाबको शासानकालमा यर्दनको पूर्वमा रहेको गिलादबाट वारी आएर आफ्नो भविष्यवक्ताको सेवकाई शुरु गरेका थिए (१ राजाहरू १७:१)। अनि अब आफ्नो सेवकाईको अन्तमा उनी स्वर्गमा उठाइन यर्दन पारी गए। छुट्टिन लागेका भविष्यवक्ताले एलीशालाई 'तिम्रो निम्ति म के गरिदिऊँ, भन त' भनेर विन्ती गर्न प्रोत्साहन दिएपछि एलीशाले उनीबाट उनको आत्माको दोबर भाग मागे। दोबर भागचाहिँ जेठा छोराको ज्येष्ठ-अधिकारको भाग हो। अनि यस सिलसिलामा एलीशाले भन्न चाहेको तात्पर्य तिनले एलियाको योग्य उत्तराधिकारी हुन खोजेका थिए। अनि यस सम्बन्धमा श्री जर्ज विलियम्सले के भनेका छन् भने, 'एलियाले आठवटा आश्चर्यकर्महरू गरेका थिए भने, एलीशाले सोह्रवटा आश्चर्यकर्महरू गरे। यसबाट एलीशाको अनुरोध कुन प्रकारले पूरा भएको स्पष्ट बुझिन्छ।' [2)]

२ राजाहरू २:१०-१२क: त्यस अनुरोधको विषयमा एलियाको उत्तर यस प्रकारको थियोः यो अनुरोध पूरा गर्ने कुरा उनको अधिकारभित्र रहेको थिएन। अनि यो अनुरोध पूरा हुने एउटा नभई नहुने सर्तमा निर्भर गर्थ्यो, जुन सर्तचाहिँ एलियाको हातमा पनि थिएनः एलीशाले उनलाई स्वर्गतिर उठाइलगिँदै गरेको देखे भने, तिनले मागेको कुरा तिनले पाउनेथिए। उनीहरू अघि बढ्दै गरेको र कुरा गर्दै गरेको बेलामा यी दुईजना अचानक एउटा अग्निमय रथ र आगोका घोड़ाहरूद्वारा अलग पारिए। त्यसपछि एउटा आँधीबेह्रीले एलियालाई समात्यो र स्वर्गतिर उठाइलग्यो; अनि एलीशाले यो दृश्य हेर्दैथिए। अनि तिनी यसो भन्दै कराए: 'हे मेरा पिता, हे मेरा पिता, इस्राएलको रथ र त्यसका घोड़चढ़ीहरू !' यस भनाइको अर्थ हामी कसरी बुझौं ? हुन सक्छ, यसको अर्थ यस प्रकारको छः एलियाचाहिँ परमेश्वरको सबैभन्दा पराक्रमी हतियार र इस्राएलको सबैभन्दा उत्तम रक्षक थिए, कि कसो हो ?

ग) २ राजाहरू २:१२ख-२५: एलीशाको सेवकाईको शुरुआत

२ राजाहरू २:१२ख-१४: तब एलीशाले शोकमा आफ्नै लुगा च्याते। त्यसपछि तिनी यर्दनको पूर्वीय किनारमा फर्के, र एलियाको खास्टोले यर्दनको पानी हिर्काएर भनेः 'परमप्रभु, एलियाका परमेश्वर कहाँ हुनुहुन्छ ?' यस प्रश्नले शङ्का व्यक्त गरेको होइन, अविश्वास व्यक्त गरेको पनि होइन, तर जसरी उहाँ एलियासँग हुनुहुन्थ्यो, त्यसरी नै उहाँ एलीशासँग पनि हुनुहुन्छ भन्ने कुरा देखाउन परमेश्वरलाई एउटा विषेश मौका प्रदान गरेको थियो। अनि यर्दनको पानी दुई भाग भयो; अनि भविष्यवक्ता एलीशा नदीको पश्चिमी किनारमा फर्के, जहाँ भविष्यवक्ताहरूका पचासजना शिष्यहरू पर्खिरहेका र हेरिरहेका थिए।

२ राजाहरू २:१५-१८: यर्दन नदी दुई भाग भएको कुरा देखेपछि तिनीहरूले एलीशा साँच्चै एलियाका उत्तराधिकारी हुँदा रहेछन् भन्ने कुरा स्वीकार गरे। तिनीहरूले एलियालाई खोज्ने टोली पठाउने कुरामा जिद्दी गरेर जिते, जब एलीशाले 'यसो नगर' भन्ने सल्लाह दिएका थिए। तर तिनीहरूको यो खोज व्यर्थ थियो। यो कुरा एलीशाले तिनीहरूलाई सजग गराएर भनेका थिए। हुन सक्छ, तिनीहरूले एलियाको स्वर्गारोहण देखेका थिएनन्, कि त यो कुरा देखेर उनको अनुपस्थिति अस्थायी थियो भनेर तिनीहरूले सोचेका हुनुपर्ला।

२ राजाहरू २:१९-२२: यस समयको बिन्दुदेखि २ राजाहरू १३:२० पदसम्म एलीशाको सेवकाईचाहिँ एक पछि अर्को गर्दै गरेका आश्चर्यकर्महरूको सिलसिला हो, जुन आश्चर्यकर्महरूद्वारा इस्राएली जातिले मूर्ति-पूजाबाट एकमात्र साँचो र जीवित परमेश्वरकहाँ फर्कने हौसला पाउनु थियो। तर यहाँ, यस खण्डमा प्रस्तुत गरिएका घटनाहरू कालक्रमअनुसार उल्लेख नगरिएका सम्भव छ। यी आश्चर्यकर्महरूमध्ये प्रथमचाहिँ यस्तो थियोः एलीशाले यरिहोको बाँझो तुल्याउने दूषित पानीको मुहानमा नुन फ्याँके। त्यस समयदेखि उसो त्यसको पानीले मानिस र पशुहरूमा फेरि कहिल्यै मृत्यु वा बाँझोपन पैदा गर्दैनथियो।

२ राजाहरू २:२३-२४: एलीशा यरिहोबाट बेतएलतिर जाँदैथिए, जुन बेतएलचाहिँ बाछोको पूजा गर्ने दुईवटा केन्द्रहरूमा एक थियो; तब उत्ताउला गर्ने कतिपय केटाहरूले तिनलाई भेटे, जसले तिनलाई 'तालुखुइले, तालुखुइले' भनेर खिसी गरे र तिनलाई एलियाले गरेझैं स्वर्गतिर उक्लिजाने चनौती दिए। अनि जब तिनले तिनीहरूलाई परमप्रभुको नाममा सरापे, तब वनबाट दुईवटा माउ भालुहरू निस्के, जसले तीमध्ये बयालीसजनालाई च्यातचुत पारिदिए। जसले परमेश्वरको मुखपात्रलाई अपमान गर्छ, त्यसले परमेश्वरलाई अपमान गर्छ।

२ राजाहरू २:२५: एलीशाले एलियाका बितेका समयमा हिँड़ेका पाइलाहरू पछ्याउँदै गर्दा तिनी पहिले यरिहो र बेतएलमा अवस्थित भएका भविष्यवक्ताहरूका विद्यालयहरूमा गए, त्यसपछि तिनी कर्मेल पहाड़ हुँदा सामिरयामा पुगे। यरिहोका मानिसहरूले तिनीसित आदरपूर्वक व्यवहार गरे र आशिष पाए। तर बेतएलका केटाहरूमा परमप्रभुप्रति कुनै श्रद्धाभक्ति नभएको हुनाले तिनीहरूले एलीशासित लाजमर्दो व्यवहार गरे र यसको निम्ति श्राप पाए।

घ) २ राजाहरू ३:१-८:१५: इस्राएलका राजा यहोराम अर्थात् योराम

अनि ख्रीष्टपूर्व ८५२ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ८४१ सालसम्म अहाबका छोरा यहोरामले बाह्र वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे (२ राजाहरू ३:१-९:२९)।

२ राजाहरू ३:१-३: अनि जब अहाबका छोरा यहोरामले इस्राएलमा राजाको रूपमा राज्य गर्न थाले, तब यहूदामा यहोशापात र उनका छोरा यहोरामले एकसाथ राज्य चलाउँदैथिए। यसबाट इस्राएलका राजा यहोरामले यहोशापातको अठारौं वर्षमा र यहूदाका राजा यहोरामको दोस्रो वर्षमा राज्य गर्न थालेको कुरा स्पष्ट हुन्छ (२ राजाहरू १:१७)।

यहोरामचाहिँ आफ्ना बुबाआमाजत्तिकै दुष्ट थिएनन्। (यहोरामको हिज्जे 'योराम' पनि हो)। किनकि तिनले बालको मूर्ति हटाए, जुन मूर्ति तिनका बुबा अहाबले खड़ा गरेका थिए। तर तिनी नबातका छोरा

यारोबामद्वारा स्थापित गरिएको सुनको बाछाको पूजाआजामा लागिरहन्थे।

२ राजाहरू ३ः४-९ः अहाबको शासन-कालमा मोआबका राजाले इस्राएललाई वार्षिक कर तिर्नुपर्थ्यो। तर जब अहाबको मृत्यु भयो, तब मोआबका राजा मेशाले विद्रोह गर्न आफ्नो अनुकूल समय आएको देखेका थिए। इस्वी संवत् १८६८ सालमा एकजना जर्मन मिसनरीले त्यो प्रशिद्ध मोआबी शिलालेख भेट्टाए, जुन शिलालेखमा मोआब इस्राएलको अधीनतामा आएको कुरा र राजा मेशाले यस विद्रोहमा सफलता प्राप्त गरेको कुराको विषयमा लेखिएको छ। [3)]

राजा अहज्याहले मोआबको यस विद्रोहको सम्बन्धमा केही पनि गर्दैनथिए। तर जब तिनको उत्तराधिकारी यहोराम सत्तामा आए, तब उनले तुरुन्तै मोआबलाई फेरि आफ्नो नियन्त्रणमा ल्याउन खोजे; किनकि उनले त्यो ठूलो कर गुमाउन चाहँदैनथिए। त्यस बेलामा यहोरामले यहोशापातलाई सँगै लड़ाइँमा जाने आग्रह गरे, र यहोशापात फेरि यस कुरामा उनीसित सहमत भए; तिनी कति मूर्खा थिए! (राजाहरूको पहिलो पुस्तकको बाइसौं अध्यायमा हेर्नुहोस्, जहाँ यहोशापातले इस्राएलसँग गठबन्धन गरेर झन्डै आफ्नो ज्यान गुमाउनुपरेको थियो।) तिनीहरूले मृत सागरको पश्चिमी किनारै-किनार भएर दक्षिण जाने, त्यसपछि एदोम हुँदै पूर्व लाग्ने र त्यसपछि उत्तरतिर मोड्दै मोआबमा पुग्ने निर्णय गरे। त्यस बेलामा एदोमका राजा यहोशापातको अधीनस्थ भएको हुनाले यस लड़ाइँमा यिनको नाम पनि हालिएको थियो।

२ राजाहरू ३ः१०-१२ः अनि जब तिनीहरू मोआबको नजिक अइपुगे, तब सेनाको पिउने पानी सिद्धियो। यसमा राजा यहोराम परमप्रभुलाई दोष लगाउन छिटो थिए; तर तिनलाई तिनको यस तुच्छ व्यवहारको सठीक प्रतिउत्तर दिएर यहोशापातले बरु परमप्रभुको भविष्य-वक्तासित सरसल्लाह लिने सुझाउ दिए। अनि जब 'एलियाका निजी सेवक एलीशा नजिकै छन्' भन्ने कुरा पत्ता पाइयो, तब यी तीनजना राजाहरू उनीकहाँ आए।

२ राजाहरू ३ः१३-१९ः तर शुरुमा एलीशाले मूर्तिपूजामा तल्लीन भएका इस्राएलका राजासँग कुनै सरोकार नभएको हुनाले तिनीसित बोल्नै चाहेनन्। तिनी आफ्नै बुबाका झूटा अगमवक्ताहरूकहाँ जाऊन्। यो उनको सुझाउ थियो। किनकि यहोरामले दिएको जवाफबाट के बुझिन्छ भने, तिनले त आफ्ना देवताहरूलाई होइन, तर यस समस्याको निम्ति सीधै परमप्रभुलाई आरोप लगाए। यहोशापातको उपस्थिति कदर गर्दै एलीशा परमप्रभुको इच्छा र मनसा बुझ्न राजी भए। एकजना तारवाला बाजा बजाउने मानिसले बाजा बजाउँदै गर्दा परमेश्वरको हात एलीशामाथि आयो, र उनले भविष्यवाणी गरेः तिनीहरूले बेंसीभरि खाड़लैखाड़ल बनाइदिऊन्! किनकि पानी नपरीकन त्यो बेंसी पानीले भरिनेथियो, र मोआबीहरू पराजित हुनेथिए।

२ राजाहरू ३ः२०-२५ः भोलिपल्ट बिहान एदोमको तर्फबाट बग्दै गरेको पानी यस बेंसीमा बहेर आयो। अनि सूर्योदयको उज्यालोमा त्यो पानी मोआबीहरूको दृष्टिमा रगतजस्तो देखिन्थ्यो; अनि तिनीहरू 'अरे, इस्राएल, यहूदा र एदोमका राजाहरूले आपसमा लड़ाइँ पो गरिरहेछन्' भन्ने निष्कर्षमा पुगे। यसकारण लुटको माल जम्मा गर्न तिनीहरूले इस्राएलको छाउनीतिर पुग्न हतार गरे, तर त्यहाँ तिनीहरूले ठूलो हारको हानि उठाउनुपर्‍यो। फलस्वरूप इस्राएलीहरूले खेती गर्न लायकका सबै जग्गाजमिनहरू ढुङ्गाले भरिदिए, पानीका सबै स्रोतहरू थुनि-दिए र असल रूखहरूजति काटिदिए।

२ राजाहरू ३:२६-२७: मोआबका राजा आफ्नो भूतपूर्व सहयोगी अर्थात् एदोमी-हरूसित रिसाए र तिनीहरूका राजाले इस्राएल र यहूदाले जतिकै सम्पूर्ण तनमनको साथ लड़ाइँ गर्दैनन् होला भन्ने विचारले प्रेरित भई एदोमको सेनाका पङ्क्तिहरू तोड्न खोजे। तर जब तिनको यो रणनीति असफल भयो, तब तिनले शहरको पर्खालमाथि आफ्नो जेठा छोरालाई होमबलि गरे; किनकि यसरी नै तिनले आफ्ना देवताहरूको निगाह पाउन, आफ्ना मानिसहरूलाई यस लड़ाइँमा वीरता देखाउने प्रेरणा दिन र आफ्नो शत्रुलाई डर देखाउन खोजे होलान्। इस्राएल यो नरबलि देखेर अकमक्क पर्‍यो, स्तब्ध भयो; किनकि तिनीहरूको दृष्टिमा नरबलि अघोर घृणित अधर्म थियो। कि त परमेश्वरबाट, कि त आफ्नै विवेकबाट त्रस्त भई तिनीहरू मोआब देश आफ्नो वशमा नल्याईकन फर्के। यस सिलसिलामा श्री ह्यारोल्ड स्टिगर्सले निम्न टिप्पणी गरेका छन्:

> 'यस पुस्तकको लेखकसँग एउटा प्रश्न रहेको देखिन्छः यस नरबलिले गर्दा इस्राएल यति धेरै प्रभावित पारिएको थियो भने, त्यस जातिको विवेक आफ्नै मूर्तिपूजामा धक्का किन नलागेको? किनकि इस्राएल र यहूदामा मूर्तिपूजा निरन्तर भइरह्यो।' 4)

ङ) २ राजाहरू ४:१-८:१५: एलीशाको आश्चर्यकर्मले पूर्ण भएको सेवकाई

अ) २ राजाहरू ४:१-७: एलीशाले अचम्मको कामद्वारा तेलको प्रबन्ध गरेको

परमप्रभुको भक्ति गर्ने भविष्यवक्ता-हरूमध्ये एकजनाकी विधवा ऋण तिर्न नसकेर आफ्ना छोराहरूलाई दासत्वमा गुमाउने खतरामा परेकी थिइन्। अनि यिनको खाँचो एउटा अचम्मको कामले पूरा गर्‍यो। यी विधवाले तेल जम्मा गर्न सीमित सङ्ख्यामा भाँड़ाहरू प्राप्त गर्न सकिन्, नत्र तेलको अद्‌भुत प्रबन्ध बन्द हुनेथिएन। अनि यस अचम्म प्रकारले प्राप्त गरेको तेल बेचेर यिनले आफ्नो ऋण तिर्न सकिन्, साथै आफ्नो परिवार पाल्न यिनी सक्षम भइन्। आउनुहोस्, हामी यस घटनाबाट यो वस्तुगत पाठ सिकौं: हामी ऋणमा परेकाहरूको निम्ति परमेश्वरको निगाह ठूलो छ; किनकि वर्तमान आवश्यकताहरू पूरा गर्नुको साथै भविष्यमा जीविका आर्जन गर्न उहाँको अपार अनुग्रह पर्याप्त छ। पापी मानिसहरूको खाँचो तिर्न नसकिने सानो-ठूलो ऋण सम्झिनुहोस्! तर परमेश्वरको अनुग्रहले पापको ऋण र पापको दासत्वबाट स्वतन्त्र गराउँछ अनि हामीलाई नयाँ जीवनको निम्ति आवश्यक हुने सबै कुराहरूको प्रबन्ध गर्छ।

आ) २ राजाहरू ४:८-१७: एलीशाको अचम्मको कामद्वारा शूनेमी स्त्रीको छोरा जन्म्यो

एउटी प्रतिष्ठित शूनेमी स्त्रीले एलीशालाई ठूलो अतिथि-सत्कार देखाएकी थिइन्; अनि तिनले आफ्नो घरमा उनको लागि एउटा सानो माथिल्लो कोठा पनि बनाइदिइन्। 'हेर, तिमीले यति सारा वास्ता राखेर हाम्रो फिक्री गरेकी छ्यौ! तब तिम्रो निम्ति के गर्न सकिन्छ? के म तिम्रो पक्षमा राजासित वा सेनापतिसित कुरा गरूँ?' भनेर एलीशाले तिनको निम्ति अन्तर्विन्ती गरिदिने प्रस्ताव राख्दाखेरि तिनले 'मलाई राजाबाट कुनै पदोन्नति वा कृपादृष्टि चाहिँदैन' भनिन्। तिनले आफ्ना मानिसहरूको बीचमा बस्न पाएकोमा आफ्नो पूरा सन्तुष्टि व्यक्त गरिन्। तर भविष्यवक्ताको निजी सेवक गेहजीले 'तिनको छोरा छैन' भन्ने कुरा प्रकट गर्‍यो, अनि यो कुरा तिनको चाहना मात्र कहाँ रहनेथियो र? भविष्यवक्ताको वचनद्वारा

तिनको यो चाहना पूरा भयो; किनकि आउँदो बसन्तमा तिनले एउटा छोरा जन्माइन्। बाँझो स्त्रीको मरेको कोखबाट परमप्रभुले जीवन निकालिदिनुभयो। ठीक त्यस्तै परमेश्वरका सबै छोराछोरीहरूको आत्मिक जन्म भएको छ; आत्मिक मृत्युदेखि निस्केर उनीहरू जीवनमा आफ्नो अस्तित्व सारेका हुन्छन् (एफेसी २:१-१०)।

इ) २ राजाहरू ४:१८-३७: एलीशाले शूनेमी स्त्रीको छोरालाई पुनर्जीवित पारेको

२ राजाहरू ४:१८-२५[क]: केही वर्षपछिको कुरा आयोः शूनेमीको त्यो छोरा खेतबारीमा भएको बेलामा त्यसलाई एक किसिमको लू लाग्यो। तब तुरुन्तै त्यसलाई त्यसकी आमाकहाँ लगियो र दोपहरभित्र त्यो तिनको काखैमा मऱ्यो। तब तिनले त्यसको मृत शरीर भविष्यवक्ताको कोठामा राखिन्। त्यसपछि तिनले आफ्नो खास कारण नबताईकन आफ्नो पतिलाई 'म कर्मेल पहाड़मा परमेश्वरको जनलाई भेट्न चाहन्छु' भनिन्। धार्मिक बिदाको दिन नहुँदा यी भविष्यवक्तालाई भेट्न जाने कुरा उनलाई अनौठो लाग्यो, रपनि त्यहाँ जान उनले तिनको निम्ति यातायातको बन्दोबस्त गरिदिए। अनि तिनी तीब्र गतिमा शूनेमबाट यिज्रेलको जम्मै तराई पार गरेपछि कर्मेल पहाड़तिर उकालो लागिन्।

२ राजाहरू ४:२५[ख]-२८: तिनी नजिक आउँदै गरेकी देखेर एलीशाले गेहजीलाई 'तिनलाई भेट्न जाऊ र तिनलाई तिनको कुशलताको बारेमा सोध' भन्ने आज्ञा दिए। तिनले गेहजीलाई तिनी आएको उद्देश्य बताइनन्। वास्तवमा तिनले 'हामी सबैजना कुशलै छौं' भनेर झूट बोलिन्। तिनले आफ्नो समस्या सीधै भविष्यवक्तालाई भन्न चाहिन्। ती स्त्रीले एलीशालाई भेट्दा आवेगमा ठूलो सोरले बोलिन्। अनि भविष्यवक्ताले तिनको गहन मानसिक पीड़ा महसुस नगरेका भए र तिनलाई बोल्ने अनुमति नदिएका भए गेहजीले तिनलाई त्यहाँबाट निकालिदिनेथियो। शूनेमी स्त्री किन आए, त्यो कुरा परमप्रभुले एलीशालाई प्रकट गर्नुभएको थिएन, र तिनले अहिलेसम्म पनि बताएकी थिइनन्। तर 'के मैले हजुरबाट एउटा छोरा मागेकी थिएँ र? मलाई धोका नदिनुहोस् भनेर के मैले भनेकी थिइनँ र?' भनेर तिनले त्यसको सङ्केत दिइन्। तिनले भन्न खोजेको तात्पर्य यो थियोः 'मलाई एउटा छोरा दिएर र उसलाई फेरि मबाट लगेर मलाई धोका नदिनुहोस्!' यस कुराबाट सायद एलीशाले तिनको छोरा सिकिस्त बिरामी भएको हुनुपर्छ भन्ने अड़कल काटे होलान्।

२ राजाहरू ४:२९-३१: शुरुमा भविष्यवक्ता एलीशाले गेहजीलाई बाटोमा कसैसित अभिवादनको आदानप्रदान नगरीकन हतारसित एलीशाको लहुरो मरेको बालक-माथि राख्न पठाए। तर यी स्त्रीले जान्दथिएः यस प्रकारको कामको कुनै सीप लाग्दैन-थियो। एलीशा आफै जानुपर्नेथियो। तिनले उनलाई यसो नगरेसम्म छोड्नेथिएनन्। यी दुईजना शूनेमको नजिक आइपुग्न लागेको बेलामा गेहजीले उनीहरूलाई 'त्यो केटा बिउँझेको छैन' भन्ने खबर सुनायो।

२ राजाहरू ४:३२-३७: तब एलीशाले त्यस केटोको लास सुताइएको कोठामा प्रवेश गरे; उनले ढोका लगाए, प्रार्थना गरे र त्यस केटोमाथि लमतन्न भएर आफूलाई पसारे – उनको मुखले त्यसको मुखसित जोड्यो, तिनका आँखाहरूले त्यसका आँखाहरूसित जोड़े र उनका हातहरूले त्यसका हातहरू जोड़े। त्यसपछि भविष्यवक्ता उठे, र यस कोठामा ओहोर-दोहोर हिँड़िरहे, त्यसपछि उनी फेरि त्यस केटोमाथि पसारिए। तर यसपालि त्यस केटाले सात पल्टसम्म हाच्छ्युँ गऱ्यो र आफ्ना आँखाहरू खोल्यो। त्यसकी

आमा कति धेरै कृतज्ञ भइन्, यसको साध्य छैन; किनकि तिनले आफ्नो छोरालाई जीवित अवस्थामा फिर्ता पाइन् । जब एलीशाले त्यस केटालाई बौराएर उठाए, तब उनले त्यस मरेको केटाको मुखमा आफ्नो मुख, त्यसका आँखाहरूमा आफ्ना आँखाहरू र त्यसका हातहरूमा आफ्ना हातहरू लगाएर आफूलाई पूरा रूपले त्यस ठिटोसँग एक तुल्याए। उनको लहुरोले केही फरक ल्याएन; तर जब उनले आफैलाई त्यस केटामाथि पसारे र त्यसमा आफ्नो जीवनको सास फुकिदिए, तब मात्र त्यो केटो जीवित भयो ।

ई) २ राजाहरू ४:३८-४१: एलीशाले विषालु सुरुवा शुद्ध पारेको

अबको आश्चर्यकर्म गिल्गालमा अनिकालको समयमा घट्यो । (हुन सक्छ यो अनिकाल यस पुस्तकको आठ अध्यायमा उल्लेख गरिएको सात वर्षको अनिकाल थियो कि ?) । यस अनिकालको समयमा एलीशाले आफ्नो निजी सेवकलाई भविष्यवक्ताहरूका शिष्यहरूको लागि सुरुवा पकाउने आदेश दिए। भूलवश केही विषालु लहराहरू भाँड़ामा हालिए। अनि जब त्यो भूल पत्ता लाग्यो, तब एलीशाले यस भाँड़ामा केही गहुँको पीठो हाले र यसरी त्यो सुरुवा खाना खानको लायक बनाए।

उ) २ राजाहरू ४:४२-४४: एलीशाले बीसवटा रोटीले एक सय मानिसहरूलाई अघाउने गरी खुवाए

अर्को सयममा एलीशाले जौका बीसवटाससाना चपटी र केही पाकेका अन्नहरू लिएर एक सय मानिसहरूलाई अघाएसम्म खुवाए। परमप्रभुले प्रतिज्ञा गर्नुभएअनुसार सबैको निम्ति पर्याप्त खानेकुरा भयोः उनीहरूले खाए र अघाएर उबारे। जुन कुरा एलीशाको थियो, उनको हक थियो, त्यो कुरा उनले निस्स्वार्थको साथ अरूलाई दिए। यसबाट सिक्नुपर्ने पाठ यस प्रकारको छः जब हामी आफूसँग भएका कुराहरू अरू मानिसहरूसँग बाँड़चुँड़ गर्छौं, र हाम्रो निम्ति त्यसका परिणामहरू केकस्तो हुने हो, सो कुरा हामी परमेश्वरको हातमा राखिछोड्छौं, तब उहाँ हाम्रा खाँचोहरू र अरूका आवश्यकता-हरू पूरा गर्नुहुन्छ; किनकि उहाँले उदारचित्तले दिनेलाई उब्रोपाब्रो हुने गरी दिनुहुन्छ (हितोपदेश ११:२४-२५) ।

ऊ) २ राजाहरू ५:१-१९: एलीशाले कोरी नामानलाई शुद्ध पारेको

२ राजाहरू ५:१-४: एलीशाको आश्चर्यकर्म गर्ने शक्ति अरामीहरूको सेनासम्म पनि पुग्यो, कसरी ? किनकि कैदमा लगिएकी एउटी यहूदी केटी अरामी सेनाका सेनापति नामानको घरमा नोकर्नी थिई। तिनलाई कुष्ठरोग लागेको जानेर यस केटीले के सुझाउ दिई भने, सामरियामा एलीशा नामक एकजना भविष्यवक्ता थिए, जसले नामानलाई निको पार्न सक्नेथिए। यो केटी संसारको दृष्टिमा कुनै महत्त्व नभएको व्यक्ति थिई; तर परमेश्वरप्रति विश्वासयोग्य रहेर यो केटी अरू मानिसहरूको मुक्ति पाउने सम्बन्धमा मध्यबिन्दु बनेकी थिई। यस विषयमा श्री डी. एल. मूडीले निम्न टिप्पणी गरेका छन्ः

> 'एउटी सानी नोकर्नी केटीले दुई शब्द बोली, जुन शब्दहरूले दुईवटा राज्यहरूमा हलचल मच्चाए। परमेश्वरले यस केटीको विश्वास कदर गर्नुभयो र अन्यजाति नामानको निम्ति एउटा काम गर्नुभयो, जुन काम उहाँले इस्राएलको कुनै मानिसको निम्ति गर्नुभएन। लूका ४:२४ पद हेर्नुहोस्! धेरै पल्ट कुनै नानीको औंलाले प्रौढ़हरूलाई सही दिशातिर बाटो देखाइदिएको छ। यस दासीले

परमेश्वरको विषयमा "उहाँले नामानको निम्ति इस्राएलको कुनै मानिसको निम्ति नगर्नुभएको अद्भुत काम गरिदिनुहुनेछ" भनेर ठूलो गर्व गरी; अनि परमेश्वरले यस केटीको ठूलो विश्वास कदर गर्नुभयो।' 5)

२ राजाहरू ५:५-७: तब नामानले अरामका राजा बेन-हददबाट इस्राएलका राजा योरामको लागि एउटा परिचय-पत्र पाए, र यिनी इस्राएलतर्फ बाटो लागे, उपहारस्वरूप आफ्नो साथमा यिनले रुपियाँपैसा र लुगाहरू पनि बोके। यस पत्रमा एलीशाको नाम लिइएको थिएन, तर केवल नामानको चङ्गाइ गर्ने अनुरोध पेश गरिएको थियो; यसमा कुनै शङ्का छैन। तर यस अनौठो, असुहाउँदो अनुरोधबाट इस्राएलका राजा क्रोधित भए, र अरामी राजाले इस्राएलमाथि आक्रमण गर्ने निहुँ खोजिरहेका थिए भन्ने शङ्का गरे।

२ राजाहरू ५:८-१२: एलीशाले राजा योरामको यस अप्ठ्यारो परिस्थितिको विषयमा सुन्न पाए र 'नामानलाई मकहाँ पठाउनुहोस्' भन्ने विन्ती गरे। राज-दरबारमा कुष्ठरोग निको पार्ने शक्ति कहाँ हुन्थ्यो र? किनभने राज-दरबारका सदस्य-सदस्याहरू सबका सब मूर्तिपूजक थिए। तर इस्राएलमा परमेश्वरका एकजना भविष्यवक्ता थिए, जससँग नामानजस्तै मानिसलाई शुद्ध पार्ने र यिनलाई निको पार्ने शक्ति थियो। एलीशाले नामानसँग व्यक्तिगत रूपले कुरा गरेनन्। किनकि उनको वचन नै पर्याप्त थियो; त्यही वचनमाथि नामानले विश्वास गर्नुपरेको थियो र त्यही वचनअनुसार यिनले काम गर्नुपरेको थियो। एलीशाले 'जाऊ, यर्दनमा सात पल्ट नुहाऊ, र तिम्रो शरीर ज्यूँका त्यूँ हुनेछ' भन्ने वचन नामानकहाँ पठाए। एलीशाले यिनलाई यसभन्दा धेरै आश्चर्यकारी र रोचक ढङ्मा निको पार्नेछन् भन्ने कुरा नामानले आशा गरेका थिए; यसकारण यिनी क्रोधित भए, र बम्केर आफ्नो विरोध जनाए; किनकि यिनको विचारमा यिनको जन्मभूमि दमस्कसका नदीहरू यर्दनभन्दा असल थिए।

२ राजाहरू ५:१३-१४: श्री डी. एल. मूडीले नामानको समस्याको विषयमा सही विश्लेषण गरेका छन्, जब तिनले यसो भनेका छन्:

> 'नामानलाई दुईवटा रोगहरू लागेका थिए: अहम् र कुष्ठरोग। अनि यी दुवै रोगहरूबाट यिनले चङ्गाइ पाउनुपरेको थियो। नामान आफ्नो घमण्डको रथबाट उत्रनुपरेको थियो; त्यसपछि यिनलाई भनिएको तरिकाअनुसार यिनले नुहाउनुपरेको थियो।' 6)

अन्तमा यिनका नोकरहरूले यिनलाई मनाउन सके; किनकि भविष्यवक्ताले भनेको तरिका यति सरल तरिका थियो, तब यस वचनअनुसार यिनले किन नगर्ने त? यिनले यस वचनअनुसार गरेर छाड़े, र यिनी पूरा रूपले निको भए। एकजना भाइले यस विषयमा के मज्जाको कुरा भनेका छन्: 'जब नामानले आफ्नो घमण्डरूपी थुक निले, तब यिनी आफ्नो कुष्ठरोगबाट निको भए।'

२ राजाहरू ५:१५-१९: नामान पूरा मनले इस्राएलका परमेश्वरकहाँ फर्के, अनि यिनले आफ्नो निको नहुने रोगबाट निको भएकोमा एलीशालाई कुनै न कुनै इनाम दिन चाहे; तर भविष्यवक्ताले यिनीबाट केही पनि लिन मानेनन्। तर जब यी अरामी सेनापतिले इस्राएल देशबाट लगिएको यस माटोमाथि खड़ा रहीकन यिनले साँचो परमेश्वरको आराधना गर्न सकून् भन्ने हेतुले दुईवटा कच्चरको भारी माटो लैजान पाऊँ भन्ने विन्ती गरे, तब एलीशाले यिनलाई यसो गर्ने अनुमति दिए। त्यसपछि यिनले आफ्नो समस्या खुलस्त पारे: यिनले भावी दिनहरूमा आफ्ना सरकारी कर्तव्यहरू पूरा गर्दै-गर्दा यिनी कतै राजा आफ्नो मालिकसँग मूर्ति रिम्मोनको मन्दिरमा जानुपर्नेथियो होला र यस मूर्तिलाई ढोगेसम्म पुग्लान्; तर यसको निम्ति

परमप्रभुले यिनलाई क्षमा गर्नुहुन्छ भन्ने आशा गरे। एलीशाले न यस कुराको समर्थन गरे, न ता खारिज गरे, तर केवल 'शान्तिसित जाऊ' भनेर यिनलाई बिदा गरे।

नामानको यस वृत्तान्तमा हामी अनुग्रहको सुसमाचारको उत्कृष्ट दृष्टान्त पाउँछौं। नामान अरामी सेनाका सेनापतिको रूपमा परमेश्वरको शत्रु थिए। अनि मानिसको दृष्टिकोणले हेर्नु हो भने, यिनी कुष्ठरोगी भएको हुनाले यिनको अवस्था नाजुक थियो, लाचार थियो, आशाहीन थियो (रोमी ५:६-१० पदको खण्डसित तुलना गर्नुहोस्)। अन्यजातिको मानिस भएको हुनाले यिनी परमेश्वरका प्रतिज्ञाहरू र करारहरूसित अपरिचित पराई थिए, र उहाँको आशिषमा यिनको कुनै दाबी वा हक थिएन (एफिसी २:११-१२)। तर परमेश्वरलाई धन्यवाद होस्, उहाँको अनुग्रहले खाँचो परेको मानिससित सम्पर्क राख्यो र यिनको आवश्यकता पूर्ति गर्‍यो! नामानले आफूलाई नम्र तुल्याउनुपरेको थियो र परमेश्वरको वचन पालन गर्नुपरेको थियो, बस यति! यसबाहेक यिनले अरू केही गर्नुपर्दैनथियो। अन्तमा यिनी परमेश्वरको वचनप्रति आज्ञाकारी भए, यिनले यर्दनको पानीमा सात पल्ट डुबुल्की मारे अनि नयाँ छाला र नयाँ हृदयको साथ यिनी नयाँ मानिस भएर पानीबाट निस्केर आए।

> हाम्रा प्रेमी प्रभुको कति अद्‌भुत अनुग्रह छ, कति! किनकि उहाँको अनुग्रह हाम्रो पाप र हाम्रो दोषभन्दा ठूलो छ; गल्गथाको डाँड़ामाथि त्यो दिव्य अनुग्रह खन्यायो, जहाँ परमेश्वरको थुमाले आफ्नो अमूल्य रगत बगाउनुभयो।
>
> *कोरसः* अनुग्रह, अनुग्रह, हो, परमेश्वरको अनुग्रह – उहाँको अनुग्रहले पापको क्षमा दिन्छ र यो पापी मन शुद्ध पार्छ, अनुग्रह, अनुग्रह, हो, परमेश्वरको अनुग्रह – उहाँको अनुग्रह हाम्रा सबै पापहरूभन्दा ठूलो छ!
>
> श्रीमती जुलिया एच. जोह्नस्टोन

ए) २ राजाहरू ५:२०-२७: गेहजीको लोभलालच

तर नामानका जुन उपहारहरू एलीशाले इन्कार गरे, ती उपहारहरू गेहजीले लोभलालच गर्‍यो; यसैले उसले नामानलाई पछ्यायो, र नामानलाई भेटेपछि यिनलाई एउटा बनावटी कथा सुनायोः भर्खरै एप्रैमको पहाड़ी देशबाट दुईजना जवानहरू एलीशाकहाँ आइपुगे; अनि एलीशाले यी पाहुनाहरूको निम्ति केही उपहारहरू सङ्कलन गर्न उसलाई पठाएको रे। त्यसपछि उसले पाएको त्यो पैसा र ती लुगाहरू आफ्नो घरमा लगेर राख्यो। भविष्यवक्ताको नाताले एलीशाले बेला-बेलामा परमप्रभुबाट विशेष प्रकाशहरू प्राप्त गर्ने गर्थे। अनि यसपालिचाहिँ उनले आफ्नो नोकर गेहजीले अघि के गरिरहेको थियो, यसको विषयमा दिव्य जानकारी पाए। यसकारण जब गेहजी आइपुग्यो, तब तत्कालै एलीशाले उसलाई उसको दोष देखाइदिए। उनले यस लोभी नोकरलाई के सम्झाए भने, के यो रुपियाँपैसा र लुगाफाटा ग्रहण गर्ने समय थियो र? यो रुपियाँपैसाले किन्न सकिने अन्य चीजहरू प्राप्त गर्ने समय छँदैथिएन। तब हेर, गेहजीलाई नामानको कुष्ठरोग लागेछ! अरामबाट आएको टोलीलाई 'परमेश्वरको अनुग्रहको सित्तैंको वरदान सित्तैं थिएन' भन्ठान्ने अवसर दिएर उसले ठूलो पाप गरेको थियो।

ऐ) २ राजाहरू ६:१-७: एलीशाले अचम्मको कामद्वारा पानीमा खसेको बन्चरो फर्काएको

भविष्यवक्ताहरूका केही शिष्यहरू कि त यरिहोमा कि त गिल्गालमा एलीशासँग बसेका थिए। तर तिनीहरू बसेको घर निक्कै साँघुरो भइसकेको थियो। तिनीहरूलाई ठाउँ नपुगेको

हुनाले असन्तुष्ट थिए। यसकारण तिनीहरूले एलीशाबाट यर्दनको नजिकमा बसाइ सार्ने र त्यसको निम्ति त्यहाँ एउटा घर बनाउने अनुमति प्राप्त गरे। निर्माण-कार्य भइरहेको बेलामा एकजनाको बन्चरो यर्दनमा खसेछ। त्यो बन्चरो उसको थिएन, तर उधारोमा ल्याइएको थियो। एलीशाले उसको दुःखको पुकार सुने र नदीमा बन्चरो खसेको ठाउँमा एउटा काठको टुक्रा फाले। तब नदीको पानीमा डुबेर हराएको बन्चरो पानीमा तैरियो र जुन भाइले त्यो बन्चरो हराएको थियो, यस भाइले त्यो हतियार समात्यो। ऊ कति कृतज्ञ भयो, कति खुशी भयो !

ओ) २ राजाहरू ६:८-२३: एलीशाद्वारा प्रकट गरिएको अद्‌भुत रणनीति

एलीशाको आश्‍चर्यकारी शक्तिको अर्को उदाहरण यस प्रकारको छः शत्रुको छाउनीमा रचिएका गोप्य सैनिक चालहरूको विषयमा उनीसँग दिव्य ज्ञान भएको थियो, जस्तैः अरामी राजा निक्कै अलमल्ल परेका थिए; किनभने तिनका सबै गोप्य योजनाहरू बारम्बार इस्राएलका राजालाई थाहा हुन्थ्यो। यसकारण तिनले 'पक्का पनि मेरा मानिसहरूमध्ये कोही इस्राएलको जासुस भएको हुनुपर्छ' भन्ने अड्‌कल काटे। तर जब तिनले भविष्यवक्ता एलीशाको विषयमा तिनले थाहा पाए, कि उनैले तिनका योजनाहरू इस्राएलका राजाकहाँ प्रकट गर्दैथिए, तब तिनले जसरी भए पनि एलीशालाई पक्रने निर्णय गरे। अनि जब तिनले भविष्यवक्ताचाहिँ सामरियाको नजिकैको दोतानमा छन् भन्ने कुरा सुने, तब तिनले एउटा ठूलो फौज पठाए, जसले राती यो शहर घेरामा हालिहाल्यो। अनि भोलिपल्ट बिहानै शत्रुलाई यो शहर घेरिरहेको देखेर एलीशाको नोकर पूरा डरायो। तर भविष्यवक्ताको प्रार्थनाको उत्तरमा यस नोकरलाई परमेश्‍वरले आफ्ना जनहरूको रक्षा गर्न पठाउनुभएका घोड़ा र अग्नीमय रथहरूको सुरक्षा-टोली देख्न अलौकिक शक्ति दियो।

एलीशाले परमप्रभुलाई यी अरामीहरूलाई अन्धा पारिदिनुहुन अनुरोध गरे। त्यसपछि भविष्यवक्ताले तिनीहरूलाई विनासंघर्ष दोतानबाट सामरियामा ल्याउन सके। अनि जब इस्राएलका राजाले तिनीहरूलाई मार्ने सुझाउ दिए, तब एलीशाले तिनलाई के सम्झाए भने, तिनले तरवार र धनुको बलले पक्रेका बन्दीहरूलाई कुनै हालतमा पनि मार्नुहुँदैनथियो भने त तिनको कुनै परिश्रम-विना तिनको हातमा सुम्पिएकाहरूलाई तिनले किन मार्न चाहे त? होइन, राजाले बरु तिनीहरूलाई खुवाइदिऊन् र घर पठाइदिऊन्। यस भलाइको कामद्वारा तिनले खराबीलाई भलाइले जिते; किनकि अरामी फौजहरूले इस्राएललाई फेरि आक्रमण गरेनन्।

२ राजाहरू ६:१६ख पदमा *'नडराऊ; किनकि हामीसित जो छन्, ती तिनीहरूसित भएकाहरूभन्दा बढ़ी छन्'* भनेर लेखिएका शब्दहरूले हामीलाई १ यूहन्ना ४:४ख पदको सम्झना दिलाउँछ, जहाँ यसो लेखिएको छः *'जो तिमीहरूभित्र हुनुहुन्छ, उहाँचाहिँ संसारमा हुनेभन्दा महान् हुनुहुन्छ?'* आत्मिक दुष्टता र त्यसका विभिन्न शक्तिहरूको विरोधमा हाम्रो आत्मिक लड़ाइँ चल्दैछ। तब सधैं याद गरौंः हाम्रो पक्ष लिनुहुने हाम्रा सर्वशक्तिमान् परमेश्‍वरले हामीलाई सुरक्षा दिनुहुन्छ र हामीलाई शक्ति दिनुहुन्छ। विश्‍वासको प्रार्थनाको उत्तरमा हाम्रा प्रभुले हाम्रो हृदयका आँखाहरू खोल्न सक्नुहुन्छ; किनभने उहाँले हाम्रो रक्षा गर्दै हुनुहुन्छ र शैतानको विनाश-कारी युक्तिहरू विफल पार्दै हुनुहुन्छ। यसकारण उहाँको यस आश्‍वासनबाट ढाड़स लिनुहोस्!

औ) २ राजाहरू ६ः२४-७ः२०ः सामरियामा परेको घोर अनिकाल

२ राजाहरू ६ः२४-३१ः यस खण्डमा पेश गरिएको घटना कालक्रमअनुसार नराखिएको हुन सक्छ। अरामका राजा बेन-हददले सामरिया यति सफलतापूर्वक घेरामा हाले, कि यस शहरमा अनिकाल पर्‍यो। (अनि कतिजनाको सुझाउअनुसार यो घेराबन्दी ८ः१-२ पदमा उल्लेख गरिएको सात वर्षको अनिकालपछि भएको थियो। यसो हो भने, यस शहरमा बसेका मानिसहरूको परिस्थिति कति गम्भीर, कति नाजुक थियो, सो हामी बुझ्न सक्छौं)। मानिसहरूले गधाको टाउकोजस्तो अशुद्ध खानेकुरा, साथै साग वा अन्नको निम्ति ज्यादा ठूलो मूल्य तिर्नुपरेको थियो। 'परेवाको सुली'[7] प्याज वा लसुनजस्तै एउटा खाद्य कन्दको नाम थियो, जसको वर्तमान नाम 'सिम्दालू' हो। 'परमप्रभुबाहेक अरू कसैले पनि तिमीलाई सहायता गर्न सक्दैन' भन्ने कुरा इस्राएलका राजाले मानिलिए; अनि मानिसहरूले नरभक्षण गरेको देख्दा तिनले धेरै शोक गरे। तर यस डरलाग्दो भीषण परिस्थितिको दोष सीधा एलीशालाई लागेछ; किनकि उनले यसबाट केही हदसम्म राहत पाउन केही पनि गरेनन् अरे। तिनले यो दिन नबित्दै उनलाई मारेर छाड्ने भाकल गरे।

२ राजाहरू ६ः३२-३३ः तर एलीशाले राजाको यस दुष्ट युक्तिको बारेमा ईश्वरीय जानकारी प्राप्त गरे; यसकारण राजाको एकजना सन्देशवाहक बाटोमा आइरहेको र राजा आफै पनि त्यसको पछि आउँदै गरेको कुरा उनले आफ्नो साथमा भएका बूढ़ा प्रधानहरूलाई सुनाए। 'राजा आइनपुगुन्जेल तिनको सन्दशवाहकलाई घरमा पस्न नदिनुहोस्' भन्ने उनले तिनीहरूलाई आदेश दिए। नभन्दै त्यो सन्देशवाहक आइपुग्यो, र राजा पनि आइपुगे, जसको विचारमा अराम-कहाँ आत्मसमर्पण गर्नुबाहेक तिनीहरूको निम्ति अरू केही उपाय बाँकी थिएन। अनि राजाले भनेः 'हेर, यो विपत्ति परमप्रभुबाट भएको हो ! म किन अझै परमप्रभुको बाटो हेरिरहूँ ?' यस घटनाले हामीलाई निम्न पदको सम्झना दिलाउँछः *'राजाको हृदय परमप्रभुको हातमा पानीका खोलाहरूझैं छ; उहाँले जता चाहनुहुन्छ, त्यतै त्यो फर्काउनुहुन्छ'* (हितोपदेश २१ः१)।

इस्राएलका राजाको नाम यहाँ, यस ठाउँमा उल्लेख गरिएको छैन। वास्तवमा, राजाहरूको दोस्रो पुस्तकको चार अध्यायदेखि आठ अध्यायसम्म उल्लेख गरिएको कुनै पनि घटनामा इस्राएलको राजाको नाम दिइएको छैन। धेरै टिप्पणीकारहरूको अनुमानअनुसार यहोरामचाहिँ यस घेराबन्दीको समयमा राजा थिए। तर याद रहोस्ः एलीशाको सेवकाई लामो थियो र आधा शताब्दी नाघेको थियो; अनि यस समयअन्तर्गत चारजना राजाहरूले राज्य गर्दैथिए। अनि उनको सेवकाई कलक्रमअनुसार पेश गरिएको पनि छैन। यसकारण यस विषयमा सुनिश्चित हुन असम्भव छ।

२ राजाहरू ७ः१-२ः यस बेलामा एलीशाले इस्राएलका राजालाई एउटा अनौठो भविष्यवाणी गरे। उनले के प्रतिज्ञा गरे भने, 'भोलि सामरियाको मूलढोकामा मैदा र जौ धेरै सस्तो दाममा बेचिनेछ।' अनि जब राजाको शङ्का गर्ने अधिकारीले 'यस्तो पत्यार नलाग्ने भरपूरी कसरी सम्भव होला' भन्ने प्रश्न गरे, तब एलीशाले तिनलाई निम्न उत्तर दिएः 'हेर, तिमीले यो कुरा आफ्नै आँखाहरूले देख्न त देख्नेछौ, तर यसबाट खान पाउनेछैनौ।' श्री डी. एल. मूडीले यसो लेखेका छन्ः

> 'तपाईं विश्वास गर्न चाहनुभयो भने तपाईंले "कसरी ?" भन्ने प्रश्न क्रूसमा टाँगिदिनुपर्छ।'[8]

(मर्कूस ८:४ पदमा हेर्नुहोस्, जहाँ प्रभु येशूले चार हजार मानिसहरूलाई खुवाउनु-भन्दा अघि उहाँका चेलाहरूले 'कहाँबाट' अर्थात् 'कसरी' भन्ने प्रश्न गरे)।

२ राजाहरू ७:३-७: त्यस दिनको साँझमा सामरियाको मूलढोकादेखि बाहिर चारजना कोरीहरू बसिरहेका थिए। पूरा हताश भई तिनीहरूले सुइँकुच्चा ठोकेर खानेकुरा पाउने आशामा अरामीहरूको छाउनीमा शरण लिने निर्णय गरे। अनि जब तिनीहरू त्यस छाउनीमा आइपुगे, तब त्यहाँ कोही पनि थिएन। किनकि परमप्रभुले शत्रुका सेनाहरूलाई शक्तिशाली आक्रमणकारी सेनाको आवाज सुनाउनुभएको थियो। तिनीहरूले सुनेको आवाज इस्राएलका राजाले भाड़ामा लिएका हित्तीहरू र मिस्री सिपाहीहरूबाट आएको भन्ठानेर तिनीहरू भाग्दा ठूलो गड़बड़ी भयो। यस विषयमा श्री माथ्यू हेनरीले निम्न टिप्पणी गरेका छन्:

> 'दोतानको घेराबन्दी गर्ने अरामीहरूको दृष्टि नराम्रो असर परेको थियो (२ राजाहरू ६:१८); अनि यहाँ तिनीहरूका कानहरू असर परेको थियो। ...। स्वर्गदूतहरूले साँच्चै यो आवाज निकाले कि यो तिनीहरूका कानमा मात्र सुन्ने आवाज थियो, यो कुरा निश्चित रूपले भन्न सकिँदैन। तर एउटा कुरा सुनिश्चित छः यो आवाज परमेश्वरबाटै आएको थियो।' 9)

२ राजाहरू ७:८-१६: शुरुमा यी कोरीहरूले सङ्कोच नमानीकन आफ्नो निम्ति प्रशस्त खानेकुरा, रुपियाँपैसा र लुगाफाटाहरू जम्मा गरे। तर त्यसपछि तिनीहरूको होश खुल्यो। सामरियाका मानिसहरूले चाँड़ै अरामीहरू त्यहाँबाट भागेको थाहा पाउनेथिए, तब तिनीहरूको मौनता तिनीहरूको दण्डको योग्य अपराध ठहरिनेथियो। यसकारण तिनीहरूले इस्राएलका राजालाई यो कुरा सूचित गर्ने निर्णय गरे। अनि तिनले तत्कालै यो अरामीहरूको धूर्त युक्ति सम्झे, जो कतै इस्राएलीहरूको निम्ति ढुकेर बसेका थिए। तर एकजना सेवकले तिनलाई 'केही मानिसहरूलाई तलास गर्न पठाउनुहोस्' भन्ने सुझाउ दिए। किनभने कि त अरामीहरूले तिनीहरूलाई मार्नेथिए, कि त तिनीहरू र सारा इस्राएली जाति भोकले मर्नेथिए। खोजतलास गर्नेहरूले अरामीहरू साँच्चै भागेको पत्ता लगाए, र बाटोभरि यिनीहरूले भाग्दा आफ्नो पछि छोड़ेका मालसामानहरू छरिएका थिए। तब इस्राएलीहरूले अरामीहरूका पालहरू लुटे; अनि यसरी यो अनिकाल सकियो।

२ राजाहरू ७:१७-२०: अनि एलीशाको भविष्यवाणीअनुसार, त्यस दिनमा मैदा र जौ धेरै सस्तो दाममा बेचियो। अनि यस भविष्यवाणीको विषयमा शङ्का गर्ने राजाका अधिकारीले यो देख्न पाए, तर तिनले त्यसबाट आनन्द लिन पाएनन्; किनभने शहरको मूलढोकामा खुशीको भीड़को खचाखच भएको बेलामा तिनी कुल्चीमिल्ची गरेर मारिए। २ राजाहरू ७:१८-२० पदको खण्डले निम्न कुरामा जोड़ दिन्छः ती अधिकारी आफ्नो अविश्वासले गर्दा मरे, परमप्रभुको वचनले भनेअनुसार। यसकारण बुझ्नुहोस्: जस-जसले अविश्वास गर्छन्, तिनीहरूको अविश्वासले तिनीहरूबाट तिनीहरूको आशिष लुट्छ र तिनीहरूलाई मृत्युरूपी प्रतिफल दिन्छ।

२ राजाहरू ७:९ पदमा लेखिएका, *'हामीले ठीक काम गरिरहेका छैनौं। आजको दिन शुभ सुसमाचारको दिन हो; तर हामी चुप लागिरहेका छौं'* भन्ने यादगार शब्दहरू यी चारजना कोरीहरूले बोलेका शब्द हुन्, जुन शब्दहरूले हामीलाई, जसको हातमा मुक्ति प्रदान गरिदिने अनुग्रहको सुसमाचार सुम्पिएको छ, घरिघरि चुनौती दिइरहेका छन्।

औं) २ राजाहरू ८:१-६: शूनेमी स्त्रीको धनसम्पत्ति फर्काइएको

देशमा सात वर्षको अनिकाल लाग्नुभन्दा अघि एलीशाले शूनेमी स्त्रीलाई आफ्नो परिवारसँग र त्यस छोराको साथ अर्को ठाउँमा जाने चेताउनी दिएका थिए, जुन छोरालाई एलीशाले जीवित पारेका थिए। (हुन सक्छ, यो अनिकालचाहिँ ४:३८ पदमा सूचित गरिएको अनिकाल थियो कि ?)। तब यिनी पलिस्तीहरूको देशमा गएकी थिइन्, र त्यहाँ बसेकी थिइन्, र यो अनिकाल सकिएपछि यिनी आफ्नो मुलुकमा फर्केर आइन्। अनि त्यस बेलामा गेहजी इस्राएलको राजाको दरबारमा थिए, जुन ठाउँमा आउन कोरीलाई निषेध गरिएको थियो। अनि एलीशाले त्यस केटालाई कसरी पुनर्जीवित पारेका थिए, सो कुरा उसले इस्राएलका राजालाई बताउँदै- थियो; तब यी स्त्री राजाको सामु देखा परिन्, र 'मेरो जग्गाजमिन मलाई फिर्ता गरिदिनुहोस्' भन्ने अनुरोध पेश गरिन्। तब राजाले यिनको जग्गाजमिन र यिनको अनुपस्थितिमा यी सात वर्षमा उब्जेको उत्पादन पनि यिनलाई फिर्ता गर्ने आदेश दिए।

अः) २ राजाहरू ८:७-१५: एलीशाले हजाएलको शासनको विषयमा भविष्यवाणी गरेको

२ राजाहरू ८:७-१२: अनि जब बिरामी भएका अरामका राजा बेन-हददले एलीशा दमस्कसमा आइपुगेका सुने, तब 'के म निको हुन्छु' भनी सोधखोज गर्न तिनले हजाएल नाम गरेको एकजना अधिकारीलाई ठूलो उपहारसहित एलीशाकहाँ पठाए। बेन-हददको अधीनस्थ नामान अरामको सेनाको सेनापति भएको हुनाले अरामका राजालाई एलीशासँग भएको निको पार्ने शक्तिको बारेमा थाहा थियो (२ राजाहरू ५)। अनि कसले जान्दथिए, सायद भविष्यवक्ताले तिनलाई पनि निको पार्नेथिए कि? भविष्यवक्ताले हजाएललाई के जवाफ दिए भने, 'जाऊ, र उनलाई भनः "तपाईं अवश्य निको हुनुहुनेछ।" तर परमप्रभुले उनी निश्चय मर्नेछन् भन्ने कुरा मलाई प्रकट गर्नुभएको छ।' यस भनाइको मतलब के थियो भने, त्यो रोग घातक रोग होइन रहेछ; अनि बेन-हदद निको नहुने कारण अर्को थियो; किनकि हजाएलले उनको हत्या गर्न लागिरहेका थिए। एलीशाले हजाएललाई एकै टकले हेरिरहे, यहाँसम्म कि हजाएल लज्जित भए। एलीशाले भविष्यमा घट्न लागेको कुरा देखिरहेका थिए; किनकि हजाएलले इस्राएलीहरूलाई यति डरलाग्दो हानि र असाध्य पीड़ा दिनेथिए, कि उनले यो भयानक कुरा विचार गर्दा यसले उनलाई रुवाइदियो।

२ राजाहरू ८:१३-१५: हजाएलले जवाफ दिएः 'म त केवल एउटा कुकुर हुँ; यत्रो काम गर्न सक्छु भन्ने आशा कसले गर्छ र?' श्री जर्ज विलियम्सले हजाएलको जवाफ यस प्रकारको परिभाषामा व्यक्त गरेका छन्ः

> 'म एउटा कुकुरसरह भएको मानिस, के म अरामको सिंहासनमाथि चढ्न र यस्ता महान् कामहरू गर्न सक्छु र?' 10)

तर हजाएल सिरियाका राजा हुनेछन् भन्ने कुरा परमप्रभुले एलीशालाई बताइसक्नुभएको थियो। यो सूचना सुनेपछि हजाएल बेन-हददकहाँ फर्के, र यिनले तिनलाई 'हजुर निको हुनुहुनेछ' भन्ने खबर सुनाए। तर त्यसपछि यिनले विश्वासघात गरेर तिनलाई पानीमा भिजेको एउटा बाक्लो कपड़ाले निस्सासिदिए।

निम्न उद्धरणले एलीशाको भविष्यवाणी कति अक्षरशः पूरा भयो, सो कुरा सफासँग बताउँछः

'बेन-हददको हत्या गर्नासाथ हजाएलले रामोत-गिलादमा यहोराम र अहज्याहको संयुक्त सेनाको विरुद्धमा लड़ाइँ गरे (२ राजाहरू ८:२८-२९ र ९:१४-१५)। अनि तिनले घरिघरि इस्राएलका राजा येहूलाई लड़ाइँमा जिते; यसो गर्दा तिनले यर्दनको पूर्वमा दक्षिणमा अर्नोनदेखि र उत्तरमा बाशानसम्म इस्राएलको सम्पूर्ण देश ध्वस्त पारे (२ राजाहरू १०:३२-३३)। अनि येहूका उत्तराधिकारी यहोआहाजको शासनकालमा तिनले बारम्बार इस्राएलको सिमानाभित्र पसेर यसको अतिक्रमण गर्थे। इस्राएल देशको सर्वनाश केवल परमेश्वरको कृपाले रोकिराखेको थियो (२ राजाहरू १३:३ र १३:२२-२३)। अनि हजाएलले दक्षिण-पश्चिम कनानमा पसेर गात कब्जा गरे। अनि तिनले यहूदाका राजा योआशलाई ठूलो रकम तिर्न बाध्य तुल्याए, नत्र तिनले यरूशलेम नाश गर्नेथिए (२ राजाहरू १२:१७-१८; २ इतिहास २४:२३-२४)। अनि हजाएलको मृत्यु नभएसम्म इस्राएलले अरामका आक्रमण-कार्यहरू सफलतापूर्वक रोक्न सकेन, तर हजाएलका छोरा तृतीय बेन-हददको पालोमा मात्र यसो गर्न सफल भयो (२ राजाहरू १३:२४-२५)।' [11)]

च) २ राजाहरू ८:१६-२४: यहूदाका राजा यहोराम अर्थात् योराम

अनि ख्रीष्टपूर्व ८५३ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ८४१ सालसम्म यहोशापातका छोरा यहोराम आठ वर्ष यहूदामाथि राज्य गरे (२ इतिहास २१:४-२०)।

२ राजाहरू ८:१६-१७: सोह्र पदमा पेश गरिएको मितिको विषयमा कुनै स्पष्टीकरण दिन खाँचो परेको देखिन्छ। हामी सठीक कालक्रम पत्ता लगाउन १ राजाहरू २२:४२ र ५१ अनि २ राजाहरू ३:१ र २ राजाहरू ८:२५ पद सँग मिलाउनुपरेको छ। स्पष्टीकरण **क):** यहोरामले पाँच वर्षसम्म आफ्ना बुबा यहोशापातको साथमा राज्य गरे। कि त स्पष्टीकरण **ख):** यहोशापातले आफ्नो शासनकालको केही वर्षमा आसासँग राज्य गरे; अनि अहज्याहको शासनकाल र यहोरामको शासनकालको निम्ति तोकिएको मितिचाहिँ त्यस सालबाट लिइएको थियो, जुन सालदेखि यहोशापात एकमात्र शासक भए।

२ राजाहरू ८:१८-१९: यहोरामले अतल्याहलाई विवाह गरे, जो अहाब र इजेबेलकी छोरी थिइन्। निस्सन्देह यो विवाह तिनका बुबा यहोशापातले मिलाएका थिए, जसले इस्राएलसँग मेलमिलापको नीति अपनाएका थिए। तर यसको नतिजा साह्रै नराम्रो थियोः यस विवाहको सम्बन्धले यहूदाको राज्य अझै बढ़ी मात्रामा उत्तरीय राज्यका मूर्तिपूजक चालहरूमा लगाएर लैजानेथियो। अनि यस धर्मत्यागको खातिर परमप्रभुले यहूदा नाश गर्न चाहनुभयो; तर दाऊदलाई दिनुभएको प्रतिज्ञाले गर्दा उहाँले यहूदा नाश गर्नुभएन (२ शमूएलः१२-१६)।

२ राजाहरू ८:२०-२४: यहोरामको शासनकालमा एदोमले तिनको विरुद्धमा विद्रोह गऱ्यो। यो विद्रोह शान्त पार्न तिनी आफ्नो सेना लिएर मृत सागरको दक्षिणको भागमा अवस्थित भएको जाइरतर्फ लागे, जुन जाइर एदोमभित्र परेको थियो। तर जब एदोमीहरूले तिनलाई घेरे, तब तिनी आफ्नो प्राण बचाउन तिनीहरूका पङ्क्तिहरू तोड़ेर भाग्नुपऱ्यो। तब तिनको सेना पनि भाग्यो। अनि त्यस समयदेखि उसो एदोम फेरि कहिल्यै यहूदाको अधीनस्थ आउँदैनथियो। अनि यहोरामको यस शासनकालमा भविष्यवक्ता ओबद्याहले एदोमको विरुद्धमा आफ्नो दिव्य वाणी रचेको हुन सक्छ।

पलिस्ती देशको नजिकमा अवस्थित भएको लिब्ना शहरले पनि विद्रोह गरेको थियो

भन्ने कुरा पनि यहाँ उल्लेख गरिएको छ। किनकि यहाँ यहोरामको दुष्ट शासनकालमा यहूदाको राज्यको आन्तरिक शक्ति कम भएको कुरामाथि हाम्रो ध्यान खिच्न खोजिएको हो। लिब्ना लेवीहरूको एउटा शहर थियो। अनि यस शहरले किन विद्रोह गर्‍यो, यसको खास कारण २ इतिहास २१:१०-११ पदहरूमा दिइएको छ। तर समयको अन्तरालमा यहूदाले यो शहर फेरि आफ्नो अधीनतामा ल्याउन सक्यो (२ राजाहरू १९:८)।

छ) २ राजाहरू ८:२५-२९: यहूदाका राजा अहज्याह

ख्रीष्टपूर्व ८४१ सालमा यहोरामको छोरा अहज्याह एक वर्षसम्म यहूदाका राजा भए (२ इतिहास २१:१-९)।

२ राजाहरू ८:२५-२७: अब अहज्याहको कुरा आयो: छबीस पदअनुसार तिनी अतल्याहका छोरा थिए, जुन अतल्याहचाहिँ इस्राएलका राजा ओम्रीकी नातिनी थिइन्। अनि २ इतिहास २१ अध्यायमा अहज्याहको नाम यहोआहाज भयो र २ इतिहास २२:६ पदमा तिनको नाम अजर्याह पनि भयो। यसो हो भने अहज्याह इस्राएलका राजा योरामका भतिजा थिए। अनि तिनकी आमा अतल्याह अहाबकी छोरी थिइन् र इस्राएलका राजा योरामकी दिदी वा बहिनी पनि थिइन्। इतिहासको यस विशेष बिन्दुमा राजाहरूका नामहरूको विषयमा ध्यान दिनुपर्छ, नत्र ता हामी भ्रममा पर्छौं। **क)** इस्राएलका राजा अहाबका दुईजना छोराहरू थिए, जसले एकपछि अर्को गर्दै इस्राएलमाथि राज्य गरे; तिनीहरूका नाम थिए: अहज्याह र योराम। अनि यता यहूदाका राजा यहोशापातका छोराको नाम यहोराम थिए; तिनी उनको पछि यहूदामाथि राज्य गरे। अनि राजा यहोरामको छोरा अहज्याहचाहिँ तिनको पछि यहूदाका राजा भए। तब बुझ्नुहोस्: इस्राएलमा अहज्याह र योरामले शासन गर्दाखेरि अर्का अहज्याह र यहोरामले यहूदामा राज्य गरे।

इस्राएल: **क)** अहाबको छोरा अहज्याह
ख) अहज्याहको भाइ योराम

यहूदा: **क)** यहोशापातको छोरा यहोराम
ख) यहोरामको छोरा अहज्याह

छबीस पदअनुसार यहूदाका राजा अहज्याहले राज्य गर्न थालेको बेलामा तिनी बाइस वर्षका थिए भनेर लेखिएको छ; तर २ इतिहास २२:२ पदअनुसार तिनको उमेर बयालिस वर्षको थियो। तर धेरै प्रमाण-हरूमाथि नजर राख्दाखेरि तिनको सही उमेर बाइस वर्षको थियो भन्ने बुझिन्छ। बयालिस वर्ष भन्ने अङ्कचाहिँ हामीले प्रतिलिपिकर्ताको त्रुटि भएको मान्नुपर्ला।

२ राजाहरू ८:२८-२९: अहज्याहचाहिँ इस्राएलका राजा अर्थात् आफ्ना मामा योरामलाई अरामको विरुद्ध लड़ाइँमा साथ दिन रामोत-गिलादमा भेला भए। तर राजा योराम यस लड़ाइँमा घाइते भए र तिनलाई निको हुन यिज्रेलमा लगियो। अनि तिनी बिसेक हुँदै गर्दा राजा अहज्याह तिनलाई भेट्न गए। याद रहोस्: योरामका बुबा अहाबले रामोत-गिलादमा आफ्नो ज्यान गुमाएका थिए (१ राजाहरू २२)। अहज्याहका बाजे यहोशापातले अहाबलाई यस लड़ाइँमा साथ दिएका थिए, कति मूर्खा! फलस्वरूप उनी झन्डै मारिएका थिए। तर यहोशापातका नाती अहज्याहले यस दुःखलाग्दो इतिहासबाट इस्राएलसँग कुनै गठबन्धन गर्नुहुँदैन भन्ने चेताउनी लिएनन्। यही कारणले तिनी पछिबाट मारिए (२ राजाहरू ९)।

ज) २ राजाहरू ९-१०ः इस्राएलका राजा येहू र तिनको पालोमा एलीशाको सेवकाई

अ) २ राजाहरू ९ः१-१०ः येहूको राजा-अभिषेक

एलीशाले भविष्यवक्ताका शिष्यहरूमध्ये एकजनालाई 'रामोत-गिलादमा जानू र येहूलाई योरामको उत्तराधिकारीको रूपमा इस्राएलमाथि राजा हुनलाई सुटुक्क अभिषेक गर्नू' भन्ने निर्देशन दिए। अनि येहूचाहिँ निम्शीका छोरा यहोशापातका छोरा थिए (२ राजाहरू ९ः२), यहूदाका राजा यहोशापातका छोरा होइनन्। यही येहूचाहिँ योरामको सेनाका सेनापति थिए, र अरामी सेनाहरूलाई रोकिराख्न यिनको खटन रामोत-गिलादमा भएको थियो। यिनलाई अभिषेक गरेर भविष्यवक्ताले यिनलाई एलियाको भविष्यवाणीअनुसार अहाबको घर नष्ट गर्ने अभिभारा सुम्पे (१ राजाहरू २१ः२१-२४)। एलियाले येहूलाई अभिषेक गर्ने जिम्मेवारी पाएका थिए (१ राजाहरू १९ः१६); तर उनले यो जिम्मेवारी आफ्नो उत्तराधिकारी एलीशालाई सुम्पे जस्तै देखिन्छ; अनि एलीशाले यस अभिषेकको काम पनि आफूले गरेनन्, तर एकजना अज्ञात भविष्यवक्तालाई रामोत-गिलादमा पठाए, जसले गोप्य रूपले त्यो राजा-अभिषेक गर्नुपरेको थियो। यस गोप्यताले येहूलाई अप्रत्याशितता र आकस्मिकताको अनुकूलता दिलायो, जुन अनुकूलता यिनले निपुणतासाथ इस्राएलको सिंहासन हड्प गर्न काममा लगाइदिए।

आ) २ राजाहरू ९ः११-१०ः१७ः येहूले मृत्युदण्ड दिएको

२ राजाहरू ९ः११-१३ः अनि जब येहू त्यस घरबाट निस्केर आए, तब यिनका सङ्गी अधिकारीहरूले यी भविष्यवक्ताको विषयमा 'त्यो बौलाहा किन आएको, त्यसले के भनेको' भनेर यिनीबाट जान्न चाहे। अनि शुरुमा येहूले 'तिमीहरूलाई थाहै छ' भनेर तिनीहरूको प्रश्न टार्न खोजे। सायद तिनीहरूले नै योरामको शासन उल्टाउन यी भविष्यवक्तालाई यिनको अभिषेक गर्न पठाएको यिनले शङ्का गरे कि? तर तिनीहरूले 'होइन, भन त' भनेर जिद्दी गरिरहे। तब यिनी हालैमा राजाको रूपमा अभिषेक गरिएको कुरा यिनले खुलस्त पारे। तब यिनका मानिसहरूले हतारमा आ-आफ्नो लुगा फुकालेर खुड्किलाहरूमाथि बिछ्याए र खुल्लमखुल्ला यिनलाई इस्राएलको राजा भएको उद्घोषणा गरे।

अनि ख्रीष्टपूर्व ८४१ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ८१४/८१३ सालसम्म यहोशापातका छोरा येहूले अट्ठाइस वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे (२ राजाहरू ९ः१४-१०ः३६)।

२ राजाहरू ९ः१४-२६ः अनि येहूको शासनकालसित उत्तरीय राज्यको पाँचौं राजवंशको शासन शुरु भयो। यिनको अभिषेकको खबर यिज्रेलमा पुग्नुभन्दा अघि येहूले त्यहाँ पुगेर योरामलाई मार्न हतार गरे। अनि एकजना पहरेदारले येहूको दललाई आइरहेको देख्यो र यो जानकारी योरामलाई जनाइदियो। आउँदै गरेका मानिसहरू को हुन्, सो जान्न दुई पल्ट एकजना अग्रदूत पठाइयो, तर येहूले यी दुवैलाई फर्कन दिएनन्। तर अब पहरेदारहरूले राजालाई खबर दिए, कि क्रुद्ध घोड़ा-हँकाइचाहिँ निम्शीको छोरा अर्थात् निम्शीको नाति येहूको थियो। तब येहूसँग रामोत-गिलादको सम्बन्धमा कुनै महत्त्वपूर्ण समाचार भएको हुनुपर्ला भन्ठानेर योराम आफ्नो भतिजा यहूदाका राजा अहज्याहसँग आफ्नो शाही रथमा निस्के। अनि तिनले येहूलाई 'के शान्ति छ, येहू?' भन्दै अभिवादन गरे, तर तिनले जवाफमा यिनका

जङ्गी शब्दहरू सुन्न पाए। राजद्रोह भएको देखेर योरामले भाग्न खोजे, तर तिनी येहूको काँड़ले मारिए, र तिनको मृत शरीर नाबोतको दाखबारीको जमिनमा फ्याँकियो। यसरी एलियाको भविष्यवाणी अक्षरशः रूपले पूरा भयो (१ राजाहरू २१ः१९)।

२ राजाहरू ९ः२७-२९ः अनि अहज्याहचाहिँ? उनले पनि भाग्न खोजे; तर उनलाई पनि एउटा काँड़ले हानियो, र उनी मगिद्दोमा मरे। अहाबको घरानासँग भाइचारा गरेको हुनाले परमेश्वरको श्राप उनीमाथि परेको थियो, जुन श्राप पूरा गर्न येहूको नियुक्ति भएको थियो। अनि अहज्याहको मृत शरीर अन्त्येष्टिको निम्ति यरूशलेममा फर्काइयो। २ इतिहास २२ः९ पदले के सङ्केत गर्छ भने, उनको मृत्यु सामरियामा भएको थियो कि? तर सामरिया शहरको नाम मात्र होइन, तर सन्दर्भअनुसार एउटा राज्य र एउटा क्षेत्रको नाम पनि हो। अनि २ राजा ९ः२९ पदमा 'अनि अहाबका छोरा योरामको एघारौं वर्षमा ...' भनेर जुन कुरा लेखिएको छ, त्यो कुरा यहाँ कालक्रमअनुसार राखिएको छैन; किनकि यहाँ २ राजा ८ः२५ पदमा लेखिएको कुरा दोहोरिएको छ। २ राजाहरू ९ः२९ पदमा 'एघारौं वर्षमा' लेखिएको र २ राजा ८ः२५ पदमा 'बाह्रौं वर्षमा' लेखिएको भिन्नता सायद गणनाको भिन्न-भिन्नै तरिका अपनाएकोले यसो भएको होला।

२ राजाहरू ९ः३०-३७ः अनि जब येहू यिज्रेल शहरमा पुगे, तब इजेबेलले तिनलाई यसो भनेर खिसी गरिन्ः 'के जिम्रीलाई, जसले आफ्ना मालिकको हत्या गऱ्यो, शान्ति थियो र?' किनकि जिम्री पनि आफ्नो मालिकको हत्या गरेर इस्राएलको राजा बनेका थिए, तर उनले शान्ति कहाँ पाएका थिए र? सत्ता पल्टाउने उनको व्यर्थको प्रयास केवल सात दिन चल्यो (१ राजाहरू १६ः९-१९)। यस व्यङ्ग्यद्वारा इजेबेलले येहूलाई 'तिम्रो विद्रोह कुनै हालतमा पनि सफल हुँदैन' भन्ने कुरा भन्न खोजिन्। तर यस दरबारका दुई-तीनजना नपंसकहरूले, जो येहूप्रति विश्वासयोग्य थिए, इजेबेललाई झ्यालबाट तल फाले। यिनको रगतका छिटाहरू दरबारको पर्खालमा र घोड़ाहरूमा छर्किए, अनि यिज्रेलका कुकुरहरूले यिनको खोपड़ी, यिनका पाउहरू र हत्केलाहरू छोड़ेर यिनको लास खाइदिए। यसरी १ राजाहरू २१ः२३ पद पूरा भयो। यस सिलसिलामा श्री क्याम्पबेल मोर्गनले आफ्नो विचार यसरी व्यक्त गरेका छन्ः

> 'यिनको खोपड़ी र यिनका हातखुट्टाहरूदेखि यिज्रेलका कुकुरहरूलाई समेत पूरा अमन भएको रहेछ; किनकि यिनको खोपड़ीभित्र यिनको दिमागले घृणित कामकुराहरू रच्थ्यो भने, यिनका हातखुट्टाहरूले यी घृणित कामकुराहरू पूरा गर्थे। अनि इजेबेलको सम्झना कायम राख्ने कुनै चिहान पनि छैन; तर इजेबेलको नाम लिनासाथ यिनको कुख्याति मात्र सम्झिन्छ।' 12)

२ राजाहरू १०ः१-११ः सामरियामा अहाबका सत्तरीजना छोराहरू अर्थात् अहाबका सत्तरीजना सन्तानहरू थिए, तिनीहरूलाई मार्नु येहूको आगामी कदम थियो। पहिले उनले अहाबका सन्तानहरूका अभिभावकहरूलाई अन्तिम चेताउनी दिएः तिनीहरूले अहाबका सन्तानहरूमध्ये सबैभन्दा योग्य व्यक्तिलाई राजाको रूपमा छानून् अनि येहू र उनका मानिसहरूको विरुद्धमा लड़ाइँ गरून्। तर यिज्रेलमा दुईजना राजाहरू अर्थात् योराम र अहज्याह येहूको विरुद्धमा शक्तिहीन थिए भन्ने कुरा तिनीहरूले सम्झे। यसकारण तिनीहरूले 'हामी लड़ाइँ गर्दैनौं, तर हामी हजुरका आज्ञाकारी सेवकहरू हौं' भन्ने सन्देश फर्काए। तब उनले तिनीहरूलाई एउटा पत्र लेखेर भनेः तिनीहरूले भोलिसम्म अहाबका सत्तरीजना नरसन्तानहरूका टाउकाहरू यिज्रेलमा सुम्पेर तिनीहरू उनीप्रति कति

विश्वासयोग्य छन्, सो कुरा देखाउन सक्नेथिए। अनि तिनीहरू यस कुरामा सहमत भए; किनकि भोलिपल्ट तिनीहरूले यी टाउकाहरू टोकरीहरूमा ल्याए, र येहूले बिहानभरि यी टाउकाहरू मूलढोकाको सामुन्नेमा दुईवटा थुप्रा हुने गरी राखिदिने आदेश दिए। के सम्भव देखिन्छ भने, त्यहाँ उपस्थित भएका मानिसहरूले यस भारी विनाशमा उनको रिस उठेको बाटो हेरे होलान्; किनकि उनले यसको निम्ति आदेश दिएको तिनीहरूलाई थाहै थिएन। तर तिनीहरूले उनको विषयमा कुनै सुर्ता लिनुपर्दैनथियो; किनभने तुरुन्तै उनले तिनीहरूको दिमाग ठीक पारे र हल्का तुल्याए। उनले भन्न खोजेको कुरा यस प्रकारको थियोः 'तिमीहरू यस कुराको विषयमा निर्दोष छौ; अनि म पनि निर्दोष छु। हो, मैले मेरा मालिक योरामलाई मारें, यो बिलकुल साँचो हो; तर यिनीहरूलाई चाहिँ कसले मार्‍यो त? यो अवश्य परमेश्‍वरले गर्नुभएको हुनुपर्ला, किनकि उहाँले यो कुरा आफ्नो भविष्यवक्ता एलियालाई पूर्वजानकारी दिनुभएको थियो, र हालैमा यो पूरा हुन आयो।'

तब येहू अहाबको घरानाबाट बाँकी रहेकाहरू सबैलाई, ठूला-बड़ा मानिसहरू, नजिकका कुटुम्बहरू र यिज्रेलमा तिनका पूजाहारीहरूलाई मार्न अघि बढ़े। यो कुरा पनि एलियाको भविष्यवाणीअनुसार भएको थियो।

२ राजाहरू १०ः१२-१४ः इस्राएलको राजधानी सामरियातर्फ जाने बाटोमा येहूले यहूदाका राजा अहज्याहका बयालीसजना आफन्तहरूलाई भेटे। 'अहज्याहका दाजु-भाइहरू' भन्नाले हामीले तिनका भतिजाहरू र तिनका भाइ पर्नेहरू आदि नातेदारहरू बुझ्नुपर्छ; किनकि अहज्याहका दाजुभाइहरू-चाहिँ मारिएका थिए (२ इतिहास २१ः१७)। यी मानिसहरू यहूदाबाट इस्राएलको राज-परिवारलाई भेट्न आएका थिए। अहाबको घरानासँग तिनीहरूको सम्बन्ध रहेको कुरा बुझेर येहूले तिनीहरूलाई बेत-एकेदको इनारमा मार्ने आदेश दिए।

२ राजाहरू १०ः१५-१७ः अनि येहूले यहोनादाब नाम गरेका एकजना रेकाबीलाई पनि भेटे। (यहोनादाबको हिज्जे योनादाब पनि हो)। यी यहोनादाबचाहिँ येहूप्रति विश्‍वासयोग्य थिए, र उनलाई यसको विषयमा आश्‍वासन दिए। यसकारण येहूले तिनलाई आफ्नो रथमा चढ़ाए र सामरियासम्म आफ्नो रथमा लगे। किनकि उनले तिनलाई परमप्रभुको निम्ति आफ्नो जोश कतिको थियो, सो देखाउन चाहे; तिनले यसको प्रत्यक्ष साक्षी हुन पाए। यर्मियाको पुस्तकको पैंतीस अध्यायले हामीलाई यहोनादाबको बारेमा अझै केही जानकारी दिन्छ। तिनले आफ्ना सन्तानहरूलाई मोशा र यहोशूको पालोमा इस्राएलीहरूले अपनाएको शुरुको जीवन-शैलीकहाँ फर्कने आदेश दिए; किनकि तिनले उनीहरूलाई इस्राएलमा व्यापक भएको धर्मत्यागमा लाग्नदेखि जोगाउन खोजेका थिए, जुन धर्मत्याग इस्राएलको राष्ट्रीय पाप थियो। अनि हालैमा भइरहेको येहूको धर्मसुधारको बारेमा सुनेपछि तिनी नयाँ राजा भएका येहूलाई भेट्न गए; अनि उनले तिनलाई तत्कालै आफ्नो मित्रको रूपमा स्वागत गरे, जसले उनलाई बाल-धर्मको विरुद्धमा धेरै साथ दिनेथिए। अनि सामरियामा पुगेर येहूले अहाबका बाँकी सबै आफन्तहरूलाई मारे। जोशको विषयमा श्री जे. क्याम्पबेल मोर्गनले निम्न चेताउनी दिएका छन्ः

> 'येहूले आफ्नो जोशको विषयमा गर्व गर्थे। यो कति जटिल खतरा हो! हो, यो एउटा वास्तविक खतरा हो। किनकि जहाँ-जहाँ आफ्नो जोशको विषयमा गर्व गर्ने मानिसहरू हुन्छन्, त्यहाँ-त्यहाँ यस प्रकारको गर्व-गराइले

अन्य खराब कुराहरू निम्त्याउँछ। किनभने यी मानिस, जसले इस्राएलमाथि परमेश्‍वरका न्यायका कामहरू पूरा गरिरहेका थिए, यी मानिस आफ्नै जीवनमा भ्रष्ट थिए।' [13)]

इ) २ राजाहरू १०:१८-३६: येहूले बालको पूजा गर्नेहरूलाई नाश गरेको

२ राजाहरू १०:१८-२८: भर्खर राजा भएका येहूको अर्को हमलाको लक्ष्यचाहिँ बाल देवतालाई पुज्नेहरू थिए। तिनीहरू को-को थिए, सो जान्ने हेतुले उनले बालको नाममा एउटा ठूलो पूजा आयोजना गरे। त्यस उपलक्ष्यमा बालको मन्दिरमा पूजा गर्नेहरूको भरिभराउ र खचाखच थियो। तिनीहरू इस्राएलका सबै प्रान्तहरूबाट आएका थिए; अनि तिनीहरू सबैलाई तिनीहरूको पहिचान गराउने विशेष वस्त्र दिइयो। तर परमप्रभुको कुनै उपासक त्यहाँ उपस्थित हुनुहुँदैनथियो। यस कुरामाथि पूरा ध्यान राखिएको थियो। त्यसपछि होमबलि चढ़ाइसक्नेबित्तिकै येहूले आफ्ना पहरेदार सिपाहीहरू र उनीहरूका कप्तानहरूलाई सबै मूर्तिपूजकहरूलाई मार्ने सङ्केत दिए। कोही पनि उम्कन नपाओस् भन्ने हेतुले असीजना मानिसहरू बालको भवन-बाहिर तैनाथ गरिएका थिए। त्यसपछि येहूका मानिसहरू बालको मन्दिरको भित्री पूजा-कोठामा गए, त्यहाँबाट 'पवित्र' खाँबा-हरू निकालेर जलाइदिए। तिनीहरूले बालको मन्दिर भत्काइदिए, र त्यो एउटा शौचालय वा मैला फाल्ने घुरानमा परिणत गरे।

२ राजाहरू १०:२९-३०: धेरै दृष्टि-कोणबाट येहूचाहिँ इस्राएलका राजाहरूमध्ये सबैभन्दा उत्कृष्ट थिए, हुन सक्छ, उनी तिनीहरूका सबैभन्दा असल राजा थिए होलान्। उनले अहाबको घरानामाथि परमेश्‍वरको न्याय पूरा गरे र देश बाल-धर्म र बाल-पूजकहरूबाट शुद्ध पारे। उनको जीवनमा जे प्रशंसाको योग्य थियो, त्यसको निम्ति उहाँले उनलाई इनाम दिनुभयो: 'यसैले तिम्रो चौथो पुस्तासम्मका सन्तानहरू इस्राएलको सिंहासनमाथि बस्नेछन्।' यो उनको निम्ति परमेश्‍वरको प्रतिज्ञा थियो। उनको राजवंशको चार पुस्ता यस प्रकारको थियो: यहोआहाज, योआश, द्वितीय यारोबाम र जकरिया।

२ राजाहरू १०:३१-३६: तर येहूले यारोबामद्वारा शुरु गरिएको सुनका बाछा-हरूको पूजा जारी राखे। अनि होशे १:४ पदमा अहाबको घरानालाई ध्वस्त पार्दा उनले देखाएको उनको परम क्रूरताको खातिर उनमा दोष भेट्टाइएको थियो। ती दिनहरूमा परमप्रभुले इस्राएललाई घटाउन थाल्नुभयो; यो उनका त्रुटि र कमीहरूको प्रतिफल थियो। अरामका राजा हजाएलले इस्राएलबाट यर्दनको पूर्वको देश कब्जा गरे, जुन देशमा शुरुदेखि रूबेन, गाद र मनस्सेको आधा कुल बसेका थिए। भविष्यवक्ता एलीशाले हजाएलको यस गतिविधिको बारेमा पूर्वज्ञान पाएका थिए (२ राजाहरू ८:१२)। येहूले अहाबको घरानामाथि परमप्रभुको न्याय पूरा गरेझैं ती अरामी राजाले इस्राएलको घरानामाथि परमप्रभुको न्याय पूरा गरिरहेका थिए। आत्मिक मानिसहरूका आँखाहरूले यी दुष्ट राजाहरूका गतिविधिहरूमा सर्वाधिकारी परमेश्‍वरको हात देख्न सक्छन्, जसले मानिसको क्रोध उहाँका उद्देश्यहरू पूरा गर्ने हतियार तुल्याउनुहुन्छ।

फ) २ राजाहरू ११: यहूदामा रानी अतल्याहले शासन हड़प गरेकी

ख्रीष्टपूर्व ८४१ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ८३५ सालसम्म अहाबकी छोरी अतल्याहले छ वर्ष यहूदामाथि राज्य गरिन् (२ इतिहास २२:१०-२३:२१)।

२ राजाहरू ११:१: अबदेखि यो वृत्तान्त इस्राएलबाट यहूदामा फर्कन्छ। येहूले

अतल्याहका छोरा अहज्याहलाई मारेपछि अतल्याहले सत्ता आफ्नो हातमा लिइन्। आफ्नो दुःशासन सुदृढ़ पार्न यिनले अहज्याहका सबै छोराहरूलाई मार्ने हुकुम दिइन्। अनि तिनका सबै छोराहरू मारिए भन्ने कुरा यिनले भन्ठानिन् पनि। आहा, पूरा निर्दयतासाथ आफ्ना नातिहरूको हत्या गरेकी अतल्याहचाहिँ आफ्नी आमा इजेबेलभन्दा केही कम थिइनन्, तर पूरापूर तिनीजत्तिकै दुष्ट थिइन्!! तर नजानी-नबुझी यिनले आफ्ना बुबा अहाबका सन्तानहरूमाथि लगाइएको श्राप पूरा गरिन् (१ राजाहरू २१:२१-२२)।

२ राजाहरू ११:२-३: अब यहोशेबाको कुरा आयो, जो २ इतिहास २२:११ पदअनुसार पूजाहारी यहोयादाकी पत्नी थिइन्। यी यहोशेबा अहज्याहकी बहिनी भएका हुनाले अहज्याहका मारिएका छोराहरूकी काकी थिइन्। तिनी साहसको साथ राजाको घरमा पसे र राजाका मारिन लागेका छोराहरूको बीचबाट योआशलाई चोरेर लगिन्, जो सानो बालक थिए। (योआशको हिज्जे यहोआश पनि हो)। अतल्याहले दाऊदको राजवंश पूरा हटाइदिनेथिइन्, तर परमप्रभुले दाऊदसँग बाँध्नुभएको करारको खातिर योआशलाई जोगाउनुभयो। अतल्याहले गर्न खोजेकी कुराका दीर्घकालीन परिणामहरू कति डरलाग्दा, कति तिरमिराउने थिए!! यो त हामीले मसीह राजासम्म जाने राजकीय वंशावलीको क्रम भङ्ग गर्ने शैतानिक कुप्रयास मान्नुपर्‍यो। तर परमेश्वरलाई धन्यवाद होस्, योआश र उनकी धाईआमा सुत्ने कोठामा लुकाइए, जुन सुत्ने कोठा परमप्रभुको लथालिङ्ग भएको मन्दिरमा पूजाहारीहरूको निम्ति बनाइएका कोठाहरूमध्ये एउटा भएको हुनुपर्ला। अतल्याहले देशमाथि राज्य गरेको छ वर्षसम्म योआश त्यहाँ लुकिबसे।

२ राजाहरू ११:४-११: तर अतल्याहको शासनकालको सातौं वर्षमा प्रधान पूजाहारी यहोयादाले सय-सय सिपाहीका कप्तान-हरूलाई, अँ, अङ्गरक्षकहरू र पहरेदारहरूलाई पनि बोलाए; अनि तिनले तिनीहरूलाई सिंहासनको उत्तराधिकारी योआशलाई देखाए र तिनीहरूसँग अतल्याहलाई हटाएर योआशलाई राजा बनाउने करार बाँधे। यस विषयमा श्री जर्ज विलियम्सले निम्न टिप्पणी गरेका छन्ः

> ‘२ राजाहरू ११:४-११ पदको खण्डमा यहोयादाले सही राजालाई स्थापित गर्ने क्रान्तिमा अपनाएका कदमहरू यस प्रकारको भाव-अनुवादले व्यक्त गर्न सकिन्छः तिनले शाही अङ्गरक्षकका अधिकारीहरूलाई बोलाए। एक पलटनले राज-दरबारको वरिपरि घेरा हाल्ने र बाँकी दुईवटा पलटनहरूले परमप्रभुको भवनको सामुन्ने परेड गर्ने आदेश पाए। अनि सेनाका पङ्क्तिहरू तोड्न बलजफत गर्न खोज्ने जुनैपनि व्यक्तिलाई मृत्युदण्ड दिइन्थ्यो। नौ पदअनुसार त्यस बिहानमा छुट्टी पाउने सुरक्षा टोली सेनावासमा फर्किनु होइन, तर भर्खरै ड्यूटी गर्न लागेको दोस्रो सुरक्षा टोलीसँगै रहनुपरेको थियो र यी दुवै टोलीहरू राजाको सुरक्षा गर्न बाँकी सेनामा सामेल हुनु थियो।’ 14)

२ राजाहरू ११:१२: तब योआशलाई मानिसहरूकहाँ प्रस्तुत गरियो। उनको शिरमा एउटा मुकुट लगाइयो र उनको हातमा ‘साक्षी’ नामक व्यवस्थाको पुस्तकको एक प्रतिलिपि राखियो। त्यसपछि मानिसहरूले ताली बजाए र ‘राजा अमर रहून्!’ भन्ने नारा उठाएर ठूलो सोरले चिच्च्याए।

२ राजाहरू ११:१३-१६: तब परमप्रभुको भवनको चोकमा भइरहेको होहल्लाबाट अतल्याह आकर्षित भई त्यहाँ आइपुगिन्; अनि जब त्यहाँ के भइरहेको थियो, सो यिनले देखिन्, तब यिनी ‘राजद्रोह, राजद्रोह!’ कराइन्। तर पूजाहारी यहोयादाले यिनी परमप्रभुको भवनको परिधिभित्र मारिएकी चाहँदैनथिए; यसकारण तिनले यिनलाई

सिपाहीहरूका पङ्क्तिहरू-बाहिर लगेर घोड़ाहरूको प्रवेशद्वारमा मार्ने आदेश दिए।

२ राजाहरू ११:१७-२१: तब परमप्रभु, नयाँ राजा र प्रजाको बीचमा एउटा करार बाँधियोः तिनीहरूले परमप्रभुको र उहाँको मात्र सेवा गर्नेथिए। मानिसहरूले आफ्नो निरूपण देखाएर छोड़े; तिनीहरूले बालको मन्दिर ध्वस्त पारे, जुन मन्दिर अतल्याहले बनाउन लगाएकी थिइन्, र बालको पूजाहारी मत्तानलाई मारे। अनि ठूलो जुलुसको साथ र सुरक्षाको साथ राजा राज-दरबारभित्र आए। देशका मानिसहरू रमाए, र अतल्याहको मृत्युपछि यरूशलेम शहर शान्त भयो।

ञ) २ राजाहरू १२ः यहूदाका राजा यहोआश अर्थात् योआश

अनि ख्रीष्टपूर्व ८३५ सालदेखि ख्रीष्ट-पूर्व ७९६ सालसम्म यहूदाका राजा अहज्याहका छोरा यहोआशले चालीस वर्ष राज्य गरे (२ राजाहरू २३:१-२४:२७)। (यहोआशको हिज्जे योआश पनि हो।)

२ राजाहरू १२:१-५: श्री जोह्न सी. व्हिटकोम्बले यहोआशको शासनको बारेमा निम्न टिप्पणी गरेका छन्ः

'योआशको चालीस वर्षको शासनकालचाहिँ दुईवटा भागमा विभाजन गर्न सकिन्छः उनको आत्मिक अभिभावक यहोयादाको मृत्युको अघिको समय र तिनको मृत्युपछिको समय। *'पूजाहारी यहोयादाको सारा समयभरि योआशले परमप्रभुको दृष्टिमा जे ठीक थियो, त्यही गरे'* भन्ने वाक्य अर्थपूर्ण र अशुभ-बोधक छ। किनकि यी प्रधान पूजाहारीको नैतिक र आत्मिक साहसविना योआश साह्रै अस्थिर मानिस थिए, अब्राहामविनाको लूतजस्तै। यसकारण परमेश्वरले यहोयादाको जीवनकाल अचम्म रीतिले बढ़ाइदिनुभयो र तिनलाई एक सय तीस वर्ष बाँच्न दिनुभयो (२ इतिहास २४:१५)। यसरी उहाँले यहूदाका मानिस-हरूलाई आफ्नो कृपा देखाउनुभयो। किनकि अम्रामको समयदेखि यता यहोयादासम्म एक हजार वर्षको इतिहासभित्र यस्तो कुनै व्यक्ति नै थिएन, जो यहोयादाजत्तिकै लामो समयसम्म बाँचे; किनभने मोशाका बुबा अम्रामको उमेर तिनको मृत्यु हुँदा एक सय सैंतीस वर्ष भएको थियो (प्रस्थान ६:२०)।' 15)

मोटामोटी हिसाबले योआशको शासन प्रशंसनीय थियो। तर उनले मानिसहरूलाई उच्च स्थानहरूमा परमप्रभुको उपासना गर्न-देखि रोकेनन्; यो उनको भूल थियो। अनि उनको मुख्य योगदान परमप्रभुको भवनको मर्मत थियो। अनि परमप्रभुको भवन मर्मत गर्न उनले 'तिमीहरूले फलाना-फलाना रकम छुट्ट्याउनुपर्छ' भनेर पूजाहारीहरूलाई निर्देशन दिए। श्री जर्ज विलियम्सको भनाइअनुसार यी रकमहरू यस प्रकारका थिएः **क)** प्रस्थान ३०:१२ पदअनुसार जनगणनाको करः गन्ती गरिएकाहरू सबैले आधा शेकेल दिनुपरेको थियो। **ख)** लेवी २७: हरेक मानिसको मूल्याङ्कनअनुसार पूजाहारीहरूद्वारा भाकलको रकम उठाइन्थ्यो; **ग)** लेवीको पुस्तकमा निर्धारित गरिएअनुसार मानिसहरूले स्वेच्छा-दानहरू चढ़ाउँदा राजीखुशीले दिन चाहेका सबै अनुदानहरू। 16)

२ राजाहरू १२:६-१६: तर जब राजा योआशको शासनकालको तेइसौं वर्षसम्म यस भवनमा कुनै मर्मत गरिएको थिएन, तब राजाले यहोयादा र अन्य पूजाहारीहरूलाई बोलाए अनि रुपियाँपैसा जम्म गर्ने र परमप्रभुको भवनको मर्मत गर्ने एउटा नयाँ योजना प्रस्तुत गरे। अबदेखि उसो पूजाहारीहरू आफूले यसको निम्ति कुनै रकम सङ्कलन गर्नेथिएनन्, न ता तिनीहरूले परमप्रभुको भवनको मर्मतको निरीक्षण गर्नेथिए (२ राजाहरू १२:७)। तर परमप्रभुको भवनको मर्मतको निम्ति रुपियाँपैसा सङ्कलन गर्न होमबलिको वेदीको

दाहिने छेउमा ढकनामा प्वाल भएको बाकस राख्नुपरेको थियो। अनि राजाका मुन्जी र प्रधान पूजाहारीले यस कोषको हिसाब राख्नुपरेको थियो र कामदारहरूलाई तिनी-हरूको कामअनुसार सुम्पिदिनुपरेको थियो। यस कामका निरीक्षकहरू इमान्दार हुन्थे; यसकारण यस कोषको सार्वजनिक हिसाबकिताब माग्ने आवश्यकता थिएन। २ राजा १२:१३ र २ इतिहास २४:१४ पदको बीचमा अमेल भएको देखिन्छ। तर २ राजा १२:१३ पदको अर्थ के थियो भने, परमप्रभुको भवनको मर्मत-कार्य भइरहेको समयसम्म यस कोषका रकमहरू लिएर परमप्रभुको भवनको निम्ति कुनै भाँड़ाकुँड़ा बनाइएन, किनिएन पनि। तर २ इतिहास २४:१४ पदको अर्थ यस प्रकारको छः परमप्रभुको भवनको मर्मत-कार्य पूरा भएपछि केवल यस कोषमा उब्रेको रकमचाहिँ परमप्रभुको भवनका भाँड़ाकुँड़ाहरूमा प्रयोग गरियो। अनि परमेश्वरको वचनप्रति आज्ञाकारी भई दोषबलिको पैसा र पाप-बलिको पैसा लगातार पूजाहारीहरूलाई दिइन्थ्यो (लेवी ५:१६; गन्ती ५:८-९)।

२ राजाहरू १२:१७-१८ः त्यस समयमा अरामका राजा हजाएलले गात शहर कब्जा गरे, र तिनी यरूशेलमतिर आइलागे। अनि योआशले तिनलाई यहूदाका राजधानीमाथि आक्रमण गर्नदेखि रोक्न तिनलाई मन्दिर र राज-दरबारमा भएका सबै पवित्र वस्तुहरू दिइहाले।

२ राजाहरू १२:१९-२१ः यहोयादाको मृत्युपछि यहूदाका शासकहरूले राजालाई फकाएर मूर्तिपूजामा फसाए। तर जब प्रधान पूजाहारीका छोरा, कि त नाति जकरियाले मानिसहरूलाई 'परमप्रभुको उपासना र सेवाकहाँ फर्क' भन्ने आह्वान गरे, तब राजा योआशले तिनलाई ढुङ्गाहरूले हानेर मार्ने आदेश दिए (२ इतिहास २४:१७-२२)।

पछि यहोआशका सेवकहरूले उनको विरुद्धमा षड्यन्त्र रचे र उनलाई मिल्लोको घरमा मारे। योचाहिँ तिनले जकरियाको हत्या गरेको बदला र उनीमाथि आइपरेको परमेश्वरको न्याय थियो।

प्रभु येशूले जकरियाको मृत्यु आफ्नो सन्दर्भ तुल्याउनुभयो, जब उहाँले व्यवस्थाका पण्डितहरूलाई हप्काउनुभयो (लूका ११:५१)। उहाँले यसो भन्नुभयोः 'हाबिलको रगतदेखि लिएर जकरियाको रगतसम्म सबै भविष्यवक्ताहरूको रगतको लेखा यस पुस्तासँग लिइनेछ।' यसरी उहाँले पुरानो नियमको समयमा शहीद भएकाहरू सबैको रगतको लेखा यसमा समावेश गर्नुभयो, अर्थात् उत्पत्तिको समयमा मारिएको हाबिलदेखि यहाँ, राजाहरूको दोस्रो पुस्तकमा र इतिहासको दोस्रो पुस्तकमा उल्लेख गरिएको शहीद जकरियासम्म सबैको रगतको लेखा लिइनेछ भनेर भन्नुभयो। (याद रहोस्ः हिब्रू भाषाको बाइबलमा अर्थात् तिनीहरूको पुरानो नियमको पवित्र धर्म-शास्त्रमा इतिहासको दोस्रो पुस्तक अन्तिम पुस्तक हो; तिनीहरूको पुरानो नियम र हाम्रो पुरानो नियम एउटै हो, तर तिनीहरूका पुस्तकहरूको अनुक्रम मात्र फरक छ।)

यहोयादा परमप्रभुको श्रद्धा गर्ने भक्त जन थिए; अनि तिनी राजभक्ति र परमप्रभुको भवनको सेवामा पूरा समर्पित थिए। यसो गरेको बदलीमा तिनले दुईवटा आशिषहरू प्राप्त गरेः **क)** तिनका छोरा जकरिया तिनको पाइलाहरूमा टेके, र **ख)** यहूदाका राजा-हरूसँग तिनको दफन भयो। राजपरिवारदेखि बाहिर जन्मेको व्यक्तिको लागि यो ठूलो सम्मान थियो। यता योआशको कुरा गरौं! उनी यहोयादाको मृत्युपछि बिग्रँदै, झन् बिग्रँदै गए। उनले अरामीहरूलाई मनाउनको निम्ति आफैले मर्मत गरेको मन्दिर लुटे र शाही कोष पनि लुटे। उनलाई राजाहरूको

चिहानमा दफन गरिएन; किनभने उनी जकरियाको हत्याको खातिर परमेश्वरको न्यायमा परेर मरे। यहाँबाट हामीले एउटा पाठ सिक्नु छः हामी परमेश्वरको राज्यको निम्ति बाधा नपर्नु हो भने, हामी भक्तिको जीवन जिउनमा लागिपर्नुपर्छ; यो अनिवार्य हो। यहोयादाचाहिँ यसको उज्ज्वल नमुना हुन्! अनि योआशचाहिँ? उनको उदाहरण हाम्रो निम्ति एउटा गम्भीर चेताउनी हो।

ट) २ राजाहरू १३ः१-९ः इस्राएलका राजा यहोआहाज

अनि ख्रीष्टपूर्व ८१४/८१३ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ७९८ सालसम्म येहूका छोरा यहोआहाजले सत्र वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे।

यहोआहाज यारोबामको पापमा लागिरहे। तिनले यता परमप्रभुको उपासना र उता अशेराको पूजा गरे (२ राजाहरू १३ः६)। परमेश्वरले तिनलाई यसको निम्ति दण्ड दिनुभयो र अरामीहरूलाई इस्राएलको विरुद्धमा पठाउनुभयो। तिनीहरूले यहो-आहाजको सेनाबाट पचासजना घोड़चढ़ी, दसवटा रथ र दस हजार पैदल सिपाहीहरूलाई मात्र बाँकी राखे। अनि जब यहोआहाजले परमप्रभुलाई पुकारे, तब उहाँले इस्राएललाई अरामीहरूको हातबाट छुटकारा दिन एकजना उद्धारकर्ता खड़ा गर्नुभयो। हुन सक्छ, यी छुटकारा दिने व्यक्ति अश्शूरका राजा तृतीय अदद-निरारी थिए कि, जसले यहोआहाजको शासनकालको अन्ततिर अरामीहरूलाई झन्-झन् धेरै समस्याहरू दिइरहे, यसैले इस्राएललाई सताउनको निम्ति तिनीहरूलाई कुनै फुर्सद भएन। कति टिप्पणीकारहरू छन्, जसको अनुमानअनुसार एलीशा यी छुटकारा दिने व्यक्ति थिए अरे। अरू पनि छन्, जसले के भनेका छन् भने, २ राजाहरू १३ः५ पदको सन्दर्भ कि त यहोआहाजको छोरा यहोआश (२ राजाहरू १३ः२५), कि त द्वितीय यारोबाम हुनुपर्लो (२ राजाहरू १४ः२६-२७)। अनि परमेश्वरले यहोआहाजको प्रार्थनाको उत्तर किन दिनुभयो? यो कुरा २ राजाहरू १३ः२३ पदले बताउँछः यो त अब्राहाम, इसहाक र याकूबसँग बाँधिएको उहाँको करारको खातिर पो थियो।

याद गर्नुहोस्ः २ राजाहरू १३ः५ र ६ कोष्ठकभित्र हालिएको एउटा खण्ड हो। अनि यस कोष्ठकको उद्देश्य के हो? यो हामीले परमेश्वरको अनुग्रहको समय बुझ्नुपर्छ। किनकि अबदेखि एउटा शताब्दी बित्दै नबित्दा इस्राएल प्रतिज्ञाको देशबाट हटाइनेथियो; किनकि इस्राएल यारोबामका पापहरूमा अडिग रह्यो। तर यस राष्ट्रको लागि एकजना उद्धारकको प्रबन्ध गर्नुहुँदा यसमाथि न्यायको अन्तिम प्रहार पर्नुभन्दा अघि परमप्रभुले यसलाई यसको विनाशकारी चालबाट फर्काउन खोज्दै हुनुहुन्थ्यो। तर तिनीहरू यारोबामको घरानाका पापहरूबाट हटेनन्, तर तिनमा हिँड़िरहे।

ठ) २ राजाहरू १३ः१०-१३ः इस्राएलका राजा यहोआश अर्थात् योआश

अनि ख्रीष्टपूर्व ७९८ सालदेखि ख्रीष्ट-पूर्व ७८२/७८१ सालसम्म यहोआहाजका छोरा यहोआशले सोह्र वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे (२ राजाहरू १३ः१०-१४ः१६)। (यहोआशको हिज्जे योआश पनि हो)।

२ राजाहरू १३ः१०-१३ः यी राजा यहोआशचाहिँ हामीले त्यही समयमा राज्य गरिरहेका यहूदाका उस्तै नाम गरेका राजाबाट छुट्ट्याउन सक्नुपर्छ। अनि यी राजा यहोआशको शासन दुष्ट थियो र नबातका छोरा यारोबामको जस्तै थियो। यस छोटो खण्डले तिनको शासनको सङ्क्षिप्त विवरण

दिन्छः तिनले राज्य गर्न थाले; तिनले परमप्रभुको दृष्टिमा जे खराब थियो, त्यो गरे; अनि तिनी आफ्ना पितापुर्खाहरूसँग सुते। अनि यहूदाका राजा अमस्याहसँग तिनको व्यवहार केकस्तो थियो, सो कुरा २ राजाहरू १४:८-१६ पदको खण्डमा उल्लेख गरिएको छ।

ड) २ राजाहरू १३:१४-२५: एलीशाको सेवकाईको अन्त

२ राजाहरू १३:१४-१९: यस खण्ड ड)को सन्दर्भ एलीशाको अन्तिम भविष्यवाणी र उनको मृत्यु हुन्, जुन मृत्युचाहिँ इस्राएलका राजा यहोआशको शासकालमा भएको थियो। भविष्यवक्ता एलीशा बिरामी भई मर्न लागेका थिए; अनि त्यति बेलामा राजा यहोआश उनलाई भेट्न आए, र उनको खातिर यसो भनेर रोएः 'हे मेरा पिता, हे मेरा पिता, इस्राएलको रथ र त्यसका घोड्चाढ़ीहरू!' तिनले भन्न खोजेको तात्पर्य यस्तो छः एलीशाजस्तै पराक्रमी मानिसहरूबाट साँच्चै इस्राएलको सबैभन्दा उत्तम रक्षा थियो। एलियाबाट बिदा हुँदा एलीशाले त्यसको शोकमा यी शब्दहरू प्रयोग गरेका थिए (२ राजाहरू २:१२)। अनि यहाँ एलीशाको मृत्युको विषयमा यहोआशले महसुस गरे, कि भविष्यवक्ताको यस मृत्युले गर्दा राज्यलाई ठूलो हानि हुने रहेछ। अनि आफ्नो बिरामीको ओछ्यानबाट एलीशाले राजा यहोआशलाई 'तिमीले एउटा धनु र केही काँड़हरू लिनू! पूर्वपट्टिको झ्याल खोलेर एउटा काँड़ हान्नू! र त्यसपछि यी काँड़हरूले जमिन हिर्काउनू' भन्ने निर्देशन दिए। पूर्वतिर हानिएको काँड़ले अरामीहरूमाथिको विजयको सङ्केत गर्छ; किनकि तिनीहरूले यर्दनको पूर्वमा इस्राएल-देश ओगटेका थिए। अनि यहोआशले केवल तीन पल्ट जमिन हिर्काए। यसर्थ तिनले अरामलाई केवल तीनै पल्ट पराजित गर्नेथिए। तिनले तिनीहरूलाई पाँच-छ पल्ट प्रहार गरेका भए, तिनले अरामलाई पूरा खतम पार्नेथिए, र तिनीहरूबाट कहिल्यै फेरि कुनै खतरा आउनेथिएन। तर यहोआशको दृढ़ता र धैर्यमा कमी थियो। किनकि शत्रुहरूमाथि विजय हासिल गर्नु हो भने, हाम्रो विजय हाम्रो आज्ञाकारितामा निर्भर गर्छ। अनि यो पनि भनिहालौंः यहोआश आफूले गरिरहेको कामको अर्थ र महत्त्व बुझ्केको हुनुपर्छ; नत्रभने तिनी जिम्मेवार हुनेथिएनन्। अन्तमा एलीशाको मृत्युको खबर उत्तरीय राज्यको लागि अशुभ समाचार थियो।

२ राजाहरू १३:२०-२१: हरेक वर्षको बसन्तमा मोआबबाट लुटेरा दलहरूले इस्राएल देशलाई आक्रमण गर्ने गर्थे। एक दिनमा यस्तो भयोः केही इस्राएलीहरूले कसैको लास गाड्न निकालिरहेको बेलामा अचानक तिनीहरूले यी लुटेरा दलहरूमध्ये एउटालाई नजिकै आइरहेको देखे। हतार-हतार तिनीहरूले एलीशाको चिहान खोलेर यो लास त्यस चिहानभित्र फाले। तर त्यस मानिसको मृत शरीरले एलीशाका हड्डीहरू छुनेबित्तिकै त्यो मानिस जीवित भयो र आफ्ना खुट्टामा उभियो।

२ राजाहरू १३:२२-२५: पवित्र धर्मशास्त्र बाइबल एलीशाको पैंतालीस वर्षको बाँकी सेवकाईको विषयमा चुप लागेको छ। २ राजाहरूको नौ अध्यायमा हामी ख्रीष्टपूर्व ८४१ सालमा येहूको राज-अभिषेकको कुरा पढ़ेपछि यहाँ आएर केवल ख्रीष्टपूर्व ७९५ सालमा एलीशाको मृत्युको विषयमा पढ्न पाउँछौं। उनले आफ्नो मृत्यु-शैयाबाट बोलेको उनको अन्तिम भविष्यवाणी इस्राएलको विजयको विषयमा बोलेको एउटा भविष्यवाणी थियो (२ राजाहरू १३:१७)। अनि उनको अन्तिम आश्चर्यकर्मचाहिँ उनको

मृत्युपछि धेरै समयपछि घट्यो, अनि त्यसले उनको सन्देश पुष्टि गर्‍यो अनि इस्राएल र यसको राजाप्रति अर्पेको उनको सेवकाई मान्यता दिलायो (२ राजाहरू १३:२१)। एलीशाको भविष्यवाणी यसरी पूरा भयोः राजा यहोआशले ती शहरहरू हजाएलका छोरा बेन-हददको हातबाट फिर्ता लिए, जुन शहरहरू बेन-हददले तिनका बुबा यहोआहाजको हातबाट लड़ाइँ गरेर कब्जा गरेका थिए। यो तीनवटा जितहरूले पूरा गरेको काम थियो।

ढ) २ राजाहरू १४:१-२०: यहूदाका राजा अमस्याह

अनि ख्रीष्टपूर्व ७९६ सालदेखि ख्रीष्ट-पूर्व ७६७ सालसम्म योआशका छोरा अमस्याहले उनन्तीस वर्ष यहूदामाथि राज्य गरे (२ इतिहास २५)।

२ राजाहरू १४:१-७: अमस्याहको शासन असल थियो, तर दाऊदको शासनजत्तिकै उत्तम थिएन। तिनको शासन बरु तिनका बुबा योआशको जस्तै थियो; किनकि ती दुवैजनाले उच्च स्थानहरू हटाउन सकेनन्। अमस्याह सिंहासनमाथि बसेपछि तिनका पहिला कार्यहरूमध्ये एकचाहिँ यो थियोः तिनले आफ्ना बुबाको हत्या गर्ने षड्यन्त्रकारीहरूलाई मारे (२ राजाहरू १२:२०-२१)। तर तिनले व्यवस्था २४:१६ पदको आज्ञापालन गरेर यी हत्याराहरूका छोराछोरीहरूलाई जोगाए। अनि तिनले एदोमको विरुद्धमा एक कुशाग्र सैनिक अभियान गरे; यस बेलामा तिनले दस हजार एदोमीहरूलाई मारे र सेला नामक चट्टानवाला शहर कब्जा गरे। (हुन सक्छ, सेलाचाहिँ वर्तमान समयमा यर्दनियामा अवस्थित भएको पेट्रा होला)। तर दुःखलाग्दो कुरा के हो भने, तिनले एदोमी देवताहरू फिर्ता ल्याए र तिनीहरूको पूजा गर्न थाले (२ इतिहास २५:१४)।

२ राजाहरू १४:८-१४: घमण्डले फुलेका अमस्याहले मूर्खतापूर्वक इस्राएलका राजा यहोआशलाई आएर तिनीसँग लड़ाइँमा जुध्ने निम्तो दिए। यहोआशले एउटा दृष्टान्त-द्वारा तिनलाई जवाफ दिए, जसको बोल यस प्रकारको थियोः लेबानोनमा भएको एउटा काँड़ेझ्याङले लेबानोनको देवदारकहाँ यसो भनिपठाएछः 'तिम्री छोरीलाई मेरो छोरासित विवाह गरिदेऊ!' तर लेबानोनको एउटा जङ्गली पशु त्यहाँबाट भएर गयो, र त्यसले यस काँड़ेझ्याङलाई कुल्चीमिल्ची पार्‍यो अरे। यस दृष्टान्तमा यस काँड़े-झ्याङले यहूदालाई सङ्केत गर्छ भने, देवदारको रूखले इस्राएललाई चित्रण गर्छ। (यसरी त्यसको छोरीलाई मागेर एउटा घाँसको झारले त्यस शक्तिशाली रूखलाई पूरा अपमान पो गरेछ)। अनि त्यस जङ्गली पशुले इस्राएलको सेनालाई सङ्केत गर्छ, जसले यहूदालाई कुल्चीमिल्ची पार्नेथियो। यसकारण अमस्याह एदोममाथिको आफ्नो विजयमा सन्तुष्ट रहनु उत्तम हुनेथियो। तिनले इस्राएललाई नाराज तुल्याएर केवल आफूमाथि विपत्ति निम्तो गर्नेथिए। तर अमस्याहले उनको कुरा सुन्न इन्कार गरे; यसकारण यहोआशले यहूदाको विरुद्धमा आफ्नो सेना पठाए, यरूशलेमको चार सय हात पर्खाल भत्काइदिए र त्यहाँका भण्डारहरू खाली गरे।

२ राजाहरू १४:१५-२०: यस समयमा यहूदा र इस्राएलको बीचमा शुरु भएको दुस्मन र बैर ख्रीष्टपूर्व ७२२ सालसम्म भइरह्यो, जुन सालमा इस्राएलको विनाश भयो। पछि अमस्याह आफ्नो विरोधमा उठेको षड्यन्त्र-बाट उम्कन लाकीशतिर भागे, तर ती मानिसहरूले तिनको पिछा गरे र तिनलाई त्यहाँ मारे।

ण) २ राजाहरू १४ः२१-२२ः यहूदाका राजा अजर्याह अर्थात् उज्जियाह

अनि ख्रीष्टपूर्व ७९२/७९१ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ७४०/७३९ सालसम्म अमस्याहका छोरा अजर्याहले बाउन्न वर्ष यहूदामाथि राज्य गरे (२ राजाहरू १५ः१-७ र २ इतिहास २६ अध्याय)। (अजर्याहको अर्को नाम उज्जियाह पनि हो।)

अनि पुरानो नियमको यस ऐतिहासिक समयमा यशैया, आमोस र होशेले आफ्नो सेवकाई शुरु गरे (यशैया १ः१; होशे १ः१; आमोस १ः१)। अनि आमोस र होशेका पुस्तकहरूमा इस्राएलभरि व्यापक सामाजिक र धार्मिक अवस्था केकस्तो थियो, सो प्रकट गरिएको छ। किनकि यी भविष्यवक्ताहरू-मार्फत परमप्रभुले आफ्ना जनहरूलाई आउन लागेको विपत्तिको विषयमा चेताउनी दिएर तिनीहरूको मन जित्न अनेक कोशिश गर्नुभयो र तिनीहरूलाई न्यायको खाड़लको मुखैबाट फर्काएर ल्याउन बारम्बार प्रयास गर्नुभयो।

अजर्याहले चाहिँ शुरुमा चौबीस वर्षसम्म आफ्ना बुबासँग राज्य गरे। उनले अकाबाको खाड़ीको उत्तरमा एलत निर्माण गरे। उनको शासनको पूर्ण विवरण २ राजाहरू १५ अध्यायमा र २ इतिहास २६ अध्यायमा दिइएको छ।

त) २ राजाहरू १४ः२३-२९ः इस्राएलका राजा द्वितीय यारोबाम

अनि ख्रीष्टपूर्व ७९३/७९२ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ७५३ सालसम्म यहोआशका छोरा द्वितीय यारोबामले एकचालीस वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे।

यारोबामको शासनको पहिलो बाह्र वर्षचाहिँ तिनका बुबा यहोआशको शासन-सित खप्टिएको थियो। अनि यी राजाको धर्म-नीतिचाहिँ नबातका छोरा यारोबामको मूर्तिपूजामा लागिपर्नु थियो। अनि तिनको राजनीतिको कुरा गर्नु हो भने, तिनले इस्राएलको लागि हमातको सामुन्नेदेखि लिएर अराबाको समुद्रसम्म देश फिर्ता ल्याए, जसरी योनाले भविष्यवाणी गरेका थिए। तर योनाको यो विशेष भविष्यवाणी पवित्र बाइबलमा उल्लेख गरिएको छैन। हमातको सामुन्नेको भूमि भन्नाले गालील बुझ्नुपर्छ र अराबाको समुद्रसम्म भन्नाले यर्दनको दाहिने-देब्रेमा भएका मैदानहरू बुझिन्छ। (२ राजाहरू १४ः२५ पदले योनाको सेवकाईको निर्धारित समय सङ्केत गर्छ। योनाको पुस्तक अध्ययन गर्दा यो कुरा महत्त्वपूर्ण हुन्छ। किनभने योनाको प्रचार सुनेर निनवेका मानिसहरूले पश्चात्ताप गरेको चालीस वर्ष अथवा धेरैभन्दा धेरै हो भने सत्तरी वर्षपछि अश्शूरीहरूले इस्राएललाई कैद गरेर लगेको कुरा महसुस गर्दा हामीलाई अचम्म लाग्दैछ)। जे होस्, २ राजाहरू १३ः५ पदमा जुन उद्धारकको विषयमा कुरा गरिएको छ, ती उद्धारक द्वितीय यारोबाम भएका सम्भव देखिन्छ (२ राजाहरू १४ः२६-२७ पदहरूसित तुलना गर्नुहोस्)। अनि १४ः२६-२७ पदहरूले परमप्रभुको कोमल दया र उहाँको धैर्यमाथि ठूलो प्रकाश पार्छन्। अनि १४ः२७ पद लेखिएको सन्दर्भ हामीले बुझ्नुपर्छ। किनकि पहिले इस्राएलको र पछि यहूदाको पनि नामनिशान केही समयको लागि मेटियो; तर परमेश्वरले तिनीहरूका पिता-पुर्खाहरूलाई गर्नुभएको प्रतिज्ञाअनुसार इस्राएलीहरू फेरि जम्मा गरिनेथिए, आफ्नो देशमा पुनर्स्थापित गरिनेथिए र फेरि एउटा राष्ट्र बन्नेथिए।

थ) २ राजाहरू १५ः१-७ः यहूदाका राजा अजर्याहको क्रमशः वृत्तान्त (१४ः२१-२२)

अजर्याह प्रायः असल राजा थिए। तर उनको आङ्शिक असफलता के थियो भने, उनले यहूदामा उच्च स्थानहरू रहन दिए। तर जब उनले परमप्रभुको भवनमा धूप बाल्ने जिद्दी गरे, र पूजाहारीहरूले यसको घोर विरोध गरेर पनि पूजाहारीको पद ओगट्न खोजे, तब परमेश्वरले उनलाई प्रहार गर्नुभयो र तत्कालै उनलाई कुष्ठरोग लाग्यो; अनि आफ्नो मृत्युको दिनसम्म उनी अलग्गै एउटा छुट्टै घरमा बस्नुपरेको थियो (२ इतिहास २६ः१६-२१)।

अनि भविष्यवक्ता आमोसको सेवकाई यस अवधिमा पनि समाप्त भयो।

द) २ राजाहरू १५ः७-१२ः इस्राएलका राजा जकर्याह

अनि ख्रीष्टपूर्व ७५३ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ७५२ सालसम्म द्वितीय यारोबामका छोरा जकर्याहले छ महिना इस्राएलमाथि राज्य गरे।

अनि तिनका भूतपूर्वका राजाहरूले गरेजस्तै जकर्याह पनि दान र बेतएलमा स्थापित गरिएका सुनका बाछाहरूको पूजा गर्दै प्रथम यारोबामका पाइलाहरूमा हिँडे। तिनको छ महिनाको छोटो शासनपछि शल्लूमले तिनको हत्या गरे। आर.एस.वी.-बाइबलको अनुवादले सेप्टुवाजिन्तको पछि लागेर यहाँ के अनुवाद गऱ्यो भने, 'तिनी यिब्लाममा मारिए' अरे। यो ठाउँ यिज्रेलको उपत्यकामा परेको एउटा शहर थियो, जुन शहरको नजिकै येहूले अहज्याहलाई मारेका थिए (२ राजाहरू ९ः२७)। अनि जकर्याहको मृत्युसित येहूको राजवंशको शासनको अन्त आइसक्यो; किनभने जकर्याहचाहिँ येहूको चौथो पुस्ताको राजा थिए। किनकि 'तिम्रो चौथो पुस्तासम्म तिम्रा सन्तानहरू इस्राएलको सिंहासनमाथि बस्नेछन्' भन्ने प्रतिज्ञा परमेश्वरले अघि येहूलाई प्रतिज्ञा गर्नुभएको थियो (२ राजाहरू १५ः१२ पद २ राजाहरू १०ः३० पदसित तुलना गर्नुहोस्)।

ध) २ राजाहरू १५ः१३-१५ः इस्राएलका राजा शल्लूम

अनि ख्रीष्टपूर्व ७५२ सालमा याबेशका छोरा शल्लूमले एक महिना इस्राएलमाथि राज्य गरे।

यी राजाको बारेमा खास कुरा केही पनि उल्लेख गरिएको छैन। तिनी छैटौं राजवंशको एकमात्र राजा थिए, जसले इस्राएलका दसवटा कुलहरूमाथि राज्य गरे। शल्लूमले हत्या गरेर इस्राएलको सिंहासन प्राप्त गरे र अब एक महिनापछि त्यसरी नै तिनले त्यो सिंहासन गुमाए पनि; किनकि गादीका छोरा मनहेमले तिनको हत्या गरे।

न) २ राजाहरू १५ः१६-२२ः इस्राएलका राजा मनहेम

अनि ख्रीष्टपूर्व ७५२ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ७४२/७४१ सालसम्म गादीका छोरा मनहेमले दस वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे।

मनहेमले तिप्सह ध्वस्त गर्न खोजे। यो तिप्सहचाहिँ यूफ्रेटिसको तिप्सा शहर होइन (१ राजाहरू ४ः२४), तर तिर्साको नजिकैको शहर थियो। जब यस शहरका मानिसहरूले आत्मसमर्पण गर्न अस्वीकार गरे, तब तिनले त्यस ठाउँका गर्भवती महिलाहरूलाई पनि कुनै दयामाया नगरीकन सबै मानिसहरूलाई साह्रै क्रूरतासाथ मारेर ठूलो हत्याकाण्ड गरे।

यस समयसम्म सिरियाको राज्यको बल निक्कै घटेको थियो, र अश्शूरचाहिँ इस्राएलको प्रमुख शत्रु बनेको थियो।

मनहेमको शासनकालमा अश्शूरका राजा पूलले इस्राएलमाथि आक्रमण गरे। मनहेमले उनलाई सन्तुष्ट पार्न एक हजार किक्कर चाँदी अर्थात् चौतीस टन चाँदी दिए; यसरी नै मनहेमले आफ्नो ढलपल शासन-अधिकार पुष्टि गर्न पूलको समर्थन पाउन खोजे। अनि इस्राएलका राजाले सबै धनी मानिसहरूमाथि पचास-पचास शेकेल चाँदीको कर लगाएर तिनीहरूबाट यो रकम उठाए (२ राजाहरू १५:२०)। (यहाँ हिसाबको कुरा आयोः ३४,००० के.जी. चाँदी जम्मा गर्न तिनले लगभग पैंसट्ठी हजार मानिसहरूबाट पचास-पचास शेकल उठाउनुपरेको थियो)। त्यस जमानामा अश्शूरमा एउटा दासको मूल्य पचास शेकेल चाँदी हुन्थ्यो। मनहेमले आफूलाई राजीखुशीले अश्शूरको जुवामनि राखे; किनभने यसबाट तिनले आफ्नो व्यक्तिगत फाइदा उठाउने चेष्टा गरे। अनि सर्वमान्य धारणाअनुसार अश्शूरका राजा पूलचाहिँ तृतीय तिग्लत-पिलेसर मानिन्छन् (२ राजाहरू १५:२९)।

प) २ राजाहरू १५:२३-२६: इस्राएलका राजा पकहियाह

अनि ख्रीष्टपूर्व ७४२/७४१ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ७४० सालसम्म मनहेमका छोरा पकहियाहले दुई वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे।

यी राजाको विषयमा हामीलाई यति थाहा छः तिनको शासन छोटो र दुष्ट थियो; अनि पेकह र पचासजना गिलादीहरूले तिनलाई सामरियामा मारे। तिनको शासनसित इस्राएलको सातौं राजवंशको शासन समाप्त भयो। तिनी इस्राएलका पछिल्ला राजा-हरूमध्ये ती एकमात्र राजा थिए, जसले बलजफतसित राज-मुकुट हड्प गरेनन्; तर धेरै समय लागेन, र तिनका उच्च अधिकारी-हरूमध्ये एकजनाले तिनीबाट त्यो राज-मुकुट जबरजस्ती खोसे।

फ) २ राजाहरू १५:२७-३१: इस्राएलका राजा पेकह

अनि ख्रीष्टपूर्व ७५२ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ७३२/७३१ सालसम्म रमल्याहका छोरा पेकहले बीस वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे।

पेकह पकहियाहका उच्च अधिकारी थिए; अनि उनले तिनलाई मारे। पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलका अरू खण्डहरूबाट हामीलाई के थाहा लागेको छ भने, पेकहले यहूदामाथि आक्रमण गरे, अनि यहूदाको विरुद्धमा उनले अरामीहरूको सहायता लिए; तर यहूदाका राजा आहाजले अश्शूरको सहायता पाउन अश्शूरलाई बोलाइपठाए। अनि अश्शूरका राजाले पहिले अरामी राजा रेजिनलाई मारे र त्यसपछि इस्राएलमाथि आक्रमण गरे। तिनले यर्दनको पूर्वमा रहेको साढ़े दुई कुलहरूको देश, साथै गालीलको इलाका जिते र त्यहाँका बासिन्दाहरूलाई कैद गरेर लगे। योचाहिँ इस्राएलको निम्ति अश्शूरमा कैद गरेर लगिएको पहिलो चरण थियो। पेकहको शासनकाल मनहेमको दस वर्षसँग र पेकहको दुई वर्षसँग खप्टियो; त्यस बेलामा उनी तिनीहरूको अधीनस्थ उच्च अधिकारी थिए। अनि अश्शूरको सहायता लिएर होशेले पेकहको विरुद्धमा षड्यन्त्र गरे, उनको हत्या गरे र इस्राएलको सिंहासन हड्प गरे। यसरी इस्राएलको आठौं राजवंशको शासनको अन्त भयो।

ब) २ राजाहरू १५:३२-३८: यहूदाका राजा योताम

अनि ख्रीष्टपूर्व ७५० सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ७३२/७३१ सालसम्म उज्जियाहका छोरा योतामले जम्मा बीस वर्ष यहूदामाथि राज्य गरे; यी बीस वर्षभित्र उनले चार वर्ष उज्जियाहसँग राज्य गरे (२ इतिहास २७)।

योतामले आफ्नो शासनकालको शुरुमा आफ्ना बुबा उज्जियाहसँग राज्य गरे भने, उनले यस शासनकालको अन्तमा आहाजसँग राज्य गरे। यसर्थ उनको खास शासनकाल सोह्र वर्ष मात्र थियो। योताम यहूदाका असल राजाहरूमध्येका एक थिए; तर उनले ती उच्च स्थानहरू हटाएनन्। उनले परमप्रभुको भवनको माथिल्लो मूलढोका बनाए र देशमा अन्य निर्माण-कार्यहरूको निम्ति प्रेरणा दिए र कायम राखे। उनको मृत्यु हुनुभन्दा अघि अरामी राजा रेजिन र इस्राएलका पेकहले यहूदाको विरुद्धमा संयुक्त आक्रमण गर्न थाले। अनि भविष्यवक्ता मीकाले योतामको शासनकालमा आफ्नो सेवकाई शुरु गरे।

२ इतिहास २७:६ पदमा योतामको प्रशंसा गरिएको छ; किनभने त्यहाँ निम्न सम्पादकीय टिप्पणी गरिएको छः *'यसरी योताम शक्तिशाली भए; किनभने उनले परमप्रभु आफ्ना परमेश्वरको सामु आफ्ना चालहरू स्थापित गरे।'* यारोबामका पापहरूको पछि लागेका इस्राएलका राजाहरूभन्दा उनी एकदमै फरक थियो।

इतिहासकार श्री फ्लावियस जोसेफसले योतामको ईश्वरभक्तिको बारेमा पनि लेखे।[17)]

भ) २ राजाहरू १६ः यहूदाका राजा आहाज

अनि ख्रीष्टपूर्व ७३५ सालदेखि ख्रीष्ट-पूर्व ७१६/७१५ सालसम्म योतामका छोरा आहाजले बीस वर्ष यहूदामाथि राज्य गरे (२ इतिहास २८)।

२ राजाहरू १६:१-४ः हुन सक्छ, आहाजले आफ्ना बुबासँग सम्भवतः बाह्र वर्ष राज्य गरे होलान्। अनि यहोआहाजको छोटकारी नाम आहाज हो। अनि यस यहोआहाजको नामले तिनलाई अश्शूरी शिला-लेखहरूमा चिनिन्छ। 'यहो-' भन्ने उपसर्ग परमप्रभुलाई सङ्केत गर्छ, र निस्सन्देह पवित्र आत्माले तिनको नामबाट यो उपसर्ग हटाउनुभयो; किनभने आहाज धर्मत्यागी व्यक्ति थिए। तिनले इस्राएलका राजाहरूलाई पछ्याए र तिनीहरूले जस्तै मूर्तिपूजा गरे, अँ, तिनीहरूले भन्दा बढ़ी यसो गरे; किनकि तिनले आफ्नो छोरालाई समेत आगोमा होम गरे। मोलेक देवताको पूजा गर्दा बालक-बालिकाहरूलाई खराबीबाट शुद्ध पार्न र ईश्वरकहाँ समर्पण गर्न यी बालक-बालिकाहरूलाई त्यसको पित्तलको मूर्तिका आगोले रक्ततप्त पारिएका पाखुराहरूमा राखिन्थ्यो। अनि कहिलेकाहीं मोलेकको नाममा केटाकेटीहरूलाई मारिन्थ्यो पनि र जलाइन्थ्यो पनि (यर्मिया ७:३१; इजकिएल १६:२१)।

२ राजाहरू १६:५-९ः सिरिया र इस्राएल यरूशलेममाथि आक्रमण गर्न एकजुट भए; यसमा यहूदालाई अश्शूरको विरुद्धमा तिनीहरूसँग मिलेर जान बाध्य पार्न र यहूदाको सिंहासनमाथि एक कठपुतली राजा स्थापित गर्न तिनीहरूको उद्देश्य थियो (यशैया ७:६)। त्यही समयमा सिरियाले एलत कब्जा गऱ्यो र त्यहाँ अरामीहरूको उपनिवेश स्थापित गऱ्यो। सङ्कष्टमा परेको समयमा आहाजले अश्शूरबाट गुहार मागे; तिनले आफ्नो मागसित मन्दिर र दरबारको सुन र चाँदी पठाए। अनि अश्शूरका राजा तिग्लत-पेलेसरले तिनको कुरा माने, अनि दमस्कस कब्जा गरे र सिरियाका राजालाई मारे। यसरी नै यशैयाले गरेको भविष्यवाणी पूरा भयो। तर परमेश्वरले अश्शूरीहरूलाई यहूदाको लागि एउटा सराप तुल्याउनुहुनेथियो (यशैया ७:१७-२५)।

२ राजाहरू १६:१०-१६ः तिग्लत-पेलेसरलाई दमस्कसमा भेट्न जाँदा आहाजले त्यहाँ विदेशमा एउटा वेदी देखे, अनि यरूशलेममा त्यहीजस्तै एउटा वेदी निर्माण

गर्ने विचार गरे। यसकारण तिनले पूजाहारी ऊरियाहलाई यस वेदीको बनावटअनुसार एउटा नमुना पठाए, अनि राजा आहाज फर्कनुभन्दा अघि नै ऊरियाहले त्यो वेदी तयार गर्नुपरेको थियो। आहाजले यस नयाँ वेदी-माथि विभिन्न बलिदानहरू चढ़ाए, तर कुनै पापबलि र दोषबलि होइन। त्यसपछि तिनले ऊरियाहलाई आदेश दिए, कि उनले त्यस पित्तलको वेदीको सट्टामा अब यो नयाँ वेदी प्रयोग गर्नुपरेको थियो। अनि २ राजाहरू १६ः१५ पदमा 'तर पित्तलको वेदीचाहिँ मेरो निम्ति सोधपुछ गर्नलाई हुनेछ' भन्ने अन्तिम वाक्यले के अर्थबोध दिन्छ भने, आहाजले त्यो पित्तलको वेदी जोखना हेर्न प्रयोग गर्न चाहे कि कसो हो? तर यस वाक्यको अर्को अर्थ यस प्रकारको पनि हुन सक्छः 'तर पित्तलको वेदीको विषयमा चाहिँ, मैले त्यससित के-कसो गर्नुपर्ने हो, सो कुराको विषयमा सोच्नु वा निर्णय गर्नु मेरो कर्तव्य हो।'[18] पूजाहारी ऊरियाहले राजा आहाजको यस अपवित्र काममा तिनको आज्ञापालन गरेर पाप गरे; यसो नगरेर उनले बरु हिम्मत बाँधेर तिनलाई कड़ा हप्कीले हप्काउनुपर्नेथियो। तर यशैया ८ः२ पदमा ऊरियाहको गुण गरिएको छ। तर उनको विषयमा लेखिएको यो असल वर्णन यरूशलेममाथिको उक्त आक्रमण हुनुभन्दा अघिको समयमा लेखिएको थियो। तर 'यस नयाँ वेदी बनाऊ' भन्ने आहाजको आदेशको विषयमा ऊरियाह चुप लागेको र राजाको यो दुष्ट आज्ञा मानेको कुरा पछिको मितिमा भएको हो।

२ राजाहरू १६ः१७-२०ः आहाजले मन्दिर-क्षेत्रबाट केही सामग्रीहरू हटाए; सायद अश्शूरका राजाले यरूशलेम कब्जा गरे भने, यिनले यी पित्तलका सामग्रीहरू लैजान्छन् भन्ने तिनलाई डर लागेको थियो। कसै-कसैको विचारमा, तिनले यी सामग्रीहरू कर तिर्न चलाए कि। २ इतिहास २८ः२४ पदले हामीलाई के बताउँछ भने, आहाजले आफ्नो शासनकालको अन्तमा परमप्रभुको भवन पूर्ण रूपले थुनेर मन्दिरको सेवा बन्द गरिदिए। आहाजभन्दा अघि अन्य धर्मत्यागी राजाहरू थिए, जो राजाहरूको चिहानमा गाड़िएनन्, ठीक त्यस्तै आहाजको दफन पनि राजाहरूको कुनै चिहानमा भएन (२ इतिहास २८ः२७); तर तिनी तिनका पितापुर्खा-हरूसँग दाऊदको शहरमा गाड़िए।

म) २ राजाहरू १७ः१-६ः इस्राएलका अन्तिम राजा होशे

अनि ख्रीष्टपूर्व ७३२/७३१ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ७२३/७२२ सालसम्म एलाका छोरा होशेले नौ वर्ष इस्राएलमाथि राज्य गरे।

२ राजाहरू १७ः१-२ः होशेचाहिँ इस्राएलको अन्तिम राजा थिए। अनि तिनीसँग इस्राएलको नवौं र अन्तिम राजवंशको शासनको शुरु र अन्त भयो। पेकहलाई मारेर होशे राजा भए (२ राजाहरू १५ः३०); पेकहसँग इस्राएलमाथि आइपरेका अश्शूरका आक्रमणहरू प्रतिरोध गर्ने क्षमता नभएको हुनाले सायद होशेले पेकहलाई मारे र सत्ता आफ्नो हातमा लिए होलान्। तिनी तिनका भूतपूर्व राजाहरूजत्तिकै दुष्ट थिएनन्। तर मानिसहरू सुधार गर्न सक्ने सीमादेखि बाहिर गइसकेका थिए, अनि तिनका सच्याउने प्रयासहरूको निम्ति धेरै ढिलो भइसक्यो।

२ राजाहरू १७ः३-६ः तब अश्शूरका राजा शल्मनेसेर आफ्नो सेना लिएर सामरियाको विरुद्धमा आइलगे, र यिनले होशेलाई कर तिर्न लगाए। तर केही समयपछि होशेले मिस्रका राजासँग लागेर अश्शूरको विरुद्धमा षड्यन्त्र रचे र आफ्नो कर तिर्न छोड़े। यसकारण कि त शल्मनेसेर, कि त यिनको उत्तराधीकारी सार्गोन अश्शूरका राजाले होशेलाई कैद गरे र तीन वर्षसम्म

सामरिया घेरामा हाले अनि इस्राएलका मानिसहरूलाई लगे। राजा होशेलाई केकस्तो भयो, सो हामीलाई भनिएको छैन; तिनी अश्शूरको कुनै झ्यालखानामा बेपत्ता भए; अन्तिम दिनहरूमा सामरिया राजाविना छोड़ियो। अन्तमा इस्राएलको विनाश ख्रीष्टपूर्व ७२३/७२२ सालमा भयो।

य) २ राजाहरू १७:७-४१: उत्तरीय राज्यको विनाश

२ राजाहरू १७:७-२३: यस खण्डमा परमेश्वर इस्राएलसँग नाराज हुनुभएको र यो राष्ट्र हार्न र निर्वासनमा जान दिनुभएका खास कारणहरू पेश गरिएका छन् । तिनीहरूले अन्य देवताहरूको भय मान्थे; तिनीहरू अन्य जातिहरूका चालहरूमा चल्थे; तिनीहरूले जताततै आफ्नो निम्ति उच्च स्थानहरू, पूज्य वस्तुहरू, जस्तैः मूर्तिहरू, खाँबाहरू र अशेरा देवीका मूर्तिहरू बनाउँथे, र तिनीहरूको हातमा मूर्तिपूजाको वृद्धि हुन्थ्यो। तिनीहरूले परमप्रभुका भविष्यवक्ताहरूको कुरा सुन्न इन्कार गरे; तिनीहरूको हठीले तिनीहरूको गर्दन कठोर पार्‍यो; अनि तिनीहरूले परमप्रभु आफ्ना परमेश्वरको वचन विश्वास गर्न सरासर इन्कार गरे। तिनीहरूले परमेश्वरका आज्ञाहरूपट्टि आफ्नो पिठ्यूँ फर्काए र आफ्ना छिमेकीहरूको धर्म अपनाए, जुन धर्मचाहिँ मानिसहरूको रचना थियो। तिनीहरू हर प्रकारको दुष्टताको पछि लाग्न जोशिला हुन्थे, यहाँसम्म कि तिनीहरूले आफ्ना छोराछोरी-हरूलाई झूटा देवताहरूको नाममा होम गरे।

२ राजाहरू १७:२४-२५: यसकारण अश्शूरका राजाले इस्राएलका उत्तरीय दस कुलहरूलाई मेसोपोटामिया र मादीमा लगे। अनि तिनले बाबेल, कूता, अव्वा, हमात र सपर्वैमबाट अर्थात् तिनले जितेका अन्य पाँचवटा देशका मानिसहरूलाई ल्याएर तिनीहरूलाई इस्राएल देशमा राखे। अघिको समयमा कुरा यस्तो हुन्थ्योः जब इस्राएलले परमप्रभुको आज्ञापालन गरेको थियो, तब उहाँले यहोशूद्वारा अन्यजातिहरूलाई धपाउनु-भएको थियो र आफ्ना जनहरूलाई कनान देशमा बसाल्नुभएको थियो। तर जब तिनी-हरूले परमप्रभुको कुरा सुन्न र मान्न छोड़े, तब उहाँले अश्शूरका राजाद्वारा तिनीहरूलाई त्यहाँबाट निकालिदिनुभयो र फेरि अन्य देशका मानिसहरूलाई कनान देशमा ल्याइदिनुभयो। यी अन्यजातिका मानिस-हरूले आ-आफ्ना देवताहरूको पूजा गर्थे; अनि यसरी तिनीहरूले आफूमाथि परमेश्वरको क्रोध ल्याउँथे, विशेष गरी यस समयदेखि, जब तिनीहरू इम्मानुएलको देशमा बस्दैथिए। तब उहाँले तिनीहरूको बीचमा सिंहहरू पठाउनुभयो, जसले देशभरि डुल्दै कति मानिसहरूलाई मारे। यसरी परमप्रभुले तिनीहरूप्रति आफ्नो क्रोध प्रकट गर्नुभयो।

२ राजाहरू १७:२६-२८: कसैले अश्शूरका राजालाई सिंहहरूबाट आएको विपत्तिको कारण यसरी बताइदियोः इस्राएलका परमेश्वरको व्यवस्था नजान्ने विदेशीहरूको उपस्थितिले यो विपत्ति निम्त्याएको थियो। तब अश्शूरका राजाले एकजना इस्राएली पूजाहारीलाई कैदबाट फर्केर जाने आदेश दिए, जसले अश्शूरको यस उपनिवेशमा बस्नेहरूलाई परमप्रभुको डर मान्न सिकाइदिऊन्। अनि कनान देशमा फर्केर आएको यो पूजाहारी इस्राएलका मूर्तिपूजक पूजाहारीहरूमध्ये एक भएको हुनुपर्ला, परमप्रभुका साँचो पूजाहारी होइन। किनकि तिनी तत्कालै सुनको बाछोको पूजा गर्ने ठाउँ बेतएलमा गइहाले, यद्यपि अब सुनको बाछो त्यहाँ थिएन; अनि तिनले नयाँ बासिन्दा-हरूलाई राजा यारोबामको प्रदूषित धर्म सिकाए। यारोबामको धर्मअनुसार परमप्रभुको उपासना त गरिन्थ्यो, तर उहाँको मात्र सेवा

गरिँदैनथियो। अनि यस अश्शूरको उपनिवेशमा बस्ने विदेशीहरूले त्यस देशमा रहेका इस्राएलीहरूसँग अन्तर्विवाह गरे, र यसरी सामरी जातिको सृजना भयो। अनि सामरी भन्ने नामले चिनिएको यस मिस्रित जातिको आफ्नै धर्मका रीति र नियमहरू हुन्थे।

२ राजाहरू १७:२९-३४क: यस खण्डमा हामी इस्राएलमा आएर बसेका विदेशीहरूको बारेमा पढ्छौं। पाँचवटा देशबाट आएका मानिसहरूका आ-आफ्ना देवताहरू हुन्थे; अनि तिनीहरूले आफ्ना मानिसहरूबाट पूजाहारीहरूलाई नियुक्त गर्थे। अनि तिनीहरूले परमप्रभुको उपासना र सेवा गर्ने तरिका पनि अपनाए। तर यसको नतिजा के भयो भने एउटा मिस्रित धर्म उत्पन्न भयो। अनि त्योजस्तै खराब कुरा अरू के हुन सक्नेथियो? किनकि त्यो त विशुद्ध मूर्तिपूजावादभन्दा पनि खराब थियो।

२ राजाहरू १७:३४ख-४०: मलाई के लाग्छ भने, १७:३४ पदको ख) खण्डदेखि अर्थात् 'तिनीहरूले न परमप्रभुको भय मान्छन्, न ता उनीहरूका विधिहरू ...' भन्ने वाक्यदेखि चालीस पदसम्म त्यस देशमा रहेका इस्राएलीहरूलाई वर्णन गरिएको छ। तिनीहरूले मूर्तिपूजाको विरुद्धमा परमप्रभुले बारम्बार दिनुभएका चेताउनीहरू आफ्नो ध्यानमा राख्दैनथिए, तर सुनको बाछोको पूजाआजा निरन्तरता दिन्थे।

२ राजाहरू १७:४१: यस पदको सन्दर्भ फेरि देशमा बसोबास गरेका विदेशीहरू हुन्। तिनीहरू इस्राएलीहरूभन्दा कम दोषी थिए। किनकि तिनीहरूसँग थोरै आत्मिक ज्योति हुन्थ्यो, र तिनीहरूले एक प्रकारले परमप्रभुको भय त माने; तर इस्राएलका दस कुलहरूसँग प्रशस्त आत्मिक प्रकाश हुँदा-हुँदै पनि उनीहरूले परमप्रभुको भय मान्दैनथिए (२ राजाहरू १७:३४ख)।

हामीले जानकारी पाएअनुसार इस्राएलका यी दस कुलहरू कहिल्यै आफ्नो देशमा फर्केनन्।[20] उनीहरू सारा संसारभरि छरिएर तितरबितर भए। हुन सक्छ, इथियोपियाका फलाशा यहूदीहरू, कैफेङ-फूका चिनियाँ यहूदीहरू र भारतवर्षका कोचीनवासी यहूदीहरू उनीहरूबाटका हुन सक्लान्, कसले जान्दछ? उनीहरूको पहिचान परमेश्वरबाट लुकेको छैन; अनि उहाँले आउँदो समयमा उनीहरूलाई इस्राएल देशमा फर्काएर ल्याउनुहुनेछ।

भविष्यवक्ता होशेको सेवकाई यसै समयमा अर्थात् सामरियाको विनाश भएको र इस्राएल कैद गरेर लगिएको समयमा समाप्त भयो होला।

खण्ड २

२ राजाहरू १८-२५:

कैद गरेर नलगिएको दिनसम्म यहूदाको राज्यको इतिहास

क) २ राजाहरू १८-२०: राजा हिजकियाह

अनि ख्रीष्टपूर्व ७१६/७१५ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ६८७/६८६ सालसम्म आहाजका छोरा हिजकियाहले उनन्तीस वर्ष यहूदामाथि राज्य गरे (२ इतिहास २९-३२ अध्यायहरू; यशैया ३६-३९ अध्यायहरू)। अनि सर्वमान्य धारणा-अनुसार उनले यस समयभन्दा अघि राजा आहाजसँग ख्रीष्टपूर्व ७२९/७२८ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ७१६/७१५ सालसम्म राज्य गरे।

अ) २ राजाहरू १८:१-८: हिजकियाहको धार्मिक शासन

२ राजाहरू १८:१-६: पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलमा सुलेमानको समयदेखि यता अरू कुनै पनि राजालाई हिजकियाहलाई भन्दा बढ़ी ठाउँ दिइएको छैन। हिजकियासित सम्बन्धित विवरणहरू अर्थात् २ इतिहास २९-३२ अध्यायहरू र यशैया ३६-३९ अध्यायहरू हामीले पहिले पढ्नुपर्छ; तब हिजकियाहले परमेश्वरमाथि राखेको आफ्नो विश्वासद्वारा हासिल गरेका आत्मिक र राजनीतिक विजयहरू के-के थिए, सो हामी अझ राम्ररी बुझ्न सक्छौं।

हिजकियाह सत्तामा आउँदाखेरि यहूदा वास्तवमा अश्शूरको अधीनस्थ कठपुतली सेविका थियो। उनको शासनकालमा ठूलो सुधार आयो। उनले सबै प्रकारका मूर्तिहरूको विरुद्धमा ठूलो अभियान सञ्चालन गरे; उनले उच्च स्थानहरू र गन्ती २१ अध्यायको पित्तलको सर्प पनि नष्ट गरे; किनभने इस्राएलीहरूले यसलाई धूप बालेका थिए। उनले यस पित्तलको साँपको नाम 'नेहुश्तान' राखे, जसको शाब्दिक अर्थ 'पित्तलको टुक्रा' हो। परमप्रभु परमेश्वरमाथि हिजकियाहको भरोसाको विषयमा कुरा गर्नु हो भने, हिजकियाहचाहिँ यहूदाको सबैभन्दा महान् राजा थिए। अनि योसियाहचाहिँ? तिनी देशबाट दुष्टहरूलाई सम्पूर्ण रूपले हटाउनुमा सबैभन्दा महान् राजा थिए (२ राजाहरू २३:२४-२५)।

२ राजाहरू १८:७-८: अन्तमा राजा हिजकियाहले अश्शूरको जुवा हटाउनेसम्म विद्रोह गरे; हुन सक्छ, आफ्नो सेनाद्वारा पहरेदारहरूको धरहरादेखि लिएर पर्खालले घेरिएको शहरसम्म पलिस्तीहरूलाई धपाउनमा सफल भएको कारणले उनले यसो गरे होलान्। पहरेदारहरूको धरहरा भन्नाले देहात बुझिन्छ भने, पर्खालले घेरिएको शहर भन्नाले घना आबाद भएको सुरक्षाबद्ध स्थान बुझिन्छ।

आ) २ राजाहरू १८:९-१२: अश्शूरद्वारा सामरियाको कब्जा भएको

यस अनुच्छेदमा अश्शूरीहरूले सामरिया कब्जा गरेको घटना फेरि एकपल्ट दोहोरिन्छ। अनि यो कुरा किन यहाँ हालिएको छ? किनभने सामरियाको विनाशबाट हिजकियाहको निम्ति ठूलो खतरा आएको कुरामा जोड़ दिन यो कुरा यहाँ प्रस्तुत गरिएको हुन सक्छ। १८:९ पदमा 'हिजकियाहको चौथो वर्ष' र १८:१० पदमा 'हिजकियाहको छैटौं वर्ष'को बीचमा तीन वर्ष पूरा भएको कुराबाट केही समस्या आउँदैन, जब हामी याद गर्छौं कि यहूदीहरूले गन्ने तरिका यस प्रकारको थियो: कुनै वर्ष शुरु भएमा त्यो अवधि एक वर्ष गनिन्थ्यो। सामरियाको घेराबन्दी हिजकियाहको शासनकालको चौथो वर्षमा शुरु भयो, उनको पाँचौं वर्षभरि रहिरह्यो र उनको छैटौं वर्षको पहिले भागमा समाप्त भयो; यसकारण 'तीन वर्षको अन्तमा' भनिएको छ। यस घेराबन्दीको समय ख्रीष्ट-पूर्व ७२५ सालदेखि ७२२ सालसम्म भएको थियो, जुन समयमा उक्त जानकारीअनुसार हिजकियाहले चाहिँ आफ्ना बुबा आहाजसँग राज्य गरे।

इ) २ राजाहरू १८:१३-१६: यहूदामाथि अश्शूरका राजा सनहेरिबको पहिलो आक्रमण

यस समयमा अश्शूरले आफ्ना समस्या-हरूको सामना गर्नुपरेको थियो। किनभने तिनीहरूका राजा द्वितीय सार्गोनको मृत्यु भएको थियो, र बेबिलोनले विद्रोह गर्‍यो।

यसकारण सर्गोनका उत्तराधिकारी सनहेरिब कनान देश र फोनिसियामाथि आइलाग्न ख्रीष्टपूर्व ७०१ साल भएको थियो। सनहेरिबले आफ्नो इतिहासको पुस्तकमा यस्तो लेखेः 'मैले यहूदाबाट छयालीसवटा किल्लाबद्ध शहरहरू कब्जा गरें र दुई लाख बन्धकहरूलाई कैद गरेर लगें।' अनि हिजकियाहले 'विद्रोह गरेर मैले हजुरको विरोधमा ठूलो भूल गरें; मलाई माफ दिनुहोस्! म हजुरको विश्वासी सेवक हुँ' भनेर तिनीकहाँ एउटा सन्देश पठाए। यरूशलेममाथिको हमला तारिदिन उनले मन नलागेर पनि तीन सय किक्कर चाँदी र तीस किक्कर सुन तिरे। (यो लगभग एस सय दुई क्विन्टल चाँदी र लगभग १०,२ क्विन्टल सुन थियो अर्थात् अति ठूलो रकम थियो)। त्यति बेलामा सनहेरिब मिस्र देशतर्फ गइरहेका थिए र लाकीशमा पुगेका थिए, जुन लाकीश शहर यरूशलेमदेखि पचास किलोमिटर टाढ़ा, दक्षिण-पश्चिममा परेको थियो।

ई) २ राजाहरू १८:१७-१९:३४: यहूदामाथि अश्शूरका राजा सनहेरिबको दोस्रो आक्रमण

२ राजाहरू १८:१७-१९: अनि यही बेलामा हिजकियाहले यरूशलेमलाई बलियो बनाउन थाले (२ इतिहास ३२:५)। अनि हुन सक्छ, यस प्रकारको खबर सुनेको हुनाले अश्शूरका राजाले कुनै पछिको मितिमा आफ्नो सेनाका अधिकारीहरूलाई हिजकियाहबाट विनासर्त आत्मसमर्पणको माग गर्न यरूशलेममा पठाए कि? तीनजना यहूदी अधिकारीहरू अश्शूरका प्रतिनिधिवर्गलाई भेट्न र तिनीहरूका मागहरू सुन्न बाहिर निस्केर गए। तर्तान, रब-सारिस र रब-शाकेको सट्टामा एन.आइ.वी.को अनुवादले 'सेनापति', 'सेनाको प्रमुख अधिकारी' र 'फिल्ड कमान्डर' भनेर अनुवाद गरेछ। तर्तान, रब-सारिस र रब-शाकेचाहिँ यी तीनजना अधिकारीहरूका नामहरू थिएनन्, तर तिनीहरूका सैनिक पदसित सम्बन्धित थिए। [21)]

२ राजाहरू १८:२०-२५: तर रब-शाकेले उनीहरूसँग उनीहरूको हिब्रू भाषामा बोलेर हिजकियाहको अपमान गरे। पहिले तिनले यरूशलेमका किल्लाहरूमाथि राखिएको हिजकियाहको भरोसाको खिल्ली उड़ाए। त्यसपछि तिनले आफ्नो कानमा सुन्न आएको खबर सुनाइदिएः हिजकियाहले अश्शूरको विरुद्धमा मिस्र देशबाट सहायता पाउन खोजे रे; तर तिनका आँखामा मिस्र देशचाहिँ एउटा भाँचिएको निगालो थियो, जसको उपहास तिनले तत्कालै गरिछाड़े (२ राजाहरू १८:२१)। तिनको तेस्रो बुँदा यस प्रकारको थियोः यहूदाले यस परिस्थितिमा परमप्रभुमाथि भरोसा गर्न सक्दैनथियो; किनभने हिजकियाहले उहाँका सबै उच्च स्थानहरू र सबै वेदीहरू नष्ट गरेका थिए। तर रब-शाकेलाई के थाहा? यी नष्ट पारिएका ठाउँहरूचाहिँ मूर्तिका थानहरू थिए, परमप्रभुको उपासना गर्ने ठाउँहरू होइनन्। त्यसपछि तिनले एउटा प्रस्ताव राखेः तिनले दुई हजार घोड़ाहरूको प्रबन्ध गर्नेथिए, यदि हिजकियाहले यति घोड़ाहरूको निम्ति घोड़चढ़ीहरू भेट्टाउन सकेका भए। 'यहूदासँग त्यति घोड़चढ़ी कहाँ थिए र?' भनेर तिनले तिनीहरूको गिल्ला गरे। 'यसकारण तिमीहरूले रथहरू र घोड़चढ़ीहरू पाउन मिस्र देशमाथि भर पर्नुपरेको थियो।' अन्तमा रब-शाकेले के दाबी गरे भने, 'परमप्रभुले यहूदालाई नाश गर्न अश्शूर पठाउनुभएको हो' अरे।

२ राजाहरू १८:२६-२७: तर यहूदाका अधिकारीहरूले तुरुन्तै रब-शाकेलाई 'अबका छलफलहरू हामी हिब्रू भाषामा होइन, तर चल्ती अरामी भाषामा गरौं ल' भन्ने सुझाउ

दिए। तिनीहरूलाई यस्तो घमण्डले पूर्ण भाषणले पर्खालमा बसेर कुरा सुनिरहने यहूदीहरूको मनोबल बिगार्ला कि भन्ने डर मनमनैमा लागेको थियो। होइन, होइन, रबशाकेले यी मानिसहरूमाथि आउन लागेको भोकमरी र विनाशको बारेमा तिनीहरूले सुनेका र बुझेका चाहन्थे।

२ राजाहरू १८:२८-३७: अब रबशाकेले मानिसहरूलाई सीधा आएर सम्बोधन गरेः हिजकियाहले तिनीहरूलाई धोका दिन नपाऊन्! 'छुटकाराको निम्ति परमप्रभुमाथि भरोसा राख्न व्यर्थ छ' भनेर तिनले तिनीहरूलाई चेताउनी दिए। तिनीहरूले आत्मसमर्पण गरेमा तिनीहरूलाई यरूशलेममा केही समयको निम्ति बस्ने सुअवसर दिइनेथियो; त्यसपछि जब अश्शूरका राजा मिस्र देशको सैनिक अभियानबाट फर्कनेथिए, तब यिनले तिनीहरूलाई अश्शूरमा लैजानेथिए। तिनको विचारमा, अश्शूर त तिनीहरूको जस्तै एउटा देश पो थियो। हो, जाति-जातिका देवताहरूमध्ये कसैले पनि कुनै देशलाई अश्शूरको हातबाट बचाउन सकेका थिएनन्; तब तिनीहरूका परमेश्वरले तिनीहरूलाई कसरी छुटकारा दिन सक्नुहुनेथियो हँ? तिनको विचारमा, यस प्रकारको आशा व्यर्थ थियो। अनि यी तीनजना निराश भएका यहूदाका अधिकारीहरू हिजकियाहकहाँ फर्केर गएको बेलामा पर्खालमाथि बसेका मानिसहरू चुपचाप बसे।

२ राजाहरू १९:१-७: हिजकियाह रबशाकेको उपहास सुनेर धेरै दुःखी भए। यसकारण उनले भविष्यवक्ता यशैयाकहाँ सन्देशवाहकहरू पठाए, जसले तिनलाई राजाको खबर सुनाएः यहूदालाई सबैभन्दा धेरै बल चाहिएको बेलामा शक्तिहीन भएको थियो। यसबाहेक हिजकियाहले यशैयालाई 'यहूदा र यरूशलेममा बाँकी रहेकाहरूको निम्ति प्रार्थना गर्नुहोस्' भन्ने आग्रह गरे। तब यशैयाले हिजकियाहलाई निम्न सन्देश पठाएः उनी अश्शूरका राजासँग डराउनुपर्दैनथियो; किनकि परमेश्वरले तिनको मनमा डरको आत्मा हालिदिनुहुनेथियो र तिनलाई के-के खबर सुन्न लगाउनुहुनेथियो; अनि तिनी आफ्नो देशमा फर्केर जानेथिए, र त्यहाँ तिनी मारिनेथिए।

२ राजाहरू १९:८-१३: अनि जब रबशाके लाकीशमा फर्के, तब तिनले के पाए भने सनहेरिबले आफ्नो आक्रमण लाकीशको किल्लाबद्ध छिमेकी शहर लिब्नातिर सारेका थिए।

तब सनहेरिबले इथियोपियाका राजा तिर्हाकाको विषयमा यिनीचाहिँ दक्षिणी मिस्रमा पुगेर उनलाई आक्रमण गर्न अघि बढ़िरहेका सुने। अनि तिनले तुरुन्तै ईश्वरनिन्दाले पूर्ण पत्र पठाएर यरूशलेमलाई छिट्टै आत्मसमर्पण गर्ने हेतुले डर देखाउने प्रयास गरे। केही विद्वान्हरू छन्, जसले १९:७ पदमा उल्लेख गरिएको खबरचाहिँ कूशका राजाको आगमनको खबर सम्झेर यो कुरा यहाँ नौ पदमा पूरा भएको देख्छन्। अरू पनि छन्, जसले 'होइन, यो त बेबिलोनीहरूले विद्रोह गरेको खबर पो थियो' भनेर भन्छन्।

२ राजाहरू १९:१४-२०: हिजकियाहले बुद्धिमानीसाथ काम गरे र त्यो पत्र परमप्रभुको भवनमा लगे र परमप्रभुको सामुन्ने फैलाए। उनको प्रार्थना सुन्नुहोस्! र तपाईं परमप्रभुमाथिको उनको गहिरो भरोसाको विषयमा प्रकाश पाउनुहुन्छ। यसको जवाफमा परमेश्वरले यशैयाको हातबाट पठाएर हिजकियाहलाई दोहोरो उत्तर दिनुभयो।

२ राजाहरू १९:२१-२८: यस खण्डको सन्दर्भ सनहेरिब थिए; तिनलाई यहाँ सम्बोधन गरिएको छ। तर २ राजाहरू १९:२९-३४ पदहरूको खण्डमा हिजकियाहलाई सम्बोधन गरिएको छ। अनि यशैयाको यो भविष्य-

वाणीचाहिँ अश्शूरको सम्बन्धमा रचिएको उपहासको गीत पो हो। यस गीतले कस्तो चित्रण पेश गरेको छ? सुन्नुहोस्ः यरूशलेमचाहिँ त्यो कन्या हो, अँ, सियोनकी छोरी हो, जसले अश्शूरका धम्कीहरूको बारेमा हाँसेकी छे। सनहेरिबले परमेश्वरको पवित्र नामको निन्दा गरेकोले यसले तिनलाई तुच्छ ठानेकी छे; किनकि तिनले यहूदामाथि आक्रमण गरेर त्यसका शासकहरू र ठूला-ठालाहरूलाई नष्ट गर्ने र सियोन पर्वतका महलहरूमा प्रवेश गर्ने घमण्ड गरेछन्। यस गीतको दृष्टान्तको अर्थ यस प्रकारको छः लेबानोनचाहिँ यहूदा हो भने, अग्ला-अग्ला देवदार र उत्तम-उत्तम सल्लाका रूखहरूचाहिँ यसका शासकहरू र ठूलाठालाहरू हुन्। अनि त्यसका वासस्थानहरू र घनघोर जङ्गलचाहिँ सियोन पर्वतका महलहरू हुन्। सनहेरिबले मिस्र देशमाथिको विजय लगायत अन्य देशहरूमाथि हासिल गरेका विजयहरूको विषयमा घमण्ड गर्थे। तर तिनले याद गरेनन्, कि तिनले जेजति गरे, ती सबै कुराहरू तिनीद्वारा पूरा हुनुपर्छ भनेर परमेश्वरले पहिले नै ठहऱ्याउनुभएको थियो। परमेश्वरले तिनको भित्र-बाहिर सबै कुरा जान्नुहुन्थ्यो, तिनलाई पूरापूर चिन्नुहुन्थ्यो। अनि उहाँले तिनको ठूलो, आकाशसम्म पुगेको अहङ्कार तोड्नुहुनेथियो। किनकि तिनको नष्ट भएको सेनाको बाँकी भाग उहाँले अश्शूरमा फिर्ता पठाउनुहुनेथियो।

२ राजाहरू १९ः२९-३४ः अब यो गीत हिजकियाहकहाँ फर्केर जान्छः अश्शूरले यरूशलेम कब्जा गर्नेथिएन; परमप्रभुले उनलाई एउटा सुनिश्चित चिन्ह दिनुभयो। आउँदा दुई वर्ष अश्शूरीहरूको उपस्थितिको कारणले यहूदाका मानिसहरूले अरू वर्षहरूमा जस्तै आफ्नो जमिन खनजोत गर्न र फसल काट्न पाउनेथिएनन्। तर तिनीहरूले खेतीपाती नगरीकन आफैआफ उब्जेका बालीहरू खानेथिए। त्यसपछि, तेस्रो वर्षमा, तिनीहरू अश्शूरको हमलाबाट सुरक्षित हुनेथिए, र तिनीहरूले आफ्ना सामान्य काम-काजहरू गर्न सक्नेथिए। यरूशलेमका मानिसहरू बाँच्नेथिए; यति मात्र होइन, तर यस शहरमा पस्ने अथवा एउटा काँड समेत हान्ने अनुमति अश्शूरका राजालाई दिइनेथिएन।

उ) २ राजाहरू १९ः३५-३७ः अश्शूरका राजा सनहेरिबको ठूलो हार र तिनको मृत्यु

त्यस रातमा परप्रभुका दूत[22)] अश्शूरको छाउनीमा पसे, र उनले एक लाख पचासी हजार सिपाहीहरूलाई मारे। अनि जब मानिसहरू बिहान सबेरै उठे, तब तिनीहरूले अश्शूरीहरूका लासहरू देखे।

राजा सनहेरिब आफ्नो राजधानी नीनवेमा फर्के; अनि बीस वर्षपछि त्यहाँ ख्रीष्टपूर्व ६८१ सालमा तिनको हत्या भयो। (वास्तवमा तिनी हिजकियाहभन्दा पाँच वर्ष बढ़ी बाँचे)। २ राजाहरू १९ः७ पदमा यशैयाले भविष्यवाणी गरेका कुरा पूरा भयोः सनहेरिबका दुईजना छोराहरूले तिनको हत्या गरे, र तिनको तेस्रा छोरा एसर-हद्दोनले तिनको स्थानमा राज्य गरे।

ऊ) २ राजाहरू २०ः१-११ः हिजकियाहको रोग र त्यसको चङ्गाइ

२ राजाहरू २०ः१-७ः सर्वमान्य धारणा-अनुसार बीस अध्यायमा प्रस्तुत गरिएका घटनाहरू सनहेरिबको पहिलो आक्रमणको समयमा पूरा भएका मानिन्छ (२ राजाहरू २०ः६)। यसर्थ यो कुरा अठार अध्यायको पहिलो खण्डमा पर्न जाँदो रहेछ। त्यस बेलामा हिजकियाह सिकिस्त बिरामी परे, अनि भविष्यवक्ता यशैयाले उनलाई ‘आफ्नो

घरको व्यवस्था मिलाउनुहोस्' भनेर भने; किनभने उनको मृत्युको घड़ी नजिकै थियो। यो कुरा सुन्नासाथ राजा हिजकियाहले स्वास्थ्य-लाभको लागि हृदयदेखि प्रार्थना गरे, र उनको जीवनमा पन्ध्र वर्ष थपियो। यस विषयमा श्री जोह्न सी. ह्विटकोम्बले निम्न टिप्पणी गरेका छन्ः

> 'परमेश्वरले मलाई "तिमी अबदेखि केवल पन्ध्र वर्ष बाँच्नेछौ" भनेर भन्नुभएको भए मैले आफ्नो बाँकी जीवनसित के गर्नेथिएँ? अनि हिजकियाहले चाहिँ उनलाई दिइएका पन्ध्र वर्षहरूमा के गरे त? पवित्र बाइबल यसको विषयमा चुप लागेको छ। किनभने उनको शासनकालमा घटेको अन्तिम घटना ख्रीष्टपूर्व ७०१ सालमा घट्यो, जब सनहेरिबको सेना नाश भयो। (अनि त्योचाहिँ उनी सिकिस्त बिमारी परेको एक वर्षभित्र घटेको घटना थियो होला।) यस विषयमा कसैको सुझाउ यस प्रकारको थियोः परमेश्वरले उनको आयु बढ़ाइदिनुभयो; किनकि उनीसँग उनको सिंहासनको हक पाउने कुनै नर-सन्तानरूपी उत्तराधिकारी थिएन। (अनि २ राजाहरू २१ः१ पदले के बताउँछ भने मनस्सेले राज्य गर्न थालेको बेलामा तिनी केवल बाह्र वर्षको थिए।) तर यो सम्भव देखिन्छ, कि मनस्से आफ्नो बुबासँग लगभग दस वर्ष राज्य गरे होलान्, नत्र ता बेबिलोनी कैदको सुनिश्चित भएको मितिबाट यत्रो साल कटाएर यहूदाको इतिहासको यस अवधिभित्र तिनको शासन-कालको पचपन्न वर्ष मिलाउन असम्भव हुनेथियो।' [23)]

२ राजाहरू २०ः८-११ः हिजकियाहको निम्ति उनी निको हुनेथिए र फेरि परमप्रभुको भवनमा उपासना गर्न जानेथिए भन्ने चिन्ह के थियो? परमेश्वरले आहाजको धूप-घड़ीमा छाया दस डिग्री पछाड़ि सार्नुभयो। (कालक्रमअनुसार २ राजाहरू २०ः७ पद यस अध्यायको ८-११ पदको खण्डको पछि पर्छ।)

अनि २ इतिहास ३२ः३१ पदबाट हामी कुन निष्कर्षमा पुग्छौं भने, आहाजको धूपघड़ीमा छाया दस डिग्री पछाड़ि सरेको घटना एउटा अलौकिक घटना भएको हुनुपर्ला, जुन घटनाको खबर बेबिलोनसम्म पुग्यो। किनकि बेबिलोनीहरूले तारागण र खगोलीय पिण्डहरू पूजा गर्थे। अनि तिनीहरूले पक्कै पनि सूर्यजस्तै मुख्य खगोलीय पिण्डमा कुनै अनियमितता भए-देखि सो चाल पाउनेथिए। यसकारण यत्रो अद्‌भुत आश्चर्यकर्म हिजकियाहको खातिर भएको थियो भन्ने खबर छिटो-छिटो चारैतिर फैलियो।

ए) २ राजाहरू २०ः१२-२१ः हिजकियाहको घमण्ड मूर्खता ठहरिएको

२ राजाहरू २०ः१२-१८ः बेबिलोनका राजा बरोदक-बलदानले हिजकियाहलाई उनी निको भएकोमा बधाईको सन्देश पठाए। तर निस्सन्देह तिनको वास्तविक उद्देश्यचाहिँ अश्शूरको विरुद्धमा यहूदासँग आफ्नो सम्बन्ध बलियो बनाउनु थियो। हिजकियाहले मूर्खतापूर्वक बेबिलोनका सन्देशवाहकहरूलाई आफ्ना सबै धनसम्पत्तिहरू देखाए। (अनि २ इतिहास ३२ः३१ पदबाट हामीलाई के थाहा लागेको छ भने, परमेश्वरले उनको हृदयमा के थियो, सो जान्नको निम्ति उनलाई यस परिस्थितिद्वारा जाँच्दै हुनुहुन्थ्यो। अनि उनको हृदयमा के थियो? यसको जवाफ सुन्नुहोस्ः उनको हृदयमा घमण्ड थियो।) हिजकियाहले यसो गरेको हुनाले यशैयाले उनलाई हप्काए र भविष्यवाणी गरेः बेबिलोनले यहूदा कैद गरेर लानेथियो; अनि हिजकियाहका कतिपय छोराहरू बेबिलोनका राजाको दरबारमा नपंसक हुनेथिए, अथवा एन.ए.एस.बी.को अनुवादअनुसार तिनीहरू 'अफिसरहरू' हुनेथिए रे। तर यी धन-

सम्पत्तिहरू बेबिलोनमा लगिनुभन्दा अघि तीमध्ये धेरै सुन र चाँदी अश्शूरमा जानेथियो। किनकि हिजकियाह निको भएको केही समयपछि अश्शूरीहरूले कनान देशमाथि आक्रमण गरे, अनि हिजकियाहले सनहेरिबलाई करको रूपमा ठूलो रकम तिरे (२ राजाहरू १८:१३-१६)।

२ राजाहरू २०:१९: हिजकियाहले परमेश्वरको यो न्यायको फैसला शिरोपर गरे, झुके र आफ्नो लापरवाही मानिलिए। अनि उनले भनेः 'मेरा दिनहरूमा शान्ति र सत्यता कायम रहे भने यो किन असल होइन र?'

२ राजाहरू २०:२०-२१: हिजकियाहले एउटा दह र एउटा कुलो बनाए, जुन कुलो-मार्फत यरूशलेम-बाहिर अवस्थित भएको मुहानबाट शहरमा खाने पानी बग्थ्यो। यस्तो लुकिरहेको पानीको स्रोत विशेष घेराबन्दी भएको समयमा मूल्यवान् ठहरिनेथियो। वर्तमान समयमा गिहोनको मुहानदेखि सिलोआम नामक दहसम्म हिजकियाहले खनेको सुरुङबाट भएर हिंड़ेर आउन अझै पनि सम्भव छ।

हिजकियाहका कर्मचारीहरूले लेखेको एउटा शिलालेख इस्वी संवत् १८८० सालमा फेला पर्‍यो, जुन शिलालेख पुरानो यहूदी लिपीमा लेखिएको थियो। यो शिलालेख त्यहाँबाट हटाइयो र टर्कीको संग्रहालयमा लगियो, किनभने त्यस समयमा टर्कीले पुरानो तुर्क साम्राज्यको रूपमा कनान देशमाथि राज्य गरिरहेको थियो।[24)]

यस समयमा मीकाको सेवकाईको अन्त भएको थियो।

ख) २ राजाहरू २१:१-१८: राजा मनस्से

अनि ख्रीष्टपूर्व ६९७/६९६ साल-देखि ख्रीष्टपूर्व ६४३/६४२ सालसम्म हिजकियाहका छोरा मनस्सेले पचपन्न वर्ष यहूदामाथि राज्य गरे (२ इतिहास ३३:१-२०)।

२ राजाहरू २१:१-९: मनस्सेको शासनकाल यहूदाका सबै राजाहरूका शासनकालभन्दा लामो र सबैभन्दा दुष्ट थियो। तिनको इतिहासको वर्णनमा कलङ्क-हरू यस प्रकारका छन्ः तिनले बाल-पूजा, अशेरा-देवी र तारागणको पूजा फेरि शुरु गरे; तिनले परमप्रभुको भवनका दुई चोकहरूमा तारागणको पूजा गर्ने वेदीहरू बनाईकन परमप्रभुको भवन अपवित्र पारे। तिनले आफ्नो छोरालाई आगोमा होम गरे। तिनले साइत हेर्थे, मन्त्रतन्त्र गर्थे, अनि भूतप्रेत खेलाउने र टुनामुना गर्नेहरूलाई प्रयोग गर्थे। तिनले परमेश्वरको भवनमा अशेराको खाँबा स्थापित गरे (अशेराको मूर्ति हामीले शिवलिङ्गजस्तै प्रजननको शर्मलाग्दो प्रतीक सम्झनुपर्ला)। *'यस भवनमा र यरूशलेममा, जुन यरूशलेम मैले इस्राएलका सबै कुलहरूबाट चुनेको छु, म आफ्नो नाम सदा-सर्वदा राख्नेछु, अनि इस्राएलीहरूले मैले उनीहरूलाई आज्ञा गरेका सबै कुराहरूअनुसार र मेरो दास मोशाले उनीहरूलाई आज्ञा गरेको सारा व्यवस्थाअनुसार साँच्चै होशियारसाथ गरे भने मैले उनीहरूका पितापुर्खाहरूलाई दिएको देशबाट म इस्राएलका पाउहरू फेरि कहिल्यै घुमिहिँड्ने तुल्याउनेछैनँ'* भनेर परमेश्वरको आत्माले परमप्रभुको भवनको सम्बन्धमा परमेश्वरले आफ्ना जनहरूलाई गर्नुभएको प्रतिज्ञा दोहोर्‍याउँदै मनस्सेले गरेका अधर्महरूको गम्भीरतामा बढ़ी जोड़ गर्न खोज्नुभयो (१ राजाहरू ८:२९ र ९:३)।

२ राजाहरू २१:१०-१५: मनस्सेले आफ्नो जनतालाई एमोरीहरूले गरेका दुष्टताभन्दा पनि महादुष्ट पापहरूमा अग्रसर गरे। फलस्वरूप परमेश्वरले सामरिया र अहाबको घरानालाई जसरी दण्ड दिनुभएको थियो,

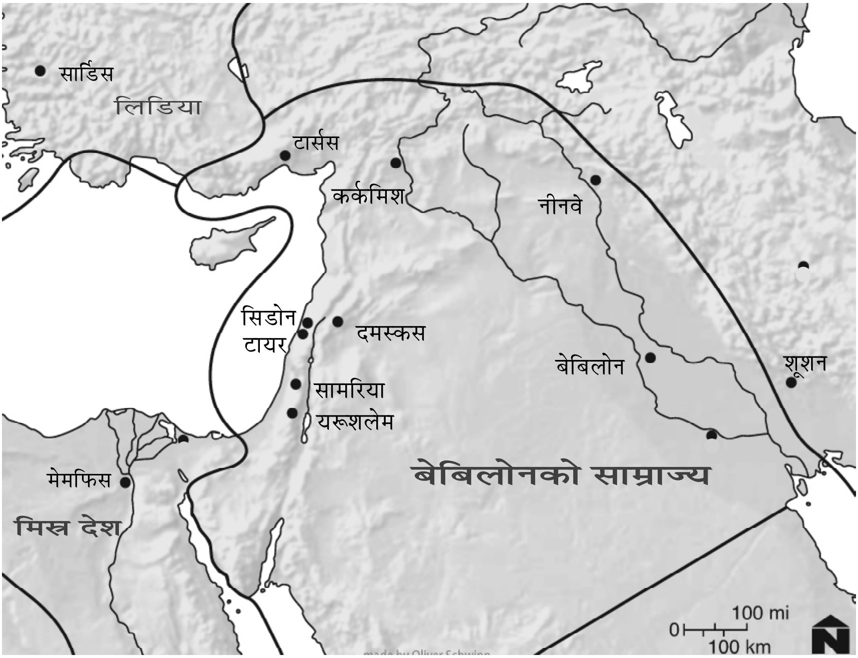

बेबिलोनको साम्राज्य

त्यसरी नै उहाँले यहूदालाई पनि दण्ड दिनुहुनेथियो। यहाँ 'नाप्ने डोरी र साहुल लगाउनेछु' भनेको मतलब 'न्याय गर्नेछु' हो। अनि जसरी मानिसले एउटा थाल उल्टाएर खाली गर्छ र पुछपाछ गर्छ, त्यसरी नै उहाँले यरूशलेम मेटाइदिनुहुनेथियो। उहाँका जन-हरू कैद गरेर लगिनेथिए; किनभने तिनीहरूले परमप्रभुलाई अत्यन्तै रिस उठाए।

२ राजाहरू २१:१६-१८: मनस्सेले मूर्तिपूजा गरेको कुरा पर जाओस्, तिनले अति धेरै निर्दोष रगत बगाए। 'यशैयाको कल्पना' नामक गैर-कानुनी पुस्तकअनुसार मनस्सेले एउटा आरा लिएर भविष्यवक्ता यशैयालाई दुई टुक्रा पारे (हिब्रू ११:३७)।

अनि २ इतिहास ३३ अध्यायबाट हामी के सिक्छौं भने, अश्शूरका राजा अशूर-बनिपालले मनस्सेलाई कैद गरेर बेबिलोनमा लगे। अनि तिनी त्यहाँ झ्यालखानामा बसेको बेलामा तिनले पश्चात्ताप गरे, र तिनी परमप्रभुकहाँ फर्के। त्यसपछि तिनलाई यरूशलेममा फर्कने र आफ्नो शासन फेरि चलाउने अनुमति दिइयो। यो परमप्रभुको अनुग्रह, प्रेम र कृपाको उपयुक्त प्रमाण थियो। तिनले आफूले गरेको हानिको पूर्ति गर्ने प्रयास गरे, तर यसको निम्ति धेरै ढिलो भइसकेको थियो; किनकि तिनको छोरा लगायत तिनको जनताले तिनको पहिलो खराब उदाहरण अपनाइसके (२ इतिहास ३३:१४-२३)।

ग) २ राजाहरू २१:१९-२६: राजा आमोन

ख्रीष्टपूर्व ६४२ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ६३९ सालसम्म मनस्सेका छोरा आमोनले दुई वर्ष यहूदामाथि राज्य गरे (२ इतिहास ३३:२१-२५)।

आमोन मूर्तिपूजा गरेको र साँचो परमेश्वरलाई त्यागेकोमा कुख्यात थिए। अनि तिनका केही सेवकहरूले तिनको विरुद्धमा षड्यन्त्र रचे र तिनको दुई वर्षको छोटो शासनकालपछि तिनको हत्या गरे। अनि मानिसहरूले यी हत्याराहरूलाई मृत्यु-दण्ड दिए; त्यसपछि तिनीहरूले तिनको छोरा योसियाहलाई तिनको सट्टामा राजा बनाए। अनि न आमोन, न तिनका बुबा मनस्से यहूदाका राजाहरूका चिहानमा गाड़िए।

घ) २ राजाहरू २२:१-२३:३०: राजा योसियाह

अनि ख्रीष्टपूर्व ६४१ सालदेखि ख्रीष्ट-पूर्व ६०९ सालसम्म आमोनका छोरा योसियाहले एकतीस वर्ष यहूदामाथि राज्य गरे (२ इतिहास ३४-३५ अध्यायहरू)।

अ) २ राजाहरू २२:१-७: राजा योसियाहले परमप्रभुको भवन मर्मत गरेको

यसै समयमा भविष्यवक्ता सपन्याह र यर्मियाले आफ्नो भविष्यवाणीको सेवकाई शुरु गरे (सपन्याह १:१; यर्मिया २५:३)। अनि भविष्यवक्ता हबक्कूकले योसियाहको शासनकालको अन्ततिर सेवा गरेका हुन सक्छ। योसियाहको शासनकालचाहिँ यहूदाको राज्यको निम्ति सुधारको अन्तिम युग थियो। उनले मूर्तिपूजाको विरुद्धमा कड़ा कारबाही गरे र मानिसहरूलाई परमप्रभुकहाँ फर्कने आह्वान दिए। उनको शासनकालको अठारौं वर्षमा उनी छब्बीस वर्षका थिए; यस वर्षमा उनले परमप्रभुको भवनको मर्मत गर्ने आयोजना गरे। परमप्रभुको भवनमा जम्म भएको रुपियाँपैसा श्रमिकहरूलाई दिइयो र सामग्रीहरूको निम्ति खर्च गरियो। कामदार-हरूको इमानदारिताको कारणले तिनीहरूको जिम्मामा लगाइएको रकमको बारेमा तिनी-हरूसित हिसाबकिताब गर्नुपर्दैनथियो।

आ) २ राजाहरू २२:८-२०: राजा योसियाहले व्यवस्थाको पुस्तक भेट्टाएको

२ राजाहरू २२:८-१०: परमप्रभुको भवनको मर्मत-कार्य भइरहेको बेलामा प्रधान पूजाहारी हिल्कियाहले व्यवस्थाको पुस्तकको प्रतिलिपि भेट्टाए। हुन सक्छ, तिनले भेट्टाएको पुस्तक सम्पूर्ण पेन्टटुक थियो, कि त व्यवस्थाको पुस्तक थियो होला। यो पुस्तक राजा योसियाहकहाँ लगियो र उनको सामु पढ़ेर सुनाइयो।

२ राजाहरू २२:११-१३: अनि जब राजाले परमेश्वरको वचन सुने, तब उनको राज्य र यसका मानिसहरू परमप्रभुबाट धेरै टाढ़ा पुगेको उनले महसुस गरे। तब उनले पश्चात्तापमा आफ्नो लुगा च्याते। त्यसपछि उनले आफ्ना पाँचजना अधिकारीहरूलाई परमप्रभुसँग सोधखोज गर्न पठाए; किनकि यहूदाका पापहरूको खातिर यस राज्यमाथि परमेश्वरको क्रोध परिरहेको उनले बुझे।

२ राजाहरू २२:१४-२०: अनि यी अधिकारीहरू भविष्यवक्तिनी हुल्दाकहाँ गए, जो यरूशलेमको दोस्रो टोलमा बस्थिन्। तिनीहरू सीधै यर्मिया वा सपन्याहकहाँ गएनन्। हुन सक्छ, हुल्दाचाहिँ यर्मियाकी काकी थिइन्, कि कसो हो (२ राजाहरू २२:१४ पद यर्मिया ३२:७ पदसित तुलना गर्नुहोस्)। यिनले योसियाहको डर पुष्टि गरिन्: हो, मानिसहरूको भ्रष्टताको खातिर परमेश्वरले छिट्टै यहूदालाई दण्ड दिन लाग्नुभएको थियो। तर योसियाहको जीवन-कालमा यो सजाय आउनेथिएन भनेर यिनले कुरा थपिन्; किनभने उनले आफूलाई विनम्र तुल्याएका थिए र पश्चात्ताप गरेका थिए।

२ राजाहरू २३:२९ पदअनुसार योसियाह पछि लड़ाइँमा मरे; यस कुराले २ राजाहरू २२:२० पदमा 'तिमी शान्तिसित आफ्नो चिहानमा मिल्न जानेछौ' भनेको वाक्यको कुरा काट्दैन। किनकि यस वाक्यको अर्थ यस प्रकार हुन सक्छः क) प्रतिज्ञाअनुसार बेबिलोनी कैदको प्रकोप यहूदामाथि पर्नुभन्दा अघि; अथवा यसको मतलब यो पनि हुन सक्छः ख) परमेश्वरसँग मेलमिलाप भएको अवस्थामा योसियाह मर्नेथिए। (किनकि मानिसहरूसँग मेलमिलाप भएको अवस्थामा उनी मरेनन्; यो पक्का थियो)।

इ) २ राजाहरू २३:१-३: राजा योसियाहले परमप्रभुसितको करार पुनर्स्थापित गरेको

अब राजाले परमप्रभुको भवनमा एउटा पवित्र सभा आयोजना गरे र सबै मानिसहरूको सुनाइमा करारको पुस्तकका वचनहरू पढ़ेर सुनाइयो। 'याकीन' नामक खाँबाको छेउमा उभिएर उनले व्यवस्थाका सबै वचनहरू पालन गर्नेछौं भन्ने वाचा बाँधे। अनि मानिसहरूले पनि परमप्रभुसँगको यस वाचामा प्रवेश गरे।

ई) २ राजाहरू २३:४-३०: राजा योसियाहको धर्मसुधार

२ राजाहरू २३:४-९: त्यसपछि यहाँ, यस खण्डमा योसियाहले गरेका धेरै सुधारका कार्यहरूको सूचि पेश गरिएको छ। उनले मूर्तिपूजामा प्रयोग हुने सबै वस्तुहरू हटाएर परमप्रभुको भवन सफा गरे; उनले ती वस्तुहरू जलाइदिए र तिनको खरानी बेतएलमा त्यहाँको थान अशुद्ध पार्न लगे। उनले मूर्तिपूजा गर्ने पूजाहारीहरूलाई हटाए, र मारे पनि कि? उनले परमप्रभुको भवनबाट अशेराको मूर्ति निकालिदिए, त्यसलाई जलाइदिए र त्यसको खरानी जनसाधारण-हरूका चिहानहरूमाथि छरिदिए। उनले मन्दिर-क्षेत्रमा रहेका पुरुषगामीहरू अर्थात् देवदासहरूका डेराहरू भत्काइदिए, जहाँ स्त्रीहरूले अशेराको निम्ति पर्दाहरू बुन्ने गर्थे। उनले उच्च स्थानहरू अपवित्र पारे। यसको मतलब के हो भने, ती उच्च स्थानहरू फेरि कहिल्यै प्रयोगमा नआउने गरी उनले ती उच्च स्थानहरू अशुद्ध तुल्याइदिए। उनले यहूदाका शहरहरूबाट सबै पूजाहारीहरूलाई बोलाइ-पठाए, जहाँ तिनीहरूले बितेको समयमा ती उच्च स्थानहरूमा परमप्रभुलाई बलि र धूप चढ़ाइरहेका थिए; किनकि परमेश्वरले यरूशलेम बलि र भेटीहरू चढ़ाउने ठाउँको रूपमा छान्नुभएको थियो। अनि योसियाहले ती पूजाहारीहरूलाई परमप्रभुको भवनमा सेवा गर्नबाट रोके, तर तिनीहरूलाई अखमिरी रोटीहरूको भाग दिए।

२ राजाहरू २३:१०-१२: उनले हिन्नोमका छोराहरूको बेंसीमा 'तोपेत' नामक देवथान अपवित्र तुल्याइदिए र त्यसलाई भत्काइदिए, जहाँ मानिसहरूले मोलेकको निम्ति बाल-बलिहरू चढ़ाउने गर्थे। उनले सूर्यलाई अर्पण गरिएका घोड़ाहरू हटाइदिए र सूर्यका रथहरू जलाइदिए; यी थोकहरू बितेको समयमा यहूदाका राजाहरूले सूर्यको पूजाको सम्बन्धमा प्रयोग गर्ने गर्थे। उनले आहाज र मनस्सेले विभिन्न मूर्तिको नाममा बनाएका वेदीहरू भत्काइदिए। परमप्रभुकहाँ फर्केपछि मनस्से आफैले यी वेदीहरू हटाइदिएका थिए (२ इतिहास ३३:१५); तर निस्सन्देह मूर्तिपूजामा लीन भएका राजा आमोनले यी वेदीहरू फेरि काममा ल्याएका हुनुपर्ला। तर यी वेदीहरू कहिल्यै फेरि प्रयोगमा नआउने गरी योसियाहले यिनलाई पूरापूर खतम पारे।

२ राजाहरू २३:१३-१४: अनि उनले राजा सुलेमानको पालोदेखि जैतुन डाँड़ाको दक्षिणी छेउमा रहेका उच्च स्थानहरू अशुद्ध

पारे। (जैतुन डाँड़ा यहाँ विनाशको डाँड़ा पो भएछ)। उनले मूर्तिहरू टुक्रा-टुक्रा पारे र अशेराका मूर्तिहरू काटेर ढालिदिए, त्यसपछि मानिसहरूका हड्डीहरूले भरेर ती स्थानहरू अशुद्ध पारिदिए।

२ राजाहरू २३:१५-१८: अनि उनले बेतएलमा भएको वेदी भत्काइदिए र त्यो उच्च स्थान जलाइदिए। त्यसपछि उनले त्यसको नजिकमा भएका चिहानहरूबाट हड्डीहरू लिएर यस वेदीका अवशेषहरूमाथि राखेर जलाइदिए। ('इस्राएलीहरू र अन्यजातिहरू दुवैले मरेका मानिसहरूका हड्डीहरू अशुद्ध थोकको रूपमा लिन्थे, जसको अशुद्धता चिरस्थायी अशुद्धता थियो'[25])। यस सबका सबमा यो भविष्यवाणी पूरा भएको थियो, जुन भविष्यवाणी तीन सय वर्षभन्दा अघि एकजना परमेश्वरका जनले भविष्यवाणी गरेर इस्राएलका राजा यारोबामलाई भनेका थिए। अनि पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलमा योसियाह आफ्नो जन्म लिनुभन्दा पहिले नै नाम पाएको थोरै व्यक्तिहरूमध्ये एक हुन् (१ राजाहरू १३:२)। अज्ञात भविष्यवक्ताले बेतएलमा भएको वेदीको विरुद्धमा बोलेको वचन पूरा गर्न योसियाहचाहिँ परमेश्वरको निम्ति पूर्व-निर्धारित भएको र उहाँद्वारा छानिएको पात्र थिए।

अनि जब राजा योसियाहले बेतएलको वेदीको विरुद्धमा गवाही दिएका परमेश्वरका जनको चिहान देखे, तब उनले यी भविष्यवक्ताका हड्डीहरू कसैले पनि चलाउन पाउँदैन भन्ने आदेश दिए। यसकारण यी हड्डीहरूले चिहानमा रहन पाए, अनि यीसित सामरियाबाट आएका अज्ञात भविष्यवक्ताका हड्डीहरूले पनि रहन पाए (१ राजाहरू १३:३०-३१)।

२ राजाहरू २३:१९-२०: अनि राजाका सुधार-कार्यहरू सामरियासम्म फैलेर गए। उनले यस क्षेत्रमाथि पनि आफ्नो अधिकार जमाउन सके; किनभने अश्शूरको शक्ति घट्दैथियो। उनले त्यहाँका उच्च स्थानहरू नष्ट गरिदिए र मूर्तिपूजा गर्ने सबै पूजाहारी-हरूलाई ती वेदीहरूमाथि मारिदिए, जुन वेदीहरूमाथि तिनीहरूले बलि चढ़ाउने गर्थे। अनि उनले मानिसहरूका हड्डीहरूको खरानीले यी ठाउँहरू अपवित्र पारे।

२ राजाहरू २३:२१-२३: अनि यरूशलेममा फर्केपछि योसियाहले पढ़ेको परमप्रभुको वचनअनुसार निस्तार चाड़को पुनर्स्थापना गरे। (यसको थप विवरणको लागि २ इतिहास ३५:१-१९ हेर्नुहोस्)। न्यायकर्ताहरूको समयदेखि यता योजस्तै भव्य रूपले निस्तार चाड़ कहिल्यै मानिएको थिएन। हुन सक्छ, अरू बेलामा निस्तार चाड़का उत्सवहरू यसभन्दा ठूला र विशाल थिए, तर यो निस्तार चाड़ परमप्रभुलाई साह्रै मन परेको थियो। पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलले इस्राएल एउटा राज्य भएको समयमा केवल तीनवटा निस्तार चाड़का उत्सवहरूको विषयमा उल्लेख गरेको छः सुलेमानले मनाएको निस्तार चाड़ (२ इतिहास ८), हिजकियाहले मनाएको निस्तार चाड़ (२ इतिहास ३०) र योसियाहले मनाएको निस्तार चाड़ (२ राजाहरू २३)।

२ राजाहरू २३:२४: अनि योसियाहले देशबाट सबै भूतप्रेत खेलाउनेहरू, टुनामुना गर्नेहरू, ज्योतिषीहरू र अन्य जादुगरहरूलाई हटाएर त्यसलाई शुद्ध गरे।

२ राजाहरू २३:२५-२७: उनका सुधार-कार्यहरूको पूर्णताको हिसाबले उनी यहूदाका राजाहरूको बीचमा सबैभन्दा महान् राजा थिए। केवल राजा हिजकियाह योसियाहको स्तरमा आइपुग्न सकेका थिए; किनकि परमेश्वरमाथि सकभर भरोसा गरेको सम्बन्धमा तिनले उस्तै सम्मान पाएका थिए (२ राजाहरू १८:५-६)। योसियाहको

शासन असल भए पनि परमप्रभुले आफ्नो योजना बदली गर्नुभएन, तर उहाँले मानिसहरूलाई कैदमा पठाउनुहुने नै थियो र यरूशलेम नाश गर्नुहुने नै थियो।

२ राजाहरू २३ः२८-३०ः अब ख्रीष्टपूर्व ६०९ सालको कुरा आयोः मिस्र देशका फाराओ नेको आफ्नो सेना लिएर बेबिलोनको विरुद्धमा लड़ाइँमा अश्शूरीहरूलाई सहायता गर्नको निम्ति कनान देशको छेउ-छेउबाट भएर भूमध्यसागरको सिमाना-सिमानामा उत्तरतर्फ गइरहेका थिए। राजनीतिको विचारले प्रेरित भएका योसियाहले नेकोको प्रस्थानको प्रतिरोध गर्ने निर्णय गरे, र यही कारणले उनी मेगिद्दोमा मर्ने गरी घाइते भए। उनका सेवकहरूले उनलाई यरूशलेममा ल्याइपुऱ्याए, जहाँ उनी मरे, र जहाँ उनी गाड़िए (२ इतिहास ३५ः२०-२४)। मेगिद्दोबाट नेको अघि बढ़े र यूफ्रेटिस नदीमा पुगे, जहाँ चार वर्षपछि बेबिलोनीहरूले तिनलाई कर्कमिशको लड़ाइँमा पराजित गरे (यर्मिया ४६ः२)।

ङ) २ राजाहरू २३ः३१-३३ः राजा यहोआहाज

अनि ख्रीष्टपूर्व ६०९ सालमा योसियाहका छोरा यहोआहाजले केवल तीन महिना यहूदामाथि राज्य गरे (२ इतिहास ३६ः१-४)। (यहोआहाजको अर्को नाम शल्लूम पनि हो)।

अनि यहोआहाजले आफ्ना बुबा योसियाहका सुधार-कार्यहरू बेवास्ता गरे र मानिसहरूलाई मूर्तिपूजाकहाँ फर्कन दिए। मिस्र देशका फाराओ नेकोले तिनलाई अराम देशको हमातमा रहेको रिब्लामा बोलाए र बन्धनमा राखे, किनकि त्यहाँ मिस्रीहरूले आफ्नो छाउनी हालेका थिए र त्यहाँ फाराओ नेकोले यहूदालाई कर तिर्न लगाए। केही समयपछि तिनले यहोआहाजलाई मिस्र देशमा लगे, जहाँ यहोआहाजको मृत्यु भयो (यर्मिया २२ः११-१२)।

च) २ राजाहरू २३ः३४-२४ः७ः राजा यहोयाकिम

अनि ख्रीष्टपूर्व ६०९ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ५९८ सालसम्म योसियाहका छोरा यहोयाकिमले एघार वर्ष यहूदामाथि राज्य गरे (२ इतिहास ३६ः५-८; यर्मिया २२ः१८-१९; यर्मिया २६ः२१-२३; यर्मिया ३६ः९-३२)।

२ राजाहरू २३ः३४-३७ः अनि फाराओ नेकोले यहोआहाजका दाजु एल्याकिमलाई योसियाहको ठाउँमा राजा बनाए र एल्याकिमको नाम बदली गरेर यहोयाकिम राखे। यहोयाकिमचाहिँ योसियाहका बाँचेका छोराहरूमा जेठा थिए (३१ पद र ३६ पद आपसमा तुलना गर्नुहोस्); तर मानिसहरूले शुरुमा तिनलाई होइन, तर तिनका भाइ यहोआहाजलाई सिंहासनमाथि राखेका थिए। फाराओ नेकोले यो कुरा उल्टाए र यहोयाकिमलाई एक कठपुतली राजाको रूपमा नियुक्त गरे। तिनी परमप्रभुप्रति भन्दा फाराओप्रति बढ़ी विश्वासयोग्य थिए।

२ राजाहरू २४ः१-४ः ख्रीष्टपूर्व ६०५ सालमा मिस्रको सेना कर्कमिशमा बेबिलोनद्वारा पराजित भयो, र यहूदाचाहिँ बेबिलोनीहरूको अधीनतामा आयो।

यहोयाकिमले भविष्यवक्ता ऊरियाहलाई मारे (यर्मिया २६ः२३), र परमेश्वरको लिखित वचन जलाइदिए, जुन वचन यर्मियाले यहूदा र इस्राएलको विषयमा लेखे (यर्मिया ३६ः२३)। यहोयाकिमले यर्मिया र उनका लेखक बारूकलाई पक्रन खोजे; तर परमप्रभुले उनीहरूलाई लुकाइदिनुभयो (यर्मिया ३६ः२६)। अनि यहोयाकिमको शासनकालको तेस्रो वर्षमा बेबिलोनका राजा

नबूकद्नेस्सर यरूशलेमको विरुद्धमा आए (२ राजाहरू २४:१); तिनले दानियल लगायत केही बासिन्दाहरूलाई बेबिलोनमा लगे र मन्दिरबाट केही भाँड़ाकुँड़ाहरू पनि लगे (२ इतिहास ३६:७; दानियल १:१-२)। अनि तिनले यहोयाकिमलाई बेबिलोनमा ल्याउन भनी साङ्लाले बाँधे। तिनले कि त आफ्नो मन बदली गरेको, कि त यहूदाका राजालाई यरूशलेममा फर्काएको हुनुपर्ला; किनभने यहोयाकिमले पछि बेबिलोनीहरूको विरुद्धमा विद्रोह गरे (२ राजाहरू २४:१)। श्री जोह्न सी. ह्विटकोम्बले तिनको परिस्थिति निम्न शब्दले वर्णन गरेका छन्ः

> 'इतिहासको पुस्तकको लेखकले के भन्छन् भने, *"नबूकद्नेस्सरले उनलाई बेबिलोनमा लैजान उनलाई पित्तलका नेलहरूले बाँधे"* (२ इतिहास ३६:६); तर आफ्नो यो विचार काममा परिणत गर्नुभन्दा अघि नै नबूकद्नेस्सरले आफ्नो मन बदली गरे; किनभने एउटा महत्त्वपूर्ण घटना घट्यो। किनकि अगस्त १५ तारिखमा बेबिलोनमा तिनका बुबा नबो-पोलास्सारको मृत्यु भएको थियो; अनि हालैमा तिनले यसको खबर पाए। तब तिनले आफ्नो सिंहासन खतरामा परेको महसुस गरे र यहोयाकिमलाई तिनीप्रति निष्ठावान् हुन्छु भन्ने प्रण गर्न करमा पारेर उनलाई कठपुतली राजा तुल्याए, त्यसपछि तिनी अरबी मरुभूमि हुँदै छोटो बाटो लिएर बेबिलोनमा फर्के।' [26)]

मनस्सेका पापहरूको खातिर परमेश्वरले यहूदाको विरुद्धमा चारवटा देशहरूबाट आक्रमणकारी सेनाहरू पठाउनुभयो।

२ राजाहरू २४:५-७ः अनि परमप्रभुले आदेश दिनुभयोः एउटा गधा जस्तै गाड़िन्छ, ठीक त्यस्तै राजा यहोयाकिम गाड़िनेथिए अर्थात् तिनको लास शहर-बाहिर घिसारिनेथियो, जहाँ त्यो त्यत्तिकै फ्याँकिनेथियो र हिंस्रक पशुहरूको निम्ति छोड़िनेथियो (यर्मिया २२:१९)। यहाँ, यस खण्डमा तिनको मृत्यु के-कसो भयो, यसको कुनै जानकारी दिइएको छैन।

छ) २ राजाहरू २४:८-१६ः राजा यहोयाकिन

अनि ख्रीष्टपूर्व ५९८ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ५९७ सालसम्म यहोयाकिमका छोरा यहोयाकिनले तीन महिना यहूदामाथि राज्य गरे (२ राजाहरू २५:२७-३०; २ इतिहास ३६:९-१०)। यहोयाकिनका अर्का नामहरू यकोनियाह र कोन्याह पनि थिए।

अनि यस दुष्ट राजाको छोटो शासनकालमा नबूकद्नेस्सरले यरूशलेम शहर घेरामा हाले र कैदीहरूको दोस्रो झुण्ड बेबिलोनमा लगे। यी कैदीहरूको बीचमा इजकिएल पनि थिए, जो बेबिलोनमा लगिए। यस झुण्डमा राजाको परिवार, सात हजार सिपाहीहरू र सबै निपुण कारिगरहरू पनि थिए। वास्तवमा, गरिब मानिसहरू मात्र देशमा छोड़िए। नबूकद्नेस्सरले मन्दिर र राज-दरबारका भण्डारहरू खाली गरे र सबै धनसम्पत्ति लगे। अनि २ राजाहरू २४:१४ पदअनुसार जम्म दस हजार कैदीहरू थिए। तर यर्मियाले भनेअनुसार चार हजार छ सय कैदीहरू लगिए (यर्मिया ५२:२८-३०)। यसकारण हुन सक्छ, राजाहरूको दोस्रो पुस्तकमा पेश गरिएको अङ्कमा अन्य अवसरहरूमा लगिएका कैदीहरू पनि समावेश भए होलान्। अनि यहोयाकिन सैंतीस वर्ष कैदमा बसेपछि बेबिलोनका राजा एवील-मरोदकले तिनलाई जेलबाट मुक्त गरे, तिनलाई अन्य कैदी राजाहरूभन्दा उच्च राखे, तिनलाई दरबारमा सम्मानको स्थान दिए र तिनको बाँकी जीवनभरि उदारचित्तले तिनलाई नियमित भत्ता दिए (२ राजाहरू २५:२७-३०)।

भविष्यवक्ता इजकिएलले यस अवधिमा आफ्नो सेवकाई शुरु गरे।

ज) २ राजाहरू २४:१७-२५:७: राजा सिद्‌कियाह

अनि ख्रीष्टपूर्व ५९७ सालदेखि ख्रीष्ट-पूर्व ६८६ सालसम्म यहोयाकिनका काका सिद्‌कियाहले एघार वर्ष यहूदामाथि राज्य गरे (२ इतिहास ३६:११-२१; यर्मिया ५२:१-३०)।

२ राजाहरू १४:१७-२०: अनि बेबिलोनका राजाले यहोयाकिनका काका मत्तन्याहलाई तिनको ठाउँमा राजाको रूपमा नियुक्त गरे। अनि बेबिलोनका राजाले मत्तन्याहको नाम बदली गरेर सिद्‌कियाह राखे। अनि सिद्‌कियाहले राजा नबूकद्‌नेस्सरसँग सन्धि गरे, र तिनी उनको कठपुतलीको रूपमा शासन गर्न सहमत भए। तर त्यसपछि तिनले यो सम्झौता तोड़िदिए, बेबिलोनका राजाको विरुद्धमा विद्रोह गरे र मिस्र देशबाट सहायता मागे। सिद्‌कियाहले आफ्नो भाकल तोड़ेर कसरी विश्वासघात गरेको र परमेश्वरको न्याय कसरी तिनीमाथि आइपरेको, सो कुराको विषयमा इजकिएल १७:११-२१ पदको खण्डमा लेखिएको छ।

२ राजाहरू २५:१-७: मिस्र देशसँग लागेका सिद्‌कियाहले रचेको षड्‌यन्त्रले यरूशलेम शहरमाथि अन्तिम प्रहार निम्त्यायो। अनि नबूकद्‌नेस्सरले यो शहर उठार महिनासम्म घेरामा हाले; अनि यस शहरभित्रै भयानक अनिकाल लाग्यो। सिद्‌कियाह र तिनका योद्धाहरूले राति शहरबाट भाग्न खोजे र मृत सागरको नजिकैमा अवस्थित भएको उजाड़स्थानमा उम्कन खोजे। तर कल्दीहरूले राजा सिद्‌कियाहलाई पक्रे र अराम देशको हमातमा परेको रिब्लामा नबूकद्‌नेस्सरकहाँ ल्याए। अनि तिनकै आँखाको अगाड़ि तिनका छोराहरूलाई मारेर बेबिलोनका राजाले तिनका आँखाहरू घोचेर निकाल्ने आज्ञा गरे र तिनलाई पित्तलका नेलहरूले बाँधेर बेबिलोनमा लैजाने आदेश दिए। यसरी नै ध्यान दिन लायकका दुईवटा भविष्यवाणीहरू पूरा भए: **क)** सिद्‌कियाहले बेबिलोनका राजालाई आमुन्ने-सामुन्ने देख्नेछन् भन्ने भविष्यवाणी यर्मियाले गरेका थिए (यर्मिया ३२:४ र ३४:३)। अनि यो भविष्यवाणी रिब्लामा पूरा भयो। **ख)** तिनी बेबिलोनमा ल्याइनेछन्, तर तिनले त्यो देश देख्नेछैनन्, अनि तिनी त्यहीं मर्नेछन् भनेर इजकिएलले भविष्यवाणी गरेका थिए (इजकिएल १२:१३)। अनि सिद्‌कियाह बेबिलोनमा पुग्नुभन्दा अघि तिनका आँखाहरू घोचेर निकालिए; अनि तिनी बेबिलोनमा मरे।

झ) २ राजाहरू २५:८-२१: यरूशलेमको विनाश

२ राजाहरू २५:८-१२: अनि ख्रीष्टपूर्व ५८६ सालमा यरूशलेमको विनाश पूरा भयो, जब बेबिलोनका अङ्गरक्षकहरूका कप्तान नबूजर-अदानले यो शहर कब्जा गरे। तिनले परमप्रभुको भवन, राज-दरबार र सबै ठूला-ठूला भवनहरू जलाइदिए। तिनले यस शहरका पर्खालहरू भत्काइदिए र देशमा केवल गरिब मानिसहरूलाई छोड़ेर अरू सबै मानिसहरूलाई कैद गरेर लगे।

२ राजाहरू २५:१३-१७: यस खण्डमा परमप्रभुको भवनका सबै सरसामानहरू लुटको माल बनेको वर्णन पेश गरिएको छ। बोक्न नसक्ने गह्रौं र ठूला थोकहरू टुक्रा-टुक्रा पारिए। कब्जा गरिएको पित्तल बेहिसाबको थियो। अनि जे सुनको थियो, त्यो सुन र जे चाँदी थियो, त्यो चाँदी अर्थात् कल्दीहरूले जे भेट्टाउन सके, त्यो सबै सुन र चाँदी उठाएर लगे।

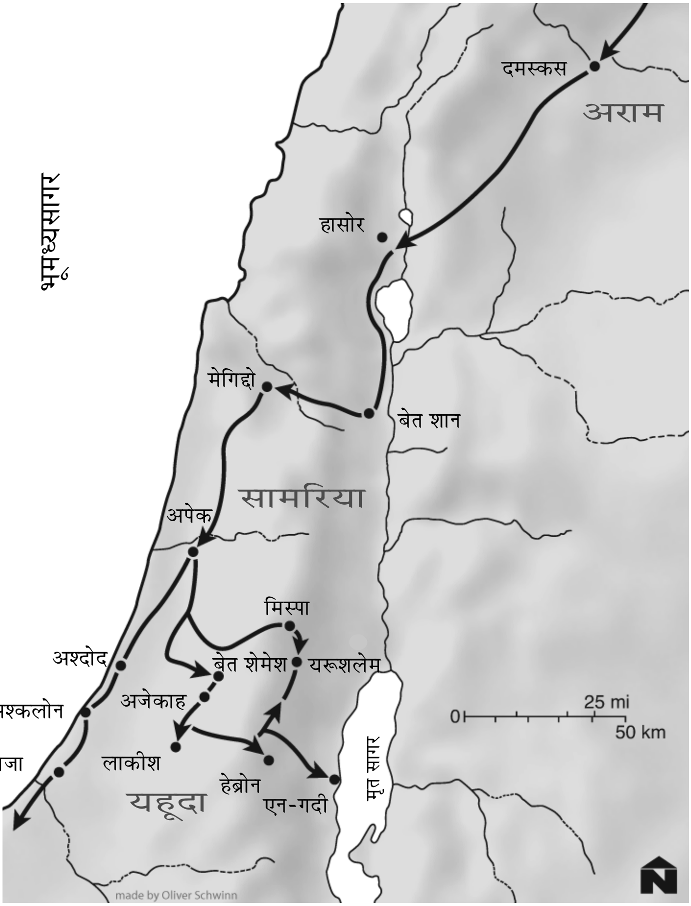

यहूदामाथि नबूकद्‌नेस्सरका आक्रमणहरू

२ राजाहरू २५:१८-२१: नबूजर-अदानले यरूशलेमका प्रमुख नागरिक-हरूमध्ये बहत्तरजनालाई रिब्लामा राजा नबूकद्‌नेस्सरकहाँ लगे, जहाँ उनीहरू सबैलाई एकसाथ मृत्यु-दण्ड दिइयो।

ञ) २ राजाहरू २५:२२-२६: यहूदाको राज्यपाल गदल्याह

अनि बेबिलोनका राजा नबूकद्‌नेस्सरले गदल्याहलाई यहूदामा बाँकी रहेका मानिस-हरूमाथि राज्यपाल नियुक्त गरे। अनि जब चारजना सेनाका कप्तानहरूले यो कुरा सुने, तब तिनीहरू मिस्पामा उनीकहाँ आए; हुन सक्छ, तिनीहरूले मानिसहरू मिस्र देशमा भागून् भन्ने सल्लाह दिन त्यहाँ आए होलान्। तर गदल्याहले तिनीहरूलाई ‘बेबिलोनको जुवामनि रहेर सबै कुरा सठीक हुनेछ’ भन्ने सुझाउ दिए। केही समयपछि इश्माएल, जो राजवंशका थिए, आए र यिनले गदल्याह र तिनका सहकर्मीहरूलाई आक्रमण गरेर मारे।

तब के गर्ने? सुव्यवास्थित सरकारविना छोड़िएका मानिसहरू मिस्र देशमा भागि-हाले।

ट) २ राजाहरू २५:२७-३०: राजा यहोयाकिन कैदबाट मुक्त भएको

राजाहरूको यो दोस्रो पुस्तकको वृत्तान्त हामीलाई एउटा उत्साहजनक टिप्पणी दिईकन समाप्त हुन्छ। राजाहरूको दोस्रो पुस्तक र यर्मियाको पुस्तक यस प्रकारले समाप्त हुन्छन्। (२ राजाहरू २५:२७-३० पदहरू यर्मिया ५२:३१-३४ पदको खण्डसित तुलना गर्नुहोस्)। राजा यहोयाकिन कैदमा लगिएको सैंतीसौं वर्षमा बेबिलोनका राजा एवील-मरोदकले तिनलाई आदरपूर्वक व्यवहार गरे। यस प्रकारको व्यवहारले निर्वासनका कठिनाइहरू बिस्तार-बिस्तारै हल्का हुँदै जानेछन् र एक दिन पूरा समाप्त हुनेछन् भन्ने आशा दिलायो।

राजाहरूको पहिलो पुस्तक दाऊदको मृत्युबाट शुरु भयो भने, राजाहरूको दोस्रो पुस्तक यहूदाको विनाशको बयान दिएर अन्त भयो। इस्राएली जाति मोशाको अधीनतामा असफल भएको थियो, तिनीहरू न्याय-कर्ताहरूको अधीनतामा पनि असफल भएका थिए र अहिले पनि राजाहरूको अधीनतामा पनि असफल भए। किनकि मानिसहरूले परमेश्वरको वचन सुन्न र पालन गर्न मान्दैनथिए। तिनीहरूले भविष्यवक्ताहरूका आँसुहरू देखेर विचलित र व्याकुल हुन इन्कार गर्दैथिए। तिनीहरूले आफ्ना हृदयहरू कठोर पारे र आफ्ना गर्दनहरू कड़ा पारे, यहाँसम्म कि परमेश्वरले अश्शूरीहरू र बेबिलोनीहरूलाई नियुक्त गर्नुपरेको थियो। तिनीहरूले सिक्नुपर्ने पाठ यस प्रकारको थियोः पापको ज्याला मृत्यु हो। कैदले आफ्नो उद्देश्य असल ढङ्गले पूरा गर्‍यो; किनकि यो परमेश्वरका चुनिएका जनहरूका हृदय मूर्तिपूजाबाट शुद्ध पार्न सफल भयो।

ENDNOTES:

1) 1:2: John C. Whitcomb, Jr., Solomon to the Exile, p. 64. Baal-zebul is translated “exalted Baal” by many scholars.

2) 2:7-9: George Williams, *The Student´s Commentary on the Holy Scriptures*, p.200.

3) 3:4-9: See Unger’s Bible Dictionary, pp. 217, 226, 227.

4) 3:26-27: Harold Stigers, *“II Kings,” in The Wycliffe Bible Commentary*, p. 344.

5) 5:1-4: D. L. Moody, *Notes from My Bible*, p. 58.

6) 5:13-14: D. L. Moody, *Notes from My Bible*, p. 58.

7) 6:24-31: Some take this to be literal bird excrement, but used for fuel.

8) 7:1-2: D. L. Moody, *Notes from My Bible*, p. 58.

9) 7:3-7: Matthew Henry, *“2 Kings,” in Matthew Henry’s Commentary on the Whole Bible*, II:745, 746.

10) 8:13-15: George Williams, *The Student´s Commentary on the Holy Scriptures*, p. 207.

11) 8:7-15: Merrill C. Tenney, *The Zondervan Pictorial Encyclopaedia of the Bible*, III:49.

12) 9:30-37: G. Campbell Morgan, *Searchlights from the Word*, p. 209.

13) 10:15-17: G. Campbell Morgan, *Searchlights from the Word*, p. 104.

14) 11:4-11: George Williams, *The Student´s Commentary on the Holy Scriptures*, p. 210.

15) 12:1-5: John C. Whitcomb, Jr., *Solomon to the Exile*, p. 103.

16) 12:1-5: George Williams, *The Student´s Commentary on the Holy Scriptures*, p. 211.

17) 15:32-38: Flavius Josephus, summarized by Matthew Henry, *“2 Kings,” Matthew Henry’s Commentary*, II:785.

18) 16:10-16: F. C. Cook, ed., Barnes’ Notes on the Old and New Testaments, I Samuel–Esther, p. 273.

19) 17:29-34a: Such a mixed religion is called ‘syncretistic’.

20) 17:41: However Luke 2:36 mentions that the prophetess Anna was “of the tribe of Asher,” one of the ten tribes; apparently some people of those tribes did return. Also, James sent his Epistle “to the twelve tribes which are scattered abroad” (1:1), so the ten tribes were not totally “lost” from sight, even in the early Christian era.

21) 18:17-19: By omitting the definite articles, the KJV gives the impression that these are proper names.

22) 19:35-37: He is widely believed to be the pre-incarnate Christ (the NKJV footnote with capitalized Angel suggests this view).

23) 20:1-7: John C. Whitcomb, Jr., *Solomon to the Exile*, p. 127.

24) 20:20-21: The text of the inscription can be found in Unger’s Bible Dictionary, pp. 481, 482, and in First and Second Kings, by Richard I. McNeely, p. 145.

25) 23:15-18: George Williams, *The Student´s Commentary on the Holy Scriptures* p.221.

26) 24:1-4: John C. Whitcomb, Jr., *Solomon to the Exile*, p. 146.

27) 25:18-21: There are three numerical problems in chapter 25, all of them probably copyists' errors, either here in 2 Kings or else in the corresponding verses in 1 Kings and Jeremiah. The accurate copying of numbers in ancient manuscripts posed special problems. (See 2 Chronicles for more details on this type of problem.) The difficulties are: the date Jerusalem was burned (v. 8 says the seventh of the month while Jer. 52:12 says the tenth); the height of the capitals on the pillars (v. 17 says three cubits but 1 Kgs. 7:16 says five cubits); the number of advisors slain (vv. 19-21 say five were killed; Jer. 52:25 says seven were put to death).

BIBLIOGRAPHY

See Bibliography at the end of 1 Kings.

इतिहासको पहिलो पुस्तकको टिप्पणी

इतिहासको पहिलो पुस्तकको भूमिका

'इतिहासका पुस्तकहरूको आफ्नै सद्‌गुण र आफ्नै सुन्दरता छ, अनि सबैभन्दा बढ़ी आफ्नै नैतिक महत्त्व र मूल्य पनि छ; किनभने यी पुस्तकहरूले परमेश्‍वरको उद्देश्यबाहेक अरू सबै कुराहरू विफल हुँदा उहाँको इच्छा र मनसाय कहिल्यै विफल हुँदैन भन्ने कुरा स्पष्टसँग देखाउँछन्। वर्तमान समयमा, जब इसाई जगत् एउटा भग्नावशेषजस्तै देखिन्छ, यो हाम्रो सान्त्वनाको कारण बनेको छः परमेश्‍वरका उद्देश्यहरू कहिल्यै विफल हुँदैनन्; अनि यसमा विश्‍वास गर्नेहरू ढुक्कै र निर्धक्क हुन्छन्, र परमेश्‍वरको उद्देश्यको अचल स्थायित्वबाट सान्त्वना पाउँछन्।'

श्री विलियम केल्ली

क) ग्रन्थ-सूचिमा यस पुस्तकको विशिष्ट स्थान

इतिहासका दुई पुस्तकहरू शुरुमा एउटै ठूलो पुस्तक थियो, जसले हिब्रू बाइबलमा अन्तिम स्थान ओगटेको थियो।[1] अनि यस पुस्तकको हिब्रू शीर्षकको अर्थ 'दैनिकी' हो, अथवा अझ अक्षरशः 'दिनहरूका शब्दहरू' हो। 'सेप्टुवाजिन्ट' नामक ग्रीक अनुवादमा यी पुस्तकहरूको नाम 'अनुपूरकहरू' हो, दुर्भाग्यवश यो शीर्षक भ्रमात्मक हो।[2] बरु हाम्रो अङ्‌ग्रजी बाइबलको शीर्षक सठीक छ, जुन शीर्षक श्री जेरोमको ल्याटिन 'भुल्गेट' नामक बाइबल-अनुवादबाट लिइएको छ।

पहिलो नजरमा इतिहासको पहिलो पुस्तकले १ र २ शमूएलका पुस्तकहरू दोहोर्‍याएको लाग्ला र इतिहासको दोस्रो पुस्तकका सामग्रीहरू १ र २ राजाहरूका पुस्तकहरूका सामग्रीहरूजस्तै देखिन्छन्। तब इतिहासका पुस्तकहरूको छुट्टै योगदान के हुन सक्ला त? इतिहासका पुस्तकहरूले शमूएलका दुईवटा पुस्तकहरू र राजाहरूका दुईवटा पुस्तकहरूबाट फरक भएका, ध्यानमा राख्‍न योग्य भिन्नताहरू पेश गर्छन्। किनकि १ र २ शमूएल नामक पुस्तकहरू र राजाहरूका पहिलो र दोस्रो पुस्तकहरूले घटनाहरू ऐतिहासिक दृष्टिकोणले प्रस्तुत गर्छन् भने, इतिहास नामक पुस्तकहरूले यी घटनाहरू आत्मिक दृष्टिकोणले प्रस्तुत गर्छन्। यही कारणले इतिहासका पुस्तकहरू दाऊदको शासनकालमाथि र उनका उत्तराधिकारीहरूका शासनकालहरूमाथि, साथै परमप्रभुको भवन र त्यहाँ उहाँको उपासना कसरी गरिन्छ, त्यस कुरामाथि केन्द्रित रहन्छन्। यी दुई-वटा पुस्तकहरूमा पूजाहारीहरू, लेवीहरू, सङ्‌गीतकारहरू, गायकहरू र द्वारदालहरूको विषयमा हामीले अघि कहिल्यै नसुनेका-नपढ़ेका विवरणहरू दिइन्छन्। परमप्रभुको सन्दुक कसरी बोकेर यरूशलेममा ल्याइयो, परमप्रभुको भवनको निर्माण-कार्यको विस्तृत तयारी कसरी गरियो र यहूदाका असल राजाहरूका शासनकालहरूमा कुन-कुन

सुधारहरू आए, यी विषयहरूको बारेमा इतिहासका पुस्तकहरूले विस्तृत रूपले बताउँछन्। अनि यी पुस्तकहरूमा उत्तरीय राज्यको कुरा गरियो भने, केवल दाऊदको राजवंशसँगको व्यवहारमा यसको नाम लिइएको छ। इतिहासका पुस्तकहरूको लेखकले अम्नोन, अब्शालोम र अदोनियाहका दुःखद वृत्तान्तहरू, साथै राजा सुलेमानको अविश्वासयोग्यता पनि छोड़िदिन्छन्। यसकारण इतिहासका पुस्तकहरू कुनै अर्थमा पनि अनावश्यक दोहोराना होइनन्। होइन, तर यी पुस्तकहरूचाहिँ अन्य सम्बन्धित पुस्तकहरूमा पेश गरिएको इतिहासको आत्मिक स्पष्टीकरण पो हुन्।

एक-एक राजाको शासनकालमा घटेका-गरिएका मुख्य कामकुराहरू नियमित रूपले एउटा सरकारी पुस्तकमा लेखेर राखिए (१ राजा १४:२९ र १५:७ आदि)। निस्सन्देह इतिहासका पुस्तकहरूमा भएका खण्डहरू जहाँ १ र २ शमूएल नामक पुस्तकहरू र राजाहरूको पहिलो र दोस्रो पुस्तकका खण्डहरूसित मिल्छन्, ती खण्डहरूको एउटै साझा स्रोतको रूपमा यी सरकारी अभिलेखहरू मान्नुपर्‍यो।

कतिजनाले इतिहासका पुस्तकहरूको आलोचना गरेका छन्; किनकि तिनीहरूको विचारमा, यी पुस्तकहरू पूर्ण छैनन्, र राम्ररी मिलेका पनि छैनन् रे; किनभने यस अवधिभरि अरू महत्त्वपूर्ण ऐतिहासिक घटनाहरू घटे, जुन घटनाहरू यी पुस्तकहरूमा समावेश भएका छैनन् अरे।[3] आउनुहोस्, हामी श्री विलियम केल्लीले आत्मिक दृष्टिकोणको साथ गरेको टिप्पणी सुनौं! किनकि तिनको विचारमा, इतिहासका पुस्तकहरूमा पवित्र आत्माले हाल्न चाहनुभएका सामग्रीहरू मात्र हालिएका छन्, अनि यो कुरा पवित्र आत्माको प्रेरणाले लेखिएका सबै पुस्तकहरूको विषयमा सत्य ठहिरन्छ।

'इतिहास नामक पुस्तकहरूचाहिँ परमेश्वरका गवाहीहरूको संग्रह हुन्, अँ, एक अधूरो संग्रह हुन्, जसले पूरा भएको दाबी गर्दैनन्। परमेश्वरले चाहनुभएको भए, उहाँले यी पुस्तकहरूमा सबै घटनाहरूको वृत्तान्त हाल्न सक्नुहुनेथियो; तर यो उहाँको आदत होइन। कुनै एउटा घटना र फेरि अर्को कुनै घटनाको बारेमा सीमित जानकारीहरू दिएर उहाँले इस्राएलको पतन र विनाशको विषयमा आफ्नो विचार र भावना प्रस्तुत गर्न रुचाउनुभयो। यसकारण यी पुस्तकहरूमा पूर्णता नखोज्नुहोस्! इतिहासका यी दुवै पुस्तकहरूको रङ्गरस यही सिद्धान्त, यही नियमअनुसारको छ। अनि यस कुराले विद्वान्हरूको बीचमा घरिघरि ठूलो अन्योलता उत्पन्न गर्छ; किनभने तिनीहरूले प्रस्तुत गरिका सामग्रीहरू केवल शारीरिक दृष्टिले हेर्दा रहेछन् र यसैले कुरा बुझ्न सक्दैनन्। तब तिनीहरू सीधा आएर इतिहासका पुस्तकहरू बिग्रेका, अधूरो भएका भनेर यी पुस्तकहरूमा अनेक त्रुटिहरू भेट्टाइहाल्छन्। तर खास कुरा यस्तो होइन; किनभने परमेश्वरको आत्माको निर्देशनअनुसार यी पुस्तकहरू लेखिए, उहाँको इरादा, उहाँको इच्छा र उद्देश्य जस्तै थियो, त्यस्तै लेखिए।'[4]

श्री विलियम केल्लीले इस्राएलको आत्मिक अवस्था वर्तमान इसाई जगत्को विभाजित र अस्तव्यस्त अवस्थामाथि लागू गरेको प्रयोग उपयुक्त देखिन्छ; किनभने तिनले यसो भनेका छन्ः

'हो, म मान्दछु, कि शारीरिक दृष्टिले हेरिरहेका मानिसहरूको निम्ति वर्तमान समयमा परमेश्वरका जनहरूलाई प्रावधान गरिएको परमेश्वरको अनुग्रह अति दुर्बल र कतै व्यवस्थित नभएको देखा पर्ला। तर जस-जसले आत्मिक अन्तर्दृष्टिले नियालेर हेर्छन्, तिनीहरूले यो सब परमेश्वरको मनसायअनुसार भएको पाउँछन्। अनि जब हामी सम्पूर्ण भएको भान गर्छौं, तब हामी उहाँको मनसाय र उहाँको सङ्गतिदेखि बाहिर पुगेका महसुस गर्छौं।

आत्मसन्तुष्ट भएको कुनचाहिँ मानिसले उहाँसित उहाँको मण्डलीको टुटफुट भएको अवस्थाको विषयमा फिक्रीचिन्ता गर्ला, मलाई भन्नुहोस् !' [5)]

इतिहासको पहिलो र दोस्रो पुस्तक अल्छी लाग्ने इतिहासका पुस्तकहरू होइनन्। किनकि यी पुस्तकहरूचाहिँ आदमदेखि लिएर इस्राएली जाति बेबिलोनको कैदबाट फर्केर आएको समयसम्म प्रस्तुत गरिएको इतिहासको पवित्र विवरण र पूजाहारीको दृष्टिकोणले गरिएको यसको आत्मिक व्याख्या हुन्। यसो हो भने, इतिहासको पहिलो र दोस्रो पुस्तक हामी ख्रीष्ट-विश्वासीहरूको निम्ति लेखिएका हुन्, र तिनमा पेश गरिएका आत्मिक प्रयोगहरू हामीले आफ्नो दैनिक जीवनमा, हाम्रो व्यवहारमा लागू गर्नुपर्छ।

ख) यस पुस्तकको लेखक को हुन् ?

प्रायः सबै टिप्पणीकारहरूले एज्रालाई इतिहास नामक पुस्तकहरूको लेखक वा संग्रहकर्ता भएको सुझाउ दिन्छन्। किनकि इतिहासको दोस्रो पुस्तकका अन्तिम दुईवटा पदहरू र एज्राको पुस्तकका पहिला दुईवटा पदहरू उस्तै छन्, अनि यी दुवै पुस्तकहरूको शैलीमा पनि धेरै समानताहरू छन्। परमेश्वरको आत्माको प्रेरणा पाएका सम्पादकले आफ्नो जानकारीको स्रोतको लागि धेरै समकालीन लेखहरू प्रयोग गरे; जसरी निम्न सूचिबाट देख्न सकिन्छ; किनकि तिनले यी पुस्तकहरूमा निम्न लेखहरूको नाम लिए:

क) १ इतिहास २९:२९: दर्शी शमूएलको पुस्तक

ख) १ इतिहास २९:२९: भविष्यवक्ता नातानको पुस्तक

ग) १ इतिहास २९:२९: दर्शी गादको पुस्तक

घ) २ इतिहास ९:२९: शिलोनी अहियाहको भविष्यवाणी

ङ) २ इतिहास ९:२९: दर्शी इद्दोका दर्शनहरू

च) २ इतिहास १२:१५: भविष्यवक्ता शमायाहको पुस्तक

छ) २ इतिहास १२:१५: दर्शी इद्दोको पुस्तक

ज) २ इतिहास १३:२२: भविष्यवक्ता इद्दोको ऐतिहासिक वृत्तान्त

झ) २ इतिहास २०:३४, २७:७ र ३२:३२: इस्राएल र यहूदाका राजाहरूको पुस्तक

ञ) २ इतिहास २४:२७: राजाहरूको वृत्तान्तको पुस्तक

ट) २ इतिहास २६:२२ र ३२:३२: भविष्यवक्ता यशैयाको दर्शन

ठ) २ इतिहास ३३:१९: होजाईका[6)] वचनहरू

ग) यस पुस्तकको लेख्ने मिति के हो ?

इतिहासका पुस्तकहरू इस्राएली जाति बेबिलोनको निर्वासनबाट फर्केपछि लेखिए (२ इतिहास ३६:२२-२३)। यस पुस्तकमा पेश गरिएका वंशावलीहरू प्रयोग गरेर हामी यस पुस्तकको लेख्ने मिति अझै सठीक ढङ्गले निर्धारित गर्न सक्छौं। किनकि दाऊदको वंशावलीको अन्तिम नाम 'अनानी' हो (१ इतिहास ३:२४); अनि यही अनानी-चाहिँ राजा यहोयाकिनको आठ पुस्तापछिको मानिस हुँदो रहेछ। यहोयाकिनका अरू नामहरू यकोन्याह (१ इतिहास ३:१७) र कोन्याह थिए (यर्मिया २२:२४)। यहोयाकिनले राज्य गरेको समय ख्रीष्टपूर्व ५९८-५९७ साल थियो, अनि हामी आठ पुस्ताहरूको निम्ति एक पुस्ताको औसत पच्चीस वर्षको अन्दाज गर्‍यौं भने त यस

हिसाबअनुसार अनानी ख्रीष्टपूर्व ४०० सालको मानिस भएको रहेछ। अनि इतिहास नामक पुस्तकहरू त्यस मितिभन्दा धेरै पछि लेकिएको सम्भावना एकदम कम देखिन्छ; किनभने इतिहासका पुस्तकहरूको लेखकले दाऊदको वंशावलीमाथि पूरा ध्यान दिएर यी पुस्तकहरू लेखेछन्। तब राजा दाऊदका अरू सन्तान-दरसन्तानहरू भएदेखि तिनको वंशक्रम अनानीमा समाप्त हुनेथिएन, तर अवश्य तिनका नामहरू यस वंशावलीमा समावेश गरिनेथिए।

यसो हो भने त स्पष्ट छ, कि इतिहास नामक पुस्तकहरू पुरानो नियमको अन्तिम पुस्तकको रूपमा झन्डै मलाकीको समयमा लेखिए होलान्।

घ) यस पुस्तकको सन्दर्भ र यसका विषय-वस्तुहरू के-के हुन्?

इतिहासका पुस्तकहरूको लेख्ने मिति लगभग ख्रीष्टपूर्व ४०० सालमा निर्धारित गरिएको कुराले हामीलाई यी पुस्तकहरूमा कुन कुरामाथि जोड़ दिइएको छ, सो बुझ्न मद्दत गर्छ। किनकि राज्य खतम भएको थियो, तर राजा दाऊदको वंशावली रहेको थियो। हामी अनानीसम्म दाऊदको वंशक्रमको पछि-पछि आएर त्यसको टुङ्गामा आइपुगेका छौं; तर त्यो वंशावली त्यहाँ टुङ्गा भएन, किनकि त्यो त पछि आउनुहुने दाऊदका पुत्र ख्रीष्ट येशूकहाँ अघि बढ्दै जान्छ।

अब यहूदाको राज्य थिएन, तर मन्दिरका सेवकाईहरू अझै पनि जारी रहन्थे र इस्राएली जातिको आत्मिक जनजीवनको निम्ति केन्द्र-बिन्दु हुन्थे। यस सम्बन्धमा श्री डब्ल्यू. ग्राहम स्क्रोगीले यसो लेखेका छन्ः

> 'यी पुस्तकहरूमा परमप्रभुको उपासनासित सम्बन्धित सबै मुख्य कुराहरू फेरि पनि पेश गरिएका छन्, जस्तैः मन्दिर र यसका सेवा-कार्यहरू, पूजाहारीहरू, लेवीहरू, गायकहरू र घृणित मूर्तिपूजा आदि। इस्राएली जातिका समस्याहरू कहाँबाट आए त? के यी समस्याहरू तिनीहरूले परमप्रभुका दाबीहरू बेवास्ता गरेको प्रतिफल थिएनन् र? अनि तिनीहरूको समृद्धिचाहिँ? त्यो सुसम्पन्नता उहाँकहाँ फर्केको नतिजा थियो; यसमा कुनै शङ्का छैन। राजाहरू नामक पुस्तकहरू राजाहरूमाथि केन्द्रित रहेका राजनीतिक पुस्तकहरू हुन् भने, इतिहास नामक पुस्तकहरू परमप्रभुको भवन र उहाँको सेवामाथि केन्द्रित रहेका धर्म-सम्बन्धी पुस्तकहरू हुन्।' 7)

उता मसीह राजा र यता परमप्रभुको उपासना – यी दुईवटा विषयवस्तुहरूको विषयमा ध्यानमा राख्ने कुरा के हो भने, वर्तमान समयमा जिउने ख्रीष्ट-विश्वासी-हरूको निम्ति यी दुईवटा विषयवस्तुहरू तिनीहरूको विश्वासका आधारभूत विषयहरू हुन्।

इतिहासको पहिलो पुस्तक जहाँ समाप्त हुन्छ, त्यहाँबाट इतिहासको दोस्रो पुस्तकले कुरा उठाएर अघि बढ़ाउँछ। १ इतिहास २९ अध्यायमा दाऊदले सुलेमानलाई आफ्नो उत्तराधिकारी राजाको रूपमा स्थापित गरे। अनि इतिहासको दोस्रो पुस्तकले राजा सुलेमानदेखि लिएर बाँकी रहेका यहूदीहरू बेबिलोनको कैदबाट फर्केको समयसम्म दाऊदको वंशावलीको वर्णन गरेको छ। राजाहरूका पहिलो र दोस्रो पुस्तकहरूले पनि त्यही समय समेट्छन्; तर हामीले अघि भने-अनुसार राजाहरूका पुस्तकहरू इस्राएलको राज्यमाथि केन्द्रित रहन्छन् भने, इतिहासका पुस्तकहरू यहूदाको राज्यमा केन्द्रित रहन्छन्। यसर्थ केवल यहूदाको इतिहाससित सम्बन्ध रहेमा यी पुस्तकहरूमा इस्राएलका राजाहरूका नामहरू लिइन्छन्। राजाहरूका पुस्तकहरू र

इतिहासका पुस्तकहरूका धेरै सामग्रीहरू उस्तै छन्; तर इतिहासका पुस्तकहरूमा चाहिँ राजाहरूका पुस्तकहरूमा समावेश नगरिएका कति सामग्रीहरू कता-कतै पाइँदा रहेछन्। यसकारण बुझ्नुहोस्ः इतिहासका पुस्तकहरूको लेख्ने मिति निक्कै पछि भएको हो र यी पुस्तकहरूको लेख्ने उद्देश्य अर्को भएको थियो। हामी यस अध्ययनअन्तर्गत राजाहरूका पुस्तकहरू र इतिहासहरूका पुस्तकहरूको बीचमा रहेका केही भिन्नताहरूको विषयमा टिप्पणी गर्दै जान्छौं, तर हामी सबै भिन्नताहरूको विषयमा गहन अध्ययन गर्न सक्दैनौं। यस सम्बन्धमा अन्य किताबहरू लेखिएका छन्।

रूपरेखाः

खण्ड १) १ इतिहास १-९ः विभिन्न वंशावलीहरू

क) १ इतिहास १ः१-२७ः आदमदेखि अब्राहामसम्मको वंशावली

ख) १ इतिहास १ः२८-५४ः अब्राहामदेखि इस्राएलसम्मको वंशावली

ग) १ इतिहास २-८ः इस्राएलका सन्तानहरूका वंशावलीहरू

- **अ) १ इतिहास २ः१-४ः२३ः** यहूदाको वंशावली
- **आ) १ इतिहास ४ः२४-४३ः** शिमोनको वंशावली
- **इ) १ इतिहास ५ः** यर्दनको पूर्वमा रहेको रूबेन, गाद र मनस्सेको आधा कुलको वंशावली
- **ई) १ इतिहास ६ः** लेवीको वंशावली
- **उ) १ इतिहास ७ः१-५ः** इस्साकारको वंशावली
- **ऊ) १ इतिहास ७ः६-१२ः** बिन्यामिनको वंशावली
- **ए) १ इतिहास ७ः१३ः** नप्तालीको वंशावली
- **ऐ) १ इतिहास ७ः१४-१९ः** यर्दनको पश्चिममा रहेको मनस्सेको आधा कुलको वंशावली
- **ओ) १ इतिहास ७ः२०-२९ः** एप्रैमको वंशावली
- **औ) १ इतिहास ७ः३०-४०ः** आशेरको वंशावली
- **औं) १ इतिहास ८ः** बिन्यामिनको क्रमशः वंशावली

घ) १ इतिहास ९ः१-३४ः बेबिलोनको कैदबाट फर्केकाहरूको वंशावली

ङ) १ इतिहास ९ः३५-४४ः शाऊलको वंशावली

खण्ड २) १ इतिहास १०ः शाऊलको मृत्यु

खण्ड ३) १ इतिहास ११-२९ः दाऊदको शासन

क) १ इतिहास ११-१२ः दाऊदको सेना

- **अ) १ इतिहास ११ः** दाऊदका शूरवीर योद्धाहरू
- **आ) १ इतिहास १२ः** दाऊदका विश्वासयोग्य अनुयायीहरू

ख) १ इतिहास १३-१६ः दाऊदले परमप्रभुको सन्दुक यरूशलेममा ल्याएको

ग) १ इतिहास १७ः परमप्रभुको निम्ति भवन निर्माण गर्ने दाऊदको इच्छा र परमेश्वरको प्रतिक्रिया

घ) १ इतिहास १८-२०ः दाऊदका विजयहरू

ङ) १ इतिहास २१ः जनगणना र महामारी

च) १ इतिहास २२-२६ः परमप्रभुको भवनको निर्माण-कार्यको निम्ति हुने तयारी

- **अ) १ इतिहास २२ः** सामग्रीहरू, कामदारहरूरूपी श्रमबल र प्रेरणा
- **आ) १ इतिहास २३-२६ः** लेवीहरूका विभागहरू र तिनीहरूका कर्तव्यहरू

छ) १ इतिहास २७ः सैनिक अधिकारीहरू र सरकारी अधिकारीहरू

ज) १ इतिहास २८-२९ः दाऊदका अन्तिम दिनहरू

इतिहासको पहिलो पुस्तकको टिप्पणी

खण्ड १

१ इतिहास १-९ :

विभिन्न वंशावलीहरू

इतिहासको पहिलो पुस्तकमा एक अध्यायदेखि नौ अध्यायसम्म वंशहरूका सूचिहरू पेश गरिएका छन्, जुन सूचिहरू हामी वंशावली वा पारिवारिका भन्ने गर्छौं। यस प्रकारका वंशावलीहरू यहूदीहरूको निम्ति अति महत्त्वपूर्ण हुन्थे, किनकि यी वंशावलीहरूद्वारा तिनीहरूले कुल-कुलको बीचका भिन्नताहरू कायम राख्थे। इस्राएली जाति बेबिलोनमा कैद लगिएपछि तिनीहरूका वंशावलीहरूमा ठूलो गड़बड़ी आयो। यसकारण राजाको वंशावली र पूजाहारीको वंशावली फेरि स्थापित गर्न अति आवश्यक थियो।

यी अध्यायहरूमा प्रस्तुत गरिएका व्यक्तिहरूका नामहरू पवित्र बाइबलका अन्य ठाउँहरूमा दिइएका नामहरूभन्दा फरक भएका कति मामिलाहरू छन्। अनि यी नामहरूको एकरूपता नभएका कतिपय कारणहरू छन्। **क)** किनकि कहिलेकाहीं एकजना मानिसका एउटाभन्दा बढ़ी नामहरू थिए। अनि शताब्दीहरू बित्दै जाँदा नामहरूको हिज्जे बदलिएकोमा हामीले अचम्म मान्नुहुँदैन। **ख)** ख्रीष्टपूर्व १४०० सालतिर लेखिएको उत्पत्तिको पुस्तकमा पेश गरिएका केही वंशावलीहरू र यहाँ ख्रीष्टपूर्व ४०० सालतिर लेखिएको यस इतिहासको पुस्तकमा पेश गरिएका समान वंशावलीहरूको बीचमा लगभग एक हजार वर्ष बितेको थियो। **ग)** अनि प्रतिलिपिकारहरूले गरेका त्रुटिहरूको विषयमा कसो हो? एक नजरले हिब्रू भाषा हेर्नु हो भने, हिज्जेमा गल्ती गर्न कति सजिलो रहेछ, सो छर्लङ्‌ङै बुझिन्छ। तर यी 'अन्तरहरू'ले कुनै गहन बाइबल-अध्ययन गर्ने विद्यार्थीलाई ठेस-ठक्कर खुवाउन सक्दैनन्; किनकि धेरैजसो भिन्नताहरू मूल-लेखहरूमा छँदैथिएनन्, अनि यी भिन्नता-हरूले विश्वासको कुनै पनि प्रमुख सिद्धान्त असर गर्दैनन्।[8)]

क) १ इतिहास १:१-२७: आदमदेखि अब्राहामसम्मको वंशावली

उत्पत्तिको पुस्तक यहाँ पेश गरिएका यी वंशावलीहरूको स्रोत भएको बुझिन्छ। अनि

१ इतिहास १:१-४ पदहरू उत्पत्तिको पुस्तकको पाँच अध्यायमा फर्कन्छन् अर्थात् यी पदहरूमा आदमदेखि नूहसम्मको वंशावली प्रस्तुत गरिएको छ। १ इतिहास १:५-२३ पदको खण्डले उत्पत्ति १० अध्यायमा उल्लेख गरिएको नूहका सन्तान-हरूको वंशक्रम पेश गर्छ। अनि उत्पत्तिको पुस्तकको एघार अध्यायबाट अब्राहामको वंशावली लिइएको छ (१ इतिहास १:२४-२७)।

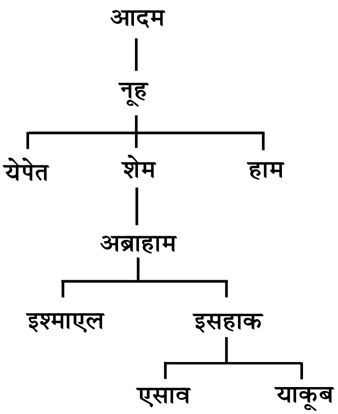

ख) १ इतिहास १:२८-५४: अब्राहामदेखि इस्राएलसम्मको वंशावली

उत्पत्ति २५ अध्यायमा सूचि गरिएका अब्राहामका शारीरिक सन्तानहरू १ इतिहास १:२८-३३ पदहरूको खण्डमा दिइएका छन्। अनि अब्राहामलाई प्रतिज्ञा गरिएको छोरा इसहाकका सन्तानहरूको विषयमा त्यसपछिको खण्डमा कुरा गरिएको छ। अनि उत्पत्ति ३६ अध्यायबाट १ इतिहास १:३५-५४ पदहरूको खण्डमा एसाव र तिनको वंशसित सम्बन्धित कुरा पेश गरिएको छ। अनि नभन्दै याकूब र उनको वंशको कुरा आएको छ (याकूबको अर्को नाम इस्राएल हो)। अनि १ इतिहास २-९ अध्यायहरूमा इस्राएलको वंशावली वर्णन गरिएको छ।

इतिहासका पुस्तकहरूको लेखकले यहाँ, यस पहिलो अध्यायमा मानव जातिको आदिपिता आदमबाट छिट्टै इस्राएलका बाह्रवटा कुलहरूका कुलपिता याकूबमाथि हाम्रो ध्यान आकर्षण गरेका छन्। तिनले इतिहास-मञ्चबाट अरू सबैजनालाई हटाएर केवल चुनिएको जातिलाई छोड़िदिएका छन्। अनि यहाँबाट ख्रीष्ट येशूको वंशावली पनि शुरु गर्छ (यो कुरा लूका ३:३४-३८ पदको खण्डसित तुलना गर्नुहोस्)।

ग) १ इतिहास २-८: इस्राएलका सन्तानहरूका वंशावलीहरू

अ) १ इतिहास २:१-४:२३: यहूदाको वंशावली

यहूदाचाहिँ सबैभन्दा ठूलो कुलको कुलपुरुष थिए, जसको आशिष र जसको प्रतिज्ञा सबैभन्दा ठूलो थियो। अनि यही कारणले उनको वंशावली पहिलो स्थानमा छ र उनको वंशावली सबैभन्दा लामो छ (१ इतिहास २:३-४:२३)। यहूदाका दुईजना सन्तानहरूका वंशावलीहरू पूर्ण रूपले पेश गरिएका छन्: कालेबको वंशावली १ इतिहास २:१८-२० र ४२-५५ पदका खण्डहरूमा अनि दाऊदको वंशावली १ इतिहास ३:१-२४ पदको खण्डमा दिइएको छ। (यहाँको कालेब र गन्ती १३ अध्यायमा नाम लिइएको कालेब छुट्टै व्यक्तिहरू हुन्; १ इतिहास ४:१५ पद हेर्नुहोस्)।

यी वंशावलीहरूमा कता-कतै केही ऐतिहासिक विवरणहरू हालिएका छन्। यी कुराहरूमाथि पवित्र आत्माले हाम्रो ध्यान आकर्षण गर्न चाहनुहुन्छ। इस्राएलको इतिहासको यो मनोरम दृश्यावली नियाल्न लायकका विषयहरू यी नै हुन्। अनि विशेष

गरी यहूदाको वंशावलीमा दुईजना दुष्ट मानिसहरूसँग परमेश्वरले कसरी व्यवहार गर्नुभयो र उहाँले एकजना धर्मी मानिसलाई के-के आशिष दिनुभयो, सो कुरामा हाम्रो ध्यान खिज्ने विषयहरू हुन्।

'अनि यहूदाका जेठा छोरा एरचाहिँ परमप्रभुको दृष्टिमा दुष्ट थिए; अनि उहाँले तिनलाई मार्नुभयो' (१ इतिहास २:३)। एरचाहिँ यहूदाको कनानी शूआकी छोरीसँगको विवाहबाट जन्मेका सन्तान थिए (उत्पत्ति ३८:१-१०)। तिनले गरेको दुष्टता के थियो, सो हामीलाई भनिएको छैन। तर तिनी परमप्रभुको दृष्टिमा दुष्ट थिए; यो पक्का थियो। तिनको दुष्टताले तिनीबाट जेठा छोराका विशेष अधिकारहरू, ख्रीष्ट येशूको वंशावलीमा तिनको स्थान र तिनको जीवन समेत खोस्यो। सबै पुस्ताका मानिसहरूको दृष्टिमा तिनको नाम यहूदाको वंशावलीमा एउटा ठूलो कलङ्क बनेको छ। यसकारण भाइबहिनीहरूहो, धेरै ढिलो भइसक्नुभन्दा अघि नै मानिसले आफ्नो खराबीका नतिजाहरू विचार गर्नु राम्रो हुन्छ। *'किनकि दुष्टहरू नाश हुनेछन्; तर परमप्रभुको बाटो हेर्नेहरूचाहिँ पृथ्वीको हकवाला हुनेछन्'* (भजन ३७:९)।

१ इतिहास २:७ पदमा आकार वा आकान नाम गरेको व्यक्तिको वृत्तान्त हामी यहोशू ७ अध्यायमा पढ्छौं। उसले यरिहो शहरमा प्रतिबन्ध लगाइएका कुराहरू देख्यो, लालच गर्‍यो र लगिहाल्यो पनि (यहोशू ७:२१)। उसले इस्राएली जातिलाई कुन हिसाबले कष्ट दियो, कसरी सतायो? किनकि उसको पापको खातिर ऐको असफल हमलामा छत्तीसजना मानिसहरू मरे। तर परमप्रभुले उसलाई फेला पार्नुभयो अनि उसलाई र उसको परिवारलाई समेत मृत्यु-दण्ड दिनुभयो।

'अनि याबेस आफ्ना दाजुभाइहरूभन्दा बढ़ी आदरणीय थिए' (१ इतिहास ४:९)। यहाँ एकजना मानिस छन्, जसका आँखाहरूमा परमेश्वर महान् हुनुहुन्थ्यो। अनि परमेश्वरबाट आशिष खोजेर तिनले उहाँलाई ठूलो सम्मान गरे। याबेसचाहिँ विश्वासका जन थिए, र परमप्रभुले तिनको विश्वास ख्याल गर्नुभयो। *'तर विनाविश्वास उहाँलाई खुशी पार्न असम्भव छ; किनकि परमेश्वर-कहाँ आउनेले "उहाँ हुनुहुन्छ र उहाँलाई यत्नसित खोज्नेहरूलाई उहाँले इनाम दिनुहुन्छ" भनी विश्वास गर्नुपर्छ'* (हिब्रू ११:६)।

यस सिलसिलामा श्री आइरनसाइडले गरेका टिप्पणी यस प्रकारको छः

> 'याबेसको प्रार्थनाका चारवटा बुँदाहरू थिए, जस्तैः **क)** "मलाई साँच्चै आशिष दिनुहोस्!" यसको विन्तीको मतलब थियोः 'मलाई सुखी तुल्याउनुहोस्!' अनि को मानिस सुखी होला त? जसले जय पाउँछ र जो परमेश्वरको साथमा हिँड्छ, ऊ साँच्चै सुखी हुन्छ। **ख)** "मेरो सीमा बढ़ाइदिनुहोस्!" आफूसँग भएको कुरामा तिनी सन्तुष्ट थिएनन्। परमप्रभुले तिनको निम्ति ठहराउनुभएको अधिकारको भागमा तिनले प्रवेश गर्न र त्यो भाग पूरा उपभोग गर्न चाहन्थे। **ग)** "तपाईंको हातले मलाई साथ दिनुहोस्!" तिनले परमेश्वरको सुरक्षा र वास्तामाथि भरोसा गर्थे। र अन्तमा, तिनले यसो भन्दै प्रार्थना गरेः **घ)** "कुनै विपत्तिले मलाई दुःखित पार्न नपाउने गरी मलाई जोगाउनुहोस्!" यसकारण बुझ्नुहोस्ः केवल कुनै पापले मात्र परमेश्वरको छोरा वा छोरीबाट प्रभुमा भएको आनन्द लुट्न सक्छ।' [9]

याबेसले खोजी गरे र इनाम पाए। परमेश्वरले हामीलाई याबेसको नमुनाको देखासिकी गर्न शक्ति प्रदान गरून्! आमेन!!

बित्याहचाहिँ यी वंशावलीहरूमा उल्लेख गरिएका केही स्त्रीहरूमध्ये एक हुन् (१ इतिहास ४:१८)। यिनी फाराओकी

छोरी थिइन्, तर अहिले चुनिएको जातिका मानिसहरूसँग बस्दैथिइन्। यिनको नामको अर्थ 'परमप्रभुकी छोरी' हो।

हामी अघि बढ्नुभन्दा अघि एउटा सुस्पष्ट अमेलको कुरा गर्नुपर्छ। १ इतिहास २:१५ पदमा दाऊदलाई यिशाईको सातौं छोरा हुन् भनेर भनिन्छ, तर १ शमूएल १६:१०-११ र १७:१२ पदहरूअनुसार उनी यिशाईको आठौं छोरा थिए। यो के हो त? यिशाईका छोराहरूमध्ये एकजनाचाहिँ विवाह गर्नुभन्दा अघि निस्सन्तान भएर तिनको मृत्यु भएको हुन सक्छ; यसकारण इतिहासका पुस्तकको लेखकले तिनको नाम हालेनन्, र तिनको गन्ती गरेनन् होलान्।

आ) १ इतिहास ४:२४-४३: शिमोनको वंशावली

१ इतिहास ४:२४:४३: अब याकूबका माहिला छोरा शिमोनको वंशावली आउँछ। अनि हुन सक्छ, तिनको यो दोस्रो स्थान यहूदासँग शिमोन कुलको घनिष्ठ सम्बन्ध रहेकोले गर्दा भएको होला। किनकि प्रतिज्ञाको देशमा शिमोनको भाग यहूदाको क्षेत्रभित्र परेको थियो (यहोशू १९:९)। अनि १ इतिहास ४:२८-३३ पदहरूको खण्डमा सूचित गरिएका शहरहरू तिनीहरूको अधिकारको भाग थिए। तर इतिहासको पछिल्ला वर्षहरूमा तिनीहरूले लड़ाइँ गरेर थप भूमि प्राप्त गरे।

इ) १ इतिहास ५: यर्दनको पूर्वमा रहेको रूबेन, गाद र मनस्सेको आधा कुलको वंशावली

१ इतिहासको ५ अध्यायको सन्दर्भचाहिँ रूबेन, गाद र मनस्सेको आधा कुल हुन्, जुन कुलहरू यर्दनको पूर्व आफ्नो अधिकारको भाग पाएर बसे। अनि यी कुलहरूको वर्णन सानो ठाउँमा सीमित रहेको छ। तिनीहरू कैद गरेर लगिएकाहरूमा प्रथम थिए (१ इतिहास ५:२६)।

१ इतिहास ५:१-२ पदहरूले रूबेनका-हरूलाई जन्मसिद्ध अधिकारको आशिष किन नदिइएको, तर अरू कुलहरूलाई दिइएको खास कारण के थियो, सो बताउँछन्। किनकि जब याकूबले आफ्नो मृत्यु हुनुभन्दा अगाड़ि आफ्ना छोराहरूलाई आशीर्वाद दिए (उत्पत्ति ४९), तब उनले रूबेनको दुष्टता ख्याल गरेका थिए (उत्पत्ति ३५:२२) र तिनलाई तिनको ज्येष्ठ अधिकारको प्रतिष्ठित पहिलो स्थानबाट हटाइदिए। जेठालाई दिने भूमिको दोबर भाग यूसुफलाई दिइयो। (यूसुफ भन्नाले हामीले एप्रैम र मनस्से बुझ्नुपर्छ)। अनि नेतृत्वको सन्दर्भमा दोबर भाग यहूदाकहाँ गयो।

गादका छोराहरू र तिनीहरूका सन्तानहरू १ इतिहास ५:११-१७ पदहरूको खण्डमा सूचित गरिएका छन्, अनि मनस्सेको आधा कुलका अगुवा-जनहरूका नामहरू १ इतिहास ५:२३ र २४ पदहरूमा पेश गरिएका छन्।

अनि यस पाँचौं अध्यायको बाँकी भागमा उक्त कुलहरूको भवितव्यता र दुर्भाग्यको सङ्क्षिप्त विवरण दिइएको छ। तिनीहरूले हगारीहरूसँग लड़ाइँ गरे, जुन हगारीहरू इश्माएलका सन्तानहरू थिए, र विजय प्राप्त गरे (१ इतिहास ५:१० र ५:१९-२२)। तिनीहरूसँग चवालीस हजार सात सय साठी सिपाहीहरू थिए। यो सानो सेना लिएर तिनीहरूले शत्रुको धेरै ठूलो सेना पराजित गरे। तिनीहरूले आफ्ना परमेश्वरमाथि भरोसा राखे र उहाँलाई पुकारे (१ इतिहास ५:२०), अनि उहाँले तिनीहरूलाई विजय दिनुको साथै प्रशस्त लुटका मालहरू पनि दिनुभयो (१ इतिहास ५:२१)।

जुन देशका मानिसहरूलाई परमेश्वरले उनीहरूको सामुबाट नाश गर्नुभएको थियो, ती

मानिसहरूकै देवताहरूको पछि लागेर तिनीहरूले वेश्याकर्म गरे; किनकि ती जातिहरू उनीहरूको वरिपरि बसे, र उनीहरूमाथि तिनीहरूको मूर्तिपूजाको प्रभाव निरन्तर परिरहन्थ्यो (१ इतिहास ५:२५)। तिनीहरूलाई विजयको शक्ति दिनुभएको एकमात्र साँचो परमेश्वरलाई त्यागेर तिनीहरू इश्माएलीहरूलाई बचाउन नसक्ने देवताहरूकहाँ कसरी फर्के, कसरी? यसकारण परमेश्वरले तिनीहरूलाई अश्शूरका राजाको हातमा सुम्पिदिनुभयो, र तिनीहरूलाई कैद गरेर अश्शूरमा लगियो।

ई) १ इतिहास ६ः लेवीको वंशावली

१ इतिहास ६:१-५३ः यस अध्यायको सन्दर्भ लेवीका छोराहरू हुन्, जो याकूबका काहिँला छोराका सन्तानहरू थिए। १ इतिहास ६:१-१५ र १ इतिहास ६:४९-५३ पदहरू लेवी कुलको सबैभन्दा प्रसिद्ध परिवार अर्थात् हारूनको परिवारसँग सम्बन्धित छन्। हारून र तिनका छोराहरूलाई प्रधान पूजाहारीको पद दिइएको थियो। यसकारण हारूनदेखि लिएर कैदसम्म तिनको वंशको सठीक वंशावली पेश गर्न महत्त्वपूर्ण र अनिवार्य थियो।

शमूएल एल्कानाको छोरा थिए (१ इतिहास ६:२७-२८)। उनी एक महान् भविष्यवक्ता थिए र शाऊल राजा हुनुभन्दा अघि इस्राएलमा अन्तिम न्यायकर्ता पनि थिए। अनि उनको सेवकाईको विवरण १ शमूएलको पुस्तकमा गरिएको छ।

लेवीका तीनजना छोराहरू थिएः गेर्शोम, कहात र मरारी। अनि यी तीनैजना छोराहरूको वंशावली १ इतिहास ६:१६-३० पदहरूको खण्डमा दिइएको छ। अनि १ इतिहास ६:३१-४८ पदहरूको खण्डमा तीनवटा वंशावलीहरू हालिएका छन्ः **क)** हेमानको वंशावली, जो कहाती थिए (१ इतिहास ६:३३-३८); **ख)** आसाफको वंशावली, जो गेर्शोमी थिए (१ इतिहास ६:३९-४३), र **ग)** एतानको वंशावली, जो मरारी थिए (१ इतिहास ६:४४-४७)। यी तीनजना 'प्रधान वादकहरू' थिए, जसलाई दाऊदले परमप्रभुको सामु गीत गाउने सेवामा नियुक्त गरे (१ इतिहास ६:३१-३२)।

अनि हेमानचाहिँ? हुन सक्छ, तिनी भजन ८८ को रचनाकार थिए। तिनी भविष्यवक्ता शमूएलको नातेदार थिए।

कति भजनहरू छन्, जसको शीर्षकमा 'आसाफको भजन' भनेर लेखिएको छ, जस्तैः भजन ५० र भजन ७३-८३। अनि एतानचाहिँ भजन ८९ को रचनाकार भएको हुन सक्छ।

१ इतिहास ६:५४-८१ः अनि यस अध्यायको बाँकी खण्डमा इस्राएलका अरू कुलहरूको बीचमा लेवीहरूलाई दिइएको शहरहरूका नामहरू र तिनका खुला जमिनहरू सूचित गरिएका छन्। यी शहरहरू र तिनका खुला जमिनहरू लेवीहरूलाई परमप्रभुले इस्राएलीहरूलाई मोशाद्वारा दिनुभएको आज्ञा-अनुसार दिइएका थिए (गन्ती ३५:१-८)। अनि यो आदेश यहोशूको देखरेखमा पालन गरिएको थियो (यहोशू २१)।

उ) १ इतिहास ७:१-५ः इस्साकारको वंशावली

यस सात अध्यायमा छवटा कुलहरूका नामहरू लिइएका छन्, जस्तैः

क) १ इतिहास ७:१-५ः इस्साकार

ख) १ इतिहास ७:६-१२ः बिन्यामिन

ग) १ इतिहास ७:१३ः नप्ताली

घ) १ इतिहास ७:१४-१९ः यर्दनको पश्चिमपट्टि बसेको मनस्सेको आधा कुल

ङ) १ इतिहास ७:२०-२९ः एप्रैम

च) १ इतिहास ७:३०-४०ः आशेर

तर यी वंशावलीहरू यहूदा र लेवीको जत्तिकै पूर्ण छैनन्। किनकि तिनीहरूमध्ये कोचाहिँ सिंहासनमाथि बस्ने राजा वा परमप्रभुको सेवा गर्ने पूजाहारी हुने हो, यसको विषयमा कुनै सवाल उठेको छैन।

ऊ) १ इतिहास ७:६-१२: बिन्यामिनको वंशावली

एक समयमा बिन्यामिन-कुलमा छ सय मानिसहरू मात्र रहेका थिए; यो तिनीहरूको घोर मूर्खताको प्रतिफल थियो (न्यायकर्ता २०)। तर समय बित्दै जाँदा त्यस कुलको शक्ति र त्यसको शङ्‌ख्या फेरि निक्कै बढ़ेको देखिन्छ। बिन्यामिनका सन्तानहरू फेरि पनि आठ अध्यायमा सूचित गरिएका छन्। तर यहाँ, यस अध्यायमा इस्राएलका अरू कुलहरूको सम्बन्धमा बिन्यामिन-कुलको भूमिका पेश गरिएको छ भने, आठ अध्यायमा राजा शाऊलसित र यरूशलेमसित बिन्यामिन कुलको सम्बन्ध के पो रहेछ, सो देखाइन्छ।

ए) १ इतिहास ७:१३: नप्तालीको वंशावली

नप्तालीका चारजना छोराहरू बिल्हाका छोराहरू भनिएका छन्; किनभने यिनी नप्तालीकी आमा थिइन्। तर यी चारजनाका सन्तानहरूका नामहरू लिइका छैनन्, तर पूरा छोड़िएका छन्। [10)]

ऐ) १ इतिहास ७:१४-१९: यर्दनको पश्चिममा रहेको मनस्सेको आधा कुलको वंशावली

१ इतिहास ५:२३-२४ पदहरूमा यर्दनको पूर्वमा बसेका मनस्सेका सन्तानहरूको विषयमा सूचित गरिएको थियो; तिनीहरूले खास गरी गिलाद र बाशानमा बसोबास गरेका थिए। तर यहाँको खण्डको सन्दर्भ यर्दनको पश्चिममा बसेको मनस्सेको आधा कुल हो; यी मानिसहरूले कनान देशमा बसोबास गरेका थिए।

मनस्सेका सन्तानहरूको वंशावलीमा सेलोपादको नाम उल्लेखनीय छ; किनकि तिनका केवल छोरीहरू थिए। यी पाँचजना छोरीहरूका नामहरू यहोशू १७:३ पदमा निम्न सम्दर्भमा पेश गरिएका छन्: तिनीहरूले आफ्नो अधिकारको भागको निम्ति आफ्नो सोर उठाएका थिए, जुन अधिकारको भाग छोराहरू नभएको खण्डमा परमप्रभुले छोरीहरूको निम्ति प्रतिज्ञा गर्नुभएको थियो (गन्ती २७:१-११ हेर्नुहोस्)। यसैले बुझ्नु-होस्: जुन बेलामा अन्यजातिका अधिक अंशका स्त्रीहरूको कुनै अधिकारै थिएन, त्यस बेलामा यहूदी स्त्रीहरूसँग विभिन्न अधिकारहरू छँदैथिए।

ओ) १ इतिहास ७:२०-२९: एप्रैमको वंशावली

यहूदीहरूको प्राचीन इतिहासको सबैभन्दा प्रसिद्ध एप्रैमी यहोशू थिए; अनि उनको वंशावली पेश गर्न इतिहासका पुस्तकको लेखकले निक्कै दुःख गरेर एप्रैम-कुलको गहन अध्ययन गरे। परमेश्‍वरको निम्ति बहादुरी कार्यहरू पूरा गर्नेहरूको विषयमा प्रायः कुरा यस्तै हुन्छः यस्ताहरू आफ्नो परिवारको लागि महिमाको मुकुट हुन्, अनि आगामी पुस्ताहरूमा यस्ताहरूको सम्झना प्रेमको साथ गरिन्छ र यस्ताहरूलाई असल उदाहरणको रूपमा लिइन्छ।

औ) १ इतिहास ७:३०-४०: आशेरको वंशावली

आशेरका चारजना छोराहरू र तिनीहरूकी बहिनी सेराहचाहिँ उत्पत्ति ४६:१७ पदमा

सूचित गरेजस्तै यहाँ पेश गरिएका छन्। तिनीहरूका सन्तानहरूचाहिँ मुख्यहरू, शूरवीर योद्धाहरू र शासन गर्ने प्रधानहरू थिए।

औं) १ इतिहास ८: बिन्यामिनको क्रमशः वंशावली

१ इतिहास ८:१-२८: यहूदाको राज्य बिन्यामिन र यहूदा, साथै शिमोन र लेवीबाटको कुनै भाग मानिसहरू बनेको थियो, जुन मानिसहरू प्रायः सबै बेबिलोनको कैदमा लगिए। नहेम्याहको नेतृत्वमा यहूदामा फर्केर आएका अधिकांश इस्राएलीहरू उक्त कुलहरूबाटका थिए। यसकारण यहाँका वंशावलीहरूमा यी कुलहरूका मानिसहरूलाई बढ़ी ठाउँ दिइएको हो।

अनि १ इतिहास ७:६-१२ पदहरूको खण्डमा भन्दा यहाँ बिन्यामिनीहरूको विषयमा बढ़ी कुरा गरिएको छ। यी दुईवटा सूचिहरूको तुलना गर्दा अनि उत्पत्ति ४६:२१ र गन्ती २६:३८-४१ पदमा दिइएका वंशावलीहरू अझै पनि साथमा लिँदा भिन्नता र अमेलहरू देखा पर्छन् नै, जुन भिन्नता र अमेलहरू बुझ्न निम्न बुँदाहरूले हामीलाई सहायता गर्छन्:

क) कतिजना मानिसहरूको एकभन्दा बढ़ी नामहरू थिए।

ख) समयको अन्तरालमा कति नामहरूको हिज्जे बदली भयो।

ग) कति नामहरू सूचित गरिएनन्; किनभने यी मानिसहरूको मृत्यु चाँड़ै भएको थियो अथवा तिनीहरू निस्सन्तान भएर मरेका थिए।

घ) हिब्रू शब्द 'बेन'को साधारण अर्थ छोरा हो, तर यस शब्दको अर्थ छोरा, नाति, पनाति आदि पनि हुन सक्छ।

ङ) अनि कति नामहरू छोड़िए; किनभने ती नामहरू इतिहासका पुस्तकहरूको लेखकको काममा आएनन्।

१ इतिहास ८:२९-४०: शाऊल बिन्यामिनी मानिस र इस्राएलका पहिलो राजा थिए। तिनको वंशावली यहाँ, यस ठाउँमा र १ इतिहास ९:३५-४४ पदहरूको खण्डमा फेरि दिइएको छ। तर यहाँ, यस ठाउँमा दाऊदका मित्र योनातानका छोराहरू मात्र उल्लेख गरिएका छन्। अनि मरिब-बालचाहिँ मेपिबोशेतको अर्को नाम हो रहेछ (१ इतिहास ८:३४)।[11)]

दान र जबूलूनका वंशावलीहरू दिइएका छैनन्। (अनि दानचाहिँ पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलका अन्य खण्डहरूमा पनि छोड़िएको छ, जस्तैः प्रकाश ७ अध्यायमा।

घ) १ इतिहास ९:१-३४: बेबिलोनको कैदबाट फर्केकाहरूको वंशावली

अब १ इतिहास ९:२-९ पदको खण्डमा छोटकारीमा बेबिलोनबाट यरूशलेममा फर्केका कति यहूदाका र बिन्यामिनका मानिसहरूका नाम पेश गरिएका छन्, जो आफ्ना पितापुर्खाहरूको घरानामा अगुवाहरू थिए (१ इतिहास ९:९)। अनि १ इतिहास ९:१०-१३ पदहरूले यरूशलेममा फर्केका पूजाहारीहरूका नामहरू उल्लेख गरेका छन् भने, १ इतिहास ९:१४-३४ पदहरूले यरूशलेममा फर्केका लेवीहरूका नामहरू दिएका छन्, साथै तिनीहरूका केही कर्तव्यहरूको विषयमा वर्णन गरेका छन्। बेबिलोनबाट फर्केकाहरूको अर्को सूचि नहेम्याह ११ अध्यायमा पाइन्छ।

ङ) १ इतिहास ९:३५-४४: शाऊलको वंशावली

अनि १ इतिहास ९ अध्यायको अन्तिम दसवटा पदहरूचाहिँ १ इतिहास ८:२९-४०

पदहरू जस्तै छन्; र यी पदहरूले शाऊलको वंशावली पेश गरेका छन्, साथै इतिहासको पहिलो पुस्तकको ऐतिहासिक खण्डको निम्ति बाटो तयार गर्छन् (१ इतिहास १०-२९ अध्यायहरू)। अनि शाऊलको जीवनको अभिलेख १ शमूएल ९-३१ अध्यायहरूमा पाइन्छ।

खण्ड २

१ इतिहास १०ः

शाऊलको मृत्यु

१ इतिहास १०ः१-५ः शाऊल र तिनका छोराहरूको मृत्युको समानान्तर विवरण १ शमूएल ३१ः१-१३ पदहरूको खण्डमा पाइन्छ। अनि श्री सी. एच. स्पर्जनले पाँच पदको विषयमा निम्न टिप्पणी गरेका छन्ः

> 'हामी शाऊलको आत्महत्या घोर विरोध गर्छौं, तर हामी तिनको हतियार बोक्नेको मृत्युसम्मको विश्वासयोग्यता प्रशंसा नगरी सक्दैनौं; किनकि तिनी आफ्ना मालिकविना बाँच्न चाहँदैनथिए। तब के, के यी हतियार बोक्ने मानिस शाऊलको लागि जिउने र मर्ने हो, र हामी आफ्ना राजा र मालिक येशू प्रभुलाई विश्वासघात गर्नु र धोका दिनु हुन्छ र?' **12)**

१ इतिहास १०ः६-१०ः शाऊलको मृत्युको सम्बन्धमा हामीले कति कुराहरू ध्यानमा राख्नुपर्छ। छ पदमा यसो लेखिएको छः *'शाऊल र तिनका तीनजना छोराहरू, अँ, तिनको सारा घराना एकसाथ मरे।'* यस भनाइको अर्थ कहाँसम्म लान उचित छ? हामी यो कुरा शाऊलसँग मिलेर लड़ाइँमा जानेहरूमा सीमित राख्नुपर्ला (१ शमूएल ३१ः६)। किनकि शाऊलका अरू छोराहरू पनि थिए, जसलाई पलिस्तीहरूले मारेनन् (१ इतिहास १०ः१३-१४; २ शमूएल २ः८ र २१ः१-९)। तर अन्तमा तिनका यी छोराहरू पनि आफ्ना बुबामाथि आइपरेको सजायबाट उम्कन सकेनन् (२ शमूएल २१ः१-८)।

१ इतिहास १०ः११-१२ः शाऊल र तिनका छोराहरूको मृत्युको खबर सुनेपछि याबेश-गिलादका साहसी मानिसहरूले पलिस्ती-हरूबाट तिनीहरूका लासहरू फिर्ता ल्याउन रातभर यात्रा गरे र तिनीहरूका हड्डीहरू गाड़े अनि सात दिनसम्म उपवास बसे। विगत समयमा शाऊलले तिनीहरूको शहर अम्मोनीहरूका राजा नाहाशको हातबाट छुटाएका थिए (१ शमूएल ११); अनि यी शूरवीर मानिसहरूले तिनले तिनीहरूलाई देखाएको तिनको उपकार बिर्सेनन्।

१ इतिहास १०ः१३-१४ः यी पदहरूले शाऊलको मृत्युको निम्ति दुईवटा कारणहरू पेश गर्छन्ः **क)** तिनले परमप्रभुको वचन पालन गरेनन् (१ शमूएल १३ र १५ अध्याय हेर्नुहोस्)। अनि **ख)** तिनले भूतप्रेत खेलाउने स्त्रीको मुखबाट ईश्वरीय सल्लाह लिन खोजे (१ शमूएल २८ अध्याय हेर्नुहोस्)।

शाऊलको सङ्क्षिप्त विवरणले दाऊदको जीवनीको लागि बाटो खोल्छ; किनकि परमेश्वरका जनहरूरूपी इस्राएलमाथि राज्य गर्न दाऊद उहाँको छनौटो, उहाँको चुनिएको पात्र थिए।

खण्ड ३

१ इतिहास ११-२९ः

दाऊदको शासन

क) १ इतिहास ११-१२ः दाऊदको सेना

अ) १ इतिहास ११ः दाऊदका शूरवीर योद्धाहरू

१ इतिहास ११ः१-३ः इतिहासको पुस्तकमा इश्बोशेतको छोटो र असफल शासन उल्लेख गरिएको छैन (२ शमूएल २-४ अध्यायहरू), तर सीधा हेब्रोनमा दाऊदको राजा-अभिषेकको कार्यक्रमतिर अघि बढ्छ (२ शमूएल ५)।

१ इतिहास ११ः४-९ः राजा दाऊदको पहिलो सरकारी काज राजधानी आफ्नो हातमा पार्नु थियो। अनि यस खण्डमा यरूशलेम कसरी कब्जा गरियो, सो बताइएको छ (२ शमूएल ५ः६-१०)।

सरूयाका छोरा योआब दाऊदको भतिजा र उनको सेनापति थिए। तिनले यरूशलेम कब्जा गर्दाखेरि ठूलो साहस र ठूलो वीरता देखाए। अनि दाऊदले गरेको प्रतिज्ञाअनुसार योआब इस्राएलका सेनाहरूको प्रधान भए। तिनी एक शूरवीर योद्धा भए तापनि तिनी एक निर्दयी मानिस थिए; दाऊदका शूरवीर योद्धाहरूमध्ये तिनको नाम लिइएको छैन; हुन सक्छ, तिनको निर्लज्ज व्यवहारले गर्दा यसो भएको होला।

१ इतिहास ११ः१०ः दाऊदका योद्धाहरूको यो सूचि उनको शासनकालको शुरुमा राखिएको छ। अनि २ शमूएल २३ अध्यायमा योजस्तै एउटा सूचि उनको शासनकालको अन्तमा राखिएको छ। यी शूरवीर मानिसहरू दाऊदको शासनकालका विभिन्न समयहरूमा उनीकहाँ आए। तिनीहरूमध्ये कतिजना उनी अदुल्लामको गुफामा भएको बेलामा उनीकहाँ आए (१ इतिहास ११ः१५-१९)। उनी सिक्लगमा हुँदा अरू मानिसहरू उनीकहाँ आए (१ इतिहास १२ः१-२२)। अनि दाऊद हेब्रोनमा राजा भएको बेलामा फेरि अरू मानिसहरू उनीकहाँ आए (१ इतिहास १२ः२३-४०)।

अब दाऊदका मुख्य शूरवीरहरूको सूचि पेश गरिन्छ र उनीहरूले देखाएका वीरताका कामहरू के-के थिए, यी बहादुरी कामहरूको केही उदाहरणहरू दिइन्छन्।

१ इतिहास ११ः११ः क) याशोबामः तिनीसँग एउटा भाला मात्र थियो; तिनले यही भालाले तीन सय मानिसहरूलाई मारिदिए। परमेश्‍वरले तिनलाई इस्राएलका शत्रुहरूमाथि एउटा अलौकिक विजय दिनुभयो। आज-भोलि शूरवीर मानिसहरूले अझै पनि परमेश्‍वरको लागि असाधारण कामहरू पूरा गर्न सक्छन्, जब तिनीहरूले उहाँमाथि भरोसा राख्छन् र मानिसहरूका अमर आत्माहरूको शत्रु शैतानको विरुद्धमा जोशको साथ लड़ाइँ गर्छन्।

१ इतिहास ११ः१२-१४ः ख) दोदोका छोरा एलाजारः तिनी दाऊदसँग थिए भन्ने कुरा सबैभन्दा पहिले याद गर्नुहोस्! तिनी दाऊदप्रति विश्‍वासयोग्य थिए र अरू सबै भाग्दा तिनी दाऊदको साथमा खड़ा भए। अनि तिनी केको निम्ति आफैलाई जोखिममा राखे त? जौको एउटा बारीको निम्ति! यो जग्गाजमिन वा फसलजस्तै श्रीसम्पत्तिको सवाल थिएन, तर नियमनिष्ठाको सवाल थियो। किनकि त्यो बारी परमेश्‍वरको प्रतिज्ञाअनुसार इस्राएलको थियो, र पलिस्ती-हरूसँग एउटा खुट्टा धरि यस बारीमा टेक्ने अधिकारै थिएन। हे ख्रीष्ट-विश्‍वासी भाइ-बहिनीहरूहो, तपाईंहरू परमेश्‍वरको निजी

सम्पत्ति हुनुभएको के तपाईंहरूलाई थाहा छ? तपाईंहरूले शैतानलाई आफ्नो जीवनको सानोभन्दा सानो क्षेत्रमा पनि त्यसको खुट्टा राख्ने कुनै टेवा नदिनुहोस्!

१ इतिहास ११:१५-१९: ग) अदुल्लामको गुफामा दाऊदकहाँ आएर बसेका तीनजना शूरवीरहरू: तिनीहरू दाऊदसँग उनको अप्ठ्यारोभन्दा अप्ठ्यारो परिस्थितिमा थिए र उनको हृदयको चाहना के थियो, सो तिनीहरूलाई थाहा थियो। उनको लागि बेतलेहेमको इनारबाट पानी ल्याइदिन तिनीहरूले आफ्नो ज्यान समेत खतरामा पारे। त्यस पानीले उनको मन अवश्य ताजा बनाइदिनेथियो। तिनीहरूले नाम कमाउन यो बहादुरी काम गरेनन्, किनकि तिनीहरूका नामहरू उल्लेख गरिएका छैनन्; तर तिनी-हरूले दाऊदको सुखचैन बढ़ाउन खोजे; यो तिनीहरूको एकमात्र उद्देश्य थियो। प्रभु येशूको नजिक बसेर उहाँको हृदयका चाहनाहरू जान्ने भाइबहिनीहरू कहाँ छन्? हे दाजुभाइहरूहो, हे दिदीबहिनीहरूहो, के प्रभु येशूको मनलाई ताजा तुल्याउन तपाईंहरू आफ्नो सम्पूर्ण जीवन खतरामा हाल्न तयार हुनुहुन्छ? तब मिशन-क्षेत्रको कुनै खाँचोमा परेको ठाउँमा जानुहोस् र त्यहाँबाट उहाँलाई शीतल पार्ने, उहाँको मनलाई सुखशान्ति दिने कुनै न कुनै कोसेली ल्याउनुहोस्! यसो गर्नुहोस् र तपाईंको नाम पनि अवश्य उहाँका शूरवीर योद्धाहरूको सूचिमा हालिनेछ।

१ इतिहास ११:२०-२१: घ) योआबका भाइ अबिशै: तिनी दोस्रो तीनजनामध्ये[13] सबैभन्दा सम्मानित व्यक्ति थिए। पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलले हामीलाई अबिशैको विषयमा के बताउँछ भने, तिनी दाऊदप्रति अटल भक्तिले पूर्ण मानिस थिए। तिनी दाऊदसँग शाऊलको छाउनीमा गए (१ शमूएल २६:); अब्शालोमले मच्चाएको राजद्रोहको समयमा तिनी दाऊदसँग यरूशलेमबाट भागे (२ शमूएल १६); तिनले शेबाको विद्रोह तत्कालै कुल्चाइदिए (२ शमूएल २०); तिनले दाऊदलाई इस्बी-बेनोबबाट बचाए, जो दैत्यको वंशका मानिस थियो (२ शमूएल २१); अनि तिनले अन्य धेरै तरिकाहरूद्वारा आफ्ना राजाको विश्वास-योग्य सेवा गर्थे (२ शमूएल १० र १८ अध्यायहरू र १ इतिहास १८ अध्याय)। यसकारण भाइबहिनीहरूहो, प्रभुमा समर्पित हुनुहोस्, उहाँप्रति विश्वासयोग्य र स्वार्थ-रहित हुनुहोस् अनि उहाँको निम्ति वीरता देखाउनुहोस्! यसरी नै राजाहरूका महाराजाको मूल्यवान् मित्र र सेवक बन्नुहोस्!

१ इतिहास ११:२२-२५: ङ) बनायाह: उनका बुबा पूजाहारी र एक शूरवीर मानिस थिए (१ इतिहास २७:५)। बनायाह दाऊदका अङ्गरक्षकहरूको अधिकारी थिए। अनि यहाँ उनका केही वीरताका कामहरू सूचित गरिएका छन्। पछि उनी योआबको स्थानमा इस्राएलका सेनाहरूको सेनापति भए (१ राजा २:३४-३५)। उनका विजयहरूमा हामी विजयी जीवनको सुन्दर चित्र देख्छौं। विजयी जीवन जिउनेले ठूलो कदको मिस्री मानिसरूपी संसारमाथि जय पाउँछ, मोआबका दुईजना सिंहजस्तै मानिसहरूले हामीलाई हमला गरेझैं हामीलाई आक्रमण गर्ने हाम्रो पापी स्वभावरूपी शरीरमाथि जय पाउँछ, र शैतान, त्यस गर्जने सिंहमाथि जय पाउँछ। उसले सबै आत्मिक शत्रहरूको सामना गर्छ र ऊ तिनीहरूमाथि प्रबल हुन्छ।

१ इतिहास ११:२६-४७: यस खण्डमा कुनै पनि वीरताको काम उल्लेख गरिएको छैन; तर वीरतापूर्वक दाऊदको सेवा गर्ने-हरूका नामहरू सूचित गरिएका छन्; किनकि तिनीहरू यसको निम्ति सुयोग्य मानिसहरू थिए। यस सूचिमा सूचित गरिएका कतिपय नामहरू निक्कै रोचक छन्, जस्तै: **क)** अम्मोनी सेलेक (१ इतिहास ११:३९), र

ख) मोआबी यित्मा (१ इतिहास ११:४६); तिनीहरू खास आफ्नो जातिअनुसार इस्राएलका जन्मजात शत्रु थिए। तर यहाँ इस्राएलका राजाको सेवामा तिनीहरूको भर्ति भएको थियो। अनि हाम्रो विषयमा कसो हो? हामी सबैजना परमेश्‍वरका शत्रु भएरै जन्मेका थियौं; तर उहाँको अनुग्रहले गर्दा हामी पनि महाराजा येशूको सेनामा भर्ना पाउन सक्छौं।

च) हित्ती ऊरियाह (१ इतिहास ११:४१): प्रतिज्ञाको देश कब्जा गर्दाखेरि इस्राएलीहरूले हित्तीहरूलाई नाश गर्नुपर्नेथियो (व्यवस्था ७:१-२)। अनि ऊरियाह यही हित्तीको जातिका मानिस थिए। तर यहाँ आएर तिनी दाऊदको पक्षमा लड़ाइँ गर्ने उनको योद्धा थिए। ऊरियाह दाऊदप्रति विश्‍वासयोग्य थिए, तर दाऊदले तिनीप्रति अविश्‍वासी व्यवहार गरे; किनकि उनले ऊरियाहलाई हत्या गर्ने आदेश दिए; किनभने उनले तिनकी पत्नी बतशेबालाई आफ्नी स्वास्नी तुल्याउन खोजे (२ शमूएल ११)।

आ) १ इतिहास १२: दाऊदका विश्‍वासयोग्य अनुयायीहरू

एघार अध्यायको सन्दर्भचाहिँ ती व्यक्ति विशेषहरू थिए, जसले दाऊदलाई साथ दिएका थिए। तर यस बाह्रौं अध्यायको प्रमुख सन्दर्भ ती कुलहरू र तिनीहरूका कप्तानहरू हुन्, जसले राजा दाऊदसँग गठबन्धन राखे। यस अध्यायमा इस्राएलको एक-एक कुल-बाट आएका मानिसहरू को-को थिए, सो सूचित गरिएको छ। १ इतिहास १२:१-२२ पदको खण्डमा शाऊलको सामुबाट दाऊद लुकिबसेको बेलामा उनीकहाँ आएकाहरू को-को थिए, सो पहिले सूचित गरिएको छ भने, १ इतिहास १२:२३-४० इश्बोशेतको मृत्युपछि हेब्रोनमा दाऊदकहाँ आएकाहरू को-को थिए, सो उल्लेख गरिएको छ। त्यसपछि १ इतिहास १२:३८ पदमा इस्राएलका बाँकी सबै मानिसहरू सामान्य रूपले पेश गरिएको छन्, *'जो दाऊदलाई राजा बनाउन एउटै मनका भएका थिए। किनकि इस्राएलमा निक्कै आनन्द भइरहेको थियो।'*

पहिले सङ्कष्टमा परेकाहरू, ऋणमा परेकाहरू र दुःखीहरू शरण लिन दाऊदकहाँ आएका थिए (१ शमूएल २२:१-२)। तर अहिले चाहिँ यी मानिसहरू दाऊदको सेवा गर्न र उनलाई उनको सिंहासन प्राप्त गर्न मद्दत पुर्‍याउन आए; किनकि ईश्‍वरीय उर्दी-अनुसार सिंहासन उनको थियो। अनि वर्तमान समयमा चाहिँ? आज परमेश्‍वरको राज्यलाई आवश्यकता पर्छ, परमेश्‍वरद्वारा सुसज्जित, तालिम-प्राप्त, फुर्तिला भाइबहिनीहरू (१ इतिहास १२:२ र ८), जो विश्‍वासमा बलियो हुन्छन्, जो सबै विषम समस्याहरूमाथि प्रबल हुन्छन् र जसले शत्रुहरूलाई भगाउन सक्छन् (१ इतिहास १२:१४-१५), जो पवित्र आत्माले भरिएका र निस्स्वार्थी हुन्छन् र जो प्रभु येशूमा समर्पित हुन्छन् (१ इतिहास १२:३२), जो दोधारे मनका होइनन्, तर एकचित्तका मानिसहरू हुन्छन् (१ इतिहास १२:३३)।

दाऊदले बिन्यामिनबाट आएकाहरूलाई र यहूदाका मानिसहरूलाई शङ्का गर्न स्वाभाविक कुरा थियो (१ इतिहास १२:१७); किनभने विगत दिनहरूमा तिनीहरूमध्ये कतिजनाले उनलाई धोका दिएका थिए (१ शमूएल २३)।

अनि १ इतिहास १२:१९-२३ पदहरूमा उल्लेख गरिएका ऐतिहासिक घटनाहरू १ शमूएल २९ र ३० अध्यायमा पाउन सकिन्छन्। दाऊद पलिस्तीहरूसँग हुँदा परमेश्‍वरले उनलाई इस्राएलको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्नदेखि रोक्नुभयो। उहाँले उनलाई अमालेकीहरूमाथि विजय पनि दिनुभयो, जुन

अमालेकीहरूले सिक्लगमाथि आक्रमण गरेर दाऊदको परिवार कब्जा गरेका थिए।

यर्दनको पूर्वका कुलहरू ठूलो सङ्ख्यामा आए (१ इतिहास १२:३७), तर यहूदा, शिमोनजस्तै हेब्रोनको नजिकै भएका कुल-हरूको प्रतिनिधि थोरै फौजीहरूका स-साना दलहरूले गरेछन् (१ इतिहास १२:२४-२५ आदि)।

बल्ल सारा इस्राएल ईश्वरीय नियुक्ति भएका आफ्ना राजाको वरिपरि एकताबद्ध भएको थियो; अब ठूलो आनन्द थियो, प्रीति-भोज र आशिष थियो (१ इतिहास १२:४०)। शाऊलको अनाज्ञाकारिताको खातिर तिनीहरूको बीचमा आएको अमेल र झगड़ा बितिसकेको थियो। इस्राएली जातिले अब आफ्ना ईश्वरभक्ति गर्ने गोठाला र राजाको अधीनतामा नयाँ समृद्धि पाउनेथियो।

ख) १ इतिहास १३-१६: दाऊदले परमप्रभुको सन्दुक यरूशलेममा ल्याएको

१ इतिहास १३:१-८: यस अध्यायमा परमप्रभुको सन्दुक यरूशलेममा ल्याउने दाऊदको पहिलो प्रयास वर्णन गरिएको छ; किनभने दाऊदले भर्खरै यो राजकीय शहर आफ्नो निम्ति कब्जा गरे।

शाऊलको शासनकालभरि परमप्रभुको सन्दुक बेवास्ता गरिएको थियो। विगत समयमा पलिस्तीहरूले यो कब्जा गरेका थिए र सात महिनासम्म आफैसँग राखेका थिए; त्यसपछि तिनीहरूले यो फर्काएर किर्यत-यारीममा पठाए; त्यहाँ यो अबिनादाबको घरमा राखिएको थियो; तिनी एक लेवी थिए (१ शमूएल ४-७ अध्यायहरू)। तर अब-चाहिँ दाऊदको आदेशअनुसार उज्जा र अहियोले यरूशलेमसम्मको छोटो यात्राको लागि परमप्रभुको सन्दुक एउटा नयाँ गाड़ामा राखे। अनि हुन सक्छ, मिस्रको शिहोर भन्नाले 'वादी एल अरिश'को नामले चिनिने मिस्रको खोला सङ्केत गर्छ कि कसो हो?

१ इतिहास १३:९-१२: अनि जब यो गाड़ा तानिरहेका गोरुहरूले ठेस खाए, तब उज्जाले सन्दुक थाम्नको निम्ति आफ्नो हात बढ़ाए। तत्कालै परमेश्वरले तिनलाई मारि-दिनुभयो। मोशाको व्यवस्थाले पूजाहारी-हरूलाई छोड़ेर अरू कसैलाई पनि यो सन्दुक छुन दिँदैनथियो (गन्ती ४:१५)। अनि जब कहातीहरूले यो सन्दुक बोकेका थिए, तब तिनीहरूले यसका डण्डीहरू आफ्ना काँधहरूमाथि त राखेका थिए, तर तिनीहरू यस सन्दुकको सम्पर्कमा आउँदैनथिए। अबदेखि उसो त्यस ठाउँको नाम 'पेरेस उज्जा' भयो अर्थात् 'उज्जाको विरुद्धको आक्रोश' भयो। तब दाऊद रिसाए र यो सन्दुक यरूशलेममा ल्याउनदेखि डराए।

१ इतिहास १३:१३-१४: यसकारण यो सन्दुक ओबेद-एदोम नामक एकजना लेवीको घरमा राखियो; त्यहाँ यो तीन महिनासम्म रहिरह्यो र यसले ओबेद-एदोममाथि ठूलो आशिष ल्यायो, जसले यसको देखरेख गर्थे।

१ इतिहास १४:१-२: दाऊद सारा इस्राएलमाथि राजाको रूपमा स्थापित भए-पछि टायरका राजा हिरामले दाऊदको घर बनाउन कारिगरहरू र सामग्रीहरू पठाए। योचाहिँ तिनीहरूको बीचमा लामो समयसम्म टिक्ने घनिष्ठ मित्रताको शुरुआत थियो, जुन मित्रता सुलेमानको शासनकालसम्म रहिरह्यो।

१ इतिहास १४:३-७: दाऊदले अझै पत्नीहरूलाई लिएर परमप्रभुको विरोधमा पाप गरे। यो कुरा व्यवस्था १७:१७ पदमा स्पष्ट रूपले मनाही गरिएको थियो। इतिहासको पुस्तकमा दाऊदको यो उल्लङ्घन सूचित गरिएको छ, तर यस पापको दोष गरिएको छैन, र यस पापको प्रतिफल के-के थियो, सो बताइएको पनि छैन। १ इतिहास १४:४ पदमा

उल्लेख गरिएका पहिला चारजना छोराहरू बतशेबाका छोराहरू थिए (१ इतिहास ३ः५)। अनि २ शमूएल ११ अध्यायले बतशेबासँग दाऊदको व्यभिचार बयान गरेको छ। तर यस कुरामा पनि परमेश्वरले आफ्नो अनुग्रहको काम गर्नुभएको देख्छौं। किनभने प्रभु येशूको वंशावलीमा यस सम्बन्धबाट जन्मेका दुईजना छोराहरूका नामहरू हालिएका छन्: **क)** नातान, जो मरियमका पूर्ख थिए (लूका ३ः३१), र **ख)** सुलेमान, जो यूसुफका पूर्ख थिए (मत्ती १ः६)।

१ इतिहास १४ः८-१७ः जब पलिस्तीहरूले दाऊद इस्राएलका राजा भएको कुरा सुने, तब तिनीहरू उनलाई आक्रमण गर्न आइहाले। तब दाऊदले परमेश्वरको सोध-खोज गरे (१ इतिहास १४ः१०), र एक शक्तिशाली विजय हासिल गरे। अनि जुन मूर्तिहरूले आफ्ना उपासकहरूलाई जीवित परमेश्वरको हातबाट छुटकारा दिन सकेनन्, ती मूर्तिहरू छोड़िए, उठाएर लगिए र आगोमा जलाइए (१ इतिहास १४ः१२; २ शमूएल ५ः२१)। अनि जब पलिस्तीहरू यो हार पचे, तब तिनीहरू दोस्रो पल्ट आक्रमाण गर्न फर्के। अनि यस बेलामा पनि दाऊदले फेरि परमप्रभुबाट सोधखोज गरे। किनकि परमेश्वरको अगुवाइ र मार्गदर्शन सधैं एकनास हुन्छ भन्ने अनुमान उनले लगाउँदैनथिए। अनि यसपालि परमेश्वरले एकदम फरक रणनीति अपनाउने आदेश दिनुभयो र दाऊदलाई अर्को विजय दिनुभयो।

अनि यी विजयहरूले गर्दा छिमेकी राष्ट्रहरूका मानिसहरूलाई दाऊदको डरले छोप्यो। तपाईंले १ इतिहास १४ः१६ र १७ पदको बीचमा भएको सम्बन्ध याद गर्नुहोला। *'यसकारण जब दाऊदले परमेश्वरले उनलाई आज्ञा गर्नुभएअनुआर गरे; ... तब सबै देशहरूतिर दाऊदको कीर्ति फैलियो।'*

१ इतिहास १५ः१-३ः १ इतिहास १३ अध्यायमा उल्लेख गरिएको 'पेरेस उज्जा'मा घटेको दुखद घटनाको तीन महिनापछि दाऊदले परमप्रभुको सन्दुक यरूशलेम आफ्नो राजधानीमा ल्याउन फेरि तयार गरे। तर यसपालि उनले पहिले यसको विषयमा मोशाको व्यवस्थाभित्र होशियारीसाथ खोजी गरे र त्यसपछि उनी व्यवस्थाको निर्देशन-अनुसार अघि बढ़े।

यस समयमा कुनै घर होइन, तर एउटा पाल तयार गरियो; किनभने यही नमुना मोशाको व्यवस्थामा पाइयो। अनि हुन सक्छ, यो पालचाहिँ इस्राएलीहरूले प्रस्थान गरेको समयमा प्रयोग गरेको पालको बनावटअनुसार बनाइएको थियो होला (प्रस्थान २६)। तर यो सन्दुक दाऊदले बनाएको पालमा राखिने एकमात्र सामग्री थियो, किनकि सुलेमानको समयसम्म गिबोनमा भेट हुने पाल र त्यसका सरसामानहरू रहिरहे (१ इतिहास १६ः३९)।

१ इतिहास १५ः४-१५ः त्यसपछि दाऊदले लेवीका तीनवटा परिवारहरूका प्रधानहरूलाई भेला गरे। मुख्य पूजाहारीहरू सादोक र अबियातार पनि यस शुभ अवसरको लागि बोलाइएका थिए (१ इतिहास १५ः११; १ राजाहरू ४ः४)। अबचाहिँ परमप्रभुको वचनअनुसार, मोशाले आज्ञा गरेअनुसार सही मानिसहरूले यो सन्दुक सही तरिकाले बोके (१ इतिहास १५ः१५)। यसकारण यो प्रयास सफल भयो (१ इतिहास १६ः१)।

१ इतिहास १५ः१६-२९ः दाऊद इस्राएल जातिका निपुण भजन-रचयिताले प्रशंसाको आनन्दमय सङ्गीतको निम्ति विस्तृत प्रबन्धहरू पनि गरे, जुन सङ्गीतले यस सन्दुकको बोकाइमा साथ दिनु थियो। कसैले गीत गाए, कसैले बाजा बजाए। अनि दाऊदचाहिँ? उनी नाच्दैथिए र उफ्रिरहेका थिए, अनि उनले सितार र वीणाहरू बजाइरहेका थिए, र सबैजना आनन्दले

भरिएका थिए। तर यस खुशीको आनन्द अमिलो तुल्याउन खोज्ने तीतो थोपो के थियो भने दाऊदकी पत्नी मिकलले उनलाई गिल्ला गरिन् (१ इतिहास १५ः२९ पद २ शमूएल ६ः१६ देखिका पदहरूसँग तुलना गर्नुहोस्)।

१ इतिहास १६ः१-३ः यो सन्दुक यस पालमा राखिनेबित्तिकै त्यहाँ बलिहरू चढ़ाइए। धार्मिक अनुष्ठानको दृष्टिकोणले होमबलि चढ़ाउनु नै उपासनाको उच्चतम तरिका थियो (लेवी १ अध्यायसँग तुलना गर्नुहोस्)। किनकि होमबलि सम्पूर्ण रूपले आगोद्वारा भस्म हुन्थ्यो, र यसको मीठो सुवासना धूवाँझैं माथि उड़ेर केवल परमेश्‍वरलाई आनन्द दिलाउँथ्यो।

यस शुभ अवसरमा चढ़ाइएका अरू बलिहरूचाहिँ मेलबलिहरू थिए। लेवीय नियमअन्तर्गत मेलबलिहरू ती एकमात्र बलिहरू हुन्थे, जुनचाहिँ साझा हुन्थे, सबैको भाग हुन्थे। होमबलिको वेदीमाथि यी मेल-बलिका पशुहरूका जम्मै बोसो र मृगौलाहरू परमप्रभुको निम्ति चढ़ाइन्थे, त्यसपछि मेलबलिको मासुको एक भाग पूजाहारी-हरूलाई दिइन्थ्यो, र त्यसको मासुको बाँकी भाग बलि चढ़ाउने मानिसको हुन्थ्यो; परमप्रभुको उपस्थितिमा उसले यो भाग आफ्नो परिवारसित खान्थ्यो र आफ्ना साथीहरूसँग बाँड्थ्यो (यो कुरा लेवी ३ अध्यायसँग तुलना गर्नुहोस्)। मेलबलिले परमप्रभुसँगको सङ्गति चित्रण गर्छ, अँ, परमप्रभुबाट आएका असल थोकहरूको बाँड़चुँड़को कार्यको सुन्दर नक्सा पेश गर्छ। परमप्रभुका चाड़हरूमा मनाउँदाखेरि र पवित्र सभारूपी विशेष अवसरहरूमा मेलबलि र होमबलि दुवै मुख्य बलिहरू हुन्थे। अनि पक्कै पनि सारा इस्राएलको लागि परमप्रभुको सन्दुक यरूशलेममा ल्याएको यो दिन एउटा उत्सवको दिन थियो। अनि घर जानुभन्दा अघि सबैजनाले मासुभात खान पाए (१ इतिहास १६ः३)।

१ इतिहास १६ः४-७ः त्यसपछि परमप्रभुको सामु विशेष अवसरहरूमा मात्र होइन, तर दिनहुँ परमप्रभुको उपस्थितिमा धन्यवाद चढ़ाउने र उहाँको स्तुतिप्रशंसा गर्ने काम हुनुपर्ने हेतुले दाऊदले यसको प्रबन्ध गर्न सुनिश्‍चित गरे (यो कुरा १ इतिहास १६ः३७-४२ पदहरूसित तुलना गर्नुहोस्)। अनि कति लेवीहरूलाई सङ्गीतका बाजागाजाहरू र आफ्नो स्वरको साथ परमप्रभुको सेवा गर्न, उहाँको सम्झना गराउन, उहाँलाई धन्यवाद चढ़ाउन र परमप्रभुको प्रशंसा गर्न नियुक्त गरियो।

१ इतिहास १६ः८-२२ः यस अवसरमा गाएको भजनका दुईवटा मुख्य खण्डहरू छन्। १ इतिहास १६ः८-२२ पदहरूको खण्डमा इस्राएली जातिलाई सम्बोधन गरिएको छ भने, १ इतिहास १६ः२३-३४ पदहरूको खण्डमा सबै देश र जातिहरूलाई सम्बोधन गरिएको छ। अनि १ इतिहास १६ः३५ र ३६ पदसित यो भजन समाप्त भयो। यो भजनचाहिँ भजन १०५ः१-१५, भजन ९६ः१-१३, अनि भजन १०६ः१ र ४७-४८ पदबाट लिइएको सङ्गठित भजन हो।

१ इतिहास १६ः८-२२ पदहरूको खण्डमा इस्राएलीहरूलाई के आग्रह गरिएको थियो भने, तिनीहरूले परमप्रभुको महानताको विषयमा गीत गाउनुपरेको थियो र परमप्रभुको अनुहारको नित्य खोजी गर्नुपरेको थियो। तिनीहरूले उहाँका कामहरू, अँ, उहाँले विगत समयमा गर्नुभएका अद्‌भुत कामहरूको सम्झना गर्नुपरेको थियो; अनि तिनीहरूले उहाँको करार सधैं याद गर्नुपरेको थियो। किनकि यस करारअन्तर्गत उहाँका विना-सर्तका प्रतिज्ञाहरू समावेश थिए, जुन प्रतिज्ञाहरू उहाँले तिनीहरूका पितापुर्खा-हरूसित गर्नुभयो।

१ इतिहास १६ः२३-३४ः अब दृष्टिकोण फराकिलो हुन गएको छः सम्पूर्ण पृथ्वीका मानिसहरूले भजन रचयिताको आह्वान सुन्नुपरेको थियोः 'हे सबै मानिसहरूहो, परमप्रभुको महिमाको विषयमा कुरा गर! सृष्टिकर्ता परमेश्वरको भय मान! वैभव, शक्ति र प्रतापले पूर्ण परमेश्वरलाई महिमा देओ, उहाँलाई आनन्द देओ! किनकि सारा संसारले परमेश्वरको पालनपोषण पाइरहेको छ; अनि सारा संसार उहाँको राज्य हो; यसकारण संसारका सबै मानिसहरूले उहाँलाई खुशी तुल्याउनुपरेको छ।'

१ इतिहास १६ः३५-३६ः अनि यस भजनको अन्तमा एउटा प्रार्थना हालिएको छ, जुन प्रार्थना प्रायः भजन १०६ः४७-४८ पदहरूजस्तै छ।

१ इतिहास १६ः३७-४३ः दाऊदले यरूशलेममा यस सन्दुकको सामु र गिबोनमा पनि, जहाँ भेट हुने पाल र होमबलिको वेदी अझै पनि अवस्थित थिए, यी दुवै ठाउँहरूमा परमप्रभुको आराधना गर्ने लेवीहरूलाई नियुक्त गरे र यस कुरामा पूरा मन र ध्यान लगाए। अनि यरूशलेममा उनले पूजाहारी अबियातारको देखरेखमा गायकहरू, द्वारपालहरू र तुरही फुक्नेहरूलाई नियुक्त गरे। तर पूजाहारी सादोकको अधीनस्थ गिबोनमा पूजाहारीको सेवा भइरहन्थ्यो। यस खण्डमा सङ्गीतकारहरूमाथि मुख्य जोड़ दिइएको छ। अनि १ इतिहास १६ः३८ पदमा हुन सक्छ, दुईजना ओबेद-एदोमहरूको कुरा गरिएको सम्भव देखिन्छ, जसरी १ इतिहास १६ः३८ र ४२ पदमा दुईजना भिन्न-भिन्नै यदूतूनहरूको कुरा छ।

अब यस सन्दुकले सियोनमा आफ्नो ठाउँ पायो; यसकारण सबै मानिसहरू आ-आफ्नो घर गए, र दाऊद आफ्नो घरपरिवारलाई आशीर्वाद गर्न घर फर्के।

ग) १ इतिहास १७ः परमप्रभुको निम्ति भवन निर्माण गर्ने दाऊदको इच्छा र परमेश्वरको प्रतिक्रिया

सत्र अध्याय तीनवटा भाग गरिएको छः **क)** १ इतिहास १७ः१-२ः परमेश्वरको निम्ति एउटा घर बनाउने दाऊदको चाहना; **ख)** १ इतिहास १७ः३-१५ः दाऊदको निम्ति एउटा घर बनाइदिने परमेश्वरको सुदृढ़ संकल्प; अनि **ग)** १ इतिहास १७ः१६-२७ः यसको प्रतिउत्तरमा दाऊदको प्रार्थना। अनि २ शमूएल ७ अध्याय यससित सम्बन्धित खण्ड हो।

१ इतिहास १७ः१-४ः दाऊदले भविष्यवक्ता नातानलाई यसो भनेः 'करारको सन्दुक एउटा पालमा बसेको, तर मचाहिँ शानदार घरमा बसेकोमा म दुःखी छु।' परमप्रभुको लागि एउटा घर बनाउने उनको इच्छाको निम्ति नातानले आफ्नो समर्थन दिन के साह्है हतार गरेको! परमप्रभुले नातानलाई यसको विषयमा सच्याउनुपरेको थियो; किनकि दाऊद यस कामको निम्ति चुनिएका मानिस थिएनन्।

१ इतिहास १७ः५-६ः परमेश्वरको सन्दुक कहिल्यै एउटा स्थायी घरमा होइन, तर जहिले पनि एउटा पालमा बसेको थियो। अनि परमेश्वरले यस समयसम्म यस्तो घर बनाइदिने आज्ञा पनि दिनुभएन। पछि दाऊदले आफ्ना छोरा सुलेमानलाई एउटा कुरा प्रकट गरे, जुन कुरा यहाँ, यस ठाउँमा उल्लेख गरिएको छैनः उनले धेरै रक्तपात गरेका र लड़ाइँहरूमा संलग्न भएको हुनाले उनी परमप्रभुको भवन निर्माण गर्न अयोग्य ठहरिए (१ इतिहास २२ः७-८)। यो काम उनको छोराको लागि छोड़ियो, जो 'विश्रामको मानिस' थिए (१ इतिहास २२ः९); तिनले परमप्रभुको सन्दुक यसको अन्तिम विश्राम-स्थलमा ल्याउनेथिए।

१ इतिहास १७:७-१५: विगत समयमा परमेश्वरले आफ्नो अनुग्रहमा इस्राएलका कुल-पुरुषहरूसँग बोलाउनुभएको थियो, ठीक त्यस्तै उहाँले अब दाऊद इस्राएलका गोठाला र राजालाई उनको योग्यता केही पनि नहेरीकन आफ्नो निगाहमा आशिषको पात्रको रूपमा चुन्नुभयो। यी विनासर्तहरूका उहाँका प्रतिज्ञाहरू 'दाऊदसित बाँधिएको करार' भनिन्छ। २ शमूएल ७:१२-१६ पदको खण्ड र भजन ८९ अध्यायले पनि यो करार पेश गर्छन्। श्री जोह्न वालवूर्डले यस करारअन्तर्गत उपलब्ध गरेका प्रबन्धहरूको सङ्क्षिप्त बेलीबिस्तार गरेका छन्:

> 'दाऊदसँग बाँधिएको करारका प्रबन्धहरू-अन्तर्गत निम्न कुराहरू समावेश छन्: **क)** दाऊदको निम्ति अझै एकजना छोरा जन्माउन बाँकी थियो, जो उनको उत्तराधिकारी हुनेथिए र जसले उनको राज्य सुदृढ़ पार्नेथिए। **ख)** अनि त्यो छोरा सुलेमान हुनेथिए, जसले दाऊदको सट्टामा त्यो मन्दिर निर्माण गर्नेथिए। **ग)** सुलेमानको राज्यको सिंहासन सदाको लागि स्थापित हुनेथियो। **घ)** सुलेमानबाट सिंहासन खोसिनेथिएन, यद्यपि तिनका पापहरूले उचित दण्ड पाउनेथिए। अनि **ङ)** दाऊदको घराना, दाऊदको सिंहासन र दाऊदको राज्य सदा-सर्वदाको लागि स्थापित हुनेथियो।' [14)]

परमेश्वरले बाँध्नुभएका अन्य सर्तविनाका करारहरूले जस्तै यस करारले पनि मानव जातिसँगका उहाँका व्यवहारहरूमा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छ। यो करार पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलका अन्य ठाउँहरूमा पनि उल्लेख गरिएको छ, जस्तैः यशैया ९ अध्याय, यर्मिया २३:३३, इजकिएल ३७ अध्याय र जकरिया १४ अध्याय। यो करार प्रभु येशू ख्रीष्टमा आफ्नो पूर्णताको चरमसीमा र चरम-बिन्दुमा पुग्नेछ; किनकि सिंहासन र राज्य सदा-सर्वदाको लागि उहाँको हुनेछन्।

१ इतिहास १७:१६-२७: यी कुराहरू सुनेपछि दाऊद परमप्रभुको सामु गए, र उनले प्रार्थनामा विश्वासको साथ आफ्नो हृदय पोखाए। परमेश्वरप्रति उनको यस प्रतिक्रियामा हामी दाऊदका दुईवटा उत्कृष्ट गुणहरू देख्छौं: उनको नम्रता र परमप्रभुमाथि राखिएको उनको भरोसा। १ इतिहास १७:१६ र १७ पदहरूले भूतपूर्व दास-व्यापारी र सुसमाचार-प्रचारक जोह्न न्यूटनलाई आफ्नो प्रसिद्ध आत्मिक गीत 'अमेजिङ ग्रेस' लेख्न प्रेरित गरे। दाऊदले झैं श्री जोह्न न्यूटनले पनि आफ्नो अयोग्यता, लघुता र सूक्ष्मता परमेश्वरको अचम्मको अनुग्रहद्वारा उच्च पारिएको देख्न सके; किनकि परमेश्वरको अनुग्रह साँच्चै अद्भुत र उदेकको छ।[15)]

घ) १ इतिहास १८-२०: दाऊदका विजयहरू

जुन घटनाहरू आउँदा तीनवटा अध्यायमा छोटो-मीठो सारको रूपमा बयान गरिन्छन्, ती घटनाहरू कालक्रमअनुसार दाऊद राजा भएपछि घटे (१ इतिहास १२), तर परमप्रभुको सन्दुक यरूशलेममा ल्याउनुभन्दा अघि घटे (१ इतिहास १३-१७ अध्यायहरू)।

परमेश्वरले शुरुमा गर्नुभएको अभिप्राय-अनुसार अहिले इस्राएलको दुस्मन गर्ने यसका धेरै छिमेकी राष्ट्रहरू यसको अधीनतामा आइसके। त्यस समयसम्म पाप र अनाज्ञाकारिताले यसलाई ती जातिहरूको दासत्वमा राखेको थियो, जुन जातिहरूलाई उसले कब्जा गर्नुपरेको थियो। तर अबचाहिँ यी अन्यजातिहरूले आफूमाथि इस्राएलको श्रेष्ठता र अधिकार स्वीकार गरेर इस्राएललाई कर तिर्दैथिए।

१ इतिहास १८:१-६: पलिस्तीहरू, मोआबीहरू, सिरियालीहरू र एदोमीहरू – यी सबै जातिहरू पराजित भए; किनभने

परमप्रभुले दाऊदलाई जहाँ गए पनि सहायता गर्नुभयो र बचाउनुभयो।

चार पदमा दाऊदले गरेको उनको दोस्रो भूल सूचित गरिएको छ; किनकि उनी इस्राएलका राजाहरूका गतिविधिहरूसित सम्बन्धित कति नियमहरू पालन गर्नुमा असफल भए (व्यवस्था १७:१५-१७)। पहिले उनले आफ्नो लागि पत्नीहरूलाई बढ़ाएका थिए (१ इतिहास १४:३), र अहिले चाहिँ उनले घोड़ाहरू बढ़ाए।

१ इतिहास १८:७-११: यी जातिहरूलाई अधीनतामा ल्याएको फलस्वरूप दाऊदले धेरै सम्पत्ति प्राप्त गरे। यस सिलसिलामा किसिम-किसिमका सुन, चाँदी र पित्तलका वस्तुहरू ल्याइए, जुन वस्तुहरू उनले परमप्रभुलाई समर्पण गरे, र जुन वस्तुहरू सुलेमानले पछि मन्दिर निर्माण गर्न प्रयोग गरे।

१ इतिहास १८:१२-१३: अबिशैले अठार हजार एदोमीहरूलाई मारे, जसको निम्ति २ शमूएल ८:१३ पदमा श्रेय दाऊदलाई दिइएको छ। यसकारण २ शमूएल ८:१३ पदमा गएर त्यहाँ गरिएको टिप्पणीमा हेर्नुहोस्! तब यी दुई कुराहरूको बीचमा देखा परेको अमेल समाधान हुन्छ।

१ इतिहास १८:१४-१७: दाऊदका शत्रुहरूले उनको क्रोध चाखे, तर उनको प्रजाले उनको धार्मिकता र न्यायबाट आनन्द उठायो। दाऊद एक निपुण सेनापति मात्र थिएनन्, तर एक कुशल प्रशासक पनि थिए। दाऊदका कर्मचारीहरू र अधिकारीहरूको सूचि यहाँ २ शमूएल ८:१६-१८ पदको खण्डमा पेश गरिएको छ। यसकारण बुझ्नुहोस्: परमेश्वरले उनीहरूलाई मान दिन चाहनुहुन्छ, जसले उहाँको सेवा, अनि उहाँका अगुवाहरू र दासदासीहरूको सेवा गर्छन्।

१ इतिहास १९:१-४: शाऊलको समयमा अम्मोनीहरूका राजा नाहाशले इस्राएलको विरुद्धमा लड़ाइँ गरेका थिए (१ शमूएल ११)। अनि तिनले शाऊलको शासनकालमा दाऊदलाई केही सेवा पनि गरेका थिए, जुन कुरा लेखिएको छैन। यसकारण नाहाशको मृत्युपछि दाऊदले तिनका छोरा हानूनलाई सान्त्वना दिन दूतहरू पठाए। तर हानूनले मूर्ख सल्लाह पाएर त्यसअनुसार व्यवहार गरे र यी दूतहरूको अपमान गरे।

१ इतिहास १९:५-७: बदलाको डरले अम्मोनीहरूले सिपाहीहरूलाई भाड़ामा लिए, र लड़ाइँको लागि तयार भए।

१ इतिहास १९:८-१५: योआब र तिनका भाइ अबिशैले अम्मोनी र अरामीहरूको संयुक्त सेना पराजित गरे। *'साहसी होऊ, र हाम्रा मानिसहरूको निम्ति र हाम्रा परमेश्वरको निम्ति वीरता देखाऊ!'* तेह्र पदमा योआबले अबिशैलाई दिएको अर्तीले इस्राएलीहरूलाई उत्प्रेरित गर्‍यो, साथै स्पष्टसँग प्रकट भयो, कि तिनले यस लड़ाइँको सामना गर्नुपरेको बेलामा यस लड़ाइँको विषयमा सठीक दृष्टिकोण अपनाएका थिए।

१ इतिहास १९:१६-१९: अनि जब अरामीहरूले यूफ्रेटिस नदीको पारिमा बसेका आफ्नो जातिका मानिसहरूलाई बोलाउन पठाए र हालसालैमा खाएको हारको बदला लिने योजना बनाए; तब दाऊदले तिनी-हरूबाट आउन लागेको खतरा बुझे, र तुरुन्तै आफ्नो सेना जम्मा गरे अनि तिनीहरूलाई आक्रमण गरिहाले। सेनापति शोपकको अधीनतामा रहेको वैरी सेना छक्क पर्‍यो; तिनीहरू इस्राएलसित लड्न असमर्थ थिए, फलस्वरूप यी घमण्डी अरामीहरू दाऊदको अधीनतामा आए।

१ इतिहास २०:१-२: राजा दाऊदले योआबलाई रब्बाको विरुद्धमा पठाए; (रब्बाचाहिँ वर्तमान समयमा जोर्दानियाको अम्मान हो); तर दाऊद यरूशलेममा रहे (२ शमूएल १२:१)। हुन सक्छ, रब्बाको

घेराबन्दी लगभग दुई वर्ष चलेको थियो होला। अनि यस समयभित्र दाऊदले ऊरियाहकी पत्नी बतशेबासँग व्यभिचार गरे। ऊरियाहचाहिँ दाऊदका शूरवीर योद्धाहरूमध्ये एक थिए। २ शमूएल १२ अध्यायले दाऊदको पाप र पुनर्स्थापनाको विषयमा बताउँछ, तर यहाँ, यस इतिहासको पुस्तकमा उनको पाप उल्लेख गरिएको छैन; इतिहासका पुस्तकहरूको रङ्गरस यस्तै छ। जब रब्बा शहर हार्न लागेको थियो, तब योआबले दाऊदलाई बोलाए, र यस पराजित शहरका राजाको मुकुट दाऊदको शिरमाथि राखियो।

१ इतिहास २०:३: हुन सक्छ, यस पदको सन्दर्भचाहिँ लड़ाइँमा जाने सिपाहीहरू मात्र थिए कि कसो हो? यस खण्डमा हिब्रू भाषा अस्पष्ट छ। यसकारण केही टिप्पणीकारहरूले के प्रस्ताव गरेका छन् भने, यी अम्मोनी मानिसहरूलाई बेगारीमा लगाइयो। (यस सिलसिलामा २ शमूएल १२ अध्यायमा भएका टिप्पणीहरू हेर्नुहोस्)।

१ इतिहास २०:४-८: पलिस्तीहरूचाहिँ इस्राएलका नित्य शत्रुहरू थिए। अनि यी पलिस्तीहरूसित लड़ाइँ गर्दा तीनजना दैत्यहरू मारिए। किनकि गेजेरमा सिब्बकैले सिप्पैलाई मारे; अनि एल-हाननले लहमीलाई मारे (२ शमूएल २१ अध्यायमा त्यसको नाम गोल्यत राखिएको छ); अनि दाऊदका भतिजा योनातानले हरेक हातखुट्टामा छ-छवटा औंलाहरू भएको भीमकाय मानिसलाई मारे। (योनातानचाहिँ दाऊदका साहिँला दाजु शिमेअ अर्थात् शम्माहको छोरा थिए)। श्री म्याथ्यू हेनरीले यो पद हाम्रो जीवनमाथि लागू गराएर यस प्रकारको टिप्पणी गरेका छन्:

> 'दाऊदका सेवकहरू साधारण कदका मानिसहरू थिए, तर हरेक भिड़न्तमा गातका दैत्यहरूको निम्ति जित्न नसक्ने अजय योद्धा थिए; किनभने परमेश्वर तिनीहरूको पक्षमा हुनुहुन्थ्यो। जबसम्म हाम्रो साथमा हाम्रा महान् परमेश्वर हुनुहुन्छ, तबसम्म हाम्रो विरुद्धमा को उठ्न सक्छ र? हामी ठूला मानिसहरूले हाम्रो विरोध गरेकोदेखि डराउनुपर्दैन। किनकि तपाईं आफै भन्नुहोस्: सर्वशक्तिमान् परमेश्वरसँग लड़ाइँ गर्दा हरेक हातखुट्टामा एक-एक औंला बढ़ी भएको कुराले के फरक पार्ला र?' **16)**

ङ) १ इतिहास २१: जनगणना र महामारी

जब यो अध्याय २ शमूएल २४ अध्यायसँग तुलना गरिन्छ, तब शुरुमा दाऊदले मानिसहरूलाई गन्ती गरेको पापको पछाड़िको थियो, सो त्यति स्पष्ट हुँदैन। किनकि २ शमूएल २४ अध्यायअनुसार परमप्रभुले दाऊदलाई इस्राएलको जनगणना गर्ने प्रेरणा दिनुभयो; किनभने उहाँको क्रोध इस्राएली जातिको विरुद्धमा दन्किएको थियो। अनि यहाँ शैतानले यो कार्य उक्साएको थियो भन्ने कुरा हामीलाई भनिएको छ। निस्सन्देह यी दुवै भनाइहरू सत्य छन्। किनकि परमेश्वरले शैतानलाई दाऊदको प्रलोभनमा गर्ने अनुमति दिनुभयो। परमेश्वर खराबीको कर्ता वा प्रणेता हुनुहुन्न, तर उहाँ खराबी हुन दिनुहुन्छ, खराबी सहनुहुन्छ र आफ्ना तोकिएका उद्देश्यहरूको निम्ति हितकारी कारण पो तुल्याउनुहुन्छ।

यस अध्यायमा पेश गरिएका अङ्कहरू र २ शमूएल २४ अध्यायमा दिइएका अङ्कहरूको बीचमा भएका भिन्नताहरूको विषयमा ENDNOTES मा हेर्नुहोस्! **17)**

१ इतिहास २१:१-७: यस जनगणनाको विषयमा योआब शुरुदेखि नै यसको विरुद्धमा थिए, र तिनले राजाको आदेश पालन गर्दा धेरै फुर्ति देखाएनन्। यस जनगणनामा लेवी कुल समावेश किन गरिएन? हुन सक्छ, यो कुल इस्राएल र यहूदाभरि तितरबितर भएको खातिर र यसकारण यसका मानिसहरूलाई गन्ती गर्न गाह्रो भएको खातिर छोड़ियो होला। अनि बिन्यामिनचाहिँ? बिन्यामिन कुलको सङ्ख्या किन यस जनगणनामा हालिएन?

हुन सक्छ, जनगणना त्यस कुलमा पुग्नुभन्दा अघि रोकियो होला (१ इतिहास २७ : २४)। अनि मानिसहरूको गन्ती लिँदा प्रस्थान ३० : १२ पदमा आदेश दिएअनुसार कुनै छुटकाराको दाम सङ्कलन गरिएको थिएन। दाऊदको अनाज्ञाकारिता र उनको घमण्डले गम्भीर परिणामहरू ल्याए।

१ इतिहास २१ : ८-१५ : यस सम्बन्धमा दाऊदको पाप ठूलो थियो; तर उनले परमप्रभुको सामु आफूलाई छिट्टै विनम्र तुल्याएर तत्कालै आफ्नो पाप मानिलिए। अनि जब उनलाई उनको गल्तीको निम्ति दण्डहरूको बीचमा छान्ने अवसर दिइयो, तब उनले छानेनन्, तर आफूलाई परमप्रभुको हातमा सुम्पे; किनभने उहाँ कृपालु हुनुहुन्छ भन्ने उनलाई थाहा थियो। तर यो महामारी थामिनुभन्दा अघि सत्तरी हजार मानिसहरू मारिए।

यो सजाय हामीलाई निक्कै कड़ा लाग्ला। हामी सबैमा कमी र कमजोरीहरू हुन्छन् र हामीलाई जेलजाल पार्ने पापहरू छँदैछन्। दाऊद प्रायः नम्र मानिस थिए, तर यस अवसरमा उनी शैतानको पुरानो पापमा फसे, हो, घमण्डमा फसे। श्री म्याथ्यू हेनरीले यसको व्यावहारिक प्रयोग हामी सबैजनामाथि लागू गरेका छन्:

> 'दाऊदले आफ्नो प्रजाको भीड़ सङ्ख्यामा गर्व गरे, तर परमेश्वरको न्यायले सच्याउने काम आफ्नो हातमा लियो र तिनीहरूको सङ्ख्या कम गरिदियो। यसकारण जुन कुराहरूको विषयमा हामी घमण्डी हुन्छौं, ती कुराहरू हामीबाट खोसिन्छन् भने, अथवा ती कुराहरूले हामीलाई कमजोर तुल्याउँछन् वा हामीलाई अमिलो-तीतो पार्छन् भने यो न्यायसङ्गत कुरा हो।' 18)

१ इतिहास २१ : १६-१७ : अनि जब दाऊदले आफ्ना आँखाहरू उठाए, तब उनले एउटा डरलाग्दो दृश्य देखेः परमप्रभुका दूतले उनको प्यारो यरूशलेममाथि एउटा थुतेको तरवार पसारिरहेका थिए। जुन प्रतिक्रिया उनले यहाँ देखाए, त्यो प्रतिक्रिया प्रशंसनीय छ; यस प्रकारको प्रतिक्रिया ठूलो पाप वा अपराध गर्दा पक्राउ परेका धेरजसो विश्वासी-हरूले देखाउँदैनन्; किन? यो के हो? यसकारण श्री म्याथ्यू हेनरीको चार बुँदे सारांशले हामी सबैको निम्ति, विशेष गरी हाम्रा अगुवाजनहरूको निम्ति लाभदायक हुन्छ। किनभने दाऊदले आफ्नो ताड़ना कसरी लिए, सो कुरा उनका चारवटा प्रतिक्रियाहरूबाट देखिन्छ।

> '**क)** दाऊदले पूरा पश्चात्तापी भई आफ्नो पाप मानिलिए, र यस पापको क्षमा पाऊँ भनेर यसको विषयमा गम्भीरतापूर्वक प्रार्थना गरे (२१ : ८)। उनले मानिलिएः "मैले पाप गरें", "मैले ठूलो पाप गरें", "मैले मूर्ख काम गरें", "मैले ठूलो मूर्खता गरें"; अनि उनले विन्ती गरेः "तपाईंले मलाई जेजति ताड़ना दिए त हुन्छ, तर त्यो अधर्म हटाउनुहोस्!"
>
> **ख)** उनले आफ्नो अधर्मको निम्ति दण्ड ग्रहण गरे। "तपाईंको हात ममाथि र मेरा बुबाको घरानामा परोस्!" (२१ : १७)। "म आफूलाई ताड़नाको छड़ीको सजायमा सुम्पन्छु, मलाई, अँ, मलाई मात्र कष्ट दिनुहोस्! किनकि मैले पाप गरेको हुँ; म नै दोषी हुँ। सजाय मेरो थाप्लोमाथि परोस्!"
>
> **ग)** उनले आफूलाई परमेश्वरको कृपामा छोड़िराखे, (यद्यपि उनलाई थाहा थियो कि परमप्रभु उनीसँग रिसाउनुभएकै थियो); तर उहाँको विरोधमा उनको कुनै नराम्रो भावना थिएन। कसैको हातमा पर्नुपरे हामी परमप्रभुको हातमा परौं; किनकि उहाँको कृपा धेरै महान् छ (२१ : १३)। असल मानिसहरू, परमेश्वर उनी-हरूसँग रिसाउनुभएको बेलामा पनि उहाँको विषयमा असल कुरा सोच्छन्। "उहाँले मलाई मार्नुभए तापनि म उहाँमाथि भरोसा राख्नेछु" (अय्यूब १३ : १५)।

घ) उनले आफ्नो प्रजाको निम्ति अति कोमल वास्ता व्यक्त गरे। उनको अपराधको खातिर तिनीहरू पीड़ित हुनुपरेको कुरा देखेर उनको हृदय दुख्यो। "तर यी भेड़ाहरू – यिनीहरूले के गरेका छन् र?" (२१:१७)।' 19)

१ इतिहास २१:१८-२६: परमप्रभुले भविष्यवक्ता गादको मुखद्वारा दाऊदलाई आज्ञा गर्नुभयोः यबूसी ओर्नानको खला किन! त्यहाँ एउटा वेदी निर्माण गर र त्यसमाथि बलिहरू चढ़ाऊ!' (२ शमूएलको पुस्तकमा ओर्नानको अर्को अरौना हो)। ओर्नानले दाऊदलाई त्यो जमिन उपहारको रूपमा दिन खोजे, तर राजा यसको लागि मोल तिर्ने अडिग रहे। अनि १ इतिहास २१:२४ पदले एउटा महत्त्वपूर्ण आत्मिक नियम प्रस्तुत गर्छः बलिदान प्रभावकारी हुनु हो भने, यो दाम नपरेको हुनुहुँदैन, तर यसको मोल ज्यादा हुनुपर्छ। अनि यो ओर्नानको खला नै पछि मन्दिरको स्थल बन्यो (२ इतिहास ३:१)।

१ इतिहास २१:२७-३०: अब्राहामले आफ्नो छोरा इसहाकलाई परमप्रभुको निम्ति चढ़ाएको ठाउँ मोरिया पहाड़मा थियो (उत्पत्ति २२)। अनि जब परमप्रभुले यी दूतलाई आज्ञा गर्नुभयो, यहाँ त्यो महामारी रोकियो, र तिनले आफ्नो तरवार फेरि त्यसको म्यानमा हाले, जसरी हामी १ इतिहास २१:२७ पदमा पढ़्छौं। अनि हाम्रो विश्वासअनुसार यो त्यही स्थान थियो, जहाँ प्रभु येशू सारा संसारका मानिसहरूका पापहरूको निम्ति क्रूसमा मर्नुभयो। यो एकै पहाड़ थियो, तर स्थान बेग्ला-बेग्लै थियो।

परमेश्वरबाट सोधखोज गर्न दाऊदलाई गिबोनमा जान डर लागेको थियो; किनकि अब ओर्नानको खलाचाहिँ परमप्रभुको उपासना गर्न नयाँ केन्द्र भएको उनले जाने।

च) १ इतिहास २२-२६: परमप्रभुको भवनको निर्माण-कार्यको निम्ति हुने तयारी

अ) १ इतिहास २२: सामग्रीहरू, कामदाररूपी श्रमबल र प्रेरणा

१ इतिहास २२:१-५: 'परमप्रभु परमेश्वरको भवनको स्थान यही हो; अनि इस्राएली जातिको निम्ति होमबलिको वेदीको स्थल यही हो' भनेर दाऊदले ओर्नानको खलाचाहिँ परमप्रभुको भवन र होमबलिको वेदीको भावी स्थान हुँदो रहेछ भन्ने बुझे (१ इतिहास २१:२८)। यसकारण उनले मन्दिरको निर्माण-कार्यको निम्ति तयारी गर्न थाले; किनकि सुलेमानले मन्दिर बनाउने सौभाग्य पाएको उनलाई थाहा भयो। दुई पदमा उल्लेख गरिएका विदेशीहरूचाहिँ इस्राएल देशमा उब्रेका कनानीहरू थिए (१ राजा ९:२०-२१)। इस्राएली जातिले तिनीहरूलाई नष्ट गर्नुपर्नेथियो, तर यसो गर्न उनीहरू असफल भएको थियो। अनि अहिले यहूदीहरूले तिनीहरूलाई बेगारी-कामको निम्ति अधीनतामा राखे।

१ इतिहास २२:६-१३: अनि अब दाऊदले सुलेमानलाई औपचारिक व्याख्यान दिँदैथिए। परमप्रभुको निम्ति एउटा भवन निर्माण गर्ने उनको इच्छा थियो; अनि उनी रक्तपात गर्ने मानिस भएकोले उनी अयोग्य ठहरिए। तर उनले परमप्रभुबाट एउटा प्रतिज्ञा पाउनुभएको थियोः उनको छोरा सुलेमानले परमेश्वरको भवन निर्माण गर्नेछन्। सुलेमानको निम्ति उनको शुभेच्छा यस प्रकारको थियोः 'हे मेरा छोरा, परमप्रभु तिम्रो साथमा होऊन्!' तिनको निम्ति उनको विन्ती यही थियोः 'परमप्रभुले तिमीलाई बुद्धि र समझशक्ति दिऊन्!' अनि तिनको निम्ति उनको आग्रह यस्तो थियोः 'अनि तिमीचाहिँ

परमप्रभुले मोशालाई आज्ञा गर्नुभएको व्यवस्था होशियारसाथ पालन गर !'

१ इतिहास २२:१४-१९: अन्तमा दाऊदले सुलेमानलाई यस निर्माण-कार्यको लागि सामग्री र कामदारहरू तयार गर्न निक्कै दुःख उठाएको सम्झना दिलाए। सुलेमानको निम्ति उनको अन्तिम अर्ती यस प्रकारको थियोः 'उठ र यो काम गर्दै जाऊ, अनि परमप्रभु तिम्रो साथमा रहिरहून् !' अनि हामी सबै ख्रीष्ट-विश्वासीहरूको निम्ति पनि यो अर्ती मनमा राख्न लाभदायक हुन्छ।

१ इतिहास २२:१७-१९: त्यसपछि राजाले इस्राएलका अगुवाहरूलाई चाहिँ सुलेमानलाई सहयोग गर्न आग्रह गरे। के तपाईंले यस कुरामाथि ध्यान दिनुभयो ? 'अब परमप्रभु आफ्नो परमेश्वरको खोजी गर्न आफ्नो हृदय र मन लगाओ ! त्यसपछि उठ, परमप्रभु परमेश्वरको पवित्रस्थान निर्माण गर !' परमप्रभुको भवनको निर्माण-कार्य पूरा गर्ने सम्बन्धमा पहिले हृदयको तयारी आउँछ, त्यसपछि मात्र यो हातहरूले गर्ने एउटा काम हुँदो रहेछ।

आ) १ इतिहास २३-२६: लेवीहरूका विभागहरू र तिनीहरूका कर्तव्यहरू

१ इतिहास २३:१-३: यो दाऊदको शासनकालको अन्ततिरको कुरा होः तीस वर्ष र त्यसभन्दा माथिका लेवीहरूको जनगणना लिइयो; किनकि त्यस उमेरदेखि तिनीहरूले क्रियाशील भई सेवा गर्न थाल्न सके।

१ इतिहास २३:४-५: तिनीहरूको सङ्ख्या अठतीस हजार थियो। त्यसपछि यी अठतीस हजार मानिसहरूलाई चारवटा झुण्डहरूमा छुट्ट्याइएः **क)** मन्दिरको सेवाको देखरेखको निम्ति चौबीस हजार निरीक्षकहरू थिए भने, **ख)** छ हजार अफिसरहरू र न्यायकर्ताहरू थिए; अनि **ग)** चार हजार द्वारपालहरू थिए भने, **घ)** चार हजार सङ्गीतकार र गायकहरू थिए, जसले परमप्रभुको सामु निरन्तर स्तुतिप्रशंसा चढाउँथे। यी निर्देशनहरू ईश्वरीय प्रेरणाको फल थिए, जुन निर्देशनहरू उहाँका भविष्यवक्ताहरूमार्फत दाऊदलाई पेश गरिए (२ इतिहास २९:२५)।

१ इतिहास २३:६-२४: यस खण्डमा लेवीहरूको वंशावली फेरि एकपल्ट दिइएको छः १ इतिहास २३:७-११ पदहरूको खण्डमा गेर्शोनीहरूको वंशावली; १ इतिहास २३:१२-२० पदहरूको खण्डमा कहातीहरूको वंशावली (मोशा र हारूनचाहिँ सबैभन्दा प्रसिद्ध लेवीहरू कहाती थिए); अनि १ इतिहास २३:२१-२३ पदहरूमा मरारी-हरूको वंशवाली उल्लेख गरिएको छ।

कति पूजाहारी-सेवाहरू केवल हारून र तिनका छोराहरूलाई प्रतिबद्ध गरिएको नित्य गरिरहने तिनीहरूको जिम्मेवारी थियो (१ इतिहास २३:१३), जस्तैः धूप बाल्ने, पवित्रस्थानमा र महापवित्रस्थानमा परमप्रभुको सेवा गर्ने र परमप्रभुको नाममा इस्राएलीहरूलाई आशीर्वाद दिने कामहरू पूजाहारीहरूको लागि आरक्षित थिए (गन्ती ६:२३-२७)। अनि महापवित्रस्थानमा गरिने सेवा प्रधान पूजाहारीको एकमात्र पेवा थियो।

१ इतिहास २३:२५-२७: त्यसपछि लेवीहरूका कर्तव्यहरू पेश गरिएका छन्। अबदेखि उसो तिनीहरूले मोशाले तिनी-हरूलाई आज्ञा गरेअनुसार भेट हुने पाल र त्यसका सामग्रीहरू बोक्नुपर्नेथिएन; किनकि परमप्रभुको भवनचाहिँ परमेश्वरको स्थायी घर हुनेथियो। दाऊदका अन्तिम शब्दहरूअनुसार लेवीहरूको सेवा गर्ने उमेर घटाएर बीस वर्ष र त्यसभन्दा माथिका ठहराइयो; किनभने मन्दिरको सेवामा बढ़ी जनशक्ति चाहिनेथियो।

१ इतिहास २३:२८-३२: उक्त छ हजार अफिसर र न्यायकर्ताहरू इस्राएलभरि खटाइए

होलान्; तर अरू सबै लेवीहरूले मन्दिरको सम्बन्धमा सेवा गर्ने गर्थे। अनि मन्दिरको कामको देखरेख गर्ने निरीक्षकहरूले यस खण्डमा प्रस्तुत गरिएका विस्तृत कर्तव्य-हरूअनुसार पूजाहारीहरूको सघाउ पुऱ्याउनु-पर्नेथियो ।

१ इतिहास २४ः१-१९ः पूजाहारीहरू तिनीहरूका घरानाहरूअनुसार चौबीसवटा दलहरूमा (१ इतिहास २४ः१-१९), अनि लेवीहरू पनि तिनीहरूका घरानाहरूअनुसार चौबीस दलहरूमा विभाजन गरिएको कुरा यस अध्यायमा पढ़िन्छ (१ इतिहास २४ः२०-३१)। हरेक दललाई पालैसँग मन्दिरमा सेवा गर्ने ड्यूटी तोकिएको थियो; यसरी वर्षमा हरेक दलले लगभग दुई हप्ता सेवा गर्ने अवसर पाउने गर्थ्यो। याद रहोस्ः नयाँ नियमको जकरियाचाहिँ आठौं दलको, अर्थात् अबियाहको दलको थिए (लूका १ः५; १ इतिहास २४ः१०)।

हारूनका दुईजना बाँचिरहेका छोराहरू एलाजार र इतामारका घरानाहरूमा पूजाहारी-गिरी सीमित थियो। चार पदअनुसार एलाजारको घरानामा सोह्रवटा दलहरू र इतामारको घरनामा आठवटा दलहरू थिए। अनि राजा दाऊद, इस्राएलका शासकहरू अनि पूजाहारीहरू सादोक र अहिमेलेकको उपस्थितिमा चौबीस पल्ट गोला हालियो। अनि अभिलेखक शेमायाहले गोला हालिएका नतिजाहरू होशियारीसाथ लेखिराखे।

१ इतिहास २४ः२०-३१ः अनि लेवीहरूले पनि दाऊद र शासकहरूको सामु गोला हाले। गोलाअनुसार हरेक मानिस कुन दलमा पर्ने हो, सो निर्धारित भयो।

१ इतिहास २५ः१-७ः अनि यस पच्चीसौं अध्यायमा लेवीका बाँकी सन्तानहरू गायक र सङ्गीतकारहरूको रूपमा पवित्र सेवा गर्ने तिनीहरूका दलहरू निर्धारित गरिए। यिनीहरू आसाफका छोराहरू (२५ः२), यदूतूनका छोराहरू (२५ः३), र हेमानका छोराहरू (२५ः४-५) हुन्। यी दुई सय अठासीजना मानिसहरू झ्याली, सितार र वीणाहरू बजाईकन परमप्रभुको भवनमा गाउन र बजाउनको निम्ति नियुक्त भए (२५ः६-७)।

१ इतिहास २५ः८-३१ः यस खण्डमा सूचित गरेअनुसार यिनीहरू गोलाद्वारा चौबीसवटा दलहरूमा छुट्ट्याइए र चौबीसवटा पालाहरूमा नियुक्त गरिए।

१ इतिहास २६ः१-१९ः अनि द्वारपालहरू-चाहिँ? द्वारपालहरू र तिनीहरूको निम्ति गोलाद्वारा तोकिएका मूलढोकाहरूको विषयमा विस्तृत विवरण अब दिइन्छ। अनि यहाँ, २६ः१ पदमा कोरहीहरूको कुरा लेखिएको छ। 'जुन दुःसाहसको विषयमा तिनीहरूका बुबा दोषी थिए, अरूलाई यस प्रकारको दुःसाहस गर्नदेखि रोक्ने तिनीहरूको कर्तव्य थियो (गन्ती १६)। परमेश्वरका तरिकाहरू यस्ता छन्।'[20] अनि यहाँ हामी ओबेद-एदोमको नाम पढ्छौं, जसले उज्जाको मृत्युपछि परमप्रभुको सन्दुकको देखरेख गरेका थिए (१ इतिहास १३ः१४)। परमेश्वरले तिनको विश्वासयोग्यता बिर्सनु-भएन।

अब अठार पदको कुरा आयोः मूल-ढोकासित जोड़िएको सेतुपथमा चारजना द्वारपाल वा पहरेदारहरू खटाइएका थिए, जुन सेतुपथचाहिँ पर्बारसम्म पुग्थ्यो, जहाँ अरू दुईजना द्वारपाल खटाइएका थिए। हुन सक्छ, पर्बारचाहिँ मन्दिरको पश्चिममा फैलिएको चोक वा दलान थियो कि।[21]

१ इतिहास २६ः२०-२८ः परमप्रभुको भवनका भण्डारहरू, अनि लुटका मालहरू र परमप्रभुलाई अर्पण गरिएका वस्तुहरूरूपी स्वेच्छा-दानहरूको रेखदेख गर्न केही लेवीहरू नियुक्त गरिए।

१ इतिहास २६ः२९-३२ः द्वारपालहरू र भण्डारहरूका पालेहरू छोड़ेर तेस्रो समूह

लेवीहरू अफिसर र न्यायकर्ताहरूको रूपमा अलग गरिए: एक हजार सात सयजना यर्दनको पश्चिममा र दुई हजार सात सयजना यर्दन नदीको पूर्वमा गिलादमा खटाइए।

छ) १ इतिहास २७: सैनिक अधिकारीहरू र सरकारी अधिकारीहरू

१ इतिहास २७:१-१५: लेवीहरूले गरेजस्तै सिपाहीहरूले पनि आ-आफ्नो दलमा सेवा गर्ने गर्थे। हरेक महिनामा चौबीस हजार मानिसहरूले ड्यूटि गर्थे। अनि सेनामा जति कप्तानहरू थिए, ती कप्तानहरू सबैजना दाऊदका शूरवीर योद्धा थिए (१ इतिहास ११ र २ शमूएल २३ अध्यायहरू)।

१ इतिहास २७:१६-२२: यहाँ, यस खण्डमा सूचित गरिएका इस्राएलका कुलहरू क्रमअनुसार राखिएका छन्। पहिले लेआका छोराहरू तिनीहरूको जन्मको क्रमअनुसार सूचित गरिएका छन्: रूबेनीहरू, शिमोनीहरू, लेवीहरू, यहूदा, इस्साकार र जबूलून। त्यसपछि राहेलका छोराहरू सूचित गरिएका छन्: यूसुफ र बिन्यामिन। (यूसुफचाहिँ उनका छोराहरू एप्रैम र मनस्सेद्वारा प्रति-निधित्व गरिएका छन्)। अब बिल्हाका सन्तानहरू सूचित गरिएका छन्, तर जन्मको क्रमअनुसार होइन: नप्ताली र दान। अनि जिल्पाका छोराहरूका नामहरू गाद र आशेर यस सूचिमा आएनन्।

१ इतिहास २७:२३-२४: दाऊदले आदेश दिएको जनगणनामा बीस वर्ष र त्योभन्दा कम उमेरका मानिसहरूलाई हालिएन। अनि त्यो जनगणना कहिल्यै पूरा भएन; किनभने योआबले यो काम सिद्ध्याउनुभन्दा अघि परमप्रभुको क्रोध इस्राएलमाथि आइपरेको थियो। अनि दाऊदले, आफ्नो पापको खातिर लज्जित भएका हुनाले होला, यस दुर्भाग्य-पूर्ण जनगणनाको योगफल सार्वजनिक अभिलेखमा राख्नुहुँदैन भनेर आदेश दिए।

१ इतिहास २७:२५-३४: राजा दाऊदसँग बाह्रजना अधिकारीहरू थिए, जसले उनको राजपरिवारका कामकुराहरू सम्हाल्ने गर्थे। उनीसँग सल्लाहकारहरू र घनिष्ठ साथीहरू पनि थिए, जसले उनलाई सल्लाह-सुझाउहरू दिने गर्थे। अहितोपेलको दुःखद विवरण २ शमूएल १५ र १७ अध्यायहरूमा लेखिएको छ। योआबजस्तै यिनी पनि उच्च सौभाग्य प्राप्त मानिस थिए, तर तुच्छ चरित्र भएका मानिस थिए। ओहो, राजाको मित्र हूशैचाहिँ तिनीहरूभन्दा कति धेरै श्रेष्ठ थिए!! अहितोपेल आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्न खोज्ने अवसरवादी थिए भने, हूशैचाहिँ एक स्वार्थ-त्याग गर्ने सेवक थिए। अहितोपेल र हूशै – तिनीहरूले जेजस्तो छरे, त्यसैको कटनी पनि गरे (२ शमूएल १५-१७)। दुवैजनाले राजाको सेवा गरे, तर यसमा तिनीहरूको अभिप्राय फरक-फरक थियो। अवसर-वादीले आफ्नो महिमाको लागि काम गर्छ, तर साँचो सेवकले आफ्नो मालिकको महिमा खोजेर सेवा गर्छ।

ज) १ इतिहास २८-२९: दाऊदका अन्तिम दिनहरू

१ इतिहास २८:१-८: अनि दाऊदले यरूशलेममा सबै शासकहरू, विभिन्न दलहरूका अधिकारीहरू र कुलहरूका प्रधान-हरू र सेनाका कप्तानहरूलाई भेला गरे। उनले तिनीहरूको सामु फेरि एक पल्ट परमप्रभुको लागि एउटा भवन बनाउने आफ्नो इच्छा भएको, तर यसो गर्न अनुमति नपाएका कारणहरू बताए। तर उनी इस्राएलको राजाको रूपमा चुनिएका र स्थापित भएका थिए; अनि उनकै छोरा सुलेमान उनको उत्तराधिकारी हुन चुनिए। दाऊदको सिंहासन परमेश्वरद्वारा सुदृढ़ पारिएको हुनाले प्रजाले सुलेमानको अधीनस्थ परमप्रभुको आज्ञापालन

गर्नुपरेको थियो, जसरी तिनीहरूले दाऊद-अधीनस्थ उहाँको आज्ञापालन गरे।

१ इतिहास २८:९-१०: अब दाऊदले आफ्ना छोरा सुलेमानलाई सम्बोधन गरे। नौ पदमा तिनको निम्ति एउटा आज्ञा, एउटा प्रतिज्ञा र एउटा चेताउनी छ। तिनको निम्ति आज्ञा यस प्रकारको थियोः 'हे मेरो छोरा सुलेमान, तिमी आफ्नो बुबाको परमेश्वरलाई चिन! अँ, सिद्ध हृदयले र इच्छुक मनले उहाँको सेवा गर!' तिनको निम्ति दाऊदको प्रतिज्ञा यस्तो थियोः 'तिमीले उहाँको खोजी गर्‍यौ भने, तिमीले उहाँलाई भेट्टाउनेछौ।' अनि तिनको निम्ति चेताउनी यस प्रकारको थियोः 'तर तिमीले उहाँलाई त्याग्यौ भने, उहाँले तिमीलाई सधैंको निम्ति अफाल्नुहुनेछ।' परमप्रभुले सुलेमानलाई मन्दिरको निर्माण-कार्य गर्न नियुक्त गर्नुभएको हुनाले, तिनी साहसी हुनुपरेको थियो र यो काम गरिछाड्नुपरेको थियो।

१ इतिहास २८:११-१९: तर मोशाले गरेजस्तै सुलेमानले पनि परमप्रभुको भवनको निर्माणकार्यचाहिँ परमेश्वरको आत्माले दिनुभएको नमुनाअनुसार गर्नुपरेको थियो; हुन सक्छ, यो नमुना ईश्वरीय दर्शनको फल पो थियो कि? यहाँ मानिसको निजी कल्पना, आविस्कार वा निपुणताको लागि कुनै ठावैं थिएन; किनकि परमप्रभुको भवन ख्रीष्ट येशूको सुन्दर प्रतीक थियो। दाऊदले सुलेमानलाई आत्माको प्रेरणाद्वारा पाएका मन्दिरका नक्साहरू दिए। उनले एक-एक सरसामानको लागि चाहिएको कच्चा पदार्थ तौलेका थिए। (थप विवरणहरू २ इतिहास २-४ अध्यायहरूअन्तर्गतका टिप्पणीहरूमा दिइएका छन्)। अनि १ इतिहास २८:१८ पदमा करूबहरूको त्यो रथचाहिँ के थियो त? श्री मेरिल एफ. उङ्गरअनुसार 'करूबरूपी यस रथमाथि परमेश्वर विराजमान हुनुहुन्थ्यो वा सवारी गर्नुहुन्थ्यो।' [22)]

१ इतिहास २८:२०-२१: अब सुलेमानको हातमा मन्दिरका नक्साहरू थिए। तिनको हातमा सङ्कलन गरिएका सामग्रीहरू पनि थिए; तिनीसँग लेवीहरू पनि थिए – ती मन्दिरका सेवकहरू, जसको हातमा सबै कर्तव्यहरू सुम्पिएका थिए। परमेश्वर तिनको साथमा हुनुहुन्थ्यो, जसले तिनलाई छोड्नुहुन्नथियो। यसकारण तिनका बुबा दाऊदले तिनलाई आग्रह गरेः 'बलियो होऊ, साहसी होऊ र यो काम गरिछोड़!'

१ इतिहास २९:१-९: राजा दाऊदले अघि परमप्रभुको भवनको काममा यति धेरै दिए तापनि उनले अहिले अन्तिम भेटीको रूपमा र प्रजाको निम्ति असल उदाहरणको रूपमा आफ्नो निजी कोषबाट अझै सुन र चाँदी अर्पण गरे; अनि उनले मानिसहरूलाई पनि उदारतापूर्वक दान दिने आग्रह गरे। मानिसहरूले उदारचित्तले दान दिएको हुनाले तिनीहरूको हृदय हर्षित भयो, र यस कुराले राजाको हृदयमा पनि ठूलो आनन्द ल्यायो।

१ इतिहास २९:१०-१९: त्यसपछि दाऊदले अति सुन्दर धन्यवादको प्रार्थना गरे र परमप्रभुको उच्च महिमा गरे। परमप्रभु सारा आदरको योग्य हुनुहुन्थ्यो। किनभने उहाँ सबै कुराहरूको शिर हुनुहुन्थ्यो; उहाँ सबैभन्दा उच्च हुनुहुन्थ्यो। उहाँ सबै धन र मानको स्रोत हुनुहुन्थ्यो। उहाँको स्तुति भएको होस्!! उनी र उनको प्रजा के थिए त? तिनीहरूमध्ये परमेश्वरलाई दान दिन योग्य को थिए र? किनकि तिनीहरूले जेजति दिए, त्यो सबका सबै उहाँबाटै आएको थियो। उनले प्रजाको निम्ति र आफ्नो छोराको निम्ति यो अन्तर्विन्ती चढ़ाएः उनको प्रजाले वर्तमान समयमा देखाएको भक्ति अर्थात् २९:१७ पदको शब्दहरूले भन्नु हो भने, तिनीहरूको हृदयको सीधापनाचाहिँ तिनीहरूको स्थायी चरित्रको सद्‌गुण बनोस् अर्थात् तिनीहरूको हृदयचाहिँ परमेश्वरमा पूरा तल्लीन भएको हृदय भएको

होस् (२९:१८), र परमप्रभुको भवन निर्माण गर्ने सम्बन्धमा उनको छोरा सुलेमानको हृदय विश्वासयोग्य या सिद्ध भएको होस् (२९:१९)।

१ इतिहास २९:२०-२२[क]: त्यसपछि जब उनले सारा समुदायलाई परमप्रभुलाई धन्यको भन्ने आह्वान दिए, तब तिनीहरूले आफ्ना शिरहरू झुकाएर परमप्रभु आफ्ना परमेश्वरलाई र आफ्नो राजालाई दण्डवत् गरे। अनि भोलिपल्ट तिनीहरूले परमप्रभुको निम्ति तीन हजार बलिपशु बलि गरे; अनि तिनीहरूले परमप्रभुको उपस्थितिमा खाए र पिए।

१ इतिहास २९:२२[ख]-२५: अनि तिनीहरूले सुलेमानलाई दोस्रो पल्ट राजा तुल्याए (१ इतिहास २९:२२ पद २३:१ पदसित तुलना गर्नुहोस्); अनि दाऊदको मृत्युपछि सुलेमान सिंहासनमाथि बसे; अनि तिनले परमप्रभुको आशिष र मानिसहरूको शुभेच्छा र निष्ठा उपभोग गरे। अनि तिनको महिमित राज्यले ख्रीष्ट येशूको हजार वर्षको शासनको महिमा चित्रण गर्छ, जब उहाँ सम्पूर्ण पृथ्वीमाथि राज्य गर्नुहुनेछ।

१ इतिहास २९:२६-३०: अनि इतिहासको पहिलो पुस्तकले दाऊदको शासनकालको सङ्क्षिप्त सारांश दिएर समाप्त हुन्छ। धन र मानले भरपूर भएर उनको पूरै बुढ़ेसकालमा उनको मृत्यु भयो; (याद रहोस्ः आफ्नो मृत्युमा दाऊदको उमेर सत्तरी वर्ष भएको थियो)।

ENDNOTES:

1) **Introduction:** Thus when our Lord speaks of the blood of Abel (Gen. 4:10-11) to the blood of Zechariah the son of Berechiah (2 Chron. 24:20-21), He is saying "from Genesis to Malachi" (or Revelation).

2) **Introduction:** It would seem to imply that the Chronicler filled in what Samuel and Kings neglected.

3) **Introduction:** If Chronicles paralleled Samuel and Kings even more it would no doubt be criticized as being redundant.

4) **Introduction:** William Kelly, *Lectures on the Books of Chronicles*, p. 13.

5) **Introduction:** Ibid.

6) **Introduction:** The Septuagint translates it seers, the Hebrew word for seers being close to the name Hozai.

7) **Introduction:** W. Graham Scroggie, *Know Your Bible*, Vol. 1, The Old Testament, p. 86.

8) **Part 1: Introduction:** The New King James Version, which text the Believers Bible Commentary comments upon, footnotes these variations rather fully in most editions, yet the OT editor as well as the executive editor, translators, and review committees, all hold the position of inerrancy of the original text.

9) **2:1–4:23:** H. A. Ironside, *The Continual Burnt Offering*, Reading for March 12.

10) **7:13:** Jahziel and Shallum illustrate names that are slightly different from their Genesis spelling (Jahzeel and Shillom in Gen. 46:24; cf. NKJV footnote).

11) **8:29–40:** The "bosheth" part of Mephibosheth's name (cf. Ishbosheth) means "shame." Rather than say the name of a pagan deity (here, Baal) devout Jews would replace it with this insult to idolatry.

12) **10:1–5:** C. H. Spurgeon, *Spurgeon's Devotional Bible*, p. 265.

13) **11:20-21:** The Syriac version reads "thirty" (see NKJV footnote).

14) **17:7-15:** John Walvoord, quoted by J. Dwight Pentecost, *Things to Come*, pp. 101, 102.

15) **17:16–27:** Samuel Willoughby Duffield, *English Hymns: Their Authors and History*, p. 166.

16) **20:4–8:** Matthew Henry, *"1 Chronicles," in Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible*, II:887.

17) **Chapter 21: Introduction:** The apparent discrepancies in numbers between 2 Samuel 24 and 1 Chronicles 21 can be reconciled as follows:

	2 SAMUEL 24	1 CHRONICLES 21
	1. Census figures	
	8,00, 000 valiant men of Israel who drew the sword (v. 9)	11,00,000 men of all Israel who drew the sword v. (5)
	5,00,000 men of Judah (v. 9)	4,70,000 men of Judah who drew the sword v. (5)
total:	13,00,000 men	15,70,000 men

But please note the different classifications: valiant men vs. all Israel; men of Judah vs. men of Judah who drew the sword. These figures necessarily include different classes of people.

2. Years of famine

2 SAMUEL 24	1 CHRONICLES 21
seven years (v. 13)	three years v. (12)

The seven years may include the three-year famine caused by Saul's slaying of the Gibeonites (2 Sam. 21:1). If David chose three additional years, any part of an intervening year would count as a year, and thus the total famine would be seven.

3. Price paid to Araunah (Ornan)

2 SAMUEL 24	1 CHRONICLES 21
50 shekels (v. 24)	600 shekels (v. 25)

The fifty shekels were for the threshing floor and the oxen. The six hundred shekels were for "the place of this threshing floor" (v. 22), the larger area of which the threshing floor was only a part.

18) 21:8–15: Matthew Henry, *"1 Chronicles," in Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible* II:889.

19) 21:16-17: Matthew Henry, *"1 Chronicles," in Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible* II:889.

20) 26:1–19: George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, p. 236.

21) 26:1–19: Another theory is that Parbar was a suburb of Jerusalem. The term is uncertain in meaning.

22) 28:11–19: Merrill F. Unger, *Unger's Bible Dictionary*, p. 190.

BIBLIOGRAPHY

Henry, Matthew. "1 Chronicles" and "2 Chronicles." In *Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible*. Vol. 2. Reprint. McLean, VA: MacDonald Publishing Company, n.d.

Keil, C. F. "The Books of the Chronicles." In *Biblical Commentary on the Old Testament*. Vol. 9. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1971.

Kelly, William. *Lectures on the Books of Chronicles*. Oak Park, IL: Bible Truth Publishers, 1963.

Payne, J. Barton, "I and II Chronicles." In *The Wycliffe Bible Commentary*. Chicago: Moody Press, 1962.

Sailhamer, John. First and Second Chronicles. Everyman's Bible Commentary. Chicago: Moody Press, 1983.

Zöckler, Otto. "The Books of the Chronicles." In *Commentary on the Holy Scriptures, Critical, Doctrinal, and Homiletical*. Vol. 4. Reprint (24 vols. in 12). Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1960.

इतिहासको दोस्रो पुस्तकको टिप्पणी

इतिहासको दोस्रो पुस्तकको भूमिका

‘इतिहासको दोस्रो पुस्तक परमेश्‍वरको अनुशासन वा ताड़नाको रूपरेखा हो, जुन अनुशासनचाहिँ उहाँका प्रतिबन्धात्मक प्रतिज्ञाहरूमाथि आधारित थियो। चार सय सत्ताइस वर्षको अवधिभित्र यहूदाका उन्नाइसजना राजाहरू थिए। तीमध्ये सातजना असल राजाहरू थिए, दाऊदजस्तै। दसजना दुष्ट राजाहरू थिए, इस्राएलको राज्य र त्यसको राजा यारोबामजस्तै। दुईजना असल राजाहरू थिए, जो दुष्ट बनेः सुलेमान र योआश। अनि यहाँ हामी अनुशासन न्यायमा परिणत भएको देख्छौं।’

श्री जोह्‍न हेडिङ्ग

नोटः इतिहासको यस दोस्रो पुस्तकको परिचय इतिहासको पहिलो पुस्तकको भूमिकामा हेर्नुहोस्!

रूपरेखा

खण्ड १) २ इतिहास १-९ः सुलेमानको राज्य

क) २ इतिहास १ः सुलेमानको उपासना, बुद्धि र धनसम्पत्ति

ख) २ इतिहास २-७ः परमप्रभुको भवनको विषयमा सुलेमानले गरेको तयारी, निर्माण र समर्पण

ग) २ इतिहास ८ः१-९ः२८ः सुलेमानको सारा वैभव

घ) २ इतिहास ९ः२९-३१ः सुलेमानको मृत्यु

खण्ड २) २ इतिहास १०ः राज्यको विभाजन

खण्ड ३) २ इतिहास ११ः१-३६ः१९ यहूदाको राज्य

क) २ इतिहास ११-१२ः राजा रहबाम

ख) २ इतिहास १३ः राजा अबियाह

ग) २ इतिहास १४-१६ः राजा आसा

घ) २ इतिहास १७-२०ः राजा यहोशापात

ङ) २ इतिहास २१ः राजा यहोराम

च) २ इतिहास २२ः१-९ः राजा अहज्याह

छ) २ इतिहास २२ः१०-२३ः२१ः रानी अतल्याहले सिंहासन हड़प गरेकी

ज) २ इतिहास २४ः राजा योआश

झ) २ इतिहास २५ः राजा अमस्याह

ञ) २ इतिहास २६ः राजा उज्जियाह

ट) २ इतिहास २७ः राजा योताम

ठ) २ इतिहास २८ः राजा आहाज

ड) २ इतिहास २९-३२ः राजा हिजकियाह

ढ) २ इतिहास ३३ः१-२०ः राजा मनस्से

ण) २ इतिहास ३३ः२१-२५ः राजा आमोन

त) २ इतिहास ३४-३५ः राजा योसियाह

थ) २ इतिहास ३६ः१-३ः राजा यहोआहाज

द) २ इतिहास ३६ः४-८ः राजा यहोयाकिम

ध) २ इतिहास ३६ः९-१०ः राजा यहोयाकिन

न) २ इतिहास ३६ः११-१९ः राजा सिद्‌कियाह

खण्ड ४) २ इतिहास ३६ः२०-२१ः बेबिलोनको कैद

खण्ड ५) २ इतिहास ३६ः२२-२३ फारसका राजा कोरेसको उर्दी

इतिहासको दोस्रो पुस्तकको टिप्पणी

शुरुमा इतिहासको पुस्तक एकै ठूलो, मोटो पुस्तक थियो, तर सुविधाको निम्ति यो पुस्तक दुई भाग गरेर इतिहासको पहिलो पुस्तक र इतिहासको दोस्रो पुस्तकमा छुट्ट्याइयो। यसैले इतिहासको पहिलो पुस्तक जहाँ समाप्त भयो, त्यस ठाउँबाट इतिहासको दोस्रो पुस्तक अघि बढ्दै जान्छ। दाऊदको शासनकाल र सुलेमानको शासनकालको बीचमा यो मूल-पुस्तक भाग गरिएको उचित देखिन्छ।

१ इतिहास २९ अध्यायमा दाऊदले सुलेमानलाई आफ्नो उत्तराधिकारीको रूपमा स्थापित गरे। अनि इतिहासको दोस्रो पुस्तकले सुलेमानबाट शुरु गरेर दाऊदको वंशावली बेबिलोनको कैदबाट बाँकी रहेका यहूदीहरू फर्केर आएको समयसम्म पेश गर्छ। राजाहरूको पहिलो र दोस्रो पुस्तकमा प्रस्तुत गरिएको समय र इतिहासको पहिलो र दोस्रो पुस्तकमा प्रस्तुत गरिएको समय मोटा-मोटी एउटै थियो, तर इतिहासका पुस्तकहरू प्रायः सधैं यहूदामाथि केन्द्रित रहन्छन्। इस्राएलका राजाहरू जहाँ यहूदाको इतिहास-सित सम्बन्धित छन्, त्यहाँ मात्र उनीहरूका नामहरू लिइन्छन्। अनि इतिहासका पुस्तक-हरूको जोड़ आत्मिक कुराहरूमाथि छ भने, राजाहरूका पुस्तकहरूको जोड़ ऐतिहासिक हो। राजाहरूका पुस्तकहरूका धेरै सामग्रीहरू इतिहासका पुस्तकहरूमा पनि समावेश गरिएका छन्; तर कहिलेकाहीं इतिहासका पुस्तकहरूमा राजाहरूका पुस्तकहरूमा नभएका केही विवरणहरू हालिएका छन्। अनि इतिहासका पुस्तकहरू पछिको मितिमा लेखिए र फरक उद्देश्यको निम्ति लेखिए। हामी यस अध्ययनअन्तर्गत राजाहरूका पुस्तकहरू र इतिहासहरूका पुस्कहरूको बीचमा रहेका केही भिन्नताहरूको विषयमा टिप्पणी गर्दै जान्छौं, तर हामी सबै भिन्नता-हरूको विषयमा गहन अध्ययन गर्न सक्दैनौं। यस सम्बन्धमा अन्य किताबहरू लेखिएका छन्।

खण्ड १

२ इतिहास १-९ः

सुलेमानको राज्य

क) २ इतिहास १ः सुलेमानको उपासना, बुद्धि र धनसम्पत्ति

२ इतिहास १ः१-३ः १ राजाहरू १-३ अध्यायहरूले दाऊदको मृत्यु (१ इतिहास २९) र सुलेमान राजाको रूपमा स्थापित भएको समयको बीचमा के-के भएको थियो, सो बताउँछन्। परमप्रभुको वचनअनुसार सुलेमानमा उनका बुबाको सिंहासन सुरक्षित भएपछि सत्ताको संघर्ष हुँदा अदोनियाह र योआब मारिए (१ इतिहास २२ः९-१०)।

राज्य सुरक्षित भएको देखेर सुलेमानले आफ्नो अधिकारीवर्ग र प्रजालाई भेला गरे र तिनीहरूलाई गौरवशाली जात्राको रूपमा गिबोनमा अगुवाइ गरे, जहाँ भेट हुने पाल रहेको थियो।

२ इतिहास १ः४-६ः दाऊदले परमप्रभुको सन्दुक यरूशलेममा सारेका थिए (१ इतिहास १३-१५ अध्यायहरू), तर भेट हुने पालका बाँकी सरसामानहरू, जस्तैः पित्तलको वेदी आदि अझै पनि गिबोनमा थिए। अनि यही होमबलिको वेदीमा सुलेमानले एक हजार होमबलि चढ़ाए। यसरी नै उनले परमप्रभु आफ्ना बुबाका परमेश्वरप्रति आफ्नो भक्ति र विश्वासयोग्यता प्रदर्शन गरे।

२ इतिहास १ः७-१२ः अनि त्यही रात एउटा सपनामा परमेश्वर उनीकहाँ देखा पर्नुभयो, र उनले उहाँबाट के चाहना गरेको, सो सोध्नुभयो (२ इतिहास १ः७ र १ राजाहरू ३ः५)। 'यस प्रजालाई सठीक शासन गर्न मलाई बुद्धि र ज्ञान दिनुहोस्' भनेर उनको उत्तर थियो। अनि सुलेमानले गरेको अनुरोधले परमप्रभुलाई यति खुशी तुल्यायो कि उहाँले उनलाई अपूर्व धन, दौलत र मान दिन्छु भन्ने प्रतिज्ञा गर्नुभयो। अनि एक प्रकारले परमेश्वर हरेक ख्रीष्ट-विश्वासीकहाँ आउनुहुन्छ, र उसलाई सोध्नुहुन्छः 'तिमी मबाट के पाउन चाहन्छौ?' अनि हामी जीवनमा जे चाहन्छौं, हामी प्रायः त्यही पाउँछौं; किनकि हाम्रो प्राप्ति हाम्रो पाउने इच्छामा निर्भर गर्छ।

२ इतिहास १ः१३-१७ः सुलेमान यरूशलेममा फर्के, र उनले ठूलो समृद्धिको साथ शासन गरे। यस खण्डको सन्दर्भ उनका रथहरू, उनका घोड़चढ़ीहरू, उनका रथहरू-का शहरहरू, अनि उनको सुन-चाँदी, देवदारको काठ र घोड़ाहरू थिए। तर उनको समृद्धिमा उनको हुन लागेको विफलताको बीउ पो भएछ; प्रायः कुरा यस्तै हुन्छ।

ख) २ इतिहास २-७ः परमप्रभुको भवनको विषयमा सुलेमानले गरेको तयारी, निर्माण र समर्पण

२ इतिहास २ः१-२ः यस मन्दिरको निर्माण-कार्यको तयारीमा सुलेमानले भारी बोक्नको निम्ति सत्तरी हजार मानिसहरूलाई, साथै असी हजार ढुङ्गा काट्नेहरूलाई र तीन हजार छ सय निरीक्षकहरूलाई छाने।

२ इतिहास २ः३-१०ः त्यसपछि उनले टायरका राजा हिरामबाट सहायता मागे, जुन हिरामले दाऊदको राज-दरबारको लागि देवदारहरूको बन्दोबस्त गरेका थिए। यस निर्माण-कार्यको आत्मिक महत्त्वको वर्णन गरिसकेपछि सुलेमानले एकजना निपुण मिस्त्री पाऊँ भन्ने अनुरोध गरे, जसले ती कारिगरहरूसँग काम गर्नुपरेको थियो, जुन

कारिगरहरू दाऊदले जुटाइदिएका थिए। साथै उनलाई आवश्यक काठ पनि चाहिएको थियो। सुलेमानले यस सहयोगको लागि उचित ज्याला तिर्ने कबुल गरे। उनले तिरेको वास्तविक रकम कति थियो, यसको विषयमा अमेल भएको छ। [1)]

देखा परेका अमेलहरूको विषयमा गरिने छलफल

इतिहासको दोस्रो पुस्तकको टिप्पणी गर्दा हामी यस पुस्तक अनि राजाहरूका १ र २ पुस्तकमा उल्लेख गरिएका समानान्तर विवरणहरूको बीचमा केही अमेलहरू भएका देखिन्छ; हामीले यो कुरा याद गर्नुपर्छ। हामीले यी भिन्नताहरू बेवास्ता गर्‍यौं भने, हामीलाई हाम्रा पाठकहरूलाई ठीक प्रकारको सेवा नगरेका लाग्छ। तर हामीले ती भिन्नताहरूमा बढ़ी जोड़ दियौं भने, हामी परमेश्वरको वचनमाथिको विश्वास हानि पो गर्छौं कि भन्ने डर छ; अनि निश्चित छ, कि हामी पक्का पनि यसो गर्न चाहँदैनौं। यस समस्याको समाधान कसरी गरौं त ? हाम्रो उपाय यस्तो छः हामीले सबै भिन्नताहरूको उचित कारण दिन नसके ता पनि मुख्य-मुख्य भिन्नताहरूले यस टिप्पणीमा पेश गर्छौं। अनि यो पनि हामी दृढ़तापूर्वक भन्न चाहन्छौंः यी भिन्नताहरूले पवित्र धर्मशास्त्र बाइबल परमेश्वरको आत्माको प्रेरणाको फल हो भन्ने शिक्षामा कुनै हालतमा पनि केही असर गर्दैनन्। किनकि हामी विश्वास गर्छौंः पवित्र बाइबल परमेश्वरको सासरूपी दिव्य प्रेरणाले लेखिएको हो, यो अचूक छ, यो त्रुटिरहित पुस्तक हो, मूललिपिको कुरा गर्नु हो भने।

हामी ENDNOTES मा अमेलहरूसित सम्बन्धित समस्याहरूको विषयमा कुरा गर्छौं; किनभने हामी जसो भए पनि यस पुस्तकमा देखा परेका अमेलहरूको विषयमा गरिने विषयबद्ध तकनीकी छलफलहरूद्वारा यस टिप्पणीको प्रवाह बग्नदेखि रोक्न चाहँदैनौं। ENDNOTES मा हामीलाई समस्याहरूको सङ्क्षिप्त अनुसन्धान गर्ने अवसर मिलेको छ; त्यहाँ हामीले कति कुरा छलफल गर्न स्वतन्त्रता पाएका छौं।

यस विषयमा हामी शुरुमा भनिहालौंः धेरै अमेलहरू सरासर प्रतिलिपिकारहरूका भूल-त्रुटिहरू हुन्। धेरै शताब्दीको दौड़ानमा शास्त्रीहरूले पवित्र बाइबलका प्रतिलिपि बनाउँदा र पुनः प्रतिलिपि बनाउँदा सानातिना गल्तीहरू गरेकोमा हामी छक्क पर्नुहुँदैन। किनकि वर्तमान समयमा पनि कुरा यस्तो छः कुनै किताब प्रकाशन गर्दा मुद्राक्षरहरूको हिज्जेमा कुनै न कुनै गल्ती गरिन्छ-गरिन्छ।

कसैको मनबाट उठेको प्रश्न यस प्रकारको होलाः 'जुन परमेश्वरले पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलका मूल-लेखकहरूलाई त्रुटिरहित लेख लेख्ने प्रेरणा दिन सक्नुभयो, त्यही परमेश्वरले किन शास्त्रीहरूलाई त्रुटिरहित प्रतिलिपिहरू उत्पादन गर्न लगाउन सक्नुभएन ?' यस प्रश्नको उत्तर यस प्रकारको छः उहाँले पक्कै पनि यसो गर्न सक्नुहुनेथियो, तर उहाँले आफ्नो बुद्धिमा यसो गर्न रोज्नुभएन। यस विषयमा महत्त्वपूर्ण कुरा के हो भने, आज हाम्रो हातमा भएको बाइबल परमेश्वरको वचन हो। प्रतिलिपिकारहरूका ससाना त्रुटिहरू छोड़ौं, किनभने ती त्रुटिहरू केवल नामहरूका हिज्जेहरू र अङ्क-अङ्कको बीचका भिन्नताहरूको सम्बन्धमा छन्। भइरहेका अमेलहरू सानातिना बेलीबिस्तारहरूसँग सम्बन्धित छन् र बाइबलको कुनै शिक्षासित होइन।

यस धरतीमा हुनुहुँदा प्रभु येशूले पुरानो नियमबाट धेरै पल्ट उद्धृत गर्नुभयो, तर उहाँको हातमा मूल पाण्डुलिपिहरू थिएनन्। अनि जुन खण्ड उहाँले उद्धृत गर्नुहुन्थ्यो, त्यो खण्ड उहाँले परमेश्वरको वचनको रूपमा उद्धृत गर्नुहुन्थ्यो। यसकारण बुझ्नुहोस्ः आज पवित्र बाइबलका प्रतिष्ठित संस्करणहरू छँदैछन्, जुन संस्करणहरूको विषयमा 'यो परमेश्वरको वचन हो' भनेर हामी ढुक्कै र निर्धक्क हुन सक्छौं।

२ इतिहास २ः११-१६ः हिरामले एउटा पत्र लेखेर सुलेमानलाई जवाफ दिए। यसबाट यस ऐतिहासिक निर्माण-कार्यको महत्त्व तिनले बुझेको र इमानदारपूर्वक यसलाई यसको आत्मिक मान्यता दिएको देखिन्छ। तिनले सुयोग्य, निपुण कारिगर हूरामलाई[2) पठाइदिन्छु भने। तिनले लेबानोनबाट काठ पठाउने प्रण पनि गरे, गहुँ, जौ, तेल र दाखमद्यरूपी ज्यालामा। रूखका ठूला-ठूला मुढ़ाहरू बेड़ाहरूको रूपमा भूमध्यसागरमार्फत योपासम्म तैरिएर ल्याइनेथिए; त्यसपछि यी मुढ़ाहरू थलमार्फत बोकी-बोकी यरूशलेममा ल्याइने सुलेमानको जिम्मा हुनेथियो।

२ इतिहास २ः१७-१८ः ती एक लाख त्रिपन्न हजार परदेशी श्रमिकहरूचाहिँ कनानीहरू थिए, जुन कनानीहरूलाई इस्राएलीहरूले नाश गरेनन्, अँ, नाश गर्न सकेनन्। तर अहिले तिनीहरूलाई बेगारीमा लगाइयो।[3)

२ इतिहास ३ः१-४ः धेरै परिकल्पना र तयारी गरेपछि अन्तमा सुलेमानको शासनकालको चौथो वर्षमा निर्माण-कार्य शुरु भयो। एक लाख पचास हजारभन्दा बढ़ी कामदारहरू र असीमित स्रोतहरू लिएर पनि यो विशाल निर्माण-कार्य पूरा गर्न सात वर्षभन्दा बढ़ी समय लाग्नेथियो।

परमप्रभुको भवनको जग मोरियाह पहाड़माथि बसालियो। मन्दिरचाहिँ नब्बे फिट लामो, तीस फिट चौड़ा र पैंतालीस फिट अग्लो हुनेथियो। (१ राजाहरू ६ अध्यायमा हेर्नुहोस्, जहाँ अरू थप विवरणहरू पाइन्छन्)। भेट हुने पालको भन्दा परमप्रभुको भवनको लमाइ-चौड़ाइ लगभग दोबर थियो; अनि अगाड़िपट्टि एउटा प्रवेश-कक्ष वा दलान तीस फिट लामो थियो।[4)

२ इतिहास ३ः५-९ः अनि परमप्रभुको भवनको भुइँतला दुईवटा कोठामा विभाजन गरिएको थियो। अनि ती दुईवटा कोठाहरूचाहिँ 'ठूलो भवन' नामक बड़ा कोठा र 'महापवित्र भवन' नामक दोस्रो कोठा थिए। त्यो सारा भवन ढुङ्गाको थियो; अनि त्यसको भित्री भाग सल्लाको तख्ताहरूले ढाकियो, जुन तख्ताहरू निखुर सुनले मोहोरिए, अनि खजुरका रूखहरू, मालाहरू र करूबहरू आदि चित्रहरू र बहुमूल्य पत्थरहरू लगाईकन सजाइए। त्यस भवनभित्र देखिने सबै कुराहरू सुनैसुनका थिए; किनकि सुन परमेश्वरत्वको प्रतीक हो, र सुनले परमप्रभुको त्यस महिमाको चित्रण गर्छ, जुन महिमाले त्यस भवनलाई भर्न लागेको थियो।

२ इतिहास ३ः१०-१३ः अनि दुईवटा करूबहरू महापवित्रस्थानमा राखिए। (याद रहोस्ः सन्दुकको ढकनीरूपी कृपा-आसनमा अरू दुईवटा करूबहरू छँदैथिए)। यी दुईवटा करूबहरूका यता र उता फैलिएका पखेटाहरूले महापवित्रस्थानको सम्पूर्ण चौड़ाइ भरेका थिए। अनि केही समयपछि परमप्रभुको सन्दुक यी करूबहरूका पखेटाहरूमनि राखिनेथियो (२ इतिहास ५ः७)। करूबहरू अलौकिक प्राणीहरू हुन्, जुन प्राणीहरूको बारेमा पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलमा घरिघरि उल्लेख गरिएको छ। भित्ताहरू र छेक्ने पर्दामाथि करूबहरूको चित्र लगाएर सजाइए (२ इतिहास ३ः७ र १४)। किनकि करूबहरूले नित्य परमेश्वरको सेवा-

टहल गरिरहेका छन्। अनि भेट हुने पाल र परमप्रभुको भवनचाहिँ परमेश्वरको साँचो वासस्थान स्वर्गका प्रतिरूप थिए, जुन स्वर्गमा अनगिन्ती सेनाहरूद्वारा दिनरात उहाँको उपासना र महिमा भइरहन्छ (हिब्रू ८:५)। भेट हुने पाल र परमप्रभुको भवनचाहिँ ख्रीष्ट येशूका प्रतिरूप पनि हुन् (यूहन्ना १:१४)। किनकि उहाँले अनुग्रह र सत्यताले पूर्ण भएर हाम्रो बीचमा वास गर्नुभयो। 'वास गर्नु' भन्ने क्रियापदको शाब्दिक अर्थ 'पाल टाँगेर बस्नु' हो (यूहन्ना २:१९)।

२ इतिहास ३:१४-१७: भेट हुने पालमा भएझैं यस भवनमा पनि एउटा छेक्ने पर्दाले यी दुईवटा कोठाहरू अलग-अलग गर्‍यो। तर मन्दिरका कोठाहरूको बीचमा ढोकाहरू पनि थिए (३:७)। परमप्रभुको भवनको अगाड़ि दुईवटा खाँबाहरू राखिए, जसका शीर्षहरू एक-एक सयवटा दारिमहरूले सजाइएका थिए।[5] दाहिने पट्टिको खाँबाको नाम 'याकीन' र देब्रे पट्टिको खाँबाको नाम 'बोअज' थियो। (याकीनको अर्थ 'उहाँले स्थापना गर्नुहुनेछ' हो भने, बोअजको अर्थ 'उहाँमा शक्ति छ' हो)।

२ इतिहास ४:१-२२: परमप्रभुको भवनमा प्रयोग गरिएका दुईवटा प्रमुख धातुहरू पित्तल र सुन थिए। अनि यस चौथो अध्यायमा यी धातुहरूबाट बनेका केही सरसामानहरू सङ्क्षिप्त रूपले सूचित गरिएका छन्। होमबलिको वेदी, 'समुद्र' नामक टङ्की[6] र त्यसको टेकोरूपी बाह्रवटा गोरुहरू (२ इतिहास ४:२-५, १०), साथै दसवटा बाटाहरू वा यता-उता सार्न मिल्ने खालका भाँड़ाहरू पित्तलका थिए (४:६)। चोकका ढोकाहरू पित्तलले मोहोरिए (४:९)। विभिन्न भाँड़ाकुँड़ाहरू पित्तलको थिए (४:११ र १४-१८), त्यसपछि ती दुईवटा खाँबाहरू र तिनका शीर्षहरू पनि पित्तलले बने (४:१२-१३)। यी सबै थोकहरू यर्दनको मैदानमा सुक्कोत र सरेदाको बीचमा भएको चिम्ट्याहा माटोमा ढालेर बनाइए (४:१७)।

अनि सुलेमानले पवित्रस्थानको लागि दसवटा सामदानहरू बनाउन सुन प्रयोग गरे (४:७ र २०), अनि भेटीका रोटीहरू राख्ने दसवटा टेबलहरू (४:८ र १९), सुनको धूप-वेदी (४:१९) र अन्य भाँड़ाकुँड़ाहरू सुनका थिए (४:८ र २१-२२); अनि पवित्रस्थान र महापवित्रस्थानका भित्ताहरू सुनले मोहोरिए। अनि प्रमुख रूपले परमप्रभुको भवनभित्र भएका वस्तुहरू प्रायः सुनका थिए भने, पित्तलका सरसामानहरू प्रायः बाहिर प्रयोग गरिन्थे।

अनि करारको सन्दुकबाहेक मन्दिरका अरू सबै सरसामानहरू सुलेमानले बनाए। तर परमप्रभुको सन्दुकचाहिँ भेट हुने पालबाट ल्याइयो।

२ इतिहास ५:१-१०: अबचाहिँ मन्दिरको निर्माण-कार्य सिद्धियो (२ इतिहास ५:१ र १ राजाहरू ८)। अनि यस खण्डका बाँकी पदहरूको सन्दर्भ भेट हुने पालबाट परमप्रभुको भवनमा ल्याउने सरसामानहरूको ढुवानी हो। परमप्रभुको सन्दुक महापवित्र-स्थानमा राखियो। अनि धूपको वेदी र रोटीहरूको टेबलजस्ता अन्य सामग्रीहरू सुलेमानको मन्दिरमा प्रयोग नगरिने हुनाले त्यस बेलामा भण्डारमा राखिए होलान्।

परमप्रभुको सन्दुक बोक्ने लेवीहरू पूजाहारी थिए (२ इतिहास ५:४ र ७)। तिनीहरूले परमप्रभुको सन्दुक पहरेदार करूबहरूका पखेटाहरूमनि त्यसको ठाउँमा राखे (५:७ र ८)। प्रस्थान २५:१५ पद-अनुसार परमप्रभुको सन्दुक बोक्ने डण्डीहरू सन्दुकसँगै रहन आवश्यक थियो। १ राजाहरू ८:८ पदअनुसार परमप्रभुको सन्दुकका डण्डीहरूका टुप्पाहरू पवित्रस्थानबाट देख्न सकिन्थ्यो। त्यस समयमा व्यवस्थाका

दुईवटा ढुङ्गाका पाटीहरू परमप्रभुको सन्दुकभित्र थिए।

२ इतिहास ५ः११-१४ः यस खण्डमा ५ः११[ख] पदमा के लेखिएको छ भने, 'सबै पूजाहारीहरूले आ-आफ्ना दलको पालो नपर्खीकन आफूलाई पवित्र गरेका थिए'; यसर्थ त्यस दिनमा उपस्थित भएका सबै पूजाहारीहरूले सेवामा भाग लिए, त्यस दिनमा सेवाको निम्ति खटाइएको दलले मात्र होइन।

अनि जब परमप्रभुलाई उहाँको भलाइ र कृपाको निम्ति स्तुति र धन्यवाद चढ़ाइरहेका लेवीहरू र पूजाहारीहरू वेदीको पूर्वपट्टिको छेउमा खड़ा भए, तब त्यो मन्दिर परमप्रभुको महिमाले भरियो; यसले गर्दा पूजाहारीहरूले मन्दिरभित्र गएर सेवा गर्न सक्दैनथिए।

२ इतिहास ६ः१-११ः आफ्नो समर्पणको प्रार्थनामा परमप्रभुलाई सम्बोधन गर्नुभन्दा अघि सुलेमानले आफ्नो प्रजालाई के सम्झाए भने, इस्राएलको शुरुको इतिहासमा परमप्रभुले धार्मिक राजधानी हुनलाई कुनै शहर छान्नुभएको थिएन, न कुनै मानिसलाई इस्राएलको शासकको रूपमा रोज्नुभयो। (हो, भविष्यवक्ता शमूएल र अन्य मानिसहरू इस्राएलका अगुवाहरू थिए, तर तिनीहरूसँग राजाजतिकै अधिकार हुँदैनथियो।) तर यस्तो समय आयो, जब परमेश्वरले यरूशलेम आफ्नै शहरको रूपमा चुन्नुभयो र दाऊदलाई इस्राएलको राजाको रूपमा छान्नुभयो। अनि दाऊदले परमप्रभुको निम्ति एउटा भवन बनाउने इच्छा गरे, तर उनको यो अभिप्राय उनका एकजना छोराले पूरा गर्नेथिए। अनि अब यस ठाउँमा सुलेमान उभिरहेका थिए, र परमेश्वरको विश्वासयोग्यताको निम्ति एक प्रत्यक्ष गवाही थिए।

२ इतिहास ६ः१२-१३ः अनि यस छैटौं अध्यायको मुटु सुलेमानको समर्पणको प्रार्थना हो (२ इतिहास ६ः१२-४२)। उनको यो प्रार्थनाचाहिँ पवित्र बाइबलमा उल्लेख गरिएका सबैभन्दा लामो प्रार्थना हो, र प्रशंसा र विन्तीले भरिएको छ। मन्दिरको चोकको बीचमा एउटा मञ्चमा चढ़ेर सुलेमानले आफ्ना हातहरू फैलाएर प्रार्थना गरे। उनीसँग धन्यवादी हुने धेरै कारणहरू थिए। अनुग्रहले उत्प्रेरित भई उनीसँग माग्न धेरै विन्तीहरू पनि थिए।

२ इतिहास ६ः१४-१७ः सबैभन्दा पहिले सुलेमानले इस्राएलको सिंहासनको सम्बन्धमा प्रार्थना गरे। परमेश्वरले दाऊदलाई गर्नुभएका प्रतिज्ञाहरूको विषयमा आफ्नो वचन त्यस बेलासम्म पूरा गर्दै आउनुभएको हो। उहाँले आफ्नो विश्वासयोग्यता कायम राखून्; यो उनको निवेदन थियो।

२ इतिहास ६ः१८-२१ः *'सुनिदिनुहोस् र सुनेर क्षमा गर्नुहोस्!'* यी चारवटा पदहरूमा सम्पूर्ण प्रार्थनाको योगफल र यसको सार समावेश छन्। किनकि बाइस पददेखि उता यस खण्डका विन्तीहरूको बेलीबिस्तार भएको छ; किनकि जेजति विन्तीहरू पेश गरिन लागेका छन्, ती सबै विन्तीहरू दुईवटा क्रियापदहरूले व्यक्त गर्न सकिन्छः 'सुन्नुहोस्' र 'क्षमा गर्नुहोस्' (६ः२१)।

२ इतिहास ६ः२२-२३ः सुलेमानले गरेको अर्को विन्तीचाहिँ के थियो भने, परमप्रभुले यस होमबलिको वेदीको सामुन्ने खाइएका शपथहरू सुनून्, कारबाही गरून् र सठीक न्याय गरून्!

२ इतिहास ६ः२४-२५ः त्यसपछि उनले अर्को विन्ती पेश गर्छन्ः 'हे परमप्रभु, इस्राएलले तपाईंको विरोधमा पाप गरेको कारणले तिनीहरू आफ्ना शत्रुहरूको सामु पराजित भए भने, तिनीहरू पश्चात्ताप गरेमा तिनीहरूलाई तिनीहरूको पापको क्षमा गरिदिनुहोस्!'

२ इतिहास ६ः२६-२७ः इस्राएलीहरूको पापको खातिर देशमा खड़ेरी आएमा उहाँले

फेरि पानी बर्साइदिऊन्! यो उनको विन्ती थियो।

२ इतिहास ६:२८-३१: उनले भावी अनिकाल र महामारीबाट छुटकारा पाऔं भन्ने अनुरोध गर्छन्, यस हेतुले कि मानिसहरूले परमप्रभुको भय मान्न सिकून्।

२ इतिहास ६:३२-३३: विदेशीहरूको निम्ति उनको अन्तर्विन्ती यस प्रकारको थियोः तिनीहरू उहाँको महान् नाम पुकार्न आएको बेलामा तिनीहरूले परमेश्वरले तिनीहरूको पक्षमा काम गर्नुभएको देख्न पाऊन्।

२ इतिहास ६:३४-३५: उनले लड़ाइँमा विजय पाऔं भनेर विन्ती गर्छन्।

२ इतिहास ६:३६-३९: मानिसहरूले पश्चात्ताप गरेर आफ्नो अधर्म स्वीकार गरेमा उहाँले तिनीहरूलाई कैदबाट छुटकारा दिनुभएको होस् भनेर उनले तिनीहरूको निम्ति अन्तर्विन्ती गर्छन्।

२ इतिहास ६:४०-४२: अब सुलेमानले तीनवटा कुराहरूको लागि विन्ती गरेर आफ्नो प्रार्थना समाप्त गर्छन्। **क)** उनको प्रार्थना स्वीकार भएको होस्! **ख)** परमेश्वरको मन्दिरमा उहाँको सेवा गर्ने पूजाहारीहरूले अनुग्रह र आनन्द पाऊन्! **ग)** परमेश्वरले उनका बुबा दाऊदलाई गर्नुभएको महान् प्रेमको खातिर उहाँले आफ्नो मुख राजा सुलेमानबाट नफर्काइदिऊन् र उनलाई निगाह देखाइदिऊन्!

'अरे, यस प्रार्थनामा विन्तीहरू मात्र पेश गरिएका छन्' भन्ने सोच हामीबाट पर जाओस् भन्ने हेतुले हामी फेरि एक पल्ट यस प्रार्थनातिर फर्कौं। परमेश्वरका सद्गुणहरूको बारेमा निक्कै कुरा लेखिएको छः

क) ६:१४: परमेश्वरजस्तै अरू कुनै ईश्वर पनि छैन!

ख) ६:१४: परमेश्वर आफ्नो दया कायम राख्नुहुने परमेश्वर हुनुहुन्छ।

ग) ६:१८: उहाँको अलौकिकता, उहाँको विशालता र उहाँको सर्वव्यापकता अथाह हुन्छ;

घ) ६:२३: उहाँ सठीक न्याय गर्नुहुन्छ।

ङ) ६:२५ र २७: उहाँ क्षमा दिनुहुन्छ।

च) ६:३०: उहाँ सर्वज्ञानी हुनुहुन्छ।

छ) ६:३३: उहाँ अनुग्रही हुनुहुन्छ।

ज) ६:३८-३९: उहाँ अति कृपावान् हुनुहुन्छ।

झ) र **ञ)** यी सबै सद्गुणहरू छोड़ेर परमप्रभु सर्वशक्तिमान् हुनुहुन्छ र पवित्र हुनुहुन्छ भन्ने सद्गुणहरूको सुगन्ध यस प्रार्थनाभरि सर्वत्र फैलिएको छ।

२ इतिहास ७:१-७: सुलेमानले यो प्रार्थना गरिसक्नेबित्तिकै नभन्दै स्वर्गबाट आगो झर्‍यो, र त्यसले होमबलि र अन्य बलिहरू भस्म पार्‍यो; अनि परमप्रभुको यो भवन परमप्रभुको महिमाले भरियो। जब मानिसहरूले आगो झरेको र यस भवनमाथि परमेश्वरको महिमा आएको देखे, तब तिनीहरूले भुइँसम्मै आफ्ना शिर झुकाएर दण्डवत् गरे र परमप्रभुको आराधना र प्रशंसा गरे। त्यसपछि सुलेमानले मानिसहरूलाई हजारौं बहर र भेड़ाहरू परमप्रभुको निम्ति बलि चढ़ाउन अग्रसर गरे।

अनि यतापट्टि पूजाहारीहरूले आ-आफ्नो स्थानमा काम गरे; अनि लेवीहरूले परमप्रभुका बाजाहरू बजाए, जुन बाजाहरू राजा दाऊदले परमप्रभुको प्रशंसा गर्न बनाएका थिए। अनि उतापट्टि सबै इस्राएलीहरू खड़ा भएको बेलामा लेवीहरूको सामु पूजाहारीहरूले आफ्ना तुरहीहरू बजाए।

अनि पित्तलको वेदी यत्रो ठूलो सङ्ख्यामा चढ़ाइएका बलिहरू र भेटीहरूको निम्ति अति सानो भयो।

२ इतिहास ७:८-१०: परमप्रभुको भवनको समर्पणको चाड़ प्रायश्चित्तको दिन लगायत सात दिनसम्म चलिरह्यो; अनि त्यो

लगत्तै झुपड़ीहरूको चाड़ मनाइयो, त्यस-पछि सुलेमानले मानिसहरूलाई आ-आफ्ना वासस्थानहरूतिर जान बिदा गरे।

२ इतिहास ७ः११-१६ः सुलेमानले परमप्रभुको भवन र आफ्नो दरबारको काम पूरा गरिसकेपछि परमप्रभु राति उनीकहाँ देखा पर्नुभयो, र उहाँले उनलाई प्रतिज्ञाहरू गर्नुभयो र चेताउनीहरू पनि दिनुभयो। परमेश्वरले मानिसहरूकहाँ खड़ेरी, सलहहरू वा महामारीहरू पठाउनुभएको खण्डमा तिनी-हरूले आफैलाई नम्र पारे भने, प्रार्थना गरेर परमेश्वरको अनुहारको खोजी गरे भने, र आफ्ना दुष्ट चालहरूबाट फर्के भने, उहाँले तिनीहरूका पाप क्षमा गर्नुहुनेथियो र तिनी-हरूलाई पुनर्स्थापित गर्नुहुनेथियो।

२ इतिहास ७ः१४ पदचाहिँ यस सम्पूर्ण पुस्तकको सुनौलो पद लिन सकिन्छ। यो पद पहिले इस्राएलको चुनिएको जातिलाई भनिएको थियो। तर यस पदको उचित प्रयोग ती देशहरूमा लागू गरिएको छ, जुन देशहरूको बाइबलीय परम्परा छ। हो, यो पद हर समयमा पुनर्स्थापना र जागृतिको लागि एउटा सुनिश्चित बाटो मानिन्छ। यस पदका सर्तहरू पूरा गर्नुहोस्, र यस पदमा कबुल गरिएका प्रतिज्ञाहरू पूरा हुने नै छन्। यसमा कुनै शङ्का छैन। यस विषयमा श्री जे. बार्टन पेइनले यस प्रकारको टिप्पणी गरेका छन्ः

> ‘यो महान् पदचाहिँ सारा इतिहासको पुस्तकमा सबैभन्दा सुपरिचित पद हो। चाहे सुलेमानको देश, चाहे एज्राको देश, चाहे हाम्रो देशको जाति किन नहोस्, जुन जातिले आशिष पाउन चाहन्छ, त्यस जातिको निम्ति पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलमा अरू कुनै पदचाहिँ छैन होला, जुन पदले यहाँको पदले जस्तै सुस्पष्ट भाषामा आशिष पाउने बुँदाहरू हाम्रो सामु पेश गर्छ। हे ख्रीष्ट-विश्वासीहरूहो, तपाईंहरूले आफ्ना पापहरू त्याग्नुपर्छ, आत्मकेन्द्रित जीवनबाट फर्कनुपर्छ, र आफूलाई परमेश्वरको वचन र उहाँको इच्छामा समर्पण गर्नुपर्छ। तब, अँ, तब मात्र स्वर्गले जागृति पठाउनेछ।’ 7)

२ इतिहास ७ः१७-२२ः अनि सुलेमान परमेश्वरको सामु आज्ञाकारी जीवन जिए भने, उहाँले उनको सिंहासन स्थापित गर्नुहुनेथियो र सुलेमानका सन्तानहरूलाई त्यसमाथि बसाउनुहुनेथियो। तर सुलेमान र उनको प्रजाले परमप्रभुलाई त्यागेर अरू देवताहरूको पछि लागे भने, तिनीहरू कैद गरेर लगिनेथिए, अनि परमेश्वरले त्यस भवनलाई अस्वीकार गर्नुहुनेथियो, यहाँसम्म कि यो एउटा उपमा र हाँसोको पात्र बन्नेथियो र देश-देशका मानिसहरूको निम्ति इस्राएलले परमप्रभुलाई त्यागेको प्रत्यक्ष गवाही हुनेथियो।

२ इतिहास ७ः१६ पदमा परमप्रभुको यो भवन सधैंभरि रहनेछ भन्ने सङ्केत गरेको देखिन्छ। तर हामीलाई थाहै छ, कि ख्रीष्टपूर्व ५८६ सालमा यो मन्दिर नष्ट भयो। यसको निम्ति स्पष्टीकरण यस प्रकारको छः परमेश्वरको प्रतिज्ञाले इस्राएलको विश्वास-योग्यता र आज्ञाकारितामा निर्भर गर्थ्यो नि! २ इतहास ७ः१९ र २० पदहरूमा यसको विषयमा चेताउनीहरू दिइएका छन्ः मानिस-हरू मूर्तिपूजक भएमा परमेश्वरले त्यो भवन इन्कार गर्नुहुनेथियो।

ग) २ इतिहास ८ः१-९ः२८ः सुलेमानको सारा वैभव

२ इतिहास ८ः१-६ः यस खण्डमा हामी सुलेमानले विभिन्न क्षेत्रहरूमा हासिल गरेका उनका उपलब्धिहरू र सफलताहरूको विषयमा पढ्छौं। पहिले उनले एक विशाल शहरीय विकास-कार्य पूरा गरे, भण्डार-शहरहरू कि त पुनर्निर्माण गरे, कि त कब्जा गरे; उनले पर्खालले घेरिएका शहरहरू, रथ र घोड़चढ़ीहरूका शहरहरू र अन्य बस्तीहरू बनाए।

२ इतिहास ८:७-१०: उनले कनानीहरूलाई बेगारीमा लगाउँथे, तर इस्राएलीहरूलाई योद्धाहरू, कप्तानहरू र प्रमुख अधिकारीहरूको रूपमा प्रयोग गरे।[8)]

२ इतिहास ८:११: उनले आफ्नी पत्नी फाराओकी छोरीलाई राजकीय दरबारमा बस्न दिएनन्; किनभने परमप्रभुको सन्दुक त्यहाँ आएको हुनाले त्यो ठाउँ पवित्र थियो। त्यो सन्दुक वास्तवमा यस दरबारभित्र ल्याइएको थियो, उनको यस भनाइको मतलब थिएन। तर त्यो सन्दुक परमप्रभुको भवनमा राखिएको थियो, जुन भवन उनको दरबारको नजिक अवस्थित थियो; अनि यस हिसाबले यो दरबार पवित्र थियो। तर दुःखलाग्दो कुरा के हो भने, सुलेमानले फाराओकी छोरीलाई यस राजकीय निवासमा बस्ने प्रतिबन्ध गरे ता पनि यस कुराले तिनलाई उनलाई भड्काएर मूर्तिपूजामा संलग्न पार्नदेखि रोक्दैनथियो (१ राजाहरू ११:१-८)।

२ इतिहास ८:१२-१६: राजा सुलेमान धार्मिक पात्रोअनुसार दिन-दिनै, विश्रामदिनमा र महिनाको शुरुमा अनि वार्षिक चाड़हरूको बेलामा बलिहरू चढ़ाउन होशियार हुन्थे। अनि उनका बुबा दाऊदले बनाएको तालिकाअनुसार उनले पूजाहारीहरू र लेवीहरूलाई आ-आफ्नो दलमा र आ-आफ्नो अभिभाराअनुसार सेवा गर्न नियुक्त गरे। यस प्रकारले सुलेमानले जे गर्थे, त्यो सबै काम शुरुदेखि अन्तसम्म सुव्यवस्थित हुन्थ्यो।

२ इतिहास ८:१७-१८: अन्तमा हामी टायरका राजा हिरामसँगको साझेदारीमा सुलेमानका पानीजहाजी परियोजनाहरूको बारेमा पढ़्छौं। पानीजहाजहरू कि त एस्योन-गेबेर कि त एलोतबाट ओपीरमा[9)] आउ-जाउ गरी यात्रा गर्थे। एस्योन-गेबेर र एलोत – दुवै बन्दरगाहहरू लाल समुद्रको 'अकाबाको खाड़ी' नामक पूर्वी भागको उत्तरीय छेउमा अवस्थित थिए। अनि ओपीरचाहिँ? के ओपीर दक्षिण-अरब, पूर्वीय अफ्रिका अथवा भारत थियो कि? यस ठाउँको विषयमा विभिन्न अनुमान मात्र लाउन सकिन्छ।

२ इतिहास ९:१-९: अनि जब शेबाकी रानीले सुलेमानको कीर्तिको बारेमा सुनिन्, तब यिनी उपहारहरूको ठूलो लस्करको साथ यात्रा गरेर आइन्, किनकि यिनले आफ्नै आँखाले देख्न चाहिन् र यो के हो, सो बुझ्न खोजिन्। अनि सुलेमानको राज्यको वैभव देखेपछि र कठिन-कठिन प्रश्नहरूद्वारा उनको बुद्धिको जाँच गरेपछि यिनी अवाक् भइन्। यिनले उनको विषयमा त आधा मात्रै सुनेकी रहिछन् भन्ने कुरा स्वीकार गरिन्। अनि सुलेमानको समृद्धि उनका परमेश्वरको अनुग्रहको खातिर भएको रहेछ भनी यिनले बुझिन्।

२ इतिहास ९:१०-१२: अबका दुईवटा पदले वृत्तान्तको क्रम भङ्ग गर्छन्। किनकि यी पदहरूले सुलेमानका केही सम्पत्ति कहाँ-कहाँबाट आए, तिनीहरूको स्रोत बताउँदै र उनले ती सम्पत्तिहरू के-के कुरामा प्रयोग गरे, यी परम सुन्दर प्रयोगहरूको स्पष्टीकरण दिँदै बसे। अनि जब शेबाकी रानीले बिदा लिइन्, तब सुलेमानले यिनले ल्याएका उपहारहरूभन्दा बढ़ी सङ्ख्यामा र बढ़ी मूल्यमा बहुमूल्य उपहारहरू दिएर यिनलाई बिदा गरिदिए।

२ इतिहास ९:१३-२८: हरेक वर्षमा सुलेमानले छ सय छयसट्ठी किक्करभन्दा बढ़ी सुन प्राप्त गर्दथे, अनि उनले त्यसबाट केही ढालहरू बनाए, आफ्नो हात्ती दाँतको सिंहासन मोहोरे अनि कचौराहरू र अन्य भाँड़ाकुँड़ाहरू बनाए। (एक किक्कर सुन चौतीस के.जी. हुन्थ्यो भने, छ सय छयसट्ठी किक्कर सुन लगभग बाइस टन छ क्विन्टल चौवालीस के.जी. सुन हुन्थ्यो)। उनको महानताले उनलाई पृथ्वीका सबै राजाहरूबाट

सम्मान र सम्पत्तिहरू ल्याइदिन्थ्यो। उनको व्यापारधन्दाले उनलाई टर्शिशमा लान्थ्यो, जुन टर्शिशचाहिँ स्पेन[10] थियो कि? के घोड़ाहरू[11], के जग्गाजमिन, के सुन र चाँदी, के देवदारको काठ – उनी यी सबको सबमा असाध्य धनाढ्य हुन्थे। उनले यूफ्रेटिस नदीदेखि यता पश्चिमपट्टि सम्पूर्ण इलाका-माथि शासन त गरे, तर यो सारा क्षेत्र इस्राएल देशमा यसको अंशको रूपमा कहिल्यै गाभिएन, तर त्यस क्षेत्रमा भएका राज्यहरू उनलाई कर तिर्ने असामी राज्यहरू भए।

घ) २ इतिहास ९:२९-३१: सुलेमानको मृत्यु

चालीस वर्ष शासन गरिसकेपछि सुलेमानको मृत्यु भयो, र उनको छोरा रहबाम उत्तराधिकारी राजा भए। अनि जुन पुस्तक-हरूका नामहरू ९:२९ पदमा लिइएका छन्, ती गैर-कानुनी पुस्तकहरू इतिहासको पुस्तकको लेखकको निम्ति स्रोत-सामग्री थिए कि भन्ने कुरा सम्भव छ; तर ती पुस्तकहरू बीचमा हराएका छन्।

खण्ड २

२ इतिहास १०:

राज्यको विभाजन

२ इतिहास १०:१-५: हुन सक्छ, इस्राएलका उत्तरीय कुलहरूलाई खुशी पार्न रहबामले आफ्नो राजाअभिषेकको निम्ति शेकेममा जाने निर्णय गरे होलान्। सुलेमानले प्रजामाथि राखेको भारी जुवा रहबामले हलुका पारिदिएको खण्डमा मानिसहरूले तिनको सेवा गर्नेछौं भन्ने प्रण गरे। तीन पदमा 'सारा इस्राएल आए' भन्ने कुरा लेखिएको छ, जसको अर्थ हामीले सारा उत्तरीय कुलहरूका प्रतिनिधिहरू बुझ्नुपर्ला। अनि रहबामले मानिसहरूको अनुरोधको विषयमा विचार गर्न तीन दिनको म्याद मागे।

२ इतिहास १०:६-११: अनि पहिले राजा रहबामले आफ्ना बुबा सुलेमानको सेवा गर्ने बूढ़ा प्रधानहरूसित सल्लाह लिए। अनि उनीहरूले तिनलाई यी मानिसहरूको कुरा सुन्न भने। त्यसपछि तिनी सल्लाह पाउनको लागि युवाहरूतिर फर्के, किनकि तिनले बूढ़ा प्रधानहरूको सल्लाह अस्वीकार गरे, अनि तिनीहरूबाट आफूलाई मनपर्ने कुरा सुने। तिनीहरूले तिनलाई जनतासँग कड़ा शब्द बोल्ने आग्रह गरे।

२ इतिहास १०:१२-१९: अनि जब तीन दिनपछि मानिसहरू फर्के, र राजाको धम्की सुने, तब तिनीहरूले यारोबामको नेतृत्वमा विद्रोह गरे, अनि राज्य विभाजित भयो। यसरी परमप्रभुको वचन पूरा भयो, जुन वचन उहाँले भविष्यवक्ता अहियाहद्वारा बोल्नुभएको थियो (१ राजाहरू ११:२९ पददेखि)। कर उठाउने अधिकारी हदोरामको हत्या भएपछि रहबाम यरूशलेममा फर्के, जहाँदेखि तिनले यहूदा र बिन्यामिनमाथि राज्य गर्न थाले। यस सिलसिलामा श्री जर्ज विलियम्सले टिप्पणी गरेका छन्:

> 'पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलमा भएका अरू धेरै भविष्यवाणीहरूजस्तै अहियाहको पूरा भएको यस भविष्यवाणीसित कुरा पनि उस्तै छः मानिसहरूको जोश, उमङ्ग र अवेगहरूले प्रेरित भएका कार्यहरूद्वारा र घटनाहरूको सहज क्रम-मालाअन्तर्गत भविष्यवाणीहरू पूरा हुँदा रहेछन्। मानिसहरूको विचारमा, तिनीहरूले आफ्नै इच्छा पूरा गरेको ठान्छन् र आफ्नै योजना

पूरा गरेको भन्छन्; तर वास्तवमा यो कुरा परमेश्वरबाटको हो, सो तिनीहरूलाई थाहा छैन। उहाँको वचन पूरा हुन उहाँले त तिनीहरूको व्यवहार सहनुभयो, प्रयोग गर्नुभयो र हस्तक्षेप गर्नुभयो; बस यति !' 12)

खण्ड ३

२ इतिहास ११:१-३६:१९

यहूदाको राज्य

क) २ इतिहास ११-१२: राजा रहबाम

२ इतिहास ११:१-४: अनि जब रहबाम यरूशलेममा फर्के, तब परमप्रभुले तिनलाई गृहयुद्ध गर्नदेखि रोक्नको निम्ति भविष्यवक्ता शमायाहमार्फत हस्तक्षेप गर्नुभयो। उहाँले रहबामलाई 'यो कुरा मबाट भएको हो,' यसकारण 'तिमीले हालको परिस्थिति स्वीकार गर्नू' भन्नुभयो। अघि रहबामले बुद्धिमानी सल्लाह सुनेनन्, तर यसपालि तिनले सुने र माने। त्यस समयदेखि उता यी दुईवटा राज्यहरूको बीचमा निरन्तर झगड़ा भइरहन्थ्यो (१२:१५); तर पूरा विकसित लड़ाइँचाहिँ कहिल्यै भएन। तीन पदमा 'यहूदा र बिन्यामिनमा भएको सारा इस्राएल' भनेको दक्षिणी राज्यका सबै मानिसहरू बुझिन्छ, जो दाऊदको राजवंशप्रति विश्वासयोग्य थिए।

२ इतिहास ११:५-१२: राजा रहबामको शासनकालको धेरै समय यहूदाको निम्ति रक्षक शहरहरू निर्माण गर्नमा बित्यो। यरूशलेमको दक्षिणमा अवस्थित भएका पर्खालले घेरिएका शहरहरूले के देखाउँछन् भने, तिनलाई मिस्र देशबाट आक्रमण आउने डर पो भएको रहेछ।

२ इतिहास ११:१३-१७: यही समयमा यारोबामले उत्तरीय राज्यलाई घोर मूर्तिपूजामा डुबाइदिए (१ राजाहरू १२); यसले गर्दा जुन पूजाहारीहरू र लेवीहरू परमप्रभुप्रति विश्वासयोग्य थिए, ती पूजाहारीहरू र लेवीहरू यहूदातिर भागे। अनि परमेश्वरको निम्ति हृदय भएका सबै मानिसहरू तिनीहरूको पछि आए, र यसरी रहबामको राज्य बलियो भयो। यरूशलेममा आउन तिनीहरूको निम्ति साह्रै खर्जिलो भयो; किनकि तिनीहरूले जग्गाजमिन, आ-आफ्नो अधिकारको भाग, आफ्ना इष्टमित्रहरू, अँ, सबै थोक छोड्नुपर्‍यो।

२ इतिहास ११:१८-२३: रहबामको बहुविवाह थियो; तर यस सम्बन्धमा तिनी आफ्नो बुबाको स्तरमा आएनन्। तिनका अठारवटा पत्नीहरू, साठीवटा उप-पत्नीहरू, अठाइसजना छोराहरू र साठीजना छोरीहरू थिए। अनि जुन पत्नीहरूका नामहरू यहाँ लिइएका छन्, ती पत्नीहरू राजकीय वंशका इस्राएली स्त्रीहरू थिए, गैर-यहूदी महिलाहरू थिएनन्।

२ इतिहास १२:१-४: जहाँ १ राजाहरू १४:२२-२४ पदको खण्डले रहबामको धर्मत्यागका केही उदाहरणहरू पेश गरेको छ भने, इतिहासको पुस्तकको लेखकले यति भन्छः 'तिनले र तिनको साथमा सारा इस्राएलले परमप्रभुको व्यवस्था त्यागे' अनि 'तिनले खराबी गरे, किनकि तिनले परमप्रभुको खोजी गर्न आफ्नो मन लगाएनन्' (१२:१४)। सुलेमान यत्रो शक्तिशाली राजा भएका थिए; तर उनको मृत्यु भएको पाँच वर्ष पछि मिस्रीहरू यरूशलेमको सामुन्ने आइसके र यसको धनसम्पत्ति सबै लिएर गए।

रहबामका किल्लाबद्ध शहरहरूको के काम ? मिस्र देशका राजा शिशकले यहूदालाई आफ्नो वशमा ल्याए; तर मिस्रकै सैनिक सर्व-श्रेष्ठताको कारणले होइन, तर परमप्रभुप्रति यहूदाको अविश्वासयोग्यताले गर्दा यसो भएको हो ।

२ इतिहास १२ः५-८ः अनि जब भविष्यवक्ता शमायाह रहबामकहाँ दोस्रो पल्ट आए (११ः२ पद हेर्नुहोस्) र तिनलाई विनाशको सन्देश सुनाए, तब राजा र यहूदाका शासकहरूले आफूलाई परमप्रभुको सामु विनम्र तुल्याए र आउन लागेको न्यायको विषयमा उहाँ बिलकुल धर्मी हुनुहुन्छ भन्ने कुरा स्वीकार गरे । नभन्दै परमप्रभुको कृपा र अनुग्रहले तिनीहरूलाई केही हदसम्म छुटकारा प्रदान गर्‍यो, तर तिनीहरूलाई एउटा दुःखदायी पाठ नसिकाईकन होइन । किनभने तिनीहरूले परमप्रभुको सेवा र आफ्ना बन्धकहरूको सेवाको बीचमा भिन्नता के रहेछ, सो सिक्नुपरेको थियो ।

२ इतिहास १२ः९-१२ः मानिसहरू जोगिए, तर राज्य भने लुटियो । रहबामले सकेसम्म कुरा फेरि मिलाउन खोजे; किनकि तिनले सुनका ढालहरूको सट्टामा पित्तलका ढालहरू बनाए । तर यसरी तिनले अनजानमा परमेश्वरको सुनौलो उपस्थिति र अनुग्रह उहाँको पित्तलरूपी[13] न्यायसित साटे । सुस्पष्ट चित्रण यस्तो छ ।

२ इतिहास १२ः१३-१६ः रहबामको विवरण कसरी अन्त भएको छ? तिनले खराबी गरे र तिनी आफ्ना पितापुर्खाहरूसँग सुते । जब हामी भजन २७ः८ पद २ इतिहास १२ः१४ पदसँग तुलना गर्छौं, तब रहबाम र तिनका बाजे दाऊदको बीचको भिन्नता हामी तब सजिलोसँग बुझ्न सक्छौं । दाऊदले परमप्रभुको अनुहारको खोजी गर्ने गर्थे, तर रहबामले यसो गरेनन् ।

ख) २ इतिहास १३ः राजा अबियाह

२ इतिहास १३ः१-३ः अबियाहकी आमाको नाम मिकाया[14] थियो । अबियाह राजा भए, र उनले यरूशलेममा तीन वर्ष राज्य गरे । १ राजाहरू १५ अध्यायले के भन्छ भने, दाऊदले गरेझैं उनी परमप्रभुको पछि लागेनन्; यो उनको पाप थियो । तर इतिहासको पुस्तकले अबियाहको शासन-कालमा इस्राएलका राजा यारोबामसँग एउटा लड़ाइँ चलेको कुराबाहेक अरू सबै कुराहरू छोड़िदिएको छ ।

२ इतिहास १३ः४-१२ः लड़ाइँमा जानुभन्दा अघि अबियाहले यारोबामलाई ललकार गरेः परमेश्वरले दाऊद र उनको वंशलाई राज्य दिनुभएको हो । अनि यारोबामले दाऊदको राजवंशलाई विरोध गरेका थिए र रहबामको विरुद्धमा निकम्मा र अधम व्यक्तिहरूको दल जम्मा गरेका थिए, जब रहबाम निराश्रय थिए । अनि अहिले-चाहिँ ? इस्राएलले आफ्नो ठूलो सेनाबल र ती सुनका बाछाहरूमाथि भर परेर यस लड़ाइँमा विजय हासिल गर्ने आशा राख्यो । तर इस्राएलले एउटा नक्कली पूजाहारीगिरी स्थापित गरेको थियो, जुन पूजाहारी-सेवामा मानिसहरूले ईश्वरीय बोलावट र अधिकार-विना प्रवेश गर्न सके । तर यहूदाचाहिँ लेवीय पूजाहारीगिरीमा अडिग थियो; तिनीहरूका पूजाहारीहरूले अझै पनि तोकिएको तरिका-अनुसार परमप्रभुको सेवा गरिरहेका थिए । अनि यहूदाको सेनाका सेनापति परमेश्वर आफै हुनुहुन्थ्यो, र उहाँका पूजाहारीहरूले चाहिँ इस्राएलको विरुद्धमा चेताउनी दिन तुरहीहरू फुक्न लागेका थिए । यसकारण उत्तरीय राज्यको निम्ति परमप्रभु परमेश्वरको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्नु मूर्खता ठहरिएको थियो । यारोबामसित अबियाहको तर्क यस प्रकारको थियो ।

२ इतिहास १३ः१३-१८ः तर यारोबामले अबियाहको कुरा कहाँ सुन्थे र? सुन्नुको सट्टामा यारोबामले ढुकेर बस्नेहरूको दल बसाले। अनि जब यहूदा थापिएको पासो फस्यो, तब मानिसहरूले परमप्रभुलाई पुकारे र पूजाहारीहरूले तुरहीहरू फुके। अनि परमप्रभुले तिनीहरूलाई जवाफ दिनुभयो र यहूदालाई ठूलो विजय दिनुभयो। इस्राएलका चुनिएका पाँच लाख मानिसहरू मारिए – सत्य परमेश्वरबाट हट्नेहरूले चुकाउनुपरेको असाध्य ठूलो मूल्य ! !

२ इतिहास १३ः१९-२२ः अबियाहले इस्राएल देशबाट कति इलाकाहरू कब्जा गरे, तर उनले इस्राएललाई कहिल्यै पूरा रूपले वशमा राखेनन्। तर यारोबामको लागि यो हार धेरै विनाशकारी थियो; पछि परमप्रभुले यिनलाई प्रहार गर्नुभयो। तर अबियाहचाहिँ शक्तिशाली र समृद्ध भए।

ग) २ इतिहास १४-१६ः राजा आसा

२ इतिहास १४ः१-२ः आउँदा तीन अध्यायहरूमा आसा र तिनको एकचालीस वर्षको शासनकालको सङ्क्षिप्त विवरण दिइन्छ। यी अध्यायहरूको साथमा हामीले १ राजाहरू १५ः९-२४ पदको खण्ड पढ्नु-पर्छ।

२ इतिहास १४ः३-८ः आसाको शान्तिमय शासनकालको मूलकारण हामीले परमप्रभुप्रतिको तिनको हृदयको भावनामा खोज्नुपर्छ। किनकि तिनले आफ्ना पुर्खा-हरूका धेरै पापहरू हटाए र आफ्नो प्रजालाई परमप्रभुको खोजी गर्ने आग्रह गरे। आफ्नो राज्य जोशको साथ मूर्तिपूजाबाट[15)] शुद्ध पारेर तिनले तिनीहरूलाई मार्ग-निर्देशन गरे। अनि शान्त भएको समयमा आसाले आफ्ना शहरहरू बलियो पारे र एउटा ठूलो सेना जम्मा गरे।

२ इतिहास १४ः९-१५ः तर यहूदाको शान्ति भङ्ग भयो; किनकि तीन सय रथहरू र एक लाख मानिसहरूको सेना लिएर इथियोपिया यहूदाको विरुद्धमा आयो। तर परमप्रभुमाथि राखिएको भरोसाले गर्दा यहूदाको सानो सेनाबल विजयी भयो, अनि शत्रुको हार ठूलो थियो।

एघार पदमा आसाले चढ़ाएको प्रार्थना छोटो छ, तर यथार्थको छ। लड़ाइँ चलिरहेको बेलामा प्रार्थनामा वक्तत्व देखाउने समय नै होइन ! तर प्रार्थना गर्ने व्यक्ति परमेश्वरसँग आसाको जस्तै सठीक र सही सम्बन्धमा छ भने, ठूलो आवश्यकताबाट उत्पन्न भएका प्रार्थनाहरू असाध्य प्रभावकारी हुन्छन्। तिनी शान्तिको समयमा परमेश्वरको पछि लागेका थिए; यसकारण लड़ाइँमा परमप्रभुले तिनको वास्ता र देखरेख गर्नुहुनेछ भन्ने कुरा तिनलाई थाहा थियो। अनि लड़ाइँ यहूदाको मारेशा शहरमा शुरु भयो र गरारको वरिपरि समाप्त भयो, जुन गरारचाहिँ पलिस्तीहरूको इलाकाको एउटा शहर थियो। धेरैजना मारिए, र गाईवस्तुहरूका गोठहरू पनि प्रहार गरिए, अनि प्रशस्त लुटको माल र पशुधन लिएर तिनीहरू यरूशलेममा फर्के।

२ इतिहास १५ः१-६ः आसा र तिनका मानिसहरू अति नै आनन्दित भए; किनकि यत्रा कठिनाइहरूको विरोधमा तिनीहरूको जितको आशा थिएन, र पनि तिनीहरूले जितेछन्। तर जब तिनीहरू यरूशलेममा फर्के, तब परमप्रभुको तर्फबाट तिनीहरूको निम्ति तिनीहरूले सिक्नुपर्ने एउटा पाठ तयार थियोः पहिले अजर्याहले तिनीहरूलाई सम्झाए, कि परमप्रभु तिनीहरूको साथमा हुनुहुन्थ्यो; किनभने तिनीहरूले उहाँको खोजी गरेका थिए। तर तिनीहरूले उहाँलाई त्यागे भने उहाँले तिनीहरूलाई पनि त्यागनुहुनेथियो। अनि इस्राएलको बितेको इतिहास प्रत्यक्ष साक्षी बसेको थियोः इस्राएलले आफ्नो

परमेश्वरलाई धेरै पल्ट त्यागेको थियो। यसको निम्ति प्रमाणहरू प्रशस्त छँदैछन्। फलस्वरूप तिनीहरूलाई शान्ति हुँदैनथियो, अनि तिनीहरूले आफ्ना शत्रुहरूसित सधैं हारेका थिए। तर जब इस्राएल देशले परमप्रभुको खोजी गर्‍यो, तब तिनीहरूले उहाँलाई भेट्टाए; किनकि उहाँ सधैं क्षमाशील र र पुनर्स्थापना गर्न सदैव तयार हुनुहुन्थ्यो।

२ इतिहास १५ः७ः राजा आसाले परमप्रभुको खोजी गरिरहेका हुनाले अजर्याहले तिनलाई प्रोत्साहन दिएः 'बलिया होऊ! यस असल काममा लागिपर!' वृत्तान्तको बीचमा लुकेर बसेको यो सात पद कण्ठस्थ गर्न लायक पद हो। *'तर तिमीहरू-चाहिँ बलिया होओ, र तिमीहरूका हातहरू कमजोर नहोऊन्; किनकि तिमीहरूलाई तिमीहरूको कामको प्रतिफल दिइनेछ!'* अनि हामी ख्रीष्ट-विश्वासीहरूको लागि योसँग मिल्ने पद १ कोरिथी १५ः५८ पद हो।

२ इतिहास १५ः८-१५ः आठौं पदमा ओदेदचाहिँ ओदेदका छोरा अजर्याह थिए कि कसो हो? राजा आसाले उत्साहको साथ भविष्यवक्ताको वचन शिरोपर गरे र जोशिलो प्रतिक्रिया देखाए। अनि तुरुन्तै तिनले आफ्नै देश यहूदामा मात्र होइन, तर एप्रैमका शहरहरूमा पनि आफ्नो सुधारको कार्यक्रम शुरु गरिहाले र अझै धेरै मूर्तिहरू हटाइदिए। एप्रैमका शहरहरू तिनले लड़ाइँमा लिएका थिए (१४ः४ पद तुलना गर्नहोस्)। तिनले परमप्रभुको भवनमा होमबलिको वेदी पुनर्स्थापन गरे र बलिहरू चढ़ाईकन यो पवित्र पारे। अनि तिनले यरूशलेममा एउटा ठूलो सभा आयोजित गरे र इथियोपियाको सेनाबाट हड़प गरेको लुटको मालको केही अंश यस वेदीमाथि परमप्रभुको निम्ति चढ़ाए, त्यसपछि तिनले मानिसहरूलाई परमप्रभुको खोजी गर्ने शपथ खुवाए। अनि १५ः१३ पदअनुसार तिनले यस कुरासित मतभेद गर्नेहरूको निम्ति कुनै ठाउँ छोड़ेनन्। यस वाचाको आज्ञापालन नगर्नेहरू सबैलाई मृत्युदण्ड दिइनेथियो।

२ इतिहास १५ः१६-१८ः अनि आसाले आफ्नी बज्यैलाई महारानीको पदबाट हटाइ-दिए, (यिनी तिनकी आमा[16] थिइनन्), र यिनले बनाएको घिनलाग्दो मूर्ति तिनले नष्ट गरिदिए। अनि सत्र पदको निम्ति स्पष्टीकरण तपाईले १४ः३-८ पदको खण्डअन्तर्गत दिइएको टिप्पणीमा हेर्नुहोला। अघि त्यहाँबाट निकालिएका धनमालहरू फेरि परमप्रभुको भवनमा ल्याइए। परमप्रभुले अजर्याहमार्फत प्रतिज्ञा गर्नुभएअनुसार आसाले आफ्नो कामको निम्ति इनाम पाए; किनकि देशमा शान्ति थियो।

२ इतिहास १६ः१ः आसाको शासन-कालको अन्ततिर[17] इस्राएलका राजा बाशाले यरूशलेमदेखि नजिकैको रामा शहर सुदृढ़ पारेर आफ्ना मानिसहरूलाई आसाकहाँ भाग्न-देखि रोक्ने प्रयास गरे।

२ इतिहास १६ः२-६ः तर यसपालि आसाले परमप्रभुको हातमाथि भरोसा गर्नुको सट्टामा मानिसको सहयोगमाथि भर परे। किनकि अघि इथियोपियालीहरूले तिनलाई आक्रमण गर्दा तिनले परमप्रभुमाथि भरोसा गरेका थिए। तर अहिले तिनले बेन-हददको सहायता किन्नको निम्ति परमप्रभुको भण्डार लुटे। त्यसपछि अरामका राजा बेन-हददले उत्तरबाट इस्राएलमाथि आक्रमण गरे र बाशालाई इस्राएलको उत्तरीय सिमाना रक्षा गर्न रामाबाट हट्ने करमा पारे। आसाको युक्ति सफल भयो, तर यस कुरामा परमेश्वर बेखुशी हुनुभयो।

२ इतिहास १६ः७-१०ः परमप्रभुका आँखाहरूमा असल परिणामले नतिजा हासिल गराउने साधनहरू निर्दोष ठहराउँदैन, यो सुनिश्चित छ। यसकारण उहाँले आसासँग कुरा गर्न आफ्नो भविष्यवक्ता हनानीलाई पठाउनुभयो। अनि हनानीले साहसपूर्वक

राजा आसालाई हप्काएः 'तपाईंले मूर्ख काम गर्नुभयो। के परमप्रभुले तपाईंलाई इथियोपियालीहरूको हातबाट छुटकारा दिनुभएको थिएन र? के परमेश्वरले निरन्तर यस्ता मानिसहरूलाई खोजिरहनुभएको थिएन र, जसद्वारा उहाँले काम गर्न सक्नुहुन्छ? तपाईंले शरीरअनुसार लड़ाइँ गर्न रोज्नुभएको हुनाले तपाईंले अबदेखि उसो लड़ाइँहरू लड्नुपर्नेथियो।' तब आसालाई रिस उठ्यो। अघि गरेझैं तिनले परमप्रभुको वचन ध्यान-सित सुन्नुपर्नेथियो (१५:८); तर यसो गर्नुको सट्टामा तिनले हनानीलाई भ्यालखानामा हालिदिए।

२ इतिहास १६:११-१४: आसाले परमप्रभुको चालको विपरीत काम गर्न रोजे; यसकारण परमप्रभुले तिनलाई खुट्टाको रोगले सताउनुभयो। तर तिनले अझै पनि पश्चात्ताप गरेनन्; तिनी परमप्रभुकहाँ फर्केनन्। तर तिनले यसको सट्टामा वैद्यहरूको उपचार गरिमाग्ने प्रयास गरे, तर त्यो कुनै सीप लागेन, किनकि त्यसको केही समयपछि तिनको मृत्यु भयो। कसै-कसैको विचारमा, ती वैद्यहरू जादुगर वा प्रेतात्मा खेलाएर निको पार्ने धामी-झाँक्रीहरू थिए अरे।

आसाको यो दुःखद अन्त भए पनि तिनी यहूदाका सर्वश्रेष्ठ राजाहरूमध्ये एक थिए (१५:१७)। अनि मानिसहरूले तिनको मृत्यु हुँदा ठूलो शोक गरे। चौध पदमा 'तिनीहरूले तिनको निम्ति अति ठूलो धुनी लगाए' भनेको उनको दाहसंस्कार होइन, तर तिनीहरूले तिनको नाममा धेरै धूप बालेको पो हो।

घ) २ इतिहास १७-२०: राजा यहोशापात

२ इतिहास १७:१-५: यहोशापात आफ्ना बुबाका उत्तराधिकारी राजा भए, र उनले पच्चीस वर्ष राज्य गरे (२०:३१)। राजाहरूका पुस्तकहरूमा भन्दा इतिहासको दोस्रो पुस्तकमा उनलाई धेरै ठाउँ दिइएको छ (२ इतिहास १७-२० अध्यायहरू)। अनि यस सत्र अध्यायमा पेश गरिएको सामग्री राजाहरूको पहिलो पुस्तकमा पाइँदैन।

सिंहासनमाथि बसेपछि यहोशापातले इस्राएलको विरुद्धमा आफ्नो राज्य बलियो तुल्याए। उनले आफ्नो राज्य सुदृढ़ पारे, तर उनको सफल शासनको रहस्य यो थिएन, तर उनले दाऊदले गरेजस्तै परमप्रभुलाई पछ्याए। दाऊदको जीवन कसरी निरन्तर राजाहरूलाई नापजोख गर्ने मापदण्डको रूपमा प्रयोग गरिएको छ, सो चाखलाग्दो कुरा हो। तिनीहरूले दाऊदको असल उदाहरणको देखासिकी गरे भने तिनीहरू समृद्ध भए र तिनीहरूले धेरै आशिष पाए। तर जब तिनी-हरूले दाऊदको देखासिकी गरेनन्, तब तिनीहरू विफल भए। यहोशापातको अधीनतामा देशमा शान्ति थियो, र उनका शत्रुहरूले उनलाई कर तिरे (१७:१०-१२)।

२ इतिहास १७:६-९: यहोशापातको जीवनमा परमेश्वरको वचनले ठूलो प्राथमिकता पायो। उनी उहाँका उपदेश-हरूअनुसार चल्न जोशिला थिए र उहाँको वचनको आज्ञापालन गर्दा खुशी हुन्थे। अनि उनले परमेश्वरको वचन आफ्नो राज्यको नियमकानुन तुल्याए। अनि उनले शासक-हरू, लेवीहरू र पूजाहारीहरूको एउटा विशेष समिति पठाएर मानिसहरूलाई परमप्रभुका मार्गहरूमा शिक्षित बनाए; यसरी उनले व्यवस्था ६:६ पददेखिको खण्डमा लेखिएका परमेश्वरका आज्ञाहरू पालन गरे।

२ इतिहास १७:१०-१९: परमप्रभुका आशिषले गर्दा यहोशापात अति शक्तिशाली हुँदै गए। अहो, उनको कत्रो ठूलो सेना थियो! साठी वर्षअघि रहबामको सेना एक लाख असी हजार मानिसहरू थिए भने, अब त किल्लाबद्ध शहरहरूमा तैनाथ भएकाहरू-बाहेक यहूदाको सेना एघार लाख साठी हजार मानिसहरू थिए। निस्सन्देह यिनीहरूमध्ये

धेरैजना इस्राएलबाट भागेर आएकाहरू थिए; किनभने यिनीहरूले परमप्रभु यहूदासँग हुनुहुन्छ भन्ने कुरा देखे। विचरा, यहोशापातले आफ्नो यत्रो जनशक्ति बुद्धिमानीपूर्वक प्रयोग गरेनन्; यस कुराको बारेमा हामी अठार अध्यायमा हेर्न लागेका छौं।

२ इतिहास १८:१: यस समयको बिन्दुसम्म इस्राएल र यहूदा एक-अर्कोको शत्रु थिए; तर अब यहोशापातको छोराले अहाबकी छोरीसँग विवाह गरे (२१:५-६); यसरी यी दुई राज्यहरूको बीचमा गठबन्धन भयो।

२ इतिहास १८:२-७: अनि इस्राएलका राजा अहाबले यहूदाका राजा यहोशापातलाई 'अरामीहरूमाथि आक्रमण गर्न मलाई मद्दत गर' भन्ने अनुरोध गरे; किनकि अरामीहरूले इस्राएलका केही इलाकाहरू कब्जा गरेका थिए (१ राजाहरू २२:३-४)। नभन्दै यहोशापात अहाबलाई सहायता गर्न राजी भए; तर उनले तिनीहरूलाई पहिले परमप्रभुको सोधखोज गर्ने सल्लाह दिए। तदनुसार अहाबले आफ्ना अगमवक्ताहरूलाई बोलाए, जसले एउटै सुरमा यसमा सफलता प्राप्त गरिने भविष्यवाणी गरे। तर तिनीहरूको कुरा धेरै विश्वस्त हुँदैनथियो कि के हो ? किनभने यहोशापात आत्मिक समझ भएका मानिस थिए। यसकारण मानौं त्यहाँ भेला भएका चार सय मानिसहरू परमप्रभुको सम्पर्कमा थिएनन् झैं गरी उनले परमप्रभुको कुनै भविष्यवक्ताको कुरा सुन्ने अनुरोध गरे। अहाबले पनि आफ्ना अगमवक्ताहरू र परमप्रभुको वास्तविक भविष्यवक्ताको बीचको भिन्नता जान्दथे। तर मिकायाह ती एकजना मानिस थिए, जसको मुखबाट तिनीहरूले परमप्रभुको वचन प्राप्त गर्न सक्नेथिए। तर अहाबले तिनलाई घृणा गर्थे; किनभने तिनले सधैं राजाको बारेमा खराब कुरा मात्र भविष्यवाणी गर्थे।

२ इतिहास १८:८-११: अनि जब तिनीहरू मिकायाहलाई हाजिर गराउन गए, तब अगमवक्ता सिद्कियाहले 'अरामीहरू यसरी नाश हुनेछन्' भनेर फलामका सिङहरूसित यता हानेर, उता हानेर कत्रो तमाशा देखाए, बाफरे-बाफ! (हुन सक्छ, तिनले चलाएका दुईवटा सिङले यी दुईजना यहूदी राजाहरूलाई सङ्केत गरे होलान्)। अनि राजाका अरू सबै अगमवक्ताहरूले 'हो, हो' भनेर आफ्नो सहमति दिन एकसाथ आफ्नो आवाज उठाए। यस सम्बन्धमा श्री डी. एल. मूडिले यस प्रकारको टिप्पणी गरेका छन्:

> 'राजा अहाबका प्रचारकहरू र अगमवक्ताहरू छँदैथिए। यसबाट के बुझिन्छ भने, यत्रो भ्रष्ट मानिस नै छैन, जसले आफ्नो स्वादअनुसार प्रचार गर्ने प्रचारक पाउँदैन।' **18)**

२ इतिहास १८:१२-१३: यस समयमा राजाको सन्देशवाहकले मिकायाहलाई 'विजयको भविष्यवाणी गर' भनेर अन्य अगमवक्ताहरूसँग सहमत हुने करकापमा पारे; तर मिकायाहले परमप्रभुको वचन मात्र सुनाउने कबुल गरे। तेह्र पद हरेक प्रचारक र हरेक इसाईको निम्ति आदर्श वाक्य बनोस्: *'परमप्रभुको जीवनको शपथ! मेरा परमेश्वरले मलाई जे भन्नुहुन्छ, त्यही मात्र म बोल्नेछु।'*

२ इतिहास १८:१४-१७: शुरुमा मिकायाहले अरूसँगै मिल्ने कुरा गरे, तर उनी यस कुरामा गम्भीर थिएनन् भन्ने कुरा चाँड़ै स्पष्ट भयो। अनि जब अहाबले उनलाई सत्य बोल्ने शपथ खान लगाए, तब उनले इस्राएलको आउनै लागेको हार र अहाबको मृत्युको कुरा सुनाए।

२ इतिहास १८:१८-२२: अनि मिकायाहले अहाबका अगमवक्ताहरूले राजालाई किन झूटो जानकारी दिइरहे, सो कुरा स्पष्ट पारे: तिनीहरू झूट बोल्ने

आत्माको प्रभावमा थिए। अहाबको दुष्टताको खातिर परमप्रभुले त्यो झूट बोल्ने आत्मा पठाउनुभयो। अब अहाब न्यायको पात्र बनिसके, जसरी भविष्यवक्ता एलियाले अघिबाट भविष्यवाणी गरे (१ राजाहरू २१:१९-२४)। यस विषयमा श्री माथ्यू हेनरीले निम्न टिप्पणी गरेका छन्:

> 'परमेश्वरको अनुमतिविना शैतानले मानिसहरूलाई धोका दिन पाउँदैन, अनि यसो हुँदा पनि परमेश्वरले आफ्ना उद्देश्यहरू पूरा गर्नुहुन्छ। ... यस प्रकारले मिकायाहले अहाबलाई यस लड़ाइँको नतिजा के हुने हो, सो कुराको विषयमा मात्र होइन, तर अहाबलाई तिनलाई अघि बढ्ने प्रोत्साहन दिनेहरूको कुरा विश्वास गर्ने खतराको विषयमा पनि उचित चेताउनी दिए।' [19)]

२ इतिहास १८:२३-२६: मिकायाहले आफ्नो इमानदारिताको लागि कष्ट भोग्नुपर्‍यो। सिद्कियाहले उनलाई उनको गालामा हिर्काए र अहाबले उनलाई झ्यालखानामा हालिदिए र उनलाई कष्टको रोटी र पानी मात्र दिने आदेश गरे, उनलाई मार्ने उद्देश्यले होला कि? मिकायाहले ती दुवैजनालाई उत्तरमा के भने भने, परमप्रभुले नै उनले भनेको कुरा सत्य प्रमाणित गरिदिनुहुनेथियो। पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलले सिद्कियाहलाई के भयो, सो बताउँदैन; तर हामीलाई थाहा छ, परमप्रभुको वचनअनुसार अहाब लड़ाइँमा मारिए।

२ इतिहास १८:२७-२९: भविष्यवक्ता मिकायाहका वचनहरूले अहाबलाई केही प्रभाव पारेको हुनुपर्छ, किनकि तिनले आफ्नो भेष बदल्ने प्रयास गरे र यसरी परमेश्वरको न्यायबाट उम्कन खोजे। तिनले के सुझाउ दिए भने, तिनले एउटा सिपाहीको पोशाक लगाउनेथिए, तर यहोशापातले आफ्नो राजकीय पोशाक लगाउनेथिए।

२ इतिहास १८:३०-३४: तर परमप्रभुको वचन पूरा भयो। यहोशापात अरामीहरूको हातबाट उम्के, तर अपवित्र गठबन्धनको खताराको विषयमा एउटा पाठ सिकेर मात्र उम्के (२ कोरिन्थी ६:१४)। तर अहाब उम्केनन्। परमेश्वरले अहाबलाई तिनको कवचका जोर्नीहरूको बीचमा हान्न एउटा लक्ष्यहीन वाणलाई निर्देशन गर्नुभयो, र सूर्यास्तको समयमा तिनको मृत्यु भयो।

२ इतिहास १९:१-५: जब हनानीका छोरा येहूले दर्शी र भविष्यवक्ता भएको नाताले यहोशापातलाई अहाबसँग गरेको गठबन्धनको विषयमा हप्काए, तब यहोशापातले पश्चात्ताप गरे; परमेश्वरको वचनप्रति उनको प्रतिक्रिया सकारात्माक भयो।

अहाब मूर्तिपूजक थिए; अनि तिनीसँग यहोशापातको अनुचित सम्बन्ध उनको प्रजाको निम्ति खराब उदाहरण थियो। यसकारण राजा यहोशापातले मानिसहरूलाई परमप्रभुकहाँ फर्काउन आफ्नो राज्यभरि घुमफिर गरे। अनि उनले देशमा मोशाको व्यवस्थाअनुसार न्याय गर्ने अदालत र न्यायव्यवस्था स्थापित गरे (व्यवस्था १६:१८-२०)। यस कुराले, साथै अघि २ इतिहास १७:७-९ पदहरूमा सारा देशभरि चारैतिर शिक्षकहरूलाई पठाएको कुराले यहोशापातले पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलप्रति अद्भुत सम्मान गरेको देखाए। अनि उनका यी कार्यहरूले उनको प्रजाप्रति उनको साँचो वास्ता र चिन्ता अनि परमप्रभुको प्रतिनिधिको रूपमा विश्वासयोग्यतासाथ काम गर्ने उनको चाहना पनि देखाए।

२ इतिहास १९:६-११: राजा यहोशापातले दिएका अर्तीहरू मोशाको व्यवस्थाबाट लिइएका थिए (१९:१०)। उनले आफ्ना जनहरूको बीचमा न्यायकर्ताहरूको रूपमा काम गर्नेहरूको निम्ति परमप्रभुले दिनुभएका मौलिक आज्ञाहरू फेरि लागू गराए।

न्यायकर्ताहरूले परमेश्वरको करारका जन-हरूको न्याय गरिरहेका हुनाले र उहाँले जे भइरहेको छ, सो सबै कुरा हेरिरहनुभएको हुनाले उनीहरू परमप्रभुसँग डराउनुपर्नेथियो, र होशियारसाथ यो काम गर्नुपर्नेथियो। अनि इस्राएलको राजधानी यरूशलेममा पनि न्यायकर्ताहरू नियुक्त गरिए, जसकहाँ कठिन मुद्दाहरू ल्याउन सकिन्थे। धार्मिक मामिला-हरूको फैसालाचाहिँ प्रधान पूजाहारी अमर्याहको जिम्मामा थियो भने, सार्वजनिक मामिलाहरूको फैसला यहूदाको कुलको प्रधान जबद्याहको जिम्मामा थियो। अनि लेवीहरू सरकारी अफिसर र अधिकारीहरू थिए।

२ इतिहास २०:१-६: मृत सागरको पारिपट्टिबाट एउटा विशाल सेनाले यहूदाको विरुद्धमा लड़ाइँको घोषणा गऱ्यो। (केही हिब्रू पाण्डुलिपिहरूमा दुई पदमा ‘अराम’को सट्टामा ‘एदोम’[20] पढ़िन्छ।) यहोशापात चिन्तित थिए; यो स्वाभाविक कुरा हो। तब उनले उपवासको घोषणा गरे र मानिस-हरूलाई परमप्रभुको भवनमा भेला गराए, जहाँ उनले परमप्रभुलाई प्रार्थना गरे। इतिहासको दोस्रो पुस्तकमा योचाहिँ ‘राजाले चढ़ाएको तेस्रो प्रार्थना’ हो। (२ इतिहास छ अध्यायमा सुलेमानले गरेको प्रार्थना उल्लेख गरिएको छ भने, आसाले चढ़ाएको प्रार्थना १४:११ पदमा लेखिएको छ)।

२ इतिहास २०:७-१३: यहोशापातले प्रार्थना गर्दाखेरि परमप्रभुलाई सम्झाएः **क)** यहूदीहरू उहाँको करारका मानिसहरू हुन्थे। अनि **ख)** यहोशापातले जुन मन्दिरमा प्रार्थना गरिरहेका थिए, त्यो मन्दिर परमेश्वरको पवित्रस्थान थियो, जुन पवित्र-स्थानको विषयमा उहाँले प्रार्थना सुन्नेछु र जवाफ दिनेछु भन्ने प्रतिज्ञा गर्नुभयो। अनि **ग)** जुन जातिहरूलाई इस्राएलले बितेको समयमा दया देखाएको थियो, ती जातिहरू अब यसलाई नाश गर्न र यसबाट यसको देश खोस्न आउँदैथिए। यहोशापातले आफ्नो उत्तेजित निवेदन सिद्ध्याए, अनि उनी सारा यहूदाको साथ परमप्रभुको सामु उभिए र उहाँको जवाफको निम्ति पर्खे।

२ इतिहास २०:१४-१७: तब परमप्रभुको आत्माले यहजिएलद्वारा बोल्नुभयो र डर ग्रसित इस्राएली जातिबाट यो डर हटाइ-दिनुभयो। आउन लागेको यो लड़ाइँ परमेश्वरको लड़ाइँ थियो। मानिसहरूले भोलिपल्ट निस्केर जानु थियो र उहाँले गर्नुभएको काम हेर्नुपरेको थियो।

२ इतिहास २०:१८-२१: विश्वासद्वारा मानिसहरू हुन लागेको विजयको निम्ति रमाए। भोलिपल्ट बिहान सबेर तिनीहरू परमप्रभुले गर्नुभएको काम हेर्न उठे। अनि तिनीहरू रणभूमितिर कुनै उत्सवमा गएझैं अघि बढ़िरहेका थिए; गायकहरू तिनीहरूको अघि हिँड्दै थिए।

२ इतिहास २०:२२-३०: जब परमेश्वरले आफ्ना जनहरूलाई विश्वासको गीत गाउँदै गरेको सुन्नुभयो, तब उहाँले तिनीहरूको शत्रुलाई हार खुवाउनुभयो। उहाँले यी शत्रु-हरूको बीचमा विरोध पैदा गर्नुभयो, यसैले यिनीहरूले एक-अर्कासँग लड़ाइँ गरे र एक-अर्कालाई नष्ट गरे। अनि जब यहूदा आइपुग्यो, तब लुटको माल जम्मा गर्नुबाहेक अरू कुनै काम बाँकी रहेको थिएन; यसको निम्ति तिनीहरूलाई तीन दिन लाग्यो। असीम आनन्दको साथ तिनीहरूले परमप्रभुको प्रशंसा गरे, र गीत गाउँदै तिनीहरू यरूशलेममा फर्के। तब छिमेकी राष्ट्रहरूलाई परमप्रभुको भयले छोप्यो, अनि यहूदामा शान्ति थियो।

२ इतिहास २०:३१-३४: आफ्नो आदत-अनुसार यस खण्डमा इतिहासको पुस्तकको लेखकले यहोशापातको शासनकालको सारांश प्रस्तुत गरेका छन्। देशबाट मूर्तिपूजा हटाउनमा यहोशापातको कोशिश जारी थियो,

तर पनि तिनले मूर्तिपूजा पूरा हटाउन सकेनन्। तर मोटामोटी उनको शासन राम्रो थियो; किनभने उनले जे असल थियो, त्यो गर्न खोजे; अनि उनी सिद्ध नभए तापनि उनले परमेश्वरको दृष्टिमा जे ठीक थियो, प्रायः त्यही गरिरहे।

२ इतिहास २०:३५-३७ः यो खण्ड उपसंहार सम्झिनुहोस्! किनकि यो इस्राएलका दुष्ट राजा अहज्याहसँग यहोशापातको साझेदारीको बारेमा परिशिष्ट लेख हो। तिनीहरूले टर्शिशमा जाने हेतुले एस्योन-गेबेरमा सँगै पानीजहाजहरू बनाए, तर परमप्रभुले त्यो परियोजना भताभुङ्ग पारिदिनुभयो, जसरी एलिएजेर नाम गरेका भविष्यवक्ताले घोषणा गरे।

मृत्यु हुँदा यहोशापात साठी वर्षको थिए। अनि उनका छोरा यहोराम, जसले केही वर्ष उनको साथमा राज्य गरेका थिए, यहूदाको सिंहासनमाथि बसे (२ इतिहास २१:१)।

ङ) २ इतिहास २१ः राजा यहोराम

२ इतिहास २१:१-३ः यहोरामको शासन-कालदेखि यता इतिहासको दोस्रो पुस्तकमा प्रस्तुत गरिएको इतिहास ओरालो गइरहेको छ र यहूदाको विनाश र कैदमा टुङ्गिन्छ। दुई पदमा यहोरामका दुईजना भाइहरूका नाम अजर्याह थिए।

२ इतिहास २१:४-६ः यहूदाका पाँचौं राजाले दाऊदको चालमा होइन, तर इस्राएलका राजाहरूको दुष्ट मार्गमा पो हिँड्न रोजे। यहोराम हत्यारा र मूर्तिपूजक थिए। किनकि सिंहासनमा आफ्नो पकड़ बलियो बनाउने हेतुले तिनले आफ्ना सबै भाइहरूलाई निर्ममतापूर्वक मारे। पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलले तिनलाई असर गरेको यस दुष्ट प्रभावको बारेमा हामीलाई कुनै शङ्कामा छोड्दैन। किनकि तिनकी पत्नी अहाबकी छोरी थिइन्, जसले यहोरामलाई यति दुष्ट काम गर्न लगाइन् (२ इतिहास २१:६)। पहिले यहोशापातले यी दुईवटा राज्यहरूको बीचमा यस विवाहको प्रबन्ध मिलाएका थिए; अनि अहिले यहूदा पनि त्यही दुष्टताबाट संक्रमित भएको थियो, जुन दुष्टताले इस्राएललाई बर्बाद गरिरहेको थियो। अहाबकी छोरी अतल्याह परमेश्वरका जन-हरूमाथि न्याय ल्याउन शैतानको हातमा एउटा ठूलो औजार बनिन्।

२ इतिहास २१:७ः तर परमप्रभुले दाऊदसित बाँध्नुभएको करार सम्झनुभयो; यसकारण उहाँले अहाब र इस्राएलसँग व्यवहार गर्नुभएको जत्तिकै यहोराम र यहूदासँग कड़ा व्यवहार गर्नुभएन। ('एउटा बत्ती दिनेछु' भनेको दाऊदको एउटा सन्तान बुझिन्छ, जसले राजाको रूपमा राज्य गर्न सक्छन्)। यसो भए पनि, यो अपवित्र मिलनको खातिर यहूदाले धेरै दुःखकष्ट भोग्नुपरेको थियो।

२ इतिहास २१:८-१५ः यहोशापातको जमानामा यहूदासँग डराउने एदोमीहरूले अब विद्रोह गरे (२ इतिहास १७:१०)। अनि यहूदाको शहर लिब्नाले पनि विद्रोह गर्‍यो। तर यहोरामले आफ्ना जनहरूलाई बढ़ी र झन् बढ़ी मूर्तिपूजाभित्र फसाएर अवस्था झन् खराब तुल्याइदिए। हो, राजालाई लेखिएको पत्ररूपी एलियाको भविष्यवाणीले पनि तिनलाई तिनको दुष्ट चालबाट फर्काउन सकेन। इस्राएलमा भविष्यवक्ता एलियाको शक्तिशाली सेवकाईको बारेमा यहोरामलाई पक्कै पनि थाहा थियो, तर तिनी उत्तरदायी भएनन्, जसरी अहाब पनि अनुत्तरदायी थिए।

यहोशापातको शासनकालको समय-अन्तर्गत कुनै बेलामा एलियाको स्वर्गारोहण भएको थियो (२ राजाहरू २:११)। अनि यहोरामले आफ्ना बुबासँग लगभग पाँच वर्ष सँगै राज्य गरेको हुनाले एलियाको पत्रमार्फत यहोरामलाई यो दिव्य सन्देश सुनाउँदा एलिया

अझै जीवित थिए होलान्; कि त भविष्यवक्ता एलियाले ईश्वरीय निर्देशनद्वारा यो पत्र लेखेर यो एलीशाको जिम्मामा लगाए होलान्, जसले यो पत्र उचित समयमा प्रेषित गरे, कि कसो हो ?

२ इतिहास २१:१६-१७: पलिस्तीहरू र अरबीहरूले आक्रमण गरेर यहोरामको धनसम्पत्ति र यहोआहाजलाई बाहेक तिनको सम्पूर्ण परिवारलाई लगे; यहोआहाज तिनको कान्छो छोरा थिए, जसको अर्को नाम अहज्याह पनि थियो। यहोरामले आफ्नो बुबाको परिवारको हत्या गरेको हुनाले यो सजाय तिनको अपराधको निम्ति सुहाउँदो देखिन्छ।

२ इतिहास २१:१८-२०: यहोरामलाई आन्द्रामा निको नहुने रोग लागेको थियो; अनि अति पीड़ामा परेर तिनी मरे। कसैले शोक नमानीकन तिनी यस धरतीबाट बिदा भए। तिनी आफ्नो जीवनभरि असल राजाहरूको चालमा हिँड़ेनन्, यसकारण मरेपछि तिनी उनीहरूसँग पनि गाड़िएनन्।

च) २ इतिहास २२:१-९: राजा अहज्याह

२ इतिहास २२:१-९: अहाबको घरानाको कुसङ्गतको कारणले सृजिएको समस्या अब तेस्रो पुस्तामा पुग्यो। अहज्याहको अर्को नाम यहोआहाज थियो (२१:१७), र अजर्याह पनि थियो (२२:६)। यही अहज्याह यहोरामको मृत्युपछि राजा भए। त्यस बेलामा तिनी बाइस वर्षका थिए। [21)]

अनि तिनकी आमा अतल्याह इस्राएलका राजा ओम्रीकी नातिनी थिइन्। यिनले आफ्नो पति यहोरामको मृत्युपछि यहूदामा आफ्नो हानिकारक प्रभाव जारी राखिन्। यिनी आफ्नो छोरालाई खराब कामको लागि प्रेरणा दिने र तिनलाई विनाशमा पुर्‍याइदिने तिनको मुख्य सल्लाहकार थिइन् (२२:४)। २ इतिहास २२:१ पदअनुसार अहज्याहका सबै दाजुहरूलाई मारिँदा यी बत्तीरूपी दाऊदका सन्तान अहज्याह सिंहासनमाथि बस्ने हेतुले छोड़िए; तर तिनले आफूलाई कृतघ्न र अयोग्य साबित गरे; किनकि तिनले आफ्ना बुबाका पापहरू दोहोर्‍याइरहे। तिनी अरामको विरुद्धमा लड़ाइँ गर्न योरामसँग मिले। अनि येहू र उनका मानिसहरूले अहज्याहलाई सामरियामा लुकिरहेको भेट्टाए र तिनलाई मारिदिए। अनि राजाका सेवकहरूले तिनलाई सम्मानको साथ दफन गरे (२ राजाहरू ९:२८); किनभने तिनी भक्त यहोशापातका नाति थिए। अहज्याहले राज्य चलाउन सक्ने उमेरको कुनै पनि छोरालाई छोड़ेनन्।

छ) २ इतिहास २२:१०-२३:२१: रानी अतल्याहले सिंहासन हड़प गरेकी

२ इतिहास २२:१०-१२: अब अतल्याहले आफ्ना पति र आफ्नो छोरालाई गुमाइसकेपछि आफ्नै नातिनातिनाहरूलाई मारेर सिंहासन हड़प गरिन्। राजकीय परिवारको यस निर्दयी हत्याको रचनाकार र प्रेरक अदृश्य शैतान थियो, जसले मसीहको वंशलाई नामेट गर्न खोज्यो, जसरी त्यसले अघि पनि घरिघरि यसो गर्न कोशिश गरिरहेको थियो र आउँदा दिनहरूमा फेरि पनि गर्नेथियो। तर यस विषयमा उत्पत्ति ३:१५ पदको प्रतिज्ञाले स्त्रीको वंशलाई जोगाइराख्ने बन्धकको काम गर्‍थ्यो; किनकि यसको वंशबाट प्रभु येशू आउनुहुने नै थियो। यही कारणले परमप्रभुले यहोशबतलाई आफ्नो भतिजा योआशलाई लुकाउन उत्प्रेरित गर्नुभयो। तिनी परमप्रभुको भवनमा लुकाइए, जहाँ यहोशबतका पति यहोयादा पूजाहारी थिए, जसले छ वर्षसम्म तिनको हेरचाह गरिरहे।

२ राजाहरू ८-११ अध्यायहरूले यी घटनाहरूको बारेमा अरू थप जानकारीहरू दिएका छन् र त्यही बेलामा इस्राएलमा के-के भइरहेको थियो, सो पनि बताउँछन्।

२ इतिहास २३ः१-७ः दाऊदको सिंहासन हड़प गरेकी अतल्याह सिंहासनमाथि बसुन्जेल र योआशको ठीक उमेर नभएसम्म पूजाहारी यहोयादाले आफ्नो समय पर्खनु-परेको थियो। तर योआशको सातौं वर्षमा यहोयादाले शासकहरू र लेवीहरूलाई भेला गरे र तिनीहरूसँग अतल्याहलाई सत्ताबाट हटाउने योजना बनाए। राज्यभरि नै यो खबर फैलियो, र धेरैजनाले योआशलाई तिनका बुबाको सिंहासनमाथि राख्ने करारमा प्रवेश गरे। छ पदको खण्ड ख)मा 'सबै मानिस-हरूले परमप्रभुको अभिभारा सम्हालिराखून्' भन्ने वाक्यको अर्थ 'तिनीहरूले परमप्रभुको भवनमा प्रवेश-निषेध हुने व्यवस्था पालन गर्नुपरेको थियो' हो (२३ः६[क] पद हेर्नुहोस्)। लेवीहरू र शासकहरूलाई आ-आफ्नो कार्य-भार दिइयो; अनि कुनै एक निश्चित विश्राम-दिन भाग्यशाली यस दिनको रूपमा रोजियो।

२ इतिहास २३ः८-११ः नयाँ दलहरू परमप्रभुको भवनमा पसेको बेलामा पुराना दलहरू बरखास्त भएनन्; यस प्रकारले पूजाहारी यहोयादा कसैको शङ्का नउठ्ने गरी ठूलो सङ्ख्यामा मानिसहरूलाई भेला गराउन सक्षम भए। अनि ती मानिसहरू मन्दिरमा भएका दाऊदका हतियारहरूले सुसज्जित भए; अनि जब सबै तयारी पूरा भयो, तब सात वर्षे योआश मन्दिरबाट बाहिर ल्याइए र तिनलाई मुकुट लगाइयो, र तिनको हातमा मोशाको व्यवस्थाको पुस्तकको प्रति दिइयो, जुन कुरा व्यवस्थाअनुसार थियो (व्यवस्था १७ः१८-२०)। कसै-कसैको विचारमा, यो त परमप्रभुको सन्दुकमा राखिएको व्यवस्थाको मूलपाण्डुलिपि पो भएको थियो अरे (प्रस्थान २५ः२१ र २ इतिहास ५ः१०)।

२ इतिहास २३ः१२-१५ः रानी अतल्याह परमप्रभुको भवनमा मानिसहरूकहाँ आइन्; किनकि यिनले मानिसहरूलाई हर्षोल्लास गर्दै गरेको र चिच्च्याउँदै गरेको सुनेकी थिइन्। यो के थियो होला नि? तब यिनले आफ्नो बालक-प्रतिद्वन्द्वीलाई भेट्टाइन्, जसको विषयमा यिनले तिनी त धेरै समयदेखि मरिसकेको भन्ठानिन्। तिनी मरेको कहाँ हो र, तिनले त राजमुकुट पो पहिरहेका थिए!! तर जनता डल्लै योआशको पक्षमा भएको कुराले यिनलाई झन् विचलित पारेको हुनुपर्ला। किनकि जब यिनले 'राजद्रोह, राजद्रोह' कराइन्, तब कसैले यिनको कुरा सुनेन। अन्तमा राजद्रोह गर्ने योआश होइन, तर यिनी आफै पो थिइन्!! अनि पूजाहारी यहोयादाले यिनलाई मार्ने आदेश दिए, तर मन्दिरभित्र चाहिँ होइन। यिनी 'घोड़ाको मूलढोका' नामक मूलढोकामा लगिइन्, जहाँ यिनले यहूदामा पूरा गरेका क्रूरताहरूको खातिर यिनलाई मृत्युदण्ड दिइयो।

२ इतिहास २३ः१६-१९ः अतल्याहले बाटो छोड़ेपछि सुधार छिटो अघि बढ्यो। पूजाहारी यहोयादा र मानिसहरूले 'हामी परमप्रभुको प्रजा बनिरहनेछौं' भन्ने करार गरे। तिनीहरूको प्रतिबद्धता कहाँसम्म जाने हो, सो कुरा देखाउन तिनीहरूले बालको मन्दिर ध्वस्त पारे र बालको पूजाहारी मत्तानलाई मारे। पूजाहारी भएको नाताले यहोयादाको ध्यान परमप्रभुको भवन र परमप्रभुको आराधना-माथि केन्द्रित रह्यो। यसकारण मोशा र दाऊदले आज्ञा गरेअनुसार मन्दिरको सेवा सुव्यवस्थित गराउन उनको पहिलो काम थियो। लेवीहरू र पूजाहारीहरूलाई आ-आफ्नो काममा खटाइयो। अब मन्दिरको पवित्रता हलुका लिनुहुँदैनथिएन; यसकारण द्वारपालहरूले औपचारिक रूपमा अशुद्ध मानिसहरूलाई बाहिरै राख्नुपर्थ्यो। यहोयादालाई थाहा थियो, कि सुधारको थालनी परमप्रभुको घरबाटै शुरु हुनुपर्छ।

२ इतिहास २३ः२०-२१ः योआश राजभवनमा लगिए। मानिसहरूले आनन्दको साथ योआशको शासनको अधीनतामा जिउन

पाउने जनजीवनको बाटो हेरिरहेका थिए। परमेश्वरलाई धन्यवाद होस्; किनकि दाऊदका सन्तान फेरि पनि यहूदाको सिंहासनमाथि बसिरहेका थिए!

ज) २ इतिहास २४ः राजा योआश

२ इतिहास २४ः१-३ः राजा भएको बेलामा योआश सात वर्षका थिए, र तिनले चालीस वर्ष राज्य गरे। पूजाहारी यहोयादा जीवित रहेसम्म योआशले जे ठीक थियो, त्यही गरे। अँ, योआशका दुईजना पत्नीहरू पनि परमेश्वरका यी प्रभावकारी पूजाहारीद्वारा तिनको निम्ति चुनिए।

२ इतिहास २४ः४-१४ः योआशले मन्दिरको मर्मत गर्ने हेतुले लेवीहरूलाई सारा इस्राएलबाट अनुदान सङ्कलन गर्ने आदेश दिए। तर जब लेवीहरूले यो काम समयमा पूरा गर्न सकेनन्, तब तिनी पूजाहारी यहोयादासँग रिसाए। अन्तमा मन्दिरको सामु एउटा विशेष बाकस राखियो, र राजाको आदेशअनुसार मानिसहरूले आएर आ-आफ्नो 'मन्दिरको कर'[22] त्यसमा हाल्नुपरेको थियो। त्यस बाकसभित्र हालिएको रकम लिइयो र कामदारहरूलाई वितरण गरियो, जसले परमेश्वरको भवन यसको पहिलेको अवस्थामा खड़ा गरे र त्यसलाई बलियो तुल्याए।[23]

२ इतिहास २४ः१५-१९ः अनि जब लामो र फलदायक जीवन बितेपछि यहोयादाको मृत्यु भयो, तब उनलाई राजाहरूको साथमा दफन भएको सम्मान गरियो; यो राजकीय परिवारदेखि बाहिरको मानिसको लागि असामान्य सम्मान थियो। तर अब उनको भक्तिले पूर्ण प्रभाव छँदैथिएन; यसकारण योआशले मूर्तिपूजकहरूबाट सल्लाह लिए र आफ्नो राज्य खतम पारे। परमप्रभुले तिनलाई चेताउनी दिन विभिन्न भविष्यवक्ताहरूलाई पठाउनुभयो, तर पश्चात्ताप गर्नुको सट्टामा यहूदाका राजाले विद्रोह पो गरे।

२ इतिहास २४ः२०-२७ः अनि जकर्याहले मानिसहरूलाई परमेश्वरको चेताउनी दिए; तर राजाले उनलाई ढुङ्गाले हान्ने आदेश दिए। योआशले जकर्याहका बुबा[24] अथवा बाजे यहोयादाले तिनीप्रति देखाएको दयाको गुण गरेनन्। अनि हुन सक्छ, जकर्याहको मृत्युमा 'परमप्रभुले हेरेर यसको लेखा लिऊन्' भन्ने उनको प्रार्थनाको उत्तरमा परमप्रभुले यहूदालाई लुट्न अनि अधिकारी र शासकहरूलाई मार्न अरामबाट एउटा सानो सैन्य दल पठाउनुभयो कि? जेजस्तो भए पनि, राजा योआशलाई दुष्ट सल्लाह दिनेहरू मारिए, अनि योआश आफैचाहिँ सिकिस्त घाइते भए, र त्यसपछि तिनका सेवकहरूले तिनलाई मारे, तर तिनलाई यहूदाका राजाहरूसँग गाड्न इन्कार गरियो, तिनीभन्दा अघि दुष्ट राजा यहोरामलाई भएको जस्तै।

योआशले आफ्नो जीवनको उत्तरार्धमा परमप्रभुलाई त्यागे; यसकारण तिनले अघि जे गरे, त्यो सबै व्यर्थको भयो। तिनले मन्दिरको मर्मत गरेका थिए; केको लागि? केवल त्यसमा भएका सबै धनसम्पत्तिहरू पछि अरामी हजाएललाई दिनको निम्ति होइन र? (२ राजाहरू १२ः१७-१८)। हाम्रो दौड़को शुरु राम्रो भयो भने, यो ठिक्कै हो; तर हाम्रो दौड़को अन्त पनि असल हुनुपर्छ; यो झन् धेरै महत्त्वपूर्ण हो। प्रेरित यूहन्नाले हिँड्नुपर्ने बाटो लामो भयो भने मानिसहरूको जोशउमङ्ग हराइहाल्ने तिनीहरूको झुकाउ राम्ररी जान्दथिए, किनभने उनले हामीलाई चेताउनी दिएर यसो लेखेः *'आफ्नो विषयमा होशियार बस, यस हेतुले कि जुन कुराहरूको निम्ति हामीले परिश्रम गर्‍यौं, ती कुराहरू हामी नगुमाऔं, तर तिनको पूरा प्रतिफल पाऔं।'* (२ यूहन्ना १ः८)।

२ राजाहरू १२ अध्यायले योआशको जीवन र शासनकालको बारेमा थप जानकारी दिन्छ, (त्यहाँ तिनको नाम यहोआश हो)। बढ़ी जानकारी चाहनुभएमा तपाईंले त्यस अध्यायमा भएको टिप्पणी हेर्नुहोला।

फ) २ इतिहास २५ः राजा अमस्याह

२ इतिहास २५ः१-१०ः आफ्नो सिंहासन स्थापित गरेपछि र आफ्ना बुबाको हत्याराहरूसित व्यवस्थाअनुसार व्यवहार गरेपछि अमस्याहले विदेश नीतिमाथि आफ्नो ध्यान लगाए। यहोरामको शासनकालमा एदोमीहरूले यहूदाको विद्रोह गरेका थिए (२१ः१०), अनि अब अमस्याहले तिनीहरूलाई आफ्नो अधीनतामा फर्काउन चाहे। यसो गर्नको निम्ति उनले इस्राएलबाट एक लाख सिपाहीहरूलाई भाड़ामा लिए। तर परमेश्वरका एक जनले उनलाई चेताउनी दिएपछि उनले यी इस्राएलीहरूलाई फेरि घरमा पठाए। उनले भाड़ामा लिएका सिपाहीहरूको निम्ति रकम तिरिसकेको हुनाले उनले यो पैसा गुमाउनुपरेको चिन्ता गरे। तर जब भविष्यवक्ताले उनलाई 'परमप्रभुले तपाईंलाई त्यसभन्दा बढ़ी दिन सक्नुहुन्छ' भन्ने आश्वासन दिए, तब उनले यो दिव्य अर्ती मानिलिए।

२ इतिहास २५ः११-१३ः अनि अमस्याह र उनका मानिसहरूले दस हजार एदोमीहरूलाई मारे, र अरू दस हजार मानिसहरूलाई कैदी बनाएर तिनीहरूलाई एउटा अग्लो चट्टानबाट तल फ्याँके। यसो मारिएकाहरू कि त ठूलो क्रूरताको दोषी भएको हुनुपर्ला, कि त अमस्याहले त्यस जमानामा चल्ती रणनीति अपनाए होलान्। अनि जुन भाड़ामा लिएका सिपाहीहरू अमस्याहले अघि एप्रैममा फिर्ता पठाएका थिए, यी भाड़ामा लिएका सिपाहीहरू रिसाए र यहूदाका शहरहरूमाथि आइलागे, अनि तिनीहरूले तीन हजार मानिसहरूलाई मारे र धेरै लुटको माल लगे।

२ इतिहास २५ः१४-२१ः अनि जब अमस्याहले एदोमबाट फिर्ता ल्याएका मूर्तिहरू पूजा गर्न थाले, तब एकजना भविष्यवक्ताले उनलाई हप्काएः 'के आफ्ना मानिसहरूलाई बचाउन नसक्ने देवताहरूले तपाईंलाई मद्दत गर्न सक्छन् र?' अमस्याहले बीचमा कुरा काटेर यी भविष्यवक्तालाई धम्की दिए; हुन सक्छ, यो जकर्याहको विषयमा गरिएको उनको गोप्य सङ्केत भएको हुनुपर्ला; किनकि यी जकर्याहले अमस्याहका बुबाको विरुद्धमा भविष्यवाणी गरेर आफ्नो ज्यान गुमाएका थिए (२ इतिहास २४ः२०-२२)। अनि राजाको यस चेताउनीप्रति यी भविष्यवक्ताले मानौं यस प्रकारको भावात्मक उत्तर दिएः 'तपाईंले मलाई हिर्काउनुपर्दैन। तपाईंले मेरो सल्लाह इन्कार गर्नुभयो; यसकारण परमेश्वरले तपाईंलाई प्रहार गर्नुहुनेछ।' अमस्याहले परमेश्वरको सल्लाह ध्यानसित सुनेनन्, तर आफ्नै कर्मचारीहरूबाट सल्लाह लिए। मूर्खतापूर्वक उनले इस्राएलका राजा योआशसँग लड़ाइँ गरे; उनले योआशको चेताउनी मानेनन्।

२ इतिहास २५ः२२-२८ः यहूदा पराजित भयो, अनि अमस्याहचाहिँ – उनी अपमानित र गरिब भए। यरूशलेममाथि आक्रमण गरियो र मन्दिरको लुटपाट भयो। अनि अमस्याहको प्रजाले उनको विरुद्धमा षड्यन्त्र रच्यो, अनि अन्तमा उनी यरूशलेमबाट भागे। तर लाकीशमा उनको हत्या भयो, त्यसपछि उनलाई यरूशलेममा ल्याइयो र त्यहाँ गाड़ियो।

ञ) २ इतिहास २६ः राजा उज्जियाह

२ इतिहास २६ः१-५ः उज्जियाहको सफलताको रहस्य यस अध्यायको शुरुमा

खुलस्त पारिएको छ। किनकि तिनले जे ठीक थियो, त्यही गरे र परमेश्वरको खोजी गरे। जकर्याहचाहिँ जो एक समझदार मानिस थिए, तिनका सल्लाहकार थिए। (यी जकर्याहचाहिँ भविष्यवक्ता जकर्याह थिएनन्।)

२ इतिहास २६ः६-१५ः उज्जियाह जहाँ-जहाँ जान्थे, त्यहाँ-त्यहाँ तिनले आशिष पाउने गर्थे। तिनले पलिस्तीहरू र अम्मोनीहरूसित सफलतापूर्वक लड़ाइँ गरे, साथै तिनले यहूदाको सुरक्षा पनि बढ़ाए। तिनले एक अभिजात सेना भेला गरे र त्यसलाई सुसज्जित पार्न शक्तिशाली अस्त्रशस्त्रहरू आविष्कार गरे। अनि तिनले शहरहरू पनि निर्माण गरे र कृषि-विकास गरे (२६ः१०)। ठूला-ठूला ढुङ्गाहरू हान्ने यन्त्रहरू भन्नाले एक प्रकारका विशाल गुलेलीहरू भएका थिए (२६ः१५)।

२ इतिहास २६ः१६-२३ः तर उज्जियाह घमण्डले फुलिए। परमप्रभुको सामु धूप बाल्न तिनले मन्दिरमा प्रवेश गरे, जुन काम गर्न केवल पूजाहारीहरूको अधिकार थियो। अजर्याह र उनको साथमा असीजना पूजाहारीहरू – सबै शूरवीर मानिसहरू – राजाको पछि गए। पूजाहारीहरूको हप्कीले गर्दा उज्जियाहलाई रिस उठ्यो; तर तिनले उनीहरूलाई केही गर्नुभन्दा अघि परमप्रभुले तिनलाई कुष्ठरोगले प्रहार गर्नुभयो। तिनी मन्दिरबाट हतार-हतार गरेर निकालिए; तिनी फेरि कहिल्यै यस मन्दिरमा फर्केर आएनन्। त्यस दिनदेखि यता तिनी कुष्ठरोगी थिए, र एकान्तको घरमा बसे, अनि तिनका छोरा योतामले राज्य गर्न थाले। उज्जियाहलाई राजाहरूको कब्रिस्तानमा गाड़िएन; किनभने तिनी कुष्ठरोगी थिए; तर राजकीय कब्रिस्तानको छेउमा रहेको एउटा जग्गामा तिनको दफन गरियो।

ट) २ इतिहास २७ः राजा योताम

२ इतिहास २७ः१-४ः आफ्नो बुबा उज्जियाहले जस्तै योतामले शान्ति उपभोग गरे, जसले गर्दा उनले आफ्नो राजधानी र वरिपरिका शहरहरू निर्माण गर्न र सुधार गर्न सके। उज्जियाहको पापबाहेक उनले आफ्नो बुबाको उदाहरण पछ्याए। तर उच्च स्थानहरू हटाइएका थिएनन्। यसो हेर्दाखेरि योताम सुधारक थिएनन्। किनभने मानिसहरूले भ्रष्टाचार गरिरहे, तर उनले आफ्ना जन-हरूलाई यसो गर्नदेखि रोक्न केही पनि गरेनन्।

२ इतिहास २७ः५-९ः उज्जियाहले अम्मोनीहरूलाई वशमा पारेका थिए (२६ः८); तर हुन सक्छ, तिनको मृत्युले गर्दा तिनीहरूले आफ्नो कर रोक्ने प्रेरणा पाए होलान्। यसकारण योतामले तिनीहरूको विरुद्धमा लड़ाइँ गरे र तिनीहरू फेरि उनलाई कर तिर्ने उनका असामी भए। उनको शक्ति केमा थियो ? उनले आफूले गरेका सबै काम-कुराहरूमा परमेश्वरमाथि ध्यान राखे र उहाँलाई श्रेय दिए। तिनीहरूले योतामलाई दाऊदको शहरमा गाड़े, र उनका छोरा आहाज यहूदाको राजा भए।

ठ) २ इतिहास २८ः राजा आहाज

२ इतिहास २८ः१-४ः आहाजको विषयमा सबै कुरा बुझ्न हामीले २ राजाहरू १६ अध्याय र यशैया ७ अध्याय पढ्नुपर्छ। यहूदामा अहिलेसम्म तिनीजस्तै दुष्ट राजा थिएनन्; तिनी सबैभन्दा दुष्ट राजा थिए। तिनले यरूशलेममा सोह्र वर्ष राज्य गरे।

राजा भएपछि आहाजले मूर्तिपूजामा डुब्न कुनै समय खेर फालेनन्। तिनले दाऊदको सट्टामा इस्राएलका दुष्ट राजाहरूलाई आफ्नो आदर्श बनाए। आहाजले यरूशलेम-

बाहिरको हिन्नोमका छोराको बेंसीमा बाल-बलिको घृणित दस्तुर पुनर्स्थापित गरे। यस दस्तुरअनुसार मोलेकको पूजा गरिन्थ्यो; त्यो पूजा सुलेमानको समयदेखि यता कसैले गरेको थिएन (१ राजाहरू ११:७)। तर अहिले चाहिँ सबै प्रकारका मूर्तिपूजा र सबै प्रकारका घिनलाग्दा कामहरू व्यापक रूपले गरिन्थे र यसो गर्ने प्रोत्साहन दिइन्थ्यो।

२ इतिहास २८:५-८: यही कारणले परमप्रभुले यहूदाको विरुद्धमा धेरै शत्रुहरूलाई ल्याइदिनुभयो। यशैयाले हामीलाई के बताउँछन् भने, अरामका राजा रसीन र इस्राएलका राजा पेकह यरूशलेमको विरुद्धमा समबद्ध थिए। तर तिनीहरूले राजधानीलाई जित्न सकेनन्, तर तिनीहरूले यहूदालाई ठूलो हानि गरे। एकै दिनमा इस्राएलीहरूले एक लाख बीस हजार मानिसहरूलाई मारिदिए र दुई लाख मानिसहरूलाई कैद गरेर लगे। यस समयमा धेरै महान् कुलीन र खानदानी व्यक्तिहरू मारिए। अनि त्यही बेलामा, जब आहाज रेसीन र पेकहको चापमा परे, परमेश्वरले आफ्नो अनुग्रहमा इस्राएलको घरानालाई एउटी शुद्ध कन्याद्वारा जन्मन लाग्नुभएको इम्मानुएलको प्रतिज्ञा दिनुभयो (यशैया ७:१४)।

२ इतिहास २८:९-१५: इस्राएलीहरूले यहूदाका आफ्ना दाजुभाइहरूलाई दास बनाउन खोजे, जुन कुरा मोशाको व्यवस्थामा मनाही गरिएको थियो। तर परमप्रभुले तिनीहरूकहाँ एकजना भविष्यवक्तालाई पठाउनुभयो, जसले तिनीहरूलाई 'यसो नगर' भन्ने कड़ा चेताउनी दिए; किनकि परमप्रभुको भयङ्कर क्रोध तिनीहरूमाथि परेको थियो। हो, इस्राएल परमेश्वरको न्याय पूरा गर्ने साधन थियो, तर तिनीहरूले काममा लगाएको क्रूरता अनुचित थियो। एप्रैमका केही प्रधानहरूले भविष्यवक्ता ओदेदको कुरामाथि ध्यान दिए र यिनीहरू यी बन्दीहरूलाई रिहा गराउन सफल भए; त्यस बखतमा तिनीहरूले यी कैदीहरूलाई पूर्ण रूपले पहिराइदिए र लुटको मालबाट खुवाएर उनीहरूलाई उनीहरूको देशमा फर्काए।

२ इतिहास २८:१६-२७: अनि त्यही समयमा राजा आहाजले एदोम र पलिस्ती देशबाट दुःख पाइरहेका थिए, जुन जातिहरू तिनका पुर्खाहरूले अधीन गरेका थिए। तर आफ्नो दुर्दशामा परमप्रभुकहाँ फर्कनुको सट्टामा आहाज अश्शूरका राजा तिग्लत-पिल्नेसरतिर फर्के। तिनले अश्शूरीहरूलाई मन्दिर र राजभवनबाट सुन लिएर भाड़ामा लिए। तब अश्शूरका राजाले अराममाथि आक्रमण गरे र दमस्कसमा रसीनलाई मारे (२ राजाहरू १६:९)। अनि जब राजा तिग्लत-पिल्नेसरलाई भेट्न दमस्कसमा गए, तब तिनी अरामी देवताहरूसँग मोहित भए (२ राजाहरू १६:८-१०)। अश्शूरका राजासँग आहाजको गठबन्धन महँगो भयो; किनभने अश्शूरले तिनलाई धोका दियो र तिनीबाट भारी कर उठायो। तर अरामका मूर्तिहरूमा भएको तिनको लीनता घातक ठहरियो; किनभने यस कुराले परमप्रभुको ठूलो रिस उठायो। राजा आहाजले यहूदामा मूर्तिपूजाको जग यति बलियो गरी बसाले, कि तिनका छोरा हिजकियाहले मूर्तिपूजा जरैसित उखेल्न सकेनन्। अनि जब आहाजको मृत्यु भयो, तब तिनलाई राजाहरूको कब्रिस्तानमा गाड़िएन।[26) अनि आहाजलाई २८:१९ पदमा 'इस्राएलको राजा' भनिएको छ। कहिलेकाहीं यहूदाका राजाहरूलाई पनि यो नाम दिइएको थियो (२ इतिहास २१:२)।

ड) २ इतिहास २९-३२: राजा हिजकियाह

२ इतिहास २९:१-११: पवित्र बाइबलका केही अध्यायहरूले हिजकियाहको शासनकाल बयान गरेका छन्। राजाहरूको दोस्रो

पुस्तकमा उनको विषयमा तीनवटा अध्यायहरू (२ राजाहरू १८-२० अध्यायहरू) र यशैयाको पुस्तकमा चारवटा अध्यायहरू (यशैया ३६-३९ अध्यायहरू) र यहाँ, यस पुस्तकमा चारवटा अध्यायहरू लेखिएका छन्। राजाहरूको दोस्रो पुस्तकमा देश-विदेशमा उनको राजनीतिक सफलताहरू पेश गरिएका छन् भने, इतिहासको दोस्रो पुस्तकले उनको धार्मिक कारबाहीहरू के-के थिए, सो उल्लेख गरेको छ। अनि दुवै पुस्तकहरूले उनको उत्कृष्ट चरित्र र परमप्रभुप्रतिको उनको ठूलो भक्ति चित्रण गरेका छन्।

राजा हिजकियाहले धर्मगुरुहरूबाट आफ्नो सुधारको काम शुरु गरे। किनकि उनले पूजाहारीहरू र लेवीहरूलाई भेला गरे र उनीहरूलाई 'आफूलाई र मन्दिर शुद्ध गर' भन्ने आदेश दिए। तिनीहरूका पितापुर्खाहरू अविश्वासयोग्य ठहरिएको हुनाले परमप्रभुको क्रोध इस्राएल देशमाथि आइपरेको थियो र धेरै मानिसहरू कि त मारिएका थिए, कि त कैद गरेर लगिएका थिए। यसकारण राजा हिजकियाहले परमेश्वरसँग आफ्नो सम्बन्ध सठीक पार्न चाहे; अनि उनले पूजाहारीहरू र लेवीहरूलाई पनि परमप्रभुसित उनीहरूको सम्बन्ध सठीक राख्न आग्रह गरे।

२ इतिहास २९:१२-२४: यी शुरुका पदहरूमा नाम लिइएका लेवीहरूले राजाको आज्ञा पालन गर्नमा आफ्ना दाजुभाइहरूलाई अग्रसर गरे। पहिले उनीहरूले आठ दिनसम्म परमप्रभुको भवनका चोकहरू सफा गरे (२९:१८), त्यसपछि उनीहरूले आठ दिनसम्म परमप्रभुको भवन नै शुद्ध पारे (२९:१७)। त्यसपछि उनीहरूले मन्दिरको सेवाको लागि चाहिएका भाँड़ाकुँड़ाहरू मिलाए, र त्यसपछि उनीहरूले राजा हिजकियाहलाई सबै कुराहरू उनको वचनअनुसार पूरा गरिएको खबर दिए। तब हिजकियाहले राज्यको निम्ति पापबलि चढ़ाए। त्यसपछि यी पापबलि र होमबलिहरूको रगत वेदी शुद्ध पार्नको लागि प्रयोग गरियो।

२ इतिहास २९:२५-३६: पूजाहारीहरू र लेवीहरू दाऊदको पालोमा तोकिएअनुसार आ-आफ्नो ठाउँमा खड़ा भए; अनि होमबलि चढ़ाइरहुन्जेल उनीहरूले भजन गाउँदैथिए र पवित्र बाजाहरू बजाउँदैथिए। त्यहाँ उपस्थित भएका सबैजनाले लेवीहरू लगायत परमप्रभुको सामु दण्डवत् गरे, अनि इच्छुक हुनेहरूले होमबलि र धन्यवादका बलिहरू चढ़ाए। यी स्वेच्छा दानहरू यति धेरै भएको हुनाले लेवीहरूले पूजाहारीहरूलाई बलि-पशुहरू मार्न मद्दत गर्नुपरेको थियो; किनभने पर्याप्त पूजाहारीहरूले आफूलाई पवित्र पारेका थिएनन्। हिजकियाह र उनको प्रजा आनन्दित भए; किनकि यो जागृति अचानक भएको थियो, अनि यस जागृतिबाट यहूदाको भविष्य उज्यालो हुने आशाको किरण चम्केको थियो। तर यो त हिजकियाहका धर्म-सुधारहरूको शुरुवात मात्र भएको थियो।

२ इतिहास ३०:१-५: तीस अध्यायको सन्दर्भ हिजकियाहले पुनर्स्थापना गरेको निस्तार चाड़ हो। राज्य विभाजन हुनुभन्दा अघिदेखि निस्तार चाड़ यस प्रकारले मनाइएको थिएन (२ इतिहास ८:१३)।

पहिलो महिनामा राजा हिजसियाहले परमप्रभुको भवन शुद्ध पारेका र त्यसका सेवाहरू पुनर्स्थापना गरेका थिए। अनि दोस्रो महिनामा उनले निस्तार चाड़ र अखमिरी रोटीहरूको चाड़ मनाउन तयारी गरे। गन्ती ९:११ पदअनुसार मृत शरीर छोएको खण्डमा कसैले आफूलाई अशुद्ध पार्‍यो भने, अथवा मानिसहरू टाढ़ा यात्रामा भए भने तिनीहरूले निस्तार चाड़ दोस्रो महिनामा मनाउन सक्नेथिए। अनि हिजकियाहको सम्बन्धमा कुरा यस्तो थियोः पहिलो महिनामा अर्थात् नियमित समयमा निस्तार चाड़ मनाउन

सम्भव भएन; किनभने पर्याप्त मात्रामा पूजाहारीहरूले आफूलाई पवित्र पारेका थिएनन् (३०:३)। निस्तार चाड़ एउटा राष्ट्रिय चाड़ भएको हुनाले सारा देशका मानिसहरूलाई निमन्त्रणा दिनुपर्‍यो। यसकारण मानिसहरूलाई यरूशलेममा आउने अनुरोध गर्न यहूदा र इस्राएलभरि सन्देश-वाहकहरू पठाइए। त्यस बेलासम्म इस्राएल अश्शूरको एक प्रान्त भइसकेको थियो र त्यसका धेरै मानिसहरू कैद गरेर लगिएका थिए। तर अश्शूरीहरूको विरोध नउठाईकन हिजकियाह बाँकी इस्राएलीहरूलाई निम्तो दिन सफल भए।

२ इतिहास ३०:६-१२: तर धेरैजसो इस्राएलीहरूले तिनीहरूलाई परमप्रभुकहाँ फर्कने आग्रह गर्ने सन्देशवाहकहरूको खिल्ली उड़ाए। तर बाँकी रहेको भागको सानो अंश मानिसहरूले पश्चात्ताप गरे र हिजकियाहको शासनकालको पहिलो वर्षमा अर्थात् ख्रीष्टपूर्व ७१६-७१५ सालमा निस्तार चाड़ मनाउन यरूशलेमको यात्रा गरे (२ इतिहास २९:३)।

२ इतिहास ३०:१३-१५: मानिसहरूको जोशले पूजाहारीहरू र लेवीहरूलाई लाजमा पार्‍यो; यसकारण उनीहरू जागे र आफ्ना कर्तव्यहरूमा बढ़ी गम्भीर भए। यरूशलेम शहर मूर्तिको सबै फोहोरबाट शुद्ध पारियो, र मूर्तिपूजाको सम्झना गराउने एक-एक अवशेष किद्रोन खोल्सामा फ्याँकियो।

२ इतिहास ३०:१६-२७: अनि लेवी-हरूले औपचारिक रूपमा अशुद्ध भएका-हरूलाई सहायता गरे; अनि परमप्रभुले निस्तार चाड़ मनाउनमा हुन गएका अनियमितताहरू बेवास्ता गरून् र मानिस-हरूको हृदयको सद्भावना ग्रहण गरिदिऊन् भनेर हिजकियाहले प्रार्थना गरे। अनि परमप्रभुले त्यस्तै गर्नुभयो। अखमिरी रोटी-हरूको चाड़ सबैको लागि यति आनन्दमय उत्सव भयो, कि तिनीहरूले यो अझ सात दिन मनाउने निर्णय गरे। राजा हिजकियाह र शासकहरूले समय बढ़ाइएको यस चाड़को लागि बलि-पशुहरू दान गरे, र यरूशलेममा ठूलो रमाहट भयो। सभामा उपस्थित भएका सबै मानिसहरूले आशिष पाए। सबै कुराहरू फेरि एक पल्ट इस्राएलको सुनौलो युगमा भएझैं भए। अनि परमप्रभुका पूजाहारीहरूको प्रार्थनाको सुनाइ फेरि एक पल्ट स्वर्गमा भएको थियो।

२ इतिहास ३१:१: यस अध्यायको पहिलो पदको जोड़ी अघिल्लो अध्यायको अन्तिम पद हो। किनकि जब इस्राएलका मानिसहरू यरूशलेमबाट बिदा भए, तब तिनीहरूले यहूदा र बिन्यामिनमा, साथै एप्रैम र मनस्सेमा सबै मूर्तिहरू र मूर्तिहरूका थानहरू पूरा रूपले नष्ट गरिदिए, त्यसपछि मानिसहरू आ-आफ्नो घरमा फर्के।

२ इतिहास ३१:२-१०: अनि हिजकियाहले अब पूजाहारीहरू र लेवी-हरूलाई उनीहरूको आ-आफ्नो कार्यभार सुम्पे, त्यसपछि उनले उनीहरूको जीविकाको लागि दसांशद्वारा व्यवस्था गरिदिए। मानिस-हरूले यति उदारतापूर्वक दिए, कि पूजाहारी र लेवीहरूले तृप्त हुने गरी खाना पाए, र थुप्रै उब्रेको पनि थियो।

२ इतिहास ३१:११-१९: उब्रेको धनराशी राख्न परमप्रभुको भवनमा विशेष कोठाहरू छुट्ट्याउनुपरेको थियो, र सुयोग्य मानिसहरू यस धनराशीमाथि नियुक्त गरिए। यिनीहरूको एक-एक नाम सूचिबद्ध गरियो, जसबाट बुझिन्छ कि परमेश्वरको सेवा गर्ने हरेक व्यक्तिलाई परमेश्वरले ख्याल गर्नुहुँदो रहेछ।

नयाँ नियमअन्तर्गत दसांश दिने कुनै आज्ञा छैन, तर कस्तो चलन र शिक्षा छ भने, हामीले नियमित रूपले दिनुपर्छ र कमाइको अनुपात-अनुसार दिनुपर्छ।

२ इतिहास ३१:२०-२१: यस अध्यायको अन्तमा हिजकियाहको सराहना गरिएको छ।

उनले परमेश्वरको लागि जेजति गरे, त्यो सबै उनले आफ्नो सम्पूर्ण तनमनले गरे। तब समृद्ध हुनु किन नहुने र ?

२ इतिहास ३२ः१-८ः अघि अश्शूरी-हरूले उत्तरीय कुलहरूलाई कैद गरेर लगे (२ राजाहरू १७), अनि अब तिनीहरूले यहूदासित पनि त्यही गर्न खोजे। हिजकियाहले अघि अश्शूरका राजा सनहेरिबलाई कर तिरेका थिए (२ राजाहरू १८ः१३-१६); तर अब आफ्नो राज्य पनि आत्मसमर्णन गर्न उनी कड़ा दबाउमा परेका थिए।

अनि जब सनहेरिबले यहूदामाथि आक्रमण गरे, तब हिजकियाहले शहर-बाहिरको पानीका सबै स्रोतहरू बन्द गरे अनि यरूशलेमको पर्खाल उठाए र मर्मत गरे, साथै हतियारहरूको प्रबन्ध गरे र अफिसरहरूलाई नियुक्त गरे र मानिसहरूलाई अश्शूरीहरूको सेनासँग नडराउनू, तर बरु परमप्रभुतिर हेर्नू भनेर प्रोत्साहन दिए। यस सम्बन्धमा श्री जी. क्याम्पबेल मोर्गनले यसो लेखेका छन्ः

> 'परमेश्वरका सेवकको विश्वासयोग्यताको खातिर उहाँले यस क्षणमा एउटा शक्तिशाली शत्रुलाई उनको राज्य आक्रमण गर्न लगाउनु हाम्रो आँखामा एउटा अनौठो प्रतिफल हुनेथियो। तर यो वृत्तान्त बुझ्नु हो भने, हामीले यहाँ, यस ठाउँमा लेखिएको भन्दा बढ़ी जानकारी पाउनुपर्छ। अनि यो जानकारी हामी २ राजाहरू १८ः७-१६ पदको खण्डमा पाउँछौं। त्यस खण्डबाट के बुझिन्छ भने, हिजकियाहले अश्शूरका राजाको जुवा फ्याँकि-दिएका थिए, जुन जुवा उनका बुबा आहाज बोक्न राजी भएका थिए। तब सनहेरिबले यहूदामाथि आक्रमण गरे। अनि कमजोर भएको अवस्थामा हिजकियाहले तिनलाई एउटा भारी कर तिरेका थिए, र तिनलाई खुशी तुल्याउन फेरि तिनको शासन-अधिकार आफूमाथि स्वीकार गरे। तर यसको नतिजा चाहेजस्तै भएन; किनकि सनहेरिबले उनीबाट अब विनासर्तको आत्मसमर्पण माग गरे। तर उनको दोधारले गर्दा उनीमाथि आइपरेको यस सङ्कष्टको घड़ीमा उनको विश्वास र साहस फेरि जागृत भयो। अनि उनले तुरुन्तै शत्रुलाई लज्जित पार्न निम्न कारबाही गरेः उनले पानीका स्रोतहरू बन्द गरे, पर्खाल र बुर्जहरू बलियो बनाए, आफ्नो सेना परिचालन गरे र अन्तमा आफ्नो प्रजालाई यसो भन्दै आश्वासन दिएः "त्यससँग भएकाहरूभन्दा हामीसँग भएकाहरू बढ़ी छन्।" ' 27)

२ इतिहास ३२ः९-१९ः लाकीश शहर घेराबन्दी गरिरहेको बेलामा अश्शूरका राजाले हिजकियाह र उनका मानिसहरूसित ठट्टा गरे, उपहास गरे। तिनको विचारमा, परमप्रभु अरू देवीदेवताहरूभन्दा शक्तिशाली हुनुहुन्नथियो, जुन देवीदेवताहरू तिनले कब्जा गरेका थिए। यसकारण हिजकियाहको कुरा नसुन्नु, तर आफूलाई आत्मसमर्पण गर्नु तिनको सुझाउअनुसार तिनीहरूको निम्ति बुद्धिको कुरा ठहरिनेथियो। बाह्र पदअनुसार अश्शूरी-हरूले हिजकियाहका सुधारहरूको विषयमा सुनेका हुनुपर्छ। तर सनहेरिबले दुईवटा कुराहरू विचारै गर्दैनथिएः राजा हिजकियाह-प्रति मानिसहरूको विश्वासयोग्यता र परमप्रभुको महान् शक्ति।

२ इतिहास ३२ः२०-२३ः यसकारण सनहेरिबले परमप्रभुको उपहास पनि गरे। तर हिजकियाह र यशैयाले प्रार्थनामा सहारा लिए; अनि परमप्रभुले अश्शूरको सेनालाई खतम पार्न आफ्नो स्वर्गदूतलाई पठाउनुभयो। सनहेरिब साह्रै लज्जित भए र घर फर्के, अनि पछि तिनकै देवताको मन्दिरमा तिनका छोराहरूले तिनको हत्या गरिदिए।

२ इतिहास ३२ः२४-२६ः हाम्रो विचारमा, हिजकियाह बिरामी भएको र निको भएको कुरा सनहेरिबले यरूशलेम घेराबन्दी गरेको समयभन्दा अघि भएको हुनुपर्लाे। आफू

बिरामी भएको बेलामा उनले परमप्रभुलाई पुकारेका थिए र उहाँले उनको जीवनको आयु बढ़ाइदिन्छु भन्ने प्रतिज्ञा गर्नुभएको थियो। उनी निको हुनेछन् भन्ने कुरा पक्का गराउन सूर्य पछाड़ि सरेको चिन्ह दिइएको थियो। तर जब परमप्रभुले उनलाई देखाउनुभएको यस कृपा-प्रति उनले उचित प्रतिक्रिया दिन सकेनन्, तब परमप्रभु उनीसँग रिसाउनुभयो, तर उनले आफूलाई नम्र तुल्याएको हुनाले उनको मृत्यु-पछिसम्म यहूदामाथि दण्ड आइपरेन।

२ इतिहास ३२:२७-३०: हिजकियाहको धेरै धनसम्पत्ति र ठूलो सम्मानको विषयमा यहाँ उल्लेख गरिएको छ, साथै उनले किद्रोन खोलाको बेंसीमा भएको मुहानबाट यरूशलेमभित्रको पोखरीमा पानी ल्याउन उनले निर्माण गरेको सुरुङ्गको बारेमा विशेष गरेर उल्लेख गरिएको छ। (यस पानीको सुरुङ्गको बारेमा बढ़ी जानकारी चाहेमा २ राजाहरू २०:२० पद हेर्नुहोस्)।

२ इतिहास ३२:३१: अनि बेबिलोनबाट राजदूतहरू आए, किनकि तिनीहरू परमेश्वरले हिजकियाहलाई दिनुभएको आकाशीय अचम्मको कामको विषयमा पूरा उत्सुक थिए। तिनीहरू सूर्य र तारागणको पूजा गर्ने मानिसहरू भएका हुनाले यस अलौकिक चिन्हप्रति विशेष चासो राखे। अनि राजा हिजकियाहले मूर्खतापूर्वक तिनीहरूलाई आफ्ना भण्डारहरू खोलेर आफ्नो धनसम्पत्ति देखाए र तिनीहरूमा त्यसप्रति तिनीहरूको लोभलालच जगाए, तिनीहरूको जुन लोभ-लालच चाँड़ै पूरा हुनेथियो।

२ इतिहास ३२:३२-३३: हिजकियाहका बाँकी कार्यहरू यशैयाको पुस्तकमा लेखिएका छन्। जब हिजकियाहको मृत्यु भयो, तब उनलाई पूर्ण सम्मानको साथ दफन गरियो। अनि उनको स्थानमा उनका छोरा मनस्सेले राज्य गरे।

ढ) २ इतिहास ३३:१-२०: राजा मनस्से

२ इतिहास ३३:१-११: यति भक्त बुबा भए तापनि यहूदामा मनस्सेको सबैभन्दा खराब शासन थियो। अनि तिनको शासनकाल सबैभन्दा लामो पनि थियो, अर्थात् पचपन्न वर्षको थियो। अनि मनस्सेका पापहरूको सूचि धेरै लामो छ। तिनले आफ्ना मूर्तिहरूद्वारा परमेश्वरको शहर र परमप्रभुको भवन अशुद्ध पारे र हिन्नोमका छोराको बेंसीमा मोलेकको निम्ति बालबालिकाहरूलाई होम गर्ने प्रथा पुनर्स्थापित गरे। तिनी कट्टर हत्यारा थिए (२ राजाहरू २१:१६)। श्री फ्लावियस योसेफसले के भन्छन् भने, तिनको पालोमा दैनिक रूपले मृत्युदण्ड दिइन्थ्यो। अनि परम्पराको कुरा विश्वास गर्नु हो भने, तिनले भविष्यवक्ता यशैयालाई आराले दुई भाग पारेर मारेका थिए अरे। (हिब्रू ११:३७ पदमा 'आराले चिरिए' भन्ने सन्दर्भ यस परम्पराको कुरा हुन सक्छ)। जब मनस्सेले परमप्रभुको कुरा सुन्न इन्कार गरे, र तिनी आफ्नो दुष्टता-बाट फर्केनन्, तब परमप्रभुले अश्शूरका राजालाई उत्प्रेरित गर्नुभयो, जसले तिनलाई बेबिलोनमा लगे। बेबिलोनचाहिँ त्यस बेलामा अश्शूरको अधीनतामा थियो।

२ इतिहास ३३:१२-२०: इतिहासको दोस्रो पुस्तकले मात्र मनस्सेले पश्चात्ताप गरेको कुरा उल्लेख गरेको छ। (३३:१८ पदमा 'इस्राएलका राजाहरूको पुस्तक' भन्नाले हामीले बाइबलअन्तर्गत राजाहरूका पुस्तक-हरू सम्झनुहुँदैन, तर कुनै हराएको इतिहासको सरकारी अभिलेख बुझ्नुपर्छ)। वर्षौंसम्म हरेक किसिमको घृणित मूर्तिको सेवा गरिसकेपछि मनस्सेले 'परमप्रभु नै परमेश्वर हुनुहुन्छ' भन्ने कुरा थाहा पाए र तिनी परमप्रभुकहाँ फर्के। मानिसहरूलाई परमप्रभुप्रति विश्वासयोग्य हुन तुल्याउन र

आफ्नो राज्यबाट मूर्तिपूजा हटाउन तिनले सकभर सबै गरे। अनि ३३:१७ पदमा उल्लेख गरिएका 'उच्च स्थानहरू' यरूशलेमबाट टाढ़ा रहेका डाँड़ाका थानहरू हुन्थे, जहाँ केवल परमप्रभुको निम्ति बलि चढ़ाइन्थ्यो। व्यवस्थाद्वारा यो मनाही गरिएको थियो, तर जसरी भए पनि यो कुप्रथाले निरन्तरता पाइरह्यो।

ण) २ इतिहास ३३:२१-२५: राजा आमोन

अनि मनस्सेको मृत्युपछि तिनको छोराले तिनको सुधारको देखासिकी गरेनन्, तर तिनका विगत पापहरूको पो देखासिकी गरे। युवा राजा आमोनको शासनकाल दुई वर्ष मात्र रह्यो; किनकि उनको घरमा उनका सेवकहरूले उनको हत्या गरे। त्यसपछि देशका मानिसहरूले आमोनका हत्याराहरूलाई मृत्युदण्ड दिए र उनको सट्टामा उनको छोरा योसियाहलाई नियुक्त गरे।

त) २ इतिहास ३४-३५: राजा योसियाह

२ इतिहास ३४:१-७: अनि जुन वेदीहरू मनस्सेले यरूशलेम शहरबाट हटाएका थिए (३३:१५), ती वेदीहरू आमोन र उनको प्रजाले फिर्ता ल्याएका थिए। तर आफ्नो शासनकालको आठौं वर्षमा किशोर राजा योसियाहले आफ्ना बाजे दाऊदको परमेश्वरको खोजी गर्न थाले। अनि त्यसको चार वर्षपछि तिनले आफ्नो सुधारका कामहरू शुरु गरे। योसियाहले उही गल्ती फेरि दोहोरिनेछैन भन्ने कुरा सुनिश्चित गरे; यसकारण तिनले मूर्तिपूजासँग सम्बन्धित भएका सबै चीजहरू पूरा रूपले नष्ट गरिदिए र कि त ती थोकहरू जलाइदिए कि त धूलोपीठो पारिदिए। तिनले आफ्नो सुधार इस्राएलको कुनाकाप्चासम्म फैलाए।

२ इतिहास ३४:८-१८: अनि तिनीभन्दा अघिका सबै महान् सुधारकहरूले जस्तै तिनले पनि चाँड़ै परमप्रभुको भवनको मर्मतमाथि ध्यान दिए। अनि यसको सिलसिलामा व्यवस्थाको पुस्तकको प्रतिलिपि फेला पर्‍यो र राजाको सुनाइमा पढ़ेर सुनाइयो। यसकारण बुझ्नुहोस्ः साँचो विश्वासको हरेक ठूलो वा सानो जागृतिचाहिँ परमेश्वरको वचनको शिक्षाको पुनर्प्राप्तिबाट शुरु हुन्छ। इस्वी संवत् सोह्रौं शताब्दीको महान् धर्मसुधार यस कुराको अपवाद पनि होइन।

२ इतिहास ३४:१९-२८: योसियाहले परमेश्वरको वचनका यी चेताउनीहरू गम्भीरताको साथ लिए र मानिसहरूलाई भविष्यवक्तिनी हुल्दाकहाँ पठाए। के तिनको देश र प्रजाको निम्ति अझै पनि कृपा पाउने आशा थियो कि? हो, परमेश्वरको क्रोध आउन लागेको थियो। हुल्दाका वचनहरूले यो कुरा पुष्टि गरे। तर योसियाह यहूदामाथि आइपरेको विपत्तिको कुदिन देख्नबाट जोगिने भए; किनभने तिनको हृदय कोमल थियो र तिनले आफैलाई नम्र तुल्याए र परमप्रभुको वचनमाथि विश्वास गरे।

२ इतिहास ३४:२९-३२: इस्राएलमाथि आइपर्ने न्याय नभई नहुने कुरा रहेछ भनेर थाहा भए तापनि योसियाहले मानिसहरूलाई भेला गरे र तिनीहरूको साथमा परमप्रभुसँग एउटा करार बाँधे। तिनले परमेश्वरको वचन मानिसहरूलाई यस हेतुले सुनाए, कि तिनीहरूले आफ्नो अवस्था कति सिकिस्त, कति गम्भीर हुँदो रहेछ, सो बुझ्न सकून् र पश्चात्ताप गर्नको निम्ति आफ्नो गहन आवश्यकता देख्न सकून्।

२ इतिहास ३४:३३: तिनको बलियो नेतृत्वले गर्दा तिनी आफ्नो जीवनभरि प्रजाको बीचमा परमप्रभुप्रति विश्वासयोग्य हुनुपर्ने भावना कायम राख्न र बढ़ाउन सक्षम भए। अनि ३४:३३ पदमा पेश गरिएका सामग्रीहरू

२ राजाहरू २३:४-२० पदको खण्डमा धेरै विस्तृत रूपले वक्त गरिएका छन्। व्यवस्था फेला परेपछि जुन धर्मसुधार र जुन करार बाँध्ने काम यहूदामा भयो, त्यो धर्मसुधार र त्यो करार-बँधाइचाहिँ योसियाहको राज्यको पहिलो शुद्धीकरणभन्दा अझ पनि सम्पूर्ण थियो।

२ इतिहास ३५:१-६: अघि राजा हिजकियाहले गरेझैं योसियाहले पूजाहारीहरू र लेवीहरूलाई उनीहरूको निर्धारित सेवा पूरा गर्न प्रोत्साहन दिए। उनीहरूले पवित्र सन्दुक फेरि परमप्रभुको भवनमा राख्नुपरेको थियो, आ-आफ्नो दलअनुसार सेवा गर्न फेरि सुव्यवस्थित हुनुपरेको थियो, मन्दिरमा आफ्नो स्थान लिनुपरेको थियो, र शुद्ध भई निस्तार चाड़ मनाउन तयार हुनुपरेको थियो।

परमप्रभुको सन्दुक मन्दिरबाट हटाइएको र अहिले फेरि राखिएको कुराको सम्बन्धमा विभिन्न सुझाउहरू पाइन्छन्, जस्तैः **क)** पूजाहारीहरूले यो सन्दुक अशुद्ध हुनदेखि जोगाउन ठाउँ-ठाउँमा आफ्नो काँधमा बोकेका सम्भव छ। **ख)** हुन सक्छ, मनस्से वा अरू कुनै मूर्तिपूजक राजाले यो सन्दुक हटाउने आदेश दिए होलान्। **ग)** हुन सक्छ, मन्दिरको मर्मत हुँदा राजा योसियाहले यो कुनै अन्य ठाउँमा राखे होलान्

२ इतिहास ३५:७-१९: अश्शूरीहरूको कारणले देश गरिब भएको हुनाले योसियाहले निस्तार चाड़को लागि धेरैजसो बलि-पशुहरू उपलब्ध गराए, साथै शासकहरूले र पूजाहारीहरूले सकभर धेरै पशुहरू दान गरे। अनि अब निस्तार चाड़ र अखमिरी रोटीहरूको चाड़ मोशाको व्यवस्थाका पवित्र विधिहरूअनुसार लेखिएको जस्तैको त्यस्तै पालन गरिए। प्रशंसाका गीतहरूको साथमा राजा योसियाह र तिनका जनहरूले शमूएलका दिनहरूदेखि यताको सबैभन्दा उल्लेखनीय निस्तार चाड़ मनाए। यो निस्तार चाड़ सबैभन्दा ठूलो त थिएन, सबैभन्दा भव्य पनि थिएन, तर यो निस्तार चाड़ परमप्रभुलाई साह्रै मन पर्‍यो; हुन सक्छ, यसको आराधना गराइको उच्च स्तरको कारणले होला कि? यो निस्तार चाड़ मनाइएको वर्ष र मन्दिरको ठूलो जीर्णोद्धारको कार्य गरिएको वर्ष उही वर्ष थियो (२ इतिहास ३५:१९ र ३४:८ देखि यताका पदहरू तुलना गर्नुहोस्)।

२ इतिहास ३५:२०-२४: योसियाहको शासनकालका आउँदा तेह्र वर्षको बारेमा केही पनि उल्लेख गरिएको छैन। तिनी मिस्र देशका राजा नेकोसँग लड़ाइँ गर्न गएको बेलामा तिनको उमेर उनन्तीस वर्षको थियो। मिस्री सेनाचाहिँ अश्शूरीहरूलाई बेबिलोनी-हरूको विरुद्धमा लड़ाइँमा साथ दिन बाटोमा लागेको थियो (२ राजाहरू २३:२९)। नेकोका गतिविधिहरूले परमेश्वरको स्वीकृति र मान्यता पाए जस्तो योसियाहलाई लागेन, अनि फाराओका शब्दहरू साँचो हुन् कि होइनन्, सो कुरा पत्ता लगाउन तिनले परमप्रभुको मुखबाट सोधखोज पनि गरेनन्। तिनले आफ्नो भेष बदल्न त बदले, तर तिनी लड़ाइँमा मारिए। **28)** तिनको प्रजाले तिनको मृत्युरूपी हानिमा धेरै शोक गरे; अनि परमप्रभुको वचनमा विश्वास गर्नेहरूलाई थाहा थियो, कि योसियाहको मृत्यु हुनासाथ परमेश्वरको क्रोध नजिकै आइपुगेको थियो (२ इतिहास ३४:२२-२८)। यी घटना-हरूको विषयमा श्री जोह्न ह्विटकोम्बले निम्न टिप्पणी गरेका छन्:

> 'मेरो विचारमा, हामी यहाँ पुरानो नियमको इतिहासमा सबैभन्दा अनौठा घटनाहरूमध्ये एउटैमा आइपुग्यौं। मिस्र देशका अन्यजाति राजा द्वितीय नेकोले योसियाहलाई के भने भने, "परमेश्वरले मलाई हतार गर्ने आज्ञा गर्नुभएको हो, र उहाँको काममा हात हाल्नदेखि आफूलाई रोक, नत्रता उहाँले तिमीलाई नाश गर्नुहुनेछ" (२ इतिहास ३५:२१)। अनि इतिहासको

पुस्तक लेख्ने लेखकले "तिनले परमेश्वरको मुखबाट निस्केका नेकाका वचनहरूमाथि ध्यान दिएनन्" भन्ने जानकारी नदिएका भए हामी तुरुन्तै तिनका शब्दहरू "तिनले अवश्य आफ्नै प्रचार गरेको हुनुपर्ला" भनेर यो कुरा काट्नेथियौं ! नेकोको कुरा हामीले विश्वास गर्नुपर्छ, किनभने योसियाह मारिए। यसको मतलब के हो ? के योसियाहले आफ्नो अनाज्ञाकारिताको खातिर आफ्नो मुक्ति गुमाए त ? होइन नि ! किनकि भविष्यवक्तिनी हुल्दाले "तिमी शान्तिसित मर्नेछौ" भनेर भविष्यवाणी कहेकी थिइन् (२ इतिहास ३४ : २८)। तब के फाराओ नेको परमप्रभुका भविष्यवक्ता थिए त ? त्यो पनि होइन; किनकि परमेश्वरले विभिन्न समयहरूमा सीधै अन्यजातिका राजाहरूसँग बोल्नुभयो; यसको निम्ति तिनीहरूको हृदय परिवर्तन हुनुपरेको थिएन (उत्पत्ति १२:१७-२० र २०:३-७)। यसकारण निष्कर्षमा आइपुगेर हामी यति भनौंः परमेश्वरले मिस्री सेनालाई यूफ्रेटिस नदीमा ल्याउन खोज्नुभएको हो, यस हेतुले कि बेबिलोनका राजा नबूकद्नेस्सरले मिस्रको सेना अश्शूरको सेनाको साथमा नाश गर्न सकून्। अनि यसरी नै उहाँको पूर्वचेताउनी पूरा भयो; किनकि एक दिन बेबिलोनीहरूले यहूदालाई जित्नेथिए र ताड़ना दिनेथिए (यर्मिया २५ : ८-११)।' [29]

२ इतिहास ३५ : २५-२७ : भविष्यवक्ता यर्मियाले योसियाहको निम्ति शोक गरे; अनि गायकहरूले बेबिलोनको निर्वासनबाट फर्केर आएपछि तिनलाई अझै पनि सम्झे। योसियाहको निम्ति एउटै मात्र पुस्तक थियो, पवित्र बाइबल। तिनी परमप्रभुको व्यवस्थाअनुसार जिउने गर्थे; अनि तिनको विश्वासयोग्यताको विषयमा परमप्रभुको वचनमा सदाको लागि लेखिएको छ। किनकि यर्मिया २२:१६ पदमा हामी यसरी पढ्छौं, *'तिनले गरिब र दरिद्रको मुद्दा लड़िदिए, यसैले तिनको भलाइ भयो; के यही नै मलाई चिन्नु होइन र ? परमप्रभु भन्नुहुन्छ।'* योसियाहले आफ्नो जीवनद्वारा परमेश्वरलाई चिनेको प्रमाण दिए। तिनले कलिलो उमेरमा परमप्रभुको खोजी गर्न शुरु गरे (३४:३)। अनि तिनले जेजति प्रकाश पाउँथे, तिनले यो प्राप्त गरेको प्रकाश होशियारीसाथ पालना गर्ने गर्थे। *'अनि तिनीभन्दा अघि मोशाको व्यवस्थाअनुसार आफ्नो सम्पूर्ण हृदयले, आफ्नो सम्पूर्ण प्राणले र आफ्नो सम्पूर्ण शक्तिले परमप्रभुतर्फ फर्कने तिनीजस्तो अरू कोही राजा भएनन्, न ता तिनीपछि तिनीजस्तै कोही उठे'* (२ राजाहरू २३:२५)।

थ) २ इतिहास ३६ : १-३ : राजा यहोआहाज

यहूदाको कैदचाहिँ केही चरणहरू पूरा भयो। किनकि ख्रीष्टपूर्व ६०५ सालमा नबूकद्नेस्सरले यरूशलेममा प्रवेश गरे, र यहोयाकिमलाई आफ्नो कठपुतली राजा तुल्याए। त्यस बेलामा तिनले कैदीहरूलाई, अँ, दानियललाई समेत बेबिलोनमा लगे (२ राजाहरू २४:१)। अनि ख्रीष्टपूर्व ५९७ सालमा नबूकद्नेस्सरले फेरि यरूशलेममाथि आक्रमण गरे, र यहोयाकिनको साथमा अन्य कैदीहरूलाई लगे। इजकिएल पनि तिनीहरूको बीचमा थिए (२ राजाहरू २४:१०)। अनि अन्तमा ख्रीष्टपूर्व ५८६ सालमा नबूकद्नेस्सरले परमप्रभुको भवन ध्वस्त पारे र गरिब मानिसहरूलाई छोड़ेर अरू सबै मानिसहरूलाई कैद गरेर लगे (२ राजाहरू २५:१-१०)।

तर यहोआहाजले केवल तीन महिना राज्य गरे, त्यसपछि मिस्र देशका राजाले उनको पदच्युत गरे र यहूदालाई भारी कर तिर्न लगाए। यहोआहाज एक दुष्ट मानिस थिए; उनी आफ्ना बुबा योसियाहजस्ता अलिकति थिएनन् (२ राजाहरू २३:३१-३४)। उनलाई कैद गरेर मिस्र देशमा लगियो, जहाँ उनको मृत्यु पनि भयो।

द) २ इतिहास ३६:४-८: राजा यहोयाकिम

एल्याकिम यहोआजका दाजु थिए। एल्याकिमको अर्को नाम यहोयाकिम थियो। मिस्र देशका राजा नेकोले उनलाई सिंहासन-माथि बसाए। उनको एघार गर्षको शासन-काल दुष्टताले भरिएको थियो; अनि बेबिलोनका राजा नबूकद्नेस्सर जसले ख्रीष्टपूर्व ६०५ सालमा मन्दिरलाई लुटे, तिनले उनको शासन समाप्त गरे। नबूकद्नेस्सरले यहोयाकिमलाई बेबिलोनमा लैजाने इच्छा गरे, तर तिनले यसो गरेनन्। इतिहासको पुस्तकको लेखकले हामीलाई यो जानकारी दिएनन्, तर हामीलाई थाहा छ, कि यहोयाकिमचाहिँ यरूशलेममा नै एउटा शर्मलाग्दो मृत्यु मर्नुपर्‍यो, जसरी यर्मियाले भविष्यवाणी गरेका थिए (यर्मिया २२:१९ र ३६:३०)।

ध) २ इतिहास ३६:९-१०: राजा यहोयाकिन

राजा हुने बेलामा यहोयाकिन अठार वर्षका थिए[30]। तीन महिना र दस दिन यहोयाकिनको छोटो शासन थियो, त्यसपछि तिनले यरूशलेमलाई आत्मसमर्पण गरे र आफ्नो जीवनको आउँदा सैंतीस वर्षहरू बेबिलोनको झ्यालखानामा बिताए। नबूकद्नेस्सरको मृत्युपछि तिनको रिहा भयो र तिनी सम्मानको स्थानमा उचालिए (२ राजाहरू २५:२७-३०)।

न) २ इतिहास ३६:११-१९: राजा सिद्कियाह

सिद्कियाह, जसको अर्को नाम मत्तन्याह थियो, उनी योसियाहको अर्का छोरा थिए। अनि जब यहोयाकिन बेबिलोनी-हरूप्रति अविश्वासी भए, तब तिनीहरूले सिद्कियाहलाई तिनको उत्तराधिकारीको रूपमा चुने। सिद्कियाहले दुष्ट काम गरे र आफूलाई भविष्यवक्ता यर्मियाको सामु नम्र पार्न इन्कार गरे। उनले नबूकद्नेस्सरसित खाएको शपथ पनि तोड़े र विद्रोह गरे। अठार महिनासम्म यरूशलेम भयानक घेराबन्दीमा पर्‍यो। अनि जब ख्रीष्टपूर्व ५८६ सालमा बेबिलोनीहरूले यरूशलेम शहर कब्जा गरे, तब तिनीहरूले त्यो शहर र परमप्रभुको भवन नष्ट गरे। त्यसपछि तिनीहरूले देशका गरिबहरूलाई छोड़ेर अरू सबै मानिसहरूलाई कैद गरेर निर्वासनमा लगे।

खण्ड ४

२ इतिहास ३६:२०-२१:

बेबिलोनको कैद

चार सय नब्बे वर्षसम्म यहूदीहरूले विश्रामको वर्ष मान्दैनथिए; तर अब तिनी-हरूको देशले सत्तरी वर्षसम्म जबरजस्ती विश्रामदिन मान्नुपर्नेथियो। यो सत्तरी वर्ष लागेको कैदको समय गणना गर्ने विभिन्न तिरकाहरू छन्, जसको विषयमा एज्राको पुस्तकको टिप्पणीको भूमिकामा हेर्नुहोस्!

खण्ड ५

२ इतिहास ३६:२२-२३:

फारसका राजा कोरेसको उर्दी

यहूदाका मानिसहरू कैदमा भएको बेलामा मादी-फारसको संयुक्त राज्यले

बेबिलोनलाई जित्यो। अनि यहूदीहरूको कैद भएको सत्तरी वर्षपछि फारसका राजा कोरेसले तिनीहरूको विषयमा उर्दी गरे र तिनीहरूलाई आफ्नो देशमा फर्कन अनुमति दिए।

हिब्रू पुरानो नियमका पुस्तकहरूको क्रमअनुसार इतिहासका पुस्तकहरू अन्तिममा राखिएका छन्। यस कुरामाथि ध्यान दिन लायकको छ। किनकि मलाकी ४:६ पदअनुसार पुरानो नियम 'श्रापले हिर्काउनेछु' भनेर समाप्त गर्नुको सट्टामा यहूदीहरूको बाइबल निम्न सकरात्मक र उत्साहजनक टिप्पणीको साथ समाप्त भयोः

'फारसका राजा कोरेस यसो भन्नुहुन्छ, परमप्रभु स्वर्गका परमेश्वरले पृथ्वीका सबै राज्यहरू मलाई दिनुभएको हो; अनि उहाँले मलाई यहूदामा भएको यरूशलेममा उहाँको निम्ति एउटा भवन निर्माण गर्ने आज्ञा गर्नुभएको छ। यसकारण उहाँका सबै जनहरूमध्ये को तिमीहरूको बीचमा छ? परमप्रभु उसका परमेश्वर उसको साथमा रहून्, अनि ऊ माथि जाओस्!'

ENDNOTES:

1) **2:3–10:** How much did Solomon pay Hiram? First Kings 5:11 states one amount while 2 Chron. 2:10 gives another. First Kings refers to a personal gift given to Hiram's household while verse 10 refers to the supplies given to Hiram's workmen who were cutting lumber for Solomon.
2) **2:11–16:** Who was Huram's mother? Second Chronicles 2:14 says she was a Danite while 1 Kings says she was a widow from the tribe of Naphtali. The answer is that she was a Danite whose first husband was from the tribe of Naphtali; hence she was a widow of Naphtali. Her second husband was a man of Tyre.
3) **2:17-18:** How many overseers were there on the temple project: 3,600 (2:18) or 3,300 (1 Kgs. 5:16)? There are two other important passages to consider in resolving this problem. Second Chronicles 8:10 says that Solomon had 250 officers who ruled over the work. Add this number to the 3,600 overseers (2:18), and you get 3,850. First Kings 9:23 numbers Solomon's officers at 550. Add this number to the 3,300 overseers mentioned in 1 Kings 5:16 and you get 3,850. The total number of officers and overseers is therefore the same in both books; the proportion is just enumerated differently. The term 'officers' refers to military or political personnel, while the term 'overseers' refers to industrial personnel (i.e., superintendants or foremen).
4) **3:1–4:** Was the porch 120 cubits high (3:4) or 30 cubits (1 Kgs. 6:2) high? Some say this is a copyist's error. Others, like Josephus, maintain that 120 cubits was the actual height. Matthew Poole thinks the 120 cubits refers to a kind of turret.
5) **3:14–17:** Were the pillars in front of the temple thirty-five cubits tall (3:15) or eighteen cubits (1 Kgs. 7:15; Jer. 52:21)? Notice that 1 Kings specifically refers to the height of one pillar, while the margin of verse 15 says the pillars were thirty-five cubits long (i.e., together). In other words, thirty-five cubits was the total length of the pillars, which were probably cast in one piece and then cut in two. This would make the two pillars eighteen cubits each (to the nearest cubit).
6) **4:1–22:** The measurements given for the laver in 4:2 are sometimes used to show that the Bible contains error. If the diameter was ten cubits (180"), the circumference would be 180 times pi (= 3.14), or 565.49 inches, instead of thirty cubits (540"). The difficulty is solved by noting that the laver was a handbreadth thick (4"). Verse 2 gives the outside diameter and the inside circumference. The inside diameter would have been 180 inches minus two handbreadths (8"), or 172 inches. Multiplying 172 times pi (3.14), we get 540.36 inches, which to the nearest inch equals the thirty cubits of the text.

How much water did the laver hold? 2,000 baths (1 Kgs. 7:26), or 3,000 baths (4:5)? The answer is: both. Two thousand baths was probably what the sea held normally, but its brimful capacity was 3,000 baths.

7) **7:11–16:** J. Barton Payne, *"II Chronicles," The Wycliffe Bible Commentary*, p. 397.

8) **8:7–10:** How many officers were in Solomon's administration—250 (8:10) or 550 (1 Kgs. 9:23)? See endnotes on 2 Chron. 2:17, 18.

9) **8:17-18:** Did Solomon receive 450 talents of gold from Ophir (8:18), or 420 (1 Kgs. 9:28)? The Hebrew numbers 2 and 5 could very easily be confused by later copyists. Some suggest that the thirty-talent difference went to pay for supplies and wages for the trip.

10) **9:13–28:** The name Tarshish is used in a generic sense for areas connected with the refining of metals. In the OT it is used for a distant country rich in metals. 'Most scholars identify the name with Tartessus, a city in SW Spain;rich in silver, copper and lead' (The Revell Bible Dictionary, p. 1136). "The ships of Tarshish" may have simply referred to deep-sea vessels used to transport refined metals, not necessarily doing business with Spain.

11) **9:13–28:** Did Solomon have 4,000 stalls for his horses (v. 25), or 40,000 (1 Kgs. 4:26)? The NASB margin points out that 1 Kings 4:26 reads 4,000 in one ancient manuscript. Since there were only 12,000 horsemen, the very high figure in 1 Kings may well be a copyist's error.

12) **10:12–19:** George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, p. 246.

13) **12:9–12:** Gold is widely recognized by Bible students as symbolic of deity, and bronze (KJV, brass) as symbolic of judgment.

14) **13:1–3:** Abijah's mother, Michaiah, was the daughter of Uriel (13:2). But 2 Chronicles 11:20 says she was Maachah the daughter of Absalom. The Jewish historian Flavius Josephus tells us that Uriel was Absalom's son-in-law and the father of Michaiah or Maachah (two names for the same person). This makes Michaiah the daughter of Uriel and the granddaughter of Absalom. (The Hebrew word for daughter can also mean granddaughter.)

15) **14:3–8:** Second Chronicles 14:3 and 14:5 state that Asa removed the high places, but 15:17 says that he did not. Which is right? Both statements are true. Some high places were dedicated to idols, while others were dedicated to Jehovah (e.g.1 Kings 3:2). Some scholars think that Asa destroyed only the idolatrous shrines.

Keil believes that the second text merely implies that the king did not succeed in carrying his reforms out thoroughly. Rawlinson suggests that the above texts refer to different times; Asa in the early part of his reign, putting down idolatry with a strong hand, but in his later

years, when his character had deteriorated, allowing idol-worship to creep in again. See John Haley, *Alleged Discrepancies of the Bible*, p. 323.

16) 15:16–19: The Hebrew word for mother can mean grandmother in some contexts, as here.

17) 16:1: According to 1 Kings 15:33, Baasha, the third king of the northern tribes, died in Asa's twenty-seventh year. But 2 Chronicles 15:19 and 16:1 speak of war between Baasha and Asa in Asa's thirty-sixth year. Thiele, an expert in the chronology of the Hebrew kings, maintains that Judah's history and not Asa's sole reign is meant here. The thirty-fifth year of Judah's kingdom, dating from Rehoboam's rebellion, would have been the fifteenth year of Asa's personal reign. This explanation is not without problems, too detailed to go into here. Many simply suggest that a copyist's error is the cause of the discrepancy.

18) 18:8–11: D. L. Moody, *Notes from My Bible*, p. 59.

19) 18:18–22: Matthew Henry, *"1 Kings," Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible,* II:703.

20) 20:1–6: In Hebrew the word for Syria looks much like the spelling of Edom. A copyist's error would be easy to make here.

21) 22:1–9: The Masoretic Text of 2 Chronicles 22:2 says that Ahaziah was forty-two years old when he began to reign. However, 2 Kings 8:26 says he was twenty-two. This younger age seems likely because his father was only forty when he died. "Forty-two years old" is almost certainly a copyist's error.

22) 24:4–14: Was the chest for the collection of the money placed outside the gate (24:8), or was it located beside the altar (2 Kgs. 12:9)? Some commentators think there were two chests, one outside and one beside the altar. Others think that there was only one box but that it was moved.

23) 24:4–14: Second Kings 12:13 says that no temple vessels were made out of the money collected, but 2 Chronicles 24:14 says that vessels were made with the surplus. Second Kings refers to what went to the workmen for repairing the house, while Chronicles refers to what was done with the surplus afterward.

24) 24:20–27: In 24:20 Zechariah is said to be the son of Jehoiada. However, our Lord referred to him as the son of Berechiah (Matt. 23:25). A different Zechariah, the author of the book by that name, is also said to be the son of Berechiah (Zech. 1:1, 7). A probable explanation is as follows: The Zechariah mentioned in 2 Chronicles 24 was the grandson of Jehoiada and the son of Berechiah; in Hebrew usage, son can also mean grandson. The Zechariah who wrote the book that bears his name was also the son of Berechiah, but a different Berechiah, of course. Both names were common in OT times.

25) 28:1–4: If Ahaz was thirty-six years old when he died (28:1), that would make him only eleven when Hezekiah was born (29:1), or according to another reconstruction of the data, fifteen. Some think that

Ahaz could possibly father a child at eleven; he certainly could at fifteen. Others suggest that a copyist's error may be involved. The simple fact is that we do not have enough information to solve the problem of Ahaz's chronology.

26) 28:16–27: Second Kings 16:20 says that Ahaz was buried with his fathers while 2 Chronicles 28:27 says he was not buried in the tombs of the kings. Both statements are true. He rested with his fathers and was buried with them (i.e., in the city of Jerusalem), although not in the actual royal tombs.

27) 32:1–8: G. Campbell Morgan, *Searchlights from the Word*, p. 127.

28) 35:20–24: Did Josiah die in Jerusalem (35:24), or in Megiddo (2 Kgs. 23:29)? He was mortally wounded in the battle at Megiddo, and Kings speaks of him as dying there because that is where he received his death wound. Chronicles more specifically states he actually died in Jerusalem. Today we might say a person died in an automobile accident even though he actually died in a hospital a little later. What we mean is that the accident was the cause of death even if it was not the location of the person's last breath.

29) 35:20–24: John C. Whitcomb, Jr., *Solomon to the Exile*, p. 141.

30) 36:9-10: Verse 9 says Jehoiachin was eight years old when he became king while 2 Kings 24:8 says he was eighteen. Doubtless verse 9 contains a copyist's error, because Jehoiachin had wives when he surrendered to the Babylonians, only a few months after his ascension to the throne (2 Kgs. 24:15). Some Hebrew manuscripts and the Septuagint and Syriac versions also read eighteen.

BIBLIOGRAPHY

See Bibliography at the end of 1 Chronicles.

एज्राको पुस्तकको टिप्पणी

एज्राको पुस्तकको भूमिका

'एज्राको पुस्तक यति सरल रचना हो, कि जसको विषयमा खास कुनै परिचय चाहिँदैन। ... तर यो पुस्तक यहूदीहरूको इतिहासका सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण घटनाहरूको एउटा विशेष अवधिको सरल, सुस्पष्ट ऐतिहासिक विवरण हो, जुन अवधिमा परमेश्वरका जनहरू बेबिलोनको कैदबाट फर्के। ... यस पुस्तकमा शिक्षाको नामको योग्य कुनै कुरा छैन; किनकि यसमा लेखकले आफ्नो विवरण सकेसम्म साधारण भाषामा प्रस्तुत गरे, र आफ्नो विवरणलाई यसले सिकाउन खोजेको पाठ सिकाउन छोड़िदिए।'

श्री जर्ज रालिन्सन

क) ग्रन्थ-सूचिमा यस पुस्तकको विशिष्ट स्थान

एक समयमा एज्राको पुस्तक र नहेम्याहको पुस्तक हिब्रू बाइबलमा एकै पुस्तक थिए, तर आधुनिक बाइबलहरूमा जस्तै यी दुवै पुस्तकहरू अलग-अलग पुस्तक भएको कुरा झन् पुरानो कुरा हुनुपर्छ; किनकि एज्रा २ अध्याय र नेहम्याह ७ अध्याय झन्डै उस्तै-उस्तै छन्। तर पुस्तक एउटै हो भने यस प्रकारको एकै कुरा दोहोरिने पुनरावृत्ति कहिल्यै हुँदैन।

एज्राको पुस्तकचाहिँ आत्मिक वा धार्मिक इतिहास हो। यसबाट के बुझिन्छ भने, गैर-कानुनी स्रोतहरूबाट लिइएका धेरै अभिलेख-हरू समावेश भएको पुस्तकचाहिँ पवित्र आत्माको रोजाइमा र उहाँको यथाक्रम र सिलसिलाको मिलनमा आत्माको प्रेरणाले लेखिएको विवरण पो बन्न सक्दो रहेछ।

एज्राको पुस्तकमा दुई सय असी पदहरू छन्। यी पदहरूको विश्लेषणचाहिँ पवित्र बाइबलको कुनै एक पुस्तकको लागि हामीले निक्कै असाधारण मान्नुपर्ला, जस्तैः

क) एक सय एघारवटा पदहरूमा विभिन्न सूचिहरू प्रस्तुत गरिएका छन् भने,

ख) एक सय नौवटा पदहरूमा विवरणहरू छन्

ग) चौवालीसवटा पदहरूमा लेखिएका पत्रहरू छन् भने

घ) दसवटा पदहरूमा एउटा प्रार्थना लेखिएको छ

ङ) तीनवटा पदहरूमा घोषणाहरू छन् भने

च) तीनवटा पदहरूमा कतैबाट उद्धृत गरिएको उद्धरणहरू छन्

जम्मा दुई सय असी पदहरू [1)]

ख) यस पुस्तकको लेखक को हुन्?

यस पुस्तकमा लेखकको नाम छैन। तर आत्माको प्रेरणाले प्रथम पुरुषको शैलीमा लेखिएको जीवनीचाहिँ एज्राको रचना हो

(एज्रा ७ः२७-९ः१५); त्यस्तै वंशावलीहरू र अन्य लेखहरूको संग्रह पनि उनको काम थियो होला। यसका सरकारी लेखहरू अरामी भाषामा लेखिएका छन्; किनकि अरामी भाषा अन्यजातिहरूको बीचमा सरकारी भाषा थियो अनि एज्रा र नहेम्याहको समयमा सबैले बोल्ने-बुझ्ने चल्ती भाषा पनि यही थियो। यसकारण एज्राको पुस्तकको चौथाइ भाग यही अरामी भाषामा लेखिएको छ।[2] हिब्रू वर्णमालाका अक्षरहरूको सुन्दर रूप वास्तवमा यस अरामी भाषाबाट लिइएको हो, जुन अरामी भाषाचाहिँ हिब्रूजस्तै शेम-वंशका जातिहरूले बोल्ने एउटा उप-भाषा हो।

ग) यस पुस्तकको लेख्ने मिति के हो?

ख्रीष्टपूर्व पाँचौं शताब्दीको कुरा होः उप्पर मिस्र देशमा अस्वानको छेउमा अवस्थित नील नदीको टापू एलिफेन्टाइनमा बसोबास गर्ने यहूदी समाजले एज्रा र नहेम्याहका पुस्तकहरूजस्तै अरामी भाषामा केही पपीरी लेखहरू छोड़्यो। यस कुराले सिकन्दर महान्को युगमा अर्थात् ख्रीष्टपूर्व ३३० सालतिर एज्रा र नहेम्याहका पुस्तकहरू लेखिएको उदारवादीहरूको अनुमान काट्छ र यी पुस्तकहरूको लेख्ने मिति पाचौं शताब्दीको हो भन्ने पुरानो, परम्परागत धारणा समर्थन गर्छ।

यसो हो भने, यस परम्पारगत धारणाको कुरा गरौंः एज्राको पुस्तकको दस अध्यायमा लेखिएका घटनाहरूपछि अर्थात् ख्रीष्टपूर्व ४५६ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ४४४ सालभित्र अर्थात् नेहम्याह यरूशलेममा आइपुग्नुभन्दा अघि एज्राले आफ्नो पुस्तक लेखेको अनुमान गरिन्छ।

निम्न कालक्रमिक रूपरेखाले एज्रा, नहेम्याह र एस्तरका पुस्तकहरू बुझ्न सहायता गर्छः

एज्रा, नहेम्याह र एस्तरका पुस्तकहरूको कालक्रमः

(यहाँ प्रस्तुत गरिएका मितिहरू लगभग मात्र हुन्)

ख्रीष्टपूर्व ५३८ सालमा राजा कोरेसले यरूशलेमको मन्दिर पुनर्निर्माण गर्ने हुकुम दिएको
ख्रीष्टपूर्व ५३८/५३७ सालमा यरूशलेमसम्म जरूबाबेलको अधीनस्थ गरिएको यात्रा
ख्रीष्टपूर्व ५३६ सालमा मन्दिरको जग बसालियो
ख्रीष्टपूर्व ५३५ सालमा मन्दिरको निर्माण-कार्य रोकियो
ख्रीष्टपूर्व ५२० सालमा हाग्गै र जकरियाको सेवकाई
ख्रीष्टपूर्व ५२० सालमा राजा दाराको आदेशअनुसार मन्दिरको निर्माण-कार्य फेरि शुरु गरेको
ख्रीष्टपूर्व ५१६ सालमा मन्दिरको निर्माण-कार्य पूरा भयो
ख्रीष्टपूर्व ४८६ सालमा अहासूरस अर्थात् क्जर्जेसको शासनकाल शुरु भएको
ख्रीष्टपूर्व ४७९/४७८ सालमा एस्तर रानी भएकी
ख्रीष्टपूर्व ४६४ सालमा अर्तक्जर्जेसको शासनकाल शुरु भएको
ख्रीष्टपूर्व ४५८ सालमा एज्राको यरूशलेम-यात्रा
ख्रीष्टपूर्व ४४४ सालमा नहेम्याह यरूशलेममा आइपुगेको
ख्रीष्टपूर्व ४४४ सालमा यरूशलेमका पर्खालहरूको पुनर्निर्माण पूरा भएको
ख्रीष्टपूर्व ४२० सालमा नेहम्याहको दोस्रो यरूशलेम-यात्रा

घ) यस पुस्तकको सन्दर्भ र यसका विषयवस्तुहरू के-के हुन् ?

एज्राको पुस्तकले आफ्नो वृत्तान्त उठाइरहेको बेलामा बेबिलोनको साम्राज्यको अन्त आइसकेको थियो (ख्रीष्टपूर्व ६२६-५३९), अनि यहूदीहरू आफ्नो देशमा फर्किआउने वापसीको विषयमा यर्मियाको भविष्यवाणी पूरा हुन लागेको थियो (यर्मिया २९:१०-१४)।

एज्रा १-६ अध्यायहरूमा जरूबाबेलको नेतृत्वमा कनान देशमा फर्कनेहरूको पहिलो यात्रा बयान गरिएको छ। निर्वासनबाट फर्केकाहरूले होमबलिको वेदी निर्माण गरे; यो तिनीहरूको प्रथम काम थियो; त्यसपछि तिनीहरूले परमप्रभुको भवन बनाउन शुरु गरे। परमेश्वरका जनहरूका शत्रुहरूले परमप्रभुको भवनको निर्माण-कार्य घोर विरोध गरे, तर भविष्यवक्ताहरू हाग्गै र जकरियाले दिएको उत्साह र हौसलाले यस निर्माण-कार्यलाई साथ दियो।

एज्राको छ अध्याय र सात अध्यायको बीचमा लगभग अन्ठाउन्न वर्षको अन्तरालको समय छ। अनि यस अवधिभित्र धार्मिक इतिहासअन्तर्गत रानी एस्तरको रोमाञ्चिक विवरण र संसारको इतिहासअन्तर्गत ख्रीष्टपूर्व ४९० सालमा माराथोनमा, ख्रीष्टपूर्व ४८० सालमा थेर्मोफिलाएमा र ख्रीष्टपूर्व ४८० सालमा सलामिसमा चलेका प्रशिद्ध लड़ाइँहरू पर्छन्।[3)]

एज्रा ७-१० अध्यायहरूले एज्राको यरूशलेमतर्फको यात्राको वर्णन गरेका छन्, किनकि ख्रीष्टपूर्व ४५८ सालतिर राजा प्रथम अर्तक्जर्जेसले तिनलाई अह्राए र अधिकारको साथ यरूशलेममा पठाए। परमेश्वरको जनहरूको बीचमा सुधार ल्याउन एज्राका व्यक्तिगत प्रयासहरू यी अध्यायहरूमा प्रस्तुत गरिएका छन्।

रूपरेखा

खण्ड १) एज्रा १-६ः जरूबाबेलको अधीनतामा कैदीहरू फर्केका

क) एज्रा १ः१-४ः फारेसका राजा कोरेसको उर्दी

ख) एज्रा १ः५-११ः विभिन्न तयारी र बन्दोबस्तहरू

ग) एज्रा २ः बेबिलोनबाट फर्केर गएकाहरूको सूचि

घ) एज्रा ३ः वेदी र मन्दिरको जगको निर्माण

ङ) एज्रा ४ः मन्दिरको पुनर्निर्माणको विरुद्धमा उठेको विरोध

अ) एज्रा ४ः१-५ र ४ः२४ः राजा कोरेसको शासनमा उठेको विरोध

आ) एज्रा ४ः६ः राजा अहासूरसको शासनमा उठेको विरोध

ए) एज्रा ४ः७-२३ः राजा अर्तक्जर्जेसको शासनमा उठेको विरोध

च) एज्रा ५ः१-२ः भविष्यवक्ताहरू हाग्गै र जकरियाले मन्दिरको पुनर्निर्माण गर्ने सम्बन्धमा दिएको प्रोत्साहन

छ) एज्रा ५ः३-१७ः फारासका राजा दाराको शासनकालमा भएको विरोध

ज) एज्रा ६ः राजा दाराको अनुकूल उर्दीद्वारा मन्दिरको निर्माण-कार्य समाप्त भएको

खण्ड २) एज्रा ७-१०ः एज्राको अधीनतामा कैदीहरू फर्केका

क) एज्रा ७ः अर्तक्जर्जेसद्वारा उदारचित्तको प्राधिकार प्राप्त एज्रा

ख) एज्रा ८ः१-१४ः फर्केर गएकाहरूको सूचि

ग) एज्रा ८ः१५-३६ः यरूशलेमको यात्राको विवरण

घ) एज्रा ९ः अन्तरजातीय विवाहका सम्बन्धहरू र पाप मानिलिएको एज्राको प्रार्थना

ङ) एज्रा १०ः विदेशी पत्नीहरूलाई र त्यस अवैध सम्बन्धमा जन्मेका छोराछोरीहरूलाई छुटानाम गर्ने सम्बन्धमा यहूदीहरूले बाँधेको करार

एज्राको पुस्तकको टिप्पणी

खण्ड १

एज्रा १-६ः

जरूबाबेलको अधीनतामा कैदीहरू फर्केका

क) एज्रा १ः१-४ः फारसका राजा कोरेसको उर्दी

एज्राको पुस्तकका शुरुका तीन पदहरू र इतिहासको दोस्रो पुस्तकका अन्तिम दुईवटा पदहरू एउटै हुन्। परमेश्वरले फारसका राजा कोरेसलाई प्रयोग गर्नुभयो, जसले एउटा उर्दी घोषणा गरे, जुन उर्दीअनुसार यहूदीहरूले यहूदामा फर्कन र यरूशलेममा मन्दिर पुनर्निर्माण गर्ने अनुमति पाए। अनि राजा कोरेसले यहूदीहरूका छिमेकी राष्ट्रहरूलाई आज्ञा गरे, कि तिनीहरूले यहूदीहरूको बाँकी भाग मानिएको, फर्किआएका यी मानिस-हरूलाई यस आयोजनाको निम्ति उदारतासाथ अनुदान दिनुपर्छ। कोरेसको जन्म हुनुभन्दा धेरै वर्षअघि परमेश्वरले कोरेसको नाम लिनुभएको थियो र यस उच्च बोलावटको निम्ति अलग गर्नुभएको थियो (यशैया ४४ः२८-४५ः१३)। हितोपदेश २१ः१ पदमा पेश गरिएको सत्यता कोरेसले सचित्रण गरेः *'राजाको हृदय परमप्रभुको हातमा पानीका खोलाहरूझैं छ; उहाँले जता चाहनु-हुन्छ, त्यतै त्यसलाई फर्काउनुहुन्छ।'*

यस उर्दीसित यहूदीहरूको सत्तरी वर्षको कैद समाप्त भयो। सत्तरी वर्षको अवधि दुईवटा तरिकाहरूले गन्न सकिन्छः

क) ख्रीष्टपूर्व ६०५ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ५३५ सालसम्म अर्थात् नबूकद्नेस्सरले यरूशलेममाथि आक्रमण गरेर मानिसहरूलाई पहिलो पल्ट कैद गरेर लगेको वर्षदेखि परमेश्वरको भवनको जग बसालेको वर्षसम्म सत्तरी वर्ष थिए।

अथवा **ख)** ख्रीष्टपूर्व ५८६ सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ५१६ सालसम्म अर्थात् यरूशलेमको विनाश भएको वर्षदेखि परमप्रभुको भवनको निर्माण-कार्य समाप्त भएको वर्षसम्म पनि सत्तरी वर्ष लागेका थिए।

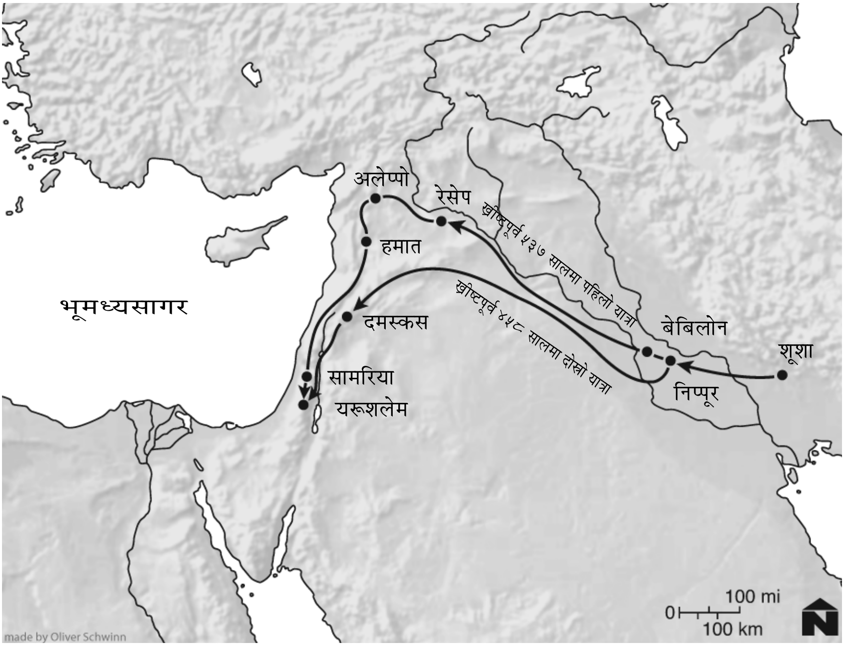

निर्वासनबाट फर्केकाहरूका यात्राहरू

निर्वासनबाट फर्किआएकाहरूको विषयमा कुरा यस्तो छः ख्रीष्टपूर्व ५३९ सालमा फारसका राजा कोरेसले बेबिलोन कब्जा गरे। यस कुराले यहूदाबाट कैद गरेर लगिएकाहरूको निम्ति आफ्नो जन्मभूमिमा फर्कने बाटो खोल्यो। दुईवटा प्रमुख यात्राहरू थिएः एउटा ख्रीष्टपूर्व ५३७ सालमा र अर्को ख्रीष्टपूर्व ४५८ सालमा।

ख) एज्रा १ः५-११ः विभिन्न तयारी र बन्दोबस्तहरू

यहूदीहरूका छिमेकी राष्ट्रहरूले अनुदान गरेको सम्पत्ति छोड़ेर राजा कोरेसले तिनीहरूलाई पाँच हजार चार सय सुन र चाँदीका भाँड़ाकुँड़ाहरू दिए, जुन भाँड़ाकुँड़ाहरू राजा नबूकद्नेस्सरले यरूशलेमको मन्दिरबाट कब्जा गरेका थिए। १ः८ पदमा शेश्बस्सरचाहिँ जरूबाबेलको फारसी नाम भएको थियो होला, कि त अर्को व्यक्तिको नाम हुन सक्छ। १ः९ पदमा उल्लेख गरिएका उनन्तीसवटा छुरीहरूमाथि तपाईंले ध्यान दिनुहोला। परमेश्वरले छुरीजस्तै छुद्र कुराहरूको ख्याल राख्नुभयो भने, उहाँ आफ्ना जनहरूको कति बढ़ी वास्ता राख्नुहुन्छ, होइन र?

ग) एज्रा २ः बेबिलोनबाट फर्केर गएकाहरूको सूचि

एज्रा २ः१-६१ पदहरूको खण्डमा जरूबाबेलको अधीनस्थ यहूदामा फर्केकाहरूको सूचि छ। यस सूचिमा कतिजनाका नामहरू तिनीहरूको वंशावलीअनुसार राखिए (२ः३-१९) भने कतिजनाका नामहरू तिनी-

हरूका जन्मस्थलहरूअनुसार राखिए (२ः२०-३५)। पूजाहारीहरूका नामहरू (२ः३६-३९), लेवीहरूका नामहरू (२ः४०-४२) र नेतिनिमहरू अर्थात् मन्दिरका सेवकहरूका नामहरू (२ः४३-५४) अलग-अलग उल्लेख गरिएका छन्। किनकि तिनीहरूले पुनर्निर्माण गरिएको मन्दिरमा महत्त्वपूर्ण भूमिका निभाउनेथिए।

एज्रा २ः५९-६३ः अनि तिनीहरूको बीचमा पूजाहारी हुँ भन्ने दाबी गर्नेहरू थिए, जसले आफ्नो वंशावली प्रमाणित गर्न सकेनन्। यसकारण ऊरीम र तुम्मीम अर्थात् 'ज्योति र सिद्धता'[4] बाट दिव्य परामर्श लिएर तिनीहरूलाई अधिकृत नगरेसम्म तिनीहरूलाई सेवा गर्न अथवा पूजाहारीहरूको भोजन खान-देखि रोक्का लगाइयो। तिर्शाता अर्थात् राज्यपालचाहिँ जरूबाबेल थिए।

एज्रा २ः६४-६७ः यस अध्यायमा पेश गरिएको नामहरूको सूचिजस्तै नामहरूको अर्को सूचि नहेम्याह ७ अध्यायमा छ। यी दुवै सूचिहरूका तालिकामा साना-तिना भिन्नताहरू होलान्, तर यहूदामा फर्किआएका यहूदीहरूको कुल सङ्ख्या बयालीस हजार तीन सय साठी थियो र सात हजार तीन सय सैंतीस दासदासीहरू थिए। एज्राको पुस्तकमा दुई सयजना गायकगायिकाहरू थपिएका छन् भने नहेम्याहको पुस्तकमा दुई सय पैंतालीस-जना गायकगायिकाहरू थपिएका छन्। यसो हो भने, बाँकी भागरूपी फर्किआएकाहरूको कुल सङ्ख्या जम्मा लगभय पचास हजार थियो, अर्थात् कैद गरेर लगाइएकाहरूको सानो अंश मात्र थियो।

एज्रा २ः६८-७०ः अनि जब यी यहूदीहरू यरूशलेममा आइपुगे, तब केही पितापुर्खा-हरूका घरानाहरूका प्रधानहरूले परमेश्वरको भवनको निर्माण-कार्यको निम्ति सुन र चाँदी दिए र पूजाहारीहरूलाई वस्त्रहरू दिए। त्यसपछि मानिसहरू आ-आफ्नो शहरमा बसे।

घ) एज्रा ३ः वेदी र मन्दिरको जगको निर्माण

एज्रा ३ः१-७ः जुन सातौं महिनामा सामाजिक वर्षको शुरुआत थियो, त्यस सातौं महिनामा स्वदेशमा फर्केका यहूदीहरू झुपड़ीहरूको चाड़ मनाउन यरूशलेममा भेला भए। प्रधान पूजाहारी येशूअ[5] र राज्यपाल जरूबाबेलको नेतृत्वमा तिनीहरूले एउटा वेदी बनाए र मोशाको व्यवस्थाद्वारा निर्धारित गरिएका होम-बलिहरू चढ़ाए। तिनीहरूले परमप्रभुलाई आदर गरेको हुनाले उहाँले तिनीहरूलाई तिनीहरूका शत्रुहरूबाट जोगाउनुहुनेछ भन्ने तिनीहरूको विश्वास थियो। त्यसपछि टायर र सिडोनकाहरूको सहायता लिएर तिनीहरू मन्दिरको निर्माण-कार्यको तयारीमा अघि बढ़े।

एज्रा ३ः८-१३ः तिनीहरू फर्केर आएको चौध महिनापछि परमप्रभुको भवनको निर्माण-कार्य शुरु भयो। अनि मन्दिरको जग बसाल्नेबित्तिकै पूजाहारीहरू र लेवीहरूले यसको समर्पणको सेवा गर्न अग्रसर गरे। तर वृद्ध मानिसहरूमध्ये धेरैजना रोए; किनकि यिनीहरूले सुलेमानको मन्दिरको वैभव हालैमा बनाइरहेको साधारण मन्दिरसित तुलना गरे (हाग्गै २ः३)। यिनीहरूको शोकको रोदन अरूको आनन्द र प्रशंसाको उच्च आवाजमा मिसियो; यसले गर्दा शोकको आवाज र आनन्दको आवाजको बीचमा छुट्ट्याउन गाह्रो भयो; तर त्यो आवाज टाढ़ासम्म सुनियो।

ङ) एज्रा ४ः मन्दिरको पुनर्निर्माणको विरुद्धमा उठेको विरोध

अ) एज्रा ४ः१-५ र ४ः२४ः राजा कोरेसको शासनमा उठेको विरोध

एज्रा ४ः१-३ः जुन यहूदा र बिन्यामिनका शत्रुहरू एक पदमा उल्लेख गरिएका छन्, ती शत्रुहरू अन्य देशहरूबाट आएर बसेका

उपनिवेशकहरूका सन्तानहरू थिए; किनकि जब अश्शूरले उत्तरीय राज्यका मानिसहरूलाई कैद गरेर लगे, तब तिनीहरूले कनान देशमा यी विदेशीहरूलाई बसाए। अनि यी विदेशीहरूले देशमा रहेका यहूदीहरूसँग अन्तरविवाह गरेका थिए, अनि तिनीहरूबाट जन्मेका सन्तानहरू सामरी भए। यी शत्रुहरू जरूबाबेलकहाँ आए, र यिनीहरूले 'मन्दिरको पुनर्निर्माणको काममा हामी पनि सहयोग गर्न चाहन्छौं' भन्ने बहाना गरे। किनकि यिनीहरूले पनि परमप्रभुकै सेवा गर्थे अरे। तर यिनीहरूको मूर्तिपूजा-धर्ममा परमप्रभुचाहिँ धेरै ईश्वरहरूमध्ये एकजना मात्र हुनुहुन्थ्यो। यही कारणले इस्राएलका अगुवाहरूले यिनीहरूको यो प्रस्ताव अस्वीकार गरे।

एज्रा ४:४-५ र ४:२४: तब यी सामरीहरूले आफ्नो रणनीति बदली गरे। पहिले यिनीहरूले यहूदाका मानिसहरूलाई निरुत्साहित पार्ने प्रयास गरे। त्यसपछि यिनीहरूले यस निर्माण-कार्यमाथि विभिन्न बाधा र समस्याहरू ल्याइपुर्‍याए। यिनीहरूले डर देखाउने युक्तिहरू प्रयोग गरेर यहूदीहरूलाई निराश पार्न राजा कोरेसको दरबारमा इस्राएलको विरुद्धमा सोर उठाउने र विरोध मच्चाउने सल्लाहकारहरूलाई पनि भाड़ामा लिए। यसकारण मन्दिरको निर्माणको काम रोकियो।

कालक्रमअनुसार एज्रा ४:२४ पद ४:५ पदको पछि आउँछ। हो, यहूदाका शत्रुहरू फारासका राजा दाराको शासनकालको दोस्रो वर्षसम्म मन्दिरको काम रोकेर राख्नमा सफल भए।

आ) एज्रा ४:६: राजा अहासूरसको शासनमा उठेको विरोध [6)]

एज्रा ४:६ पदमा अहासूरसको शासनकालमा लेखिएको एउटा पत्रको कुरा गरिएको छ, जुन पत्रमा यहूदीहरूलाई निक्कै आरोप लगाइएको थियो। अनि एज्रा ४:७-२३ पदको खण्डमा अर्को पत्रको कुरा गरिएको छ, जुन पत्र राजा अर्तक्जर्जेसको समयमा लेखिएको थियो र जुन पत्रमा यहूदीहरूलाई के आरोप लगाइएको थियो भने, यहूदीहरूले यरूशलेम शहर र त्यसको पर्खालहरू बनाउँदैथिए अरे, जुन कुरा सरासर विद्रोह ठहरिएको थियो। यसकारण राजा अर्तक्जर्जेसले यो काम रोक्ने आदेश दिए।

ए) एज्रा ४:७-२३: राजा अर्तक्जर्जेसको शासनमा उठेको विरोध

ख्रीष्टपूर्व ५५० सालदेखि ख्रीष्टपूर्व ४८६ सालसम्म राज्य गरेका फारसका राजा दाराको शासनकालमा मन्दिरको पुनर्निर्माण सुसम्पन्न भयो, जसले अहासूरस (ख्रीष्टपूर्व ४८६-४६५) र अर्तक्जर्जेसभन्दा अघि (ख्रीष्टपूर्व ४६५-४२५) राज्य गरेका थिए (४:६ र ४:७)। यसो हो भने, एज्रा ४:६-२३ पदहरूमा कुरा गरिएका पत्रहरू मन्दिरको पुनर्निर्माण भइसकेपछि लेखिएका थिए। तिनीहरूको खास सन्दर्भचाहिँ परमप्रभुको भवन होइन, तर यरूशलेमका पर्खालहरू पुनर्निर्माण गर्ने प्रयासहरू पो थिए। तर कालक्रमअनुसार नभएर यी पत्रहरूको चर्चा यहाँ किन गरियो त? किनकि निर्वासनबाट फर्केर आएकाहरूले आफ्नो काममा के-के बाधा खपे, सो कुरा स्पष्ट पार्न यी पत्रहरू थप उदाहरणको रूपमा यहाँ पेश गरिए।

एज्रा ४:६ पददेखि ६:८ पदसम्म हिब्रू भाषाको सट्टामा अरामी[7)] भाषा प्रयोग गरिएको छ; किनकि यो फारस राज्यमा औपचारिक चल्ती भाषा थियो; र यही कारणले राजकीय उर्दीहरूमा प्रयोग गरिन्थ्यो।

च) एज्रा ५:१-२: भविष्यवक्ताहरू हाग्गै र जकरियाले मन्दिरको पुनर्निर्माण गर्ने सम्बन्धमा दिएको प्रोत्साहन

हाग्गै १:१ र जकरिया १:१ पदबाट हामी के सिक्छौं भने, यो पाँचौं अध्याय दाराको शासनकालको दोस्रो वर्षको हुँदो रहेछ। (एज्रा ५:१ पद र एज्रा ४:२४ पद सँगै तुलना गर्नुहोस्)। यी दुईजना भविष्यवक्ताहरूले इस्राएलीहरूलाई आफ्नो लागि भव्य घरहरू बनाउनुको सट्टामा मन्दिरको निर्माण-कार्य फेरि शुरु गर्ने आग्रह गरे (हाग्गै १:४)। अनि जरूबाबेल र येशूअले प्रभुको आज्ञा पालन गरे र तुरुन्तै निर्माण-कार्य फेरि शुरु गर्ने आदेश दिए। यहाँ, यस ठाउँमा याद गर्नुहोस्, कि यो काम फेरि शुरु भएको कारणचाहिँ राजाको कुनै उर्दीको प्रेरणा थिएन, तर पवित्र आत्माको शक्ति थियो, जसले परमेश्वरका यी भविष्य-वक्ताहरूद्वारा बोल्नुभयो (जकरिया ४:६)।

छ) एज्रा ५:३-१७: राजा दाराको शासनकालमा भएको विरोध

एज्रा ५:३-५: तर यसको विरोध चाँड़ै उठ्यो। फारसका राज्यपाल तत्तै र तिनका सहकर्मीहरू यरूशलेममा आए, र तिनीहरूले यहूदीहरूसँग यो निर्माणको काम शुरु गर्ने अधिकार कहाँ छ? अनि यसका जिम्मेवार मानिसहरूका नामहरू को-को थिए, सो सोधिहाले (५:९-१०)। तिनीहरूलाई यहूदी अगुवाजनहरूका नामहरू दिइए। तर यी फारसका अधिकारीहरू चार अध्यायमा उल्लेख गरिएकाहरूभन्दा असल र तर्कसङ्गत थिए। किनकि तिनीहरूले यो काम रोकेनन्, तर यो काम वैधानिक थियो कि थिएन, सो कुरा जान्न राजा दारालाई एउटा पत्र पठाए। अनि यहूदीहरूले परमेश्वरको वचन पालन गर्न थालेका हुनाले उहाँको नजर उनीहरू-माथि थियो र उनीहरूले यो काम पूरा गरिछाड़े।

एज्रा ५:६-१७: तत्तै र शतर-बोज्नैले आफ्नो यस पत्रमा यहूदीहरूसँग गरेको बातचित र उनीहरूबाट पाएको जवाफको बारेमा राजा दारालाई बताए। यस सिलसिलामा यहूदीहरूका बूढ़ा प्रधानहरूले सबैभन्दा पहिले तिनीहरूलाई आफ्नो ईश्वरीय अधिकारको विषयमा जानकारी दिएका थिए। उनीहरू एकमात्र सत्य परमेश्वरका सेवकहरू थिए, जो आफ्ना पापहरूको खातिर बेबिलोनीहरूको हातमा सुम्पिइएका थिए। तर अब परमप्रभुले उनीहरूलाई फेरि उनीहरूकै देशमा फिर्ता ल्याउनुभयो; अनि उनीहरूले उहाँको मन्दिर पुनर्निर्माण गरिरहेका थिए। सरकारी अधिकारको कुरा गर्नु हो भने, उनीहरूसँग राजा कोरेसको उर्दी थियो, जसले उनीहरूलाई मन्दिरको पुनर्निर्माण गर्ने अनुमति दिएका थिए। अनि यस परियोजनामा राजा कोरेस आफैले उदारतापूर्वक अनुदान गरेका थिए। यसकारण राज्यपाल तित्तैले जान्न चाहेः के भूतपूर्व राजा कोरेसले यस्तो आदेश गरेका थिए कि थिएनन्? साथै यस विषयमा राजा दाराको राय र फैसला के थियो, सो राजा दाराले उनलाई सूचित गरून्।

ज) एज्रा ६: राजा दाराको अनुकूल उर्दीद्वारा मन्दिरको निर्माण-कार्य समाप्त भएको

एज्रा ६:१-५: अनि एउटा लगनशील खोज भएपछि कोरेसको यो उक्त उर्दीचाहिँ उनको उहिलेको राजधानी शहर अक्मता अर्थात् एक्बतनामा फेला पर्‍यो। (अनि यो उर्दी त एक अध्यायमा प्रस्तुत गरिएको सङ्क्षिप्त रूपभन्दा निक्कै विस्तृत भएको रहेछ)। अनि यस उर्दीमा मन्दिरका नापहरू उल्लेख गरिएका थिए, साथै नबूकद्नेस्सरले लगेका सबै सुन र चाँदीका भाँड़ाकुँड़ाहरू फर्काउने आदेश पनि लेखिएको थियो।

एज्रा ६ः६-१२ः तब राजा दाराले तत्तै र तिनका सहकर्मीहरूलाई यहूदीहरूप्रतिको तिनीहरूको जिम्मेवारी के-के हुन्, सो स्पष्ट पारे। तिनीहरूले यस काममा बाधा पुर्‍याउने कुरा छोडून्, तर तिनीहरूले मन्दिरको निर्माण-कार्यको लागि खर्च दिनु थियो, जुन खर्च तिनीहरूले राजकीय भण्डारबाट, अँ, उठाएका करहरूबाट दिनु थियो। अनि पूजाहारीहरूको मागअनुसार मन्दिरको सेवाको लागि तिनीहरूले बन्दोबस्तहरू गर्नुपरेको थियो (६ः९), यस हेतुले कि यहूदीहरूले परमेश्‍वरको नजरमा अनुग्रह र कृपादृष्टि पाऊन् र उनीहरूका प्रार्थनाहरू राजा दारा र उनको परिवारको लागि आशिषको कारण बन्न सकून्। राजा दाराले 'यस काममा बाधा पुर्‍याउनेलाई मृत्युदण्ड दिइनेछ' भनेर आफ्नो उर्दी मजबुत र अझ प्रभावकारी पारे। भविष्यमा कसैले परमेश्‍वरको यो भवन नष्ट गर्ने प्रयास गरेमा, चाहे ती राजाहरू किन नहोऊन्, परमेश्‍वरले यस्ताहरूसित कारबाही गरून् भन्ने हेतुले उनले अहिले परमेश्‍वरबाट सहायता र आश्‍वासन पाउन खोजे।

एज्रा ६ः१३-१५ः राजा दाराले दिएका आदेशहरूको आज्ञापालन तुरुन्तै गरियो, र मन्दिरको काम अघि बढ्यो। अनि परमेश्‍वरका भविष्यवक्ताहरूबाट उत्साह पाएर र राजा दाराको भण्डारबाट प्रावधानहरू पाएर मन्दिरको यस निर्माणको काम चार वर्षपछि सिद्धियो। परमप्रभुको भवनको जग बसालेको उन्नाइस वा बीस वर्षपछि यो काम पूरा भयो। वास्तवमा राजा अर्तक्जर्जेस केही समय पछि बाँचे, वा राज्य गरे (ख्रीष्टपूर्व ४६५-४२५); यसो हो भने, तिनले मन्दिरको निर्माणको काममा होइन, तर यसको देख-रेखको निम्ति भत्ता दिए।

एज्रा ६ः१६ः इस्राएलीहरू र तिनीहरूका अगुवाजनहरूले आनन्दको साथ मन्दिरको समर्पण मनाए। यस विषयमा श्री एड्वार्ड डेन्नेटले निम्न कुराहरू हाम्रो ध्यानमा राख्न चाहेका छन्ः

> 'मन्दिरको समर्पण गरेको बेलामा रमाउनु तिनीहरूको निम्ति स्वाभाविक कुरा थियो; किनकि जुन पुरानो करारभित्र तिनीहरू उभेका थिए, त्यस करारका सबै आशिषहरूको प्रतीक परमेश्‍वरको भवन नै थियो। अनि असफलता के, समस्याहरू के, निराशा के, चिन्ताफिक्री के – यी सबै कठिनाइहरू सहेका धेरै वर्षपछि यो भवन पूरा भई तिनीहरूका आँखाकै सामु खड़ा थियो। यस कामको लागि तिनीहरू बेबिलोन-बाट यहाँ आएका थिए। अनि तिनीहरूमध्ये कसैले आँसुको साथ छरेको थियो होला, तर अब तिनीहरूले आनन्दको साथ कटनी गर्दैथिए।' 8)

एज्रा ६ः१७-२२ः अनि तिनीहरूले एक सय बहरहरू, दुई सय भेड़ाहरू र चार सय भेड़ाका पाठाहरू बलि गरे। तर हामीले यो समर्पण सुलेमानको मन्दिरको समर्पणसित तुलना गर्‍यौं भने, जसले परमप्रभुको सन्दुकको सामु बाइस हजार बहरहरू र एक लाख बीस हजार भेड़ाहरू अनि असङ्ख्य बहर र भेड़ाहरू चढ़ाएका थिए (२ इतिहास ७ः५ र ५ः६), त यो समर्पण एउटा कमजोर प्रयास र फिका घटना हुन जान्छ। सौभाग्यवश तिनीहरूको ध्यान यस कुरामा अडिग रहेन।

वर्तमान समयमा धेरै मण्डलीहरू होलान्, सङ्गति र सम्प्रदायहरू होलान्, अँ, इसाई स्कूल, विद्यालय र इसाई देशहरू होलान्, जसको हालत सुलेमानको समयदेखि एज्राको समयसम्म अवनति गरेको परिस्थितिसित तुलना गर्न केही फरक नहोला। श्री एड्वार्ड डेन्नेटसँग एउटा उत्साहजनक व्यावहारिकता छ, जुन व्यावहारिकता के हो, सो हामी उनको मुखबाट सुनौंः

> 'तर विश्‍वास नदेखिने कुराहरूसित सम्भन्धित छ; यसकारण विश्‍वासले के गर्छ

भने, यसले यी बाँकी रहेकाहरूको कमजोर भागरूपी मानिसहरूको मनमा सम्झना दिलाउन सक्योः परमप्रभु तिनीहरूको निम्ति सुलेमानको तुलनामा भन्दा कम शक्तिशाली र कम दयालु हुनुहुन्न रहेछ।

परमप्रभुको यो भवन भव्य थिएन, र तिनीहरू गैर-यहूदी राजाका गरीब प्रजाहरू थिए; तर परमेश्वर तिनीहरूको पक्षमा हुनुहुन्थ्यो भने – अनि उहाँ निश्चय तिनीहरूको पक्षमा हुनुहुन्थ्यो – तिनीहरूको विश्वासको लागि उपलब्ध स्रोतहरू नित्य असीमित हुनेथियो। अनि यो सत्यता हाम्रो मनमा गहिरो छापले अङ्कित हुनुपर्छः ख्रीष्ट येशू आफ्ना जनहरूको लागि तिनीहरूको समृद्धिको बेलामा जत्तिकै तिनीहरूको कठिनाइको दिनमा पनि एकनास रहिरहनुहुन्छ। हामी यस ज्ञानको शक्तिमा जिउनुपर्छ, तब अरू कुनै कुराले होइन, तर यही कुराले हामीलाई हाम्रा परिस्थितिहरूमाथि उठाउँछ। अनि यस कुराले हामीलाई अघि बढ्ने साहस र हिम्मत दिन्छ, हाम्रो बाटोमा आइपर्ने कठिनाइहरू र खतराहरू जेसुकै किन नहोऊन्।' 9)

निस्तार चाड़पछि बड़ो आनन्दको साथ अखमिरी रोटीहरूको चाड़ मनाइयो; किनभने मानिसहरूले राजा दाराबाट प्राप्त गरेको अनुग्रह र कृपादृष्टिमा परमेश्वरको हात स्पष्ट रूपले देख्न सके। यहाँ राजा दारालाई अश्शूरका राजा किन भनिएको थियो; किनभने उनले पुरानो अश्शूर साम्राज्यमाथि राज्य गरे।

खण्ड २

एज्रा ७-१०ः

एज्राको अधीनतामा कैदीहरू फर्केका

क) एज्रा ७ः अर्तक्जर्जेसद्वारा उदारचित्तको प्राधिकार प्राप्त एज्रा

एज्रा ७ः१-५ः एज्राको पुस्तकको छ अध्याय र सात अध्यायको बीचमा करिब अन्ठाउन्न वर्षको अन्तर थियो। (यस पुस्तकको भूमिकामा 'एज्रा, नहेम्याह र एस्तरका पुस्तकहरूको कालक्रम' नामक शीर्षकमा पेश गरिएका मितिहरू विचार गर्नुहोस्)। अनि यही अन्तराल समयमा राजा दाराको उत्तराधिकारी अहासूरस अर्थात् क्जर्जेस राजा भए। अनि अहासूरसको शासनकालमा एस्तरको पुस्तकमा प्रस्तुत गरिएका घटनाहरू घटे। अहासूरसपछि प्रथम अर्तक्जर्जेस सिंहासनमाथि बसे, जसरी एज्रा ७ः१ पदमा लेखिएको छ।

एज्राको सङ्क्षिप्त वंशावली एज्रा ७ः१-५ पदको खण्डमा दिइएको छ। यस वंशावली-अनुसार उनी पूजाहारीको वंशको थिए। यस विषयमा श्री जी. क्याम्पबेल मोर्गनले यस प्रकारको टिप्पणी गरेका छन्ः

'परमेश्वरको इच्छा प्रस्तुत गर्ने राजदूतहरूको रूपमा शास्त्रीहरूले भविष्यवक्ताहरूको ठाउँ लिए। यिनीहरूको बीचको भिन्नता यस प्रकारको थियोः शास्त्रीहरूले नयाँ प्रकाशहरू प्राप्त गर्दैनथिए, तर उनीहरूले पुरानो प्रकाशको अर्थ खोल्थे र त्यसको प्रयोग व्यवहारमा उतार्थे। एज्रा एकै समयमा यस नयाँ सङ्घको संस्थापक भए र त्यस सङ्घको प्रतीक पनि

थिए। ... किनकि उनी मोशाको व्यवस्थाको व्याख्या गर्ने र प्रयोग गराउने विशेषज्ञ थिए। एज्रा ७:१० पदमा यस्तो कामका योग्यता-हरूको सुस्पष्ट परिभाषा गरिएको छ, जब एज्राको विषयमा निम्न कुरा लेखिएको छः "एज्राले परमप्रभुको व्यवस्थाको खोजी गर्न, पालन गर्न र सिकाउन आफ्नो तनमन लगाएका थिए।" ' 10)

एज्रा ७:६-१०: एज्राको वंशावली विशेष थियो; अनि उनी मोशाको व्यवस्थाका निपुण शास्त्री पनि थिए। पक्कै पनि एज्रा पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलमा पूरा लीन र पोख्त भएका मानिस थिए, अनि भजन एकमा[11] उल्लेख गरिएका पहिला तीनवटा पदहरूको निम्ति एक जीवित नमुना पनि थिए। किनभने उनले दिनरात परमप्रभुको व्यवस्थामा मनन गर्थे; अनि उनी परमेश्वरको लागि पूरा गर्न खोजेको काममा सफल हुन्थे। परमप्रभुले आफ्ना मनसायहरू पूरा गर्न फेरि एक पल्ट अर्का अन्यजाति राजाको हृदय प्रतिचालन गर्नुभयो। फेरि एउटा उर्दी घोषणा गरियो, जुन उर्दीले गर्दा एज्राको अधीनतामा यरूशलेममा फर्केर जानेहरूको दोस्रो वापसी सम्भव भयो।

एज्रा ७:११-२६: यहाँ प्रस्तुत गरिएको पत्रमा फारसका राजा प्रथम अर्तक्जर्जेसले एज्रालाई ठूला प्राधिकारहरू दिए। यस पत्रअनुसार यरूशलेममा जान चाहने जोसुकै इस्राएली पनि जान सक्थ्यो। के यरूशलेममा सबै कुराहरू मोशाको व्यवस्थाअनुसार भइ-रहेका थिए? यो कुरा उनी गएर हेर्नुपरेको थियो। अनि राजा अर्तक्जर्जेस र तिनका सल्लाहकारहरूले उदारचित्तले उपहारहरू दिए। यी उपाहारहरू र बेबिलोनमा अझै पनि मन्दिरको केही भाँड़ाकुँड़ा थियो भने, ती भाँड़ाकुँड़ाहरू पनि उनको जिम्मामा सुम्पिए। उनले यी उपहारहरू मन्दिरका सेवाहरू सुचारु रूपले चलाउनको निम्ति प्रयोग गर्नुपर्नेथियो, र कुनै बचत भएको कुरा छ भने, एज्राले आफ्नो खुशीले बाँड्न सक्नेथिए। तर कुनै कारणवश त्यो पर्याप्त भएन भने, चाँदी, गहुँ, दाखमद्य, तेल र बेहिसाबले नुन राजकीय भण्डारबाट प्रदान गरिनेथियो। गहुँ, दाखमद्य, तेल र नुनचाहिँ यहूदीहरूको बलि चढ़ाउने व्यवस्थाअनुसार आवश्यक सामग्रीहरू थिए। अनि मन्दिरको सेवा गर्नेहरूलाई करबाट छुट दिइयो। अन्तमा यस उर्दीले एज्रालाई यूफ्रेटिस नदीको पश्चिममा बसोबास गर्ने यहूदीहरूको लागि जिल्ला-अधिकारीहरू र न्यायाधीशहरूलाई नियुक्त गर्ने राजनीतिक अधिकार प्रदान गर्‍यो। यी न्यायधीशहरूले परमेश्वरका नियमहरू सिकाउनु र लागू गराउनुपरेको थियो।

एज्रा ७:२७-२८: आफ्नो धन्यवादको प्रार्थनामा एज्राले परमेश्वरलाई धन्यको भने; किनभने मन्दिरको शोभा बढ़ाउन राजाको हृदय परिचालन गर्नुभयो। अनि यस्तो महत्त्वपूर्ण काम पूरा गर्न उहाँले उनलाई सक्षम हुने शक्ति दिनुभएको लागि उनले नम्रतापूर्वक उहाँलाई धन्यवाद चढ़ाए। परमप्रभुको हात उनीमाथि रहेको कुराले उनलाई प्रोत्साहन दिए; यसकारण एज्राले इस्राएलका मुख्य मानिसहरूलाई भेला गरे, जो उनीसँग यरूशलेममा जानु थियो।[12]

ख) एज्रा ८:१-१४: फर्केर गएकाहरूको सूचि

एज्रा ८:१-१४: यस पहिलो अनुच्छेदमा बेबिलोनबाट एज्रासँग यरूशलेममा फर्केर गएकाहरूको सूचि दिइएको छ। निक्कै वर्षहरू पहिले जरूबाबेलको अधीनतामा यरूशलेममा फर्केकाहरू पनि तिनै परिवारहरूबाट आएका थिए (एज्रा २)। यस दोस्रो यात्रामा लगभग पन्ध्र सयजना पुरुषहरू सहभागी भए।

ग) एज्रा ८:१५-३६: यरूशलेमको यात्राको विवरण

एज्रा ८:१५-२०: अहवाको नजिकै नदीको किनारमा रोकिँदा एज्राले आफ्नो समूहमा कुनै पनि लेवी नभएको थाहा पाए। यसकारण उनले मुख्य मानिसहरूमध्ये एघारजनालाई कासिपिया भन्ने ठाउँमा जाने आदेश दिए; किनकि त्यहाँ केही लेवीहरूले बसोबास गरेको कुरा उनलाई स्पष्ट रूपले थाहा थियो। तिनीहरूले लेवीहरू र मन्दिरका सेवकहरूलाई उनको साथमा जान उत्साह दिनु थियो। अठतीसजना लेवीहरू र दुई सय बीसजना नेतिनिम अर्थात् मन्दिरका सेवक-हरूले सकारात्मक प्रतिक्रिया जनाए।

एज्रा ८:२१-१३: अनि यी यहूदीहरूले आफ्नो नौ सय माइलको यात्रा शुरु गर्नुभन्दा अघि तिनीहरूले अहवा नदीमा छाउनी हाले, र त्यहाँ एज्राले उपवासको घोषणा गरे। उनले विगत समयमा राजा अर्तक्जर्जेसको सामु परमेश्वरको भलाइ र शक्तिको विषयमा गवाही दिएका थिए। अनि अब उनले तिनीबाट एउटा सैन्य रक्षा-टोली माग्नु हो भने, उनले गरेका कार्यहरूले उनले बोलेको वचन काट्नेथिए। यसकारण उनले बरु आफ्नो विश्वास बाजीमा हाले र उही परमेश्वरमाथि भरोसा राखे, जुन परमेश्वर उहाँमाथि पूरा भरोसा गर्नेहरूलाई बचाउनमा खुशी हुनुहुन्छ। उनी निराश हुनुपरेको थिएन; किनभने उहाँले तिनीहरूको विन्ती सुनि-दिनुभयो।

एज्रा ८:२४-३४: जुन रुपियाँपैसा र जुन भाँड़ाकुँड़ाहरू एज्रालाई दिइएका थिए, त्यो रुपियाँपैसा र ती भाँड़ाकुँड़ाहरू उनले तौलेर पूजाहारीहरूका बाह्रजना अगुवाहरूलाई र बाह्रजना लेवीहरूलाई दिए। यी चीजहरू पवित्र थोक भएका हुनाले यी चीजहरू पवित्र मानिसहरूको जिम्मामा राख्नुपरेको थियो। (पवित्र भन्नाले पवित्र कामको लागि अलग गरिएको बुझिन्छ)। साढ़े तीन महिनाको पैदल यात्रापछि सारा समूह कुनै अप्रिय घटनाविना यरूशलेममा आइपुग्यो। अनि यरूशलेममा आइपुगेपछि तिनीहरूले सुन, चाँदी र अन्य सरसामानहरू फेरि तौले र मन्दिरको जिम्मा भएकाहरूलाई सुम्पिदिए।

एज्रा ८:३५-३६: निर्वासनबाट फर्केर आएकाहरूको सबैभन्दा पहिलो कामचाहिँ सारा इस्राएली जातिको लागि परमप्रभुको वेदीमाथि होमबलि र पापबलि चढ़ाउनु थियो। अनि जब तिनीहरूले आफ्नो आत्मिक दायित्वहरू पूरा गरिसके, तब तिनीहरूले राजाका आदेशहरू पश्चिमी प्रान्तहरूका अधिकारीहरूलाई सुम्पिदिए, जसले तिनी-हरूलाई सोहीअनुसार सबै थोकहरू उपलब्ध गर्ने गर्थे।

घ) एज्रा ९: अन्तरजातीय विवाहका सम्बन्धहरू र पाप मानिलिएको एज्राको प्रार्थना

एज्रा ९:१-२: एज्रा यरूशलेममा भएको धेरै समय भएको थिएन; तब केही अगुवाहरू उनीकहाँ आए र उनलाई एउटा चिन्ताजनक विषय सुनाइदिएः अहो, शासकहरू र मानिसहरूले अन्यजातिहरूसँग अन्तरविवाह गरिरहेछन्! योचाहिँ विगत दिनहरूमा इस्राएलको एउटा पाप थियो, जुन पापको खातिर तिनीहरूले सजाय भोग्नुपरेको थियो। यसको विषयमा मोशाको व्यवस्था सुस्पष्ट थियोः यस सिलसिलामा परमेश्वरका जनहरू पवित्र हुनुपरेको थियो (प्रस्थान ३४:१६ र व्यवस्था ७:३)। तिनीहरूले आफूलाई संसारबाट र दुष्ट जुनसुकै कुराबाट अलग राखून्; यो तिनीहरूको निम्ति परमेश्वरको इच्छा थियो।

एज्रा ९:३-४: यी अन्तरजातीय विवाहका सम्बन्धहरूको विषयमा सुनेपछि

एज्रा व्याकुल भए। उनी गहिरो शोकमा डुबे, बेलुकाको बलिदान चढ़ाउने बेलासम्म। उनले आफ्नो वस्त्र च्याते अनि आफ्नो कपालका र आफ्नो दाह्रीका केही रौंहरू उखेले, र उनी आकुल-व्याकुल भई चुपचाप बसिरहे। तब परमप्रभुको भय मान्नेहरू उनको वरिपरि भेला भए।

एज्रा ९:५-१५: अनि जब बेलुकाको बलिको रगत मानिसहरूका अधर्महरूको लागि बहाइयो, तब एज्राले आफ्ना घुँड़ाहरू टेके र पाप मानिलिन आफ्नो आवाज उठाए। मानिसहरूको पाप आफ्नै पाप तुल्याएर उनले आफूलाई साह्रै होच्याए। किनकि तिनीहरूले परमेश्‍वरको अनुग्रहप्रति यति दुष्ट प्रतिक्रिया देखाए, जुन ईश्‍वरीय अनुग्रहले तिनीहरूलाई विगत समयहरूमा परमेश्‍वरका न्यायहरूबाट बचाएको थियो र बाँकी रहेको भागको रूपमा सुरक्षित राखेको थियो। अनि यही अनुग्रहले तिनीहरूलाई हालैमा उहाँको पवित्र स्थानमा एउटा कीला दिएको थियो (९:८)। यो कीलाको अर्थ के हो? जसले परमेश्‍वरमाथि भरोसा गर्छ, उसको सुरक्षा यो कीलाजस्तो हो। तर श्री एच. ए. आइरनसाइडजस्तै अरू पनि छन्, जसले यस कीलाले ख्रीष्ट येशूलाई सङ्केत गरेको भन्छन्।

> ‘निस्सन्देह यस कीलाको सन्दर्भ यशैयाको पुस्तकको एकाइस अध्याय हो, जहाँ यसो लेखिएको छः “म उसलाई एउटा पक्का ठाउँमा कीलाझैं गाड्नेछु।” यशैयाको यस भविष्यवाणीअनुसार परमप्रभुको महिमा यस कीलामाथि झुन्डिनेथियो। यसकारण पूर्णतम अर्थमा ख्रीष्ट येशू स्वयम् यो कीला हुनुहुन्छ (यशैया २२:२१-२५)।’ [13)]

विगत समयहरूमा भविष्यवक्ताहरूले अन्तरजातीय विवाहका सम्बन्धहरूको विरोधमा स्पष्ट रूपले बोलेका थिए; यसकारण मानिसहरूलाई कुनै बहाना नै थिएन। परमेश्‍वरले तिनीहरूलाई हालैमा देखाउनुभएका कृपाहरूको दृष्टिकोणले हेर्नु हो भने तिनीहरूको निम्ति बहानाको लागि कुनै ठावैं रहेन। ‘हेर्नुहोस्, हामी आफ्नो दोषमा तपाईंको सामु हाजिर छौं।’ त्योभन्दा बढ़ी केही भन्नु थिएन।

ङ) एज्रा १०: विदेशी पत्नीहरूलाई र त्यस अवैध सम्बन्धमा जन्मेका छोराछोरीहरूलाई छुटानाम गर्ने सम्बन्धमा यहूदीहरूले बाँधेको करार

एज्रा १०:१-५: एज्राको पाप मानिलिइएको प्रार्थनाले मानिसहरूलाई धुरु-धुरु रुने तुल्यायो। यस सिलसिलामा शकन्याह मानिसहरूको मुखपात्र भए र यस विषयमा तिनीहरूको अपराध छ भन्ने कुरा मानिलिए। तर तिनले एज्रालाई के सम्झाए भने, मानिसहरूले आफ्नो पाप स्वीकार गरे र यो असमान जुवा फाले भने अझै पनि आशा छँदैथियो। तिनले सुझाउ गरे, कि एज्राले मानिसहरूसित एउटा करार बाँधून्, र तिनीहरूले आफ्ना विदेशी पत्नीहरूलाई र यस अवैध सम्बन्धमा जन्मेका छोराछोरीहरूलाई हटाऊन्। तब यो प्रस्ताव शिरोपर गरेर पूजाहारीहरू, लेवीहरू र सारा इस्राएली जाति राष्ट्रको हिसाबले पश्‍चात्ताप गर्न राजी भए, र तिनीहरूले यसो गर्न शपथ खाए।

एज्रा १०:६-८: गम्भीरतापूर्वक सार्वजनिक पाप-स्वीकार गर्ने कार्मक्रमको निम्ति निर्वासनबाट फर्केर आएका सबैजना यरूशलेममा भेला भए। अनि जो-जो तीन दिनभित्र आउँदैनथिए, तिनीहरूसित कड़ा कारबाही गरिनेथियो, तिनीहरूको सम्पत्ति जफत गरिनेथियो र तिनीहरू समाजबाट बहिष्कार गरिनेथिए।

एज्रा १०:९-११: यो आदेश पालन गर्न र यरूशलेममा भेला हुनको निम्ति तीन दिन मात्र आफ्नो हातमा भएको हुनाले यहूदा र

बिन्यामिनका सबै मानिसहरू हतार हतार गरेर वरिपरिका शहरहरूबाट यरूशलेममा आए। अनि प्रतिकूल मौसमले पनि तिनीहरूलाई रोक्न सक्दैनथियो; किनकि तिनीहरूले छिनाफाना गर्नुपर्ने यो मुद्दा धेरै गम्भीर थियो, र पानीझरीभन्दा बढ़ी यो कुरा तिनीहरूको संत्रासको कारण थियो। तब एज्राले भेला भएका मानिसहरूसँग कुरा गरे र तिनीहरूका अपराधहरू के-के थिए, सो तिनीहरूलाई औंल्याइदिए।

एज्रा १०:१२-१७: तत्कालै सारा समुदायले आफ्नो गल्ती तुरुन्तै स्वीकार गर्‍योः हो, तिनीहरूले परमेश्वरको व्यवस्था उल्लङ्घन गरेका थिए। तर भारी झरी भएको र सम्बन्धित मुद्दाहरू धेरै भएका हुनाले तिनीहरूले एक-एक मुद्दा शहर-शहरमा जाँच गरिओस् भन्ने सल्लाह दिए। तिनीहरूमध्ये चारजनाले यस योजनाको विरोध गर्ने प्रयास गरे, तर तिनीहरू आफ्नो प्रयासमा असफल भए। तब न्यायकर्ताहरूलाई नियुक्त गरियो, र दुई हप्ताभित्र केरकार शुरु भयो। अनि तीन महिनाभित्र यसको छानबिन सकियो।

एज्रा १०:१८-४४: अठार पददेखि त्रिचालीस पदको खण्डमा दोषीहरूका नामहरू सूचित गरिएका छन्। पहिले पूजाहारीहरूका नामहरू (१०:१८-२२), त्यसपछि लेवीहरूका नामहरू (१०:२३-२४), र अन्तमा अन्य इस्राएलीहरूका नामहरू पेश गरिएका छन् (१०:२५-४३)। अनि १०:४४ पदमा यसो लेखिएको छः 'यिनीहरू सबैले पराई स्त्रीहरूलाई विवाह गरेका थिए; अनि तिनीहरूमध्ये कतिका पत्नीहरू पनि थिए, जसबाट तिनीहरूका छोराछोरीहरू भएका थिए।' हामी यहाँ स्पष्टसँग नलेखिएको कुरा गरौंः हाम्रो विचारमा, यी पत्नीहरू र यिनीहरूका छोराछोरीहरूको निम्ति पर्याप्त बन्दोबस्त र उचित व्यवस्था गरिएको थियो होला। यी परिवारहरूको विगठनले सृजना गरेको पीड़ा हामीले यस राष्ट्रको एकता कायम राखेको महत्त्वसित तौलन सक्नुपर्छ; किनकि यस जातिबाट मसीह आउनु थियो; यो तिनीहरूको भाग्य थियो।

असमान जुवा अझै पनि मनाही गरिएको छ (२ कोरिन्थी ६:१४-१८)। परमेश्वरका छोराछोरीहरूमा विश्वासी-अविश्वासीको बीचमा वैवाहिक सम्बन्ध फेला पर्नुहुँदैन। तर नयाँ नियममा १ कोरिन्थी ७:१२-१३ पद-हरूचाहिँ प्रभुकहाँ फर्केको बेलामा अविश्वासी जीवनसाथीसँग बाँधिएकाहरूको लागि लागू हुने नियम हो। अनुग्रहको करारअन्तर्गत ख्रीष्ट-विश्वासीले न विश्वास नगर्ने जीवन-साथीलाई, न यस सम्बन्धबाट जन्मेका छोराछोरीहरूलाई त्याग्न आवश्यक छ। किनकि अविश्वासी जीवनसाथी ख्रीष्ट-विश्वासी भाइ-बहिनीद्वारा बाहिर तवरले, एक किसिमले अलग गरिएको हुन्छ र एउटा विशेष सौभाग्यको स्थानमा उठाइएको हुन्छ।

जागृतिको अध्ययन गर्नु हो भने, यसको निम्ति एज्राको पुस्तक नै मुख्य पुस्तक ठहरिन्छ। जब मानिसहरूले परमेश्वरको वचन पढ्छन् वा सुन्छन् र यसमा लेखिएका सत्यताहरू आफ्नो जीवनमा लागू गर्न थाल्छन्, जब पवित्र जनहरूको निम्ति अन्तर्विन्तीहरू चढ़ाइन्छन्, अनि जब ज्ञात पापहरूको स्वीकार हुन्छ र परमेश्वरका जनहरू स्वीकार गरिएको पापबाट अलग बस्छन्, तब मण्डलीमा परमेश्वरको निम्ति महान् कामहरू गर्ने शक्ति हुन्छ-हुन्छ।

ENDNOTES:

1) Introduction: This breakdown is from W. Graham Scroggie, *Know Your Bible*, Vol. I, Old Testament, p.90. (His total, “880”, is no doubt a typographical error.)

2) Introduction: 4:8–6:18 and 7:12–26 are in Aramaic.

3) Introduction: W. Graham Scroggie, *Know Your Bible*, Vol. I, p. 91.

4) 2:59–63: We do not know for certain exactly what the Urim and Thummim were: “Possibly two precious stones, which were put inside the pouch. They may have been used, like lots, to determine God’s will” (Ryrie Study Bible, New King James Version, p. 135). See also Ex. 28:30; Lev. 8:8; Num. 27:21; Deut. 33:8; 1 Sam. 28:6; Neh. 7:65.

5) 3:1–7: Jeshua or “Yeshua” is the Hebrew form of the name of Jesus in English.

6) 4:6: Verses 6–23 belong later in the outline chronologically. See the chart ‘Chronology of Ezra, Nehemiah, and Esther.”

7) 4:7–23: Older books in English often called this language “Chaldee.”

8) 6:16: Edward Dennett, *Exposition of the Book of Ezra: Restoration from Babylon,* p. 55.

9) 6:17–22: Ibid, pp. 55, 56.

10) 7:1–5: G. Campbell Morgan, *Searchlights from the Word*, p. 131.

11) 7:6–10: Although Psalm 1 is anonymous, many Bible scholars believe that Ezra is the human author (likewise of Psalm 119, which is about the Word of God).

12) 7:27-28: In the Bible, going to Jerusalem is always “up,” no matter from which direction one is coming. This is partly because the city is up in the mountains of Judea. It probably also has a spiritual application: Going to God’s house is always “up.”

13) 9:5–15: H. A. Ironside, *“Notes on the Book of Ezra*,” in Notes on Ezra, Nehemiah and Esther, p. 90.

BIBLIOGRAPHY

Dennett, Edward, *Exposition of the Book of Ezra: Restoration from Babylon*. Oak Park, IL: Bible Truth Publishers, 1956.

Ironside, H. A., "Ezra." In *Notes on Ezra, Nehemiah and Esther*. Neptune, NJ: Loizeaux Brothers, 1972.

Jensen, Irving L., *Ezra/Nehemiah/Esther*. Chicago: Moody Press, 1970.

Keil, C. F. "Ezra", In *Biblical Commentary on the Old Testament*. Vol. 10. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1971.

Kidner, Derek, *Ezra and Nehemiah*. The Tyndale Old Testament Commentaries. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1979.

Rawlinson, George, "Ezra." In *The Pulpit Commentary*. Vol. 15. Ed. by H.D.M. Spence. New York: Funk and Wagnalls, 1909.

नहेम्याहको पुस्तकको टिप्पणी

नहेम्याहको पुस्तकको भूमिका

'यस पुस्तकको आधाभन्दा बढ़ी भाग नहेम्याहको व्यक्तिगत वर्णन हो; यस वर्णनको बीच-बीचमा खुला रूपले टिकाटिप्पणीहरू हालिएका छन्, जुन टिकाटिप्पणीहरूले यो पुस्तक यस्ता खण्डहरूमा पवित्र बाइबलको सबैभन्दा रोचक लेख तुल्याएका छन् । एज्राको पुस्तकको वृत्तान्त पनि प्रथम पुरुषको शैलीमा लेखिएको छ (एज्रा ८:१५-९:१५) । तर एज्राको व्यक्तित्व नहेम्याहको भन्दा शान्तको थियो, जुन नहेम्याहचाहिँ दुर्जय, बड़ो व्यावहारिक, रोचक मानिस थिए । तर यता एज्राचाहिँ तिनीजत्तिकै चाखलाग्दो हाम्रो ध्यान आकर्षण गर्ने व्यक्ति थिएनन् ।'

श्री डेरेक किड्नर

क) ग्रन्थ-सूचिमा यस पुस्तकको विशिष्ट स्थान

तपाईंको निर्माण-कार्य भइरहेको, तर मानिसहरूलाई यसमा साथ दिने पार्न तपाईंलाई समस्या भइरहेको छ भने, तपाईंको लागि नहेम्याहको पुस्तक उपयोग्य पुस्तक हो । तब तपाईंको निम्ति हाम्रो सल्लाह छः यो पुस्तक पढ्नुहोस्, अध्ययन गर्नुहोस्, यसबाट सिक्न सक्ने पाठहरू सिक्नुहोस्, अरूलाई सिकाउनुहोस् र प्रचार गर्नुहोस्! असम्भव देखिने काम पूरा गर्न जुन नेतृत्वका सद्‌गुणहरू चाहिन्छ, ती नेतृत्वका सद्‌गुणहरू ख्रीष्टपूर्व पाँचौं शताब्दीमा जिएका नहेम्याहमा, यी हिब्रू अगुवामा थिए र तिनमा अद्‌भुत ढङ्गले प्रस्तुत गरिएका छन् र तिनमा हामीले एउटा उच्च नमुना पाएका छौं ।

यस विषयमा श्री ह्विटकोम्बले यसो लेखेका छन्ः

'नहेम्याहको पुस्तक छोड़ेर पुरानो नियमको अरू कुनै खण्ड छैन, जुन खण्डले हामीलाई नहेम्याहको पुस्तकले जस्तै परमेश्वरको कामको लागि हामी पूरा समर्पित, विवेकशील र जोशले पूर्ण हुनुपर्छ भन्ने प्रोत्साहन दिन्छ । यसको निम्ति नहेम्याहको पुस्तकले हामीलाई दिन सक्ने भन्दा ठूलो उत्साह हामी कहींबाट पाउँदैनौं । परमेश्वरको वचनको सत्यताको निम्ति नहेम्याहले जस्तोसुकै मूल्य चुकाउनुपरे वा परिणामहरू भए पनि देखाएको जोश उदाहरणीय छ, वर्तमान समयमा यस प्रकारको जोशको नमुना अत्यन्तै आवश्यक परेको छ ।' 1)

ख) यस पुस्तकको लेखक को हुन् ?

नहेम्याहको नामको अर्थ 'परमप्रभु सान्त्वना दिनुहुन्छ' हो; र यो नाम तिनलाई पूरा सुहाउँछ । नहेम्याहले आफ्नो जीवनी प्रथम पुरुषको शैलीमा लेखे, तर तिनले आफ्नो यस लेखमा जत्तिसक्दो सरकारी लेखहरू पनि समावेश गरे, जुन लेखहरूमा तिनको पहुँच हुन सक्यो । उप्पर मिस्र देशमा अस्वानको छेउमा अवस्थित नील नदीको टापू एलिफेन्टाइनमा पपीरी लेखहरू भेट्टाइए, जुन

लेखहरूमा प्रधान पूजाहारी योहानानको कुरा गरिएको छ (नहेम्याह १२:२२-२३) र नहेम्याहको महाशत्रु सन्बलतका छोराहरूका नामहरू उल्लेख गरिएका छन्। यसकारण यी एलेफेन्टाइनका पपीरी लेखाहरू नहेम्याहको पुस्तकको ऐतिहासिक सत्यताको निम्ति साक्षी हुन्।

उक्त कुराले नहेम्याहको पुस्तकचाहिँ हकल्याहको छोरा, हनानीका भाइ नहेम्याहको रचना हो भन्ने परम्परागत धारणा पुष्टि गर्छ (नहेम्याह १:१-२)। नहेम्याहको पृष्ठ-भूमिको विषयमा हामीलाई थोरे मात्र थाहा छ; तर सम्भवतः तिनको जन्म फारसमा भएको होला।

यस पुस्तकमा नहेम्याहमा देखा परेको शिष्टाचार, जोश-उमङ्ग र नेतृत्वका गुणहरू जेजति थिए, ती सबै सद्गुणहरू राजाको मद्य टक्राउने व्यक्तिको नाताले नहेम्याहलाई आवश्यक परेको थियो; किनकि राजाको मद्य टक्राउने काम एउटा अति महत्त्वपूर्ण पद थियो।

ग) यस पुस्तकको लेख्ने मिति के हो?

यो अनुमान गरिन्छ, कि नहेम्याहले यस पुस्तकमा उल्लेख गरिएका घटनाहरू घटेको केही समयपछि अर्थात् ख्रीष्टपूर्व ४३० सालतिर यो पुस्तक लेखे होलान्, अर्थात् अर्तक्जर्जेसको शासनकाल हुँदा यो पुस्तक लेखियो (ख्रीष्टपूर्व ४६४-४२४)।

श्री फ्लावियस योसेफसले के भनेका छन् भने, सिकन्दर महान् कनान देशबाट भएर गएको बेलामा यद्दूअ प्रधान पूजाहारी थिए रे। अनि नहेम्याह १२:२२ पदले त्यही यद्दूअ भन्ने नाम उल्लेख गरेको हुनाले, कसै-कसैको विचारमा, नहेम्याहको पुस्तकको लेख्ने मिति तिनको समयभन्दा पछि भएको हुनुपर्छ अरे। तर हुन सक्छ, नहेम्याहले यद्दूअको नाम लिँदाखेरि उनी जवान मानिस थिए कि? (किनभने उनी पूजाहारीको वंशावलीमा परेको हुनाले नहेम्याहले उनको नाम लिए)। यसो हो भने सिकन्दर महान्को समयमा उनी लगभग नब्बे वर्षका थिए। अनि यो पनि सम्भव छ, कि 'यद्दूअ' नाम भएका दुईजना प्रधान पूजाहारीहरू भएका हुन सक्छ। अनि यो तेस्रो सम्भावना पनि हुन सम्भव देखिन्छः श्री योसेफसले यहाँ कुनै गलत जानकारी पेश गरे होलान्, जसरी त्यस समयको कालक्रमको विषयमा तिनले धेरै पल्ट गल्ती गरिपठाए।

घ) यस पुस्तकको सन्दर्भ र यसका विषयवस्तुहरू के-के हुन्?

नहेम्याहचाहिँ यहूदीहरूको पुनर्स्थापनामा तेस्रो महान् अगुवा थिए। जरूबाबेलले बेबिलोनको निर्वासनबाट फर्केर गएकाहरूको पहिलो दलको नेतृत्व गरेका थिए र ख्रीष्टपूर्व ५३८-५३७ सालमा यरूशलेममा ल्याएका थिए (एज्रा २)। अनि उनले मन्दिरको निर्माण-कार्य निरीक्षण गरेका थिए। अनि लगभग असी वर्षपछि शास्त्री एज्रा यहूदी-हरूको दोस्रो समूहको साथमा यस पवित्र शहरमा आइपुगेका थिए; यिनले परमेश्वरको वचनको सेवकाईद्वारा परमेश्वरका जनहरूको बीचमा ठूला सुधारहरू ल्याएका थिए। तर पछिको समयमा यरूशलेममा कुराहरू फेरि बिग्रेका थिए।

एज्राले गरेको यात्राको तेह्र वर्षपछि परमेश्वरले नहेम्याहको हृदयमा यरूशलेमको बिग्रेको अवस्थाको विषयमा बोझ हालि-दिनुभयो। त्यहाँको परिस्थिति सुधार्ने पाउने अनुमति प्राप्त गरेपछि नहेम्याहले इस्राएली-हरूलाई अत्यन्तै आवश्यक पर्ने खालको गुणस्तरीय नेतृत्व प्रदान गरे। तिनको विश्वासको जरा परमेश्वरमा गहिरोसँगले गाड़िएको थियो; (घरिघरि तिनले प्रार्थना गरेका सन्दर्भहरूमा ध्यान दिनुहोस्); यस

कुराले तिनलाई आफ्नो जिम्मामा सुम्पिएको कार्यभार उठाएर पूरा गर्न सक्षम बनायो; किनकि तिनले शुरुदेखि तिनलाई घरिघरि धक्का दिइरहेको विरोधको सामना गर्नुपरेको थियो। एकजना भाइले भनेको कुरा साह्रै मज्जाको छः 'संसारमा तीन किसिमका मानिसहरू छन्, जस्तैः क) के-के भइरहेको छ, सो थाहा नहुनेहरू; ख) के-के भइरहेको छ, सो कुरा नियालेर हेर्नेहरू; अनि ग) भइरहेका कामकुराहरूका कर्ताहरू पनि छन्।' अनि नहेम्याहचाहिँ भइरहेका कामकुराहरूको कर्ता थिए। एज्राको पुस्तकको सन्दर्भ परमप्रभुको भवन र त्यसको सेवा थियो भने, नहेम्याहको पुस्तकको सन्दर्भचाहिँ यरूशलेमका पर्खालहरू र जनजीवनका दैनिक कामकुराहरू थिए। नहेम्याहको पुस्तकले जनजीवनका दैनिक मामिलाहरूमा परमेश्वरलाई ल्याउँछ।

रूपरेखाः

खण्ड १) नहेम्याह १-१२ः नहेम्याहको पहिलो भ्रमणः यरूशलेमको पुनर्स्थापना

क) नहेम्याह १ः तिनले यरूशलेमको बिग्रेको अवस्थामाथि चिन्ता गरेको

ख) नहेम्याह २ः१-८ः तिनको हातमा यरूशलेमको पुनर्स्थापना गर्ने अधिकार सुम्पिएको

ग) नहेम्याह २ः९-६ः१९ः यरूशलेमको पर्खालको पुनर्निर्माण

- **अ) नहेम्याह २ः९-२०ः** पर्खालको तिनको व्यक्तिगत निरीक्षण र यसको विरुद्धमा उठेको सार्वजनिक विरोध
- **आ) नहेम्याह ३ः** कामदारहरू र तिनीहरूको काम
- **इ) नहेम्याह ४ः** बाहिरबाट आएका बाधाहरू र तिनको विरोधमा चालिएका विशेष पूर्व-सावधानीहरू
- **ई) नहेम्याह ५-६ः** भित्रबाट उठेका समस्याहरू र सामाजिक सुधार

घ) नहेम्याह ७ः१-४ः यरूशलेमका द्वारपालहरूको संगठन गरिएको

ङ) नहेम्याह ७ः५-१७ः यरूशलेमको जनसङ्ख्या दर्ता गरिएको

च) नहेम्याह ८-१०ः यरूशलेमको धार्मिक जीवनमा जागृति आएको

छ) नहेम्याह ११ः यरूशलेमका वार्डहरूमा फेरि मानिसहरू बसेको

ज) नहेम्याह १२ः१-२६ः यरूशलेमका पूजाहारीहरू र लेवीहरूका नामहरूको सूचि

झ) नहेम्याह १२ः२७-४७ः यरूशलेमको पर्खालको समर्पण-कार्यक्रम

खण्ड २) नहेम्याह १३ः नहेम्याहको दोस्रो भ्रमणः यरूशलेमको सुधार

क) नहेम्याह १३ः१-९ः परमप्रभुको भवनबाट तोब्याहलाई निकालिएको

ख) नहेम्याह १३ः१०-१४ः लेवीहरूको निम्ति दशांशको नियम पुनर्स्थापना गरिएको

ग) नहेम्याह १३ः१५-२२ः विश्रामदिनमा अवैध क्रियाकलापहरू बन्द गरिएका

घ) नहेम्याह १३ः२३-३१ः अन्तरजातीय विवाहका सम्बन्धहरू विच्छेद गरिएका

नहेम्याहको पुस्तकको टिप्पणी

खण्ड १

नहेम्याह १-१२ः

नहेम्याहको पहिलो भ्रमणः यरूशलेमको पुनर्स्थापना

क) नहेम्याह १ः तिनले यरूशलेमको बिग्रेको अवस्थामाथि चिन्ता गरेको

नहेम्याह १ः१-३ः यस पहिलो अध्यायमा नहेम्याहको परिचयको विषयमा एकदम थोरै जानकारीहरू मात्र दिइएका छन् । नहेम्याहको बारेमा हामीलाई दुईवटा कुराहरू मात्र भनिएका छन्ः तिनको बुबाको नाम हकल्याह थियो र तिनी राजा अर्तक्जर्जेसको मद्य टक्राउने व्यक्ति थिए, जुन कामचाहिँ एउटा प्रभावशाली पद पो थियो । यरूशलेमको बारेमा तिनलाई सुनाइएको समाचारप्रति तिनले देखाएको प्रतिक्रियाबाट के बुझिन्छ भने, तिनी आत्मिक चरित्र भएका मानिस थिए । यसको विषयमा श्री जे. अलेक मोट्येरले टिप्पणी गरेका छन्ः

'यो समय इतिहासको एक अनिश्चित समय थियो; तर यस्तो देखिन्छ कि एज्राले पूरा गरेको कामबाट उत्पन्न भएको उत्साहले मानिस-हरूलाई राजनीति र राष्ट्रवादतिर लगेको थियो, कि कसो हो ? यरूशलेमका पर्खालहरूको अनधिकृत पुनर्निर्माणचाहिँ मानिसहरूमा उठेको जोशको फल थियो । परमेश्‍वरका जनहरूका केही क्षेत्रीय शत्रुहरूले यस कुराको विषयमा अर्तक्जर्जेसलाई खबर गरे, र उनले यो निर्माणको काम बन्द गर भन्ने आदेश दिए । अनि परमेश्‍वरका शत्रुहरूले यस कुराबाट आफ्नो फाइदा उठाए, र आफ्नो हातमा राजकीय जनादेश लिएर तिनीहरू यरूशलेममा गए र तिनीहरूले यो अनधिकृत निर्माण-कार्य बन्द गरिदिए र यस शहरका पर्खालहरू भत्काए । अनि हुन सक्छ, शत्रुहरूले गरेको यस बिगारको विषयमा खबर नहेम्याहकहाँ आयो ।' [2)]

नहेम्याह १ः४-११ः यहूदामा बाँकी रहेका यहूदीहरूको लागि नहेम्याहको बोझ थियो । तिनीहरूको कठिनाइहरू तिनले अनुभव गरेका थिएनन्; तापनि तिनले आफूलाई तिनीहरूसँग एक तुल्याए र उपवास, विलाप र प्रार्थना गर्न आफूलाई दरबारका सुखहरूबाट अलग राखे । तिनले तिनीहरूका पापहरू आफ्नै पाप भएजस्ता मानिलिए र परमेश्‍वरलाई विन्ती गरेः उहाँले आफ्नो वचन

सम्भून् र आफ्ना जनहरूलाई भेला गर्नमा विश्वासयोग्य भइदिऊन्, जसरी उहाँ तिनीहरूलाई तितरबितर पार्नमा धर्मी हुनुहुन्थ्यो। तिनले परमप्रभुलाई 'राजाको निगाह मलाई मिलेको होस्' भनी विन्ती गरे; किनकि आफ्ना दाजुभाइहरूलाई सहयोग गर्ने साहसी योजनाले तिनको दिमाग र मनमा एउटा निश्चित रूप लिन थालेको थियो। तिनले सर्वोच्च परमेश्वरलाई निक्कै दिनसम्म आफ्नो मामिला जाहेर गरे।

घरिघरि नहेम्याहचाहिँ प्रभावकारी अगुवाको उदाहरणको रूपमा पेश गरिएका छन्। किनकि पहिलो एउटा निश्चित लक्ष्य हासिल गर्ने तिनको दर्शन थियो। त्यसपछि तिनले समस्याको विश्लेषण गरे र उचित कदम चाल्ने निर्णय गरे। त्यसपछि तिनले अरू मानिसहरूलाई आफ्नो दर्शन बाँड़चुँड़ गरे र तिनीहरूलाई आफ्नो दर्शनसँग एक हुन र सक्रिय रूपले त्यसमा संलग्न हुन उत्प्रेरित गरे। त्यसपछि तिनले अरूलाई आ-आफ्नो अधिकार सुम्पिदिए र कामहरू अह्राए। तिनले कामको देखरेख गरे अनि परियोजना सन्तोषजनक रूपमा सुसम्पन्न नभएसम्म तिनले कार्य पूरा भएको-नभएको निरीक्षण-जाँच गरे।

ख) नहेम्याह २:१-८: तिनको हातमा यरूशलेमको पुनर्स्थापना गर्ने अधिकार सुम्पिएको

नहेम्याह २:१-३: नहेम्याहको विश्वासले प्रतिफल पाउन तीन-चार महिना लागेछ, अनि त्यो प्रतिफल सबैभन्दा धेरै अकल्पित र आशातीत थियो। किनकि कुनै एक दिनमा तिनले राजालाई दखमद्य टक्राइरहेका थिए, तब तिनको अनुहारले तिनी निराश भएको कुरा प्रकट गरिरहेको थियो। राजाले तिनलाई गरेको प्रश्नले तिनमा डरको तरङ्गमाथि तरङ्ग उर्लाइदियो; किनकि राजाको उपस्थितिमा कोही पनि उदास हुनुहुँदैनथियो (एस्तर ४:२)। यस विषयमा श्री जर्ज विलियम्सले यस प्रकारको टिप्पणी गरेका छन्:

> 'पूर्वका सम्राटहरूलाई दिन प्रतिदिन "कसैले मलाई विष खुवाएको हो कि" भन्ने डर हुन्थ्यो; यसकारण दाखमद्य टक्राउनेको मनमुद्रामा आएको हेरफेर शङ्कास्पदको विषय हुन्थ्यो।'[3)]

तर नहेम्याहले राजालाई कुनै पनि हानि गर्न चाहँदैनथिए। तिनको उदास हुने कारण यरूशलेमको उजाड़ता थियो, अँ, तिनको पुर्खौलीको घर पो थियो।

नहेम्याह २:४-५: नहेम्याहले परमप्रभु-माथि राखेको प्रार्थनापूर्ण भरोसा व्यर्थ भएन। किनकि राजाले तिनलाई तिनले मागेको कुरा मात्र दिएनन्, तर तिनलाई यहूदाको राज्यपाल पो बनाइदिए (५:१४)। अर्तक्जर्जेसको उर्दीले परमप्रभुले दानियललाई भन्नुभएको वचन पूरा गरिदियो (दानियल ९:२५), जसरी कोरेसको अघिल्लो उर्दीले यर्मियाको भविष्यवाणी पूरा गरेको थियो (यर्मिया २९:१०; एज्रा १ अध्याय)।

नहेम्याह २:६-८: राजा अर्तक्जर्जेसले सोधेको प्रश्नको उत्तर दिँदा नहेम्याहले उनलाई यो काम पूरा गर्न तिनलाई कति समय लाग्नेछ, सो कुरा बताए। तर वास्तवमा नहेम्याह कम्तीमा बाह्र वर्ष फारसमा अनुपस्थित थिए (५:१४)। यस सबैमा नहेम्याहले आफूमाथि परमेश्वरको भलो हात रहेको महसुस गरे।

ग) नहेम्याह २:९-६:१९: यरूशलेमको पर्खालको पुनर्निर्माण

अ) नहेम्याह २:९-२०: पर्खालको तिनको व्यक्तिगत निरीक्षण र यसको विरुद्ध उठेको सार्वजनिक विरोध

नहेम्याह २:९-१६: राजा अर्तक्जर्जेसले नहेम्याहलाई आधिकारिक पत्रहरू दिए र तिनको साथमा एउटा सशस्त्र दल पठाए।

यरूशलेममा आइपुगेको केही समयपछि नयाँ राज्यपालको नाताले तिनले आफ्नो राजधानीको सर्वेक्षण गरे; तर यस कुरामा सकेसम्म कम ध्यान आकर्षण गर्न र आफ्ना योजनाहरू गोप्य राख्नको लागि तिनले अँध्यारो रात भएको बेलामा यसो गरे। यरूशलेम शहर टिक्नु हो भने, यसका पर्खालहरू मर्मत गर्नु अति आवश्यक छ भन्ने कुरा तिनलाई थाह लाग्यो। एक ठाउँमा त्यहाँको धूलोमूलोको यति ठूलो थुप्रो थियो कि तिनी चढ़िरहेको पशु पनि त्यहाँबाट अघि बढ्न सक्दैनथियो।

नहेम्याह २:१७-२०: पछि तिनले अगुवाहरूलाई बोलाए र तिनीहरूलाई के गर्न आवश्यक थियो, सो बताइदिए। त्यसपछि तिनले परमप्रभुको भलो हात त्यस दिनसम्म कुन प्रकारले तिनीसँग रहेको थियो, साथै राजाले तिनलाई भनेका वचनहरू पनि सुनाइदिए र तिनीहरूलाई उत्साह दिए। यो कुरा सुनेर यहूदीहरू उत्साहित भए र तत्कालै यो काम शुरु गर्न तयार भए। तर तिनीहरूका शत्रुहरू सन्बलत, तोब्याह र गेशेमले गिल्ला गरे र तिनीहरूलाई राजाको विरुद्धमा विद्रोह गरेको झूटो आरोप लगाएर यो निर्माण-कार्य रोक्न खोजे। तर नहेम्याह तिनीहरूदेखि डराएनन्; किनकि स्वर्गका परमेश्वरले सफलताको प्रतिज्ञा गर्नुभएको थियो। मानिसहरू एकजुट भएका थिए; अनि परमेश्वरले आशिष दिनु हो भने, आपसी एकता अनिवार्य थियो (भजन १३३:१-३)।

आ) नहेम्याह ३: कामदारहरू र तिनीहरूको काम

पूजाहारीहरू यस काममा अग्रसर थिए; अनि उनीहरूले भेड़ाको मूलढोका मर्मत गर्न थाले। यो मूलढोकाचाहिँ शहरको उत्तरपूर्वीय कुनामा अवस्थित थियो; मन्दिरको वेदीको लागि बलिपशु ठहरिएका भेड़ाहरू यस मूलढोकाबाट भित्र ल्याइएका हुनाले यस्तो नाम भेड़ाको मूलढोका राखिएको हो। ती मूलढोकाहरू वामावर्त हुने गरी उल्लेख गरिएका छन्: भेड़ाको मूलढोका (३:१-२); माछाको मूलढोका (५:३-५); पुरानो मूलढोका अथवा कुनाको मूलढोका (३:६-१२); बेंसीको मूलढोका (३:१३); घुरानको मूलढोका (३:१४); मुहानको मूलढोका (३:१५-२५); पानीको मूलढोका (३:२६); घोड़ाको मूलढोका (३:२८); पूर्वी मूलढोका (३:२९); र मिफ्कादको मूलढोका अर्थात् नियुक्तिको मूलढोका (३:३१)। अनि ३:३२ पदले चक्कर पूरा गरेर हामीलाई फेरि भेड़ाको मूलढोकामा फर्केर ल्याउँछ। यस पुस्तकमा अझै दुईवटा मूलढोकाहरू उल्लेख गरिएका छन्: एफ्रैमको मूलढोका (८:१६ र १२:३९) र झ्यालखानाको मूलढोका वा पहरेदारको मूलढोका उल्लेख गरिएको छ। जम्मा गरेर बाह्रवटा मूलढोकाहरू थिए, जसरी नयाँ यरूशलेममा पनि बाह्रवटा मूलढोकाहरू हुनेछन् (प्रकाश २१:१२)। ध्यान गर्न लायक कुरा के हो भने, परमेश्वरले उहाँको सेवा गर्ने सबैका नामहरू होशियारसाथ लेखि-राख्नुहुन्छ। यो कुरा पर्खाल र मूलढोकाहरू मर्मत गर्नेहरूको सूचिबाट स्पष्ट देखिन्छ।

३:१६ पदमा लेखिएको बेत-सूर अर्थात् शूरवीरहरूको घरचाहिँ शुरुमा दाऊदका शूरवीर योद्धाहरूको मुख्यालय भएको हुन सक्छ।

के पुरुषहरू, के स्त्रीहरू, के कारिगरहरू, के मजदुरहरू, के शासकहरू, के साधारण मानिसहरू – यी सबैले एकसाथ काँधमा काँध मिलेर काम गरे। अनेकताको एकमात्र झलक कहाँबाट आयो भने, टेकोअका भारदारहरूले आफ्नो जिम्मेवारी पन्छाए (३:५)। आ-आफ्नो तोकिएको काम पूरा गरेपछि कसै-कसैले यस पर्खालको मर्मत-कार्यमा दोस्रो भागको जिम्मा लिए (३:४ र

२१ अनि ३:५ र २७)। परमेश्वरले वर्तमान समयमा ख्रीष्ट-विश्वासीहरूलाई विभिन्न कार्यभारहरू दिनुभएको छ। अनि उहाँले हाम्रो बोलावटअनुसार हामीलाई विभिन्न वरदानहरू र क्षमताहरू दिएर हरेक असल कामको निम्ति हामीलाई सुसज्जित पार्नुभएको छ। अनि उहाँ तिनीहरूको विषयमा जान्नुहुन्छ, जो उहाँको काममा संलग्न भएका छैनन् र उनीहरूलाई चिन्नुहुन्छ, जसले दोबर काम गरिरहेका छन्। *'... हरेकको काम प्रकट हुनेछ; किनकि त्यस दिनले त्यो काम देखाउनेछ, किनकि त्यो आगोद्वारा प्रकट गरिनेछ; अनि हरेकको काम, त्यो कस्तो किसिमको रहेछ भनी आगोले जाँच गर्नेछ'* (१ कोरिन्थी ३:१३)।

इ) नहेम्याह ४: बाहिरबाट आएका बाधाहरू र तिनको विरोधमा चालिएका विशेष पूर्व-सावधानीहरू

नहेम्याह ४:१-६: जब सन्बलत र तोब्याहले भर्खर शुरु भएको यस पुनर-निर्माणको खिल्ली उड़ाए, तब नहेम्याहको प्रतिक्रिया हेर्नुहोस्: तिनले प्रार्थना गरे, र तिनी यस काममा लागिरहे। नहेम्याह ४:४-५ पद-हरूमा जुन अभिशापको भाषा प्रयोग गरिएको छ, यस प्रकारको भाषा व्यवस्थाको युगमा ग्रहणयोग्य थियो, तर अनुग्रहको युगमा ख्रीष्ट-विश्वासीहरूको निम्ति यस प्रकारको भाषा सुहाउँदैन (रोमी १२:१९-२१)। चाँड़ै पर्खालचाहिँ यसको आधा उचाइमा पुगिगयो।

नहेम्याह ४:७-१४: अरबहरू, अम्मोनी-हरू र अश्दोदीहरूबाट आएको बाहिरी दबाउ तिनीहरूको निम्ति एकमात्र खतरा थिएन। किनकि बेला-बेलामा यस विशाल कामको भारले यहूदीहरूलाई साह्है थिचेर झन्डै शेष पारेको थियो। तिनीहरूलाई धूलोमूलोको थाक असीमित थुप्रो लाग्थ्यो; तिनीहरूको शक्ति र जोश-जागर घट्यो र कम भयो (४:१०)। अनि जब यरूशलेमको वरिपरि देहातमा बसिरहेका तिनीहरूका भाइबन्धुहरूले सन्निकट आक्रमाणको विषयमा चेताउनी दिए, तब नहेम्याहले पर्खालको पछाड़िपट्टि त्यसका तल्ला ठाउँहरूमा मानिसहरूलाई राखे, कामदारहरूलाई हतियारहरू दिए र 'उनीहरूसँग नडराओ! महान् र भययोग्य परमप्रभुको सम्झना गर र लड़ाइँ गर' भनेर तिनीहरूलाई प्रोत्साहन दिए।

नेहम्याह ४:१५-२३: तिनीहरूको यस हुन लागेको हमलाबाट आकस्मिकता हटेपछि यहूदाका शत्रुहरूले आफ्नो आक्रमण गर्ने योजना त्यागिदिए। त्यस दिनदेखि उसो आधा यहूदीहरू यस निर्माणको काममा व्यस्त रहे, र बाँकी आधा मानिसहरूले चाहिँ पहरा गरे। बनाउनेहरूले पनि हतियारहरू बोके। अनि नहेम्याहले सब समयमा एकजना तुरही फुक्नेलाई आफ्नो साथमा राखे, यस हेतुले कि आक्रमण भएमा उसले तुरही फुकेर खतराको सङ्केत दिन सकोस्, र पर्खालमा फैलिएका मानिसहरूलाई एक ठाउँमा भेला गराउन सकोस्। अनि आवश्यक परेको खण्डमा तिनीहरू सजिलैसँग उपलब्ध हुने उद्देश्यले यरूशलेम-बाहिरबाट आएका मानिसहरूलाई शहरमा रात बिताउने आदेश दिइयो। तिनीहरूको रणनीति यस प्रकारको थियोः प्रार्थना गर्नु, सतर्क रहनु र काम गरिरहनु। मानिसहरूले आफ्नो अजय अगुवाको साहस र दृढ़ताको अनुकरण गरे। नहेम्याह, तिनका आफन्तहरू, तिनका सेवकहरू र तिनीसँग रहेका फारसका पहरेदारहरूले शहरको पहरा गर्दा र रात्रि-जागा गर्दा आफूलाई एक क्षण पनि फुर्सद दिँदैनथिए।

ई) नहेम्याह ५-६: भित्रबाट उठेका समस्याहरू र सामाजिक सुधार

नहेम्याह ५:१-७: पुनर्निर्माण चलिरहेको बेलामा बीचैमा एउटा घिनलाग्दो आन्तरिक

समस्या उठ्यो । खानेकुराहरू दुर्लभ पाइन्थे र महँगो पनि हुन्थे । मूल्यवृद्धि र फारसका राजाले यहूदीहरूमाथि लादेको करको बोझले तिनीहरूमध्ये धेरैलाई गरिबीमा धकेलिदिएको थियो । तिनीहरूले आफ्ना धनी दाजुभाइ-हरूबाट पैसा उधारो लिनुपरेको थियो, र तिनीहरू आफ्नो सम्पत्ति समेत बन्धकको रूपमा राख्न बाध्य भए । तिनीहरूमध्ये कति जनाले त आफ्ना छोराछोरीहरूलाई दास-दासीको रूपमा बेच्नुपरेको थियो । अनि तिनीहरूको जग्गाजमिन अरूको भएको हुनाले आफ्ना छोराछोरीहरूलाई फेरि किन्न तिनी-हरूसँग कुनै पनि साधन रहँदैनथियो । अनि जब तिनीहरूले नहेम्याहलाई आफ्नो दुःख पोखाए, तब तिनले धनी मानिसहरूलाई एउटा बैठकमा बोलाए र यिनीहरूलाई हप्काए ।

नहेम्याह ५ः८-१०ः यता नेहम्याह र अरूले आफ्ना यहूदी भाइबहिनीहरूलाई तिनीहरूका अन्यजाति छिमेकीहरूको दासत्वबाट दाम तिरेर छुटाउँदा के उता यिनीहरूले आफ्ना यहूदी भाइबहिनीहरूलाई दासत्वमा धकेल्न असङ्गत कुरा थिएन र? के यिनीहरूले आफ्नो सुरक्षाको लागि परमेश्वर-सित सठीक सम्बन्ध कायम राख्नु आवश्यक थिएन र? तब ब्याज लिएर यिनीहरूले यस सम्बन्धमा कसरी उहाँको पवित्र नियम भङ्ग गरेर परमप्रभुलाई विमुख तुल्याउन सके त? (५ः९-१० पदहरू प्रस्थान २२ः२५ पदसित तुलना गर्नुहोस्) । यिनीहरूका अगुवा भएको नाताले नहेम्याह यिनीहरूको उदाहरण भए; किनकि तिनले ऋणको ब्याज लिँदैनथिए । के यिनीहरूले त्यस्तै गर्नुपर्दैनथियो र?

नेहम्याह ५ः११-१२ः अनि नहेम्याहले यी धनी मानिसहरूलाई सुदखोरीद्वारा आर्जन गरेको सम्पत्ति फिर्ता गर्ने अनि रुपियाँपैसा, अन्न, दाखमद्य र तेल ऋणमा दिएको खण्डमा त्यसको ब्याजको केही भाग फिर्ता गर्ने आग्रह गरेपछि यिनीहरूले त्यस्तै गर्ने प्रतिज्ञा गरे । तब पूजाहारीहरूलाई बोलाइयो, र उनीहरूले यिनीहरूलाई शपथ खान लगाए; तब यिनी-हरूको यो प्रतिज्ञा पक्कापक्की गरेको ठहरियो ।

नहेम्याह ५ः१३ः त्यसपछि त्यो कुरा इन्कार गर्ने मानिस जोसुकै होस्, त्यस मानिससित के-के गरिनेथियो, सो कुरा एउटा सुनिश्चित चेताउनीको रूपमा यहाँ सूचित गरिएको छ । जसरी कसैले आफ्नो लुगाबाट धूलो टकटक्याउँछ, ठीक त्यस्तै त्यो मानिस यस दूध र मह बग्ने देशबाट टकटक्याईकन निकालिनेथियो । त्यहाँ भेला भएका सबै मानिसहरूले हृदयदेखि नै 'आमेन' अर्थात् तथास्तु भने, त्यसपछि सभा समाप्त भयो, अनि मानिसहरू घर फर्के, अनि भाकल गर्नेहरूले आफ्नो यो भाकल पूरा गरे ।

नहेम्याह ५ः१४-१९ः यस खण्डमा नहेम्याहले राज्यपालको रूपमा काम गरेको बाह्र वर्षको कार्यकालको छोटो विवरण दिएर पाँच अध्याय समाप्त हुन्छ । तिनले आफ्नो जीविका आफ्नै पैसाले चलाउने गर्थे, र यसको निम्ति मानिसहरूबाट कुनै शुल्क लिएनन् । तिनले आफ्नो उच्च पदबाट जग्गा-जमिन किन्ने फाइदा उठाएनन्, न ता स्वार्थी भई आफ्नो सुखद भविष्यको लागि बन्दोबस्त गरे । यरूशलेम आफ्ना दाजुभाइहरूको निम्ति सुरक्षित राख्नमा तिनको समय समर्पित थियो; तिनले आफ्नो व्यक्तिगत भाग्य निर्माण गरेनन् । तिनले आफ्नै टेबलको प्रबन्ध आफैले गरे र अज्ञात पाहुनाहरूलाई स्वागत गरे, जसले तिनको न्यानो अतिथि-सत्कार चाख्न पाए । तिनले यो सबै किन गरे? किनभने तिनले परमेश्वरको भय मान्ने गर्थे । परमेश्वरले तिनका त्यागहरू ख्याल गर्नुभयो भने, बस, त्यो कुरा नहेम्याहको लागि पर्याप्त थियो ।

नहेम्याह ६ः१-४ः शत्रु अन्य माध्यम-हरूबाट यहूदीहरूलाई रोक्न असफल

भएपछि त्यसले नहेम्याहलाई नाश गर्ने प्रयास गऱ्यो। चार पल्ट सन्बलत र अरबी गेशेमले नहेम्याहलाई तिनको काम छोड़ेर ओनोको मैदानमा तिनीहरूसँग भेट्न लगाउने प्रयास गरे। तर चारै पल्ट नहेम्याहले इन्कार गरे; किनभने तिनले जान्दथिए, कि तिनीहरूले तिनलाई हानि गर्न एउटा दुष्ट युक्ति रचेका थिए। यस्तो महान् कार्य रोकिनु हुँदैनथियो।

नहेम्याह ६:५-९: अझै पनि तिनको सहयोगी भइटोपल्दै गरेको सन्बलतले एउटा पत्र लेखेर नहेम्याहलाई आरोप लगाए: फारसका राजाको विरुद्धमा विद्रोह गरेर तिनले आफूलाई यहूदाको राजाको रूपमा उचाल्ने योजना बनाए अरे। सन्बलतले नहेम्याहलाई 'राजाबाट आउन लागेको समस्याबाट जोगिने हेतुले म तपाईंलाई मद्दत गर्न चाहन्छु' भनेर भने र 'मकहाँ आउनुहोस्, र हामी यस विषयमा छलफल गरौं' भन्ने सुझाउ दिए। तर नहेम्याहले यो सुझाउ इन्कार गरे; किनकि सन्बलतको मनमा तिनीप्रति हितकारी अभिप्रायहरू थिएनन् भन्ने कुरा तिनलाई राम्रोसँग थाहा थियो। अनि यिनले लगाएका अपमानजनक आरोपहरू पनि झूटा थिए। नहेम्याहको विश्वासयोग्यता आफ्नो निम्ति आफै बोलेको थियो।

नहेम्याह ६:१०-१४: नहेम्याह ईश्वर-भक्त मानिस थिए, जसले परमप्रभुको वचनको भय मान्ने गर्थे; यो कुनै गोप्य कुरा थिएन। यसकारण झूटा अगमवक्ताहरूलाई भाड़ामा लिइयो, जसले तिनलाई पापमा फसाउन खोजे, कि तिनले आफूमाथि परमेश्वरको बेखुशी निम्त्याऊन्। शमायाह नामक एकजना यहूदीचाहिँ शत्रुहरूको गुप्त मुखबिर थिए। यिनले नहेम्याहलाई तिनको जीवन लिन खोज्नेहरूको षड़्यन्त्रको बारेमा चेताउनी दिए र 'हजुर, सुरक्षाको लागि मसँग आउनुहोस्, हामी मन्दिरमा लुक्न जाऔं' भन्ने सुझाउ दिए। नहेम्याहले यी अगमवक्ताको धूर्त चाल थाहा पाए। परमेश्वरको वचन-अनुसार पूजाहारीहरूलाई बाहेक अरू सबैलाई मन्दिरमा प्रवेश गर्न निषेध गरिएको थियो। यसकारण नहेम्याह यो नियम उल्लङ्घन गर्नुभन्दा बरु आफ्नो ज्यान गुमाउन तयार थिए। अनि यसरी सन्बलतको तेस्रो युक्ति पनि हानि नगरी निष्फल भई भुइँमा खस्यो।

नहेम्याह ६:९ र १४ पदमा 'त्वरित् प्रार्थना' [4)]का उदाहरणहरू हुन्; यस प्रकारको प्रार्थनाले नेहम्याहको जीवन चिनायो (नहेम्याह २:४, ४:९ र ५:१९)। सङ्कष्टमा परेको घड़ीमा तिनी परमेश्वरतिर फर्किहाले; यो तिनको बानी थियो। श्री माथ्यू हेनरीले यसको विषयमा निम्न टिप्पणी गरेका छन्:

> 'नहेम्याहले आफ्ना शत्रुहरूको दुष्टता र द्वेषको बारेमा गुनासो गरिरहेको बेलामा बीचमा आएर तिनले यस छोटो प्रार्थनामा आफ्नो हृदय स्वर्गतिर उठाए: "यसकारण अब हे परमेश्वर, मेरा हातहरू बलियो तुल्याइदिनुहोस्!" किनभने शत्रुहरूले तिनलाई डर देखाउने खोजेका थिए र तिनका हातहरू कमजोर तुल्याउन चाहेका थिए। असल मानिसहरूको निम्ति यो एउटा ठूलो टेवा र ठूलो सान्त्वनाको कारण हो: तिनीहरूका सबै जोखिम र कठिनाइहरूमा आफ्नो साथमा एक भलो परमेश्वर हुनुहुन्छ, जसको पवित्र उपस्थितिमा तिनीहरूले सधैं प्रवेश गर्न पाउँछन्। तिनीहरूका शत्रुहरूले तिनीहरूलाई डरैडरले भरिदिने र तिनीहरूका हातहरू कमजोर पारिदिने प्रयास जारी राखिरहेको बेलामा उहाँबाट नै तिनीहरूले विश्वास र प्रार्थनाद्वारा आफ्ना डरहरू शान्त पार्ने र आफ्ना हातहरू बलियो पार्ने अनुग्रह पाउँछन्। अनि हाम्रो इसाई सेवा र हाम्रो आत्मिक लड़ाइँको विषयमा कसो हो? जब हामी कुनै विशेष सेवामा वा आत्मिक संघर्षहरूरूपी रणभूमिमा उत्रन्छौं, तब यो उक्त प्रार्थना हाम्रो निम्ति लाभदायक हुन्छ। त्यस बेलामा हामी यस प्रकारले प्रार्थना गरौं: "हे प्रभु येशू, मलाई

फलानो काम सुम्पिएको छ, मैले ढिकानो परीक्षाको सामना गर्नुपरेको छ; यसकारण अब मेरा हातहरू बलियो तुल्याइदिनुहोस् !" ' 5)

नहेम्याह ६:१५-१९: यस निर्माण-कार्यमा निरन्तर विरोध आए तापनि यो पर्खाल बाउन्न दिनहरूमा पूरा भयो; यो कति उल्लेखनीय सफलता थियो ! ! परमेश्वरको आशिषको यस पक्का प्रमाणले यहूदाका शत्रुहरूलाई हार खुवाइदियो। यो पर्खाल बनाउँदै गरेको बेलामा नहेम्याहले अर्को दुःख सहनुपरेको थियो (नहेम्याह ६:१७-१९)। यरूशलेमका धेरै कुलीनहरूले दुष्ट तोब्याह-सँग मित्रता कायम राखेका थिए; किनभने यिनीसित तिनीहरूको विवाहको सम्बन्ध थियो; (नहेम्याह २:१० पदअनुसार तोब्याह अम्मोनीहरूका राज्यपाल थिए)। अनि ती कुलीनहरूले एकातिर नहेम्याहका शब्दहरू तोब्याहलाई सुनाए र अर्कोतिर नहेम्याहको सामु तोब्याहको प्रशंसा गरे। हामी तेह्र अध्यायमा फेरि तोब्याहको विषयमा पढ्छौं।

यरूशलेमका पर्खालहरू पूरा गर्न केवल बाउन्न दिन लाग्यो; तर नहेम्याहले राज्यपाल भएका बाह्र वर्षमा वा त्योभन्दा बढ़ी वर्षहरूमा तिनका अरू धेरै कर्तव्यहरू थिए।

घ) नहेम्याह ७:१-४: यरूशलेमका द्वारपालहरूको संगठन गरिएको

नहेम्याह ७:१-२: यरूशलेमका पर्खाल-हरू र यसका मूलढोकाहरू सिद्ध्याउनेबित्तिकै द्वारपालहरू, गायकहरू र लेवीहरूलाई आ-आफ्नो जिम्मेवारी र कार्यभार सुम्पियो। त्यसपछि नहेम्याहले शहरको जिम्मा आफ्नो भाइ हनानीलाई र हनन्याहलाई सुम्पिदिए। यी दुवैजना धर्मी मानिस थिए, र यस जिम्मेवारीको लागि सुयोग्य थिए। हनन्याहले परमेश्वरप्रति गहन श्रद्धा राख्थे; यसले गर्दा नहेम्याह र उनको बीचमा ठूलो आत्मियता थियो।

नहेम्याह ७:३-४: यरूशलेमको सुरक्षा निश्चित गर्न विभिन्न निर्देशनहरू दिइए। मूलढोकाहरू दिउँसो मात्र खोलिनुपरेको थियो, र शहरको वरिपरि पहरेदारहरू तैनाथ गरिनुपरेको थियो, एक-एक मानिसले आ-आफ्नो घरको छेउमा सेवा गर्नुपरेको थियो। पर्खालहरूको घेरामा भएको क्षेत्र चाहिएको भन्दा ठूलो थियो र यरूशलेमका बासिन्दाहरू थोरै थिए; तर विश्वासद्वारा नहेम्याहले पर्खालहरू पहिले जहाँ-जहाँ भएका थिए, त्यहीं ठाउँमा बनाए।

ङ) नहेम्याह ७:५-१७: यरूशलेमको जनसङ्ख्या दर्ता गरिएको

नहेम्याह ७:५-६: अनि जब तिनले यरूशलेम शहरमा ती मानिसहरूलाई बसोबास गराउन योजना गरे, जसको वंशावलीले तिनीहरू सक्कली यहूदी मानिसहरू रहेछन् भन्ने कुरा प्रमाणित गर्‍यो, तब तिनले एउटा पञ्जी भेट्टाए, जसमा जरूबाबेलको अधीनतामा यहूदा र यरूशलेममा फर्केका मानिसहरूका नामहरू लेखिएका थिए।

नहेम्याह ७:७-६५: यस खण्डमा प्रस्तुत गरिएको सूचि र एज्रा दुई अध्यायमा दिइएको सूचि प्रायः उस्तै छ। यहूदी परम्पराले एक समयमा यी दुईवटा पुस्तकहरू एउटै बनाएको थियो; तर यी उक्त दोहोरिएका सूचिहरूले यो धारणा खारिज गर्छ, जुन धारणाअनुसार एज्राको पुस्तक र नहेम्याहको पुस्तक एउटा पुस्तक मानिन्छन्। होइन, एज्रा र नहेम्याहका पुस्तकहरू मूलपाण्डुलिपिमा एउटै पुस्तक थिएनन्।

नहेम्याह ७:६६-६९: यी पदहरूमा त्यस बेलाको सम्पूर्ण समूहको कुल सङ्ख्या दिइएको छ; दासदासीहरू, गायकगायिकाहरू र सफर गर्ने भारी बोक्ने पशुहरूको गन्ती यस सङ्ख्यामा हालिएको छैन, तर तिनीहरू अलग्गै गनिएका थिए।

नहेम्याह ७:७०-७२: यहाँ, यस ठाउँमा यस निर्माण-कार्यको निम्ति दान दिने दाताहरूका नामहरू र तिनीहरूले दिएका दानहरू सूचित गरिएका छन्। यी पदहरू एज्रा २:६८-६९ पदहरूसित मिल्दैनन्। यसकारण हामीले यी दुईवटा विवरणहरू फरक-फरक संग्रहहरूका हिसाबकिताबहरू मान्नुपर्ला।

यरूशलेममा मानिसहरूलाई बसोबास गराउने राज्यपालको योजना एघार अध्याय-सम्म पूरा भएन।

नहेम्याह ७:७३: इस्राएलीहरू आ-आफ्ना शहरहरूमा शान्ति र सुरक्षासित बसेको झलक दिएर यहाँ यो अध्याय बन्द भयो।

च) नहेम्याह ८-१०: यरूशलेमको धार्मिक जीवनमा जागृति आएको

नहेम्यया ८:१-८: यस महत्त्वपूर्ण अध्यायले पवित्र धर्मशास्त्रको सार्वजनिक पठनले परमेश्वरका जनहरूको बीचमा आत्मिक जागृति ल्याएको कुरा बताउँछ। याद गर्नुहोस्: नहेम्याहको कुरा अब अन्य पुरुषको शैलीमा गरिन्छ (नहेम्याह १२:३१ पदसम्म)। यसको अर्थ यही होः आउँदा अध्यायहरूमा एज्राचाहिँ मुख्य व्यक्ति हुन्।

सातौं महिनाको पहिले दिनमा एउटा पवित्र सभा थियो, र मानिसहरू तुरहीको चाड़ मनाउन भेला भए (लेवी २३:२४-२५)। (तुरहीको चाड़को साङ्केतिक अर्थ यही होः एक दिन अन्तजातिहरूको बीचबाट इस्राएली जाति फेरि आफ्नो देशमा भेला गराइनेछ)। एउटा विशेष मञ्चमा उभिएर एज्राले मोशाको व्यवस्था केही घण्टासम्म पढ़ेर सुनाए; उनको देब्रे-दाहिने हातपट्टि तेह्रजना लेवीहरू उभे। अनि ८:७ पदमा उल्लेख गरिएका लेवीहरूले मानिसहरूलाई तिनीहरूको सामु पढ़ेर सुनाएको परमेश्वरको वचनको अर्थ बुझ्नमा धेरै सहायता गरेको हुनाले मानिसहरूले परमेश्वरको वचनप्रति ठूलो सम्मान देखाए (८:८)। कैदबाट फर्केर आएको समयदेखि हिब्रू भाषाको सट्टामा अरामी भाषा चल्तीमा आएको हुनाले हिब्रू धर्मशास्त्रका धेरै शब्दहरूको अर्थ बुझाउन आवश्यक थियो।[6)]

अनि वर्तमान समयमा, धेरै शताब्दीहरू बितेपछि, फरक संस्कृति भएका र बेग्ला-बेग्ला भाषा बोल्ने मानिसहरूको बीचमा प्रचारकहरू र बाइबल-शिक्षकहरूले अझै धेरै कुराहरू बुझाउनुपर्छ। डा. डोनाल्ड क्याम्पबेलले यस प्रकारको सेवकाईको महत्त्वमा जोड़ दिएर यसो भनेका छन्:

> 'एज्रा र उनका सहयोगीहरू पवित्र बाइबलको अर्थ खोल्ने र व्याख्या गर्ने प्रचारक-हरूको लामो पङ्क्तिमा प्रथम थिए। शताब्दी-हरूदेखि परमेश्वरले यस किसिमको प्रचारमाथि धेरै आशिष दिनुभएको छ र इसाईहरूलाई आत्मिक परिपक्वतामा ल्याउन यस किसिमको प्रचार निरन्तर एउटा प्रभावकारी साधन ठहरिएको छ। विषयबद्ध र बाइबलको कुनै खण्डबाट गरिएको प्रचार धेरैपल्ट प्रेरणादायक र उपयोगी हुन्छ, तर एज्राले गरेझैं गरिएको प्रचारबाट प्राप्त हुने ठूला आत्मिक लाभहरूसँग विषयबद्ध प्रचारबाट आएका लाभहरू तुलनामा आउन सक्दैनन्। पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलको व्याख्यात्मक प्रचार सुन्न पाउने सुअवसर पाएका विश्वासीहरू साँच्चै धन्यका हुन्।'[7)]

नहेम्याह ८:९-१२: मानिसहरूको आँसुबाट स्पष्ट बुझिन्छ, कि तिनीहरूले सुनेको सन्देश गम्भीर रूपले लिए (८:९)। तिनीहरूले परमेश्वरको वचन गम्भीरताको साथ लिएकोमा तिनीहरूले सठीक काम गरे; तर तिनीहरू शोकमा डुब्ने कारण थिएन। यो चाड़ रुनको निम्ति होइन, तर रमाउनको निम्ति दिइएको थियो। इस्राएलीहरूका चाड़हरूमा शोक गर्न र उपवास बस्न एउटा मात्र हुन्थ्यो, अनि त्यो प्रायश्चित्तको दिन थियो। अरू

बाँकी सबै चाड़हरू हर्ष र उत्सवको साथ मनाइन्थे। यहाँ आत्माको फल देखा पर्‍योः **क)** तिनीहरूको प्रेममा; किनकि तिनीहरूले कम भाग्यशाली हुनेहरूसित आफ्नो बाँड़े; **ख)** तिनीहरूको आनन्दमा; किनकि तिनीहरूले परमेश्‍वरको उपस्थितिमा खाए र पिए। **ग)** तिनीहरूको शान्तिमा; किनभने तिनीहरूका डरहरू शान्त पारिए र तिनीहरूका हृदयहरूले बिसाउन पाए। तिनीहरूको दुःख आनन्दमा परिणत भयो। अनि परमप्रभुको आनन्द नै तिनीहरूको बल बन्यो।

नहेम्याह ८:१३-१५ः अनि भोलिपल्ट अगुवाजनहरू, पूजाहारीहरू र लेवीहरूको निम्ति बाइबल-अध्ययन गर्ने विशेष समय थियो। अनि तिनीहरूले झुपड़ीहरूको चाड़को विषयमा पालन गर्नुपर्ने विधि र नियमहरू परमेश्‍वरको वचनबाट पत्ता लगाए, जुन विधि र नियमहरू तिनीहरूले त्यस महिनामा केही दिनहरूपछि मनाउनुपर्नेथियो।

नहेम्याह ८:१६-१८ः यस चाड़ले त्यो समय पूर्वचित्रण गर्छ, जुन समयमा इस्राएली जाति प्रतिज्ञा गरिएको देशमा सुरक्षित बस्नेछ। तब तिनीहरूले तुरुन्तै झुपड़ीहरूको चाड़ मनाउने प्रबन्धहरू गरे; यहोशूको समयदेखि यता यो पहिलो पल्ट थियो, जब सम्पूर्ण समुदायले यो चाड़ मानेको थियो। (एज्रा ३:४ पदअनुसार जरूबाबेलको अधीनतामा निर्वासनबाट यरूशलेममा फर्केर आएकाहरूको पहिलो दलले यो चाड़ आंशिक रूपले मानेका थिए)। घरहरूका छतहरूमा, चोकहरूमा र सड़कहरूमा झुपड़ीहरू बनाइए। मानिसहरूको बीचमा ठूलो आनन्द भइरहेकोको थियो; किनकि दिनहुँ परमेश्‍वरको वचनको अर्थ खोलीकन भोकाएका हृदयहरूलाई उहाँको व्यवस्था पढ़ेर सुनाइन्थ्यो। यो चाड़ यस महिनाको पन्ध्रौं दिनदेखि बाइसौं दिनसम्म चल्यो।

नहेम्याह ९:१-३ः यो चाड़ मनाएपछि मानिसहरू आम-स्वीकारको बड़ा दिनको लागि भेला भए। तिनीहरूले आफूलाई तिनीहरूको बीचमा बस्ने परदेशीहरूबाट अलग गरे र आफूलाई परमप्रभुको सामु विनम्र पारे। तिनीहरू उपवास बसे, र शोक गरे। दिनमा तीन घण्टा तिनीहरूले पवित्र धर्मशास्त्र बाइबल पठन गरे; त्यसपछि फेरि तीन घण्टा तिनीहरूले आ-आफ्ना पाप स्वीकार गरे र परमप्रभुको आराधना गरे। यसकारण बुझ्नुहोस्ः पापको स्वीकार जागृतिमा पुर्‍याउने बाटो हुँदो रहेछ।

नहेम्याह ९:४-३८ः त्यसपछि ४ र ५ पदहरूमा नामहरूसित उल्लेख गरिएका लेवीहरूले मानिसहरूलाई पापको स्वीकारमा (९:६-३७) र समर्पणको प्रार्थनामा अगुवाइ गरे (९:३८)। यो कति महान् प्रार्थना थियो!! कसै-कसैको विचारमा एज्राले यस प्रार्थनामा अगुवाइ गरे; तर यस प्रार्थनाको सम्बन्धमा उनको नाम लिइएको छैन। पवित्र बाइबलमा लामा प्रार्थनाहरूमध्ये यो एउटा हो, र यस प्रार्थनाले आफ्नो जरा विश्‍वासको दृष्टिकोणले प्रस्तुत गरिएको धार्मिक इतिहासमा गहिरो गरी गाड़ेको छ।

यस प्रार्थनाको मुख्य विषयवस्तु इस्राएली जातिको हठीपनमा परमेश्‍वरको विश्‍वासयोग्यता हो। यस प्रार्थनाको निम्ति निम्न रूपरेखा दिन सकिन्छः

क) *नहेम्याह ९:६ः* सृष्टिको उत्पत्ति
ख) *नहेम्याह ९:७-८ः* अब्राहामको बोलावट र परमेश्‍वरले उनीसँग बाँध्नुभएको करार
ग) *नहेम्याह ९:९-१२ः* मिस्र देशबाट इस्राएलीहरूको प्रस्थान
घ) *नहेम्याह ९:१३-१४ः* सिनाई पर्वतमा तिनीहरूलाई मोशाको व्यवस्था दिइएको

ङ) *नहेम्याह ९:१५:* उजाड़स्थानमा इस्राएलीहरूले यात्रा गरेको अवधिमा परमेश्वरले तिनीहरूको निम्ति अचम्म प्रकारले प्रबन्ध गर्नुभएको

च) *नहेम्याह ९:१६-२१:* उजाड़स्थानमा इस्राएली जातिले बारम्बार विद्रोह गरेको, तर परमेश्वरको प्रेम तिनीहरूको निम्ति अटल रहेको

छ) *नहेम्याह ९:२२-२५:* कनान देश कब्जा गरिएको

ज) *नहेम्याह ९:२६-२८:* न्यायकर्ता-हरूको अवधि

झ) *नहेम्याह ९:२९-३१:* इस्राएलीहरूले चेताउनीहरू बेवास्ता गरेका र अन्तमा तिनीहरू कैद गरेर लगिए

ञ) *नहेम्याह ९:३२-३७:* 'पापको क्षमा पाऔं' भन्ने याचना र 'हामी कैदका नराम्रा असरहरूबाट छुटकारा पाऔं' भन्ने विन्ती पेश गरिएको

ट) *नहेम्याह ९:३८:* मानिसहरूले परमेश्वरसँग एउटा वाचा बाँध्ने चाहना वक्त गरेको

बाइबलका पुस्तकहरूका नामहरूअनुसार यस प्रार्थनाको रूपरेखा गर्ने अर्को तरिका पनि छ, जस्तैः

क) *नहेम्याह ९:६-८:* उत्पत्तिको अवधिको इतिहास

ख) *नहेम्याह ९:९-१३:* प्रस्थानको अवधिको इतिहास

ग) *नहेम्याह ९:१४:* लेवीको पुस्तक आधारित इतिहास

घ) *नहेम्याह ९:१५-१७ र १९-२०:* गन्तीको अवधिको इतिहास

ङ) *नहेम्याह ९:२१-२३:* व्यवस्थाको अवधिको इतिहास

च) *नहेम्याह ९:२४-२५:* यहोशूको अवधिको इतिहास

छ) *नहेम्याह ९:२६-२९:* न्यायकर्ता-हरूको अवधिको इतिहास

ज) *नहेम्याह ९:३०-३७:* १ शमूएलदेखि २ इतिहाससम्मको इतिहास

यसरी पवित्र बाइबलअनुसार प्रार्थना गरिन्छ; किनकि त्यस बेलामा हामी बितेको समयमा घटेका सबै घटनाहरू परमेश्वरको दृष्टिकोणले हेर्छौं। अनि बाइबलअनुसारको प्रार्थनामा सधैं उहाँको विश्वासयोग्यता स्वीकार गरिन्छ। उहाँको दया र अनुग्रहचाहिँ एउटा जातिको निम्ति त्यो एकमात्र जग ठहरिएको छ, र यस एकमात्र जगमाथि जुनसुकै जाति उभ्न सक्छ। के हामी यो मानिलिन तयार छौं, र यस प्रकारले प्रार्थना गर्न जानेका छौं?

धेरै दृष्टिकोणले नहेम्याह ९:३८ पद, यस प्रार्थनाको अन्तिम पदचाहिँ यस प्रार्थनाको सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण भाग ठहरिएको छ। किनकि यहूदीहरूले महसुस गरे, कि समस्या तिनीहरूको थियो, परमप्रभुको होइन। अनि तिनीहरूले यसको बारेमा केही गर्न दृढ़ संकल्प गरे। (तिनीहरूले बाँधेको वाचाको विषयमा दस अध्यायमा हेर्नुहोस्)। प्रार्थना र पापको स्वीकार – यी दुईवटा कुराहरू महत्त्वपूर्ण कुरा हुन्, तर यी दुईवटा कुराहरूले आज्ञाकारिताको स्थान लिन सक्दैनन्। आज्ञाकारिताको ठाउँमा अरू केही हुनै सक्दैन।

नहेम्याह १०:१-२७: यी पदहरूमा ती मानिसहरूका नामहरू सूचित गरिएका छन्, जसले जनताको तर्फबाट यस करारमा हस्ताक्षर गरे (९:३८[ख])। अनि यस सूचिमा प्रथम व्यक्तिको नाम नहेम्याहको हो (१०:१), त्यसपछि पूजाहारीहरूका नामहरू आउँछन् (१०:२-८), त्यसपछि लेवीहरूका नामहरू (१०:९-१३) र मानिसहरूका शासकहरूका नामहरू आउँछन् (१०:१४-२७)।

नहेम्याह १०:२८-२९: यी दुई पदहरू यस करारको प्रस्तावना हुन्, जुन भूमिकामा सारा जनताका मानिसहरू परमप्रभु आफ्ना परमेश्‍वरका सबै आज्ञाहरू र उहाँका विधि र नियमहरू होशियारसाथ पालन गर्ने कुरामा सहमत छन् भन्‍ने कुरा लेखियो।

नहेम्याह १०:३०-३८: अझ विशेष रूपमा यहूदीहरूले आफूलाई परदेशी स्त्रीहरूसित विवाहको सम्बन्ध नराख्ने (१०:३०), विश्रम-दिन र विश्राम-वर्ष पालन गर्ने (१०:३१), मन्दिरमा गरिने सेवाहरूको लागि वार्षिक योगदानहरू गर्ने (१०:३२-३३), परमप्रभुको वेदीको निम्ति दाउरा उपलब्ध गराउने (१०:३४), आफ्ना जेठा छोराहरूको निम्ति दाम तिरेर छुटाउने रकम दिने अनि पूजाहारीहरू र लेवीहरूको जीविका चलाउनको लागि आफ्ना फसल-हरूको पहिलो फल मन्दिरमा ल्याउने अर्थात्, दशांश दिने नियम फेरि स्थापना गर्ने प्रतिज्ञा गरे (१०:३५-३९)।

यो करार तिनीहरूको धार्मिक जीवनको चिन्तामाथि केन्द्रित थियो; किनकि १०:३० र ३१ पदहरूबाहेक यो करार केवल मन्दिर र त्यसका सेवकहरूको भरण-पोषणसँग सम्बन्धित थियो।

नहेम्याह १०:३९: 'हामी आफ्नो परमेश्‍वरको भवनलाई त्याग्नेछैनौं' भन्‍ने शब्द-हरूले निर्वासनबाट फर्केर आएका यहूदी-हरूको अत्याधिक चिन्ता व्यक्त गर्छन्। तर तिनीहरूले आफ्नो विश्‍वासका बाहिरी कुराहरूको लागि बढ़ी फिक्री गरेका हुनाले यस वास्तविक वास्ताबाट एउटा भ्रष्ट फरिसीवाद विकास हुँदै गयो, जुन फरिसीहरूले प्रभु येशूको घोर विरोध गरे; किनभने उहाँले व्यवस्थाका गहन विषय-हरूमाथि अर्थात् आज्ञाकारिता, दया आदि कुराहरूमाथि जोड़ दिनुहुन्थ्यो। तर शुरुमा तिनीहरूको यो भक्ति निर्मल थियो; यसकारण यस प्रकारको भक्तिमा परमप्रभु निश्‍चय पनि प्रसन्न हुनुभयो।

छ) नहेम्याह ११: यरूशलेमका वार्डहरूमा फेरि मानिसहरू बसेको

नहेम्याह ११:१-२: एघार अध्यायको सम्बन्ध सात अध्यायको अन्तिम पदसँग जोड़िन्छ; किनकि नहेम्याह यरूशलेमको अपुग जनसङ्ख्याको बारेमा चिन्तित भएका थिए। बाहिरबाट हमला आइपरेको खण्डमा यस शहरको रक्षा गर्न बढ़ी मानिसहरू त्यहाँ बस्नुपर्नेथियो। तर धेरै यहूदीहरू डरले देहातमा बस्ने गर्थे। तर अन्तमा यरूशलेममा बसोबास गर्न बस्तीहरूका हरेक दसजना-हरूमध्ये एकजनाको निम्ति चिट्ठा हालियो। उनीहरूको साथसाथै स्वेच्छापूर्वक यरूशलेममा बस्नेहरू पनि थिए।

नहेम्याह ११:३-३६: जुन घरानाहरू यरूशलेममा बसेका थिए, र जुन घरानाका नामहरू अघि सात अध्यायमा सूचिबद्ध गरिएका थिए, यी घरानाहरूका नामहरू यहाँ फेरि प्रस्तुत गरिएका छन् (११:३-२४)। यहूदाका चार सय अठसट्ठीजना मानिसहरू थिए, जो सबैजना एक-एक घरानाका मुखिया पुरुषहरू थिए (११:४-६)। अनि नौ सय अट्ठाइसवटा घरानाहरूचाहिँ बिन्यामिनीहरू थिए (११:७-८); अनि योएल र यहूदाचाहिँ तिनीहरूका अधिकारी थिए (११:९)। त्यसपछि ११:१०-१४ पदको खण्डमा पूजाहारीहरूका तीनवटा घरानाहरू सूचिबद्ध गरिएका छन्; अनि जब्दिएल तिनीहरूका शासक थिए। अनि यस पवित्र शहरमा[8)] बस्ने लेवीहरूको सङ्ख्या चार सय छपन्न थियो; तीमध्ये एक सय बहत्तरजना द्वारपालहरू थिए (११:१५-१९)। मन्दिरका सेवकहरू जिहा र गिश्पाको अधीनतामा हुन्थे र ओपेलमा बस्थे, जुनचाहिँ मन्दिरको नजिकैको एउटा वार्ड थियो (११:२१)। अनि

उज्जी नाम गरेका एकजना मानिसचाहिँ यरूशलेममा बस्ने लेवीहरूको अधिकारी थिए। अनि पतह्याहचाहिँ यस शहरमा राजाको प्रतिनिधि थिए, र अवश्य नहेम्याहको अधीनतामा थिए (११:२२-२४)। अनि बाँकी यहूदीहरू छिमेकी गाउँहरूमा बस्थे। यहूदाका मानिसहरू नहेम्याह ११:२५-३० पदको खण्डमा सूचित गरिएका गाउँहरूमा बस्थे भने, बिन्यामिनीहरूचाहिँ नहेम्याह ११:३१-३५ पदको खण्डमा सूचित गरिएका गाउँहरूमा बस्थे। अनि पहिले यहूदामा बस्ने लेवीहरूका केही दलहरूले अब बिन्यामिनी-हरूको इलाकामा बसाइ सारे (११:३६)।

ज) नहेम्याह १२:१-२६: यरूशलेमका पूजाहारीहरू र लेवीहरूका नामहरूको सूचि

जरूबाबेलको साथमा यरूशलेममा फर्केर आएका पूजाहारीहरूका नामहरू १२:१-७ पदको खण्डमा पेश गरिएका छन्। अनि फर्केर आएका लेवीहरूका नामहरू १२:८ र ९ पदमा दिइएका छन्। अनि १२:१० र ११ पदमा जरूबाबेलको समयमा जिएका येशूअदेखि यद्दूअसम्म प्रधान पूजाहारी-हरूका नामहरू पेश गरिएका छन्। अनि १२:१२-२१ पदको खण्डमा ती पूजाहारी-हरूका नामहरू दिइएका छन्, जसले यहोयाकिमको समयमा सेवा गरेका थिए, जसका छोरा एल्याशिबचाहिँ नहेम्याहको समयमा प्रधान पूजाहारी थिए (३:१)। जस-जसका नामहरू यहाँ पेश गरिएका छन्, तिनीहरूमध्ये त्यस बेलामा धेरैजना अझै पनि जीवित थिए। लेवीहरू एल्याशिबदेखि यद्दूअसम्म यी प्रधान पूजाहारीहरूअन्तर्गत दर्ता भएका थिए। अनि १२:२४-२६ पदहरूमा नाम लिइएका मानिसहरू नहेम्याहको शासनकाल हुनुभन्दा अघि र राज्यपालको प्रशासनमा सेवारत थिए।

झ) नहेम्याह १२:२७-४७: यरूशलेमको पर्खालको समर्पण-कार्यक्रम

नहेम्याह १२:२७-३०: यरूशलेमको पर्खालको समर्पणको लागि यरूशलेमको वरिपरिका क्षेत्रहरूबाट लेवीहरूलाई, विशेष गरी गायकहरूलाई यरूशलेममा ल्याइयो। पूजाहारीहरू र लेवीहरूले आफूलाई पवित्र गरे, साथै मानिसहरूलाई, पर्खाल र मूल-ढोकाहरू विधिपूर्वक शुद्ध गरे।

नहेम्याह १२:३१-४२: त्यसपछि नहेम्याहले यहूदाका शासकहरूलाई पर्खाल-माथि भेला गरे र तिनीहरूलाई दुईवटा धन्यवाद चढ़ाउने गायक-मण्डलीहरूमा विभाजन गरे। एक गायक-मण्डली पर्खालको वरिपरि एक दिशामा हिँड्यो भने अर्को गायक-मण्डली अर्को दिशामा अघि बढ्यो। गायकहरू अघि-अघि हिँडे, त्यसपछि शासकहरू आए र यी शासकहरूको पछि जनताका मानिसहरू आए। यसरी तिनीहरू मन्दिरमा फेरि सबैजना भेट भए।

नहेम्याह १२:४३-४६: त्यस दिनमा आनन्दको चर्को स्वरमा धेरै सङ्ख्यामा बलिहरू चढ़ाइए। अनि यही समयमा मोशाको व्यवस्थाले निर्देशन गरेअनुसार पूजाहारीहरू र लेवीहरूको भरणपोषणको लागि दानहरू, पहिलो फलहरू र दशांशको संकलनको कामको देखरेख गर्न केही मानिसहरूलाई नियुक्त गरियो। मानिसहरूले खुशीसाथ दान दिए; किनभने मन्दिरका सेवाहरू फेरि चालू भएकोमा तिनीहरू आनन्दित थिए। अनि पूजाहारीहरू र लेवीहरूले आ-आफ्ना कामभारहरू सम्हाले, परमप्रभुको आराधना र शुद्धीकरण कायम राखे। गायकहरू र द्वारपालहरूले पनि आ-आफ्ना कर्तव्यहरू पूरा गरे; अनि गायक-हरूको कार्यभारचाहिँ दाऊद र आसाफको समयदेखि नै निर्धारित गरिएको थियो।

नहेम्याह १२:४७: जरूबाबेल र नहेम्याहको समयमा मानिसहरूले गायकहरू, द्वारपालहरू, लेवीहरू र पूजाहारीहरूको भरण-पोषणको निम्ति आवश्यक परेका सबै कुराहरू उपलब्ध गराए।

खण्ड २

नहेम्याह १३:

नहेम्याहको दोस्रो भ्रमणः यरूशलेमको सुधार

क) नहेम्याह १३:१-९: परमप्रभुको भवनबाट तोब्याहलाई निकालिएको

नहेम्याह १३:१-३: यरूशलेममा बाह्र वर्ष सेवा गरेपछि ख्रीष्टपूर्व ४३३ सालमा नहेम्याह अनिर्दिष्ट समयको लागि बेबिलोनमा फर्के। त्यसपछि तिनले फेरि यरूशलेमको भ्रमण गर्ने अनुमति पाए; यस भ्रमणमा कति दुरुपयोगहरू सच्याइए। १३: १ पदमा 'त्यस दिन'को सन्दर्भ कि त अघिल्लो अध्याय भएको हुन सक्छ, कि त नहेम्याहको अनुपस्थितिको समयमा कुनै एक दिन भएको हुन सक्छ (१३:६)। जेजस्तो भए पनि त्यस दिनमा परमेश्वरको वचन पढ़ेर सुनाइदा मोआबी र अम्मोनीहरूलाई समुदायबाट निषेध गर्ने खण्ड पनि पठन गरियो। किनकि यी कनानीहरूले परमेश्वरका जनहरूलाई रोटी र पानी मात्र अस्वीकार गरेका थिएनन्, तर तिनीहरूले उनीहरूलाई सराप्नको निम्ति बालामलाई भाड़ामा लिएका थिए। तर परमेश्वरले त्यसको श्राप आशिषमा परिणत गरिदिनुभएको थियो। उहाँ कति अचम्मको परमेश्वर हुनुहुन्छ! तब मानिसहरूले सारा मिश्रित भीड़लाई इस्राएलबाट अलग गरे। परमेश्वरको वचनप्रति तिनीहरूको प्रतिक्रिया यो थियो।

नहेम्याह १३:४-५: परदेशीहरूलाई निकाल्दा तिनीहरूले ९:२ पदमा शुरु गरेको काम पूरा गर्दैथिए। पूजाहारी एल्यासिबले दुष्ट तोब्याहको लागि परमेश्वरको भवनका चोकहरूमा एउटा कोठा तयार गरेका थिए, जुन कोठाचाहिँ अघि लेवीहरू र पूजाहारी-हरूको निम्ति दशांशको भण्डार-कोठाको रूपमा प्रयोग गरिन्थ्यो।

नहेम्याह १३:६-९: नहेम्याह यरूशलेम-मा फर्किआएपछि तिनलाई यो कुस्थिति सुधार्न धेरै बेर लागेन। तिनको अनुपस्थितिमा अरू समस्याहरू पनि देखा परेका थिए; अनि रुष्ट भएका नहेम्याहले ती खराबीहरू रोक्नको निम्ति सशक्त कारबाही गरे।

ख) नहेम्याह १३:१०-१४: लेवीहरूको निम्ति दशांशको नियम पुनर्स्थापना गरिएको

नहेम्याहले जिम्मेवार अधिकारीहरूलाई लेवीहरूलाई बेवास्ता गरेकोमा हप्काए; किनकि तिनीहरूले यस विषयमा लापरबाही गरेका थिए। जुन लेवीहरू आफ्नो जीविका चलाउन खेतबारीमा काम गर्न बाध्य पारिएका थिए, ती लेवीहरूलाई फेरि यरूशलेममा जम्मा गरियो, र तिनीहरूको बीचमा दशांश बाँड्न विश्वासयोग्य मानिसहरूलाई नियुक्त गरियो। नहेम्याहले परमेश्वरलाई विन्ती गरेः यस सुकर्मको खातिर उहाँले तिनको सम्झना गरेका होऊन् (१३:१४)।

ग) नहेम्याह १३ः१५-२२ः विश्रामदिनमा अवैध क्रियाकलापहरू बन्द गरिएका

नहेम्याहले शासकहरूलाई हप्काउनुपरेको थियो; किनकि उनीहरूले मानिसहरूलाई विश्रामदिनमा काम गर्न अनुमति दिएका थिए। अनि यहूदीहरूको बीचमा बस्ने परदेशीहरूले विश्रामदिन बजारको दिन पो बनाउन खोजेका थिए। तर आवश्यक परेको खण्डमा बल लगाईकन तिनले विश्रामदिन पवित्र मात्र गराउनु राजी थिए। मूलढोकाहरू सुरक्षित राख्न मानिसहरूलाई खटाइयो, अनि शहर-बाहिर वास बस्ने लोभी व्यापारीहरूलाई तिनीहरूको विरुद्ध बलजफत गर्ने धम्की दिएर भगाइयो। तत्कालै यो अवैध व्यवहार बन्द भइगयो। यस कुराको खातिर पनि नहेम्याहले 'हे परमेश्वर, मलाई सम्झनुहोस्' भन्ने आग्रह गरे (१३ः२२)।

घ) नहेम्याह १३ः२३-३१ः अन्तरजातीय विवाहका सम्बन्धहरू विच्छेद गरिएका

केही वर्ष पहिले एज्राको आज्ञामा परदेशी पत्नीहरूलाई त्यागिएको थियो (एज्रा १०)। त्यस बेलादेखि तिनीहरूले आफूलाई अन्य-जातिका मानिसहरूबाट अलग गर्ने वाचा बाँधेका थिए (नहेम्याह १०) र केही हद-सम्म मात्र त्यस्तै गरेका थिए। तर समय बित्दै जाँदा यहूदीहरूको बीचमा, अँ, पूजाहारी-हरूको बीचमा पनि अश्दोद, अम्मोन र मोआबका स्त्रीहरूलाई विवाह गर्ने चलन फेरि फस्टायो। केही अपराधीहरूलाई शारीरिक दण्ड दिइयो भने, अरूलाई समाजबाट बहिष्कृत गरियो। प्रधान पूजाहारीको नाति लखेटिए।[9] अन्यजातिहरूलाई भगाइयो र 'हे परमप्रभु, आफ्नो पवित्र पूजाहारी-पद अपवित्र तुल्याउनेहरूसँग व्यवहार गर्नुहोस्' भनेर परमप्रभुलाई आग्रह गरियो। फेरि एक पल्ट नहेम्याहले 'हे मेरा परमेश्वर, मलाई सम्झनुहोस्' भनेर परमप्रभुसँग विन्ती गरे (१३ः३१)।

ख्रीष्टको मण्डलीमा विभिन्न जातिका मानिसहरूको बीचमा विवाह गर्न कुनै किसिमको प्रतिबन्ध छैन; किनभने इसाई मतचाहिँ सबै जाति र सबै वर्गका मानिस-हरूलाई अँगाल्ने किसिमको विश्वास हो। तर पुरानो नियमको समयमा अन्यजाति स्त्रीहरू-सित विवाह गर्ने प्रतिबन्धको मुख्य कारण-चाहिँ अन्यजातिहरूका भ्रष्ट, झूटा धर्महरू थिए; यसमा शङ्का छैन।

श्री डोनाल्ड के. क्याम्पबेलले यस्ता मिश्रित विवाहका सम्बन्धहरूको विषयमा टिप्पणी गरेका छन्, जुन विवाहका सम्बन्धहरू ख्रीष्ट-विश्वासीहरूको निम्ति विनाशकारी हुन्छन्ः

> 'नयाँ नियमले यस सम्बन्धमा निरन्तर दिएको सुस्पष्ट साक्षी यस प्रकारको छः ख्रीष्ट-विश्वासी र विश्वास नगर्ने भाइ वा बहिनीको बीचमा विवाहको सम्बन्ध हुनुहुँदैन। प्रेरित पावलले ख्रीष्ट-विश्वासीहरूलाई निर्देशन दिएका छन्ः "प्रभुमा भएकाहरूसँग मात्र विवाह गर्न मिल्छ" (१ कोरिन्थी ७ः३९)। तर विगत युगहरूमा जस्तै वर्तमान समयमा पनि केही विश्वासीहरूले के तर्क गर्छन् भने उनीहरूले मुक्ति नपाएका आफ्नो जीवन-साथीलाई प्रभुमा ल्याउँछन् अरे। तर विरलै यस्तो हुन्छ। तर यस अनुचित सम्बन्धबाट जन्मेका छोराछोरीहरू प्रायः प्रभुलाई नपाएका बुबा वा आमाको चालमा हिँड्ने गर्छन्।'[10]

नहेम्याह आफ्नो शासनकालभरि सक्रिय मानिस थिए। परमेश्वरका कुराहरूप्रति तिनको जोशले तिनलाई खाएको कुरा तिनको जीवनमा छरलङ्ग देखिन्छ (भजन ६९ः९)। तिनी पक्षपात गर्ने वा मुख हेर्ने मानिस नभएका हुनाले परमप्रभुको व्यवस्था उल्लङ्घन गर्नेहरू सबैले समान रूपमा तिनको धार्मिक रिस

अनुभव गरे। तिनले तिनीहरूलाई चेताउनी दिए, अर्ती दिए, हप्काए, बहस गरे, कतिलाई पिटे, कतिको केश उखाले; तिनले भक्तिहीन मानिसहरूको निम्ति जीवन अप्ठ्यारो बनाए। तिनी साहसी व्यक्ति थिए र दुष्टताको विरुद्धमा चलिरहेको लड़ाइँमा अग्रपङ्क्तिमा लड्ने सुदृढ़ सेनापति थिए। तिनी परमेश्वरको लागि अथक परिश्रम गर्ने एक महान् निर्माणकर्ता थिए।

यस अध्यायमा पुरानो नियमको इतिहासको अन्त भएको छ। नहेम्याहको पुस्तकको पछि लेखिएका जति पुस्तकहरू छन्, यी सबै पुस्तकहरू मलाकीको पुस्तक छोड़ेर कालक्रमअनुसार नहेम्याहको पालो-भन्दा अघि लेखिए। (केवल मलाकीको पुस्तक नहेम्याहको पुस्तक समकालीन साथी पुस्तक हो)।[11]

श्री चार्ल्स स्विन्डोलले नहेम्याहको पुस्तकको विषयमा लेखेको आफ्नो टिप्पणीमा हामी सबैजनालाई चुनौती दिएर यसरी बन्द गरेका छन्ः

> 'मेरो विचारमा, नहेम्याहको पुस्तकको अन्तिम दृश्यले नहेम्याहलाई आफ्ना घुँड़ाहरू टेकेर परमेश्वरसँग अनुग्रह माग्दै गरेको चित्रण गरेको कुरा महत्त्वपूर्ण हुन्छ। किनकि तिनले सही कुराको लागि कड़ा संघर्ष गरिरहेका थिए, तर तिनले आफ्नो हृदय परमप्रभुको सामु नरम कायम राख्न सके। अगुवाहरूको निम्ति यो कत्रो आदर्श नमुना! तिनी इमानदारी, दृढ़ विश्वासका, ईश्वर-भक्त मानिस थिए।'[12]

ENDNOTES:

1) **Introduction:** John C. Whitcomb, *"Nehemiah," The Wycliffe Bible Commentary*, p. 435.
2) **1:1–3:** J. Alec Motyer, *Toward the Mark,* further documentation unavailable.
3) **2:1–3:** George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, p. 264.
4) **6:10–14:** In the terminology of devotion, such are called "arrow prayers," since they are shot swiftly to God's throne.
5) **6:10–14:** Matthew Henry, *"Nehemiah," in Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible*, II:1087.
6) **8:1–8:** Hebrew and Aramaic are closely related Semitic languages. The oral Aramaic "paraphrases" of the Hebrew original text were later written down and called the Targums.
7) **8:1–8:** Donald Campbell, *Nehemiah: Man in Charge*, p. 75.
8) **11:3–36:** This is the first time Jerusalem is called "the holy city."
9) **13:23–31:** Josephus says that the exiled rebel went to Samaria, where Sanballat built him a temple which became a refuge for apostate Jews.
10) **13:23–31:** Donald Campbell, *Nehemiah: Man in Charge*, pp. 116, 117.
11) **13:23–31:** The period following Nehemiah is sometimes known as "The Four Hundred Silent Years," although this term is not strictly accurate. Daniel 11, for example, gives a detailed history of the Grecian era, except that it is pre-written history, that is, prophecy. In fact, this section is so accurate in its detail (for those who know the history of the Ptolemies and the Seleucids) that most liberals and their admirers reject Daniel as an actual prophecy. The OT Apocrypha, though uninspired, contains valuable historical information concerning this period.
12) **13:23–31:** Charles R. Swindoll, *Hand Me Another Brick*, p. 205.

BIBLIOGRAPHY

Campbell, Donald K. *Nehemiah: Man in Charge*. Wheaton, IL: Victor Books, 1979.

Henry, Matthew. "Nehemiah," in *Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible*. Vol. 2: Joshua to Esther. McLean, VA: MacDonald Publishing Company, n.d.

Ironside, H. A., *Notes on Ezra, Nehemiah, Esther*. Neptune, NJ: Loizeaux Brothers, 1972.

Jensen, Irving L., *Ezra/Nehemiah/Esther*. Chicago: Moody Press, 1970.

Keil, C. F., "Nehemiah," in *Biblical Commentary on the Old Testament*, Vol. 10. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1971.

Swindoll, Charles R., *Hand Me Another Brick*. Nashville: Thomas Nelson Publishers, 1978.

एस्तरको पुस्तकको टिप्पणी

एस्तरको पुस्तकको भूमिका

‘एस्तरको पुस्तकले हामीलाई यहूदीहरूको इतिहासको एउटा अंश पेश गर्छ, जुन अंशचाहिँ बाइबलका अरू पुस्तकहरूमा कतै पनि छैन। उदाहरणको लागि, हामीलाई थाहा छ, यहूदीहरूले आजको दिनसम्म जुन पूरीम चाड़ मनाइरहेका छन्, त्यो पूरीम चाड़चाहिँ कहाँबाट आएको हो, सो कुरा हामी एस्तरको पुस्तकबाट सिक्छौं।’

श्री कार्ल आरमेर्डिङ्ग

क) ग्रन्थ-सूचिमा यस पुस्तकको विशिष्ट स्थान

केही समय अघिको कुरा होः एकजना पश्चिमी मुलुकको व्यक्तिले सोवियत संघमा जिउने यहूदीलाई सोधेः ‘रूस देशले आफ्ना सामी-विरोधी नीतिहरू अगाड़ि बढ़ायो भने, तपाईंको विचारमा, त्यसको परिणाम के हुन्छ होला?’ तब तिनले भनेः ‘अहो, यो त एउटा नयाँ चाड़को शुरुआत पो होला नि!’ यसको विषयमा तिनको स्पष्टीकरण गरिमाग्दा ती यहूदी मानिसले यसो भनेः ‘फाराओले हिब्रूहरूलाई मेटाउन खोजे, र त्यसको परिणाम निस्तार चाड़को शुरुआत थियो भने, अनि हामानले हाम्रो जातिका मानिसहरूलाई नाश गर्ने कोशिश गऱ्यो, र त्यसको परिणाम पूरीम चाड़ भयो भने, एन्टिओकस एपिफानेसले हामीलाई मार्ने प्रयास गरेको परिणाम हनुका चाड़ भयो!’

एस्तरको पुस्तकले पूरीम चाड़को शुरुआत कहाँबाट र कसरी भएको हो, सो वर्णन गर्छ। पूरीम चाड़चाहिँ यहूदीहरूको चम्किलो बिदाको दिन हो, जसमा हिजोआज एस्तरको पुस्तकको वार्षिक सार्वजनिक पठन हुँदा जब-जब हामानको नाम सुनिन्छ, तब-तब खटखट र भोंपूको आवाज मच्चाइन्छ।

धेरै दृष्टिकोणमा एस्तरको पुस्तक अद्वितीय छ। यस पुस्तकले ती यहूदीधर्म-अनुसार नजिउने 1) यहूदीहरूको वृत्तान्त पेश गर्छ, जुन यहूदीहरूले त्यस बेलामा फारस 2) को समृद्धि चुनेका थिए, जुन बेलामा जरूबाबेलको अधीनतामा यरूशलेममा फर्केर गएका बाँकी रहेको भागरूपी मानिसहरूले कठिनाइहरू सामना गर्नुपरेको थियो (एज्रा २)। एस्तरको पुस्तकमा उपवासबाहेक यहूदीधर्मका अरू धार्मिक विधिहरूको नाम लिइएको छैन।

यस पुस्तकको अर्को उल्लेखनीय विशेषता के हो भने, यसमा परमेश्वरको नाम 3) प्रत्यक्ष रूपले लिइएको छैन। यस कुराले गर्दा कसै-कसैले पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलमा एस्तरको पुस्तक कुन आधारमा हालिएको प्रश्न गर्छन्। यसको अधिकार के हो? तर यस विषयमा श्री सिड्लो ब्याक्स्टरले के भनेका छन् भने, वृत्तान्तका महत्त्वपूर्ण चारवाट बिन्दुहरूमा यहोवाको नाम चार पल्ट अक्षरबद्ध कविताको रूपमा लुकाइएको छ (एस्तर १:२०; ५:४; ५:१३ र ७:७)। साथै ‘एहयेह’ अर्थात् ‘म हुँ जो हुँ’ भन्ने नाम पनि एक पल्ट अक्षरबद्ध

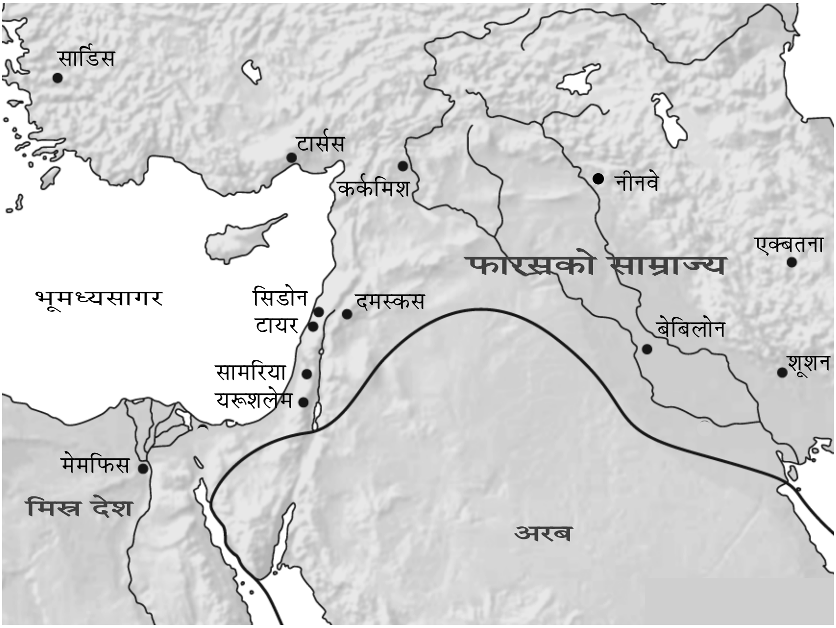

फारसको साम्राज्य

रूपमा राखिएको छ (७:५)। यस सम्बन्धमा श्री डब्ल्यू. ग्राहम स्क्रोग्गीले यसो भनेका छन्:

> 'यो संयोगको फल हुनै सक्दैन; किनकि हरेक जसले यस प्रकारको रचना गर्ने कोशिश गर्छ, यसो गर्न कति कठिन छ, सो उसैलाई थाहा लागिहाल्छ।' 4)

थोरै इसाईहरूले मात्र हिब्रू भाषा जानेको हुनाले र उदाहरणविना यस प्रकारको साहित्य बुझ्न गाह्रो भएको हुनाले श्री आर्थर टी. पियर्सनले लयबद्ध अङ्ग्रेजी भाषामा निम्न कलायुक्त र सरल दुईवटा पदका कविता पेश गरेका छन्:

> **D**ue **r**espect **o**ur **l**adies,
> All shall give their husbands, great and small. (Esther 1:20)
>
> Il**l** t**o** fea**r** decree**d** I find
> toward me, in the monarch's mind. (Esther 7:7) 5)

तिनले यसमा हिब्रू शब्द YHWH को बदलीमा LORD भन्ने अङ्ग्रेजी शब्द प्रयोग गरेका छन्। पहिलो उदारहणमा तिनले शुरुका चार शब्दको पहिलो अक्षर लिएर र पछाड़िबाट शुरु गरेर LORD भन्ने शब्द रचेका छन्, र दोस्रो उदारहणमा तिनले शुरुका चार शब्दको अन्तिम अक्षर लिएर फेरि LORD भन्ने शब्द रचेका छन्। अक्षरबद्ध हिब्रू कवितामा पनि कुरा यस्तै छ।

हो, यस पुस्तकमा परमेश्वरको नाम स्पष्ट रूपमा लेखिएको पाइँदैन, यो त ठिक्कै हो। तर यस पुस्तकमा उहाँको अदेख उपस्थिति र अदृश्य शक्ति जताततै प्रत्यक्ष रूपमा प्रकट भएकै छ; किनभने उहाँले आफ्ना जनहरूलाई छुटकारा दिनुभयो, कसरी? योजनाबद्ध संयोगका सिलसिलाहरू मिलाएर नै। आफ्नो शहर र आफ्नो देशमा फर्कनुको सट्टामा राजीखुशीले बेबिलोनमा बस्ने यहूदीहरूको सम्बन्धमा परमप्रभुको नाम सीधा आएर

नलिए तापनि उहाँले तिनीहरूको निम्ति वास्ता गर्नुभएको कुरामा कुनै प्रश्न उठ्दैन। तिनीहरू अझै पनि उहाँकै जनहरू थिए; र उहाँले तिनीहरूलाई शैतानबाट अभिप्रेरित भएको यहूदी-विरोधीवादबाट – यी यहूदीका शत्रुहरूबाट जोगाउनुहुनेथियो, जसले तिनीहरूको नामनिशान यस धरतीबाट मेटाउन खोजे। परमेश्वर सबै इतिहासको प्रणेता हुनुहुन्छ; यसको निम्ति उहाँले हरेक पृष्ठको अन्तमा आफ्नो हस्ताक्षर गर्नुपर्दैन होला नि, कि कसो हो ?

श्री जेम्स रस्सल लोवेलले रचेको निम्न कविता एस्तरको पुस्तकको उपयुक्त टिप्पणी मान्नुपर्लाः

> त्यो ठूलो बदला लिने व्यक्ति कति निष्फिक्री भएको देखिन्छ, कति !
>
> इतिहासका पृष्ठहरूमा एउटै, अँ, एकै कुरा मात्र उल्लेख गरिएको जस्तै छः
>
> अदृश्य रूपमा उहिलेदेखि अन्धकारका शक्तिहरूले परमेश्वरको वचनको विरुद्धमा मरणान्त लड़ाइँ गरिरहेकै छन्।
>
> सत्यतालाई सधैं फाँसी दिएको देखिन्छ, र खराबीले सदा राज्य गरेको लाग्ला।
>
> तर त्यो सत्यतालाई फाँसी दिने भाग्य एक दिन पल्टिन्छ-पल्टिन्छ;
>
> किनकि हाम्रो अनजानमा, हामीलाई धमिलो लागेको ओझेलमा परमेश्वर खड़ा हुनुभएकै छ, र आफ्ना जनहरूको हेरचाह गरिरहनुभएकै छ।

एस्तरको पुस्तकबाट नयाँ नियममा कुनै पद उद्धृत गरिएको छैन, र मृत सागरमा फेला परेका बेरुवा-पुस्तकहरूमा पनि एस्तरको पुस्तकको कुनै पनि टुक्रा भेट्टाइएको छैन। उक्त कारण र अरू कारणहरूले गर्दा कसै-कसैले, अँ, केही यहूदीहरूले पनि एस्तरको पुस्तक पुरानो नियमको कानुनमा अर्थात् मान्यता पाएका पुस्तकहरूमा हाल्न योग्य छैन भन्छन्। तर हामी एस्तरको पुस्तकप्रति कुनै प्रकारको शङ्का गर्दैनौं; किनकि यस पुस्तकमा परमेश्वरको विश्वासयोग्यताको विषयमा अद्भुत पाठहरू छन्। किनभने उहाँका जनहरू अनाज्ञाकारी भए तापनि उहाँ तिनीहरूप्रति विश्वासयोग्य रहनुहुन्छ।

ख) यस पुस्तकको लेखक को हुन् ?

यस पुस्तकका लेखक निस्सन्देह एक यहूदी मानिस थिए, जसले फारसका रीति-रिवाजहरू र राज-दरबारका सानातिना कुराहरू जान्दैथिए। (किनकि पुरातत्त्व विज्ञानले यी राज-दरबारसम्बन्धि विशेषताहरूमध्ये कतिवटा पुष्टि गरेकै छ।) लेखकले प्रत्यक्ष साक्षीको रूपमा यो पुस्तक लेखे, र बेबिलोनको निर्वासनपछिको समयमा चल्ती भएको हिब्रू भाषा र शैलीमा लेखे। कसै-कसैले कि त एज्रालाई, कि त नेहम्याहलाई यस पुस्तकका लेखकको रूपमा सुझाउ दिएका छन्। अनि यहूदी परम्पराले मोर्दकैलाई यसको लेखकको रूपमा पेश गरेको छ। तर वास्तवमा एस्तरको पुस्तक कसले लेखेको हो, सो हामीलाई थाहा छैन। हुन सक्छ, यो पुस्तक लेख्ने मानिस ऐतिहासिक हिसाबले महत्त्वहीन व्यक्ति थिए होलान्। तर हामीले पुल्पिट-टिप्पणीले प्रयोग गरेका शब्दहरू चलाउनु हो भने, 'परमेश्वर-माथि विश्वास नगर्ने व्यक्तिले यस प्रकारको पुस्तक लेख्न सक्दैन; अनि परमेश्वरमाथि विश्वास गर्ने कुनै भाइबहिनी छैन होला, जसले यो पुस्तक पढ्दा आफ्नो विश्वास बलियो पारेको महसुस गर्दैन।'

ग) यस पुस्तकको लेख्ने मिति के हो ?

एस्तर १०ः२ पदले सङ्केत गरेअनुसार राजा अहासूरस अर्थात् क्जर्जेसको मृत्यु भइसकेको थियो; अनि तिनको मृत्यु ख्रीष्टपूर्व ४६५

सालमा भएको हुनाले यो पुस्तक त्यस वर्षपछि लेखिएको हुनुपर्छ। फारसका संस्कृतिक बेलीबिस्तारहरू, अदालतका अभिलेखहरूकहाँ भएको पहुँच र प्रत्यक्ष साक्षीको सजीव भाषा – यी सबै कुराहरूले अहासूरसको मृत्यु लगायत भएको मिति समर्थन गर्छन्; यसर्थ यो पुस्तक अर्तक्जर्जेसको शासनकालमा लेखिएको हुनुपर्छ (ख्रीष्टपूर्व ४६४-४२४)। तर विश्वास नगर्ने आलोचकहरूले सधैं गरेझैं यस पुस्तकको लेख्ने मिति ख्रीष्टपूर्वको तेस्रो वा दोस्रो शताब्दीमा सार्छन्।

घ) यस पुस्तकको सन्दर्भ र यसका विषय-वस्तुहरू के-के हुन्?

यस पुस्तकमा उल्लेख गरिएका घटनाहरू एज्राको छैटौं र सातौं अध्यायको बीचमा फारसका राजा अहासूरस/क्जर्जेसको शासन-कालमा घटे। यस पुस्तकको सन्दर्भ ती यहूदीहरू हुन्, जसले जरूबाबेलको अधीनतामा यरूशलेममा फर्केर गएका अल्पसंख्य यहूदीहरूसँग यरूशलेममा नफर्कने, तर बेबिलोनमा बसिरहने निर्णय गरेका थिए (एज्रा २)। यस पुस्तकले आफ्नो नाम यसको प्रमुख पात्र एस्तरबाट पाएको हो, जुन एस्तरचाहिँ एउटी अनाथ केटी थिइन्, जो रानी बनिन्। एस्तर तिनको फारसी नाम हो, जसको अर्थ 'तारा' हो। हुन सक्छ, यो नाम इश्तार देवीबाट आयो होला। तर हदास्साचाहिँ तिनको हिब्रू नाम थियो, जसको अर्थ 'मेंहदी' वा 'हिना' हो।

शूशनमा अहासूरसको दर्शनभेट थियो, जुन शूशन शहरचाहिँ फारसका तीनवटा राजधानी शहरहरूमध्ये एक थियो; अरू दुई राजधानी अक्मेता र बेबिलोन थिए। शूशनचाहिँ यस शहरको हिब्रू नाम हो, जसको अर्थ 'लिली' हो।[6] भविष्यवक्ता दानियलले यहाँ समय बिताए (दानियल ८)। अनि एस्तरको समयपछि नहेम्याहले त्यहाँ सेवा गरे (नहेम्याह १)। एस्तरको पुस्तकको घटना-स्थल शूशन हो; अनि ख्रीष्टपूर्व ४८३ सालबाट यसको वृत्तान्त शुरु हुन्छ। किनकि राजा क्जर्जेज ख्रीष्टपूर्व ४८६ सालमा सत्तामा आए; अनि एस्तर १:३ पदअनुसार एस्तरको पुस्तकको एक अध्याय तिनको शासनकालको तेस्रो वर्षमा शुरु गर्छ।

रूपरेखा

खण्ड १) एस्तर १ः रानी वश्तीलाई पदच्युत गर्ने उर्दी दिइएको

खण्ड २) एस्तर २ः एस्तरको उत्थान भएको

खण्ड ३) एस्तर ३-४ः यहूदीहरूको विनाशको योजना बनाइएको

क) एस्तर ३ः राजा अहासूरससँग हामानको कुराकानी
ख) एस्तर ४ः रानी एस्तरसँग मोर्दकैको कुराकानी

खण्ड ४) एस्तर ५-९ः यहूदीहरूलाई विनाश गर्ने योजना असफल भएको

क) एस्तर ५ः एस्तरको विन्ती र हामानको क्रोध
ख) एस्तर ६ः हामानको अपमान र मोर्दकैको सम्मान
ग) एस्तर ७ः एस्तरले लगाएको आरोप र हामानको मृत्युदण्ड
घ) एस्तर ८ः मोर्दकैको पदोन्नति र यहूदीहरूको छुटकारा
ङ) एस्तर ९ः यहूदीहरूको शत्रुको विनाश र पूरीम चाड़को स्थापना

खण्ड ५) एस्तर १०ः मोर्दकैको महानता

एस्तरको पुस्तकको टिप्पणी

खण्ड १

एस्तर १ः

रानी वश्तीलाई पदच्युत गर्ने उर्दी दिइएको

एस्तर १ः१-४ः सबै विद्वान्हरू अहासूरसको विषयमा एक मत छैनन्, तर प्रायः सबै वर्तमान टिप्पणीकारहरूले तिनलाई राजा महान् दाराका छोरा क्जर्जेस भनेर भनेका छन्। अनि राजा क्जर्जेस ख्रीष्टपूर्व ४८६ सालदेखि ४६५ सालसम्म राज्य गरे।

यहाँ उल्लेख भएको यो पहिलो भोज एक सय असी दिनसम्म निरन्तर चलेको थियो – यस पदको अर्थ नहोला। होइन, तर तिनको महिमित राज्यको धनसम्पत्ति प्रदर्शन गर्न यति समय लाग्यो होला। यस अवधिभरि बेला-बेलामा विभिन्न कुलीन महानुभावहरू आए होलान्; किनभने फारसको साम्राज्य अति नै विशाल थियो।

एस्तर १ः५-८ः अनि दोस्रो भोज सात दिनसम्म चल्यो, र योचाहिँ शूशनका सबै मानिसहरूको निम्ति थियो। राजमहलको बगैंचाको अति सुन्दर ढङ्गले सुसज्जित भएको चोकमा सबैलाई सुनका कचौराहरूमा प्रशस्त राजकीय दाखमद्य पिउन दिइयो। (एस्तर १ः६ पद पक्कै पनि पवित्र बाइबलको सबैभन्दा रङ्गीरङ्गले भरिएको पद हो)। पिउने नियम यस प्रकारको थियोः अतिथिहरूलाई कुनै पनि करकाप गरिँदैनथियो, तिनीहरूले आफ्नै इच्छाअनुसार धेरथोर पिउन पाउँथे।

एस्तर १ः९-१२ः मात्तिएका अहासूरसले आफ्ना रनीबासका अधिकारीहरूलाई रानी वश्तीलाई ल्याउने आदेश दिए, जुन रानी वश्तीले स्त्रीहरूको निम्ति छुट्टै भोज लगाइरहेकी थिइन्। उनले यस सार्वजनिक उत्सवमा तिनको सुन्दरता देखाउन चाहन्थे। फारसको शिष्टताअनुसार स्त्रीहरूलाई सबैको सामु घुम्टो लगाउन आवश्यक थियो; यसकारण राजाले खास गरी मदिराको अधिक सेवनबाट उठेको आफ्नो कुइच्छा पूरा गर्न तिनलाई अपमानित हुने आग्रह पो गरेको जस्तै देखिन्छ। तर तिनले आफ्नो अनुहार देखाउन अस्वीकार गरिन्, र राजालाई धेरै रिस उठ्यो।

एस्तर १ः१३-२०ः अनि जब राजाले आफ्ना बुद्धिजीविहरूसँग सल्लाह लिए, तब तिनीहरूले वश्तीको यो व्यवहार सम्पूर्ण

राज्यका स्त्रीहरूको लागि एउटा खराब उदाहरण ठहरिनेछ भनेर उनलाई भने। यसकारण ममूकानले के सुझाउ दिए भने, शाही आदेशद्वारा वश्तीलाई पदच्युत गर्नुपर्छ र साम्राज्यको हरेक प्रान्तमा यस उर्दीको प्रचार गर्नुपर्छ। मादीहरू र फारसीहरूको कानुन अपरिवर्तनशील छ भन्ने कुरा यी बुद्धि-जीविहरूलाई थाहा थियो; यसकारण सायद सत्तामा फर्केर आएकी वश्तीले तिनीहरूलाई सजाय दिन नसकून् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने हेतुले तिनीहरूले यस्तो किसिमको कड़ा कदम चाल्ने सुझाउ दिए होलान्।

एस्तर १:२१-२२: तब राजाले हतारमा तिनीहरूको सल्लाहअनुसार एउटा ऐन तयार गरे र त्यसको हस्ताक्षर गरे अनि हरेक प्रान्तमा एक-एक जातिको भाषामा त्यो नयाँ ऐन प्रकाशन गर्ने आदेश दिए। हरेक पुरुष आफ्नै घरमा मालिक हुनुपर्छ र त्यहाँ उसको भाषा बोल्नुपर्छ भन्ने कुरा पनि यस ऐनमा समावेश गरिएको थियो। डा. जे. वेर्नन म्याकगीले सुझाउ दिएका छन्, कि हुन सक्छ, आफ्नो घरमा ममूकान पत्नीवश हुने पति थिए कि, र यसैले यस उर्दीद्वारा आफ्नी पत्नीसित बदला लिन खोजे होलान्।[7]

खण्ड २

एस्तर २:

एस्तरको उत्थान भएको

एस्तर २:१-४: अनि जब राजाले वश्तीलाई जे गरेका थिए, त्यसको विषयमा उनलाई अफसोस लागे, तब उनका सल्लाहकारहरूले रानी वश्तीको बदलीमा एउटी युवतीलाई रानी बनाउने उद्देश्यले सबै सुन्दरी तरुणी कन्याहरूको बीचमा खोजि-निकाल्ने प्रस्ताव गरे।

एस्तर २:५-७: सम्भाव्य रानी हुने युवतीहरूलाई शूशनमा भेला पार्दा एस्तर पनि तिनीहरूसँग बटुलिइन्, किनकि तिनी यस राजधानीमा जिएका कन्याहरूमध्ये एक थिइन्। तिनका बुबाआमाको मृत्यु भएपछि काकाको छोरा पर्ने दाजुले तिनलाई धर्मपुत्री बनाएका थिए। मोर्दकै एक बिन्यामिनी मानिस थिए, जसको बाजे कीश राजा यकोनियाहसँग कैदमा लगिएका थिए (२ राजाहरू २४:१४-१६)।

एस्तर २:८-११: रनीबासको रक्षक हेगेले एस्तरलाई विशेष अनुग्रह देखाए र तिनलाई र तिनका सहेलीहरूलाई तिनको भत्ताबाहेक तुरुन्तै तिनलाई तिनका शोभा बढ़ाउने साधनहरू दिए अनि तिनलाई जाननखानामा सबैभन्दा उत्तम ठाउँ दिए। अनि मोर्दकैको आदेश आज्ञापालन गरेर तिनले आफ्नो जातीय पृष्ठभूमि प्रकट गरिनन्। मोर्दकैले सीधै तिनीसँग सम्पर्क गर्न नसके ता पनि हरेक दिन तिनको प्रगतिको समाचार प्राप्त गर्दैथिए।

एस्तर २:१२-१४: यी युवतीहरूलाई राजाको ओछ्यान-कक्षमा ल्याउन तिनीहरूको तयारी गर्ने कार्यक्रम बाह्र महिना चलि नै रह्यो। तिनीहरू औपचारिक शुद्धीकरणका प्रक्रमअन्तर्गत सुगन्धित तेल र मसलाहरू अनि अन्य प्रसाधन-सामग्रीहरूद्वारा शुद्ध भए। त्यसपछि जब हरेक युवतीको पालो आयो, तब उसले पहिरन जुनसुकै वस्त्र, जुनसुकै सजिसजाउ र जुनसुकै गहना माग्न सकी। उसले राजासँग एक रात बिताई, त्यसपछि उसले राजाकहाँ फेरि कहिल्यै आउन पाउनेथिइन। तर राजा उससित प्रसन्न भएको खण्डमा राजाले उसको नाम लिएर

उसलाई बोलाए भने ऊ फेरि राजाकहाँ भित्र आउन सक्नेथिई।

अनि हामी ख्रीष्ट-विश्वासीहरूको विषयमा कसो हो? हाम्रो जीवनकालचाहिँ आउँदो शासन गर्ने समयको लागि तालिम गरिने समय हो। प्रभु येशूले चाँड़ै दाग वा चाउरी नपरेकी अथवा यस्तो कुनै पनि खोट नभएकी मण्डलीलाई आफूकहाँ प्रस्तुत गराउनुहुनेछ (एफिसी ५:२७)।

एस्तर २:१५-१८: बाहिरी भव्य सिँगार-पटार अनुरोध गर्नुको सट्टामा एस्तरले हेगेको सल्लाह पालन गरिन्। हुन सक्छ, यिनले तिनलाई तिनको प्राकृतिक सुन्दरतामा भर पर्ने सल्लाह दिए होलान्। जेजस्तो भए पनि, राजाले एस्तरलाई अरू सबै युवतीहरूलाई भन्दा बढ़ी प्रेम गरे; अनि उनले तिनलाई आफ्नी रानीको रूपमा रोजे र तिनको नाममा एउटा ठूलो भोजको आयोजना गरे। उनले सबै प्रान्तहरूमा बिदाको दिन घोषणा गरे; यस दिनमा उनले आम-माफी वा करको छुट दिए कि? कि के त्यो दिन केवल एक साधारण बिदाको दिन थियो कि? अनि उनले आफ्नो सम्पत्तिअनुसार उपहारहरू पनि दिए।

एस्तर २:१९-२३: अनि दोस्रो पल्ट कन्याहरू भेला गरिए। किन कुन्नि? सायद राजाले आफ्नो रनीबास बढ़ाउन खोजे होलान्। त्यस बेलासम्म एस्तरले आफ्नो जातीय पृष्ठभूमि अझै गोप्य राखिरहेकी थिइन्, र मोर्दकै अझै पनि राजाको मूलढोकामा, त्यस महत्त्वपूर्ण स्थानमा बसि-रहेका थिए। यस समयमा उनले राजा अहासूरसको हत्या गर्ने षड्यन्त्रको बारेमा सुने। अनि उनले यसको खबर एस्तरलाई दिए, जसले राजालाई यो सुचित गरिन्। तब हत्याराहरूलाई पक्राउ पर्‍यो, तिनीहरूको न्यायजाँच भयो र तिनीहरूलाई फाँसी दिइयो।

अनि यो घटना नियमित रूपले राज्यको आधिकारिक इतिहास-किताबमा लेखियो। मोर्दकैलाई तुरुन्तै इनाम दिइएन। त्यसको लागि उनले पर्खिनुपरेको थियो, तर उनको इनाम पक्का थियो। किनकि परमेश्‍वरले असल प्रकारले हिसाबकिताब राख्नुहुन्छ। प्राचीन ग्रीक इतिहासकार हेरोडोटुसले के भनेका छन् भने, त्यस बेलामा फारसमा राजद्रोही र विद्रोहीहरूको सजाय दिने तरिका फाँसी थियो।[8)]

खण्ड ३

एस्तर ३-४:

यहूदीहरूको विनाशको योजना बनाइएको

क) एस्तर ३: राजा अहासूरससँग हामानको कुराकानी

एस्तर ३:१: 'यी कुराहरूपछि' भन्ने शब्दहरूले दुई अध्याय र तीन अध्यायको बीचमा पाँच वर्षको अन्तराल सङ्केत गर्छन्। अब ३:१ पदमा हम्मदाताका छोरा हामानको नाममा अन्तिम महत्त्वपूर्ण व्यक्ति यस नाटकको मञ्चमा देखा पर्छन्। यिनको पदोन्नति किन गरिएको थियो, सो हामीलाई भनिएको छैन; तर पछिबाट यस वृत्तान्तबाट थाहा लागिन्छ, कि यस कुरामा शैतानको हात थियो। हामानचाहिँ एक अगागी मानिस थिए अर्थात् अमालेकीहरूका राजाहरूका वंशको थिए; (अगागचाहिँ अमालेकीहरूका राजाको उपाधि थियो)। अनि परमप्रभुले अमालेकको विरुद्धमा अनन्त युद्ध चलिरहने घोषणा गर्नुभएको थियो (प्रस्थान १७:८-१६)।

अनि एस्तरको पुस्तकमा त्यस लड़ाइँको अन्तिम जुधाइको बारेमा लेखिएको छ (१ शमूएल १५ः३२ र ३०ः१-१० अनि १ इतिहास ४ः४३)।

एस्तर ३ः२-६ः अबदेखि सरकारी आदेशअनुसार हामानलाई ढोग गर्नुपर्थ्यो; किनकि यिनी उपराज भए। तर मोर्दकैले एकजना मानिसको सामु, विशेष गरी एउटा अमालेकीको सामु झुक्न अस्वीकार गरे। परमेश्‍वरको भयले उनमा जुनसुकै मानिसको डर जित्यो। मोशाको व्यवस्थाले अख्तियार-वालाहरूलाई उचित आदर देखाउन निषेध गर्दैनथियो; तर यसले परमेश्‍वरको उपासना-बाहेक अरू कसैको आराधना गर्न मनाही गरेको छ। तर पूर्वीय राजाहरूले अक्सर गरेर यस किसिमको ढोगको माग गर्ने गर्थे। अनि राजाका कर्मचारीहरूले हामानको नजरमा निगाह प्राप्त गर्ने हेतुले यिनको सामु मोर्दकैलाई पोल गरे। हामान एकदमै अहङ्कारी मानिस थिए, जो मोर्दकैको तर्फबाट आफ्नो सुस्पष्ट अनादार भएको देखेर तिनीसँग रिसले चूर भए। मोर्दकैसँग मात्र व्यवहार गर्नुको सट्टामा यिनले राज्यमा रहेका सबै यहूदीहरूलाई नाश गर्ने योजना रचे।

एस्तर ३ः७-११ः हामानको पहिलो कदमचाहिँ यहूदीहरूको सामूहिक विनाशको लागि उपयुक्त मिति ठहऱ्याउन चिट्ठा हाल्नु थियो। तय गरिएको मितिको लागि लगभग एक वर्ष बाँकी थियो। के यो संयोगको फल थियो र? तब आउनुहोस्, हामी एकजना भाइको कुरा सुनौं, जसले यसो भनेका छन्ः 'यहाँ परमेश्‍वरको रथका चक्काहरूमा अन्धविश्‍वास समेत साङ्लाले बाँधिएको देखिन्छ।' परमेश्‍वरले यस परिस्थितिमाथि हस्तक्षेप गर्नुभयो र हामानको दुष्ट योजना विफल पार्न पर्याप्त समय बीचमा आउन दिनुभयो। *'काखमा चिट्ठा हालिन्छ, तर त्यसको परिणाम परमप्रभुबाट आउँछ'* (हितोपदेश १६ः३३)। त्यसपछि हामान राजाकहाँ गए, र यहूदीहरू राज्यको निम्ति खतराको कारण भएको झूटो आरोप लगाएर यिनले यहूदीहरूको विषयमा राजालाई जोशले पूर्ण जानकारी दिए। यिनले 'तिनीहरूको सर्वनाश गर्नुपर्छ; यसको लागि एउटा राजकीय उर्दी लेख्नुपर्छ' भन्ने आग्रह गरे। मादी र फारसीहरूको कानुनअनुसार यस प्रकारको उर्दी जारी भइसकेपछि त्यो कहिल्यै परिवर्तन गर्न वा फिर्ता लिन सकिँदैनथियो। प्रलोभनको रूपमा हामानले शाही कोषमा दस हजार किक्कर अर्थात् तीन सय चालीस टन चाँदी तिर्ने प्रस्ताव गरे; किनकि ग्रीस देशसित हारेका लड़ाइँहरूले गर्दा राजाको कोषमा ठूलो घाटा लागेको थियो। हामानको घमण्डको वेदीमाथि हजारौं निर्दोष पुरुष, स्त्री र केटा-केटीहरूलाई बलि गर्न अहासूरसले आफ्नो छाप-औंठीले मृत्युदण्डको पत्रमा छाप लगाइदिए। ३ः११ पदको अर्थ यो हुन सक्छ, कि मारिन लागेका यहूदीहरूबाट लुटिएको रुपियाँपैसा सब हामानको हुनेथियो।

एस्तर ३ः१२-१५ः बाह्रौं महिनाको तेह्रौं दिनचाहिँ यस क्रूर नरसंहारको लागि छुट्याइयो; अनि यस मृत्युदण्ड दिने आदेशका नकलहरू चारैतिर एउटा ठाउँ नछोड़ी सारा राज्यका कुना-काप्चाहरूमा पठाइए। दरबारमा सन्तुष्ट भएका अहासूरस र हामान पिउन बसे; तर शूशन शहर पूरा विचलित भयो। यस विषयमा श्री इरभिङ जेन्सनले यस प्रकारको टिप्पणी गरेका छन्ः

> 'तीन अध्यायको अन्तिम वाक्य महत्त्वपूर्ण छ, जहाँ यसो लेखिएको छः "तर शूशन शहरचाहिँ विचलित भयो।" यहूदीहरूले मात्र होइन, तर गैर-यहूदी मानिसहरूले पनि हिंसक तानाशाहीको यस अपमानले पूर्ण व्यवहारप्रति आफ्नो प्रतिक्रिया देखाए। कहिलेकाहीं जनता गलत हुन्छ नै, तर सधैंचाहिँ होइन। अनि यहाँ, यस अवस्थामा राजा अहासूरस र तिनको

उपराज हामानचाहिँ त्रुटि गर्ने अल्प सङ्ख्यामा थिए, जसको हातमा ठूलो अधिकार थियो । तर सबै मानिसहरू, चाहे राष्ट्रहरू होऊन्, चाहे व्यक्तिहरू किन नहोऊन्, सर्वोच्च अख्तियार-वाला परमेश्वरको सामु आ-आफ्नो लेखा दिनुपर्नेछ । राजा अहासूरसको उर्दी जारी गरियो र प्रेषण गरियो; तर यस विषयमा राजाहरूका महाराजाको फैसला अन्तिम हुनेथियो ।' 9)

ख) एस्तर ४: रानी एस्तरसँग मोर्दकैको कुराकानी

एस्तर ४:१-३: अनि जब यो खबर सारा देशभरि फैलियो, तब सबै यहूदीहरू हक्क न बक्क भए । जहाँ-जहाँ दुष्टले राज्य गर्छ, त्यहाँ-त्यहाँ सधैं अफसोस हुन्छ नै । मोर्दकैले शोकको वस्त्र पहिरे र राजाको मूलढोकामा नआएसम्म शहरमा विलाप गरिरहे; त्यहाँ-बाट उनी अघि बढ्न सकेनन्; किनभने महामहिमको उपस्थितिमा भाङ्ग्राको लुगा लगाएको कुनै व्यक्तिले पनि प्रवेश गर्ने अनुमति पाउँदैनथियो । हामानको घृणाको मुख्य पात्र म नै हुँ भनेर मोर्दकैलाई राम्रोसँग थाहा थियो । अनजानमा उनी आफ्नो जातिका मानिसहरूमाथि आउन लागेको विनाशको कारण पो भएछन् ।

एस्तर ४:४-९: दस्तुरअनुसार एस्तरले दरबारमा भएको आफ्नो कक्ष छोड्न पाउँदिनथिइन्; यसकारण तिनले एउटा नोकरलाई मोर्दकैकहाँ पठाइन्, जसले उनलाई केही वस्त्र दियो । राजाले मोर्दकैलाई भाङ्ग्राको लुगा लगाइएको अवस्थामा देख्नुहुँदैनथियो, नत्र ता उनले आफ्नो ज्यान गुमाउनुपर्नेथियो । तर मोर्दकैले आफ्नो पीड़ा लुकाउन अस्वीकार गरे । अनि जब एस्तरको व्यक्तिगत सेवक हताक मोर्दकैकहाँ आयो र उनलाई उनले शोक गरिरहेको कारण सोध्यो, तब मोर्दकैले उसलाई सम्पूर्ण वृत्तान्त सुनाइ-दिए । अनि यस लिखित उर्दीको एउटा प्रतिलिपि रानीकहाँ पठाइयो; तिनले आफ्नो उच्च पद आफ्ना मानिसहरूको लागि अन्तर्विन्ती गर्न प्रयोग गर्नुपर्छ; तिनको निम्ति मोर्दकैको सशक्त आदेश थियो ।

एस्तर ४:१०-१२: एस्तरले मोर्दकैलाई के उत्तर दिइन् र उनलाई के सम्झना गराइन् भने, राजाको निम्तो नपाईकन राजाको उपस्थितिमा हाजिर हुनु मृत्युदण्डको योग्य एउटा ठूलो अपराध ठहरिन्थ्यो; तर राजाले सुनको राज-दण्ड पसारेर अनुमतिविना उनको उपस्थितिमा प्रवेश गर्ने व्यक्तिको ज्यान जोगाउन सक्ने-थिए । तिनले मोर्दकैलाई आफ्नो अर्को जटिलता पनि बताइन्: अहासूरसले तिनलाई नबोलाएको तीस दिन भइसक्यो । के यो उनले तिनमा कुनै न कुनै असन्तुष्टि भेट्टाएको लक्षण थियो ? यसकारण तिनको निम्ति राजाकहाँ जानु दोबर खतरनाक थियो ।

एस्तर ४:१३-१४: एस्तरको यस तर्कको निम्ति मोर्दकैको उपयुक्त जवाफ यस्तो थियो: यहूदीहरूको आम-हत्या हुँदा तिनी रानी भएको नाताले पक्का पनि उम्कने-थिइनन् । तिनले तत्कालै आफ्ना मानिस-हरूको पक्षमा काम गरिनन् भने परमेश्वरका जनहरूलाई छुटकारा दिलाउनको निम्ति अरू कुनै व्यक्ति खड़ा हुनेथियो, तर तिनीचाहिँ नाश हुनेथिइन्; यसमा कुनै शङ्का हुनेथिएन । अनि कसले जान्दथियो ? सायद आफ्ना मानिसहरूलाई बचाउने हेतुले तिनी रानीको उच्च स्थानमा उचालिएकी थिइन्, कि कसो हो ? चौध पदका शब्दहरूले हामी हरेकलाई चुनौती दिएका होऊन्: 'अनि कसले जान्दछ, यस्तै समयका निम्ति तिमी राजपदमा पुगेकी हौ कि ?' हामीमध्ये कोही-कोही मात्र एस्तरको उच्च पदमा पुगौंला, तर हरेक ख्रीष्ट-विश्वासीले परमेश्वरको चलिरहेको योजनामा एउटा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्नु-पर्छ ।

एस्तर ४:१५-१७: एस्तरले आफ्नो निर्णय गरिन्; तिनले सबै यहूदीहरूलाई तिनको साथमा तीन दिनसम्म उपवास बस्ने निर्देशन दिइन्। त्यसपछि तिनी राजाको सामु जानेथिइन्।

'म नाश भए म नाश हुँली' भनेर एस्तरका साहसले पूर्ण प्रसिद्ध शब्दहरूको वषयमा श्री माथ्यू पूलले यसरी टिप्पणी गरेका छन्:

> 'मेरो खतरा ठूलो र सुस्पष्ट छ; अनि कानुनको यो नियम सुनिश्चित छ; अनि राजाको मनको चञ्चलता र उनले भूतपूर्व रानी वश्तीसित देखाएको कड़ा व्यवहार मैले ध्यानमा राख्नुपर्छ; तरैपनि परमेश्वर र उहाँका जनहरू-प्रति मेरो कर्तव्य बेवास्ता गर्न सक्दिनँ; म बरु राजाकहाँ जानेछु, अनि मेरो सुरक्षा र सफलताको लागि म आफैलाई खुशीसाथ र दृढ़तापूर्वक परमेश्वरको देखरेखमा राखि-छोड्नेछु।' 10)

कठिन र बड़ा अप्ठ्यारा परिस्थितिहरू सामना गर्नुपर्दाखेरि हामी ख्रीष्ट-विश्वासी-हरूले कस्तो मनको भावना अपनाउनु ठीक होला? हामी भाग्यमा निर्भर रहनुहुँदैन, तर आशावादी हुनुपर्छ। साहससँग अनुग्रहको सिंहासनको नजिक गएर खाँचो परेको खण्डमा दया र सहायता पाउनेहरू आशावादी किन नहुने र? परमेश्वरको उपस्थितिमा जाने हाम्रो प्रवेश छँदैछ; यसकारण हामी हिम्मत बाँधौं र निर्धक्क होऔं! परमेश्वरको क्षमा-दानरूपी राजदण्ड हामीकहाँ पसारिएको छ, गलगथामा। *'यसकारण हामी यस हेतुले साहससँग अनुग्रहको सिंहासनको नजिक आऔं, कि हामी दया पाऔं, र खाँचो परेको खण्डमा सहायता पाउन अनुग्रह प्राप्त गरौं'* (हिब्रू ४:१६)।

खण्ड ४

एस्तर ५-९:

यहूदीहरूलाई विनाश गर्ने योजना असफल भएको

क) एस्तर ५: एस्तरको विन्ती र हामानको क्रोध

एस्तर ५:१-३: तेस्रो दिनमा, जब तिनीहरूको यो उपवास-बसाइ पूरा भयो, तब एस्तरले आफ्नो राजकीय वस्त्र पहिरिन्, र हिम्मत बाँधेर तिनी अहासूरसको सामु विनानिमन्त्रणा हाजिर भइन्। तब राजाले एस्तरकहाँ सुनको राजदण्ड पसारेर तिनको प्राण जोगाए; किनकि उनले बुझे, कि रानी एस्तरसँग एउटा अत्यन्तै महत्त्वपूर्ण कुरा हुनुपरेको थियो, जुन कुराले गर्दा तिनी आफ्नो ज्यान जोखिममा पार्न राजी थिइन्। उनले तिनको अनुरोध स्वीकार गर्नेछु भन्ने प्रतिज्ञा गरे; उनी तिनलाई आधा राज्यसम्म दिन राजी थिए। (आधा राज्यसम्म दिन्छु भन्ने एउटा शब्द-शैली थियो, जसको अर्थ 'उनले तिनलाई तिनको उचित अनुरोधअनुसार जुनसुकै कुरा दिनेछन्' हो)। ख्रीष्ट येशूले पश्चात्ताप र विश्वासको साथ उहाँकहाँ आउने जुनै पनि व्यक्तिकहाँ आफ्नो अनुग्रहको राजदण्ड पसार्नुहुन्छ (यूहन्ना ६:३७ख)। अनि हामी ख्रीष्ट-विश्वासीहरूको निम्ति त्यो सुनको राजदण्ड सधैं पसारिइरहेकै हुन्छ (हिब्रू १०:२२)।

एस्तर ५:४-८: यस बेलामा एस्तरले राजा र उनका मन पर्ने मुख्य मन्त्री हामानलाई

भोजमा निम्तो दिइन्। (योचाहिँ यस पुस्तकको चौथो भोज थियो)। अनि यस भोजको समयमा राजाले फेरि पनि रानीको अनुरोध जान्न खोजे। अनि फेरि एस्तरले कुरा टारिन् र अहासूरस र हामानलाई 'हजुरहरू भोलिको अर्को भोजको लागि फर्केर आउनुहोला' भन्ने अनुरोध गरिन्। भोलि नै तिनले आफ्नो अनुरोध उनीहरूको सामु पेश गर्नेथिइन्। एस्तरले आफ्नो अनुरोध गर्नुभन्दा अघि किन दुई पल्ट कुरा टारिन्, यसको बारेमा विभिन्न विचारहरू छन्ः

क) तिनले राजाको कृपा र आकर्षण फेरि आफूकहाँ खिच्ने समय र मौका पाउन चाहिन्; किनकि तिनले उनको कृपादृष्टि गुमाएकी थिइन् (एस्तर ४ः९-१२ पदको टिप्पणी हेर्नुहोस्);

ख) हुन सक्छ, दुवै पल्ट तिनको हिम्मत हार्‍यो कि ?

अथवा **ग)** तिनले एक प्रकारको कौतुहल सृजना गर्न खोजिन् र राजाको मनमा तिनको कुरा मामुली होइन, तर अत्यन्तै महत्त्वपूर्ण भएको छाप छोड्न चाहिन्।

घ) तिनले हामानको अहङ्कार फुलाउन र यिनलाई निश्चिन्तित तुल्याउन चाहिन्। त्यसपछि तिनले यिनको पर्दाफास गरेर यिनलाई दुष्ट हत्याराको रूपमा साबित पार्नेथिइन्। हुन सक्छ, तिनको रणनीतिमा कतै यी सबै विचारका केही न केही तत्त्वहरू थिए होलान्।

एस्तर ५ः९-१४ः घमण्डले फुरुक्क भएका हामान खुशीले विभोर भई यस भोजबाट उठे र हिँडे। तर जब यिनले दरबारबाट बाहिर निस्किरहेको बेलामा मोर्दकैलाई देखे, तब यिनी क्रोधित भए; तर यिनले आफूलाई कुनै हिंसा गर्नुदेखि रोकिराखे। अनि आफ्ना मित्रहरू र आफ्नी पत्नी जेरेशलाई बोलाएर यिनले बितेको समयमा आफ्नो जीवनमा घटेका सबै अनुकूल कुराहरू सुनाए। तर यिनको एकमात्र समस्या त्यही जिद्दीवाल यहूदी थिए! यिनकी पत्नीले यिनलाई 'पचहत्तर फिट अग्लो फाँसी दिने खाँबा बनाऊ, त्यसपछि राजाबाट मोर्दकैलाई त्यसमा झुन्ड्याउने अनुमति लेऊ' भन्ने सल्लाह दिई। यस कुराले हामानलाई आनन्दित तुल्यायो; अनि यिनले त्यो फाँसी दिने खाँबा बनाउन लगाए।

ख) एस्तर ६ः हामानको अपमान र मोर्दकैको सम्मान

एस्तर ६ः१-३ः अनि हामान सुतिरहेको बेलामा यिनको दुष्ट योजना विफल पार्न परमेश्वरले अहासूरसलाई सुत्न दिनुभएन। निद्रा नलागेको समय सदुपयोग गर्न राजाले 'मेरो शासनका ऐतिहासिक वृत्तान्तहरू लेखिराखिएको पुस्तक चिकाओ र मलाई पढ़ेर सुनाओ' भन्ने आज्ञा गरे। ईश्वरीय पूर्व-प्रबन्दअनुसार यस पुस्तकबाट पढ़िएको खण्डचाहिँ राजाको हत्या गरिएको प्रयास र मोर्दकैद्वारा राजाको जीवन बचाइएको विवरण पो थियो। राजाले सोधपुछ गर्दा उनलाई थाहा भयो, कि मोर्दकैलाई यस सेवाको लागि केही पनि इनाम दिइएको रहेनछ।

श्री जे. जी. बेल्लेटले भनेको कुरामा ध्यान दिनु राम्रो हुन्छः

> 'यस वृत्तान्तमा परिस्थितिहरूको बीचमा यो कत्रो अद्‌भुत बुनाइ हो! युक्तिको विरोधमा उपयुक्ति, 'चक्काको बीचमा अर्को चक्का', अनि परिस्थितिहरू जुनचाहिँ अरू परिस्थितिहरूमा निर्भर रहे; सबै कुराहरूको संयोगमा परमेश्वरका अद्‌भुत योजनाहरू पूरा हुँदा रहेछन्।' 11)

हो, सबै कुराहरू के राम्रोसँग परमप्रभुको नियन्त्रणमा रहेका रहेछन्!!

एस्तर ६ः४-११ः हुन सक्छ, बिहानै हामान मोर्दकैलाई फाँसी दिने सुझाउ दिन राजाकहाँ आए होलान्। अनि ठीक त्यही

समयमा राजाले 'मलाई यी हत्याराहरूबाट बचाउने व्यक्तिलाई म इनाम दिन चाहन्छु' भन्ने प्रेरणा पाए। अनि जब हामान भित्र आए, तब अहासूरसले यिनलाई एउटा सामान्य प्रश्न सोधेः 'जुन मानिसलाई आदर गर्न राजा प्रसन्न हुनुहुन्छ, त्यस मानिसलाई के-के गर्नुपर्छ?' आफ्नो सुदिन आएको भन्ठानेर हामानले यस व्यक्तिको सबैभन्दा भव्य प्रदर्शनी गर्नुपर्छ र राजालाई हुने जत्तिकै सम्मान गर्नुपर्छ भन्ने सुझाउ दिए। शहरका सड़कहरूहुँदा यो प्रदर्शणी गर्दा निम्न सार्वजनिक घोषणा गर्नुपर्ने सुझाउ पनि दिएः 'जसलाई आदर गर्न राजा प्रसन्न हुनुभएको छ, त्यस मानिसलाई यस्तै गरिन्छ!' तब राजाले हामानलाई हतार गरेर यो सारा सम्मान हामान स्वयम्‌लाई होइन, तर यहूदी मोर्दकैलाई पो प्रदान गर्ने आदेश थिए। अनि हामान आफ्नो सबैभन्दा ठूलो शत्रुलाई 'राजाले सम्मान गर्न प्रसन्न हुनुभएको व्यक्ति यिनी हुन्' भन्ने घोषणा गर्न निस्के। *'विनाशको अघि घमण्ड आउँछ, र पतन हुनुभन्दा अघिचाहिँ हठी मन आउँछ'* (हितोपदेश १६:१८)।

हाम्रो समयमा पनि एकजना मानिस हुनुहुन्छ, जसलाई परमेश्वरले सम्मान गर्न मन पराउनुहुन्छ – प्रभु येशू ख्रीष्ट। परमेश्वरले आज्ञा गर्नुभयो, कि हरेक घुँड़ा येशूको नाममा टेकिनेछ र परमेश्वर पिताको महिमाको लागि हरेक जिब्रोले उहाँलाई प्रभु भनी स्वीकार गर्नेछ (फिलिप्पी २:१०-११)।

एस्तर ६:१२-१४ः लुत्रुक्कै परेका हामान निन्याउरो मुख लगाएर आफ्नो घर फर्के, र यिनले यी अनौठा घटनाहरू आफ्नी पत्नीलाई र आफ्ना शुभचिन्तकहरूलाई बताए। तिनी-हरूले यस दिनमा घटेका घटनाहरूमा यहूदी मोर्दकैको जित र हामानको हारको सङ्केत देख्न सके। तर ढिलो गर्ने समय थिएन; किनकि हामानको निम्ति एस्तरको भोजमा जाने समय आइसकेको थियो।

ग) एस्तर ७ः एस्तरले लगाएको आरोप र हामानको मृत्युदण्ड

एस्तर ७:१-४ः अनि एस्तरको यो दोस्रो भोजचाहिँ हामानको घरदेखि शुरु भएर सम्पूर्ण राज्य हल्लाउने असरहरूको निम्ति मूल-कारण पो भएछ। राजाको अनुरोधमा तिनले अन्तमा आफ्नो विन्ती जाहेर गरिन्। तिनले आफ्नो ज्यान र मृत्युदण्डको योग्य ठहराइएका आफ्ना जनहरूको ज्यान जोगिओस् भन्ने विन्ती टक्राइन्। तिनीहरू दासहरूको रूपमा बेचिएका भए तिनी चुप लाग्नेथिइन्; किनकि यस्तो समस्या राजाको तकलिफ दिने लायकको हुनेथिएन (७:४[ख])। तर तिनीहरूको गम्भीर दुर्दशाले तिनलाई यो कदम चाल्न उत्प्रेरित गऱ्यो।

एस्तर ७:५-७[क]ः क्रोधित भएका राजाले एस्तरलाई सोधेः 'तिम्रा मानिसहरूको विरुद्धमा यस्तो जघन्य षड्यन्त्र कसले रचेको हो?'। बुद्धिमती रानीले हामानलाई खास यस क्षणको लागि निम्तो दिएकी थिइन्। हामानको अनुहार हेर्दै तिनले भनिन्ः 'त्यो दुष्ट मानिस हामान हो!' अब हामानको वास्तविक चरित्रको पर्दाफास भयो। अहासूरस रिसाए र यस भोजबाट उठेर दरबारको बगैंचामा गए। हुन सक्छ, उनको अन्तस्करणले उनलाई पनि सताइरहेको थियो होला; किनकि उनले यो भयानक योजना अनुमोदन गर्नमा आफूले खेलेको आफ्नो अयोग्य भूमिका सम्झे। यसको घत उनलाई सोचेको भन्दा बढ़ी लागेछ।

एस्तर ७:७[ख]-१०ः मर्ने डरले छोपिएका हामानले आफूलाई रानी एस्तरको अघि फाले र आफ्नो ज्यानको भिक्षा मागे। अनि जब राजा यस कोठामा फर्के, तब उनले यस दृश्यमा हामानले उनकी पत्नीको बलात्कार गर्ने प्रयास गरेको अर्थ लगाए। अब हामानको विनाश सुनिश्चित थियो। राजाले अरू बढ़ता

केही पनि भन्नुपरेन; उनका सेवकहरू आएर हामानको मृत्युदण्ड दिने तयारीमा यिनको अनुहार छोपिदिए। तब तिनीहरूमध्ये एकजनाले राजालाई हामानले तयार गरेको त्यस फाँसीको खाँबाको विषयमा बतायो। तब अहासूरसले त्यस अधम दुष्टलाई त्यही फाँसीको खाँबामा झुन्ड्याउने आदेश दिए। यसरी नै हामानले यस फाँसीको खाँबामा मोर्दकैको ठाउँ लिए। यिनले जे छरेका थिए, त्यसको कटनी गरे-गरे। त्यसपछि राजाको क्रोध शान्त भयो।

घ) एस्तर ८: मोर्दकैको पदोन्नति र यहूदीहरूको छुटकारा

एस्तर ८:१-२: हामानको घरबार एस्तरलाई दिइयो, र यिनको पद मोर्दकैलाई दिइयो।

एस्तर ८:३-८: हामान अब थिएनन्, तर यिनको विनाशकारी युक्ति अझै पनि जारी थियो। एस्तर फेरि एक पल्ट राजाको सामु निमन्त्रणा नपाई हाजिर भइन्, र तिनले आफ्नो जीवनको केही वास्ता नगरी आँसुको साथ आफ्ना मानिसहरूको निम्ति विन्ती गरिन्। अनि फेरि यस अनुग्रहको सुनको राजदण्ड तिनीकहाँ पसारियो। जुन कुरा ८:३ पदमा तिनको विन्तीको सारको रूपमा लेखिएको छ, त्यो कुरा ८:५-६ पदहरूमा तिनका सही शब्दहरूको रूपमा पेश गरिएको छ। 'हजुरले यो पहिलो उर्दी खारिज गरिदिनुहोस्' भनेर तिनले अनुरोध गरिन्। तर फारसको कानुन-अनुसार फारसका राजाले सही गरेको र छाप मारेको कुनै पनि आदेश परिवर्तन गर्न सकिँदैनथियो। तर राजाले एस्तरलाई तिनको पक्षमा आफूले के-के गरिसकेका थिए, सो सम्झाएपछि तिनलाई र मोर्दकैलाई पहिलो उर्दी खारिज गर्ने अर्को आदेश लेख्ने अनुमति दिए।

एस्तर ८:९-१४: राजाका लेखनदास-हरूलाई बोलाइयो, र मोर्दकैले यहूदीहरूलाई तिनीहरूको जीवन रक्षा गर्ने अधिकार दिने राजाज्ञा दिए। यो नयाँ कानुन हतारमा राजकीय घोड़ाहरूद्वारा फारसको राज्यको सबै प्रान्तहरूमा र त्यसका कुनाकाप्छाहरूमा लगियो। तब ख्रीष्ट येशूमा मानिसले शैतानको शक्तिबाट छुटकारा पाउँछ भन्ने सुसन्देश झन् कति बढ़ता गरी र झन् कति छिटो नै शैतानको सारा राज्यभरि प्रचार गरेर फैलाउनुपर्छ।

एस्तर ८:१५-१७: आफ्नो भाङ्ग्राको लुगा हटाएर मोर्दकै शोभायमान वस्त्रहरू पहिरेको अवस्थामा दरबारबाट निस्केर आए। अनि जब यहूदीहरूले अचानक भाटारूपी घटना ज्वारमा परिवर्तन भएको सुने, तब तिनीहरू खुशीले गद्गद् भए; तर बाँकी मानिसहरूलाई यहूदीहरूको डरले छोप्यो। अनि यस समयमा यहूदीहरूका शत्रुहरू गनिन नचाहने धेरै अन्यजातिका मानिसहरूले यहूदी-धर्म अपनाए।

ङ) एस्तर ९: यहूदीहरूका शत्रुहरूको विनाश र पूरीम चाड़को स्थापना

एस्तर ९:१-५: अनि जब त्यो कुदिन अर्थात् बाह्रौं महिनाको त्यो तेह्रौं दिन आयो, तब यहूदीहरू आ-आफ्ना शहरहरूमा भेला भए, र तिनीहरूले आफ्ना शत्रुहरूलाई नाश गरे। शासकहरू र अधिकारीहरूले पनि यसमा यहूदीहरूलाई सहायता गरे; किनभने तिनीहरू मोर्दकैसँग डराइरहेका थिए, जो अहिले राज्यकै सबैभन्दा शक्तिशाली व्यक्ति भएका थिए।

एस्तर ९:६-१५: राजधानी शूशनमा हामानका दसजना छोराहरू लगायत पाँच सयजना मानिसहरू मारिए। अनि जब राजालाई यसको खबर सुनाइयो, तब बाँकी देशमा अझै कति धेरै मानिसहरू मारिए भन्ने

कुरा उनले बुझे। यहूदीहरूले बदला लिन अझै एक दिन पाऊन् भनेर एस्तरले अनुरोध गरिन्; किनकि शूशनबाट यहूदीहरूको कुनै पनि विरोधी तत्त्व बाँकी राख्नुहुँदैनथियो, तर बिलकुल खतम पार्नुपर्नेथियो। यसकारण अरू तीन सयजना मानिसहरू मारिए। अनि तिनले हामानका दसजना छोराहरूका लाश-हरू खुल्लमखुल्ला फाँसी दिने खाँबामा झुन्ड्याइऊन् भन्ने आग्रह गरिन्।

एस्तर ९ः१६ः राजाका प्रान्तहरूमा यहूदीहरूले पचहत्तर हजार मानिसहरूलाई मारे; तर तिनीहरूले आफ्ना शत्रुहरूबाट कुनै लुटको माल लिएनन्। यसबाट सबैले स्पष्ट बुझ्थे, कि तिनीहरूले धनी हुने चासो राख्दैनथिए, तर केवल आफ्नो प्राणको रक्षा गरेथे।

एस्तर ९ः१७-२८ः प्रान्तहरूमा बसेका यहूदीहरूले यस महिनाको चौधौं दिनमा ठूलो पर्व मनाए, तर शूशनका मानिसहरूले यस महिनाको पन्ध्रौं दिनचाहिँ हर्ष र उत्सवको दिन तुल्याए। पूरीम चाड़ यहाँबाट शुरु भयो। पूरीम[12] भन्ने नाम 'पूर' भन्ने शब्दबाट आएको हो – पूरको अर्थ चिट्ठा हो; हामानले हालेको चिट्ठा यसको सन्दर्भ हो (एस्तर ३ः७)। पछि कुनै समयमा मोर्दकैले 'सबै यहूदी मानिस-हरूले यस महिनाको चौधौं र पन्ध्रौं दिन मनाउनुपर्छ' भन्ने आदेश दिए। परमप्रभुका अन्य चाड़हरूजस्तै यो पूरीम चाड़ पनि वर्षेपिच्छे मनाइन्थ्यो, यस अद्भुत छुटकाराको बारेमा आउँदा पुस्ताहरूलाई सम्झना दिलाउन यो पूरीम चाड़ मनाइन्थ्यो।

एस्तर ९ः२९-३२ः सबै यहूदीहरूकहाँ दुईवटा पत्रहरू पठाइए, जसमार्फत तिनीहरूलाई पूरीम चाड़ मनाउने आदेश दिइयो। ९ः२० पदमा पहिलो चिट्ठीको कुरा गरिएको छ भने ९ः२९-३२ पदको खण्डमा दोस्रो चिट्ठीको कुरा गरिएको छ। अनि ९ः३२ पदमा उल्लेख गरिएको पुस्तक सायद राज्यको इतिहासको पुस्तक थियो (एस्तर २ः२३, ६ः१ र १०ः२)।

खण्ड ५

एस्तर १०ः

मोर्दकैको महानता

एस्तर १०ः१-२ः एस्तरको पुस्तक मोर्दकैको महानताको वर्णन गरेर समाप्त हुन्छ। उनले प्राप्त गरेका उन्नतिहरूचाहिँ अहासूरसका उपलब्धिहरूसँगै मादी र फारसका राजाहरूको इतिहासको पुस्तकमा अभिलेख गरिएका थिए। श्री कार्ल आरमेर्डिङ्गले यी शब्दहरू लेखेर एस्तरको पुस्तकको टिप्पणीको किताब अन्त गरेका छन्ः

> 'मोर्दकैको मृत्युको विषयमा कुनै जानकारी दिइएको छैन; यो एकदम उल्लेखनीय छ; किनकि सबै मानिसहरूको जीवनी प्रायः जसो कुनै मृत्यु-लेख वा कुनै शोक सन्देशसित समाप्त हुन्छ नै। तर मोर्दकैको विषयमा यस्तो हुँदैन। यसकारण यस कुराले हाम्रो मनमा उनी अमर थिए भन्ने छाप छोड़िराख्छ। *"परमेश्वरको इच्छा पालन गर्ने मानिस सदा-सर्वदा रहिरहन्छ"* (१ यूहन्ना २ः१७)।'[13]

एस्तर १०ः३ः मोर्दकैले आफ्ना मानिस-हरूको भलाइ गर्न खोज्थे। अनि श्री चार्लस एच. स्पर्जनले मोर्दकैको सेवकाई ख्रीष्ट-विश्वासीहरूमा लागू गरेका छन्ः

> 'मोर्दकै साँचो देशभक्त व्यक्ति थिए; अनि यसकारण उनी अहासूरसको सत्तामा सर्वोच्च स्थानमा उचालिए। अनि उनले आफ्नो उच्च पद इस्राएली जातिको समृद्धि बढ़ाउन प्रयोग

गरे। यस कुरामा उनी प्रभु येशूको प्रतीक थिए; किनभने आफ्नो महिमाको सिंहासनमाथि बसेर उहाँले आफ्नै महिमा खोज्नुहुन्न, तर आफ्ना जनहरूको निम्ति आफ्नै शक्ति खर्च गर्नुहुन्छ। अनि जुन कुरा मोर्दकै यहूदीहरूको निम्ति थिए, त्यो कुरा हरेक ख्रीष्ट-विश्वासी प्रभुको मण्डलीको लागि भए के उत्तम हुनेथियो; तब उसले प्रभुको मण्डलीको उन्नतिको लागि आफ्नो क्षमता सकभर प्रयोग गर्नेथियो। कोही इसाईहरू धनवान् हुन्छन् र प्रतिष्ठाको स्थानमा राखिएका हुन्छन्; तब पृथ्वीका यी उच्च स्थानहरूमा उनीहरूले आफ्ना प्रभुलाई आदर गरून्, र ठूला-बड़ा मानिसहरूको सामु येशूको गवाही दिऊन्। अरूसँग योभन्दा असल भाग पनि छः यिनीहरू राजाहरूका महाराजासँग घनिष्ठ सङ्गत गर्छन्; यिनीहरू दिन प्रतिदिन प्रभुका जनहरूको बीचमा कमजोर भएकाहरू, शङ्का गर्नेहरू, पापको परीक्षामा परेकाहरू र सान्त्वना नपाएकाहरूको निम्ति अन्तर्विन्ती गर्नमा कहिल्यै नचुकून्।' **14)**

ENDNOTES:

1) Introduction: A non-observant Jew is one who is part of the Jewish ethnic community but does not practice his religion or try to keep the Mosaic Law, such as the dietary rules and traditions.

2) Introduction: Today Persia is called Iran. Their language, Farsi (=Persian) is not related to Arabic, but uses a modified Arabic script and many Arabic words from the Muslim religion and culture.

3) Introduction: Thinking to "remedy" this situation, some Jews added many passages (in Greek) to the canonical text of Esther. They did not realize that they were actually ruining the very message of the book—God working in the shadows for His people, even for those who chose to live far from His temple in Jerusalem. These additions will be found in the Apocrypha, and are of a very different character from the Hebrew original. They add a great deal of religious activity along with some almost soap-opera-style content. Jews and Protestants have rightly rejected these apocryphal additions to God's Word.

4) Introduction: W. Graham Scroggie, *Know Your Bible*, Vol. I, The Old Testament, p. 96.

5) Introduction: Quoted by W. Graham Scroggie, *Know Your Bible*, Vol. I, The Old Testament, p. 96.

6) Introduction: Our English names Susan and Susannah come from this Hebrew word for lily.

7) 1:13–20: J. Vernon, McGee, *Ruth and Esther: Women of Faith*, pp. 232, 33.

8) 2:19–23: Cited by Carl Armerding, *Esther: For Such a Time as This*, p. 35.

9) 3:12–15: Irving L. Jensen, *Ezra/Nehemiah/Esther*, p. 88.

10) 4:15–17: Matthew Poole, *Matthew Poole's Commentary on the Holy Bible*, p. 913.

11) 6:1–3: J. G. Bellett, further documentation unavailable.

12) 9:17–28: *Pûrîm* is the Hebrew plural, meaning 'lots."

13) 10:1-2: Carl Armerding, *Esther*: *For Such a Time as This*, p. 128.

14) 10:3: Charles Haddon Spurgeon, *Morning and Evening*, p. 667, reading for November 28, Evening.

BIBLIOGRAPHY

Armerding, Carl. *Esther: For Such a Time as This*. Chicago: Moody Press, 1955.

Baldwin, Joyce G. *Esther*. Tyndale Old Testament Commentaries. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1984.

Ironside, H. A. 'Esther.' In *Notes on Ezra, Nehemiah, and Esther*. Neptune, N.J.: Loizeaux Brothers, 1972.

Keil, C. F. 'Esther.' In *Commentary on the Old Testament in Ten Volumes*. Vol 10. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1982.

McGee, J. Vernon. *Ruth and Esther: Women of Faith*. Nashville: Thomas Nelson Publishers, 1988.